Ledamöter och ersättare

KOMMUNSTYRELSEN

Tid **måndag 1 december 2025 kl. 13:15**

Plats **Stadshuset, våning 9**

Upprop

Val av justerare

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Punkt	Rubrik	Ärendenr	Sida
1	Information och utvärdering av Luleåförslaget	2025/1878	3
2	Delegationsbeslut till kommunstyrelsen 2025-12-01	2025/251	4 - 10
3	Meddelanden till kommunstyrelsen 2025-12-01	2025/848	11 - 14
4	Kurser och konferenser 2025-12-01	2025/849	15 - 16
5	Justering av brukningsavgift för vatten och avlopp 2026	2025/1698	17 - 50
6	Justering av anläggningsavgifter för vatten och avlopp 2026	2025/1702	51 - 59
7	Justering av avgifter för övriga VA-tjänster 2026	2025/1703	60 - 74
8	Revidering av verksamhetsområde för vatten, spillvatten och dagvatten i Alvik, Kallax och Hertsön	2025/1706	75 - 85
9	Aktieägartillskott till Informationsteknik Norrbotten AB (IT Norrbotten AB)	2025/1285	86 - 132
10	Uppsikt över verksamheten 2024 i delägda bolaget Norrbotniabanan AB	2025/1627	133 - 164
11	Handlingsplaner för en ekonomi i balans	2025/1560	165 - 174
12	Kommundirektörens rapport 2025-12-01, 15 minuter	2025/1879	175

13	Revidering av Luleå kommuns allmänna lokala ordningsföreskrifter avseende förbud mot användning av lustgas i berusningssyfte på offentlig plats	2025/1696	176 - 198
14	Rivning del av Stadsöskolan	2025/1540	199 - 208
15	Remiss av förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol	2025/1659	209 - 331
16	Motion (C) om att utveckla utbildningar inom jord- och skogsbruk	2025/137	332 - 345
17	Motion (SD) om handlingsplan för hederskultur	2025/198	346 - 389
18	Nämndsinitiativ (SD) Inrätta en kriskommission för Luleå kommuns resultat i företagsrankingen	2025/1588	390 - 395
19	Policy för styrning	2024/1983	396 - 438
20	Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning	2024/854	439 - 508
21	Plan för Luleå skärgård	2023/1204	509 - 598
22	Bildande av naturreservatet Porsöberget	2025/1104	599 - 639
23	Bildande av naturreservatet Mjölkuddsberget	2025/1103	640 - 677
24	Igångsättning av ombyggnationer och anpassningar av Stadshuset	2025/1665	678 - 681
25	Igångsättningstillstånd Hertsöfältet gällande gata och VA för delen vid Hertsöfältsvägen	2025/1589	682 - 696
26	Markanvisning Hertsön 11:1	2025/1757	697 - 715
27	Förlängning av markanvisning, Kikaren	2024/1586	716 - 736
28	Markanvisning Lövskatan 9:1	2025/1509	737 - 756
29	Riktlinjer för inköp och upphandling	2025/1396	757 - 766
30	Revidering av nämndreglemente och ombudgetering av kommunbidrag	2025/1130	767 - 811
31	Redovisning av motioner per september 2025	2025/632	812 - 818
32	Redovisning av E-förslag per september 2025	2025/633	819 - 820
33	Finansrapport november 2025	2025/1880	821

Information och utvärdering av Luleåförslaget

Ärendenr 2025/1878-2.1.0.1

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen delges information om Luleåförslaget.

Delegationsbeslut till kommunstyrelsen 2025-12-01

Ärendenr 2025/251-1.3.2.4

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna redovisningen av anmälda delegationsbeslut.

Beskrivning av ärendet

Beslut fattade på delegation ska anmälas till kommunstyrelsen på nästföljande sammanträde. Följande beslut redovisas enligt gällande delegationsordning:

Delegat	Beslutsdatum
Kommunstyrelsens arbetsutskott	
KLF Hid.nr 2025.11419 Avrop Addas Ramavtal Litteratur 2024	2025-11-03
KLF Hid.nr 2025.11333 Tekniska konsulter Arkitektur och byggnad - Ramavtal	2025-11-03
Samhällsbyggnadsutskottet	
KLF Hid.nr 2025.11981 Detaljplaneuppdrag för del av Lövskatan, Verdandi 1 och del av Lövskatan 9:1	2025-11-17
Kommunstyrelsens ordförande	
KLF Hid.nr 2025.11304 Delegationsbeslut avseende förhandsbesked om förfrågan om fortsatt mottagningsort för Luleå kommun vid stor dammolycka i Lule älv	2025-10-30
KLF Hid.nr 2025.111512 Delegationsbeslut avseende Maritha Meethz och Peder Lundkvist medverkan vid Kulturkraft 2025	2025-11-04
KLF Hid.nr 2025.11686 Delegationsbeslut avseende Evelina Rydekers medverkan vid seminarium "Minoritetspolitiken fyller 25 år" den 27 november 2025	2025-11-13
KLF Hid.nr 2025.11777	2025-11-17

Delegationsbeslut avseende kommunfullmäktiges presidiums medverkan vid "Fullmäktiges presidiekonferens" 20 januari 2026

KLF Hid.nr 2025.11929 2025-11-18
Delegationsbeslut gällande företrädare för Luleå kommun vid extrastämman för Swedish Lapland Visitors Board ekonomisk förening 2025-12-02

Kommundirektör
KLF Hid.nr 2025.11122 2025-10-24
Delegationsbeslut upphandling av visualiseringslösning inklusive tjänster till Luleås nya räddningsstation, Avtalsvärdet beräknas till 5 000 000 kr

KLF Hid.nr 2025.12008 2025-11-19
Delegationsbeslut avseende direktupphandling konsultläkare
Avtalsvärde 8 000 000 SEK

HR-chef
KLF Hid.nr 2025.11875 2025-10-03
Delegationsbeslut gällande undertecknande av personuppgiftsbiträdesavtal med Adda AB

Förhandlingschef
KLF Hid.nr 2025.11493 2025-11-06
Delegationsbeslut tvisteförhandling hindrande av skyddsombud

KLF Hid.nr 2025.11494 2025-11-06
Delegationsbeslut tvisteförhandling förändring av verksamhet

KLF Hid.nr 2025.11545 2025-11-10
Tvisteförhandling avseende avsked

Ekonomichef
KLF Hid.nr 2025.11527 2025-11-10
Delegationsbeslut tillförordnad finanscontroller, Ekonomikontoret

Inköpschef
KLF Hid.nr 2025.11678 2025-10-17

Delegationsbeslut avseende Avrop från ramavtal Hjälpmedel madrasser
Avtalsvärde 3 700 000 SEK

KLF Hid.nr 2025.11679 2025-10-17
Delegationsbeslut avseende tilldelningsbeslut till Region Norrbotten - Upphandling av madrasser

KLF Hid.nr 2025.11676 2025-10-28
Delegationsbeslut avseende Avrop från ramavtal Hjälpmedel personlyftar
Avtalsvärde 2 500 000 SEK

KLF Hid.nr 2025.11677 2025-10-28
Delegationsbeslut avseende tilldelningsbeslut till Region Norrbotten - Upphandling av Hjälpmedel personlyftar

KLF Hid.nr 2025.11362 2025-11-03
Delegationsbeslut avseende tilldelning i upphandling Trycke-ritjänster, uppskattat avtalsvärde 2 miljoner SEK.

KLF Hid.nr 2025.11420 2025-11-04
Delegationsbeslut för upphandling av Digitalt tids- och schemahanteringssystem för kommunens dagverksamhet , uppskattat avtalsvärde 703 200 SEK

KLF Hid.nr 2025.11754 2025-11-06
Delegationsbeslut avrop Tekniska konsulttjänster; Mark- och exploateringsingenjör
Avtalsvärde 5 000 000 SEK

KLF Hid.nr 2025.11523 2025-11-07
Delegationsbeslut avseende Avrop från ramavtal Andnings-hjälpmedel
Avtalsvärde 2 500 000 SEK

KLF Hid.nr 2025.11675 2025-11-07
Delegationsbeslut avseende tilldelningsbeslut till Region Norrbotten - Upphandling av Andningshjälpmedel

KLF Hid.nr 2025.11549 2025-11-10
Delegationsbeslut avseende anställning av inköpare

Mark och exploateringschef

KLF Hid.nr 2025.11667 Delegationsbeslut oktober 2025 avseende godkända arrende-avgifter	2025-11-13
KLF Hid.nr 2025.11668 Delegationsbeslut oktober tomträttsavgäld 2025	2025-11-13

Kommunjurist

KLF Hid.nr 2025.11286 Delegationsbeslut avslag på begäran om allmänna handlingar avseende anbudshandlingar	2025-10-23

Kanslichef

KLF Hid.nr 2025.11872 Delegationsbeslut gällande undertecknande av personuppgiftsbiträdesavtal med SmartInfo Sweden AB	2025-11-13

Kommunarkivarie

KLF Hid.nr 2025.11661 Delegationsbeslut om att överta handlingar för slutarkivering 2025-11-13	2025-11-13

Räddningstjänsten

KLF Hid.nr 2025.11732 Delegationsbeslut Direktupphandling, digital grundläggande brandskyddsutbildning, uppskattat avtalsvärde 700 000 kr.	2025-09-19
KLF Hid.nr 2025.11061 Beslut om avslut av ärende avseende tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor (LSO) Gruppboende, Södra Elevhemsgatans, Bergnäset	2025-10-23
KLF Hid.nr 2025.11117 Yttrande enligt plan och bygglagen avseende bygglovsansökan, Luleå centrum	2025-10-22
KLF Hid.nr 2025.11062 Beslut om avslut av ärende avseende tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor (LSO) Persöskolan, Flatenvägen, Persön	2025-10-23
KLF Hid.nr 2025.11118 Yttrande enligt Plan och bygglagen avseende bygglovsansökan, Karlsvik	2025-10-23

KLF 2025.11156 Beslut om tillstånd enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor, Persöskolan, Flatenvägen, Luleå	2025-10-27
KLF Hid.nr 2025.11251 Yttrande enligt ordningslagen avseende ansökan om tillstånd för offentlig tillställning, julmarknad, friluftsmuseet Hägnan, Gamla Hamngatan, Hägnan	2025-10-29
KLF Hid.nr 2025.11256 Yttrande avseende bygglovsansökan, Örnäset	2025-10-29
KLF Hid.nr 2025.11257 Beslut om avslut av ärende avseende tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor (LSO) Mandaskolan, Blockvägen, Bergnäset	2025-10-29
KLF Hid.nr 2025.11267 Yttrande avseende ansökan om tillstånd för danstillställning, Restaurang Byakrogen, Torggatan, Råneå	2025-10-29
KLF Hid.nr 2025.11268 Beslut om avslut av ärende avseende tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor (LSO) Hedskolan, Västra Skolgatan, Bergnäset	2025-10-29
KLF Hid.nr 2025.11369 Beslut om avslut av ärende avseende tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor, Förskola Vintergatan, Stormvägen, Björkskatan	2025-10-29
KLF Hid.nr 2025.11344 Beslut om egensotning, Niemisel	2025-10-30
KLF Hid.nr 2025.11555 Yttrande avseende regelförslag till MSB:s föreskrifter om hantering av explosiva varor	2025-10-30
KLF Hid.nr 2025.11556 Yttrande avseende regelförslag till MSB:s föreskrifter om tillstånd för överföring, import och export av explosiva varor	2025-10-30
KLF Hid.nr 2025.11359 Yttrande avseende ansökan om stadigvarande serveringstill-	2025-11-03

stånd, Grekiska grill och bar, Residensgatan, Biet

KLF Hid.nr 2025.11370 2025-11-03
Beslut om föreläggande avseende lagen om skydd mot olyckor, Förskola Bälinge, Bälingevägen, Bälinge

KLF Hid.nr 2025.11385 2025-11-04
Yttrande avseende bygglovsansökan, Rådjuret

KLF Hid.nr 2025.11940 2025-11-04
Yttrande avseende bygganmälan, beviljat bygglov för nybyggnation av lagerlokal, Svartöstaden

KLF Hid.nr 2025.11458 2025-11-06
Beslut om avslut av ärende avseende tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor, Björkskataskolan, Väderleden, Björkskatan

KLF Hid.nr 2025.11459 2025-11-06
Yttrande enligt ordningslagen avseende tillstånd för danstillställning, Ebeneser Kulturcentrum, Skomakargatan, Hunden

KLF Hid.nr 2025.11506 2025-11-06
Yttrande enligt ordningslagen avseende tillstånd för offentlig tillställning Julmarknad, Storgatan, Köpmantorget

KLF Hid.nr 2025.11510 2025-11-06
Yttrande avseende ansökan om tillstånd för offentlig tillställning, Julbord, Luleå Energi Arena, Bastugatan, Bävern

KLF Hid.nr 2025.11513 2025-11-10
Yttrande avseende ansökan om stadigvarande serveringstillstånd, Explore Luleå, Ice and Light Village, Enbomsvägen, Ersnäs

KLF Hid.nr 2025.11522 2025-11-10
Yttrande avseende ansökan om stadigvarande serveringstillstånd, Sushi och wok, Nygatan, Orren

KLF Hid.nr 2025.11938 2025-11-10
Yttrande avseende bygglovsansökan, beviljat bygglov för ändrad användning av frisörlokal till caféverksamhet, Luleå centrum

KLF Hid.nr 2025.11554 Yttrande enligt ordningslagen avseende tillstånd för användning av pyroteknik, Porsön	2025-11-11
KLF Hid.nr 2025.11588 Beslut om tillstånd för hantering av brandfarlig vara enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor (LBE) OKQ8 Notviken, Banvägen, Vändskivan	2025-11-11
KLF Hid.nr 2025.11672 Beslut om föreläggande enligt lagen om skydd mot olyckor (LSO) Sunderbyskolan, Hemängsvägen, Sunderbyn	2025-11-13
KLF Hid.nr 2025.11697 Beslut om föreläggande enligt lagen om skydd mot olyckor, Ängsskolan, Kråkörvägen, Hertsön	2025-11-13
KLF Hid.nr 2025.11939 Yttrande avseende ansökan om bygglov, Arcusvägen, Karlsvik	2025-11-17

Meddelanden till kommunstyrelsen 2025-12-01

Ärendenr 2025/848-2.1.0.1

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att lägga redovisade meddelanden till handlingarna.

Beskrivning av ärendet

Följande meddelanden redovisas:

Avsändare	Ämne
Förvaltningsrätten i Luleå 2025-03-17	KLF Hid.nr 2025.3093 Förvaltningsrätten i Luleå dom i mål 348-25, överprövning av upphandling Service och underhåll av medicintekniska produkter för Norrbottens kommuner
Vindkraftsupplysningen 2025-10-23	KLF Hid.nr 2025.11292 Riksintresse och kommunalt veto – en prövning av demokratin på landsbygden
Finansdepartementet 2025-10-23	KLF 2025/1729- 1.3.1.5 Remiss av Europeiska kommissionens förslag till ett nytt genomföranderamverk, Luleå kommun avstår att besvara remissen då det inte berör vår verksamhet.
Kommunfullmäktige 2025-10-24	KLF 2025.11081 Protokoll kommunfullmäktige 2025-10-20
Miljö- och byggnadsnämnden 2025-10-27	KLF Hid.nr 2025.11514 Miljö- och byggnadsnämndens beslut 2025-10-22 §135, Yttrande över remiss avseende SOU 2025:88 Tidigt besked om lämplig användning av mark och vatten (KN2025/01543)

Klimat- och näringslivsdepartementet 2025-10-27	KLF 2025/1737 – 1.3.1.5 Remiss av Energimarknadsinspektionens rapport Ei R2025:10 Vätgas i systemet – en gasmarknad i omställning, Luleå kommun avstår att besvara remissen eftersom den inte påverkar kommunens mark- och vattenanvändning eller kommunala verksamheter i övrigt.
Kommunstyrelseförvaltningen 2025-10-29	KLF Hid.nr 2025.11200 Dataskyddsombud (DSO) Granskningsrapport 2024 - Luleå Energi AB
Kommunstyrelsens arbetsutskott 2025-11-03	KLF 2025/1699-2.4.3.3 Information från medfinansierade projekt
Kommunstyrelsens arbetsutskott 2025-11-03	KLF 2025/1725-2.4.2.8 Information om avgifter och taxa för vatten och avlopp
Räddningsutskottet 2025-11-12	KLF 2025/1842-2.4.0.2 Räddningstjänstens månadsrapport 2025-11-30
Räddningsutskottet 2025-11-12	KLF Hid.nr 2025.11639 Räddningsutskottets beslut 2025-11-10 § 14 Informationspunkter
Räddningsutskottet 2025-11-12	KLF 2025/1847-1.1.1.3 Räddningsutskottets sammanträdestider år 2026
Förvaltningsrätten i Luleå 2025-11-12	KLF Hid.nr 2025.11684 Förvaltningsrätten i Luleå Dom i mål nr 1500-25 - Överprövning enligt lagen om offentlig upphandling
Arbetsmarknads- och utbildningsnämnden 2025-11-13	KLF Hid.nr 2025.11670 Luleå kommun avstår från att svara på remiss avseende ny reglering för

	den arbetsmarknadspolitiska verksamheten med motivering att utredningen inriktar sig i huvudsak Arbetsförmedlingens informationsutbyte mellan aktörer, behandling av personuppgifter samt kontrollbesök. Luleå kommun är anordnande aktör men utredningen bedömer att det inte behövs ytterligare dataskyddsreglering för att kommuner ska kunna anordna arbetsmarknadspolitiska insatser.
Kommunstyrelseförvaltningen 2025-11-13	KLF Hid.nr 2025.11673 Luleå kommun har inga synpunkter på remiss nätkoncession för linje avseende fyra 420 kV ledningar mellan Vattenfall Eldistributions och Svenska kraftnäts stationer i Hällmyran med motiveringen att kommunen har deltagit i dialoger och aktuella samråd med både Svenska Kraftnät och Vattenfall avseende de nya nätstationerna och kraftledningarna. Luleå kommun har inga synpunkter på just dessa sammanbindande kraftledningar. Kommunen har inte heller någon övrig information som skulle kunna vara till hjälp i det fortsatta utredningsarbetet.
Miljö- och byggnadsnämnden 2025-11-17	KLF Hid.nr 2025.12006 Miljö- och byggnadsnämnden avstår att lämna yttrande på lagrådsremissen gällande prövning av kärntekniska anläggningar
Samhällsbyggnadsutskottet 2025-11-17	KLF 2025/1573-1.3.1.5 Information om förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026-2037
Samhällsbyggnadsutskottet	KLF 2025/1794-2.1.0.2

2025-11-17	Information om tillfälliga entreprenörsbostäder på Storporsön
Samhällsbyggnadsutskottet 2025-11-17	KLF 2025/1821-2.1.0.1 Information om ny avfallstaxa för Luleå kommun
Samhällsbyggnadsutskottet 2025-11-17	KLF 2025/1793-2.1.0.2 Information om aktuella frågor och planläge 2025-11-17
Samhällsbyggnadsutskottet 2025-11-17	KLF 2025/1803-3.1.0.1 Information om Viable Cities, Klimatneutrala städer 2030
Länsstyrelsen i Norrbotten 2025-11-18	KLF Hid.nr 2025.11911 Yttrande över undersökning om betydande miljöpåverkan gällande detaljplan för del av Småskären 19:1 Luleå kommun
Miljö- och byggnadsnämnden 2025-11-19	KLF Hid.nr 2025.11967 Miljö- och byggnadsnämndens beslut 2025-11-19 §151, Yttrande avseende remiss ombildande av naturreservatet Ormberget - Hertsölandet

Kurser och konferenser 2025-12-01

Ärendenr 2025/849-2.1.0.1

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att lägga redovisade kurser och konferenser till handlingarna.

Beskrivning av ärendet

Följande kurser och konferenser redovisas:

Avsändare	Ämne
Sveriges kommuner och regioner 2025-10-24	KLF Hid.nr 2025.11111 Inbjudan till Presidiedagar inom plan-, bygg- och miljöområdet 2026, 23-24 mars, Stockholm
Härnösands kommun, Näringsliv 2025-10-27	KLF Hid.nr 2025.11155 Inbjudan till seminarium om kommunalt framtidssäkrad matfisk, 15-16 januari 2026, Härnösand
Sveriges Kommuner och Regioner 2025-11-05	KLF Hid.nr 2025.11456 Evenemang EU- och internationella dagen 2026, Stockholm, 2026-03-11
Sveriges kommuner och regioner 2025-11-12	KLF Hid.nr 2025.11631 Inbjudan till seminariet Polisen om erfarenheter från projekten Municipal och Cura, Webbsändning, 2025-12-03
Sveriges Kommuner och Regioner 2025-11-12	KLF Hid.nr 2025.11632 Inbjudan till Hearing Kompassen 2026 - Det kommungemensamma arbetet mot välfärdsbrottslighet
Sveriges Kommuner och Regioner 2025-11-13	KLF Hid.nr 2025.11659 Inbjudan till fullmäktiges presidiekonferens, Malmö 2026-01-13, Stockholm 2026-01-20
Sveriges Kommuner och Regioner 2025-11-13	KLF Hid.nr 2025.11700 Inbjudan till konferens - Besöksnäring på agendan, 2025-12-03 Stockholm

Sveriges Kommuner och Regioner 2025-11-18	KLF Hid.nr 2025.11859 Inbjudan till seminariet Så behåller vi kompetensen när demografin förändrar välfärden, digitalt 2025-12-12

§ 178

Justering av brukningsavgift för vatten och avlopp 2026

Ärendenr 2025/1698-3.4.0.2

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att justera upp fast och rörlig brukningsavgift för vatten och avlopp (VA) med 9 % från och med 2026-01-01 samt anta VA-taxa Luleå 2026.

Sammanfattning av ärendet

Luleå Miljöresurs AB har i uppdrag av VA-huvudmannen Luleå kommun, att på ett kostnadseffektivt sätt, tillhandahålla rent och hälsosamt dricksvatten till kunderna och avleda och rena spill- och dagvatten på ett miljö- och hälsomässigt sätt.

Finansieringen sker genom uttag av brukningsavgift och anläggningsavgift. Brukningsavgiften utgör merparten av VA-verksamhetens intäkter (92 %) och består av en fast och en rörlig avgift som regleras via mätning av vattenförbrukning.

VA-verksamheten har under den senaste 10-årsperioden varit inne i en intensiv investerings- och utvecklingsfas för att möta framtida behov och säkra en god och hållbar vatten- och avloppsförsörjning för Luleåborna.

Investeringar utförda sedan 2015 uppgår till över 2,2 miljarder kronor och omfattar bland annat investeringar i ett nytt vattenverk, nya huvudledningar i Östra länken, nya reningssteg i avloppsreningsverken samt reinvestering i befintlig infrastruktur. Den höga investeringsnivån bidrar till ökade kapitalkostnader, avskrivningar och ränta. Ökande anläggningstillgångar medför att räntekänsligheten ökar. Sveriges kommuner och regioner (SKR) har inför 2026 föreslagit en räntehöjning ränta om 0,25 % till 2,75 % som påverkar aktivering av genomförda investeringar under 2026.

För att säkerställa en fortsatt balanserad utveckling av brukningsavgiften föreslås en taxehöjning inför 2026 motsvarande 9 %. Underlag för taxehöjningen presenteras enligt nedan:

- Ökade kapitalkostnader 4 %.
- Intäktstapp 2 %.
- Ökade personal och driftskostnader 3 %.

Nuvarande taxekonstruktion behålls och samtliga taxeslag höjs med angiven procentsats.

Föreslagen ökning för en normal villa (Typhus A) motsvarar 101 kr per månad och för boende i lägenhet (Typhus B) 58 kr per månad inkl. moms.

Brukningsavgift villa, förbrukning 150 m³ vatten per år (typhus A)

	2025	**2026**
Rörlig avgift (150 m3)	7 309 kr	7 969 kr
Fast avgift	6 104 kr	6 653 kr
Brukningsavgift	**13 413 kr**	**14 621 kr**

**Ökad kostnad per månad 101 kr*

Brukningsavgift för flerbostadshus, förbrukning 2000 m³ vatten per år (typhus B)

	2025	**2026**
Rörlig avgift (2 000 m3)	97 450 kr	106 250 kr
Fast avgift	18 243 kr	19 885 kr
Brukningsavgift	**115 693 kr**	**126 135 kr**

**Ökad kostnad per lägenhet och månad 58 kr*

Infrastruktur- och servicenämnden har 2025-10-16 § 114 föreslagit kommunfullmäktige besluta att justera upp fast och rörlig brukningsavgift för vatten och avlopp (VA) med 9 % från och med 2026-01-01 samt anta VA-taxa Luleå 2026.

Sammanträdet
Luleå Miljöresurs AB föredrar ärendet.

Beslutsgång
Ordföranden ställer infrastruktur- och servicenämndens förslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Dialog
Dialog har förts i ekonominätverk för branschen och närliggande VA-verksamheter om förutsättningar för avgifter inför 2026.

Beslutsunderlag
- Beskrivning av justering av brukningsavgift för vatten och avlopp 2026, KLF Hid: 2025.11004

- Infrastruktur- och servicenämndens beslut 2025-10-16 § 114, KLF Hid: 2025.11002

§ 114

Justering av brukningsavgifter i VA-taxa 2026

Ärendenr 2025/890-3.4.0.2

Infrastruktur- och servicenämndens beslut

Infrastruktur- och servicenämnden beslutar rekommendera kommunfullmäktige besluta att justera upp fast och rörlig brukningsavgift för vatten och avlopp (VA) med 9 % från och med 2026-01-01 samt anta VA-taxa Luleå 2026.

Sammanfattning av ärendet

Luleå Miljöresurs AB har i uppdrag av VA-huvudmannen Luleå kommun, att på ett kostnadseffektivt sätt, tillhandahålla rent och hälsosamt dricksvatten till kunderna och avleda och rena spill- och dagvatten på ett miljö- och hälsomässigt sätt.

Finansieringen sker genom uttag av brukningsavgift och anläggningsavgift. Brukningsavgiften utgör merparten av VA-verksamhetens intäkter (92 %) och består av en fast och en rörlig avgift som regleras via mätning av vattenförbrukning.

VA-verksamheten har under den senaste 10-årsperioden varit inne i en intensiv investerings- och utvecklingsfas för att möta framtida behov och säkra en god och hållbar vatten- och avloppsförsörjning för Luleåborna.

Investeringar utförda sedan 2015 uppgår till över 2,2 miljarder kronor och omfattar bland annat investeringar i ett nytt vattenverk, nya huvudledningar i Östra länken, nya reningssteg i avloppsreningsverken samt reinvestering i befintlig infrastruktur. Den höga investeringsnivån bidrar till ökade kapitalkostnader, avskrivningar och ränta. Ökande anläggningstillgångar medför att räntekänsligheten ökar. Sveriges kommuner och regioner (SKR) har inför 2026 föreslagit en räntehöjning ränta om 0,25 % till 2,75 % som påverkar aktivering av genomförda investeringar under 2026.

För att säkerställa en fortsatt balanserad utveckling av brukningsavgiften föreslås en taxehöjning inför 2026 motsvarande 9 %. Underlag för taxehöjningen presenteras enligt nedan:

- Ökade kapitalkostnader 4 %.
- Intäktstapp 2 %.

- Ökade personal och driftskostnader 3 %.

Nuvarande taxekonstruktion behålls och samtliga taxeslag höjs med angiven procentsats.

Föreslagen ökning för en normal villa (Typhus A) motsvarar 101 kr per månad och för boende i lägenhet (Typhus B) 58 kr per månad inkl. moms.

Brukningsavgift villa, förbrukning 150 m³ vatten per år (typhus A)

	2025	**2026**
Rörlig avgift (150 m3)	7 309 kr	7 969 kr
Fast avgift	6 104 kr	6 653 kr
Brukningsavgift	**13 413 kr**	**14 621 kr**

**Ökad kostnad per månad 101 kr*

Brukningsavgift för flerbostadshus, förbrukning 2000 m³ vatten per år (typhus B)

	2025	**2026**
Rörlig avgift (2 000 m3)	97 450 kr	106 250 kr
Fast avgift	18 243 kr	19 885 kr
Brukningsavgift	**115 693 kr**	**126 135 kr**

**Ökad kostnad per lägenhet och månad 58 kr*

Infrastruktur- och servicenämndens arbetsutskott har 2025-10-02 § 47 föreslagit infrastruktur- och servicenämnden besluta att rekommendera kommunfullmäktige besluta att justera upp fast och rörlig brukningsavgift för vatten och avlopp (VA) med 9 % från och med 2026-01-01 samt anta VA-taxa Luleå 2026.

Sammanträdet

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att infrastruktur- och servicenämnden bifaller förslaget.

Dialog

Dialog förs i ekonominätverk för branschen samt närliggande Va-verksamheter om förutsättningar för avgifter inför 2026.

Beslutsunderlag

- Beskrivning av justering av brukningsavgift för vatten och avlopp 2026, SBF Hid: 2025.3356
- Luleå Miljöresurs AB:s förslag till beslut avseende justering av brukningsavgifter i VA-taxa 2026, SBF Hid: 2025.3355
- Infrastruktur- och servicenämndens arbetsutskotts beslut 2025-10-02 § 47, SBF Hid: 2025.3515

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

Beskrivning justering av brukningsavgift för vatten och avlopp 2026

Ärendenr 2025/454-3.4.0.2

Bakgrund

Luleå miljöresurs AB har i uppdrag av VA-huvudmannen Luleå kommun, att på ett kostnadseffektivt sätt, tillhandahålla rent och hälsosamt dricksvatten till kunderna och avleda och rena spillvatten på ett miljö- och hälsomässigt sätt. I bolagets uppdrag ingår också att bidra till kommunens ansvar att avleda och vid behov rena dag- och dräneringsvatten från fastigheter och anslutna ytor till lämplig recipient samt att förvalta och utveckla VA-infrastrukturen såsom ledningsnät och processanläggningar. Ytterligare en viktig del i bolagets uppdrag är att bidra till Luleå kommuns utveckling genom en långsiktig VA-planering i samverkan med kommunen.

Finansieringen sker genom uttag av brukningsavgift och anläggningsavgift. Brukningsavgiften utgör merparten av VA-verksamhetens intäkter (92 %) och består av en fast och en rörlig avgift som regleras via mätning av vattenförbrukning.

Lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) reglerar hur avgifter får tas ut för att bedriva VA-verksamheten inom kommunens beslutade verksamhetsområde för vatten och avlopp. Avgifterna får inte överskrida det som behövs för att täcka de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva va-anläggningen. Avgiftsuttaget skall fördelas skäligt och rättvist mellan kunderna i VA-kollektivet.

VA-verksamheten har under den senaste 10-årsperioden varit inne i en intensiv investerings- och utvecklingsfas för att möta framtida behov och säkra en god och hållbar vatten- och avloppsförsörjning för Luleåborna. Investeringarna utförda sedan 2015 uppgår till över 2,2 miljarder och omfattar bland annat investeringar i ett nytt vattenverk, nya huvudledningar i Östra länken, nya reningssteg i avloppsreningsverken samt reinvestering i befintlig infrastruktur. Detta har bidragit till ökade kapitalkostnaderna i verksamheten och därigenom höjda va-avgifter.

Svenskt vattens Taxerapport 2025

Branschorganisationen Svenskt Vatten har i sin senaste taxerapport från juni 2025 som syftar till att analysera vatten- och avloppsavgifternas utveckling i Sverige konstaterat följande:

- Genomsnittlig ökning av brukningsavgifterna för vatten och avlopp inför 2025 på 11% för enbostadshus och flerfamiljshus.
- Anläggningsavgifterna har också stigit med medelvärden för Sverige på 196 290 kr för enbostadshus och 630 144 kr för flerfamiljshus.
- Skillnaderna mellan kommunernas taxor fortsätter att växa, skillnader på upp till 618% mellan högsta och lägsta taxa.
- Ökningen är ett resultat av flera samverkande faktorer, däribland ökande kostnader för råvaror, energianvändning och ett allt större investeringsbehov inom Va-sektorn.

I Svenskt vattens senaste investeringsrapport från 2023 konstateras att Sveriges infrastruktur för dricksvatten och avlopp (VA) bedöms ha ett årligt investeringsbehov på 31 mdkr. Den årliga investeringstakten ligger runt 20 mdkr och år 2021 investerade VA-organisationerna 21 mdkr. Behovet av ökade investeringar kommer att bidra till kraftig ökning av kapitalkostnader fram till 2040. Investeringsrapporten visar på en tre till femdubbling av Va-verksamheternas kapitalkostnader som endast med hänsyn till detta utgör behov av mer än en fördubbling av avgiftsuttaget där ränteutvecklingen är en avgörande faktor.

Satsningar i enlighet med antagen VA-plan 2040
Investeringsplanen för Luleå motsvarar de föreslagna nivåerna i Svenskt vattens investeringsrapport för 2023 (ca 275 mkr i snitt per år för kommun i Luleås storlek). Kapitalkostnadernas storlek 2026 är till stor del resultatet av redan genomförda eller pågående investeringar, se figur 1.

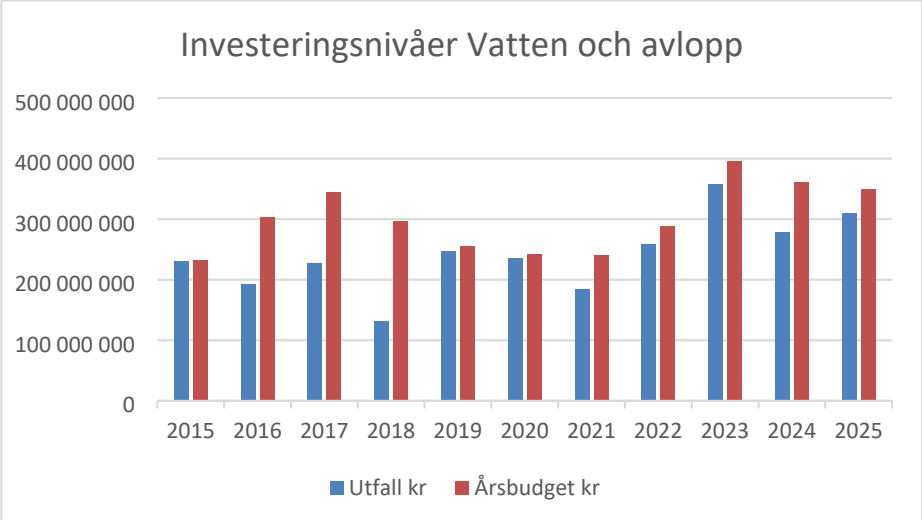

Figur 1 Investeringsnivåer Vatten och avlopp 2015-2025

Investeringstakten drivs av ambitionen att säkerställa bostäder och arbetsplatsområden för en växande befolkning i enlighet med antagen VA-plan. Projekt som nytt vattenverk, utbyggnaden av huvudledningsnätet i Östra länken, uppgradering av Uddebo avloppsreningsverk med tillhörande

rötkammare, ny vattenförsörjning till Råneå samt förstärkt vattenförsörjning i Sörbyarna är alla resultatet av de kapacitetshöjande åtgärder som krävs för att kunna möta detta behov.

Satsningar för att klimatsäkra VA-systemet samt nya dagvattenanläggningar för rening finns upptagna i kommande investeringsplan. Planering för kommande utbyggnadsområde i Östra Bensbyn omfattande 150 fastigheter pågår för fullt enligt VA-plan 2040.

Mellan 2024-2030 förväntas de sammanlagda kapitalkostnaderna att öka med det dubbla och inom en 5- års period utgöra lika stor del av VA-verksamhetens kostnader som driftkostnaderna.

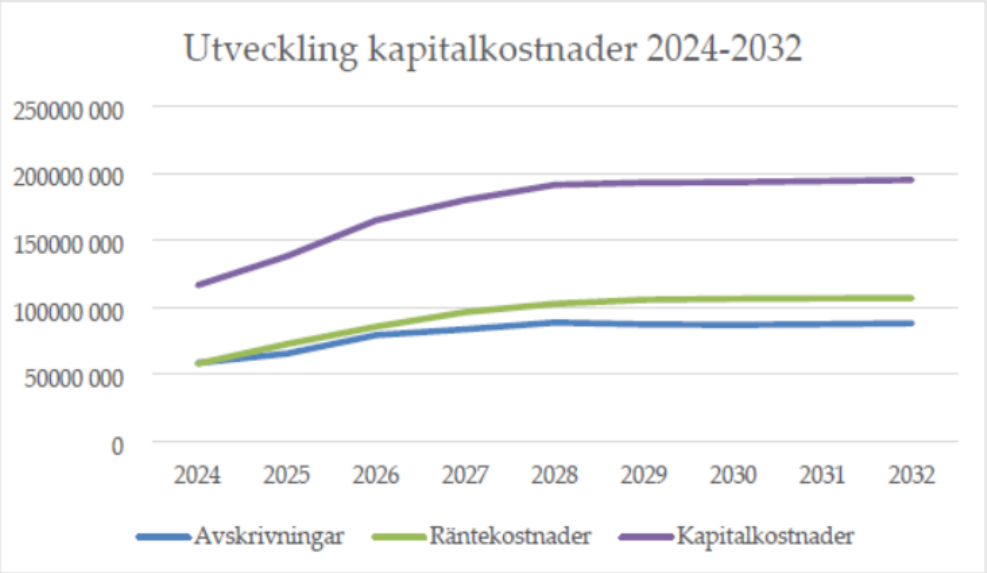

Figur 2 Utveckling av kapitalkostnader för Vatten och avlopp 2024-2032

Räntans påverkan

Kapitalkostnaderna har de senaste 10 åren (2014-2024) ökat från ca 55 mkr per år till 119 mkr per år. Inför 2024 dubblerades räntan från 1,25% till 2,5% vilket medför att räntekostnaderna nu uppgår till samma nivå som avskrivningarna och total kapitalkostnad för 2025 uppgår till 129 mkr.

VA-kollektivets anläggningstillgångar uppgår idag till nästan 3 miljarder kronor och spås med gällande investeringsplan öka med ytterligare 2 miljarder kronor fram till 2030. Östra länken utgör 1,5 miljarder kronor av förväntad ökning. Större anläggningstillgångar medför att räntekänsligheten ökar. Sveriges kommuner och regioner (SKR) har inför 2026 föreslagit en räntehöjning om 0,25% till 2,75%. Förslaget bygger på kommunsektorns egna upplåningskostnader och fastställs årligen. Luleå kommun följer SKR's rekommendation om interräntans nivå.

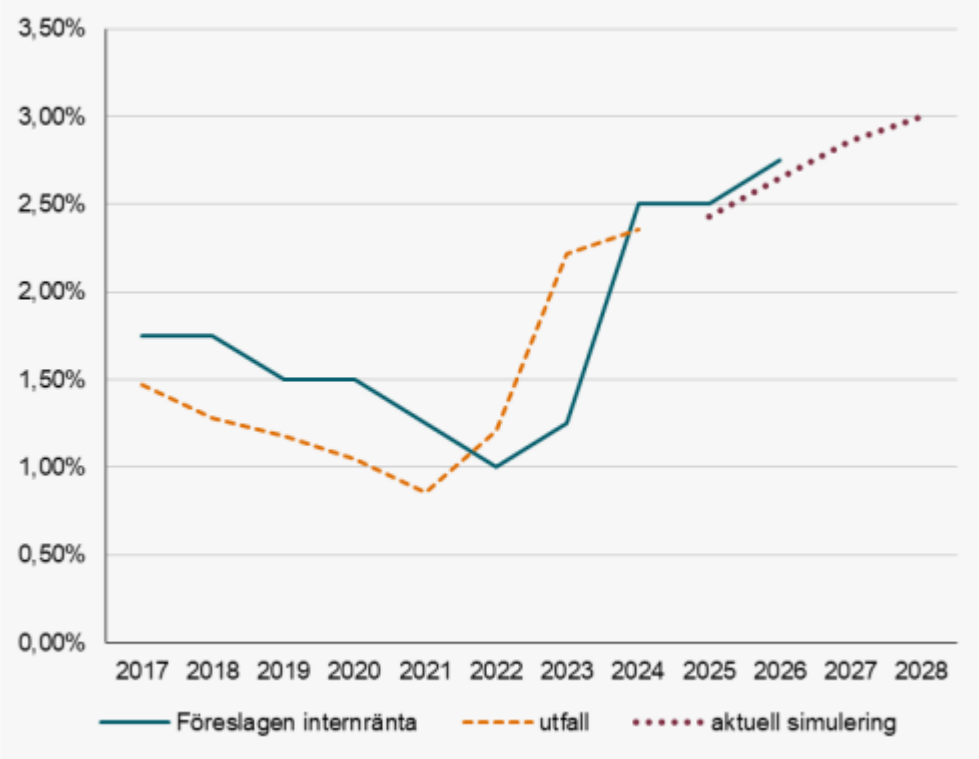

Figur 3 Föreslagen internränta i kommuner och regioner 2017-2026, genomsnittlig ränta utfall till 2024 samt simulering 2025-2028

Diagrammet visar att den föreslagna internräntan åren 2017 – 2021 varit något högre än utfallet. År 2022 och 2023 råder omvändande förhållanden då ränteuppgången våren 2022 medförde att den föreslagna internräntan varit för låg. Den röda linjen i diagrammet simulerar utvecklingen de närmaste åren utifrån aktuellt marknadsränteläge. Simuleringen visar att den genomsnittliga räntekostnaden ökar marginellt åren framöver.

Lägre intäkter och ökade driftskostnader

I prognosen för 2026 förväntas intäkterna av brukningsavgifter för verksamheter minska med anledning av Norrmejeriers avetablering i Luleå samt lägre förbrukningsvolymer för SSAB. Förväntade industrietableringar bedöms inte kunna väga upp för intäktstappet på kort sikt (under 2026-2028). Förväntat intäktstapp motsvarar ca 7 mkr inför 2026.

För att möta kostnadsutvecklingen för personal, material, köpta tjänster och energitjänster föreslås en indexjustering motsvarande Prisindex för Kommunal verksamhet om 3% inför 2026. Driftkostnaderna bedöms öka med 9 mkr inför 2026 till 207 mkr.

Förslag till avgiftsjustering

För att säkerställa en fortsatt balanserad utveckling av brukningsavgiften

föreslås en taxehöjning inför 2026 motsvarande 9 %. Underlag för taxehöjningen presenteras enligt nedan:

- Ökade kapitalkostnader 4 %
- Intäktstapp 2 %
- Ökade personal och driftskostnader 3 %

Nuvarande taxekonstruktion behålls och samtliga taxeslag höjs med angiven procentsats.

Justeringen av brukningsavgiften med 9 % för 2026 innebär följande årskostnad för en normal villa (Typhus A) samt flerbostadshus med 15 lägenheter (Typhus B). Priser redovisas inklusive moms.

Brukningsavgift villa, förbrukning 150 m³ vatten per år (typhus A)

	2025	**2026**
Rörlig avgift (150 m3)	7 309 kr	7 969 kr
Fast avgift	6 104 kr	6 653 kr
Brukningsavgift	**13 413 kr**	**14 621 kr**

**Ökad kostnad per månad 101 kr*

Brukningsavgift för flerbostadshus, förbrukning 2000 m³ vatten per år (typhus B)

	2025	**2026**
Rörlig avgift (2 000 m3)	97 450 kr	106 250 kr
Fast avgift	18 243 kr	19 885 kr
Brukningsavgift	**115 693 kr**	**126 135 kr**

**Ökad kostnad per lägenhet och månad 58 kr*

Petra Viklund
VA-chef, Luleå miljöresurs

Lumire i siffror

På Lumire finns:

240
kollegor

4
återvinnings-centraler

150 mil
vatten- och avloppsledning

52
återvinnings-stationer

7,7
miljarder liter vatten producerar vi varje år – det gör oss till Norrbottens största livsmedelsproducent.

55 000
ton avfall från 38 000 hushåll och 700 företag, hanterar vi varje år.

20 st
vatten- och avloppsrenings-verk som dygnet runt tar hand om Luleås restvatten.

Vi arbetar hårt varje dag för att göra morgondagen ännu bättre för:

38 000
hushåll

700
företag

850
ton biogas tillverkas årligen på Uddebo reningsverk. Biogasen driver en stor del av kommunens fordon och Luleå lokaltrafiks bussar.

1 %
av vår omsättning investeras i forskning och utveckling för att driva den hållbara samhällsomställningen framåt.

Vi omsätter drygt en **halv miljard kronor** varje år.

På tre av våra återvinningscentraler kan du kasta avfall

24/7

– året om, med hjälp av Lumires app.

Justering av VA-taxa 2026

2025-11-06

Petra Viklund, VA-avdelningen

Taxefinansierad VA-verksamhet

Brukningsavgifter

Ska täcka kostnader för drift och underhåll av den allmänna Va-anläggningen för dricksvatten, dagvatten (regn- och smältvatten) och spillvatten (avloppsvatten från hushåll). Avgifterna ska också täcka kostnader för investeringar i huvudledningsnät, reningsverk och andra anläggningar.

- Består av **fast grundavgift** samt **rörlig del** baserat på vattenförbrukning.

Anläggningsavgifter

Ska täcka kostnader för anslutning av nya kunder och är en engångsavgift.

- **Servisavgift** – kostnad för framdragning av de ledningar som förbinder kommunens ledningsnät med fastighetens ledningar.
- **Förbindelseavgift** – avgift för att upprätta den punkt där kommunens ansvar slutar och fastighetens ansvar börjar.
- **Tomtyteavgift** – bidrag till att täcka kostnader för ledningsdragning i kommunen. Avgiften beräknas utifrån tomtens area.
- **Bostadsenhetsavgift** – kostnad som betalas för antalet bostadsenheter på fastigheten.

Övriga avgifter för VA-tjänster

Regleras inte i Vattentjänstlagen och omfattas därför inte av VA-taxan

- Gäller utanför verksamhetsområdet samt för användande som inte är **”hushållsbehov”** exempelvis
  - Industriavlopp
  - Sprinkler
  - Tillfälligt vatten
- Regleras via avtal

VA-ekonomi

Kostnader

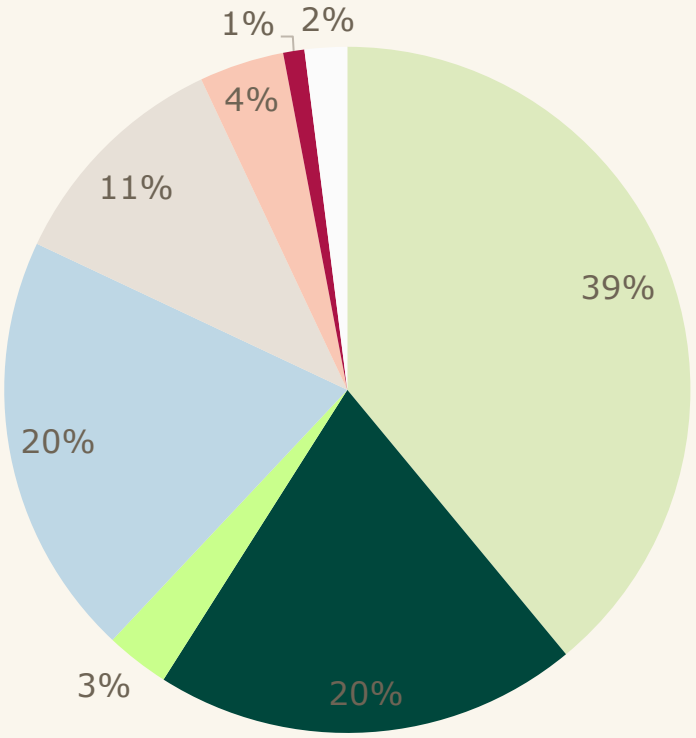

Kapitalkostnader
Personalkostnader
Inköp av varor och material
Inköp av tjänster
OH- och lokalkostnader
Energikostnader
Försäkringar och skadestånd
Kemikalier

Intäkter

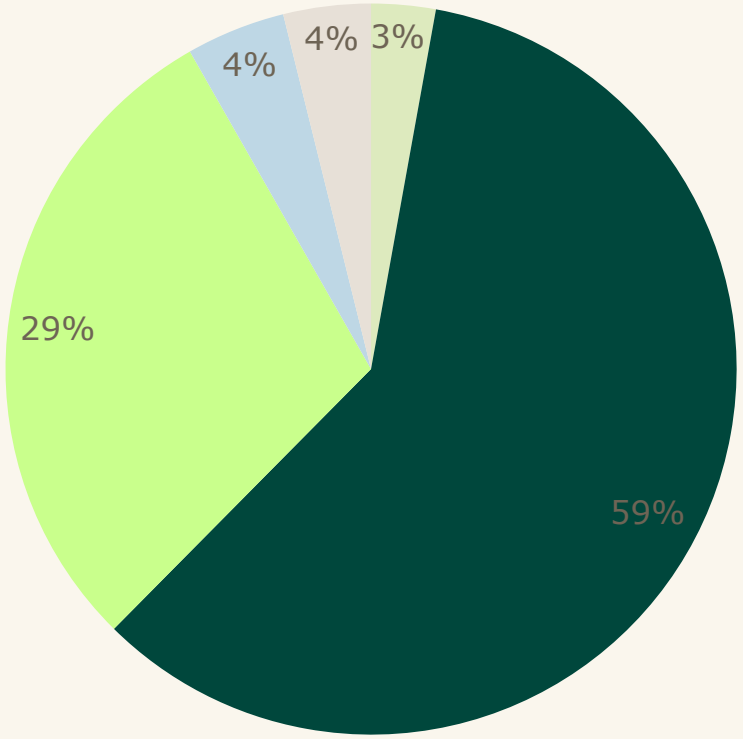

Anläggningsavgifter
Brukningsavgift rörlig
Brukningsavgift fast
Övriga taxor
Aktiverat arbete personal

Kommun

Luleå Kommun

2025 | 2024 | 2023 | 2022 | 2021 | 2020 | 2019 | 2018 | 2017 | 2016 | 2015 | 2014 | 2013 | 2012 | 2011 | 2010 | 2009 | 2008 | 2007

Kartan visar total årskostnad för typhus A (enbostadshus, t.ex. villa):

Luleå Kommun (brukningsavgift)

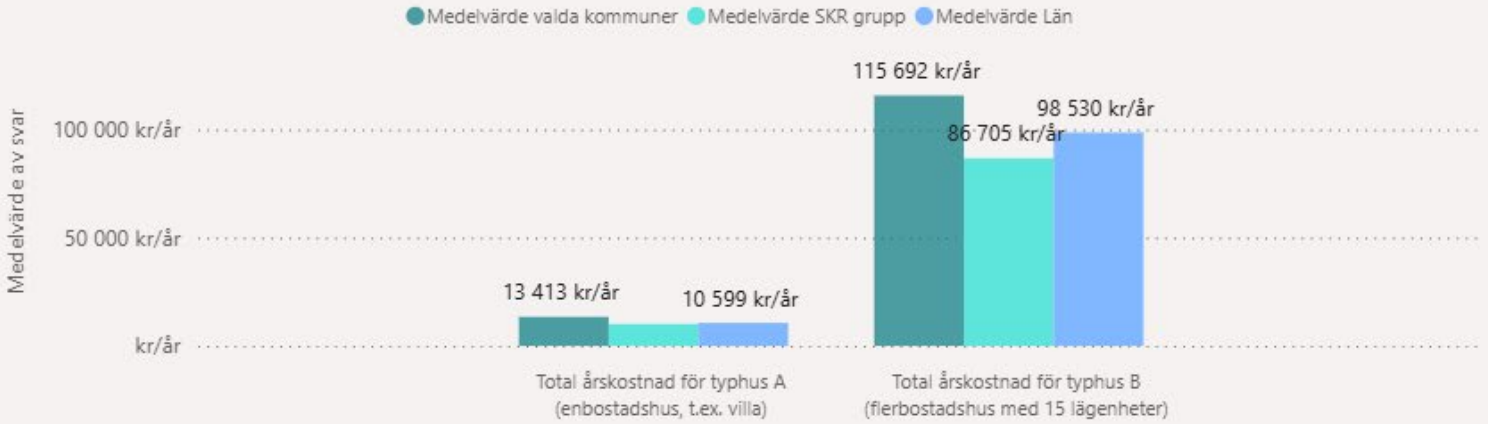

Luleå Kommun (anläggningsavgift)

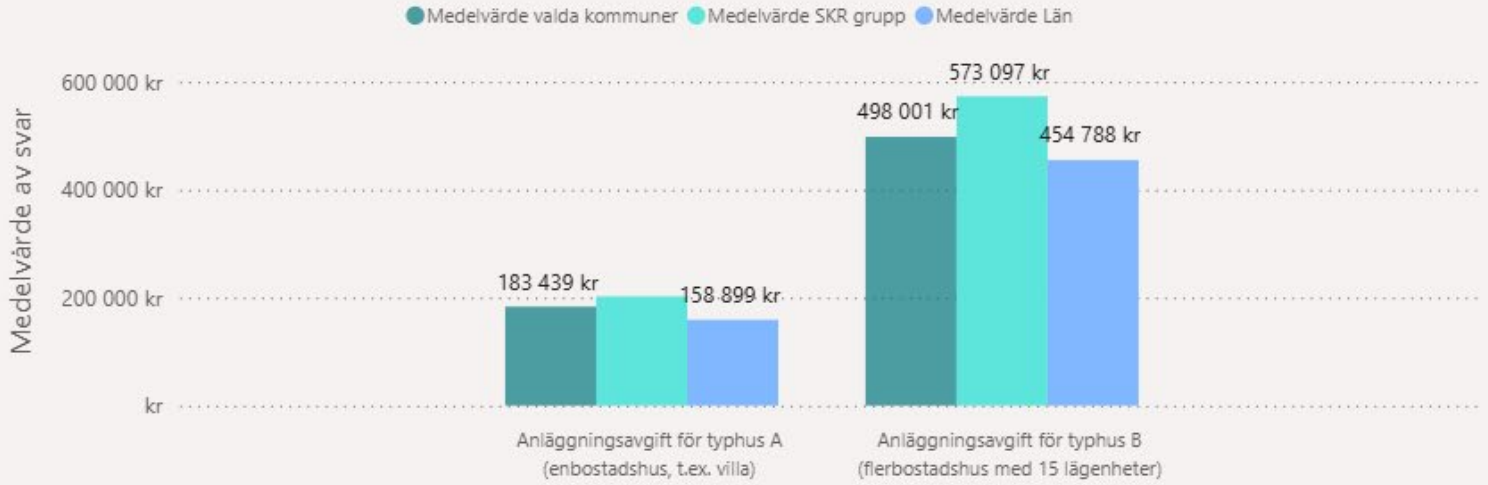

Taxeutveckling i VA-Sverige

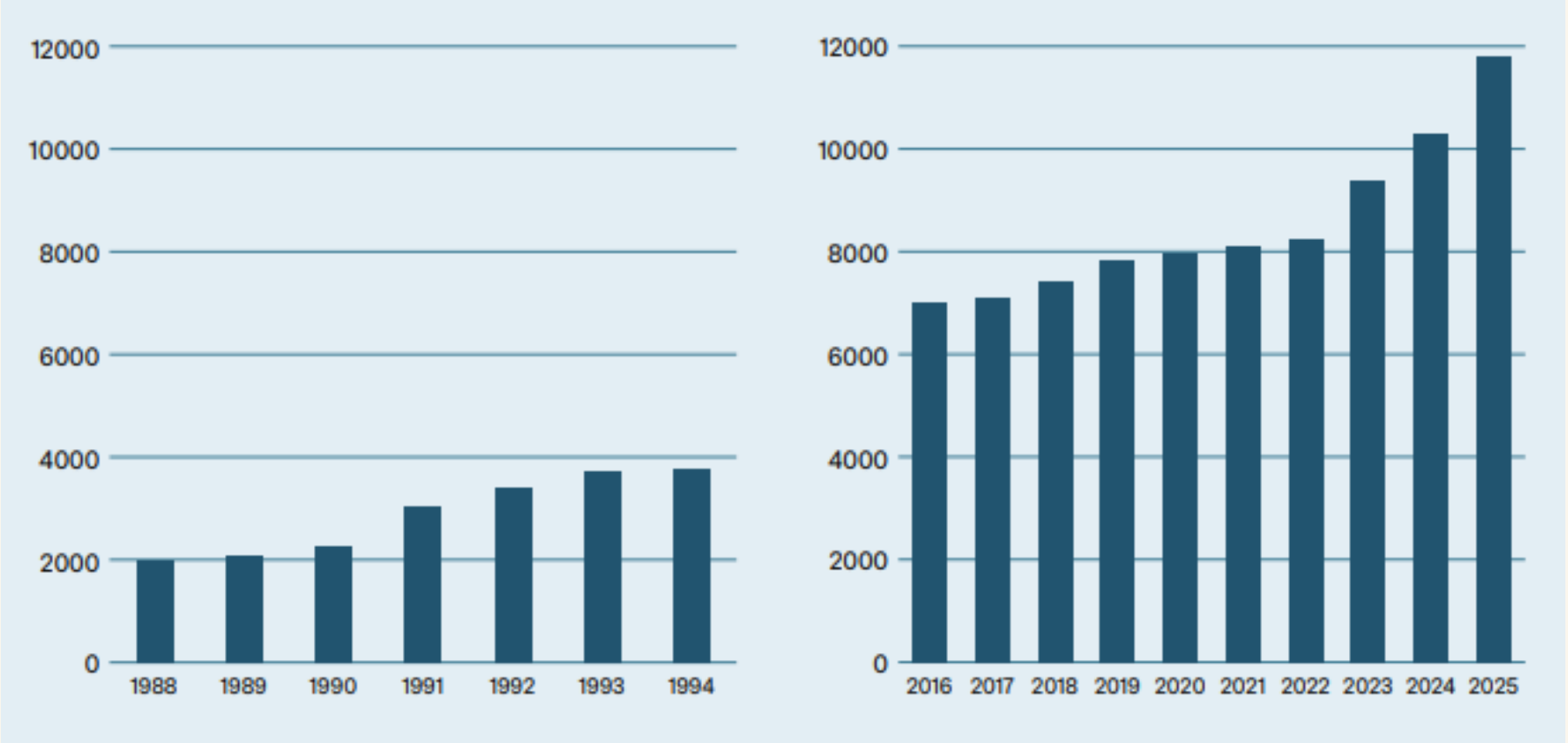

Högst pris
25 191 kr/år

Lägst pris
4 076 kr/år

Differensen är

618%

mellan lägsta och högsta taxa

Luleå

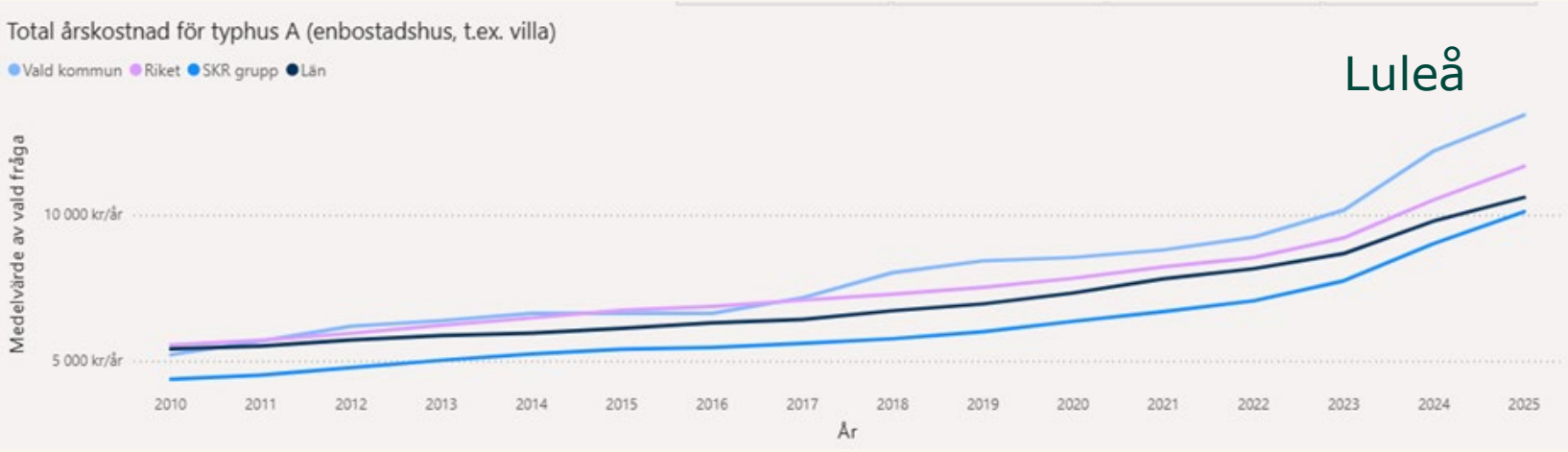

Skellefteå

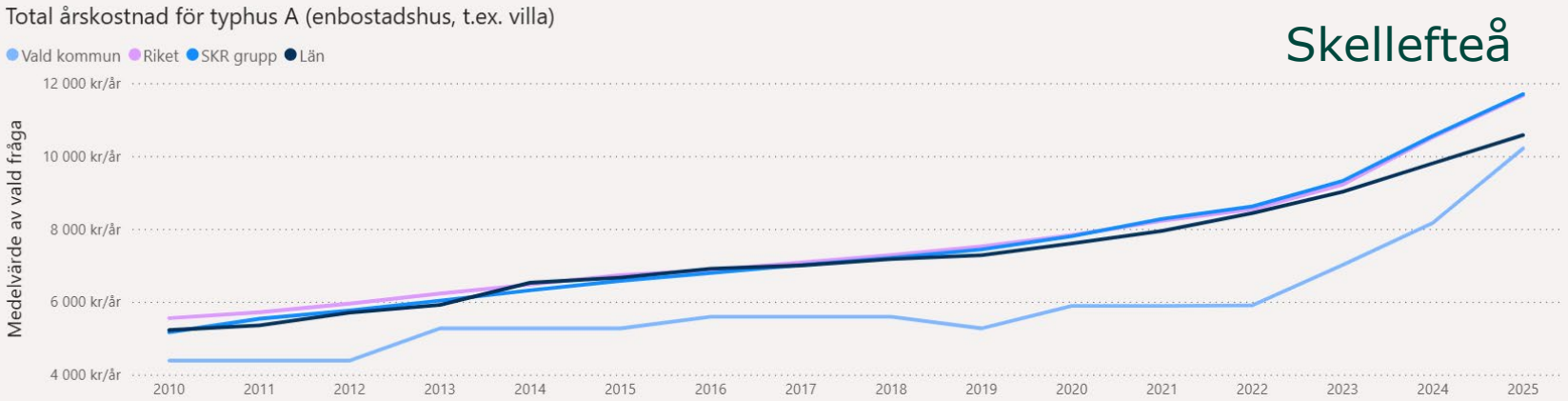

Kalmar

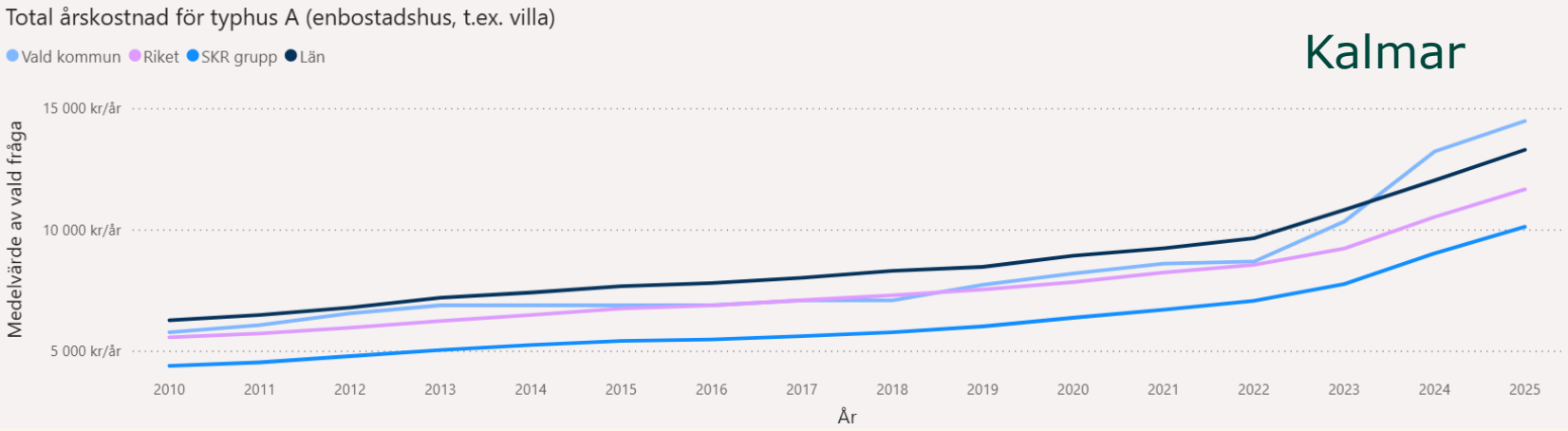

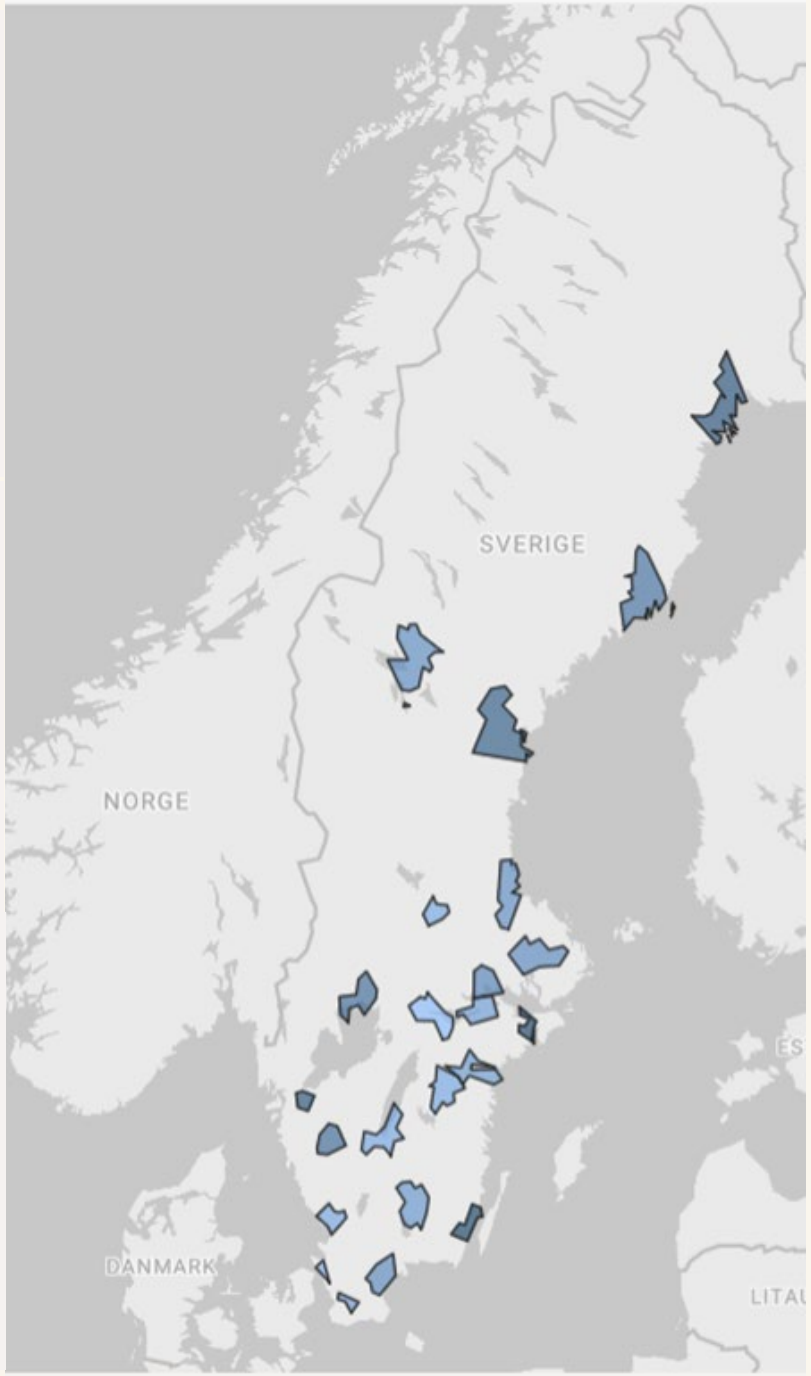

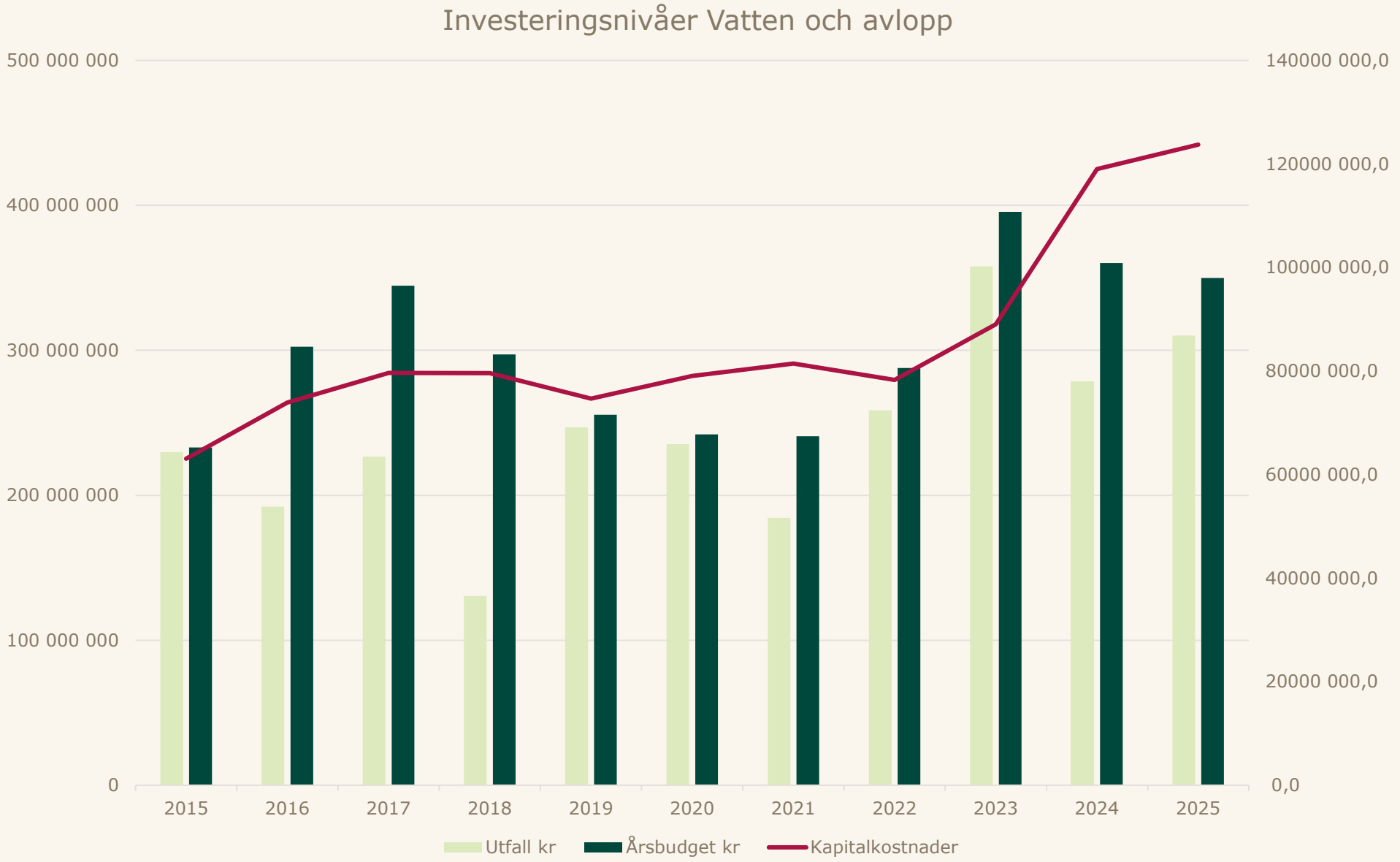
Investeringsnivåer Vatten och avlopp
500 000 000
400 000 000
300 000 000
200 000 000
100 000 000
0
140000 000,0
120000 000,0
100000 000,0
80000 000,0
60000 000,0
40000 000,0
20000 000,0
0,0
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025
Utfall kr
Årsbudget kr
Kapitalkostnader

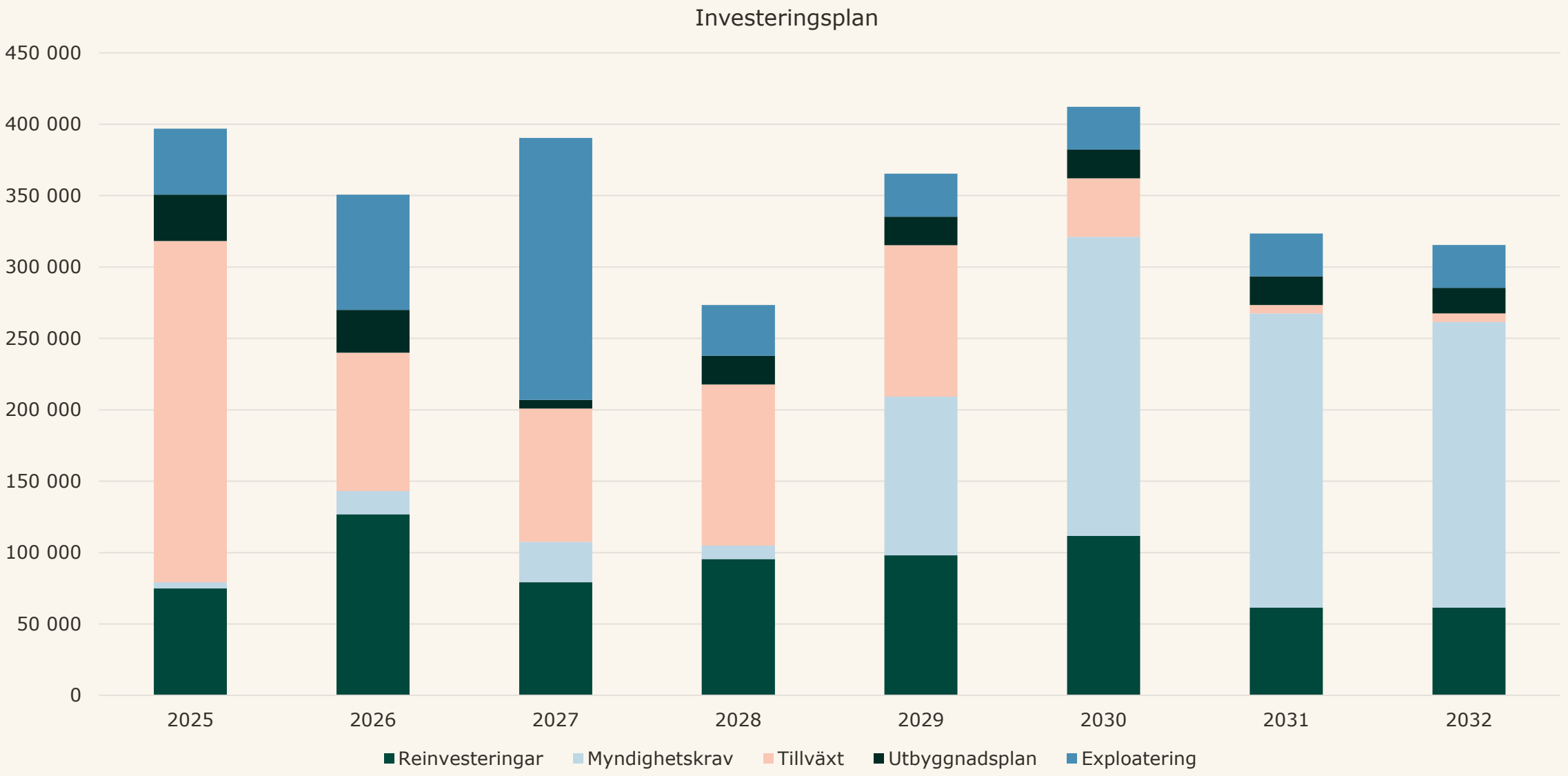
Investeringsplan
450 000
400 000
350 000
300 000
250 000
200 000
150 000
100 000
50 000
0
2025
2026
2027
2028
2029
2030
2031
2032
Reinvesteringar
Myndighetskrav
Tillväxt
Utbyggnadsplan
Exploatering

Centrala Luleå

Gäddvik vattenverk 350 mkr 2015
Rötkammare 2 Uddebo avloppsreningsverk 80 mkr 2018
Östra länken 1500 mkr 2026
Intagsdel Uddebo avloppsreningsverk 200 mkr 2026
Dagvattenrening Hertsöfjärden 2027
Dagvattenrening Björkskatafjärden 2029
Dagvattenåtgärder Storheden 2025-2030

Riktning Boden

Övägen kapacitetsökning avlopp
Avlopp N Sunderbyn 30 mkr 2024
Kapacitetsökning Luleå-Boden 150 mkr 2030
Hantverksvägen 25 mkr 2026-2027

Sörbyarna

2 Vattentorn 40 mkr 2021
Kapacitetsutredning avloppsdammar 2025
Förstärkning avloppsledning Kallviken 2 km 2025-2026
Utredning avloppsrening Klöverträsk 2026

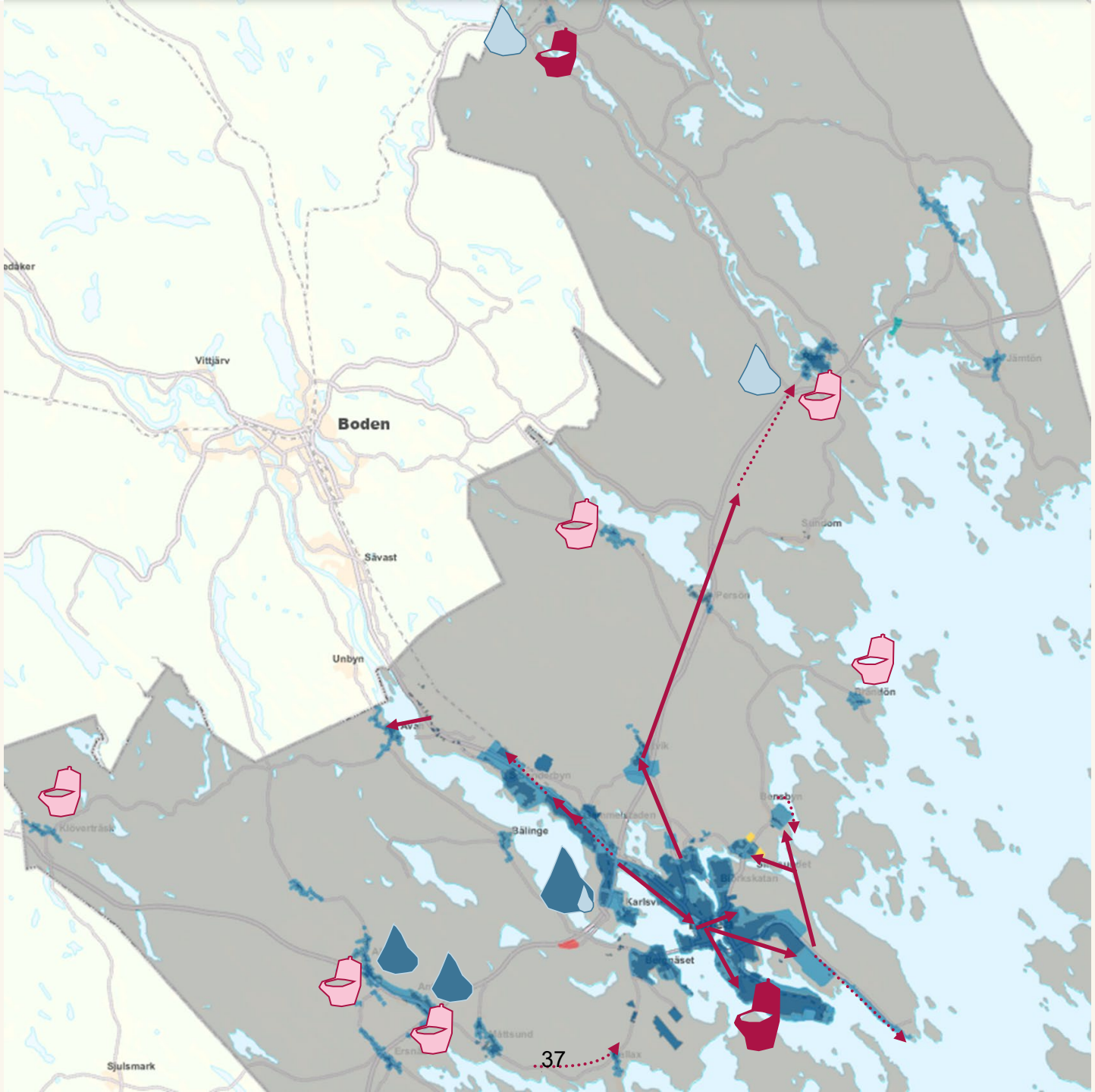

- Genomförda åtgärder vatten
- Planerade åtgärder vatten
- Genomförda åtgärder avlopp
- Planerade åtgärder avlopp
- Genomförda åtgärder ledningsnät
- Planerade åtgärder ledningsnät

Norrbyarna

Vattenförsörjning Råneå 200 mkr 2027
Avlopp kapacitetsförstärkning Rutvik/Råneå 50 mkr 2024/2027
Avloppsrening Niemisel 5 mkr 2025
Vattenverk Niemisel 15 mkr 2027
Kapacitetsförstärkning Råneå avloppsreningsverk 10 mkr 2027

Mittbyarna

Överföringsledning Bensbyn/Hällbacken/Dalbo 2010
Utbyggnadsområde Revelsudden 15 mkr 2021
Utbyggnadsområde Bensbyn 80 mkr 2027
Utredning Ängesbyns avloppsreningsverk 2026
Kapacitetsförstärkning avlopp Rutvik 40 mkr 2024
Utredning Brändöns avloppsreningsverk 2029

Brukningsavgifter

Kapitalkostnader

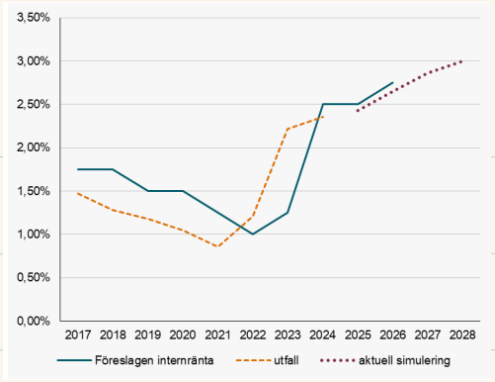

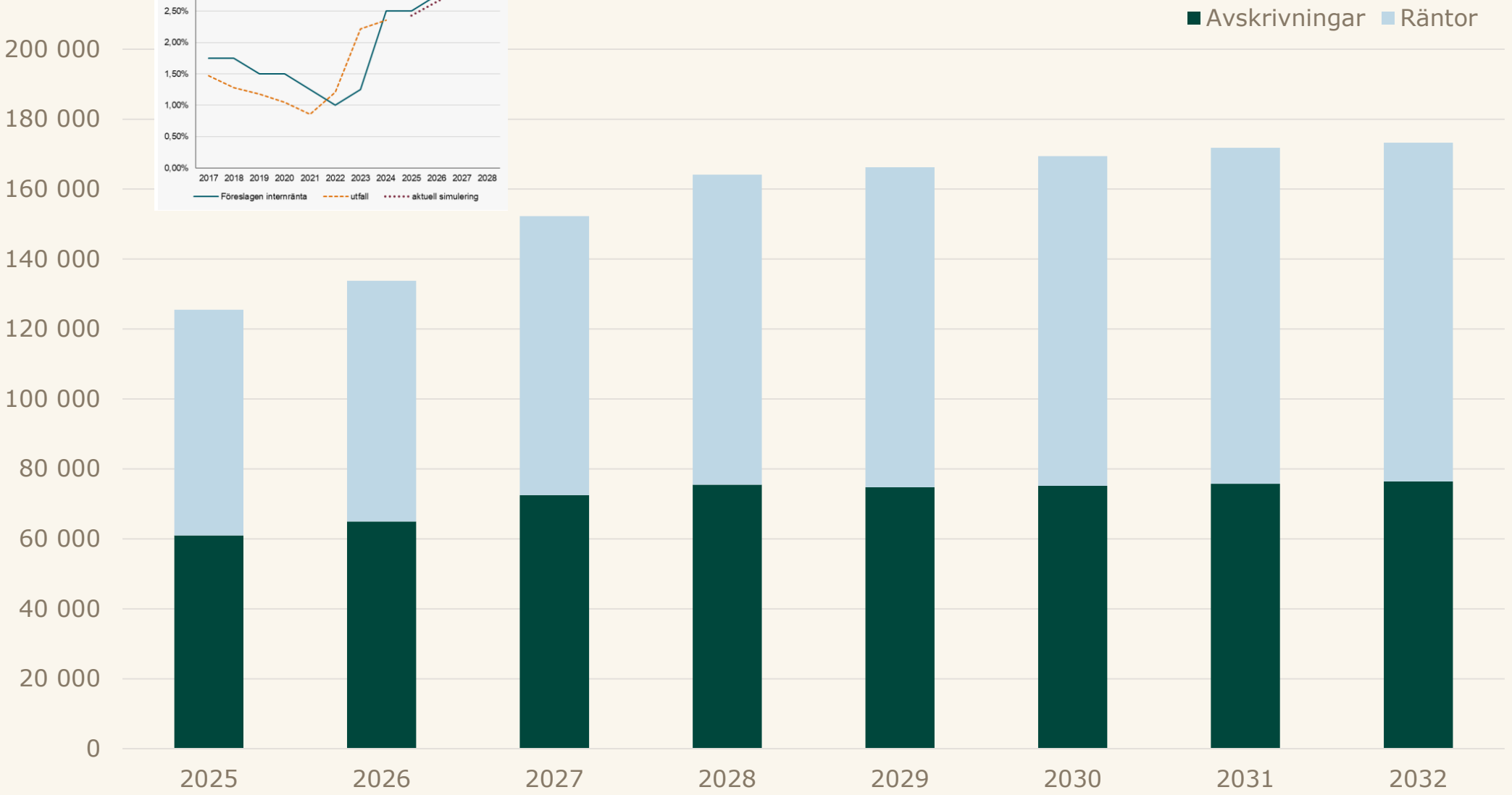

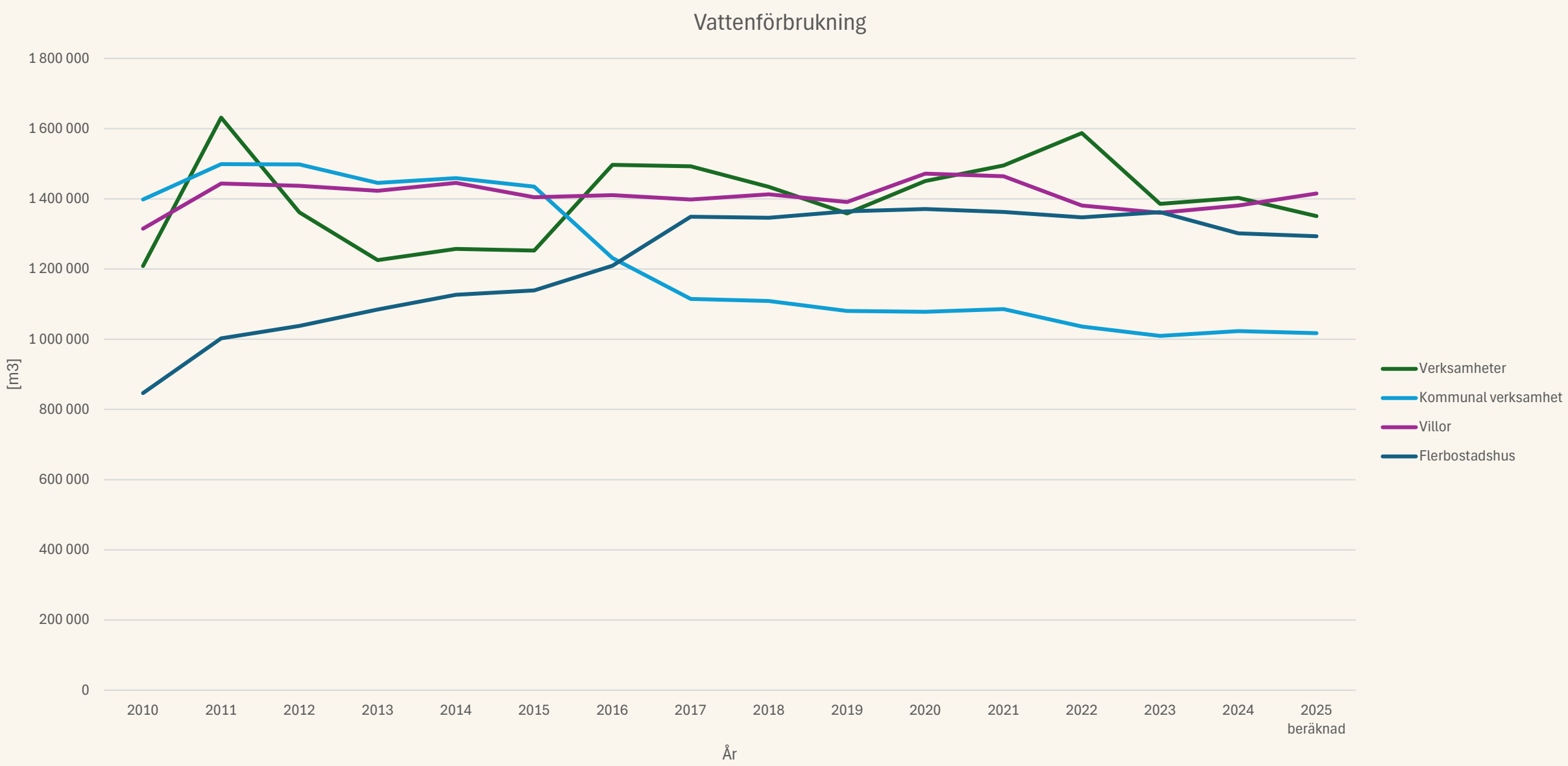
Vattenförbrukning
1 800 000
1 600 000
1 400 000
1 200 000
1 000 000
800 000
600 000
400 000
200 000
0
[m3]
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025 beräknad
År
Verksamheter
Kommunal verksamhet
Villor
Flerbostadshus

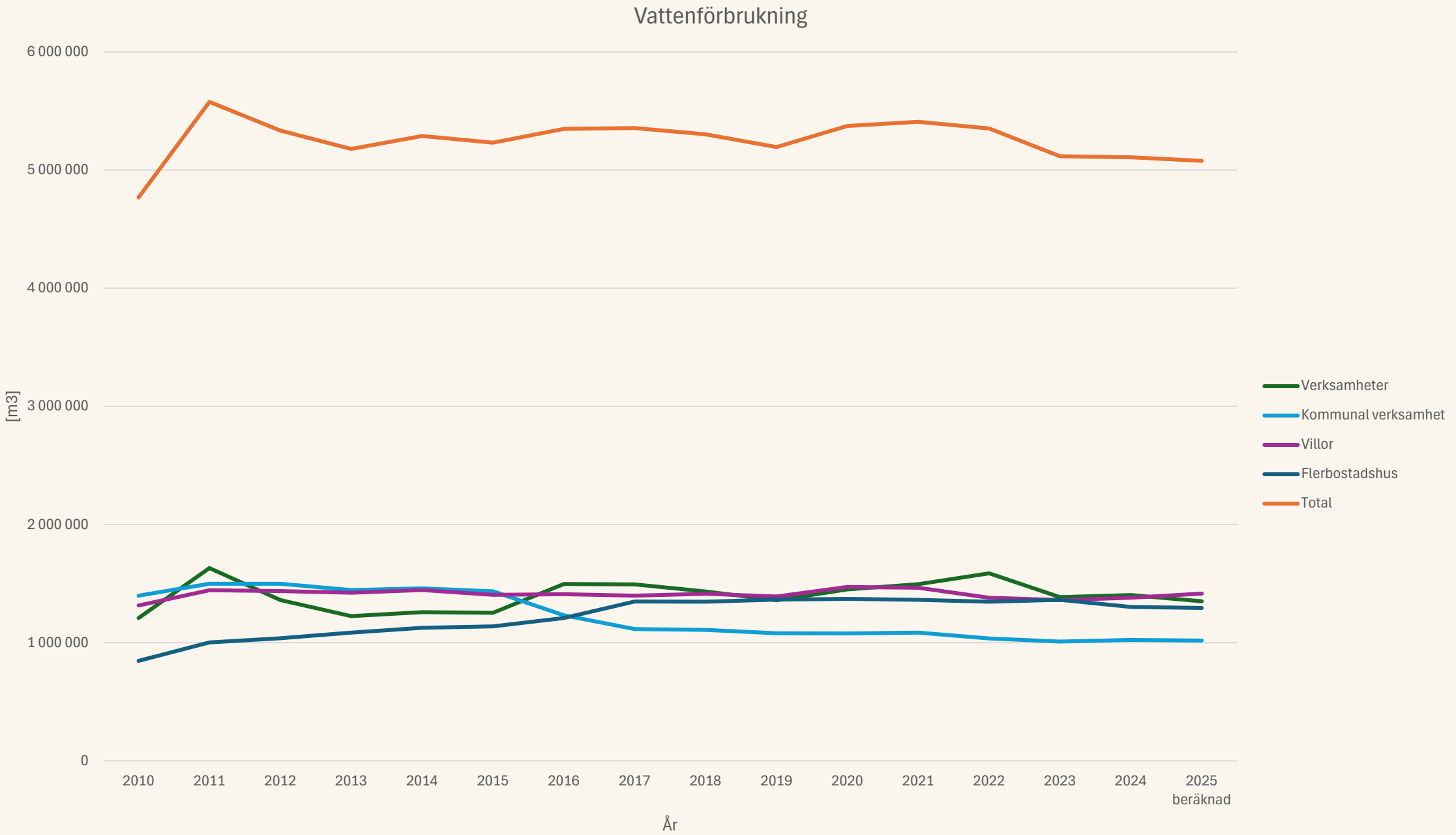
Vattenförbrukning
6 000 000
5 000 000
4 000 000
3 000 000
2 000 000
1 000 000
0
[m3]
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025 beräknad
År
Verksamheter
Kommunal verksamhet
Villor
Flerbostadshus
Total

Driftkostnader

- Personalkostnader gällande löneavtal (Kommunal 3 %)
- Gällande avtal tjänster (maskintjänster, kemikalier, energi, underentreprenörer el/mek, marktjänster)
- Nya tjänsteavtal inför 2027

Prisindex kommunal verksamhet					
	2024	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Arbetskraftskostnad*	5,2	-0,7	3,1	3,8	3,7
vikt arbetskraftskostnad	69,1%	69,7%	68,8%	68,9%	69,2%
Övrig förbrukning**	2,8	3,1	2,6	2,5	2,6
vikt övrig förbrukning	30,9%	30,3%	31,2%	31,1%	30,8%
Prisindex kommunal verksamhet	**4,4**	**0,4**	**3,0**	**3,4**	**3,3**
*** Lönekostnadsförändring inkl. förändring i arbetsgivaravgifter.**					
**** 40 % lönekostnadsförändring och 60% KPIF**					

14 621

Ny årsavgift för villa [kr]

8 409

Ny årsavgift för lägenhet [kr]

9 %

Ökning av VA-avgiften från 2025

Föreslagen taxehöjning

- Ökade kapitalkostnader 4 %
  - Framtida avskrivningar och ränteökning
- Intäktstapp 2 %
  - minskade flöden storförbrukare
- Ökade personal- och driftskostnader 3 %
  - Prisindex Kommunal verksamhet

Anläggningsavgifter

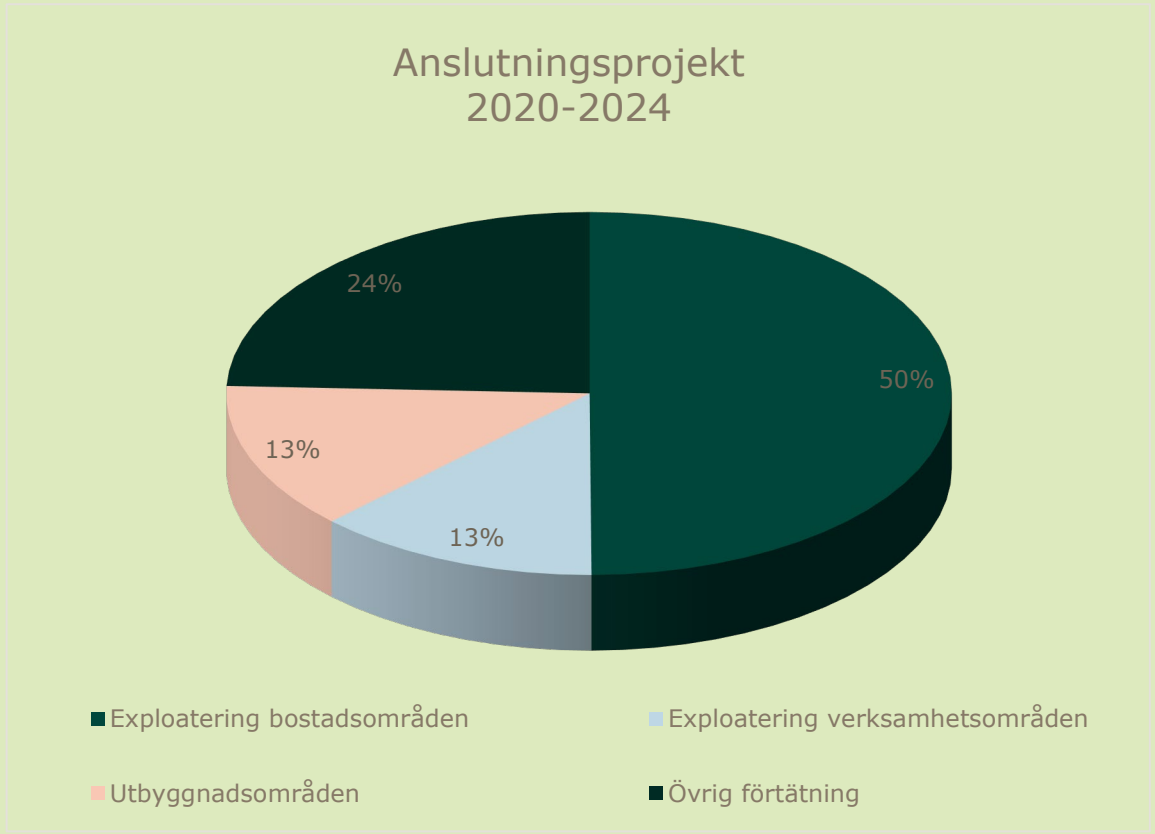

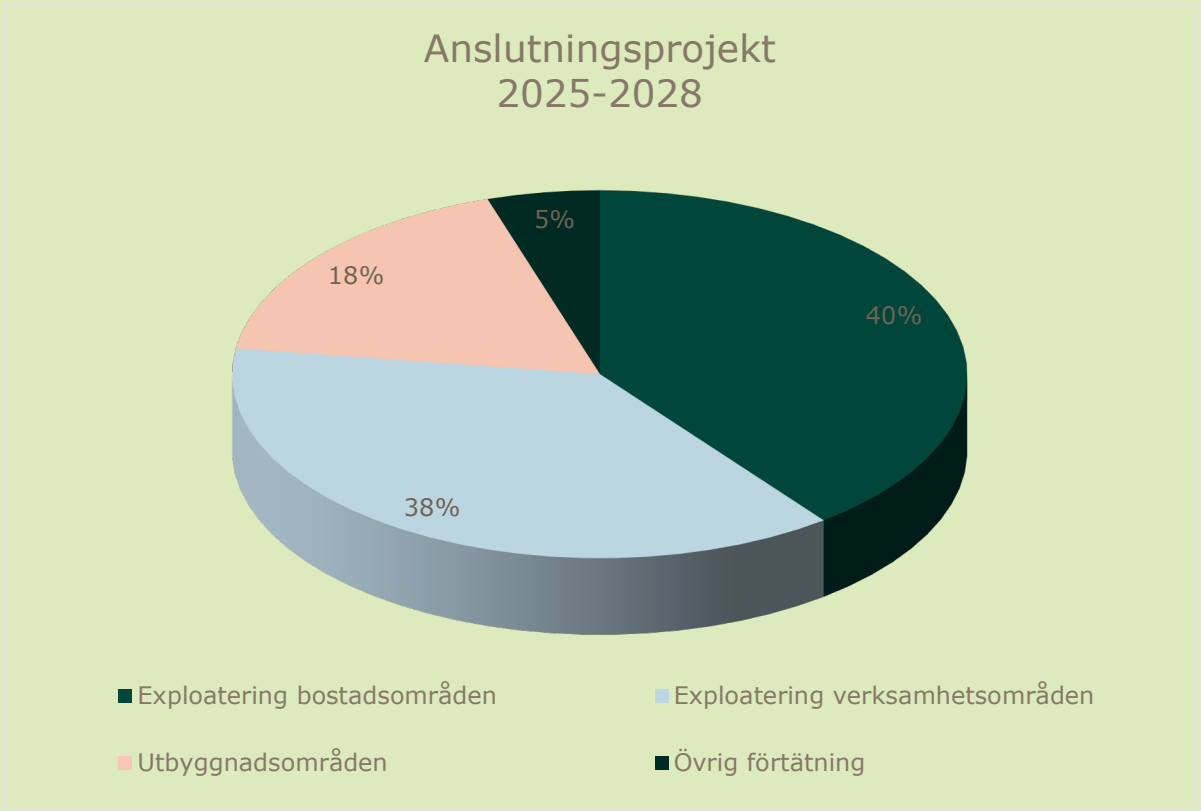

Kostnadstäckning per typ 2025-2028	[%]
Exploatering bostadsområden	68 %
Exploatering verksamhetsområden	47 %
Utbyggnadsområden	15 %
Övrig förtätning	133 %
Total	55 %

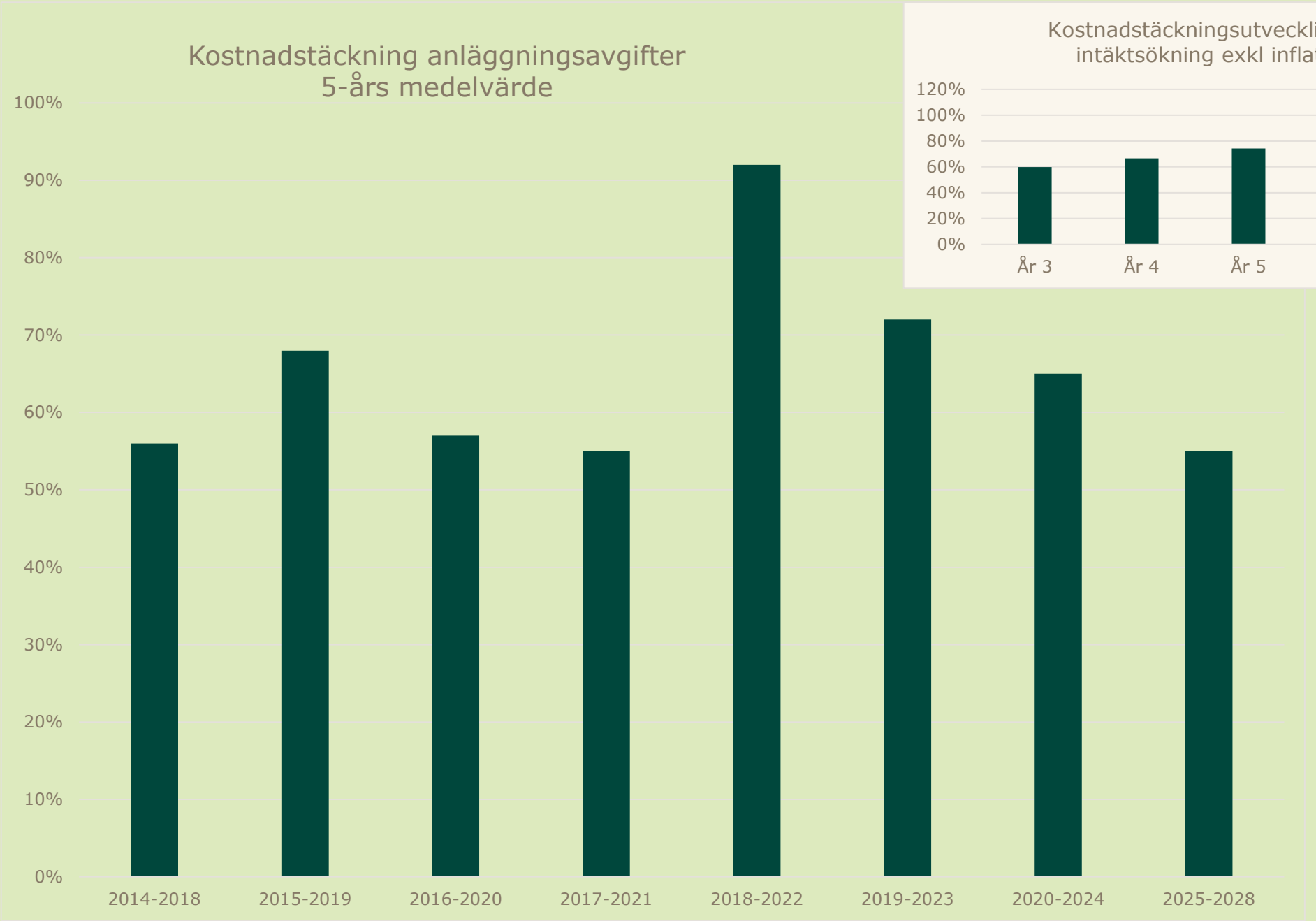
Kostnadstäckning anläggningsavgifter
5-års medelvärde
100%
90%
80%
70%
60%
50%
40%
30%
20%
10%
0%
2014-2018
2015-2019
2016-2020
2017-2021
2018-2022
2019-2023
2020-2024
2025-2028

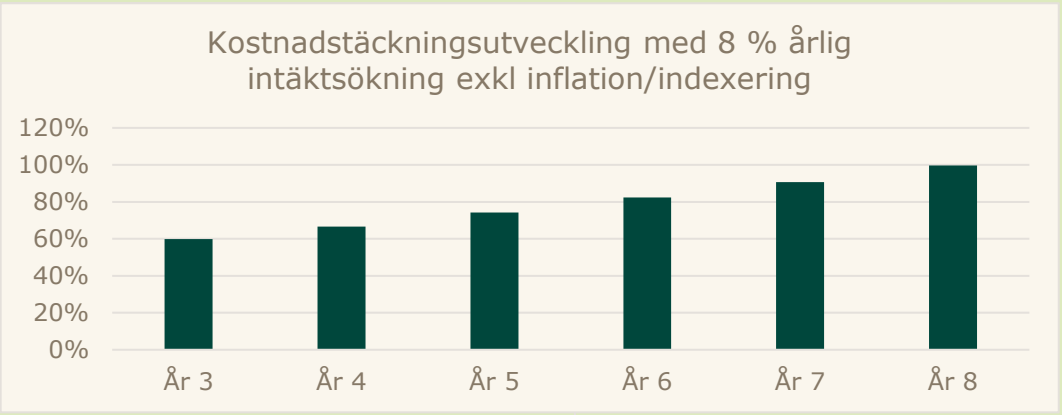
Kostnadstäckningsutveckling med 8 % årlig intäktsökning exkl inflation/indexering
120%
100%
80%
60%
40%
20%
0%
År 3
År 4
År 5
År 6
År 7
År 8

203 620

Anslutningsavgift för villa [kr]

552 780

Anslutningsavgift för flerbostadshus (15 lägenheter) [kr]

11 %

Ökning av VA-avgiften från 2025

Föreslagen taxejustering

- Ökande kostnader för utbyggnadsområden
- Ökande kostnader för verksamhetsområden
- Prisindex Kommunal verksamhet 3%

Övriga avgifter för VA-tjänster

Avgifter ej reglerade i vattentjänstlagen

- Anslutning av fastighet belägen utanför kommunalt verksamhetsområde (VO)
- Särskild industritaxa
- Taxa för sprinklersystem
- Tillfälligt vatten
- Tillfälliga bygglov
- Byggvatten
- Borttagning av serviser på fastighetsägarens begäran

Avgift [kr]	Avgift 2025	Avgift 2026
		Justering
Uthyrning provtagare samt rådgivning /tillfälle	3 000	3 270
Särskild industritaxa		
Fosfor (Tot-P) kr/kg	170	185
Organisk syreförbrukning (COD:Cr) kr/kg	2,70	2,94
Organisk syreförbrukning (TOC) kr/kg	9,78	10,66
Suspenderade ämnen (SS) kr/kg	3,24	3,53
Brunnsslam kr/ton	168	183
Energirikt organiskt slam kr/ton	85	93
Sprinklertaxa (årsavgift i kr)		Justering
Sprinkling via tank	4 000	4 360
Direktsprinkling	20 000	21 800
Tillfälligt vatten (kr per brandpost och tillfälle)		
Vattenkiosker (påkopplingsavgift)	4 000	4 360
Uteserveringar och längre event (påkopplingsavgift)	4 000	4 360
		Justering
Borttagning av servis på fastighetsägarens begäran	77 000	85 470

Förslag justering

Särskild industritaxa, sprinklertaxa, tillfälligt vatten, vattenkiosker och vatten för event föreslås justeras 9 % i enlighet med förslag justering brukningstaxa.

Förslag justering

Borttagning av service på fastighetsägarens begäran föreslås justeras 11% i enlighet med förslag justering anläggningstaxa.

§ 179

Justering av anläggningsavgifter för vatten och avlopp 2026

Ärendenr 2025/1702-3.4.0.2

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att justera upp anläggningsavgift för vatten och avlopp (VA) med 11 % från och med 2026-01-01.

Sammanfattning av ärendet

Anläggningsavgiftens storlek skall motsvara den genomsnittliga kostnaden för utbyggnad av vatten och avlopp till en fastighet i kommunen. Analys av genomsnittlig kostnad för utbyggnad samt kostnadstäckning för genomförda projekt och kommande projekt har genomförts. Dagens avgiftsnivå understiger kostnaderna för utbyggnad och anläggningsavgifterna bör höjas för att nå högre grad av kostnadstäckning.

För utbyggnadsplan 2025–2028 bedöms kostnadstäckningen motsvara 55 % utan justering. Detta är lägre än föregående års prognos för 2024–2028 som motsvarade 66 %. Detta är ett resultat av ökade kostnader för framför allt exploatering av verksamhetsområden samt utbyggnadsområden.

Höjning av anläggningsavgifter föreslås ske stegvis under åtta år (start 2024). Årlig höjning föreslås justeras till 8 % exkl. index då utbyggnadsplanen för 2025–2028 har lägre kostnadstäckning än tidigare prognos. Indexjustering enligt prisindex för kommunal verksamhet (PKV) bidrar till en justering av anläggningsavgifterna motsvarande 11 % inför 2026.

Nuvarande taxekonstruktion behålls och samtliga taxeslag höjs med angiven procentsats.

Anslutningsavgift för normal villa (Typhus A) samt flerbostadshus (Typhus B) föreslås då enligt följande:

Anläggningsavgift villa med 800 m² tomt (Typhus A)

	2025	**2026**
Servisavgift:	53 500 kr	59 385 kr
Förbindelsepunktsavgift:	53 500 kr	59 385 kr
Tomtyteavgift:	53 971 kr	59 910 kr
Bostadsenhetsavgift:	22 469 kr	24 940 kr

Anläggningsavgift:	**183 439 kr**	**203 620 kr**

Anläggningsavgift flerbostadshus med 800 m² tomt och 15 lägenheter (Typhus B)

	2025	**2026**
Servisavgift:	53 500 kr	59 385 kr
Förbindelsepunktsavgift:	53 500 kr	59 385 kr
Tomtyteavgift:	53 971 kr	59 910 kr
Bostadsenhetsavgift:	337 039 kr	374 100 kr
Anläggningsavgift:	**498 009 kr**	**552 780 kr**

Infrastruktur- och servicenämnden har 2025-10-16 § 115 föreslagit kommunfullmäktige besluta att justera upp anläggningsavgift för vatten och avlopp (VA) med 11 % från och med 2026-01-01.

Sammanträdet
Luleå Miljöresurs AB föredrar ärendet.

Beslutsgång
Ordföranden ställer infrastruktur- och servicenämndens förslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Dialog
Dialog har förts i ekonominätverk för branschen samt närliggande VA-verksamheter om förutsättningar för avgifter inför 2026.

Beslutsunderlag
- Beskrivning av justering av anläggningsavgifter för vatten och avlopp 2026, KLF Hid: 2025.11011
- Infrastruktur- och servicenämndens beslut 2025-10-16 § 115, KLF Hid: 2025.11010

§ 115

Justering av anläggningsavgifter i VA-taxa 2026

Ärendenr 2025/891-3.4.0.2

Infrastruktur- och servicenämndens beslut

Infrastruktur- och servicenämnden beslutar rekommendera kommunfullmäktige besluta att justera upp anläggningsavgift för vatten och avlopp (VA) med 11 % från och med 2026-01-01.

Sammanfattning av ärendet

Anläggningsavgiftens storlek skall motsvara den genomsnittliga kostnaden för utbyggnad av vatten och avlopp till en fastighet i kommunen. Analys av genomsnittlig kostnad för utbyggnad samt kostnadstäckning för genomförda projekt och kommande projekt har genomförts. Dagens avgiftsnivå understiger kostnaderna för utbyggnad och anläggningsavgifterna bör höjas för att nå högre grad av kostnadstäckning.

För utbyggnadsplan 2025–2028 bedöms kostnadstäckningen motsvara 55 % utan justering. Detta är lägre än föregående års prognos för 2024–2028 som motsvarade 66 %. Detta är ett resultat av ökade kostnader för framför allt exploatering av verksamhetsområden samt utbyggnadsområden.

Höjning av anläggningsavgifter föreslås ske stegvis under åtta år (start 2024). Årlig höjning föreslås justeras till 8 % exkl. index då utbyggnadsplanen för 2025–2028 har lägre kostnadstäckning än tidigare prognos. Indexjustering enligt prisindex för kommunal verksamhet (PKV) bidrar till en justering av anläggningsavgifterna motsvarande 11 % inför 2026.

Nuvarande taxekonstruktion behålls och samtliga taxeslag höjs med angiven procentsats.

Anslutningsavgift för normal villa (Typhus A) samt flerbostadshus (Typhus B) föreslås då enligt följande:

Anläggningsavgift villa med 800 m² tomt (Typhus A)

	2025	**2026**
Servisavgift:	53 500 kr	59 385 kr
Förbindelsepunktsavgift:	53 500 kr	59 385 kr
Tomtyteavgift:	53 971 kr	59 910 kr

Bostadsenhetsavgift:	22 469 kr	24 940 kr
Anläggningsavgift:	**183 439 kr**	**203 620 kr**

Anläggningsavgift flerbostadshus med 800 m² tomt och 15 lägenheter (Typhus B)

	2025	**2026**
Servisavgift:	53 500 kr	59 385 kr
Förbindelsepunktsavgift:	53 500 kr	59 385 kr
Tomtyteavgift:	53 971 kr	59 910 kr
Bostadsenhetsavgift:	337 039 kr	374 100 kr
Anläggningsavgift:	**498 009 kr**	**552 780 kr**

Infrastruktur- och servicenämndens arbetsutskott har 2025-10-02 § 48 föreslagit infrastruktur- och servicenämnden besluta att rekommendera kommunfullmäktige besluta att justera upp anläggningsavgift för vatten och avlopp (VA) med 11 % från och med 2026-01-01.

Sammanträdet
Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att infrastruktur- och servicenämnden bifaller förslaget.

Dialog
Dialog förs i ekonominätverk för branschen samt närliggande Va-verksamheter om förutsättningar för avgifter inför 2026.

Beslutsunderlag
- Beskrivning av justering av anläggningsavgifter för vatten och avlopp 2026, SBF Hid: 2025.3356
- Luleå Miljöresurs AB:s förslag till beslut avseende justering av anläggningsavgift för vatten och avlopp 2026, SBF Hid: 2025.3355
- Infrastruktur- och servicenämndens arbetsutskotts beslut 2025-10-02 § 48, SBF Hid: 2025.3516

Beslutet skickas till
Kommunfullmäktige

Beskrivning justering av anläggningsavgift för vatten och avlopp 2026

Ärendenr 2025/455-3.4.0.2

Beskrivning av ärendet

Luleå miljöresurs AB har i uppdrag av VA-huvudmannen Luleå kommun, att på ett kostnadseffektivt sätt, tillhandahålla rent och hälsosamt dricksvatten till kunderna och avleda och rena spill- och dagvatten på ett miljö- och hälsomässigt sätt.

Finansieringen sker genom uttag av brukningsavgift och anläggningsavgift. Anläggningsavgiften är en obligatorisk engångskostnad som alla som ansluter sig till det kommunala vatten- och avloppsnätet måste betala enligt lagen om allmänna vattentjänstlager. Avgiften består av fyra delar;

- Servisavgifter - *antal ledningsserviser som ansluts till fastigheten*
- Förbindelsepunktsavgift – *avgift för att upprätta den punkt där kommunens ansvar slutar och fastighetens ansvar börjar*
- Bostadsenhetsavgift – *antal bostadsenheter som ska anslutas*
- Tomtyteavgift – *fastighetens tomtyta i kvadratmeter*

Följande utgångspunkter är avgörande för hur stor avgift som bör tas ut vid nyanslutning genom en anläggningsavgift;

- Det maximala avgiftsuttaget ska motsvara genomsnittliga kostnaden för utbyggnad av VA till en fastighet i kommunen (täcka kostnader för installation av vattenmätare, upprättande av abonnentregister, delfinansiering i den allmänna anläggningen och andel av ev. kapacitetsåtgärder i vattenverk/avloppsreningsverk, överföringsledning/ huvudledning).
- Den genomsnittliga kostnaden för nyanslutningar beror av vilken typ av områden som ska byggas ut i och under vilket tidsperspektiv det är aktuellt. Den genomsnittliga kostnaden skall vara framåtsyftande och 3-5-årsperioder brukar nyttjas.
- Anläggningsavgiften måste inte täcka hela normalkostnaden (täckningsgrad) för nya anslutningar, i många kommuner är nivån lägre och anslutningarna delfinansieras genom brukningsavgifterna.

Analys av ovanstående delar utgör grund för förslag till justerad anläggningsavgift i Luleå kommun

Genomsnittlig kostnad för VA-utbyggnad

Kostnaden för utbyggnad av Va-anläggningen till en fastighet kan variera stort beroende på geografiskt läge, bebyggelsetäthet, närhet till befintlig va-infrastruktur samt tekniska förhållanden. I Luleå har projekt som genererat intäkter i form av anläggningsavgifter under den senaste femårsperioden (2020-2024) fördelats enligt figur 1. Hälften av investeringarna har genomförts för att bygga nya bostadsområden såsom Dalbo, Kronan och Kuststad. 40% har utgjort kostnader i samband med förtätningar där merparten utgör nya bostäder samt utbyggnadsprojekt i befintliga bostadsområden såsom Bensbyn och Revelsudden. Mindre än 15% har nyttjats för verksamhetsområden såsom Hertsöfältet, Dalbo och Rutvik. Jämfört med föregående period (2019-2023) har investeringar i anslutningsprojekt avseende bostadsområden ökat markant i relation till andelen investeringar i verksamhetsområden.

Figur 1 Fördelning anslutningsprojekt 2020-2024 per typ

Kostnaden för utbyggnaden av vatten och avlopp till en genomsnittlig villa (Typhus A) har bedömts till 270 000 kr under perioden. För ett flerbostadshus (Typhus B) är motsvarande bedömning 450 000 kr. För utbyggnadsområdet Revelsudden har kostnaden per ansluten fastighet uppgått till 385 000 kr.

Utbyggnadsplan 2024-2028

För kommande planperiod bedöms fördelningen förskjutas mot färre bostadsområden till förmån för verksamhetsområden samt utbyggnadsområden. Andelen förtätningsprojekt bedöms också minska från de mycket höga nivåerna under 2020-2024.

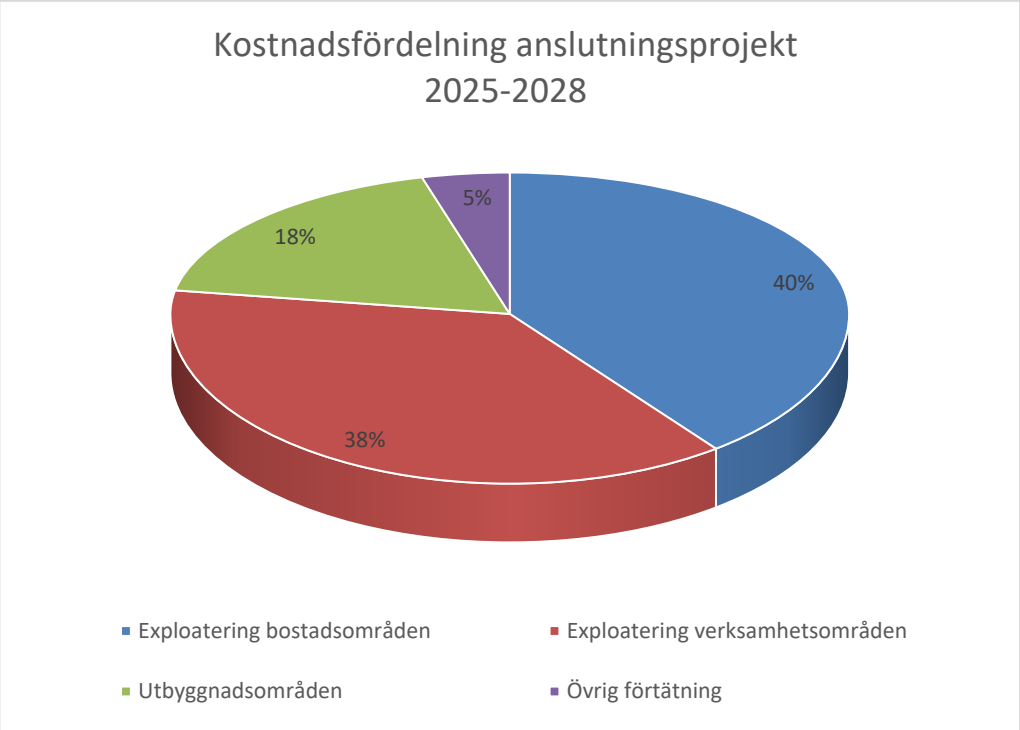

Figur 2 Prognos kostnadsfördelning typ av anslutningsprojekt 2025-2028

Kostnadstäckning för utbyggnad

För att utreda tidigare års kostnadstäckning har en analys gjorts av förhållandet mellan kostnader för utbyggnad och intäkter i form av anläggningsavgifter under femårsperioder från 2014 och framåt. Här kan konstateras att kostnadstäckningen för merparten av perioderna har legat mellan 55-70% och att 2018-2022 avviker med högre kostnadstäckning främst med anledning av volymen förtätningsprojekt som genomfördes under 2022. Prognosen för kommande period 2025-2028 har utgått ifrån rådande nivå för anläggningsavgifter och kostnadstäckningsgraden prognostiseras då till ca 55%.

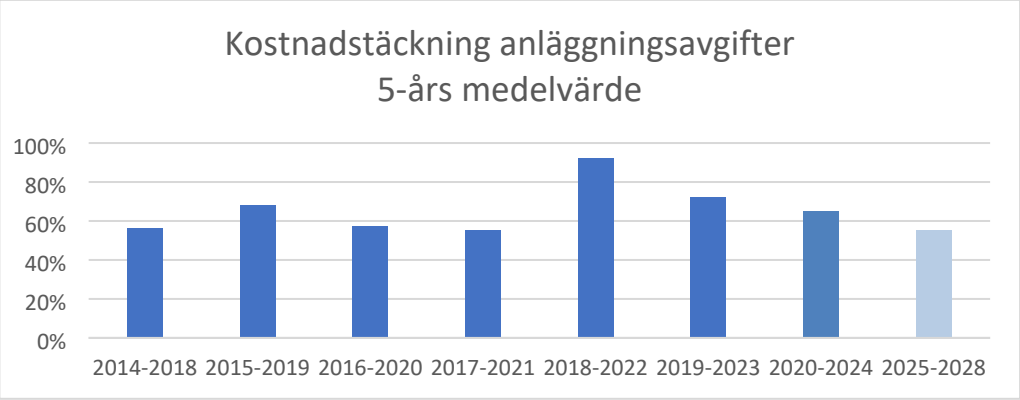

Figur 3 Kostnadstäckning rullande 5-årsmedel

Kostnadstäckningen varierar utifrån typ av anslutningsprojekt och prognosen för 2025-2028 fördelar sig utifrån tabell 1:

Tabell 1 Prognos för kostnadstäckning per typ av anslutningsprojekt 2025-2028

Kostnadstäckning per typ 2025-2028	**[%]**
Exploatering bostadsområden	68 %
Exploatering verksamhetsområden	47 %
Utbyggnadsområden	15 %
Övrig förtätning	133 %
Total	**55 %**

Anläggningsavgifter i andra kommuner

Nivåerna för anläggningsavgifter skiljer sig åt mellan olika kommuner. Det kan konstateras att anläggningsavgifterna för kommuner i samma storleksintervall som Luleå har ökat i högre takt, se tabell 1 för 2025. Även medeltal för Sverige ligger på en högre nivå än Luleå.

Anläggningsavgift	**Luleå**	**Större stad**	**Sverige (medel)**
Typ hus A (villa)	183 439 kr	202 456 kr	196 290 kr
Typhus B (flerbostadshus)	498 001 kr	573 097 kr	630 144 kr

Högre grad av kostnadstäckning

För att uppnå en högre grad av kostnadstäckning bedöms anläggningsavgiften behöva öka utöver årlig indexjustering. För att uppnå 100% kostnadstäckning föreslås en gradvis justering över flera år. Med anledning av den uppdaterade prognosen inför 2025-2028 förelås intäktsökningen motsvara 8% per år exkl index inför år 3**.**

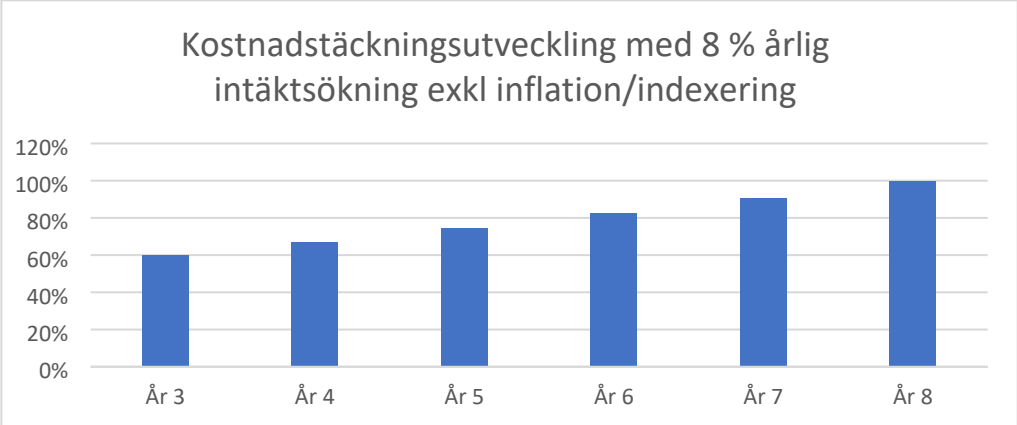

Figur 4 Utveckling kostnadstäckning anläggningsavgifter

Indexreglering av anläggningsavgift

Sedan 2018 har index mot KPI utgjort underlag för justering av taxan, men inför 2022 beslutades att istället följa Svenskt Vattens rekommendationer att nyttja prisindex för kommunal verksamhet (PKV). Nedan redovisas PKV 2025-08-21.

Prisindex kommunal verksamhet

	2024	2025	2026	2027	2028
Arbetskraftskostnad*	5,2	-0,7	3,1	3,8	3,7
vikt arbetskraftskostnad	69,1%	69,7%	68,8%	68,9%	69,2%
Övrig förbrukning**	2,8	3,1	2,6	2,5	2,6
vikt övrig förbrukning	30,9%	30,3%	31,2%	31,1%	30,8%
Prisindex kommunal verksamhet	**4,4**	**0,4**	**3,0**	**3,4**	**3,3**

* Lönekostnadsförändring inkl. förändring i arbetsgivaravgifter.
** 40 % lönekostnadsförändring och 60%
KPIF

Förslag

Inför 2026 föreslås en justering av anläggningsavgift för vatten och avlopp motsvarande 11 % som omfattar 8 % justering för att nå högre kostnadstäckning samt 3 % enligt prisindex för kommunal verksamhet. Anslutningsavgift för normal villa (Typhus A) samt flerbostadshus (Typhus B) föreslås då enligt följande:

Anläggningsavgift villa med 800 m² tomt (Typhus A)

	2025	2026
Servisavgift:	53 500 kr	59 385 kr
Förbindelsepunktsavgift:	53 500 kr	59 385 kr
Tomtyteavgift:	53 971 kr	59 910 kr
Bostadsenhetsavgift:	22 469 kr	24 940 kr
Anläggningsavgift:	**183 439 kr**	**203 620 kr**

Anläggningsavgift flerbostadshus med 800 m² tomt och 15 lägenheter (Typhus B)

	2025	2026
Servisavgift:	53 500 kr	59 385 kr
Förbindelsepunktsavgift:	53 500 kr	59 385 kr
Tomtyteavgift:	53 971 kr	59 910 kr
Bostadsenhetsavgift:	337 039 kr	374 100 kr
Anläggningsavgift:	**498 009 kr**	**552 780 kr**

§ 180

Justering av avgifter för övriga VA-tjänster 2026

Ärendenr 2025/1703-3.4.0.2

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att höja avgifter för VA-tjänster som inte regleras i gällande VA-taxa med 9 procent, enligt bilaga *Avgifter för övriga VA-tjänster 2026*.
2. Justera upp avgift för borttagning av servis på fastighetsägarens begäran med 11 % från och med 2026-01- 01.

Sammanfattning av ärendet

Infrastruktur- och servicenämnden (ISN) har 2025-10-16 § 114 respektive § 115 rekommenderat kommunfullmäktige att justera upp fast och rörlig brukningsavgift i VA-taxa med 9 procent, och justera upp anläggningsavgift för vatten och avlopp med 11 procent från och med 2026-01-01.

Höjningen av fast och rörlig brukningsavgift sker för att säkerställa en fortsatt balanserad utveckling av avgiften. Hög investeringsnivån och kapacitetshöjande åtgärder under de senaste tio åren bidrar till ökade kapitalkostnader, avskrivningar och ränta. Därtill motiverar ISN ökningen av brukningsavgiften med intäktstapp och ökade personal och driftkostnader.

Höjningen av anläggningsavgift sker för att nå högre grad av kostnadstäckning. De ökade kostnader är ett resultat av exploatering av verksamhetsområden och utbyggnadsområden. ISN föreslår att höjningen av anläggningsavgifter sker stegvis under åtta år med start 2024.

Infrastruktur- och servicenämnden har 2025-10-16 § 116 föreslagit kommunfullmäktige att besluta om justerade avgifter för övriga VA-tjänster i linje med beslut om brukningsavgift respektive anläggningsavgift. Förslaget innebär därför en höjning med 9 procent av avgifter för VA-tjänster som inte regleras i gällande VA-taxa och en höjning med 11 procent av avgift för borttagning av servis på fastighetsägarens begäran.

Kommunstyrelseförvaltningen bedömer att föreslagna höjningar är motiverade för att täcka kostnader för att ordna och driva VA-anläggningar. Med beaktande av att anläggningsavgifter i kommuner i samma storleksintervall som

Luleå har ökat i högre takt, föreslår kommunstyrelseförvaltningen att avgifterna justeras upp i enlighet med infrastruktur- och servicenämndens beslut.

Nedanstående tjänster omfattas:

- Anslutning av fastighet belägen utanför kommunalt verksamhetsområde (VO).
- Särskild industritaxa.
- Taxa för sprinklersystem.
- Tillfälligt vatten.
- Tillfälliga bygglov.
- Byggvatten.
- Borttagning av serviser på fastighetsägarens begäran.

Föreslagna revideringar av avgifterna redovisas i tabellen nedan.

Avgift [kr]	**Avgift 2025**	**Avgift 2026 Justering**
Uthyrning provtagare samt rådgivning /tillfälle	3 000	3270
Särskild industritaxa		
Fosfor (Tot-P) kr/kg	170	185
Organisk syreförbrukning (COD:Cr) kr/kg	2,70	2,94
Organisk syreförbrukning (TOC) kr/kg	9,78	10,66
Suspenderade ämnen (SS) kr/kg	3,24	3,53
Brunnsslam kr/ton	168	183
Energirikt organiskt slam kr/ton	85	93
Sprinklertaxa (årsavgift i kr)		**Justering**
Sprinkling via tank	4 000	4360
Direktsprinkling	20 000	21800
Tillfälligt vatten (kr per brandpost och tillfälle)		
Vattenkiosker (påkopplingsavgift)	4 000	4360
Uteserveringar och längre event (påkopplingsavgift)	4 000	4360

		Justering
Borttagning av servis på fastighetsägarens begäran	77 000	85470

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta att höja avgifter för VA-tjänster som inte regleras i gällande VA-taxa med 9 procent, enligt bilaga Avgifter för övriga VA-tjänster 2026, och att justera upp avgift för borttagning av servis på fastighetsägarens begäran med 11 % från och med 2026-01- 01.

Sammanträdet

Luleå Miljöresurs AB föredrar ärendet.

Beslutsgång

Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Beslutsunderlag

- Infrastruktur- och servicenämndens beslut 2025-10-16 § 116, KLF Hid: 2025.11012
- Avgifter för övriga VA-tjänster 2026, KLF Hid: 2025.11013
- Kommunstyrelseförvaltningens föreslag till beslut gällande justering av avgifter för övriga VA-tjänster 2026, KLF Hid: 2025.11219

§ 116

Justering av avgifter för övriga VA-tjänster 2026

Ärendenr 2025/892-3.4.0.2

Infrastruktur- och servicenämndens beslut

1. Infrastruktur- och servicenämnden beslutar rekommendera kommunfullmäktige besluta om justering av föreslagna avgifter för VA-tjänster som inte regleras i gällande VA-taxa enligt förslag *"Avgifter för övriga VA-tjänster 2026"* med 9 %,
2. avgift för borttagning av servis på fastighetsägarens begäran om 11 % att gälla från 2026-01- 01.

Sammanfattning av ärendet

Utöver de kostnader som regleras i gällande VA-taxa (tjänster som omfattas av Lagen om allmänna vattentjänster), finns ett antal övriga tjänster som bedrivs inom VA-verksamheten. Avgifter för dessa VA-tjänster regleras särskilt och omfattar bland annat Särskild industritaxa, tillfälligt vatten och byggvatten.

Förslaget är att justera avgiften med 9 % inför 2026 i enlighet med beslut om förslag om justering av brukningsavgift för vatten och avlopp för 2026. Avgift för borttagning av servis på fastighetsägarens begäran föreslås justeras med 11 % i enlighet med förslag om justering av anläggningsavgift för vatten och avlopp 2026.

Utöver de kostnader som regleras i gällande VA-taxa (tjänster som omfattas av Lagen om allmänna vattentjänster), finns ett antal övriga tjänster som bedrivs inom VA-verksamheten. För att tydliggöra gränsdragningen för uppdraget, regleras dessa tjänster och avgifter separat.

Nedanstående tjänster omfattas:

- Anslutning av fastighet belägen utanför kommunalt verksamhetsområde (VO).
- Särskild industritaxa.
- Taxa för sprinklersystem.
- Tillfälligt vatten.
- Tillfälliga bygglov.
- Byggvatten.
- Borttagning av serviser på fastighetsägarens begäran.

Föreslagna revideringar av avgifterna redovisas i tabell 1.

Avgift [kr]	**Avgift 2025**	**Avgift 2026 Justering**
Uthyrning provtagare samt rådgivning /tillfälle	3 000	3270
Särskild industritaxa		
Fosfor (Tot-P) kr/kg	170	185
Organisk syreförbrukning (COD:Cr) kr/kg	2,70	2,94
Organisk syreförbrukning (TOC) kr/kg	9,78	10,66
Suspenderade ämnen (SS) kr/kg	3,24	3,53
Brunnsslam kr/ton	168	183
Energirikt organiskt slam kr/ton	85	93
Sprinklertaxa (årsavgift i kr)		**Justering**
Sprinkling via tank	4 000	4360
Direktsprinkling	20 000	21800
Tillfälligt vatten (kr per brandpost och tillfälle)		
Vattenkiosker (påkopplingsavgift)	4 000	4360
Uteserveringar och längre event (påkopplingsavgift)	4 000	4360
		Justering
Borttagning av servis på fastighetsägarens begäran	77 000	85470

Infrastruktur- och servicenämndens arbetsutskott har 2025-10-02 § 49 föreslagit infrastruktur- och servicenämnden besluta att rekommendera kommunfullmäktige besluta om justering av föreslagna avgifter för VA-tjänster som inte regleras i gällande VA-taxa enligt för-slag ”Avgifter för övriga VA-tjänster 2026” med 9 %, avgift för borttagning av servis på fastighetsägarens begäran om 11 % att gälla från 2026-01- 01.

Sammanträdet

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att infrastruktur- och servicenämnden bifaller förslaget.

Beslutsunderlag

- Avgifter för övriga VA-tjänster 2026, SBF Hid: 2025.3358
- Luleå Miljöresurs AB:s förslag till beslut avseende justering av avgifter för övriga VA-tjänster 2026, SBF Hid: 2025.3357
- Infrastruktur- och servicenämndens arbetsutskotts beslut 2025-10-02 § 49, SBF Hid: 2025.3517

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige

AVGIFTER FÖR ÖVRIGA VA-TJÄNSTER 2026

LUMIRE
LULEÅ MILJÖRESURS

Innehåll

Anslutning av fastighet belägen utanför kommunalt verksamhetsområde (VO) 1
Ansökan om anslutning till det kommunala VA-nätet 1
Särskild industritaxa 2
Taxa för sprinklersystem 3
Tillfälligt vatten 4
Vattenkiosker för tillfälliga event 4
Uteserveringar och längre event 4
Tillfälliga bygglov 5
Byggvatten 6
Ansluta byggvatten via ny servis 6
Ansluta byggvatten via redan befintlig servis 6
Avsluta byggvatten 6
Borttagning av serviser på fastighetsägarens begäran 7
Avgifternas, taxans införande 7

Anslutning av fastighet belägen utanför kommunalt verksamhetsområde (VO)

Verksamhetsområde för kommunalt VA fastställs av kommunfullmäktige som område inom vilket vattentjänsterna (ren-, spill- & dagvatten) ordnas genom en allmän VA-anläggning. Verksamhetsansvaret är bundet till geografiskt avgränsade områden, för övrig del av kommunen gäller fri avtalsrätt där avtal ingås i den mån vattentjänster kan erbjudas och intresse från fastighetsägare föreligger.

Ansökan om anslutning till det kommunala VA-nätet

Anslutning kan sökas för varje enskild fastighet eller via samfällighetsförening/ gemensamhetsanläggning (GA). Detta görs via e-tjänst.

Innan anslutning av fastigheter belägna utanför VA-huvudmannens verksamhetsområde kan ske ska avtal tecknas i varje enskilt fall.
Innan servisen beställs och anslutning upprättas till det kommunala VA-nätet ska servisansökan vara inlämnad och avtal vara underskrivna av ingående parter.

Avtalet ska reglera följande frågor:

- Ansvarsgränser för ledningar.
- Att avgifter betalas enligt gällande VA-taxa.
- Avtalstid samt möjlighet att säga upp avtalet.
- Vad som gäller vid fastighetsavstyckning, d v s om fler byggnader eller fastigheter skall kopplas in.
- Vad som gäller om fastighet infogas i verksamhetsområde.

Grundprincipen är att det för varje fastighet upprättas en egen inkopplingspunkt (anslutningspunkt). Avser det en gemensam anslutning av flera fastigheter (förening) upprättas en gemensam servis/inkopplingspunkt (anslutningspunkt) till föreningen.
Inkopplingspunkt anläggs i anslutning till huvudmannens VA-ledningar.

Förbrukning mäts genom mätare placerad i mätarbrunn intill inkopplingspunkten.

Servisledningar från inkopplingspunkt till/inom fastighet ansvarar fastighetsägaren/föreningen för. Fastighetsägaren/föreningen ansvarar även för att tillräckliga rättigheter erhålls för att exempelvis anlägga ledningar på annans mark.

Anläggningsavgift (anslutningsavgift) ska vara erlagd innan anslutning/påkoppling får ske.
Vid anslutning utanför verksamhetsområde till det kommunala VA-nätet regleras avgifter enligt gällande VA-taxa på samma sätt som för anslutning inom verksamhetsområde.

Längre servisledning än 10 meter

Om VA-huvudmannen gör ledningsdragning längre än 10 meter från VA-huvudmannens stamledning, kommer fastighetsägaren att debiteras ett meterpris för tillkommande metrar enligt branschorganens gällande KP-fakta.

Särskild industritaxa

Avgift för avloppsvatten som har högre halter av vissa föroreningar än normalt hushållsavlopp. Avgift för att behandla och slutdisponera brunnsslam samt behandla energirikt slam.

Särskild industritaxa tillämpas för avloppsvatten som har högre halter av vissa föroreningar än normalt hushållsavlopp. Taxan tillämpas även för behandling och slutdisponering av brunnsslam samt behandling av energirikt slam.
Den särskilda industritaxan speglar de verkliga merkostnaderna VA-verksamheten har för att behandla avloppsvatten som inte liknar hushållsspillvatten med avseende på halten organiska ämnen, suspenderade ämnen och/ eller totalfosfor. Taxan ska även spegla kostnaderna för behandling och slutdisponering av brunnsslam samt behandling av energirikt slam.

Beräkningarna visar att normalt hushållsspillvatten innehåller 7,2 mg/l totalfosfor, 330 mg/l suspenderade ämnen 580 mg/l COD respektive 160 mg/l TOC. Föroreningshalter över denna nivå medför en merkostnad för avloppsrening. Endast föroreningsmängden som överskrider halten för normalt hushållsspillvatten ligger till grund för debitering enligt särskild industritaxa.

Uthyrning provtagare samt rådgivning 3 270 kr/tillfälle.

Ämne	**Avgift 2026 (exkl. moms)**	**Avgift 2026 (inkl. moms)**
Fosfor (Tot-P)	185 kr/kg	231,25 kr/kg
Organisk syreförbrukning (CODCr)	2,94 kr/kg	3,68 kr/kg
Organisk syreförbrukning (TOC)	10,66 kr/kg	13,33 kr/kg
Suspenderade ämnen (SS)	3,53 kr/kg	4,41 kr/kg
Brunnsslam	183 kr/ton	228,75 kr/ton
Energirikt organiskt slam	93 kr/ton	116,25 kr/ton

Analysparametrarna COD och TOC beskriver båda det organiska innehållet i avloppsvatten. Kunden debiteras efter taxa för COD alternativt TOC beroende på hur kunden väljer att redovisa överskridande av organiska ämnen.

Taxa för sprinklersystem

Avgift debiteras/år enligt något av följande alternativ:

exkl. moms/inkl. moms

- 4 360 kr/ 5 450 kr när fastighetens sprinklersystem ansluts via en lågreservoar och efter ordinarie vattenmätare
- 21 800 kr/27 250 kr när fastigheten är direktsprinklad, d v s direktkopplad till det kommunala vattenledningsnätet

Taxan omfattar fast avgift som debiteras årsvis.

Avtal gällande sprinkler ska upprättas innan anslutning får ske – Observera att direktsprinkler ej längre är tillåtet.

Tillfälligt vatten

Påkoppling direkt mot brandpost får ej ske. Risk för återströmning.

Vattenkiosker för tillfälliga event

Vid tillfälliga event har verksamhetsutövare möjlighet att koppla på sig på s.k. vattenkiosker för att få dricksvatten till sin verksamhet. Sådana event kan exempelvis vara festivaler, marknader, tivolin, cirkus m.fl.

Avgift per event exkl. moms/inkl. moms

Villkor:

- Förfrågan skickas via e-tjänst till VA-avdelningen senast två veckor innan planerat event.
- VA-personal ansvarar för att ställa ut och koppla på vattenkiosk samt öppnar och stänger vattnet.
- Verksamhetsutövaren betalar en påkopplingsavgift på 4 360 kr/5 450 kr.
- Verksamhetsutövaren ansvarar för att vattenkiosken inte skadas eller fryser sönder.
- Påkoppling får ske under max en vecka.

Uteserveringar och längre event

Verksamhetsutövaren som önskar ha uteservering eller tex sommar-anslutning till kolonilott eller liknande har möjlighet att koppla på sig mot det kommunala dricksvattennätet under en begränsad period via vattenkiosk.

Avgift per event exkl. moms/inkl. moms

Villkor:

- Förfrågan skickas via e-tjänst till VA-avdelningen senast två veckor innan planerat event.
- VA-personal ansvarar för att ställa ut och koppla på vattenkiosk samt öppnar och stänger vattnet.
- Verksamhetsutövaren betalar en påkopplingsavgift på 4 360 kr/5 450 kr.
- Verksamhetsutövaren ansvarar för att vattenkiosken inte skadas eller fryser sönder.
- Verksamhetsutövaren debiteras för vattenförbrukning (mätaravläsning)

Tillfälliga bygglov

När vi upprättar avtal med fastighetsägaren utanför VO så använder vi oss av mallen framtagen av Svenskt Vatten, P119. Där gör vi avdrag med följande: ”Upphör avtalet att gälla till följd av att huvudmannen säger upp detsamma med anledning av ändring i den allmänna anläggningen, är fastighetsägaren berättigad att återfå anläggningsavgiften med avdrag av 1/30 för varje år avtalet varit gällande”

Därför föreslår vi att vi tillämpar samma avdrag vid tillfälliga bygglov.

Avgift per uppsättning servisledningar	100 %
Avgift per FP	100 %
Tomtyteavgift	100 % fördelas på 30 år*
Bostadsenhetsavgift	100 % fördelas på 30 år*

*100% av full avgift skall fördelas jämnt över 30 år så att en årlig avgift erhålls.

Uträknad årlig avgift multipliceras med antal år som bygglovet är beviljat och erläggs när avgiftsskyldighet inträtt. Övergår ett tillfälligt bygglov till permanent bygglov skall återstående anläggningsavgift upp till 100% erläggas vid tidpunkt för beviljande av permanent bygglov.

Byggvatten

Byggvatten ansöks via e-tjänst.

Ett byggvatten innebär att ett företag har behov av vatten under en viss tid då de utför ett bygguppdrag, för att försörja sina baracker med vatten eller vatten och avlopp. Ett byggvatten är en ”preliminär” anslutning till kommunens ledningsnät som efter byggnationen kopplas bort.

Företaget har det juridiska ansvaret så länge byggvattnet är anslutet och tills företaget anmäler att de kopplat bort sig från det kommunala ledningsnätet.

Servisansökan skall vara inkommen och avtal skall upprättas med företaget innan inkoppling får ske.

Avtal upprättas mellan entreprenören och Lumire.

Tomtyta och lägenhetsavgifter faktureras enligt rutinen för tillfälligt bygglov om byggetablering ska vara kvar över 12 månader.

All förbrukning ska mätas genom vattenmätare.

Ansluta byggvatten via ny servis

Avgift för byggvattenserviser innefattar ny servis och borttagande av servis:

	exkl. moms/inkl. moms
Exempel, Vatten och Spillavlopp:	
Nya serviser och förbindelsepunkt (FP) för vatten och spill	78 388 kr/97 985 kr
Avgiften för borttagande av serviser	85 470 kr/106 838 kr
Totalt	**163 858 kr/204 823 kr**
Exempel, bara Vatten:	
Nya serviser och förbindelsepunkt (FP) för vatten	47 508 kr /59 385 kr
Avgiften för borttagande av servis (vatten)	85 470 kr/106 838 kr
Totalt	**132 978 kr/166 223 kr**

Ansluta byggvatten via redan befintlig servis

Avgift för byggvatten som ansluts via redan befintlig servis är 10 % ovan kostnad.

Vatten och Spillavlopp	16 386 kr /20 482 kr
Vatten	13 298 kr /16 622 kr

Avsluta byggvatten

När byggvattnet ska kopplas bort och vattenmätaren ska plockas ner ska ansökan om att avslut byggvattnet ske via e-tjänst för byggvatten.

Företaget ser till att koppla bort sina ledningar och proppa ledningarna vid inkopplingspunkten.

Borttagning av serviser på fastighetsägarens begäran

För att en fastighetsägare ska få avsluta sin VA-tjänst/brukningsavgift (Kalltaxa) för bebyggd fastighet helt, så ska serviserna/förbindelsepunkten plockas bort/proppas/pluggas vid huvudledning – detta kan göras på fastighetsägarens begäran/ansökan via e-tjänst.

	exkl. moms/inkl. moms
Avgift för att plugga/ta bort befintlig servis:	85 470 kr/106 838 kr

Avgifternas, taxans införande

Dessa avgifter och taxa träder i kraft 2026-01-01. De brukningsavgifter enligt som är baserade på uppmätning hos fastighetsägare, skall därvid tillämpas i fråga om den vattenmängd som levereras och den spillvattenmängd som släpps ut efter den ovan angivna dagen för taxans ikraftträdande.

§ 76

Revidering av verksamhetsområde för vatten, spillvatten och dagvatten i Alvik, Kallax och Hertsön

Ärendenr 2025/1706-3.4.0.1

Samhällsbyggnadsutskottets förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att revidera verksamhetsområden inom Luleå kommun för del av Hertsöfältet (Hästskon) avseende tjänsterna Vatten, spillvatten, dagvattengata och dagvattenfastighet,
2. revidera verksamhetsområden inom Luleå kommun för fastigheten Kallax 1:11 avseende tjänsten Vatten,
3. revidera verksamhetsområden inom Luleå kommun för fastigheten Alvik 14:35 avseende tjänsten vatten enligt bilagda kartunderlag.

Sammanfattning av ärendet

Kommunens skyldighet att ordna vattentjänster regleras i Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV). Verksamhetsområdet omfattar det geografiska område inom vilket en eller flera vattentjänster har ordnats eller ska ordnas genom en allmän VA-anläggning. Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområde för allmänna vatten- och avloppstjänster i Luleå kommun.

Revidering sker utifrån 6 § i LAV om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse. Verksamhetsområdet kan omfatta samtliga vattentjänster såsom vatten, spillvatten, dagvatten fastighet samt dagvatten gata utifrån behovsbedömning enligt 6§.

Förslaget avser revideringen av verksamhetsområden för del av Hertsöfältet (Hästskon (vatten, spillvatten, dagvattenfastighet, dagvattengata) enligt gällande detaljplan samt anslutning av fastigheter till vattensystemet i Kallax samt Alvik där behovsprövning skett utifrån hälso- och miljöperspektiv samt del av samlad bebyggelse.

Infrastruktur- och servicenämnden har 2025-10-16 § 113 föreslagit kommunfullmäktige besluta att revidera verksamhetsområden inom Luleå kommun för del av Hertsöfältet (Hästskon) avseende tjänsterna Vatten, spillvatten, dagvattengata och dagvattenfastighet, revidera verksamhetsområden inom Luleå kommun för fastigheten Kallax 1:11 avseende tjänsten Vatten, och att

revidera verksamhetsområden inom Luleå kommun för fastigheten Alvik 14:35 avseende tjänsten vatten enligt bilagda kartunderlag.

Sammanträdet
Infrastruktur- och serviceförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång
Ordföranden ställer infrastruktur- och servicenämndens förslag under proposition och finner att samhällsbyggnadsutskottet bifaller förslaget.

Dialog
Förslagen har föregåtts av dialoger med berörda fastighetsägare samt i samråd vid framtagande av detaljplan.

Beslutsunderlag
- Infrastruktur- och servicenämndens beslut 2025-10-16 § 113, KLF Hid: 2025.11018
- Revidering av verksamhetsområde för del av Hertsön, Kallax och Alvik, KLF Hid: 2025.11021
- Kartor - Revidering av verksamhetsområde för vatten, spillvatten och dagvatten i Alvik, Kallax och Hertsön, KLF Hid: 2025.11020

§ 113

Revidering av verksamhetsområde för vatten, spillvatten och dagvatten i Alvik, Kallax och Hertsön

Ärendenr 2025/888-3.4.0.1

Infrastruktur- och servicenämndens beslut

1. Infrastruktur- och servicenämnden beslutar rekommendera kommunfullmäktige besluta att revidera verksamhetsområden inom Luleå kommun för del av Hertsöfältet (Hästskon) avseende tjänsterna Vatten, spillvatten, dagvattengata och dagvattenfastighet,
2. revidera verksamhetsområden inom Luleå kommun för fastigheten Kallax 1:11 avseende tjänsten Vatten,
3. revidera verksamhetsområden inom Luleå kommun för fastigheten Alvik 14:35 avseende tjänsten vatten enligt bilagda kartunderlag.

Sammanfattning av ärendet

Kommunens skyldighet att ordna vattentjänster regleras i Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV). Verksamhetsområdet omfattar det geografiska område inom vilket en eller flera vattentjänster har ordnats eller ska ordnas genom en allmän VA-anläggning. Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområde för allmänna vatten- och avloppstjänster i Luleå kommun.

Revidering sker utifrån **6 §** i LAV om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse. Verksamhetsområdet kan omfatta samtliga vattentjänster såsom vatten, spillvatten, dagvatten fastighet samt dagvatten gata utifrån behovsbedömning enligt 6§.

Förslaget avser revideringen av verksamhetsområden för del av Hertsöfältet (Hästskon (vatten, spillvatten, dagvattenfastighet, dagvattengata) enligt gällande detaljplan samt anslutning av fastigheter till vattensystemet i Kallax samt Alvik där behovsprövning skett utifrån hälso- och miljöperspektiv samt del av samlad bebyggelse.

Infrastruktur- och servicenämndens arbetsutskott har 2025-10-02 § 46 föreslagit infrastruktur- och servicenämnden besluta att rekommendera kommunfullmäktige besluta att revidera verksamhetsområden inom Luleå kommun för del av Hertsöfältet (Hästskon) avseende tjänsterna Vatten, spillvatten, dagvattengata och dagvattenfastighet, revidera verksamhetsområden inom

Luleå kommun för fastigheten Kallax 1:11 avseende tjänsten Vatten, revidera verksamhetsområden inom Luleå kommun för fastigheten Alvik 14:35 avseende tjänsten vatten enligt bilagda kartunderlag.

Sammanträdet
Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att infrastruktur- och servicenämnden bifaller förslaget.

Dialog
Förslagen har föregåtts av dialoger med berörda fastighetsägare samt i samråd vid framtagande av detaljplan.

Beslutsunderlag
- Luleå Miljöresurs AB:s förslag till beslut avseende revidering av verksamhetsområde för vatten, spillvatten och dagvatten i Alvik, Kallax och Hertsön, SBF Hid: 2025.3349
- Revidering av verksamhetsområde för del av Hertsön, Kallax och Alvik, SBF Hid: 2025.3350
- Kartor - Revidering av verksamhetsområde för vatten, spillvatten och dagvatten i Alvik, Kallax och Hertsön, SBF Hid: 2025.3351
- Infrastruktur- och servicenämndens arbetsutskotts beslut 2025-10-02 § 46, SBF Hid: 2025.3514

Beslutet skickas till
Lumire AB
Infrastruktur- och serviceförvaltningens ledningsgrupp exkl. MoB
Kommunfullmäktige

Revidering av verksamhetsområde för del av Hertsön, Kallax och Alvik

Ärendenr 2025/427-3.4.0.2

Beskrivning av ärendet

Kommunens skyldighet att ordna vattentjänster regleras i Lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster (LAV). Verksamhetsområdet omfattar det geografiska område inom vilket en eller flera vattentjänster har ordnats eller ska ordnas genom en allmän VA-anläggning. Kommunfullmäktige fastställer verksamhetsområde för allmänna vatten- och avloppstjänster i Luleå kommun.

Bestämmelserna i LAV syftar till att säkerställa att vattenförsörjning och avlopp ordnas i ett större sammanhang, om det behövs med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön. LAV gäller endast fastigheter som är belägna inom beslutade verksamhetsområden.

Det finns fyra olika vattentjänster:

- Vatten - Försörjning av dricksvatten
- Spillvatten - Omhändertagande av spillvatten
- Dagvatten fastighet - Omhändertagande av dagvatten som uppstår inom den egna fastigheten
- Dagvatten gata - Bortledning av dagvatten från gator och andra allmänna platser.

Kommunens skyldighet att ordna vattentjänster regleras i LAV enligt nedan.
6 § Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, skall kommunen;
1. bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och
2. se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning.

Revidering sker utifrån **6 §** i LAV om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse. Verksamhetsområdet kan omfatta samtliga vattentjänster såsom vatten, spillvatten, dagvatten fastighet samt dagvatten gata utifrån behovsbedömning enligt 6§.

Verksamhetsområde dagvatten gata innebär det geografiska område där det finns behov i större sammanhang av kommunal bortledning av dagvatten från allmän plats samt de fastigheter som har nytta av denna bortledning. Verksamhetsområde dagvatten fastighet innebär det geografiska område där det finns behov i större sammanhang av kommunal bortledning av dagvatten från fastigheter.

Förslaget avser revideringen av verksamhetsområden för

- Delar av exploateringsområdet Hertsöfältet, som benämns ”Hästskon” (vatten, spillvatten samt dagvatten gata och dagvatten fastighet via diken)
- Kallax 1:11 (vatten)
- Alvik 14:35 (vatten)

Hertsöfältet, Hästskon
Hertsöfältet är ett exploateringsområde avsett för industri. I detaljplanen för området har allmän vattenförsörjning föreslagits för området. I den del av området, som går under benämningen Hästskon, har fastigheter avstyckats och vatten- och spillvattenledningar samt en systemlösning för omhändertagande av dagvatten via diken anlagts.

Fastigheter som omfattas av föreslagen **utökning av vatten, spillvatten, dagvatten fastighet (via dikeslösning) samt dagvatten gata (via dikeslösning):**

- Hertsön 11:1011
- Hertsön 11:1013
- Hertsön 11:1014
- Hertsön 11:1015
- Hertsön 11:1017

Övriga fastigheter
Fastigheter som omfattas av föreslagen **utökning av vatten**:

- Kallax 1:11

För fastigheten har hälsomässiga avvikelser påvisats i dricksvattnet i den enskilda vattentäkten och behov utifrån skydd för hälsa föreligger. Fastigheten ligger idag i direkt anslutning till verksamhetsområdet som utgör en del i ett större sammanhang för Kallax by. LAV 6§ anses därför uppfylld och därför föreslås fastigheten upptas i verksamhetsområdet för vatten.

- Alvik 14:35

Fastigheten har anslutits till vatten eftersom den ligger i omedelbar närhet till befintligt verksamhetsområde och kapacitet finns för anslutning av vatten i

enlighet med. I närliggande enskilda vattentäkter har påvisats hälsomässiga avvikelser vilket medför att det inte är lämpligt med enskild vattenförsörjning för fastigheten och behov utifrån skydd för hälsa föreligger. LAV 6§ anses därför uppfylld och därför föreslås fastigheten upptas i verksamhetsområdet för vatten.

Petra Viklund
Avdelningschef VA

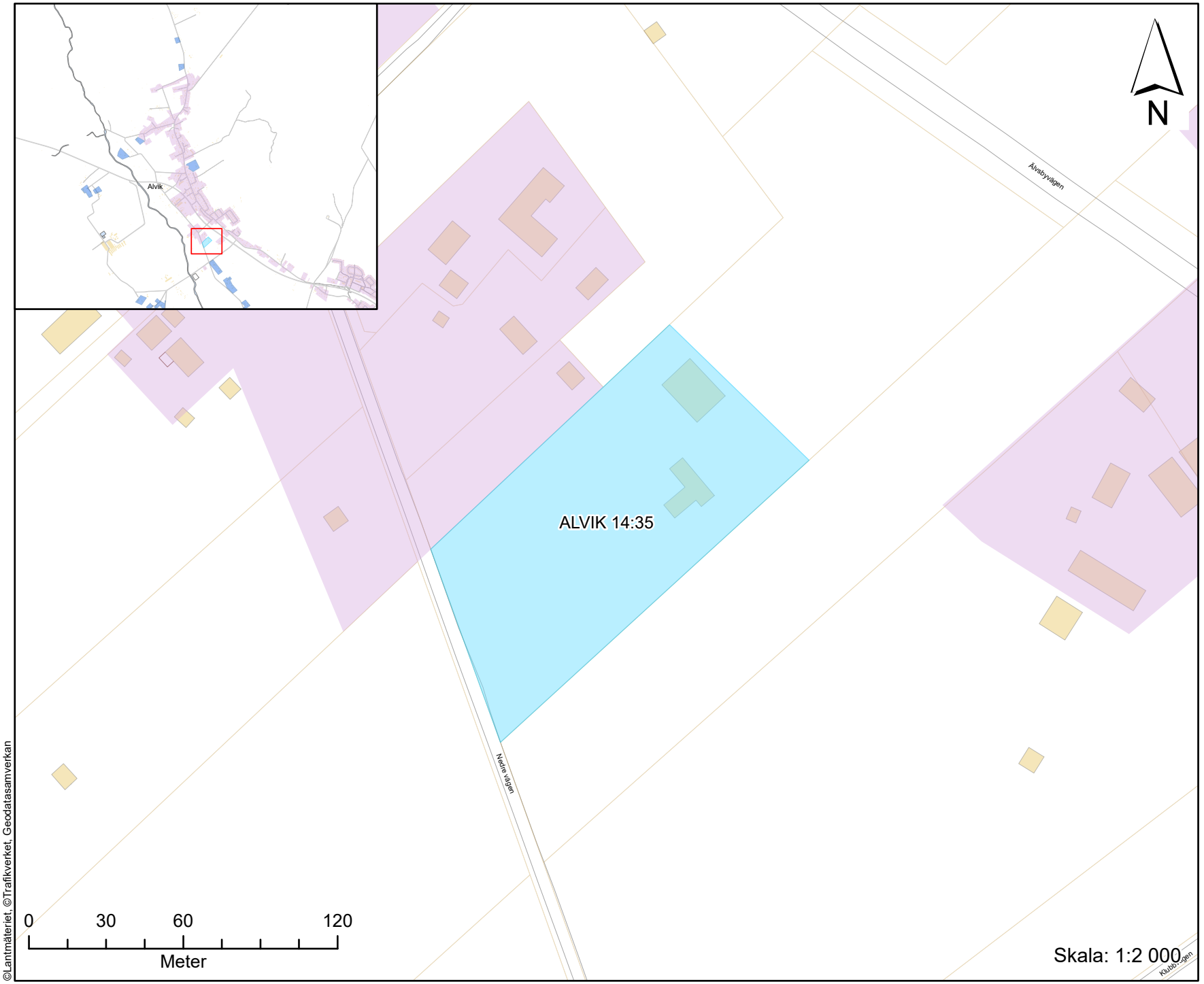

©Lantmäteriet, ©Trafikverket, Geodatasamverkan

Datum: 2025-09-02

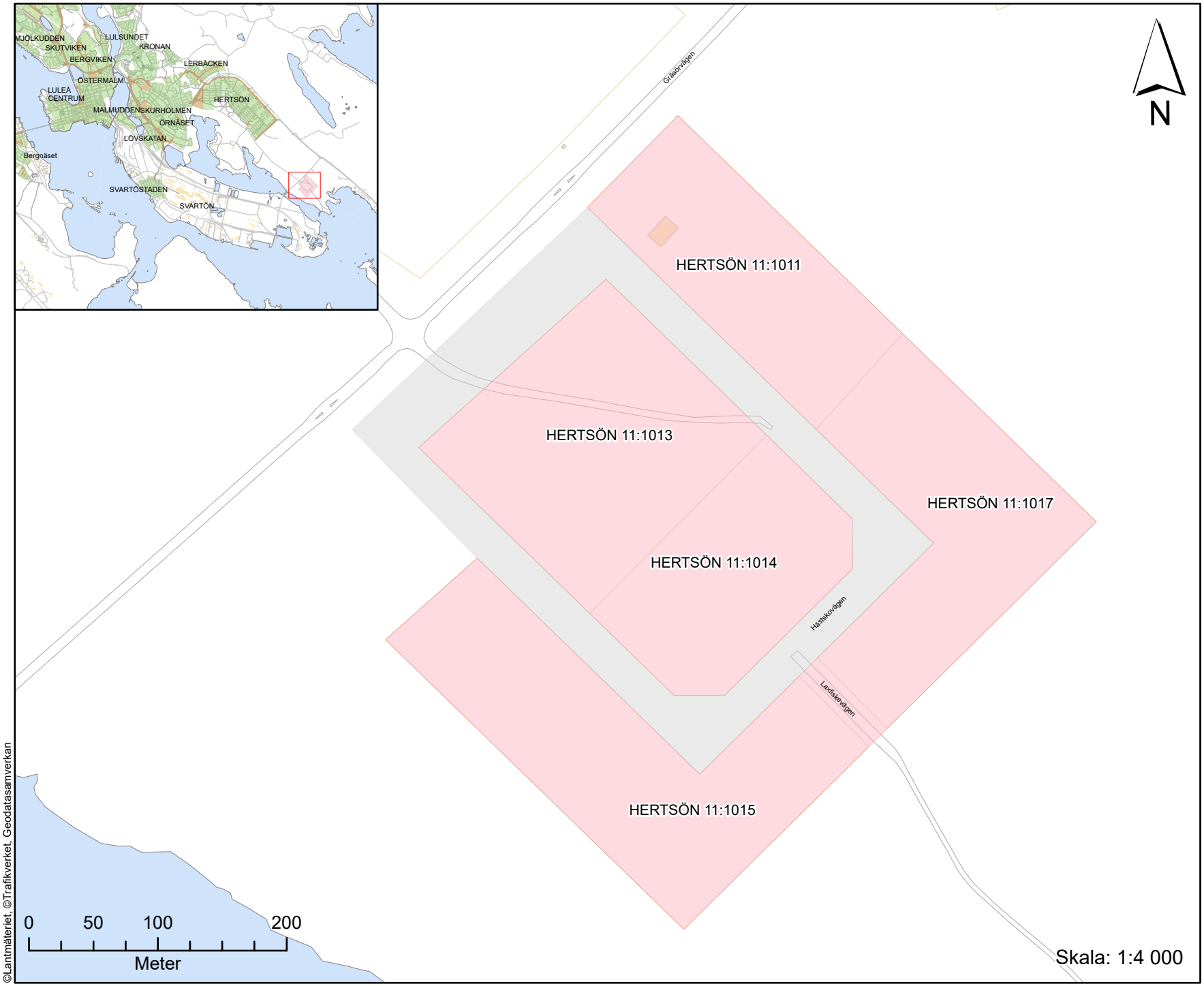

©Lantmäteriet, ©Trafikverket, Geodatasamverkan

Datum: 2025-09-02

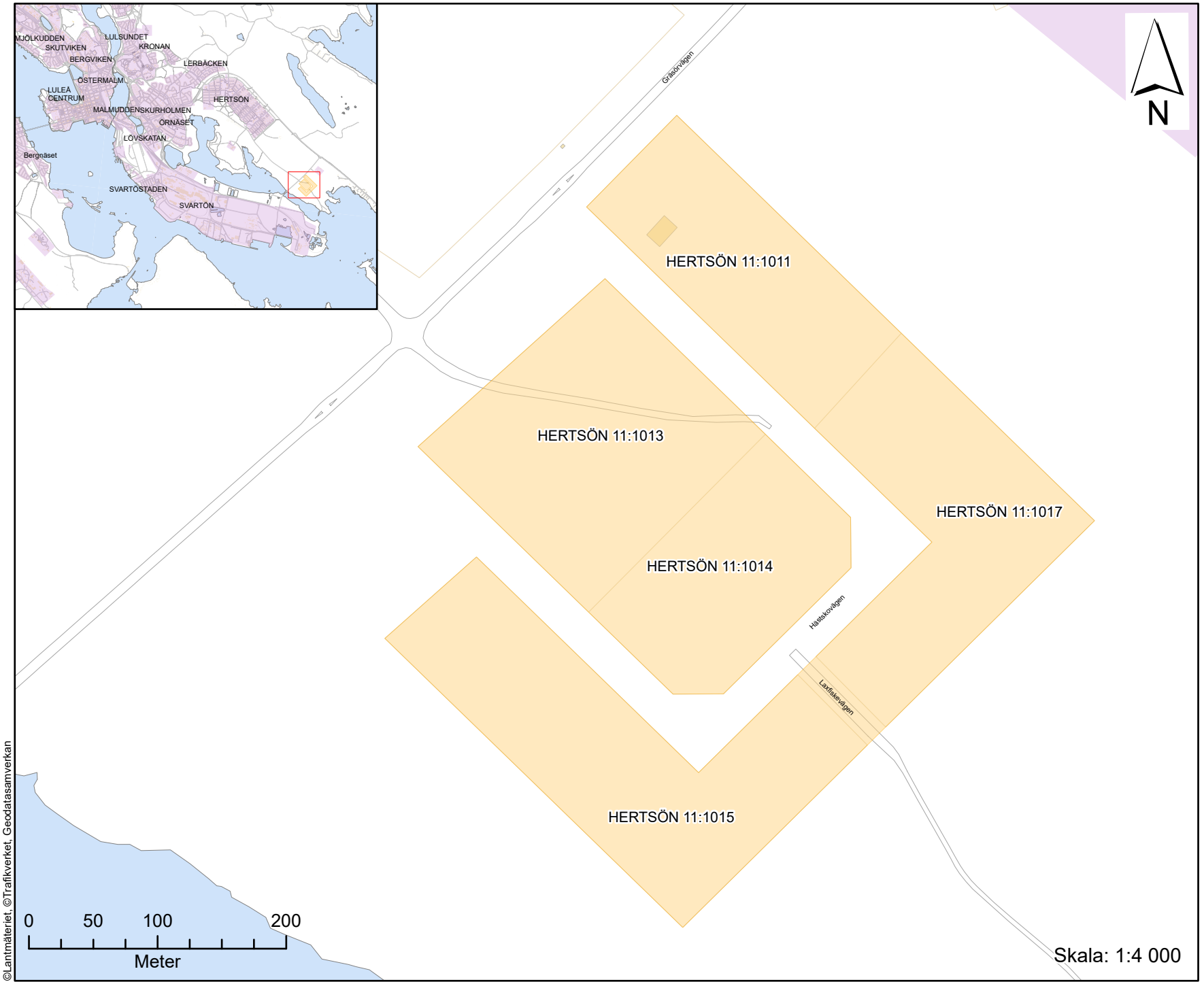

Befintligt verksamhetsområde

Vatten- och Spillvattenförsörjning

Förslag till förändring

Tas med i Vatten- och Spillvattenförsörjning

Datum: 2025-09-02

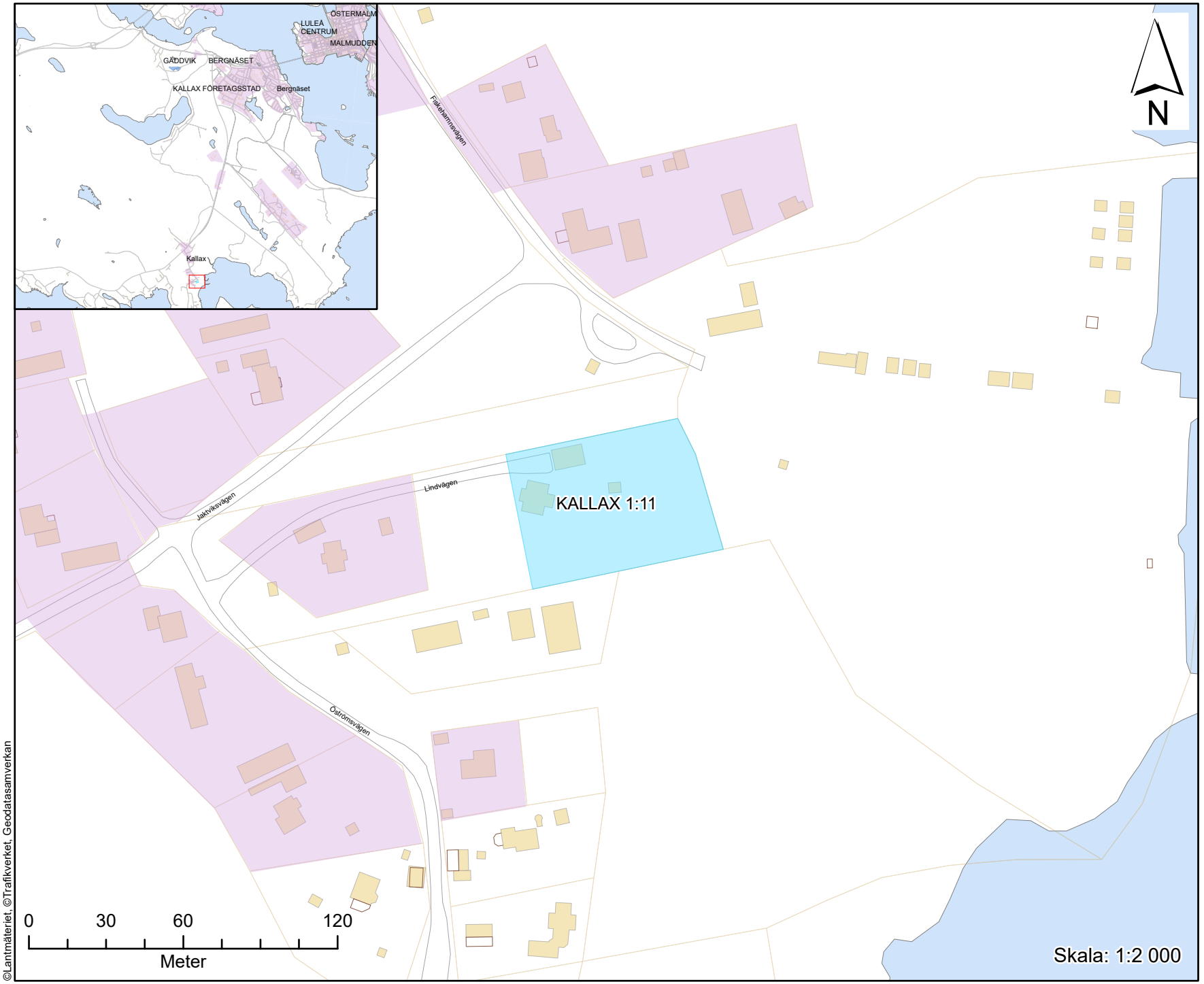

©Lantmäteriet, ©Trafikverket, Geodatasamverkan

Datum: 2025-09-02

§ 173

Aktieägartillskott till Informationsteknik Norrbotten AB (IT Norrbotten AB)

Ärendenr 2025/1285-1.4.1.1

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna förslag till aktieägartillskott avseende extern förhyrning av fiber för 15 år på totalt 1 429 926 kronor till Informationsteknik Norrbotten AB (IT Norrbotten AB). Medel tas från resultatet år 2025.

Sammanfattning av ärendet

Luleå kommun har valt att organisera en del av sin verksamhet i kommunala bolag tillsammans med andra ägare. Luleå Kommuns ägarandel är 3,79 %, Region Norrbotten 47 % och resterande ägarandel av Norrbottens övriga kommuner.

Regionnätet är bestämt till att vara redundant och med diversitet (två vägar) för högsta säkerhet och tillgänglighet. Varje kommun ska ha minst en rådig ägd fiberväg.

Norrbotten är stort med långa avstånd och där kommunerna är geografiskt belägna på sådant sätt att det i vissa fall fordras fler än två fibervägar till/från en enskild kommun för att lösa kommungrannars redundans, och redundansen för nätet som helhet. För att lösa två vägar och redundans till varje kommun har det sedan 2005 förhyrts extern fiber. Så måste fortsatt ske efter 2025 då rådigt nät i dessa fall inte finns tillgängligt och är för kostsamt att bygga.

Berörda kommuner med fler än två fibervägar där extern förhyrning måste ske: Gällivare, Kiruna, Kalix.

Vid ägarsamrådet, den 19 mars 2025 presenterade bolaget ett förslag på en modell för gemensamma regionnätskostnader. I det presenterade förslaget baseras kostnadsfördelningen efter aktieinnehav.

Arjeplog lyfte att kommunernas förutsättningar varierar och att det i andra sammanhang ofta eftersträvas en fördelning baseras på befolkningsantal, exempelvis vid statlig ersättning för beredskap. Det kan vara möjligt att hitta en kombination av fördelning utifrån ägarandel och per capita.

Kalix, Piteå och Luleå instämde i att det vore bra att även utreda alternativ där kostnadsfördelningen delvis baseras på en per capita-modell. I dessa sammanhang kan det vara rimligt att kommuner med större folkmängd tar ett större ekonomiskt ansvar. Vid ägarsamrådet 22 april 2025 enades det om ett förslag till nytt aktieägaravtal och en fördelningsnyckel för gemensamma regionnätskostnader baserade på population. Totala kostnaden avser extern förhyrning i 15 år.

Beslut vid detta ägarsamråd blev således:

- Ägarsamrådet beslutade att föreslå ägarna att finansiera kostnaden för ersättning av hyra för nätkapacitet till regionnätet, i enlighet med fördelningsmodellen där kommunernas andel fördelas i enlighet med respektive ägares invånarantal.
- Respektive ägare ansvarar själv för att förankra beslutet om finansiering i sin egen organisation, på det sätt som anses lämpligt.
- Ägarsamrådet beslutade att bolaget får fakturera respektive ägare.

Bakgrund

IT Norrbotten bildades 1996. Mot bakgrund av att Regionen och samtliga kommuner i Norrbottens län tillsammans ville möjliggöra ett länsgemensamt fibernät och säkerställa konnektivitet till samtliga kommuner i Norrbotten fick bolaget år 2005 uppdraget att förvalta det gemensamma fibernätet. Regionen fick därigenom möjlighet att ha förbindelse till samtliga sina verksamhetsställen i respektive kommun och kommunerna fick möjlighet till konnektivitet för bl. a. kommunal samverkan.

IT Norrbotten främsta ändamål har sedan starten varit regional konnektivitet, med bibehållen kontroll och rådighet, som ger möjlighet till anpassade lösningar för både Regionens och de enskilda kommunernas specifika behov. Idag tillhandahåller man skräddarsydda s.k. wantjänster gentemot Regionen och kommunikations- och datacenterlösningar mot varje kommun beroende på önskemål.

En betydande del av IT Norrbottens verksamhet är därutöver att tillgodose privata aktörers behov av konnektivitet. Som en följd av marknadsutvecklingen har IT Norrbottens roll därför utvidgats till en samordnade affärsroll vid behov av digitala förbindelser som innefattar flera lokala stadsnät. Vilket har inneburit att nyttjandegraden har ökat i stadsnätens fiberinfrastruktur och blivit en viktig del i säkerställandet av de lokala stadsnätens lönsamhet.

Till följd av omvärldsutvecklingen och säkerhetsläget har även risk- och krismedvetenheten kring samhällsviktig infrastruktur ökat. Från statligt håll har Post- och telestyrelsen genom projektet Motståndskraft och uthållighet erbju-

dit de lokala stadsnäten både utbildning och beredskapsmaterial som ska kunna användas i händelse av kris och krig. Ett villkor för detta har varit att det finns en länsövergripande samordning av de lokala stadsnäten. IT Norrbotten har därför fått uppdraget och har i dag en medarbetare engagerad på deltid som Regional beredskapssamordnare, finansierad av PTS. Utbildning och beredskapsmateriel som härigenom tillförs de lokala stadsnäten är av stor betydelse för att säkerställa driften av länets samhällskritiska infrastruktur i händelse av kris och krig.

Processen för framtagandet
På grund av förändrade omvärldsförutsättningar och behovet av att förnya de dispositionsavtal som tecknades mellan ägarna och bolaget 2005, fick Region Norrbotten i mars 2023 i uppdrag av ägarsamrådet att tillsammans med bolaget, se över aktieägaravtalet och dispositionsavtalen. Syftet är att säkerställa att bolaget även framöver kan upprätthålla ett gemensamt och sammanhållet regionnät.

Ett omfattande arbete har genomförts inom ramen för uppdraget, vilket även lett till att andra styrande dokument – såsom bolagsordning och ägardirektiv – har uppdaterats. Förslaget till aktieägaravtal har under hösten 2024 och våren 2025 behandlats i bolagets styrelse, en utsedd referensgrupp, kommundirektörsgruppen, kommunalrådsgruppen samt vid ett flertal ägarsamråd. Slutligen kunde ägarsamrådet den 22 april 2025 enas om ett förslag till nytt aktieägaravtal.

Det nya aktieägaravtalet
Befintligt aktieägaravtal är till följd av bolagets nuvarande och kommande verksamhet inte helt ändamålsenlig. I det nya aktieägaravtalet har således följande delar förtydligas.

a) Det är även fortsättningsvis ägarna eller dess bolag som i första hand tillhandahåller fiber till det gemensamma regionala fibernätet i syfte att ha ett rådigt offentligt ägt nät.
b) När det gäller IT Norrbottens verksamhet så förtydligas IT Norrbottens nuvarande roll att i förvaltningen av det länsgemensamma nätet, även vid behov kunna hyra och äga nät. Vilket är nödvändigt för att säkerställa konnektivitet i hela länet och en ekonomisk hållbar förvaltning.
c) Bolagets samordnande roll avseende de kommunöverskridande affärerna tydliggörs, där i första hand dessa affärer ska ske via de lokala stadsnätens fiberinfrastruktur i respektive kommun.
d) Bolagets roll avseende det statliga beredskapsarbetet läggs in i aktieägaravtalet för att möjliggöra långsiktigt engagemang och samarbete tillsammans med de kommunala stadsnäten.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2025-10-06 § 148 beslutat att återremittera ärendet med motiveringen att komplettera med andra ekonomiska lösningar.

Efter dialog med kommunens revisor har det fastställts att hela aktieägartillskottet kan kostnadsföras under innevarande räkenskapsår, oaktat att utbetalningen sker med fördelning över både år 2025 och 2026.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta att godkänna förslag till aktieägartillskott avseende extern förhyrning av fiber för 15 år på totalt 1 429 926 kronor till Informationsteknik Norrbotten AB (IT Norrbotten AB). Medel tas från resultatet år 2025.

Sammanträdet
Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång
Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Dialog
Dialog har förts vid ägarsamråd. Inför samrådet har kommunen haft möjlighet att ge synpunkter på förslaget som överlämnats till ägarombudet.

Beslutsunderlag
- Presentation - IT Norrbottens ägarsamråd 2025-03-19, KLF Hid: 2025.10354
- Protokoll till ägarsamråd mars 2025 Informationsteknik Norrbotten AB (IT Norrbotten), KLF Hid: 2025.10355
- Protokoll till ägarsamråd IT Norrbotten AB 2025-04-22, KLF Hid: 2025.10356
- Information om fakturering - Bilaga till protokollet till Ägarsamråd för IT Norrbotten 2025-04-22, KLF Hid: 2025.10357
- Kommunstyrelses arbetsutskotts beslut 2025-10-06 § 148, KLF Hid: 2025.10585
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande aktieägartillskott till Informationsteknik Norrbotten AB (IT Norrbotten AB), KLF Hid: 2025.11212

Samråd mellan ägarna för IT Norrbotten

Information från bolaget

Allmänt

- Påminnelse om stämma 6/5
- Antagning av ny bolagsordning och nya ägardirektiv

  Hur går godkännandeprocessen i respektive fullmäktigen?
  Vi har fått från några kommuner att beslut fattats.

- Allmänt om bolagets verksamhet

Status bolagsdokument

- Bolagsordning
- Ägardirektiv
- Aktieägaravtal
- Regionnätsavtal

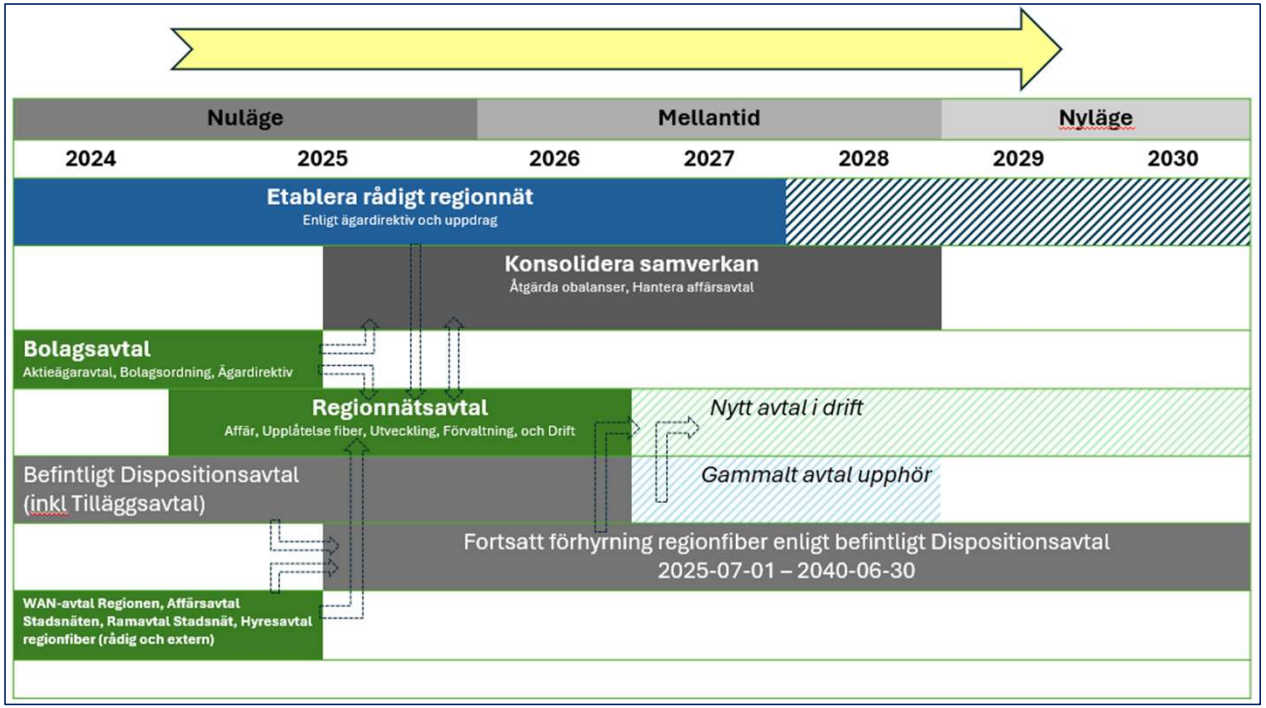

Regionnätsavtalet

Tidskrävande men viktigt arbete med bäring 20 år framåt

- Återvinning av grundläggande principer från Dispositionsavtalet
- Nya principer för framtiden:
  - Förvaltningsmodell för regionnätet
  - Drift- och Underhållskostnader
  - Kostnader för reinvestering
  - Upplåtelse fiber
  - Samverkansprinciper
- Skapa arbets-/referensgrupp för förankring
- Målsättning att ha utkast förankrat bland intressenter till ägarsamråd hösten 2025

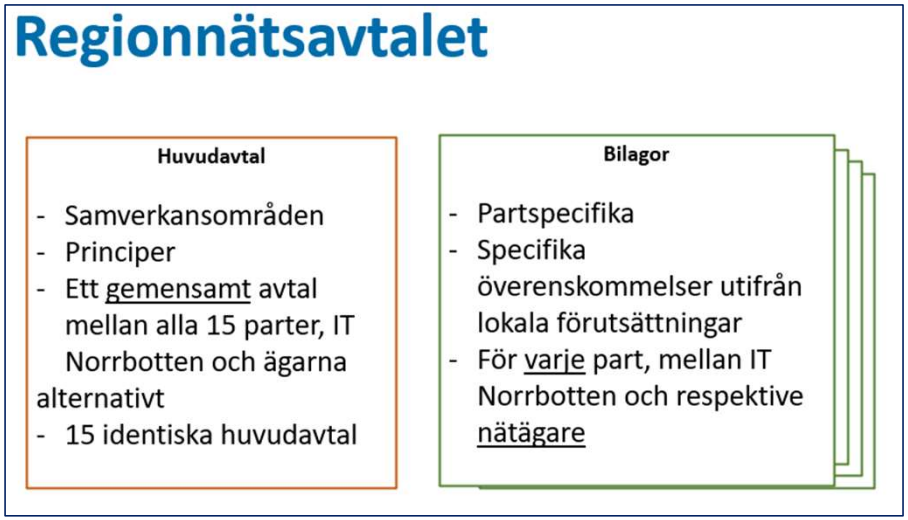

Regionnätet efter 2025, vilka kommuner berörs av åtgärder?

Kommuner med 100% rådighet

- Arvidsjaur
- Älvsbyn
- Pajala
- Övertorneå

Kommuner som berörs av åtgärder

- Arjeplog
- Jokkmokk
- Gällivare
- Kiruna
- Överkalix
- Haparanda
- Kalix
- Luleå
- Piteå
- Boden

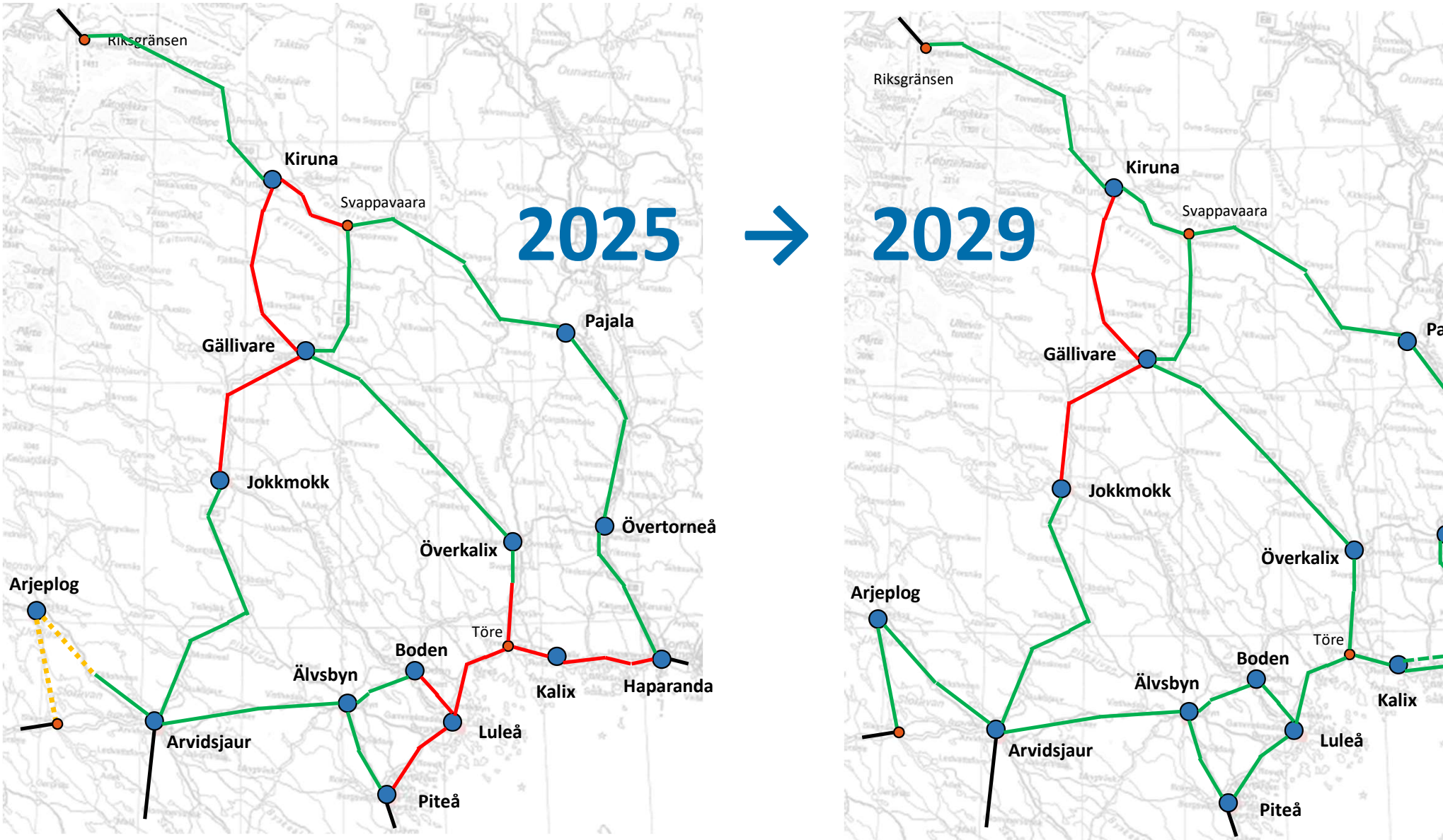
2025
2029
Riksgränsen
Kiruna
Svappavaara
Pajala
Gällivare
Jokkmokk
Övertorneå
Överkalix
Arjeplog
Töre
Boden
Älvsbyn
Kalix
Haparanda
Luleå
Arvidsjaur
Piteå

Modell för gemensamma regionnätskostnader

Utmaningen med redundans och rådighet i en stor geografi

- Regionnätet är bestämt till att vara redundant och med diversitet (2 vägar) för högsta säkerhet och tillgänglighet. Varje kommun ska ha minst en rådigt ägt fiberväg.
- Norrbotten är stort med långa avstånd och där kommunerna är geografiskt belägna på sånt sätt att det i vissa fall fordras fler än 2 fibervägar till/från en enskild kommun för att lösa kommungrannars redundans, och redundansen för nätet som helhet
- För att lösa 2 vägar och redundans till varje kommun har det sedan 2005 förhyrts extern fiber. Så måste fortsatt ske efter 2025 då rådigt nät i dessa fall inte finns tillgängligt och är för kostsamt att bygga

➢ Berörda kommuner med fler än 2 fibervägar där extern förhyrning måste ske: **Gällivare, Kiruna, Kalix**

Beskrivning Gällivare

- Gällivare behöver försörja Regionnätet med fiber 4 vägar:

- mot Överkalix	96 100m
- mot Pajala/Kiruna	64 900m
- mot Jokkmokk	49 700m
- mot Kiruna	94 300m
Summa	**305 000m**
Att hyra externt	**144 000m**

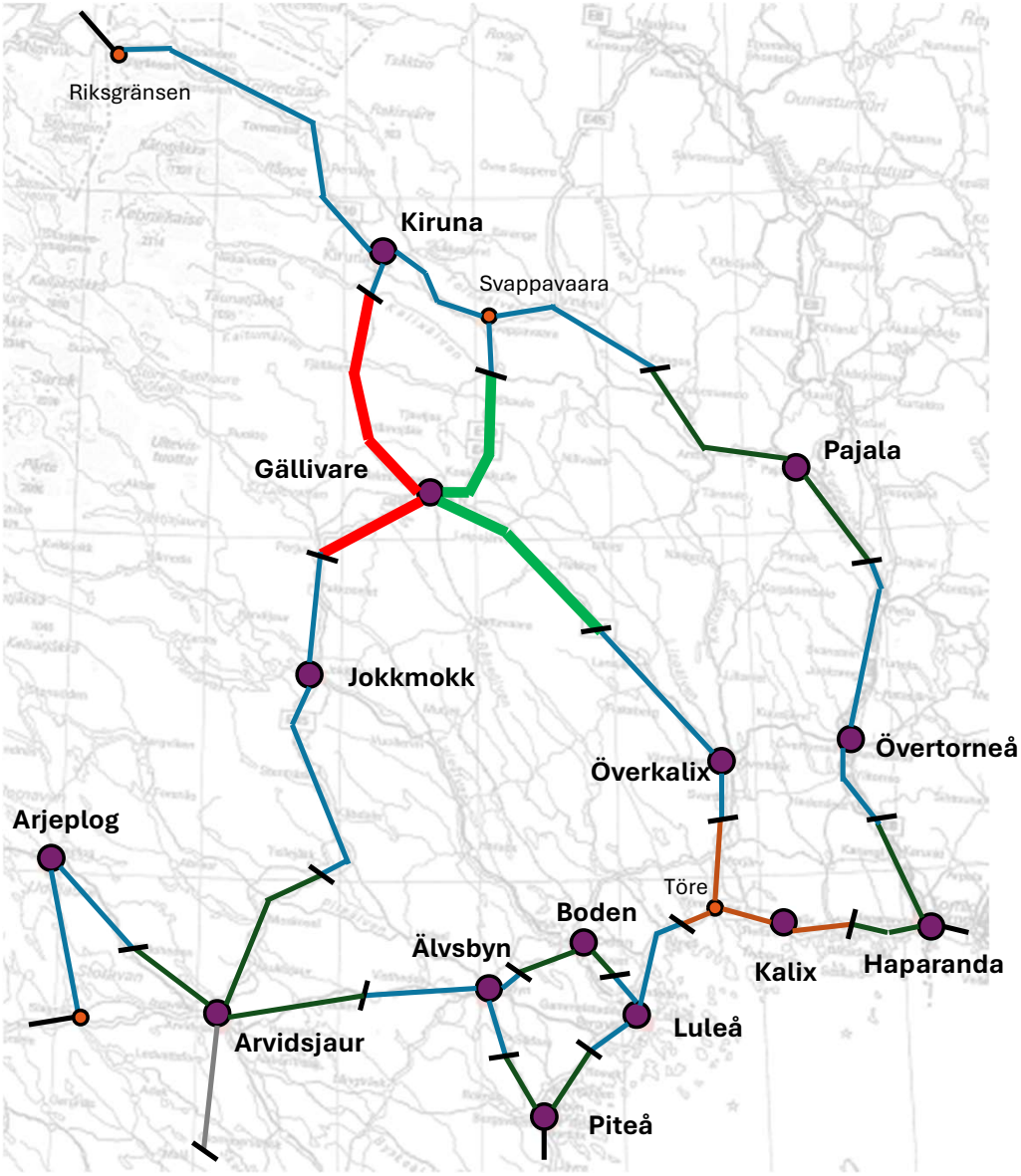

Beskrivning Kiruna

- Kiruna behöver försörja Regionnätet med fiber 4 vägar:

- mot Pajala (via Sv.v.)	111 400m
- mot Riksgränsen	137 200m
- mot Gällivare (fjället)	17 500m
- mot Gällivare (via Sv.v.)	71 200m
- avgår delad väg Svappa	-48 500m
Summa	**288 800m**
Att hyra externt	**17 500m**

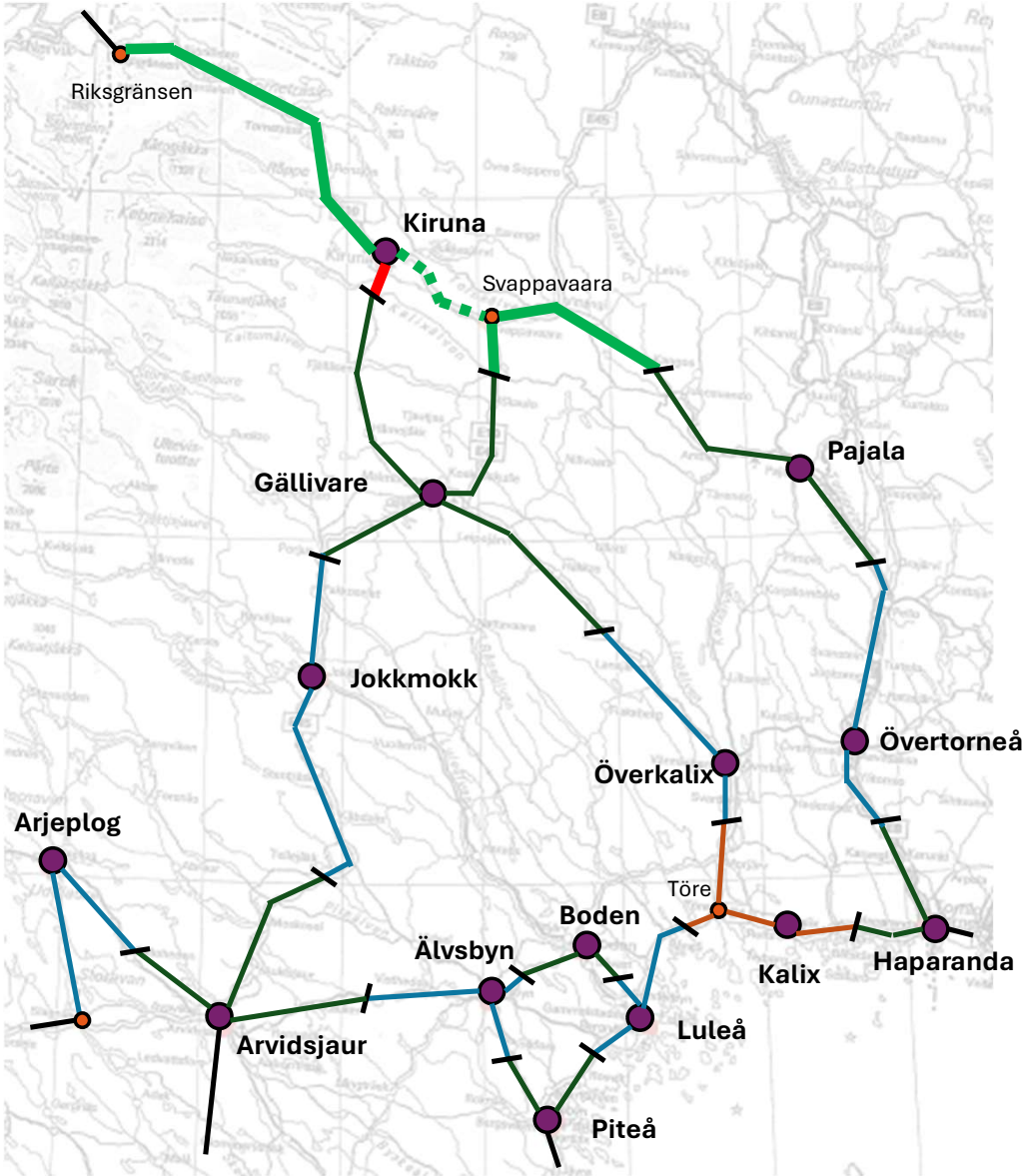

Beskrivning Kalix

- Kalix behöver försörja Regionnätet med fiber 3 vägar:

- mot Luleå (via Töre)	30 600m
- mot Haparanda	25 500m
- mot Överkalix (via Töre)	62 400m
- varav delsträcka Töre	26 400m
Summa	**92 100m**
Att hyra externt	**25 500m**

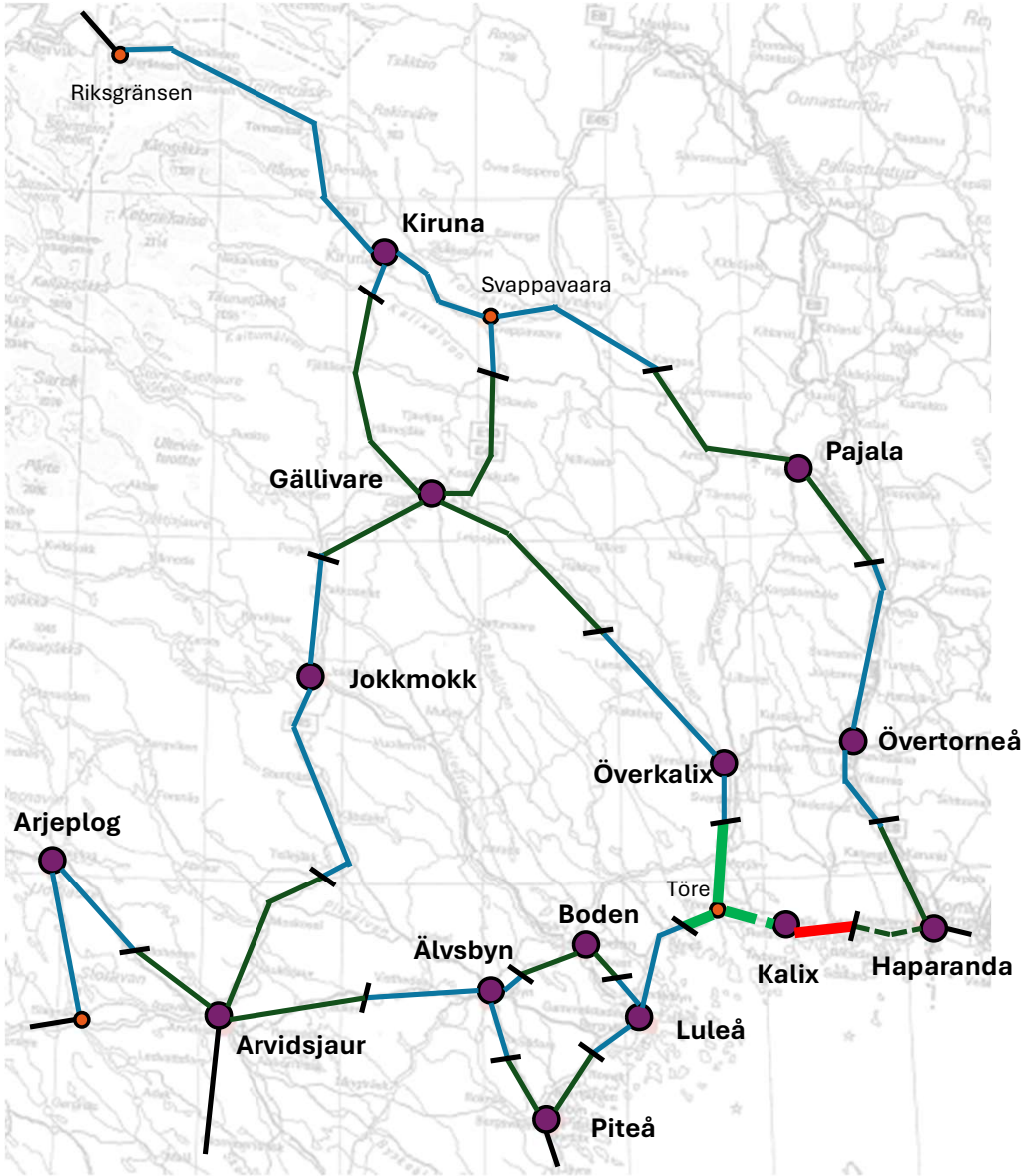

Kommuner med mer än 2 sträckor och behov av extern förhyrning

Kommun	Antal sträckor	Varav hyra	Kapitalbehov * Förhyrning	Annan kostnad/Anmärkning
Gällivare	4	2	6 130 000	Mot Kiruna och Jokkmokk
Kalix	3	1	1 480 000	Mot Haparanda och Töre
Kiruna	4	1	812 000	Mot Gällivare Efter 2026 nödvändigt bygga Kiruna-Svappavaara för Kirunas rådighet - 12 500 000
			** avser 15 år*	

Analys

Som grundläggande ansats gäller att respektive kommun tillhandahåller eget nät alla sträckor man äger, 2 eller fler. Själva eller indirekt via bolag.

Frågan gäller hantering av kostnader för **extern förhyrning av nödvändiga sträckor** i regionnätet, där detta överstiger grundbehovet om 2 sträckor.

Om dessa kostnader ska hanteras kollektivt och alla intressenter i regionnätet (15 st) delar på kostnad efter ägarandel i bolaget IT Norrbotten, dvs Region Norrbotten (47%) och kommunerna 3,79% vardera, så fördelas kostnaden som:

Finansiering för förhyrning av externa sträckor över 2 per kommun

Nätsträckor	Kostnad	Finansiering totalt	Finansiering per år
Gällivare 2 st	6 130 000		
Kalix 1 st	1 480 000		
Kiruna 1 st	812 000		
Summa	**8 422 000**	**318 800 per kommun för 14 kommuner**	**21 253 per år per kommun för 14 kommuner**
		3 958 300 för Regionen	**263 887 per år för Regionen**

Totala kostnadsnivån avser förhyrning i 15 år med engångsbetalning. Förslagsvis står IT Norrbotten för hyra och avtal med nätleverantör och överenskommer med respektive kommun inom ramen för nya Regionnätsavtalet. Tillkommande årlig kostnad för DoU regleras inom ramen för Regionnätsavtalet rörande förvaltningskostnad för regionnätet som helhet.

Ägartillskott

- Skulle det beslutas om en lösning där bolaget axlar finansieringsrollen å ägarnas vägnar rörande förhyrning av extra fibersträckor, kommer ägartillskott att behövas. Då i samma proportion som förhyrningskostnaderna.

Ytterligare information

IT Norrbottens roll

- Förvaltning av regionnätet
- Förutsättningar för länets digitalisering
- Datacenterkommunikation till kommunerna (DCBD)
- Kommunikation för länets hälso -och sjukvård (Region WAN)
- Koordinering av länsgemensam beredskap (Motståndskraft och Uthållighet)
- Nationell och regional försäljning för lokala intäkter (Wholesale)
- Kommunikationsoperatör (6 nät) för utökat tjänsteutbud (”öppet nät”) till privathushåll (Stadsnät i Samverkan)

Affärsrelation för lokala intäkter till stadsnäten

Intäkter till stadsnäten som ett resultat av den affärsmässiga samverkan mellan IT Norrbotten och respektive stadsnät.

Återförsäljning av accesser eller som en del av regionnätsaffären.

Nätavgift för lokalnät avseende samverkan för öppet nät till konsumentmarknaden

Stadsnät	Wholesale ersättning för lokala fiberaccesser	Stadsnät i Samverkan ersättning för nätavgift
Arvidsjaur Kommun	136 200	2 528 014
Bodens Stadsnät	677 340	
Gironet (Kiruna kommun)	648 300	
Gällivare Kommun	387 216	
Haparanda kommun	87 600	
Jokkmokk Kommun	103 200	2 702 058
Kalix Kommun	80 376	904 933
LUNET	1 036 324	
Pajala kommun	124 620	2 695 803
Piteå Energi	557 802	
Älvsby Kommun	150 816	1 956 754
Överkalix kommun	71 520	583 108
Övertorneå Kommun	121 200	
Summa per år	**4 182 514**	**11 370 670**

Därför har vi ett gemensamt regionnät!

Överbrygga avstånd i ett stort och glest befolkat län

Digital konnektivitet för ägarna och marknaden.

Ett nät som täcker hela länet. Alla 14 kommuner och länets sjukhus är anslutna.

Robusthet, uthållighet och tillgänglighet 24/7.

Regional beredskapssamordning

Länet är en viktig del av Sverige och Nordkalotten

Stadsnäten är avgörande grundpelare

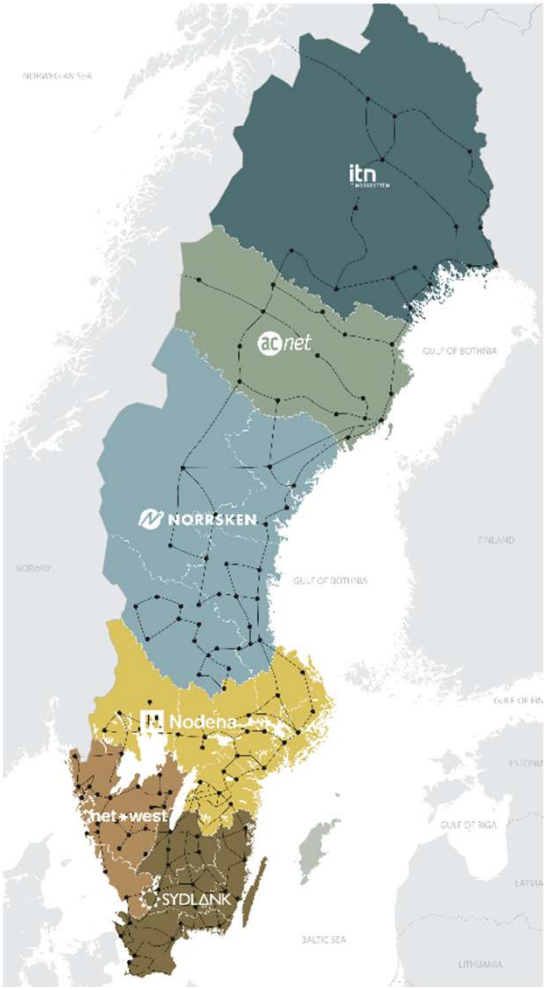

”Meningen med föreningen” = Regionnätets Vad och Hur

Ett sammanhängande regionnät, rådigt, redundant med diversitet.

Ägarna ansvarar gemensamt för infrastrukturförutsättningar till nätet

IT Norrbotten har uppdraget att förvalta nätet och upprätthålla funktion i den sammantagna strukturen

Fiber i nätet upplåts genom en dispositionsrätt

Ägarnas ansvar för Regionnätet

- Ansvaret att tillhandhålla och finansiera fiber till Regionnätet vilar på ägarna av ”föreningen” (regionnätet)
- Regionnätet som sammantagen funktion ska vara rådigt
- I praktisk mening ska varje kommun ha dubbla redundanta fibervägar till/från sig, med diversitet. Minst en fiberväg ska vara rådig (ägd eller hyrd av rådig aktör)

Utmaningar

- Hantering av kostnader som kan anses vara gemensamma för regionnätet/helheten? Kostnader som inte faller på enskilt nät enligt ägaransvaret om två vägar

  Exempelvis för Gällivares del avseende Gällivare-Kiruna och Gällivare-Jokkmokk

- Hur ska kostnader för en gemensam beredskapsfunktion (MoU) fördelas, dvs kostnader för uppdraget Motståndskraft och Uthållighet, avseende de delar som hålls för de lokala stadsnäten/kommunerna.

Regionnätet
→ 2025-06-30

Rådig fiber
Offentligt ägd av
kommun/kommunbolag

Icke rådig fiber
Hyrd från privata aktörer
Tele2, Vattenfall

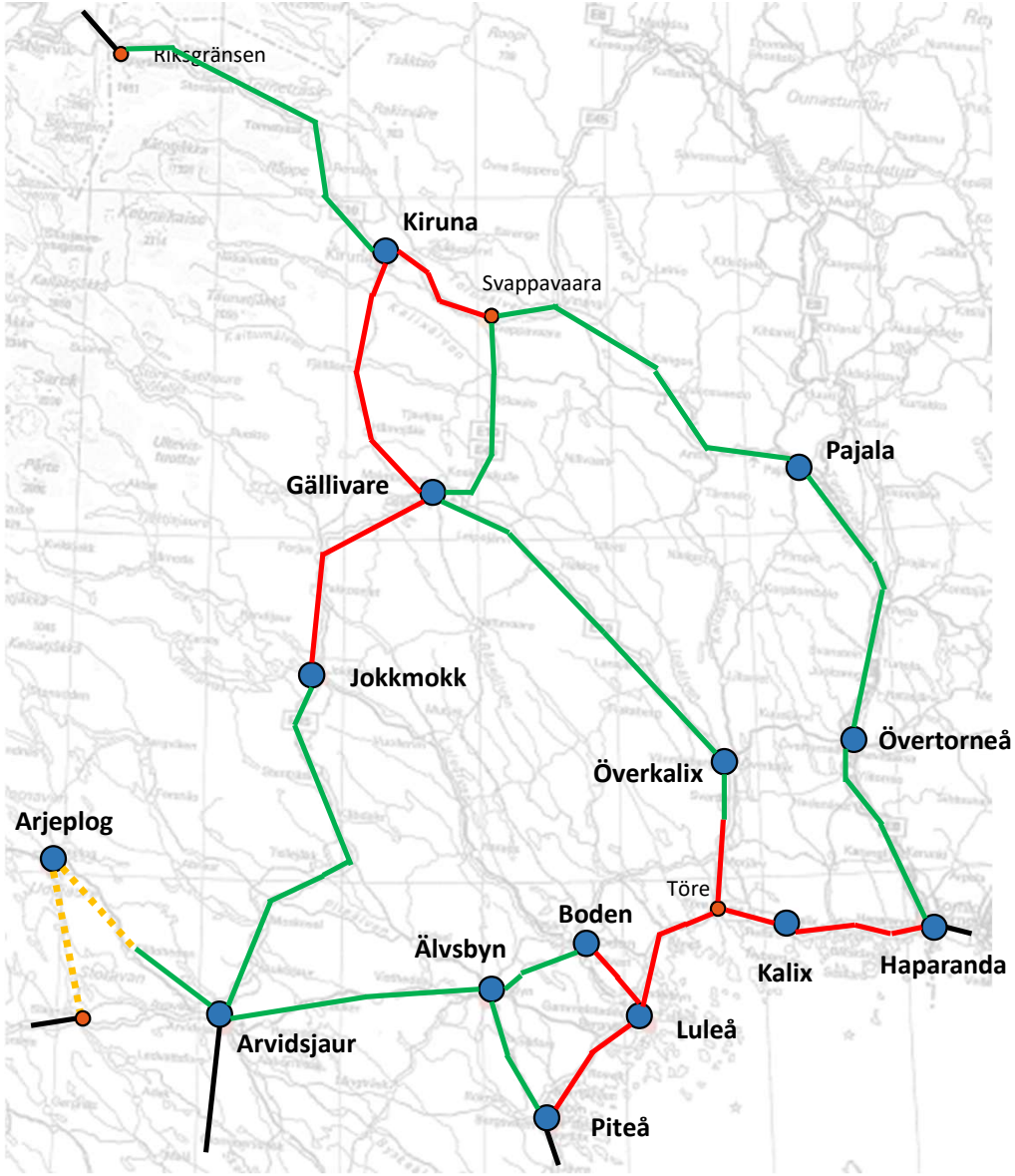

Regionnätet efter 2025

Vad

En sammanhängande fiberstruktur

Ägt av det offentliga Norrbotten

12-48 fiber

Varje kommun ansvarar för 2 anslutningar till sin kommun, varav minst en rådig väg

Anslutningar till respektive kommun ska vara redundanta och med diversitet

Varför

Rådighet, Uthållighet, Tillgänglighet

Leverans av kommunikation till ägarna

Digitalisering av länet

Leveranser till marknaden
- finansiering av Drift och Underhåll
- finansiering av ombyggnationer
- för kundbehov
- för länets utveckling

Regionnätet målbild 2029 →

Rådig fiber
Offentligt ägd av kommun, kommunbolag

Rådig fiber
Hyrd externt, offentligt ägd (SvK)

Icke rådig fiber
Hyrd från privata aktörer

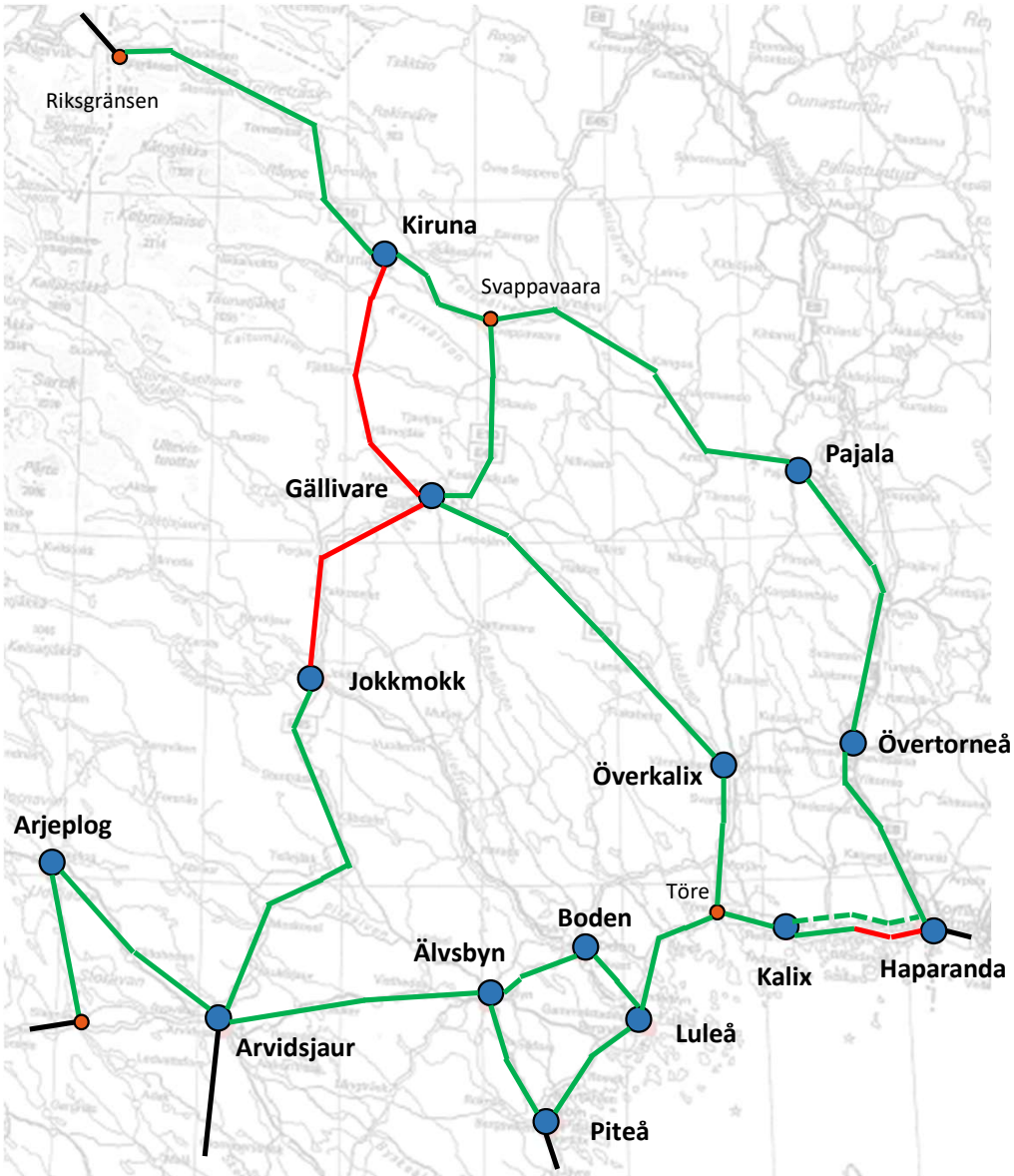

Tack!

Protokoll till ägarsamråd
IT Norrbotten AB

Tid och plats: 19 mars 2025, kl. 14.45-15.45, digitalt via Teams

Deltagare

Ägare

Johannes Sundelin, Region Norrbotten
Isak Utsi, Arjeplog
Stefan Kostenniemi, Gällivare
Janne Lind, Haparanda
Roland Boman, Jokkmokk
Susanne Andersson, Kalix
Anders Fors, Kiruna
Mathias Karvonen, Luleå
Birgitta Rantatalo, Pajala
Patric Lundström, Piteå
Stefan Lindbäck, Älvsbyn
Susanna Karlsson, Överkalix

Bolaget

Anders Lundqvist, styrelseordförande IT Norrbotten AB
Tomas Sundström, vd IT Norrbotten AB

Tjänstepersoner

Greta Isaksson, Region Norrbotten
John Kostet, Region Norrbotten

För kännedom

Kommundirektörer, regiondirektör
Marcus Lundberg, Arvidsjaur
Sead Maglic, Boden
Tomas Mörtberg, Övertorneå

1 Ägarsamrådets öppnande

Ordförande Johannes Sundelin hälsade välkommen och förklarade samrådet öppnat.

2 Val av sekreterare och justerare

Till sekreterare valdes Greta Isaksson.
Till justerare valdes Mathias Karvonen.

3 Inledning ägarrepresentanter

Regionen inledde med att sammanfatta att vid föregående ägarsamråd i december 2025 hade två kommuner reserverat sig, och en kommun hade uttryckt kritik mot det föreslagna nya aktieägaravtalet. Kärnfrågan var att vissa kommuner har fler än två fibervägar som behöver finansieras.

Assently: dd1a83f853222f7e9b5715f1d543e5131c2ec400ca511e01f8d4c6d3c8a352c0b88be33a70cf803336347b8ffcec4c184c7f195c155b45bf80b9745bc84811e2

För att komma vidare hade regionen gett IT Norrbotten i uppdrag att ta fram ett förslag på en modell för att lösa finansieringen av det gemensamt rådiga regionnätet.

Gällivare kommun hade tagit fram ett förslag till ny skrivning av det avsnitt i aktieägaravtalet som berör ägarnas tillhandahållande av nät.

Vid dagens samråd presenterades förslagen, men inga beslut fattades. För att samtliga ägare ska få möjlighet att utvärdera förslagen, kommer dessa att skickas ut och behandlas på ett nytt ägarsamråd om cirka en månad.

Information från bolaget

4 Aktuell information från bolaget med särskilt fokus på regional och lokal nytta. (bilaga 4)

Bolaget presenterade ett förslag på en modell för gemensamma regionnätskostnader.

Kiruna påpekade att en hyrda förbindelse inte enbart bör ses som en kostnad utan också kan generera intäkter. Kommunen frågade om dessa potentiella intäkter hade inkluderats i den kostnadskalkyl som presenterades. Bolaget svarade att dessa intäkter går till IT Norrbotten för drift och underhåll av nätet.

Kiruna lyfte även att finansieringsmodellen endast gäller förhyrning och undrade hur finansieringen ser ut om ny fiber behöver läggas. Det kanske behöver grävas på ett nytt sätt, och kanske även trippla förbindelser. Bolaget svarade att trippla förbindelser bör vara täckta i det förslagna nya aktieägaravtalet. Bolaget betonade också vikten av att skilja på grundprinciper och praktiska frågor som kan uppstå över tid. Oförutsedda problem kommer alltid att uppstå och behöver hanteras vid behov.

Kiruna efterfrågade en tydligare definition av begreppet ”sträcka” och vilka sträckor som omfattas av det. Det är viktigt att använda väldefinierade begrepp för att undvika framtida oklarheter. Bolaget svarade att i det avtal som skrevs för 20 år sedan avsågs en sträcka mellan huvudnoderna, det vill säga de förbindelser som binder samman kommunerna. Detta är den definition som bolaget utgår ifrån och arbetar efter. Aktieägaravtalet bör tydliggöra vad ägarna är överens om, medan regionnätsavtalet kan man vara mer specifikt.

I det presenterade förslaget baseras kostnadsfördelningen efter aktieinnehav. Arjeplog lyfte att kommunernas förutsättningar varierar och att det i andra sammanhang ofta eftersträvas en fördelning baseras på befolkningsantal, exempelvis vid statlig ersättning för beredskap. Det kan vara möjligt att hitta en kombination av fördelning utifrån ägarandel och per capita.

Kalix, Piteå och Luleå instämde i att det vore bra att även utreda alternativ där kostnadsfördelningen delvis baseras på en per capita-modell. I dessa sammanhang kan det vara rimligt att kommuner med större folkmängd tar ett större ekonomiskt ansvar.

Gällivare föreslog att varje ägare får ta del av och reflektera över förslagen innan nästa ägarsamråd.

Assently: dd1a83f853222f7e9b5715f1d543e5131c2ec400ca511e01f8d4c6d3c8a352c0b88be33a70cf803336347b8ffcec4c184c7f195c155b45bf80b9745bc84811e2

Beslut:

- Ett extra ägarsamråd ska hållas om cirka en månad.
- IT Norrbotten får i uppdrag att ta fram ytterligare förslag på kostnadsfördelning, där en kombination av per capita och ägarandel beaktas.
- Förslagen ska skicks ut så snart som möjligt efter detta samråd.
- Ägarna ska inkomma med synpunkter i god tid innan det kommande ägarsamrådet, så att eventuella justeringar hinner göras och presenteras vid mötet.

Ägarnas samråd

5 Bolagets verksamhet och ekonomi, årsredovisning (bilaga 1, 2)
Beslut: Informationen godkändes och lades till handlingarna.

6 Bolagets styrande dokument: Bolagsordning, ägardirektiv, aktieägaravtal
Bolagsordning och ägardirektiv och behandlades vid ägarsamrådet i december 2024 och är under beslut hos ägarna inför årsstämman.

Gällivares förslag på omformulering av punkt 4.4.3 i det föreslagna nya aktieägaravtalet presenterades (se bilaga 5). Förslaget låg till stor del i linje med bolagets modell för gemensamma regionnätskostnader.

Beslut: Förslaget på omformulering av punkt 4.4.3 i nya aktieägaravtalet ska skickas ut som underlag inför det extra ägarsamrådet. Ägarna ges möjlighet att granska skrivningen och lämna synpunkter innan samrådet.

7 Ägartillskott och ägarbidrag 2026
Beslut: Frågan bordläggs till nästa ägarsamråd för vidare behandling.

8 Nomineringskommitténs förslag på styrelse och styrelseordförande (bilaga 3)
Nomineringskommittén föreslår omval av samtliga ledamöter.

Anders Lundqvist, ordförande	omval
Mikael Andreasson	omval
Inger Eriksson	omval
Ulrica Hammarström	omval
Daniel Ström	omval

Beslut: Ägarsamrådet föreslår årsstämman att godkänna nomineringskommitténs förslag.

Assently: dd1a83f853222f7e9b5715f1d543e5131c2ec400ca511e01f8d4c6d3c8a352c0b88be33a70cf803336347b8ffcec4c184c7f195c155b45bf80b9745bc84811e2

9 Uppföljning av uppdrag från ägarsamrådet 22 mars 2023 gällande uppdatering av aktieägaravtal och dispositionsavtal
Frågan behandlades under föregående punkter.

10 Övriga frågor
Inga övriga frågor.

11 Ägarsamrådets avslutande
Ordförande tackade deltagarna och förklarade mötet avslutat.

Bilagor

1. IT Norrbotten AB Årsredovisning och revisionsberättelse 2024
2. IT Norrbotten AB Årsrapport 2024
3. Nomineringskommitténs förslag på styrelse 2025
4. IT Norrbotten AB Presentation på ägarsamrådet 2025-03-24
5. Förslag omformulering 4.4.3 i nya aktieägaravtalet

Johannes Sundelin
Ordförande

Greta Isaksson
Sekreterare

Mathias Karvonen
Justerare

Assently: dd1a83f853222f7e9b5715f1d543e5131c2ec400ca511e01f8d4c6d3c8a352c0b88be33a70cf803336347b8ffcec4c184c7f195c155b45bf80b9745bc84811e2

Följande handlingar har undertecknats den 7 april 2025

Protokoll till ägarsamråd IT Norrbotten AB 2025-03-19.docx
(32918 byte)
SHA-512: fe88235d5c30d7c1fefe7119ea17b07fb9f6f
531282d888dbc25a968811e65d43b4f0bc9dacff5aa918
388927a4a2a9a8133d31e3e173a7096b1ab4353cadabe

Underskrifter

2025-03-31 13:45:40 (CET)

Greta Isaksson

Undertecknat med e-legitimation (BankID)

2025-04-07 14:22:41 (CET)

Johannes Sundelin

Undertecknat med e-legitimation (BankID)

2025-04-01 19:29:15 (CET)

Johan Mathias Karvonen

Undertecknat med e-legitimation (BankID)

Undertecknandet intygas av Assently

Protokoll till ägarsamråd IT Norrbotten AB 2025 03 19

Verifiera äktheten och integriteten av detta undertecknade dokument genom att skanna QR-koden till vänster.
Du kan också göra det genom att besöka https://app.assently.com/case/verify
SHA-512:
dd1a83f853222f7e9b5715f1d543e5131c2ec400ca511e01f8d4c6d3c8a352c0b88be33a70cf803336347b8ffcec4c184c7f195c155b45bf80b9745bc84811e2

Om detta kvitto

Dokumentet är elektroniskt undertecknat genom e-signeringsplattformen Assently i enlighet med eIDAS, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014. En elektronisk underskrift får inte förvägras rättslig verkan eller giltighet som bevis vid rättsliga förfaranden enbart på grund av att underskriften har elektronisk form eller inte uppfyller kraven för kvalificerade elektroniska underskrifter. En kvalificerad elektronisk underskrift ska ha motsvarande rättsliga verkan som en handskriven underskrift. Assently tillhandahålls av Assently AB, org. nr. 556828-8442, Sverige.

Protokoll till ägarsamråd
IT Norrbotten AB

Tid och plats: 22 april 2025, kl. 15.00-16.00, digitalt via Teams

Deltagare

Ägare

Johannes Sundelin, Region Norrbotten
Isak Utsi, Arjeplog
Marcus Lundberg, Arvidsjaur
Johan Lund, Boden
Stefan Kostenniemi, Gällivare
Robert Renling, Haparanda
Roland Boman, Jokkmokk
Susanne Andersson, Kalix
Anders Fors, Kiruna
Birgitta Rantatalo, Pajala
Niclas Hökfors, Överkalix
Tomas Mörtberg, Övertorneå

Övriga

Anders Lundqvist, styrelseordförande IT Norrbotten AB
Tomas Sundström, vd IT Norrbotten AB
Greta Isaksson, Region Norrbotten

För kännedom

Kommundirektörer, regiondirektör
Mathias Karvonen, Luleå
Patric Lundström, Piteå
Johan Dahlqvist, Älvsbyn

1 Ägarsamrådets öppnande

Ordförande Johannes Sundelin hälsade välkommen och förklarade samrådet öppnat.

2 Val av sekreterare och justerare

Till sekreterare valdes Greta Isaksson.
Till justerare valdes Niclas Hökfors.

Information från bolaget

3 Aktuell information från bolaget och möjlighet till frågor från ägarna

Regionen inledde med att klargöra att det nuvarande aktieägaravtalet fortsatt gäller så länge ägarna inte enats om ett nytt avtal. Enligt gällande avtal innebär detta att Kiruna, Gällivare och Kalix från och med

Assently: bda37717f48adaa2a32878524625c92f4ddfdbfc44c9799d3568307452703965249d74474c9e73865e23e173a566c6c1f7e6289a3484def0ea4ca6b0692f49aa

halvårsskiftet 2025 kommer att faktureras för hyran av de aktuella sträckorna.

Bolaget förtydligade att nuvarande hyresavtal upphör att gälla 30 juni 2025, och att nya avtal träder i kraft från och med 1 juli 2025. Detta gäller oavsett att dispositionsavtalen löper till 2029.

Bolaget påpekade också att det nuvarande aktieägaravtal tecknades för över 25 år sedan och speglar inte dagens förhållanden. Därför skapar avsaknaden av ett nytt aktieägaravtal en komplex situation för bolaget. Det förslagna aktieägaravtalet är resultatet av ett omfattande arbete och är anpassat till bolagets aktuella förutsättningar och behov.

Arjeplogs kommun framförde att den synpunkt som lämnades vid föregående ägarsamråd den 19 mars 2025, rörande behovet av samråd med ägarna innan större investeringar genomförs, inte noterades i föregående protokoll.

Bolaget instämde i Arjeplogs synpunkt är relevant och att det är bra om en sådan skrivning inkluderas i det nya aktieägaravtalet.

Beslut: Informationen godkändes och lades till handlingarna.

Ägarnas samråd

4 Ägartillskott och ägarbidrag
- Finansieringsmodell för regionnätet

Inför ägarsamrådet hade tre alternativ till fördelningsmodell av hyreskostnaden för ytterligare fiberväg skickats ut (bilaga 2):

- Alternativ 1: Fördelning utifrån ägarandel
- Alternativ 2: Fördelning utifrån invånarantal
- Alternativ 3: Fördelning 50 % utifrån ägarandel och 50 % utifrån invånarantal

Under mötet fördes diskussion kring de olika modellerna. Arjeplog lyfte ett fjärde alternativ – fördelning med 1/3 utifrån ägarandel och 2/3 utifrån invånarantal. Då detta alternativ inte inkommit i tid till utskicket inför samrådet, gick samrådet inte vidare med det.

Det konstaterades att både alternativ 1 och 3 medför relativt hög kostnad per invånare för kommuner med lågt invånarantal. Närvarande kommuner förordade därför **alternativ 2**, det vill säga fördelning baserad på invånarantal.

Vidare diskuterades om denna modell endast ska gälla vid detta specifika tillfälle eller om den även ska skrivas in i aktieägaravtalet som modell vid liknande situationer. Majoriteten av ägarna stödde att modellen även ska skrivas in i avtalet under de särskilda omständigheter som regleras där.

Assently: bda37717f48adaa2a32878524625c92f4ddfdbfc44c9799d3568307452703965249d74474c9e73865e23e173a566c6c1f7e6289a3484def0ea4ca6b0692f49aa

Beslut:

- Ägarsamrådet beslutade att föreslå ägarna att finansiera kostnaden för ersättning av hyra för nätkapacitet till regionnätet, i enlighet med fördelningsmodellen där kommunernas andel fördelas i enlighet med respektive ägares invånarantal (bilaga 5).
- Respektive ägare ansvarar själv för att förankra beslutet om finansiering i sin egen organisation, på det sätt som anses lämpligt.

  (I bilaga 5:Information om fakturering, finns bakgrundsmaterial som kan användas vid exempelvis ärendeskrivning.)
- Ägarsamrådet beslutade att bolaget får fakturera respektive ägare.

  (Obs! Viktig information om faktureringen finns i bilaga 5.)
- Ägarsamrådet beslutade att en skrivning om tillämpningen av denna fördelningsmodell vid liknande situationer ska införas i aktieägaravtalet. Se punkt 5.

5 Nytt aktieägaravtal - omformulering av punkt 4.4.3

Förslag till omformulering i aktieägaravtalet 4.4.3 enlighet med fördelning efter invånarantal samt tidigare förslag från Arjeplog. Röd kursiv text är ny skrivning:

4.4.3 Varje kommunal Part ska upplåta minst två separata fibervägar inom den egna kommunen till Bolaget för att säkerställa redundans i det fiberbaserade höghastighetsnätet.

4.4.3.1 I de fall en kommunal Part inte kan upplåta de två separata fibervägarna, ska Parten istället erlägga ersättning till Bolaget. Ersättningen ska motsvara en skälig marknadsmässig ersättning för förhyrning av motsvarande fibervägar.

4.4.3.2 Om Bolaget bedömer att fler än två fibervägar behövs för att tillgodose andra kommuners behov, för att förstärka redundansen eller av andra skäl som Bolaget anser nödvändiga, ska Bolaget ansvara för att anskaffa dessa ytterligare fibervägar.

Kostnaderna för dessa extra fibervägar ska bäras av Bolaget och fördelas solidariskt mellan samtliga ägare, ~~i proportion till deras aktieinnehav~~ *där Regionen bär 47 procent av kostnaden och kommunala ägare 53 procent fördelat i proportion till respektive kommunal ägares invånarantal. Bolaget ska dock alltid samråda med ägarna innan beslut fattas om större investeringar som förutsätter finansiering från ägarna enligt denna paragraf*.

Assently: bda37717f48adaa2a32878524625c92f4ddfdbfc44c9799d3568307452703965249d74474c9e73865e23e173a566c6c1f7e6289a3484def0ea4ca6b0692f49aa

Beslut:

- Ägarsamrådet godkände förslaget till aktieägaravtal med de ovan föreslagna ändringarna. Ägarsamrådet medgav även att redaktionella justeringar får göras utan ytterligare beslut. (Bilaga 6)

Viktigt: Aktieägaravtalet ska inte antas av bolagsstämman. Varje ägare ansvarar för att i enlighet med sina interna rutiner fatta beslut om godkännande av aktieägaravtalet. När beslut är fattat ska respektive ägare meddela Region Norrbotten vem som är behörig att underteckna avtalet, så att Region Norrbotten kan samordna undertecknandet. Mer information finns i bilaga 8: Bakgrundsinformation till nytt aktieägaravtal.

6 Övriga frågor

Regionen kommer att erbjuda de ägare som inte kunde närvara på dagens samråd ett avstämningsmöte för att gå igenom besluten.

Ägarna ska verkställa besluten så snart som möjligt.

7 Ägarsamrådets avslutande

Ordförande tackade deltagarna och förklarade mötet avslutat.

Bilagor distribuerade inför mötet

1. Finansieringsmodell för regionnätet- 3 fördelningsnycklar
2. IT Norrbottens presentation vid ägarsamrådet 2025-03-19
3. Förslag omformulering 4.4.3 i nya aktieägaravtalet
4. Förslag till nytt aktieägaravtal IT Norrbotten, 2024-12-11

Bilagor bifogade protokollet

5. Information om fakturering
6. Förslag till nytt aktieägaravtal IT Norrbotten, 2025-04-24
7. Gällande aktieägaravtal för IT Norrbotten, 2009
8. Bakgrundsinformation till nytt aktieägaravtal

Johannes Sundelin	**Greta Isaksson**
Ordförande	Sekreterare

Niclas Hökfors
Justerare

Assently: bda37717f48adaa2a32878524625c92f4ddfdbfc44c9799d3568307452703965249d74474c9e73865e23e173a566c6c1f7e6289a3484def0ea4ca6b0692f49aa

Följande handlingar har undertecknats den 7 maj 2025

Protokoll till ägarsamråd IT Norrbotten AB 2025-04-22_för signering.docx
(34347 byte)
SHA-512: af39be6f23e57b27071425af9ddb382b9d0cf67a7bccd9184e1217746720d70f20f2b80c9b2b8c58587dde75c7687c23e250fdd4f23e0201d1ddbbf09d1cc1e9

Underskrifter

2025-05-07 09:10:34 (CET)

Greta Isaksson

Undertecknat med SMS

2025-05-07 14:51:23 (CET)

Johannes Sundelin

Undertecknat med Touch

2025-05-07 09:14:44 (CET)

Niclas Hökfors

Undertecknat med SMS

assently

Undertecknandet intygas av Assently

Protokoll till ägarsamråd IT Norrbotten AB 2025 04 22 för signering

Verifiera äktheten och integriteten av detta undertecknade dokument genom att skanna QR-koden till vänster.
Du kan också göra det genom att besöka https://app.assently.com/case/verify
SHA-512:
bda37717f48adaa2a32878524625c92f4ddfdbfc44c9799d3568307452703965249d74474c9e73865e23e173a566c6c1f7e6289a3484def0ea4ca6b0692f49aa

Om detta kvitto

Dokumentet är elektroniskt undertecknat genom e-signeringsplattformen Assently i enlighet med eIDAS, Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 910/2014. En elektronisk underskrift får inte förvägras rättslig verkan eller giltighet som bevis vid rättsliga förfaranden enbart på grund av att underskriften har elektronisk form eller inte uppfyller kraven för kvalificerade elektroniska underskrifter. En kvalificerad elektronisk underskrift ska ha motsvarande rättsliga verkan som en handskriven underskrift. Assently tillhandahålls av Assently AB, org. nr. 556828-8442, Sverige.

Bilaga 5: Information om fakturering

Nedan beskrivs först tänkt upplägg för faktureringen. Efter det finns bakgrundsinformation.

Faktureringsplan

IT Norrbotten kommer att betala hela beloppet under 2025. Med anledning av detta har bolaget ett starkt önskemål om att varje ägare betalar sin andel så snart som möjligt. I annat fall tvingas bolaget ”vara bank” och ligga ute med kapital som i stället hade kunnat användas till utbyggnaden av det rådiga nätet.

Viktigt
IT Norrbotten önskar fakturera enligt faktureringsplanen nedan. Detta innebär att ett halvt årsbelopp betalas 2025. Resterande andel av det totala beloppet faktureras under 2026.

Om detta faktureringsplan INTE fungerar för en ägare, ombeds denne att kontakta IT Norrbotten för att hitta ett alternativt faktureringsupplägg.

Kontakt hos IT Norrbotten:
Tomas Sundström
VD / CEO
IT Norrbotten AB
Mobil: 070-319 18 13
Mail: tomas.sundstrom@itnorrbotten.se

Beslutad fördelning samt faktureringsplan

Regionen 47%
Kommunerna 53%- fördelas efter invånarantal
Totalt belopp att fördela 8 422 000 kr

	Fördelningsnyckel: 47% regionen 53% kommuner-fördelas per invånare			FAKTURERING	
	Population*	Totalt (kr)	Per år** (kr)	2025: 1/2 årsbelopp	2026: återstående av totalbeloppet
Arjeplog	2 599	46 662	3 111	**1 555**	**45 106**
Arvidsjaur	6 089	109 320	7 288	**3 644**	**105 676**
Boden	28 049	503 585	33 572	**16 786**	**486 798**
Gällivare	17 233	309 397	20 626	**10 313**	**299 084**
Haparanda	9 151	164 295	10 953	**5 476**	**158 818**
Jokkmokk	4 701	84 401	5 627	**2 813**	**81 587**
Kalix	15 391	276 326	18 422	**9 211**	**267 115**
Kiruna	22 426	402 631	26 842	**13 421**	**389 210**
Luleå	79 645	1 429 926	95 328	**47 664**	**1 382 262**
Pajala	5 857	105 155	7 010	**3 505**	**101 650**
Piteå	42 447	762 083	50 806	**25 403**	**736 680**
Älvsbyn	7 774	139 572	9 305	**4 652**	**134 920**
Överkalix	3 201	57 470	3 831	**1 916**	**55 554**
Övertorneå	4 057	72 838	4 856	**2 428**	**70 410**
	248 620				
Regionen	ägarandel 47%	3 958 340	263 889	**131 945**	**3 826 395**
Summa:		8 422 000		280 733	8 141 267

*Källa: SCB Sveriges befolkning 31 december 2024 - Kommunala jämförelsetal
** 15år

Bakgrundsinformation

Nya aktieägaravtalet

I det nya aktieägaravtalet 4.4.3 fastslås varje kommunal Part ska upplåta minst två separata fibervägar inom den egna kommunen till bolaget. 4.4.3.2 avser det fall där bolaget bedömer att det behövs fler än två separata fiberväggar för att tillgodose andra kommuners behov, ska bolaget ansvara för att anskaffa dessa ytterligare fibervägar. Kostnaderna för dess extra fibervägar ska bäras av Bolaget och fördelas solidariskt mellan samtliga ägare.

Beslut fattades på ägarsamrådet 22 april 2025 om solidarisk finansiering av bolagets kostnader för det gemensamma regionnätet enligt punkt 4.4.3.2 i aktiägaravtalet.

Konsekvenser av att inte finansiera ett gemensamt rådigt nät

Ett beslut att inte finansiera ett gemensamt, rådigt regionnät skulle medföra betydande ekonomiska och strategiska konsekvenser. I avsaknad av egen infrastruktur skulle behovet av att hyra kapacitet från externa aktörer öka, vilket i sin tur skulle leda till flera negativa följder:

1. Det blir dyrare på sikt att betala till någon annan, än att investera i en norrbottniska tillgång.
2. Minskad kostnadskontroll. Den ekonomiska översikten och möjligheten att påverka prisutvecklingen är betydligt större i en egenägd struktur än vid beroende av externa parter.
3. Pengar lämnar Norrbotten.
4. För varje ägare som inte är med på det gemensamma finns risken att det blir dyrare för övriga ägare.

Den gemensamma fiberinfrastruktur som byggts upp – det så kallade Regionnätet – har under de senaste 20 åren utgjort en hörnsten i länets digitalisering. Att inte upprätthålla detta gemensamma ägande riskerar att undergräva länets digitala självbestämmande och robusthet.

Ett starkt eget nät utgör en grundförutsättning för länets **uthållighet och resiliens**, särskilt i händelse av kris eller avbrott i nationell kommunikationsinfrastruktur (så kallad ödrift). I ett sådant läge är det avgörande att länet själv förfogar över en fullt fungerande intern digital kommunikationsförmåga – det vill säga att vi har egen **rådighet** över vår grundläggande infrastruktur.

Det mest avgörande argumentet är frågan om kontroll och säkerhet. Att inte äga den grundläggande infrastrukturen innebär att man är helt beroende av externa aktörer. En sådan aktör kan idag vara svensk och pålitlig, men kan i framtiden vara uppköpt av utländska intressen med andra syften – inklusive ambitioner att utöva kontroll eller utnyttja infrastrukturen.

Detta är ett nationellt säkerhetsintresse: Svenska staten tillåter exempelvis inte användning av kinesisk utrustning i våra 5G-nät, trots att dessa är kommersiella. Mot den bakgrunden framstår det som orimligt att Norrbottens kommuner och Region Norrbotten skulle riskera att grundläggande infrastruktur – som bär kritiska kommunala tjänster och hela länets hälso- och sjukvård – hamnar under potentiell kontroll av främmande makt.

§ 148

Aktieägartillskott till Informationsteknik Norrbotten AB (IT Norrbotten AB)

Ärendenr 2025/1285-1.4.1.1

Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutar att återremittera ärendet med motiveringen att komplettera med andra ekonomiska lösningar.

Sammanfattning av ärendet

Luleå kommun har valt att organisera en del av sin verksamhet i kommunala bolag tillsammans med andra ägare. Luleå Kommuns ägarandel är 3,79 %, Region Norrbotten 47 % och resterande ägarandel av Norrbottens övriga kommuner.

Regionnätet är bestämt till att vara redundant och med diversitet (2 vägar) för högsta säkerhet och tillgänglighet. Varje kommun ska ha minst en rådig ägd fiberväg.

Norrbotten är stort med långa avstånd och där kommunerna är geografiskt belägna på sådant sätt att det i vissa fall fordras fler än 2 fibervägar till/från en enskild kommun för att lösa kommungrannars redundans, och redundansen för nätet som helhet. För att lösa 2 vägar och redundans till varje kommun har det sedan 2005 förhyrts extern fiber. Så måste fortsatt ske efter 2025 då rådigt nät i dessa fall inte finns tillgängligt och är för kostsamt att bygga.

Berörda kommuner med fler än 2 fibervägar där extern förhyrning måste ske: Gällivare, Kiruna, Kalix.

Vid ägarsamrådet, den 19 mars 2025 presenterade bolaget ett förslag på en modell för gemensamma regionnätskostnader. I det presenterade förslaget baseras kostnadsfördelningen efter aktieinnehav.

Arjeplog lyfte att kommunernas förutsättningar varierar och att det i andra sammanhang ofta eftersträvas en fördelning baseras på befolkningsantal, exempelvis vid statlig ersättning för beredskap. Det kan vara möjligt att hitta en kombination av fördelning utifrån ägarandel och per capita.

Kalix, Piteå och Luleå instämde i att det vore bra att även utreda alternativ där kostnadsfördelningen delvis baseras på en per capita-modell. I dessa sammanhang kan det vara rimligt att kommuner med större folkmängd tar ett större ekonomiskt ansvar. Vid ägarsamrådet 22 april 2025 enades det om ett förslag till nytt aktieägaravtal och en fördelningsnyckel för gemensamma regionnätskostnader baserade på population. Totala kostnaden avser extern förhyrning i 15 år.

Beslut vid detta ägarsamråd blev således:

- Ägarsamrådet beslutade att föreslå ägarna att finansiera kostnaden för ersättning av hyra för nätkapacitet till regionnätet, i enlighet med fördelningsmodellen där kommunernas andel fördelas i enlighet med respektive ägares invånarantal.
- Respektive ägare ansvarar själv för att förankra beslutet om finansiering i sin egen organisation, på det sätt som anses lämpligt.
- Ägarsamrådet beslutade att bolaget får fakturera respektive ägare.

Bakgrund

IT Norrbotten bildades 1996. Mot bakgrund av att Regionen och samtliga kommuner i Norrbottens län tillsammans ville möjliggöra ett länsgemensamt fibernät och säkerställa konnektivitet till samtliga kommuner i Norrbotten fick bolaget år 2005 uppdraget att förvalta det gemensamma fibernätet. Regionen fick därigenom möjlighet att ha förbindelse till samtliga sina verksamhetsställen i respektive kommun och kommunerna fick möjlighet till konnektivitet för bl. a. kommunal samverkan.

IT Norrbotten främsta ändamål har sedan starten varit regional konnektivitet, med bibehållen kontroll och rådighet, som ger möjlighet till anpassade lösningar för både Regionens och de enskilda kommunernas specifika behov. Idag tillhandahåller man skräddarsydda s.k. wantjänster gentemot Regionen och kommunikations- och datacenterlösningar mot varje kommun beroende på önskemål.

En betydande del av IT Norrbottens verksamhet är därutöver att tillgodose privata aktörers behov av konnektivitet. Som en följd av marknadsutvecklingen har IT Norrbottens roll därför utvidgats till en samordnade affärsroll vid behov av digitala förbindelser som innefattar flera lokala stadsnät. Vilket har inneburit att nyttjandegraden har ökat i stadsnätens fiberinfrastruktur och blivit en viktig del i säkerställandet av de lokala stadsnätens lönsamhet.

Till följd av omvärldsutvecklingen och säkerhetsläget har även risk- och krismedvetenheten kring samhällsviktig infrastruktur ökat. Från statligt håll har Post- och telestyrelsen genom projektet Motståndskraft och uthållighet erbju-

dit de lokala stadsnäten både utbildning och beredskapsmaterial som ska kunna användas i händelse av kris och krig. Ett villkor för detta har varit att det finns en länsövergripande samordning av de lokala stadsnäten. IT Norrbotten har därför fått uppdraget och har i dag en medarbetare engagerad på deltid som Regional beredskapssamordnare, finansierad av PTS.

Utbildning och beredskapsmateriel som härigenom tillförs de lokala stadsnäten är av stor betydelse för att säkerställa driften av länets samhällskritiska infrastruktur i händelse av kris och krig.

Processen för framtagandet
På grund av förändrade omvärldsförutsättningar och behovet av att förnya de dispositionsavtal som tecknades mellan ägarna och bolaget 2005, fick Region Norrbotten i mars 2023 i uppdrag av ägarsamrådet att tillsammans med bolaget, se över aktieägaravtalet och dispositionsavtalen. Syftet är att säkerställa att bolaget även framöver kan upprätthålla ett gemensamt och sammanhållet regionnät.

Ett omfattande arbete har genomförts inom ramen för uppdraget, vilket även lett till att andra styrande dokument – såsom bolagsordning och ägardirektiv – har uppdaterats. Förslaget till aktieägaravtal har under hösten 2024 och våren 2025 behandlats i bolagets styrelse, en utsedd referensgrupp, kommundirektörsgruppen, kommunalrådsgruppen samt vid ett flertal ägarsamråd. Slutligen kunde ägarsamrådet den 22 april 2025 enas om ett förslag till nytt aktieägaravtal.

Det nya aktieägaravtalet
Befintligt aktieägaravtal är till följd av bolagets nuvarande och kommande verksamhet inte helt ändamålsenlig. I det nya aktieägaravtalet har således följande delar förtydligats.

a) Det är även fortsättningsvis ägarna eller dess bolag som i första hand tillhandahåller fiber till det gemensamma regionala fibernätet i syfte att ha ett rådigt offentligt ägt nät.
b) När det gäller IT Norrbottens verksamhet så förtydligas IT Norrbottens nuvarande roll att i förvaltningen av det länsgemensamma nätet, även vid behov kunna hyra och äga nät. Vilket är nödvändigt för att säkerställa konnektivitet i hela länet och en ekonomisk hållbar förvaltning.
c) Bolagets samordnande roll avseende de kommunöverskridande affärerna tydliggörs, där i första hand dessa affärer ska ske via de lokala stadsnätens fiberinfrastruktur i respektive kommun.

d) Bolagets roll avseende det statliga beredskapsarbetet läggs in i aktieägaravtalet för att möjliggöra långsiktigt engagemang och samarbete tillsammans med de kommunala stadsnäten.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta att godkänna förslag till aktieägartillskott avseende extern förhyrning av fiber för 15 år på totalt 1 429 926 kronor fördelat på 47 664 kronor 2025 och 1 382 262 kronor 2026 till Informationsteknik Norrbotten AB (IT Norrbotten AB). Medel tas från resultatet 2025 och 2026 från KS utvecklingsmedel.

Sammanträdet
Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Matti Björk (M) föreslår avslå kommunstyrelseförvaltningens förslag.

Ordföranden (S) föreslår att ärendet återremitteras med motiveringen att komplettera med andra ekonomiska lösningar.

Beslutsgång
Ordföranden ställer eget förslag om återremiss under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Dialog
Dialog har förts vid ägarsamråd. Inför samrådet har kommunen haft möjlighet att ge synpunkter på förslaget som överlämnats till ägarombudet.

Beslutsunderlag
- Presentation - IT Norrbottens ägarsamråd 2025-03-19, KLF Hid: 2025.10354
- Protokoll till ägarsamråd mars 2025 Informationsteknik Norrbotten AB (IT Norrbotten), KLF Hid: 2025.10355
- Protokoll till ägarsamråd IT Norrbotten AB 2025-04-22, KLF Hid: 2025.10356
- Information om fakturering - Bilaga till protokollet till Ägarsamråd för IT Norrbotten 2025-04-22, KLF Hid: 2025.10357
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande aktieägartillskott till Informationsteknik Norrbotten AB (IT Norrbotten AB), KLF Hid: 2025.10353

§ 172

Uppsikt över verksamheten 2024 i delägda bolaget Norrbotniabanan AB

Ärendenr 2025/1627-1.4.1.1

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att uttala att bolaget har bedrivit sin verksamhet under 2024 på ett sätt som har varit förenligt med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Sammanfattning av ärendet

Enligt 6 kap. § 9 i kommunallagen ska kommunstyrelsen i årliga beslut för varje delägt kommunalt bolag pröva om den verksamhet som bolaget har bedrivit under föregående kalenderår har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Om kommunstyrelsen finner att så inte är fallet, ska den lämna förslag till kommunfullmäktige om nödvändiga åtgärder.

Bedömningen har gjorts utifrån dokument för styrning, uppföljning och uppsikt över de kommunala bolagen såsom aktieägaravtal, bolagsordning, ägardirektiv och andra styrdokument.

Bolagets rapportering i form av årsredovisning samt lekmannarevisionens rapport har gett underlag för bedömningen.

Luleå kommun äger 7,1 procent i Norrbottniabanan AB. Delägare ska enligt aktieägaravtalet tillföra bolaget ägartillskott i proportion till ägarandelarna. Beloppets storlek föreslås per treårsperiod av styrelsen och behandlas i respektive ägarkommun. Luleå kommun hade beslutat om 583 tkr i aktieägartillskott för år 2023 (motsvarande 7,3 kronor per invånare). Bolaget har dock bara rekvirerat 244 t kr (motsvarande 3,1 kronor per invånare). Kommunfullmäktige beslutade att flytta kvarvarande medel till perioden 2024-2026 som tillsammans med andra medel utgör ägartillskott från Luleå kommun. Ingen rekvirering har gjorts 2024 eller 2025.

Enligt bolagsordningen är ändamålet med bolaget att arbeta för att en ny järnväg (Norrbotniabanan) byggs sträckan mellan Umeå och Haparanda samt därmed förenlig verksamhet.

I lekmannarevisorns granskningsrapport rekommenderas att bolagsordning och ägardirektiv revideras, detta kommer följas upp utifrån kommunstyrelsens uppsiktsplikt under år 2026.

2024 års resultat efter finansiella poster var 2 tkr, jämfört med 2023 års resultat som var -60 tkr.

Soliditeten 2024 var 46 procent jämfört med en soliditet på 67 procent år 2023.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunstyrelsen besluta att uttala att bolaget har bedrivit sin verksamhet under 2024 på ett sätt som har varit förenligt med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna.

Sammanträdet
Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång
Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Dialog
Dialog har förts inom kommunstyrelseförvaltningen.

Beslutsunderlag
- Årsredovisning Norrbotniabanan AB 2024, KLF Hid: 2025.11209
- Revisionsberättelse Norrbotniabanan AB, KLF Hid: 2025.11210
- Granskningsrapport 2024 - Norrbotniabanan AB, KLF Hid: 2025.11211
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande uppsikt över verksamheten 2024 i delägda bolaget Norrbotniabanan AB, KLF Hid: 2025.11208

Årsredovisning för

Norrbotniabanan AB

556755-2517

Räkenskapsåret
2024-01-01 - 2024-12-31

Innehållsförteckning: **Sida**

Förvaltningsberättelse	1-3
Resultaträkning	4
Balansräkning	5-6
Kassaflödesanalys	7
Noter	8-10
Underskrifter	11

Förvaltningsberättelse

Styrelsen för Norrbottniabanan AB, org nr 556755-2517 får härmed avge årsredovisning för räkenskapsåret 2024.

Verksamheten

Allmänt om verksamheten

Bolaget ska bedriva konsultverksamhet avseende Norrbotniabanan samt även därmed förenlig verksamhet.

Ändamålet med bolagets verksamhet är att arbeta för att en ny järnväg byggs sträckan mellan Umeå och Haparanda.

Sätet för bolaget är i Piteå kommun.

Väsentliga händelser under räkenskapsåret

Styrande för bolagets verksamhet under året har varit ägardirektiv, bolagsordning, verksamhetsplan samt konsekvenserna av de olika beslut som fattats av främst regering och riksdag samt av Trafikverket.

Generellt innebär det allmänna och det geopolitiska läget en större osäkerhet om hur framtiden kommer att te sig. I ett nationellt perspektiv har också konkurrensen om de resurser som enligt den nya nationella planen står till förfogande under den kommande planperioden väsentligt ökat. Frågan om alternativa finansierings- och produktionsmodeller kommer därför även fortsatt att ha högsta prioritet i bolagets verksamhet.

Under året har färdigställandet av järnvägsplanerna mellan Umeå-Skellefteå varit jätteviktiga. Uppstarten av planeringen mellan Skellefteå-Luleå med fokus på in- och utfarterna i Piteå och Luleå samt regeringens uppdrag till Trafikverket att utreda möjligheterna att intensifiera byggande av bl.a Norrbotniabanan också varit av mycket stor betydelse. Bland annat är frågan om upplåning för finansiering av Norrbotniabanan av största betydelse. Tyvärr har denna fråga inte hittills lett till någon synbar aktivitet från regeringens sida.
Av största betydelse är också regeringens besked om att kommande förslag till budget samt infrastrukturplan kommer att innehålla väsentliga ökningar av ramarna för infrastrukturinvesteringar. Det föreslagna tillskottet till bland annat Trafikverket överskrider med råge den nivå som Trafikverket har annonserat att man behöver för att Norrbotniabanan ska inrymmas i planen. Samtidigt är frågan om en tidsmässig intensifiering av banbygget fortfarande höljd i dunkel. Ett stort fokus på denna fråga kommer även fortsättningsvis att vara en av bolagets viktigaste utmaningar.
Samtliga planer mellan Umeå-Skellefteå är godkända. För att fortsätta byggnationerna från Dåva krävs ett byggstartsbeslut från regeringen. Fortfarande efter mer än ett halvt år sedan järnvägsplanerna vunnit laga kraft har regeringen inte beviljat detta beslut vilket måste betraktas som obegripligt. Inte minst mot bakgrund av att Trafikverket fått i uppdrag av regeringen att komma med förslag på förslag till intensifiering av hela Norrbotniabaneprojektet. Bolaget har ett otal gånger diskuterat denna senfärdighet med regeringen utan att få något klarläggande om orsakerna till detta. Här går teori och praktik definitivt i otakt.

En tydlig tidplan/målår för färdigställande, finansiering av hela projektet, samt beslut avseende organisation för fortsatt byggande saknas fortfande. Här har bolaget förordat att ett särskilt projektbolag etableras av Staten/Trafikverket och/eller berörda kommuner och regioner. Bolaget har också under 2024 utarbetat ett konkret förslag till en sådan bolagsbildning vilket kommer att presenteras för Trafikverket och regeringen i början av 2025. Vår bedömning och erfarenheterna från tidigare bolagslösningar (jfr Bothniabanan) är att en sådan lösning skulle innebära möjligheter till en tydlig effektivisering av byggandet. Fortsatt viktigt är oxå en aktiv bearbetning av EU angående möjligheter till fortsatt EU-stöd.

Framtiden

Bolagets verksamhet under 2025 är i hög grad avhängigt av vilka beslut som kommer att fattas av regeringen och Trafikverket. Ambitionen och målet är att arbetet i allt väsentligt kommer att inriktas på

de frågor som följer av att finansiering och valet av vilken produktions-organisation som beslutas. I samband med detta bör också frågan om bolagets framtida roll och uppgifter bli föremål för en översyn.

Ägarstruktur

Bolagets ägarstruktur framgår av nedanstående sammanställning av aktieinnehav:

Region Norrbotten	200 aktier
Region Västerbotten	200 "
Piteå kommun	50 "
Luleå kommun	50 "
Skellefteå kommun	50 "
Umeå kommun	50 "
Haparanda kommun	25 "
Kalix kommun	25 "
Bodens kommun	25 "
Robertsfors kommun	25 "
Totalt	*700 aktier*

Flerårsöversikt

Belopp i kkr

	2024	*2023*	*2022*	*2021*
Resultat efter finansiella poster tkr	2	-60	815	382
Balansomslutning tkr	2 954	2 290	2 672	130 089
Soliditet %	46	67	59	1

Eget kapital

	Aktie-kapital	*Reserv-fond*	*Fritt eget kapital*
Vid årets början	700		663
Årets resultat			1
Vid årets slut	**700**		**664**

Resultatdisposition

	Belopp i kkr
Styrelsen föreslår att till förfogande stående medel:	
balanserat resultat	663
årets resultat	1
Totalt	664
disponeras för att	
balanseras i ny räkning	664
Summa	664

Redovisningsenhet: SEK
Mätenhet: Kkr

Bolagets resultat och ställning framgår av efterföljande resultat- och balansräkningar med tilläggsupplysningar.

Resultaträkning

Belopp i kkr	*Not*	*2024-01-01-2024-12-31*	*2023-01-01-2023-12-31*
Rörelseintäkter, lagerförändring m.m.			
Övriga rörelseintäkter		2 063	2 100
Summa rörelseintäkter, lagerförändring m.m.		2 063	2 100
Rörelsekostnader			
Övriga externa kostnader		-925	-1 015
Personalkostnader	*2*	-1 174	-1 177
Summa rörelsekostnader		-2 099	-2 192
Rörelseresultat		-36	-92
Finansiella poster			
Övriga ränteintäkter och liknande resultatposter		50	44
Räntekostnader och liknande resultatposter		-11	-12
Summa finansiella poster		39	32
Resultat efter finansiella poster		3	-60
Bokslutsdispositioner			
Förändring av periodiseringsfonder		-	62
Summa bokslutsdispositioner		-	62
Resultat före skatt		3	2
Skatter			
Skatt på årets resultat		-2	-2
Årets resultat		**1**	**-**

Balansräkning

Belopp i kkr	*Not*	*2024-12-31*	*2023-12-31*
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Materiella anläggningstillgångar			
Pågående nyanläggningar och förskott avseende materiella anläggningstillgångar	*3*	477	477
Summa materiella anläggningstillgångar		477	477
Summa anläggningstillgångar		477	477
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar			
Övriga fordringar		520	344
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	*4*	88	36
Summa kortfristiga fordringar		608	380
Kassa och bank			
Kassa och bank		1 869	1 433
Summa kassa och bank	*5*	1 869	1 433
Summa omsättningstillgångar		2 477	1 813
SUMMA TILLGÅNGAR		2 954	2 290

Balansräkning

Belopp i kkr	*Not*	*2024-12-31*	*2023-12-31*
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Bundet eget kapital			
Aktiekapital (7000 aktier)		700	700
Summa bundet eget kapital		700	700
Fritt eget kapital			
Balanserat resultat		663	663
Årets resultat		1	-
Summa fritt eget kapital		664	663
Summa eget kapital		1 364	1 363
Obeskattade reserver			
Periodiseringsfonder		214	214
Summa obeskattade reserver		214	214
Kortfristiga skulder			
Leverantörsskulder		12	14
Övriga skulder		99	81
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	*6*	1 265	618
Summa kortfristiga skulder		1 376	713
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		2 954	2 290

Kassaflödesanalys

Belopp i kkr	*2024-01-01-2024-12-31*	*2023-01-01-2023-12-31*
Den löpande verksamheten		
Resultat efter finansiella poster	2	-60
	2	-60
Betald skatt	-2	-2
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital	**-**	**-62**
Kassaflöde från förändringar i rörelsekapital		
Ökning(-)/Minskning (+) av rörelsefordringar	-228	702
Ökning(+)/Minskning (-) av rörelseskulder	664	-320
Kassaflöde från den löpande verksamheten	**436**	**320**
Finansieringsverksamheten	**-**	**-**
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	**-**	**-**
Årets kassaflöde	**436**	**320**
Likvida medel vid årets början	**1 433**	**1 113**
Likvida medel vid årets slut	**1 869**	**1 433**

Noter

Belopp i kkr om inget annat anges.

Not 1 Redovisningsprinciper

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med Årsredovisningslagen och Bokföringsnämndens allmänna råd BFNAR 2016:10 Årsredovisning i mindre företag.

Ersättningar till anställda
Ersättningar till anställda avser alla typer av ersättningar som bolaget lämnar till de anställda. Redovisning sker i takt med intjänandet.

Skatt
Skatt avser inkomstskatt för innevarande räkenskapsår och beräknas utifrån den skattesats som gäller per balansdagen.

Anläggningstillgångar
Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde minskat med ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar.
Offentliga bidrag som hänför sig till förvärv av en anläggningstillgång minskar tillgångens anskffningsvärde.

Leverantörsskulder
Leverantörsskulder redovisas initialt till anskaffningsvärde efter avdrag för transaktionskostnader.

Fordringar och skulder
Om inget annat anges ovan värderas kortfristiga fordringar till det lägsta av dess anskaffningsvärde och det belopp varmed de beräknas bli reglerade. Övriga skulder värderas till de belopp varmed de beräknas bli reglerade.

Kassaflödesanalys
Kassaflödesanalysen upprättas enligt indirekt metod. Det redovisade kassaflödet omfattar transaktioner som medfört in- eller utbetalningar.

Not 2 Anställda och personalkostnader

Personal

	2024-01-01-2024-12-31	*2023-01-01-2023-12-31*
Medelantalet anställda	1	1
Summa	**1**	**1**

Könsfördelning i företagsledning

	2024-12-31	*2023-12-31*
Andel kvinnor		
Styrelsen	40%	40%
Övriga ledande befattningshavare	0%	0%

Löner, andra ersättningar och sociala kostnader

	2024-01-01-2024-12-31	*2023-01-01-2023-12-31*
Styrelse	153	129
Verkställande direktör	684	684
Summa	**837**	**813**
Sociala kostnader	308	299
(varav pensionskostnader)	194	194

Not 3 Pågående nyanläggningar och förskott materiella anläggningstillgångar

	2024-12-31	*2023-12-31*
Vid årets början	10 563	10 563
Summa	*10 563*	*10 563*
Erhållna bidrag vid årets början	-10 086	-10 086
Summa	*-10 086*	*-10 086*
Redovisat värde vid årets slut	**477**	**477**

Not 4 Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

	2024-12-31	*2023-12-31*
Hyror	13	25
Annonser och marknadsföring	63	-
Övriga poster	12	11
	88	**36**

Not 5 Checkräkningskredit

	2024-12-31	*2023-12-31*
Beviljad kreditlimit	4 000	4 000
Outnyttjad del	-4 000	-4 000
Utnyttjat kreditbelopp	**-**	**-**

Not 6 Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

	2024-12-31	*2023-12-31*
Driftbidrag	445	208
Konsultkostnader	389	56
Revisionsarvoden	81	54
Lokalhyra	350	300
	1 265	**618**

Not 7 Ställda säkerheter och eventualförpliktelser

Ställda säkerheter

	2024-12-31	*2023-12-31*
Panter och därmed jämförliga säkerheter som har ställts för egna skulder och avsättningar	-	-
Övriga ställda panter och därmed jämförliga säkerheter	-	-
Summa ställda säkerheter	**-**	**-**

Eventualförpliktelser

Övriga eventualförpliktelser	-	-
Summa eventualförpliktelser	**-**	**-**

Underskrifter

Piteå den dag som framgår av elektroniska underskrifter

Hans Lindberg
Styrelseordförande

Gusten Granström
Verkställande direktör

Lorents Burman

Patric Lundström

Helena Ölund

Lilly Bäcklund

Min revisionsberättelse har lämnats den dag som framgår av min elektroniska signatur

Frida Lundgren
Auktoriserad revisor
KPMG AB

(Signerat, SHA-256 F3D8B90FE0136E9E2228FEDE5879B8EB7FB7B94BCE975F7411540DEC4C6F4654)

Signering

Följande parter har signerat detta dokument

Namn: HELENA ÖLUND
Datum: 2025-02-18 16:59
Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:
F3D8B90FE0136E9E2228FEDE5879B8EB7FB7B94BCE975F7411540DEC4C6F4654

Namn: Patric Lundström
Datum: 2025-02-18 17:07
Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:
F3D8B90FE0136E9E2228FEDE5879B8EB7FB7B94BCE975F7411540DEC4C6F4654

Namn: Hans Lindberg
Datum: 2025-02-18 17:59
Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:
F3D8B90FE0136E9E2228FEDE5879B8EB7FB7B94BCE975F7411540DEC4C6F4654

Namn: LORENTS BURMAN
Datum: 2025-02-18 17:53
Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:
F3D8B90FE0136E9E2228FEDE5879B8EB7FB7B94BCE975F7411540DEC4C6F4654

Namn: Lilly Viktoria Bäcklund
Datum: 2025-02-18 17:50
Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:
F3D8B90FE0136E9E2228FEDE5879B8EB7FB7B94BCE975F7411540DEC4C6F4654

Namn: FRIDA LUNDGREN
Datum: 2025-02-26 17:49
Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:
F3D8B90FE0136E9E2228FEDE5879B8EB7FB7B94BCE975F7411540DEC4C6F4654

Namn: Gusten Granström
Datum: 2025-02-18 18:14
Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:
F3D8B90FE0136E9E2228FEDE5879B8EB7FB7B94BCE975F7411540DEC4C6F4654

Revisionsberättelse

Till bolagsstämman i Norrbotniabanan AB, org. nr 556755-2517

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Norrbotniabanan AB för år 2024.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Norrbotniabanan ABs finansiella ställning per den 31 december 2024 och av dess finansiella resultat och kassaflöde för året enligt årsredovisningslagen. Förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att bolagsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing (ISA) och god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Norrbotniabanan AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att årsredovisningen upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen. Styrelsen och verkställande direktören ansvarar även för den interna kontroll som de bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar styrelsen och verkställande direktören för bedömningen av bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. De upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift. Antagandet om fortsatt drift tillämpas dock inte om beslut har fattats om att avveckla verksamheten.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om huruvida årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISA och god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller misstag och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISA använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

- identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller misstag, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på misstag, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfalskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern kontroll.
- skaffar vi oss en förståelse av den del av bolagets interna kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i den interna kontrollen.
- utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.
- drar vi en slutsats om lämpligheten i att styrelsen och verkställande direktören använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om bolagets förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, måste vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktorn eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera uttalandet om årsredovisningen. Våra slutsatser baseras på de revisionsbevis som inhämtas fram till datumet för revisionsberättelsen. Dock kan framtida händelser eller förhållanden göra att ett bolag inte längre kan fortsätta verksamheten.
- utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Vi måste informera styrelsen om bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi måste också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, däribland de eventuella betydande brister i den interna kontrollen som vi identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Uttalanden

Utöver vår revision av årsredovisningen har vi även utfört en revision av styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Norrbotniabanan AB för år 2024 samt av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust.

Vi tillstyrker att bolagsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Penneo document key: YKSFE-PGYQT-H4LLN-YVKC8-J82OV-MB17K

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige. Vårt ansvar enligt denna beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar. Vi är oberoende i förhållande till Norrbotniabanan AB enligt god revisorssed i Sverige och har i övrigt fullgjort vårt yrkesetiska ansvar enligt dessa krav.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust. Vid förslag till utdelning innefattar detta bland annat en bedömning av om utdelningen är försvarlig med hänsyn till de krav som bolagets verksamhetsart, omfattning och risker ställer på storleken av bolagets egna kapital, konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt.

Styrelsen ansvarar för bolagets organisation och förvaltningen av bolagets angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlöpande bedöma bolagets ekonomiska situation och att tillse att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.
Verkställande direktören ska sköta den löpande förvaltningen enligt styrelsens riktlinjer och anvisningar och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att bolagets bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt mål beträffande revisionen av förvaltningen, och därmed vårt uttalande om ansvarsfrihet, är att inhämta revisionsbevis för att med en rimlig grad av säkerhet kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören i något väsentligt avseende:

- företagit någon åtgärd eller gjort sig skyldig till någon försummelse som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller
- på något annat sätt handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vårt mål beträffande revisionen av förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust, och därmed vårt uttalande om detta, är att med rimlig grad av säkerhet bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men ingen garanti för att en revision som utförs enligt god revisionssed i Sverige alltid kommer att upptäcka åtgärder eller försummelser som kan föranleda ersättningsskyldighet mot bolaget, eller att ett förslag till dispositioner av bolagets vinst eller förlust inte är förenligt med aktiebolagslagen.

Som en del av en revision enligt god revisionssed i Sverige använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Granskningen av förvaltningen och förslaget till dispositioner av bolagets vinst eller förlust grundar sig främst på revisionen av räkenskaperna. Vilka tillkommande granskningsåtgärder som utförs baseras på vår professionella bedömning med utgångspunkt i risk och väsentlighet. Det innebär att vi fokuserar granskningen på sådana åtgärder, områden och förhållanden som är väsentliga för verksamheten och där avsteg och överträdelser skulle ha särskild betydelse för bolagets situation. Vi går igenom och prövar fattade beslut, beslutsunderlag, vidtagna åtgärder och andra förhållanden som är relevanta för vårt uttalande om ansvarsfrihet. Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Umeå den 26/2 2025

KPMG AB

Frida Lundgren
Auktoriserad revisor

Penneo document key: YKSFE-PGYQT-H4LLN-YVKC8-J82OV-MB17K

PENNEO

Signaturerna i detta dokument är juridiskt bindande. Dokumentet är signerat genom Penneo™ för säker digital signering. Tecknarnas identitet har lagrats, och visas nedan.

"Med min signatur bekräftar jag innehållet och alla datum i detta dokumentet."

FRIDA LUNDGREN (SSN-validerad)
Auktoriserad revisor
På uppdrag av: Auktoriserad revisior
Serienummer: 5ae8e3456b26a6[…]00ac8727c000e
IP: 195.84.xxx.xxx
2025-02-26 16:50:09 UTC

Penneo dokumentnyckel: YKSFE-PGYQT-H4LLN-YVKC8-J82OV-MB17K

Detta dokument är undertecknat digitalt via **Penneo.com**. De signerade uppgifternas integritet är validerad med hjälp av ett beräknat hashvärde för originaldokumentet. Alla kryptografiska bevis är inbäddade i denna PDF, vilket säkerställer både autenticitet och möjlighet till framtida validering.

Detta dokument är försett med ett kvalificerat elektroniskt sigill som innehåller ett certifikat och en tidsstämpel från en kvalificerad tillhandahållare av betrodda tjänster.

Så här verifierar du dokumentets äkthet:
När du öppnar dokumentet i Adobe Reader kan du se att det är certifierat av **Penneo A/S**. Detta bekräftar att dokumentets innehåll förblir oförändrat sedan tidpunkten för undertecknandet. Bevis för de enskilda undertecknarnas digitala signaturer bifogas dokumentet.

De kryptografiska bevisen kan kontrolleras med hjälp av Penneos validator, **https://penneo.com/validator**, eller andra valideringsverktyg för digitala signaturer.

Lekmannarevisor i
Norrbotniabanan AB

2025-04-03

Till årsstämman för Norrbotniabanan AB (556755–2517)

Granskningsrapport 2024 - Norrbotniabanan AB
Jag, av fullmäktige i Region Västerbotten utsedd lekmannarevisor, har granskat verksamheten i Norrbotniabanan AB.

Styrelse ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande bolagsordning, ägardirektiv och beslut samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Lekmannarevisor har i uppdrag att granska verksamhet och intern kontroll samt pröva om verksamheten bedrivits enligt fullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. Granskningen har utförts enligt aktiebolagslagen och kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet och fullmäktiges revisionsreglemente samt utifrån bolagsordning och av bolagsstämman fastställda ägardirektiv. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och prövning.

Jag bedömer att bolagets verksamhet år 2024 genomfördes i enlighet med fullmäktiges direktiv och det kommunala ändamålet. Bolagets styrelse bedömer att verksamheten var genomförd i enlighet med den kommunals kompetensen. Jag uppfattar att styrelsen bedömer att verksamheten var genomförd i enlighet med de kommunala befogenheterna. Jag gör i detta avseende ingen annan bedömning.

Jag bedömer sammantaget att bolagets verksamhet har skötts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Jag bedömer att bolagets interna kontroll i huvudsak var tillräcklig.

Digital signering

Bert Öhlund
Lekmannarevisor

Jag åberopar bifogad rapport: *Grundläggande granskning år 2024 av Norrbotniabanan AB,* revisionskontoret Region Västerbotten.

Comfact Signature Referensnummer: 205782SE

Grundläggande granskning år 2024

Norrbotniabanan AB

Foto: Magnus Ström

Mars 2025
Eva Moe
Certifierad kommunal revisor
Region Västerbotten

Comfact Signature Referensnummer: 205782SE

Innehåll

1. Sammanfattande analys **3**

Bedömningar 3

Rekommendationer 3

2. Bakgrund **4**

Lekmannarevisorernas uppdrag 4

Iakttagelser i 2023 års granskning 5

Rekommendationer 5

Syfte och revisionsfrågor i 2024 års granskning 5

Revisionskriterier 6

Metod 6

3. Bolagets uppdrag och mål **6**

Ägarnas uppdrag till bolaget 6

Styrelsens verksamhetsplan för år 2024 7

4. Granskningens resultat **9**

Styrelsens styrdokument 9

Styrelsens löpande kontroll 10

Styrelsens interna kontroll 10

Styrelsens årsredovisning 10

Uppföljning av rekommendationer från år 2023 11

5. Svar på revisionsfrågor **12**

Rekommendationer 12

Comfact Signature Referensnummer: 205782SE

1. Sammanfattande analys

Bedömningar

Vi bedömer att verksamheten år 2024 blev genomförd på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. För år 2024 hade bolaget ett resultat efter finansiella poster på 2 000 kronor och en balansomslutning på drygt 2,9 miljoner kronor. I bolagsstyrningsrapporten bedömde styrelsen att verksamheten under året var genomförd i enlighet med den kommunala kompetensen. Vi uppfattar att styrelsen bedömde att verksamheten var genomförd i enlighet med de kommunala befogenheterna. Vi gör i detta avseende ingen annan bedömning.

Bolagets verksamhet är begränsad. Vi bedömer vi att styrelsen i huvudsak hade en tillräcklig styrning och kontroll. Styrelsen beslutade inte om någon verksamhetsplan för år 2024. Den plan som styrelsen beslutade om inför år 2023 gällde tills vidare. Det är positivt att styrelsen i december 2024 beslutade om en verksamhetsplan för år 2025. Styrelsen beslutade om en budget och en internkontrollplan för år 2024. Sedan tidigare har styrelsen beslutat om grundläggande styrdokument som exempelvis affärsplan, arbetsordning, instruktion till VD och attestordning. Vi noterar att affärsplanen är från år 2009 och övriga dokument är från år 2019 och kan vara i behov av revidering. Med hjälp av protokoll, VD-rapporter och årsredovisning kan vi se att styrelsen höll sig informerad om bolagets verksamhet.

Rekommendationer

Vi rekommenderar styrelsen att:

- se över och vid behov revidera styrande dokument som är flera år gamla.
- i årsredovisningen, utöver resultat- och balansräkning, även redovisa resultatet i förhållande till budget.

Comfact Signature Referensnummer: 205782SE

2. Bakgrund

Trafikverket har ansvaret att utreda, planera och bygga den 27 mil långa Norrbotniabanan mellan Umeå och Haparanda. År 2018 påbörjade Trafikverket bygget av den första sträckan mellan Umeå och Dåva på 12 kilometer. Sträckan Umeå – Dåva beräknas öppna för trafik år 2026. Regeringen har gett uppdrag till Trafikverket att förbereda för byggstart år 2024 – 2025 av sträckan från Dåva till Skellefteå. Regeringen har också gett i uppdrag till Trafikverket att påbörja planeringen av sträckan Skellefteå – Luleå med byggstart före år 2033. I juni 2022 beslutade regeringen om den nationella infrastrukturplanen för perioden 2022 – 2033. I den nya infrastrukturplanen finns Norrbotniabanan med i hela sin längd. Beslutet innebär att banan kan byggas och att det är möjligt att söka medfinansiering från EU. Finansieringen av hela banan är ännu inte löst. Sammanlagt beräknas Norrbotniabanan kosta cirka 40 miljarder kronor (2021 års prisnivå) och det finns drygt 15 miljarder i finansiering. Det är osäkert när regeringen tillskjuter ytterligare finansiering för att färdigställa bygget av Norrbotniabanan och det saknas ett mål för när hela banan ska bli färdig.

Regionerna Västerbotten och Norrbotten och kommunerna Umeå, Robertsfors, Skellefteå, Piteå, Luleå, Boden, Kalix och Haparanda äger tillsammans bolaget Norrbotniabanan AB. Bolaget har i uppdrag att verka för att den nya järnvägen mellan Umeå och Haparanda byggs. Det gör bolaget genom att vara en plattform för samordning mellan ägarna och föra dialog med Regeringskansliet och Trafikverket i arbetet med att förbereda byggandet av den nya järnvägen. Bolaget har sökt och fått EU-bidrag för att finansiera planeringen av Norrbotniabanan. Planeringen har också finansierats via Västerbottens och Norrbottens regionala transportplaner. Enligt bolagets budget ska bolagets ägare bidra med 13 miljoner kronor i driftsbidrag åren 2024 – 2015. För år 2023 hade bolaget ett nollresultat och en balansomslutning på 2,3 miljoner kronor.

Norrbotniabanan AB leds av en styrelse och en VD. Styrelsen har fem ledamöter och tre suppleanter. Bolagets säte är i Piteå.

Lekmannarevisorernas uppdrag

Lekmannarevisorns uppdrag regleras i kommunallagen och aktiebolagslagen. Lekmannarevisorn granskar bolagets styrelse och VD. Lekmannarevisorn ska granska och pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Lekmannarevisorn ska också granska om den interna kontrollen är tillräcklig. Prövningen av verksamhetens ändamålsenlighet och om ekonomin är tillfredsställande utgår från ägarnas, det vill säga fullmäktiges, direktiv och beslut för bolaget.

Enligt bolagsordningen ska regionerna Västerbotten och Norrbotten gemensamt utse en lekmannarevisor. För år 2023 – 2026 är Bert Öhlund utsedd till lekmannarevisor. Enligt kommunallagen ska lekmannarevisor ta hjälp av sakkunnigt stöd (12 kap. 8 §). Lekmannarevisorn bestämmer själv omfattningen på det sakkunniga stödet. För år 2024 har lekmannarevisor anlitat Eva Moe på Region Västerbottens revisionskontor som sakkunnigt stöd.

Efter avslutad granskning ska lekmannarevisorn överlämna sin årliga granskningsrapport till ägarnas revisorer. Lekmannarevisorn ska också överlämna sin rapport till bolagets bolagsstämma. Lekmannarevisorns granskning är en del av den

Comfact Signature Referensnummer: 205782SE

samordnade revisionen hos ägarnas revisorer. Det innebär att ägarnas revisorer ska bifoga granskningsrapporter och revisionsberättelser från de kommunala företagen till sina revisionsberättelser för regionerna och kommunerna. Med stöd av den samordnade revisionen ska respektive fullmäktige ta ställning till instruktioner för sina ombud inför efterföljande bolagsstämmor.

Auktoriserade revisorns uppdrag

Kommunala bolag ska också granskas av en auktoriserad revisor. Den auktoriserade revisorn väljs av bolagsstämman och har i uppdrag att granska bokföring, årsredovisning, intern kontroll samt styrelsens och VD:s förvaltning. Bolagets auktoriserade revisor skriver en revisionsberättelse som överlämnas till bolagsstämman. Den auktoriserade revisorn ska också överlämna sin revisionsberättelse till ägarnas revisorer.

Lekmannarevisorn och bolagets auktoriserade revisor är två separata bolagsorgan med olika uppdrag. Uppdragen syftar till att ge ägaren ett så brett underlag som möjligt i sin bedömning i ansvarsfrågan avseende styrning, verksamhet och räkenskaper. Uppdragen är delvis överlappande när det gäller granskning av den interna kontrollen.

Iakttagelser i 2023 års granskning

Vi bedömde att verksamheten år 2023 blev genomförd på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Bolaget hade ett noll-resultat. I bolagsstyrningsrapporten bedömde styrelsen att verksamheten under året var genomförd i enlighet med den kommunala kompetensen. Vi uppfattade att styrelsen bedömde att verksamheten var genomförd i enlighet med de kommunala befogenheterna. Vi gjorde i detta avseende ingen annan bedömning.

Bolagets verksamhet var begränsad. Vi bedömde vi att styrelsen i huvudsak hade en tillräcklig styrning och kontroll. För år 2023 beslutade styrelsen om grundläggande styrdokument (verksamhetsplan, arbetsordning, instruktion till VD, internkontrollplan och attestordning). Med hjälp av protokoll och VD-rapporter kunde vi se att styrelsen höll sig informerad om bolagets verksamhet.

Rekommendationer

Med anledning av våra iakttagelser lämnade vi följande rekommendationer:

- Besluta årligen om en budget för nästkommande år.
- I årsredovisningen bör styrelsen, utöver resultat- och balansräkning, även redovisa resultat i förhållande till budget.

Syfte och revisionsfrågor i 2024 års granskning

Med utgångspunkt av en riskanalys har bolagets lekmannarevisor beslutat att 2024 års granskning skulle avgränsas till en grundläggande granskning. En grundläggande granskning ska ge underlag för lekmannarevisors bedömningar i den årliga granskningsrapporten. Lekmannarevisorn ska granska och pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt. Lekmannarevisorn ska också granska om den interna kontrollen är tillräcklig. Frågan om verksamheten är ändamålsenlig och om ekonomin är tillfredsställande utgår från ägarens, dvs. fullmäktiges, direktiv och beslut för bolaget.

Comfact Signature Referensnummer: 205782SE

Den grundläggande granskningen är översiktlig med inriktning mot bolagets resultat för år 2024 och styrelsens system för styrning och kontroll. För granskningen har vi formulerat följande övergripande revisionsfrågor:

- Har styrelsen med hjälp av grundläggande styrdokument säkerställt att verksamheten är genomförd i enlighet med fullmäktiges direktiv?
- Har styrelsen löpande under året haft tillräcklig kontroll över att beslutade styrdokument följs?
- Har styrelsen med hjälp av uppföljning vid årets slut säkerställt att verksamheten är genomförd i enlighet med fullmäktiges direktiv?
- Har styrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationer i 2024 års granskning?

I en bilaga till denna rapport finns exempel på underliggande revisionsfrågor som vi använt för att svara på de övergripande revisionsfrågorna.

Revisionskriterier

Revisionskriterierna utgör de bedömningsgrunder som bildar underlag för granskningens analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterier för denna granskning är:

- Kommunallagen, 2, 5 och 10 kap.
- Aktiebolagslagen, 8 kap.
- Årsredovisningslagen, 6 kap.
- Bolagsordning
- Ägardirektiv

Metod

Granskningen är genomförd med hjälp av dokumentationsstudier av styrelsens styrande och redovisande dokument samt av styrelsens protokoll. Vid behov har vi gjort avstämningar med bolagets VD, controller och VD-assistent som också getts möjlighet att lämna synpunkter på rapportutkast.

3. Bolagets uppdrag och mål

Ägarnas uppdrag till bolaget

Enligt bolagsordningen ska bolaget arbeta för att en ny järnväg byggs mellan Umeå och Haparanda. Av ägardirektivet framgår följande krav på bolaget:

- Verksamhet ska bedrivas med full kostnadstäckning baserat på ägarnas årliga ersättning till bolaget.
- Budgetar för drift och investeringar samt verksamhetsbeskrivningar och verksamhetsmål ska bolaget besluta om senast i oktober året före aktuellt budgetår.
- Styrelsen ska besluta om årsbokslut och delårsbokslut per april och per augusti. Årsbokslutet ska innehålla uppgifter om VD:s lön och anställningsförmåner och om styrelsens arvoden.

Comfact Signature Referensnummer: 205782SE

- Styrelsen ska löpande till ägarna lämna information om viktiga händelser. Bolaget ska 1–2 gånger per år bjuda in ägarna till ägarsamråd.
- Styrelsen ska besluta om en VD-instruktion.

Vår kommentar

Bolagsordning och ägardirektiv är i behov av revideringar. I bolagsordningen anges inte vilka kommunala befogenheter som utgör ram för bolagets verksamheter vilket är ett krav enligt kommunallagen. Bolagsordningen innehåller heller inte uppgifter om att bolagets syfte inte är att leverera vinster. Enligt aktiebolagslagen måste det framgå av bolagsordningen om bolagets verksamhet har ett annat syfte än att ge vinster till ägarna (ABL 3 kap. 3§). Enligt kommunallagen får en kommun eller ett kommunalt bolag heller inte drivas i syfte att ge vinster. Undantag från vinstförbudet finns för energibolag och bostadsbolag.

I ägardirektivet ställs inga krav på att styrelsen ska utvärdera och rapporterar om verksamheten är genomförd i enlighet med det kommunala ändamålet och kommunala befogenheterna.

Styrelsens verksamhetsplan för år 2024

Den 22 december 2022 beslutade styrelsen om en verksamhetsplan för år 2023. Planen skulle gälla tills vidare fram till att styrelsen beslutade om en ny plan. För år 2024 har styrelsen inte beslutat om någon ny verksamhetsplan. I verksamhetsplanen kan man läsa att bolagets arbete skulle vara inriktat på att verka för:

- Resterande finansiering av sträckan Umeå – Skellefteå.
- Fortsatt finansiering av planeringsarbetet för sträckan Skellefteå – Luleå.

I tabellen nedan har vi sammanställt aktiviteter och mål som styrelsen beslutade om i verksamhetsplanen.

Comfact Signature Referensnummer: 205782SE

Bakgrund	Aktivitet	Mål
Ansvars- och arbetsfördelning mellan staten, bolagets ägare och bolaget behöver få en lösning.	Bolaget ska under året ta upp frågan på ett formellt sätt med regeringen.	Staten ska överta det faktiska och finansiella ansvaret för Norrbotniabaneprojektet.
Påverka tidplanen för Norrbotniabaneprojektet i den nationella transportplanen.	Riktade aktiviteter i samverkan med Norrbotniabanegruppen, bolagets ägare med flera.	Nå nationell enighet om att Norrbotniabanan är högt prioriterad i kommande översyn av den nationella transportplanen. Utverka finansiellt stöd från EU
Finansieringsfrågor. Bolagets huvudlinje är att staten ska ansvara för finansieringen. Eventuell regional medfinansiering bör fastställas så snart som möjligt.	Bolaget ska under året inleda överläggningar med Infrastrukturdepartementet om finansieringen. I samråd med ägarna ska bolaget ta fram en plan för ett finansiellt upplägg.	Förutsättningarna för finansieringen ska klarläggas.
Fortsatt stöd från EU är nödvändigt för Norrbotniabaneprojektet.	I samverkan med Norrbotniabanegruppen, Trafikverket och i linje med regeringens ambitioner vårda relationer med EU inför kommande ansökningar om EU-stöd.	Bereda väg för positivt beslut om fortsatt finansiellt stöd från EU.
Medverkan i Trafikverkets planeringsarbete. Bolaget har två representanter i den projektgrupp som leder planeringsarbetet. Bolaget samverkar också med Trafikverkets i rapporteringen till EU.	Bolaget ska fortsätta samverka med Trafikverket i planeringsarbetet och vara pådrivande.	Fortsatt god samverkan med Trafikverket och att rapportering till EU håller fortsatt hög kvalitet.

Comfact Signature Referensnummer: 205782SE

4. Granskningens resultat

Styrelsens styrdokument

I tabellen nedan har vi sammanställt i vilken grad styrelsen beslutade om grundläggande styrdokument för år 2024.

Styrdokument	Beslut	Vår kommentar
Affärsplan	Ja	Den 1 december 2009. Affärsplanen är 15 år gammal och kan vara i behov av revidering.
Arbetsordning	Ja	Den 8 augusti 2019, §30/19. Arbetsordningen är 5 år gammal och kan vara i behov av revidering.
Instruktion till VD	Ja	Den 8 augusti 2019, §30/19. Instruktionen är 5 år gammal och kan vara i behov av revidering.
Instruktion om rapportering	Ja	Framgår av arbetsordning, instruktion till VD samt instruktion för ekonomisk rapportering.
Verksamhetsplan för år 2024	Nej	Styrelsen har inte beslutat om verksamhetsplan för år 2024. Den plan som styrelsen beslutade om för år 2023 den 22 december 2022, §20/22, gäller tills vidare. I december 2024 beslutade styrelsen om en verksamhetsplan för år 2025. Den planen har inte granskats inom ramen för 2024 års granskning.
Mätbara mål för år 2024	Nej	
Budget år 2024	Ja	Den 12 oktober 2023 ”föreslog” styrelsen att budget för 2024–2025 skulle fastställas. Det saknades dock beslutsparagraf i protokollet. Den 27 mars 2024 konstaterade styrelsen att beslutet hade fallit bort från protokollet. Styrelsen beslutade om budgeten (§3/24).
Internkontrollplan för år 2024	Ja	Den 27 mars 2024, §6/24
Attestordning	Ja	Den 8 augusti 2019, §30/19. Attestordningen är 5 år gammal och kan vara i behov av revidering.
Delegationsordning eller motsvarande	Ja	Befogenheter framgår av arbetsordning och attestordning
Dokumenthanteringsplan	Nej	Finns inget formellt krav på dokumenthanteringsplan

Comfact Signature Referensnummer: 205782SE

Vår kommentar

Styrelsen har beslutat om styrdokument. Affärsplanen är från år 2009 och flera andra dokument är från år 2019 och kan vara i behov av revideringar. Styrelsen har inte beslutat om verksamhetsplan för år 2024. Verksamhetsplanen för år 2023 gäller tills vidare. Verksamhetsplanen saknar mätbara mål för att styra och följa upp verksamheten.

Styrelsens löpande kontroll

År 2024 hade bolagets styrelse tre protokollförda sammanträden. En genomgång visar att protokollen är informativa. I protokollen finns översiktliga ärendetexter och hänvisningar till underlag i bilagor. Av protokollen framgår styrelsens beslut och med vilka underlag besluten var fattade. Enligt protokollen fick styrelsen vid sina sammanträden rapporter från VD om arbetsläge och händelser i arbetet med planeringen av den nya järnvägen, ekonomi med mera.

Vår kommentar

Mot bakgrund av att bolagets verksamhet är begränsad bedömer vi att styrelsen hade tillräcklig löpande kontroll över verksamheten.

Styrelsens interna kontroll

Styrelsens internkontrollplan och uppföljning

Styrelsen beslutade den 27 mars 2024 (§6/24) om en internkontrollplan för år 2024. Utgångspunkter för beslutet var en riskanalys (§6/24). I internkontrollplanen identifierade styrelsen ett 20-tal risker och kontrollområden. Av internkontrollplanen framgår vilka som var ansvariga för att kontroller skulle bli genomförda. I internkontrollplanen fanns översiktlig information om hur kontrollerna skulle genomföras. Den största risken som styrelsen identifierade var att det skulle saknas tillräcklig med finansiering för Norrbotniabanan eller uteblivna politiska beslut.

Den 17 december 2024 godkände styrelsen en uppföljning av internkontrollplanen för år 2024. Uppföljningen var översiktlig. Med hjälp av texter beskrevs vilka aktiviteter som hade blivit genomförda.

Vår kommentar

Det är positivt att styrelsen med hjälp av en riskanalys beslutade om en internkontrollplan för år 2024 och att styrelsen följde upp planen.

Styrelsens årsredovisning

Krav på årsredovisningen

Enligt årsredovisningslagen ska styrelsens förvaltningsberättelse innehålla en rättvisande översikt över utvecklingen av bolagets verksamhet, ställning och resultat. Styrelsen ska redogöra för händelser av väsentlig betydelse för företaget som inträffat under räkenskapsåret. Ägarna för Norrbotniabanan AB har inte ställt krav på hur bolagets styrelse ska återrapportera genomförd verksamhet.

Styrelsens årsredovisning för år 2024

Förvaltningsberättelsen inleds med att styrelsen lämnar information om väsentliga händelser under räkenskapsåret. Måluppfyllelse och frågor som bolaget hade prioriterat under år 2024:

Comfact Signature Referensnummer: 205782SE

I förvaltningsberättelsen uttryckte styrelsen oro över det allmänna och geopolitiska läget som bland annat påverkar konkurrensen om de nationella resurserna. Det innebär att alternativa finansierings- och produktionsmodeller även fortsatt kommer behöva ha hög prioritet i bolagets verksamhet.

Under året färdigställdes järnvägsplanerna mellan Umeå och Skellefteå och planeringen för sträckan Skellefteå och Luleå startade upp. Regeringen gav också Trafikverket i uppdrag att utreda möjligheterna att intensifiera byggandet av Norrbotniabanan. Styrelsen noterade att Trafikverket i kommande budget kommer tilldelas mer medel till infrastrukturinvesteringar vilket borde gynna Norrbotniabanan. Under år 2024 hade regeringen inte fattat något beslut om byggstart för de fortsatta byggnationerna från Dåva och norrut.

Det saknades också ett tydlig plan för när Norrbotniabanan förväntas vara färdigutbyggd, hur projektet i sin helhet ska finansieras samt organisation för det fortsatta byggandet. Norrbotniabanan AB har förordat att staten eller Trafikverket själva eller tillsammans med berörda kommuner och regioner bildar ett projektbolag. Norrbotniabanan AB har även tagit fram ett förslag till en sådan bolagsbildning och förslaget ska presenteras för Trafikverket och regeringen i början av år 2025. Styrelsen bedömer att en sådan lösning skulle möjliggöra effektivisering av byggandet. Vidare blir också fortsatt EU-stöd en viktig fråga att arbeta med.

Norrbotniabanan redovisade nära nog ett nollresultat för år 2024 och hade en balansomslutning på 2,9 miljoner kronor (2,3 miljoner kronor år 2025). Årsredovisningen saknar uppgifter om bolagets budget för år 2024 och det går inte att utläsa om resultatet var förenligt med budgeten.

I den 17 december 2024 beslutade styrelsen om en bolagsstyrningsrapport. I bolagsstyrningsrapporten uppgav styrelsen att den bedrivit verksamheten i enlighet med den ”kommunala kompetensen” och samordnat det praktiska internkontrollarbetet på övergripande bolagsnivå.

Vår kommentar

I förvaltningsberättelsen lämnar styrelsen en redogörelse av väsentliga händelser. Som framgått ställer varken ägare eller styrelse några krav på hur bolagets verksamhet ska följas upp och utvärderas i samband med årsredovisningen. Vi har i granskningar tidigare år uppmärksammat att styrelsens på ett enkelt sätt skulle kunde utveckla sin styrning av bolagets verksamhet genom att besluta om mål som är mätbara. Årsredovisningen för år 2024 saknar även avstämning i förhållande till budget. Vi rekommenderar att styrelsen i årsredovisningen, utöver resultat- och balansräkning, även redovisar resultat i förhållande till budget.

Uppföljning av rekommendationer från år 2023

Av tabellen nedan framgår att styrelsen delvis har vidtagit åtgärder med anledning av rekommendationer som lämnades i 2023 års granskning.

Rekommendation	Vår kommentar
Besluta årligen om en budget för nästkommande år.	Ja
I årsredovisningen bör styrelsen, utöver resultat- och balansräkning, även redovisa resultat i förhållande till budget.	Nej

Comfact Signature Referensnummer: 205782SE

5. Svar på revisionsfrågor

Vi bedömer att verksamheten år 2024 blev genomförd på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Granskningen visar att styrelsen inte hade beslutat om någon verksamhetsplan för år 2024. Den plan som styrelsen beslutade om inför år 2023 gällde tills vidare. Styrelsen beslutade om budget och internkontrollplan för år 2024. Vi noterade att affärsplanen är från år 2009 och att flera andra dokument är fem år gamla och kan vara i behov av revideringar.

Med hjälp av styrelsens protokoll och kan vi se att styrelsen höll sig informerad om bolagets verksamhet. Mot bakgrund av bolagets begränsade verksamhet bedömer vi att styrningen och kontrollen i huvudsak var tillräcklig.

I bolagsstyrningsrapporten för år 2024 bedömer bolagets styrelse att verksamheten under året var genomförd i enlighet med ”den kommunala kompetensen”. Vi uppfattar att styrelsen bedömer att verksamheten är genomförd i enlighet med de kommunala befogenheterna. Vi gör i detta avseende ingen annan bedömning. I tabellen nedan finns svar på våra underliggande revisionsfrågor.

Revisionsfråga	Vår Bedömning
Har styrelsen med hjälp av grundläggande styrdokument säkerställt att verksamheten är genomförd i enlighet med fullmäktiges direktiv?	Ja
Har styrelsen löpande under året haft tillräcklig kontroll över att beslutade styrdokument följs?	Ja, flera dokument är dock från år 2019 och kan vara i behov av revidering.
Har styrelsen med hjälp av uppföljning vid årets slut säkerställt att verksamheten är genomförd i enlighet med fullmäktiges direktiv?	Ja. Ägarna ställer inga särskilda krav på uppföljningen. Uppföljningen skulle bli tydligare om styrelsen följde upp det ekonomiska resultatet i förhållande till budget och genomförd verksamhet i förhållande till mätbara mål.
Har styrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av rekommendationer i 2023 års granskning?	Delvis, styrelsen har beslutat om en budget för år 2024. Dock redovisas inte resultatet i förhållande till budget i styrelsens årsredovisning.

Rekommendationer

Vi rekommenderar styrelsen att:

- se över och vid behov revidera styrande dokument som är flera år gamla.
- i årsredovisningen, utöver resultat- och balansräkning, även redovisa resultatet i förhållande till budget.

Umeå den 4 mars 2025

Eva Moe
Certifierad kommunal revisor

Revisionskontoret
Region Västerbotten

Comfact Signature Referensnummer: 205782SE

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med avancerade elektroniska underskrifter:

NAMN:	BERT ÖHLUND
TITEL, ORGANISATION:	Lekmannarevisor, Norrbotniabanan AB
TID:	2025-04-03 14:55:39 +02:00
IDENTIFIKATIONSTYP:	Svensk e-legitimation

§ 187

Handlingsplaner för en ekonomi i balans

Ärendenr 2025/1560-2.4.0.2

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att godkänna kultur- och fritidsnämndens åtgärder för att nå en ekonomi i balans.
2. Godkänna miljö- och byggnadsnämndens åtgärder för en ekonomi i balans under 2025.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen har 2025-06-02 § 159 beslutat att KS/Kommunstyrelseförvaltningen, infrastruktur- och servicenämnden, kultur- och fritidsnämnden, miljö- och byggnadsnämnden får i uppdrag att till kommunstyrelsen i oktober återkomma med handlingsplan i syfte att nå en ekonomi i balans.

Kommunstyrelsen har 2025-10-06 § 238 beslutat att uppdra till miljö- och byggnadsnämnden att återkomma till kommunstyrelsen i november med ytterligare åtgärder för en ekonomi i balans under 2025.

Kommunstyrelseförvaltningen rekommenderar kommunstyrelsen besluta att godkänna åtgärdsplan från kultur- och fritidsnämnden då kultur- och fritidsnämnden har redovisat åtgärder som är möjliga på kort sikt.

Kommunstyrelseförvaltningen rekommenderar vidare kommunstyrelsen besluta att godkänna kompletterad åtgärdsplan från miljö- och byggnadsnämnden då prognosen för tillräcklig intäkt under året är god.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunstyrelsen besluta att godkänna kultur- och fritidsnämndens åtgärder för att nå en ekonomi i balans., och att godkänna miljö- och byggnadsnämndens åtgärder för en ekonomi i balans under 2025.

Sammanträdet

Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång

Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Beslutsunderlag

- Kultur- och fritidsnämndens beslut 2025-10-14 § 121, KLF Hid: 2025.10938
- Miljö- och byggnadsnämndens beslut 2025-10-22, KLF Hid: 2025.11023
- Kommunstyrelsens beslut 2025-10-06 § 238, KLF Hid: 2025.10625
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande handlingsplaner för en ekonomi i balans, KLF Hid: 2025.11230

§ 121

Handlingsplan för ekonomi i balans 2025

Ärendenr 2025/384-3.6.0.2

Kultur- och fritidsnämndens beslut

Kultur- och fritidsnämnden beslutar rekommendera kommunstyrelsen besluta att godkänna handlingsplan för ekonomi i balans för 2025.

Sammanfattning av ärendet

I delårsuppföljningen för januari–augusti redovisas ett prognostiserat underskott på –7,9 miljoner kronor för kultur- och fritidsnämnden. Den främsta orsaken är underskottet för Hertsö badhus, som beräknas uppgå till –4,3 miljoner kronor. Budgeten för badhuset täcker inte hela lokalhyran, personalkostnader eller övriga driftskostnader.

Ytterligare bidragande faktorer till underskottet är:

- **Ökad bevakning** i Kulturens hus och Luleå Energi Arena: –1,7 mkr.
- **Genomförda evenemang**: –0,4 mkr.
- **Extra fritidsledare**: –1,5 mkr (delvis täckt av överskott från stängda Tuna fritidsgård: +1,2 mkr).
- **Högre bemanning inom biblioteket**: –0,5 mkr.
- **Outnyttjad lokal i Navet** (mötesplats för unga): –0,8 mkr.
- **Underhåll av bryggor och stugor i skärgården samt renovering på Hägnan**: –0,9 mkr.

Ett överskott på **+1,0 mkr** för övriga driftskostnader förväntas delvis motverka underskottet.

Föreslagna åtgärder för ekonomi i balans

Förslag på åtgärd för ekonomi i balans gällande Hertsö badhus hanteras i separat ärende.

Den uppdaterade prognosen per september visar ett förbättrat ekonomiskt utfall för kultur- och fritidsnämnden. Det totala underskottet (exklusive Hertsö badhus) beräknas nu till **–2,9 miljoner kronor** och beror främst på:

- **Lägre lönekostnader** än tidigare beräknat.
- **Förväntade intäkter** som överstiger tidigare prognos.
- **Minskade övriga driftskostnader.**

Den sammanlagda positiva effekten av dessa faktorer uppgår till **+0,7 mkr.**

Övriga åtgärder för att minska det nu prognostiserade underskottet sammanfattas nedan.

Sammanställning åtgärder	**Belopp**
Översyn av avskrivningstider för anläggningstillgångar [1)]	-0,1 mkr
Flytt av inköp till investeringsbudget (inköpen kan klassificeras som investeringar)	-0,8 mkr
Minskade vaktkostnader	-0,2 mkr
Minskad övertid, minskade kostnader för konferenser [2)]	-0,5 mkr
Biljettintäkter och ej nyttjade presentkort	-0,7 mkr
Inställt Luciafirande, slopad julklapp, försäljning IT-teknik, kostnadsfria möteslokaler	-0,2 mkr
Prioritera inköp generellt	-0,4 mkr
Summa nettokostnad	**-2,9 mkr**

1) *Kommentar till avskrivningstider:* Förlängda avskrivningstider för vissa tillgångar bedöms vara möjliga då dessa har längre livslängd än tidigare antaget, vilket minskar kostnaderna.
2) *Kommentarer till konferenser:* Stopp med konferenser för politiker och tjänstepersoner fram till sista april 2026.

Kultur- och fritidsförvaltningen har föreslagit kultur- och fritidsnämnden besluta rekommendera kommunstyrelsen besluta att godkänna handlingsplan för ekonomi i balans för 2025.

Sammanträdet
Kultur- och fritidsförvaltningen föredrar ärendet.

Jan-Peter Kostet (S) och Kati Jääskeläinen (V) föreslår bifalla kultur- och fritidsförvaltningens förslag.

Beslutsgång
Ordföranden ställer kultur- och fritidsförvaltningens förslag under proposition och finner att kultur- och fritidsnämnden bifaller förslaget.

Dialog
Dialog har förts inom kultur- och fritidsförvaltningen och med ekonomikontoret.

Beslutsunderlag

- Kultur- och fritidsnämndens handlingsplan för ekonomi i balans 2025, KFF Hid: 2025.1656

Beslutet skickas till

Ekonomikontoret
Kultur- och fritidsförvaltningens ledningsgrupp
Kommunstyrelsen

§ 145

Plan för ekonomi i balans

Ärendenr: A-2025-30

Miljö- och byggnadsnämndens beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att godkänna plan för ekonomi i balans.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen har 2025-06-02 § 159 gett bland annat miljö- och byggnadsnämnden i uppdrag att återkomma med en handlingsplan i syfte med att få en budget i balans. Som en följd av detta uppdrag beslutade miljö- och byggnadsnämnden 2025-09-24 § 127 om en inledande handlingsplan för en ekonomi i balans. Vid kommunstyrelsens sammanträde 2025-10-06 § 238 beslutade kommunstyrelsen att uppdra till miljö- och byggnadsnämnden att återkomma till kommunstyrelsen i november med ytterligare åtgärder för en ekonomi i balans under 2025.

I delårsrapport 1 för 2025 uppskattade miljö- och byggnadsnämnden en helårsprognos på ett underskott på cirka 4 mkr. Underskottet bygger till stor del av bostadsanpassningsbidraget som återigen visar på ett underskott på minst 2 mkr. Minskade intäkter på bygglov och livsmedel är också förklaringen på ett sämre resultat. I delår 2 ser vi en förbättring på intäktssidan, främst på bygglov, vilket innebär att prognosen för helår har förbättrats. Miljö- och byggnadsnämnden har under lång tid lyft upp bostadsanpassningen som en ekonomisk belastning för verksamheten då underskottet för den verksamheten har varit 1-2 mkr årligen sedan 2015. Bostadsanpassning är en laglig rätt för personer som har behov av åtgärder vilket innebär att denna verksamhet inte går att anpassa för en lägre kostnad. Våra intäkter beror till stor del på konjunkturläget och att de större bostadsbyggnadsprojektet avvaktas till lägre räntor och inflation. Över tid är bedömningen att intäkterna kommer att återhämta sig.

Det pågår också vissa förändringar av lagstiftning som kan påverka intäkter i vår verksamhet över tid. Två exempel just nu är en utredning om att flytta uppgiften kring livsmedelstillsyn från kommunerna till Livsmedelsverket och det finns även ett förslag på en ny lagstiftning för bygglov som innebär att fler

Signature reference: 57d17dac-eacc-4f04-aabb-3815f279aaaa

åtgärder blir bygglovsbefriade. Avdelningen kommer att återkomma med ekonomiska konsekvenser i kommande plan och budget.

Åtgärder för att verka för en budget i balans under 2025 är flera och det som troligen gör att avdelningen når ett nollresultat är från intäkter i kommande industriprojektet på Svartön, där flera bygglovsbeslut kommer att beslutas innan årsskiftet. Just nu behandlas fem bygglovsärenden av större karaktär. Avdelningen kommer också att arbeta för att minska kostnaderna och vara mer restriktiv för utbildningar och resor fram till årsskiftet, denna del kommer inte kunna ge så stor effekt då det enbart är 2,5 månader kvar av året. Utöver det kommer avdelningen miljö och bygg att fortsätta att arbeta med följande aktiviteter:

- Fortsatt arbete med yteffektivisering i syfte att minska lokalkostnaderna.
- Se över taxor och avgifter så vi tar ut självkostnad i alla våra uppgifter
- Fortsätta arbeta för en budget i balans för bostadsanpassningen
- Anpassa verksamheten vid behov vid naturliga avgångar.

Avdelning miljö och bygg har föreslagit miljö- och byggnadsnämnden besluta att godkänna plan för ekonomi i balans. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Sammanträdet
Avdelning miljö och bygg föredrar ärendet.

Beslutsgång
Ordföranden ställer avdelning miljö och byggs förslag under proposition och finner att miljö- och byggnadsnämnden bifaller förslaget.

Beslutsunderlag
- Kommunstyrelsens beslut 2025-06-02 § 159, MBF Hid: 2025.873
- Kommunstyrelsens beslut 2025-10-06 § 238, MBF Hid: 2025.1128
- Avdelning miljö och byggs förslag gällande plan för ekonomi i balans, MBF Hid: 2025.1127

Beslutet skickas till
Avdelningen miljö och byggs ledningsgrupp
Kommunstyrelsen

Signature reference: 57d17dac-eacc-4f04-aabb-3815f279aaaa

LULEÅ KOMMUN

Detta dokument är elektroniskt signerat.

Signed by: Hans Olof Peder Lundkvist
Date: 2025-10-22 13:04:28
BankID refno: 019a0b97-5a53-7b9a-8e31-09c2dd343d63

Ordförande: Peder Lundkvist

Signed by: Lars Christer Stenberg
Date: 2025-10-22 13:13:10
BankID refno: 019a0b9f-510a-76e9-ab41-f0d82c4d4719

Justerare: Christer Stenberg

Signed by: Arvid Eino Tore Johansson
Date: 2025-10-22 13:09:23
BankID refno: 019a0b9b-df90-7be0-b73c-a860fb5c5033

Sekreterare : Arvid Johansson

Signature reference: 57d17dac-eacc-4f04-aabb-3815f279aaaa

§ 238

Handlingsplaner för en ekonomi i balans

Ärendenr 2025/1560-2.4.0.2

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att godkänna infrastruktur- och servicenämndens åtgärder för att nå en ekonomi i balans.
2. Godkänna KS/kommunstyrelseförvaltningens åtgärder för att nå en ekonomi i balans.
3. Uppdra till miljö- och byggnadsnämnden att återkomma till kommunstyrelsen i november med ytterligare åtgärder för en ekonomi i balans under 2025.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen har 2025-06-02 § 159 beslutat att KS/Kommunstyrelseförvaltningen, infrastruktur- och servicenämnden, kultur- och fritidsnämnden, miljö- och byggnadsnämnden får i uppdrag att till kommunstyrelsen i oktober återkomma med handlingsplan i syfte att nå en ekonomi i balans.

Kommunstyrelseförvaltningen rekommenderar kommunstyrelsen besluta att godkänna åtgärdsplan från infrastruktur- och servicenämnden då åtgärderna bland annat effektivisering av sektion infrastruktur, vakanta tjänster och nedläggning av verkstad bedöms ge effekt även 2025 vilket är i linje med den prognos om överskott som infrastruktur- och servicenämnden har lämnat per augusti 2025.

KS/kommunstyrelseförvaltningen har en prognos för 2025 som visar för underskott. Då förvaltningen har en tydlig plan för att komma i balans under år 2025 föreslås kommunstyrelsen godkänna kommunstyrelseförvaltningens åtgärder för att nå en ekonomi i balans.

Miljö- och byggnadsnämnden har en prognos för 2025 som visar på underskott. Miljö- och byggnadsnämnden bedömer att under 2025 nå ekonomi i balans utifrån förväntade intäkter från industrietableringar. På grund av osäkerheten i bedömningen förordas att miljö- och byggnadsnämnden har ett handlingsalternativ om intäkterna inte uppstår som förväntat. Kommunstyrelsen rekommenderas därför uppdra till miljö-och byggnadsnämnden att

återkomma med ytterligare åtgärder som handlingsalternativ för en ekonomi i balans.

Kultur- och fritidsnämndens åtgärdsplan presenteras för kommunstyrelsen vid sammanträdet i november 2025.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2025-09-08 § 167 föreslagit kommunstyrelsen beslutar att godkänna infrastruktur- och servicenämndens åtgärder för att nå en ekonomi i balans, och att godkänna KS/kommunstyrelseförvaltningens åtgärder för att nå en ekonomi i balans, samt att uppdra till miljö- och byggnadsnämnden att återkomma till kommunstyrelsen i november med ytterligare åtgärder för en ekonomi i balans under 2025.

Sammanträdet

Ordföranden ställer kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Beslutsunderlag

- Infrastruktur- och servicenämndens beslut 2025-09-18 § 98, KLF Hid: 2025.10266
- Infrastruktur- och servicenämnden beslut 2025-09-18 § 94, KLF Hid: 2025.10264
- Miljö- och byggnadsnämnden beslut 2025-09-24 § 127, KLF Hid: 2025.10270
- Kommunstyrelsens beslut 2025-06-02 § 159, KLF Hid: 2025.6127
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande handlingsplaner för en ekonomi i balans, KLF Hid: 2025.10399
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2025-09-08 § 167, KLF Hid: 2025.10513

Beslutet skickas till

Infrastruktur- och servicenämnden
Miljö- och byggnadsnämnden
Kultur- och fritidsnämnden
Kommunstyrelseförvaltningen, ekonomikontoret

Kommundirektörens rapport 2025-12-01

Ärendenr 2025/1879-2.1.0.1

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelen delges information om kommundirektörens rapport 2025-12-01.

§ 176

Revidering av Luleå kommuns allmänna lokala ordningsföreskrifter avseende förbud mot användning av lustgas i berusningssyfte på offentlig plats

Ärendenr 2025/1696-3.1.0.1

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna revideringen av Luleå kommuns allmänna lokala ordningsföreskrifter och att de nya föreskrifterna börjar gälla från och med 2026-01-01.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige har 2025-08-25 § 144 beslutat att bifalla en motion från Dexter Krokstedt (SD) om förbud mot användning av lustgas i berusningssyfte på offentlig plats och uppdra till infrastruktur- och servicenämnden att Luleå kommuns allmänna lokala ordningsföreskrifter revideras för beslut i kommunfullmäktige senast hösten 2025.

Infrastruktur- och serviceförvaltningen föreslår att Brukande av Lustgas blir ny § 13 där det framgår att lustgas inte får brukas inom de områden som redovisas i Bilaga 1 (kartor), på områden som jämställts med offentlig plats enligt 3 § i dessa föreskrifter samt lekplatser, skolgårdar, förskolegårdar och allmänna idrottsplatser som är inhägnade.

Övriga paragrafer förskjuts, nuvarande § 13 blir § 14 osv.

Infrastruktur- och servicenämnden har 2025-10-16 § 111 föreslagit kommunfullmäktige besluta att godkänna revideringen av Luleå kommuns allmänna lokala ordningsföreskrifter och att de nya föreskrifterna börjar gälla från och med 2026-01-01.

Sammanträdet

Infrastruktur- och serviceförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång

Ordföranden ställer infrastruktur- och servicenämndens förslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Dialog

Dialog internt inom infrastruktur- och serviceförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Kommunfullmäktige beslut 2025-08-25, § 144, KLF Hid: 2025.9111
- Allmänna lokala ordningsföreskrifter Luleå kommun 2021, KLF Hid: 2025.10999
- Infrastruktur- och servicenämndens beslut 2025-10-16 § 111, KLF Hid: 2025.10991
- Presentation - Revidering av allmänna lokala ordningsföreskrifter, KLF Hid: 2025.11327

§ 111

Revidering av Luleå kommuns allmänna lokala ordningsföreskrifter

Ärendenr 2025/815-3.1.0.1

Infrastruktur- och servicenämndens beslut

Infrastruktur och servicenämnden beslutar rekommendera kommunfullmäktige besluta att godkänna revideringen av Luleå kommuns allmänna lokala ordningsföreskrifter och att de nya föreskrifterna börjar gälla från och med 2026-01-01.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige har 2025-08-25 § 144 beslutat att bifalla en motion från Dexter Krokstedt (SD) om förbud mot användning av lustgas i berusningssyfte på offentlig plats och uppdra till infrastruktur- och servicenämnden att Luleå kommuns allmänna lokala ordningsföreskrifter revideras för beslut i kommunfullmäktige senast hösten 2025.

Infrastruktur- och serviceförvaltningen föreslår att Brukande av Lustgas blir ny § 13 där det framgår att lustgas inte får brukas inom de områden som redovisas i Bilaga 1 (kartor), på områden som jämställts med offentlig plats enligt 3 § i dessa föreskrifter samt lekplatser, skolgårdar, förskolegårdar och allmänna idrottsplatser som är inhägnade.

Övriga paragrafer förskjuts, nuvarande § 13 blir § 14 osv.

Infrastruktur- och servicenämndens arbetsutskott har 2025-10-02 § 43 föreslagit infrastruktur- och servicenämnden besluta att rekommendera kommunfullmäktige besluta att godkänna revideringen av Luleå kommuns allmänna lokala ordningsföreskrifter och att de nya föreskrifterna börjar gälla från och med 2026-01-01.

Sammanträdet
Hans Å Strandberg (M) föreslår bifalla arbetsutskottets förslag.

Beslutsgång
Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att infrastruktur- och servicenämnden bifaller förslaget.

Dialog
Dialog internt inom infrastruktur- och serviceförvaltningen.

Beslutsunderlag
- Kommunfullmäktige beslut 2025-08-25, § 144, SBF Hid: 2025.2951
- Allmänna lokala ordningsföreskrifter Luleå kommun 2021, SBF Hid: 2025.3346
- Infrastruktur- och serviceförvaltningens förslag till beslut avseende revidering av Luleå kommuns allmänna lokala ordningsföreskrifter, SBF Hid: 2025.3345
- Infrastruktur- och servicenämndens arbetsutskotts beslut 2025-10-02 § 43, SBF Hid: 2025.3511

Beslutet skickas till
Kommunfullmäktige

LULEÅ KOMMUN

Allmänna lokala ordningsföreskrifter

Luleå kommun

Dokumenttyp	Ärendenummer	Fastställd	Giltighetstid
Föreskrift	§ 220 KF 2021-10-25	2021-10-25	2021-12-01 fortlöpande

Dokumentansvarig	Tidigare reviderad	Beslutsinstans	Dokument gäller för
Stadsbyggnadsförvaltningen		Kommunfullmäktige	Hela Luleå kommun

LULEÅ KOMMUN

Innehåll

Allmänna lokala ordningsföreskrifter för Luleå kommun 2
Föreskrifternas innehåll och tillämpningsområde 2
Lastning av varor med mera 3
Schaktning, grävning med mera 3
Störande buller 3
Containrar 3
Markiser, flaggor och skyltar 3
Affischering 4
Högtalarutsändning 4
Förtäring av alkohol 4
Ambulerande försäljning 4
Camping 5
Hundar 5
Fyrverkeri och andra pyrotekniska varor 6
Skjutning med luftvapen med mera 6
Avgift för att använda offentlig plats 6
Överträdelse av lokal ordningsföreskrift 6

Bilagor

Bilaga 1 – Kartor som förtydligar områden där alkoholförtäring är förbjudet enligt 12 §

Bilaga 2 – Karta som förtydligar var i centrum som hundar alltid ska hållas kopplade enligt 16 § första stycket

Bilaga 3 – Karta som visar de allmänna badplatser där hundar ska hållas kopplade under perioden 1 maj till 30 september enligt 16 §

Bilaga 4 – Karta som preciserar utbredningen av världsarvet vid Gammelstads kyrkby

LULEÅ KOMMUN

Allmänna lokala ordningsföreskrifter för Luleå kommun

Beslutade av kommunfullmäktige den 25 oktober 2021, § 220.

Luleå kommun föreskriver följande med stöd av 1 § förordningen (1993:1632) med bemyndigande för kommuner och länsstyrelser att meddela lokala föreskrifter enligt ordningslagen (1993:1617).

Föreskrifternas innehåll och tillämpningsområde

1§ Grundläggande bestämmelser om allmän ordning och säkerhet på offentlig plats finns i 3 kapitlet ordningslagen (1993:1617).

Dessa lokala ordningsföreskrifter innehåller ytterligare bestämmelser om hur den allmänna ordningen i Luleå kommun ska upprätthållas. Bestämmelserna i 18 § har till syfte att hindra att människors hälsa eller egendom skadas till följd av användningen av pyrotekniska varor.

2§ Föreskrifterna är tillämpliga på alla platser inom kommunen som är offentlig plats enligt 1 kapitlet 2 § första stycket 1 - 4 punkterna ordningslagen (1993:1617) om inte annat anges. Bestämmelsen i 18 § första stycket i dessa föreskrifter är även tillämplig på andra än offentliga platser inom kommunen.

För områden som kommunen har upplåtit till torghandel gäller också kommunens föreskrifter om torghandel.

3§ Vid tillämpningen av 3 kap ordningslagen (1993:1617) och dessa föreskrifter skall, med stöd av 1 kap 2 § andra stycket ordningslagen, följande områden jämställas med offentlig plats vid tillämpning av samtliga paragrafer: Domkyrkoplan, Innerstadens kyrkogård, Örnäskyrkogården, Nederluleå kyrkogård och Råneå kyrkogård.

4§ Innan Polismyndigheten fattar beslut om tillstånd enligt 7 §, 10 § första stycket, 11 §, 18 § första stycket och 19 § i dessa föreskrifter, bör kommunen ges tillfälle att yttra sig.

Lastning av varor med mera

5§ Vid lastning, forsling, lossning och annan hantering ska den som är ansvarig för åtgärden göra vad som behövs för att undvika att allmänheten utsätts för tillfälliga olägenheter genom damm, spill eller dålig lukt.

Avlastning och uppläggning av gods får inte ske så att brandposter, brandsläckningsutrustningar och utrymningsvägar blockeras eller att räddningstjänstens arbete hindras.

Schaktning, grävning med mera

6§ Den som är ansvarig för upptagande av grus, jord eller sand, tippning av fyllnadsmassor, schaktning, grävning eller annat liknande arbete ska se till att det sker på ett sådant sätt att allmänheten utsätts för minsta möjliga olägenhet.

Störande buller

7§ Arbete som förorsakar störande buller för personer på offentliga platser, till exempel stenkrossning, pålning och nitning, får inte ske utan Polismyndighetens tillstånd.

Containrar

8§ Ägaren eller nyttjanderättshavaren till en container som ska ställas upp på en offentlig plats är skyldig att tydligt märka containern med ägarens eller nyttjanderättshavarens namn, adress och telefonnummer.

Markiser, flaggor och skyltar

9§ Markiser, flaggor och skyltar får inte sättas upp så att de skjuter ut över en gångbana på lägre höjd än 2,50 meter eller över en körbana på lägre höjd än 4,70 meter.

Affischering

10§ Affischer, annonser eller liknande anslag inklusive digital skyltning får inte utan tillstånd av Polismyndigheten sättas upp på sådana husväggar, staket, stolpar, träd, buskar, trafikanordningar eller liknande som vetter mot offentlig plats.

Tillstånd behövs inte för att sätta upp anslag på tavlor, pelare eller andra liknande anordningar som är avsedda för detta ändamål. Det krävs inte heller tillstånd för näringsidkare att sätta upp annonser och andra tillkännagivanden som avser näringsidkarens rörelse på byggnad där rörelsen finns.

Att Polismyndighetens tillstånd krävs för uppsättande av skyltar och dylikt på offentlig plats framgår av 3 kapitlet 1 § ordningslagen (1993:1617).

Högtalarutsändning

11§ Information, reklam, propaganda eller andra budskap som riktar sig till personer på offentliga platser, får inte ske genom högtalare eller liknande utan tillstånd av Polismyndigheten.

Förtäring av alkohol

12§ Spritdrycker, vin, starköl eller andra jästa alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat enligt alkohollagen (2010:1622) får inte förtäras på offentlig plats inom de områden som redovisas i Bilaga 1 (kartor), på områden som jämställts med offentlig plats enligt 3 § i dessa föreskrifter samt lekplatser, skolgårdar, förskolegårdar och allmänna idrottsplatser som är inhägnade.

Förbudet gäller inte servering av alkoholdrycker som sker i enlighet med meddelat serveringstillstånd.

Brukande av Lustgas

13§ Lustgas får inte brukas i berusningssyfte på Skol- och förskolegårdar, lekplatser på offentlig plats och offentlig plats områden enligt bilaga 1

Ambulerande försäljning

14§ Ambulerande försäljning får inte ske på Storgatan i dess sträckning mellan Kungsgatan och Nygatan.

Med ambulerande försäljning avses sådan gatuförsäljning som tar offentlig

plats i anspråk endast tillfälligt och i obetydlig omfattning och som därför inte kräver tillstånd enligt 3 kapitlet 1 § ordningslagen (1993:1617)

Camping

15§ Camping (tält, husvagn, husbil eller liknande) som inte sker på campinganläggning, eller mark som upplåtits för detta ändamål, är förbjuden inom områden med detaljplan.

Hundar

16§ Hundens ägare, den som tagit emot en hund för underhåll eller nyttjande eller den som endast tillfälligt vårdar en hund är skyldig att följa bestämmelserna i 16 och 17 §§ i dessa föreskrifter. Det som sägs i dessa paragrafer gäller inte för ledarhund till synskadad person eller polishund i tjänst eller för service- och signalhund.

17§ Hundar ska hela året hållas kopplade inom centrum som definieras i bilaga 2 och på skol- och förskolegårdar då dessa är tillgängliga för allmänheten, på lekplatser, belysta motionsspår, allmänna idrottsplatser som är inhägnade och inte upplåtna för hundaktiviteter, på försäljningsplats medan torghandel pågår samt på platser som kommunen enligt 3 § jämställt med offentlig plats.

Under perioden 1 maj till och 30 september ska hundar hållas kopplade i parker och på öppna jordytor avsedda för plantering och de av kommunen utpekade:

Allmänna vandrings- och cykelleder
Skogsfrun och Hagadalsleden på Ormberget samt Malmleden, Bruksleden och Slipleden i Karlsvik.

Allmänna badplatser
First Camp (Arcus camping), Brändön, Gültzauudden, Klubbviken, Kängön (Råneå), Lulsundet, Lulviksbadet, Mörön, Notviken, Näset (Sunderbyn), Rörbäcken, Storsand och Trolltjärn. (se bilaga 3)

Tikar ska under löptid hållas kopplade på alla offentliga platser samt inom alla områden som kommunen enligt 3 § jämställt med offentlig plats.

När en hund inte hålls kopplad ska den ha halsband på sig med ägarens namn, adress och telefonnummer.

18§ Föroreningar efter hundar ska plockas upp på alla offentliga platser och de områden där hunden ska hållas kopplad enligt 16 § i dessa föreskrifter samt alla allmänna gång- cykel- och mopedvägar som är markerade med skyltar.

Fyrverkeri och andra pyrotekniska varor

19§ Användande av fyrverkerier och andra pyrotekniska varor kräver tillstånd av Polismyndigheten, utom på nyårsafton och därpå följande dag mellan klockan 21:00-01:00.

Det är förbjudet att använda pyrotekniska varor inom det i Gammelstad avgränsade världsarvsområdet (se bilaga 4) på grund av brandrisken. Förbudet gäller även inom 200 meter från Sunderby sjukhus och samtliga vård- och omsorgsboenden i kommunen.

Skjutning med luftvapen med mera

20§ Luftvapen, kolsyre-, fjäder- och paintballvapen samt pil- eller slangbågar får inte, utan Polismyndighetens tillstånd, användas på offentlig plats eller områden som jämställts med offentlig plats enligt 3 § i dessa föreskrifter.

Avgift för att använda offentlig plats

21§ För användning av offentlig plats och område inom kommunen jämställt med sådan plats har kommunen rätt att ta ut en avgift enligt de grunder som har beslutats av kommunfullmäktige.

Överträdelse av lokal ordningsföreskrift

22§ Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot någon av bestämmelserna i dessa föreskrifter kan dömas till penningböter enligt 3 kapitlet 22 § andra stycket ordningslagen (1993:1617).

I ordningslagen finns också bestämmelser om föreläggande och förverkanden.

Dessa föreskrifter träder ikraft den 1 december 2021, då tidigare beslutade föreskrifter ska upphöra att gälla. Tidigare föreskrifter är beslutade av kommunfullmäktige den 27 november 1995 och trädde ikraft den 1 januari 1996.

Kommunfullmäktige har reviderat föreskrifterna: 1996-05-28, 1999-08-30, 2002-05-27 (§ 46), 2007-05-02 (§ 92), 2008-02-25 (§ 42), 2013-10-28 (§ 247) och 2021-10-25 (§ 220)

BILAGA 1 - Kartor som förtydligar områden där alkoholförtäring och brukande av lustgas är förbjudet enligt 12 och 13 §.

Förutom de områden som framgår av dessa kartor, får alkoholförtäring inte heller ske på områden som jämställts med offentlig plats enligt 3 § i de allmänna lokala ordningsföreskrifterna, samt på lekplatser, skolgårdar och förskolegårdar.

Luleå centrum

Förbudsområdet kring centrum begränsas av Svartövägen i norr och järnvägen i öster och följer sedan Skurholmsfjärdens koppling under järnvägen ut i Södra Hamnen och sedan runt centrumhalvön och upp längs Bodenvägen.

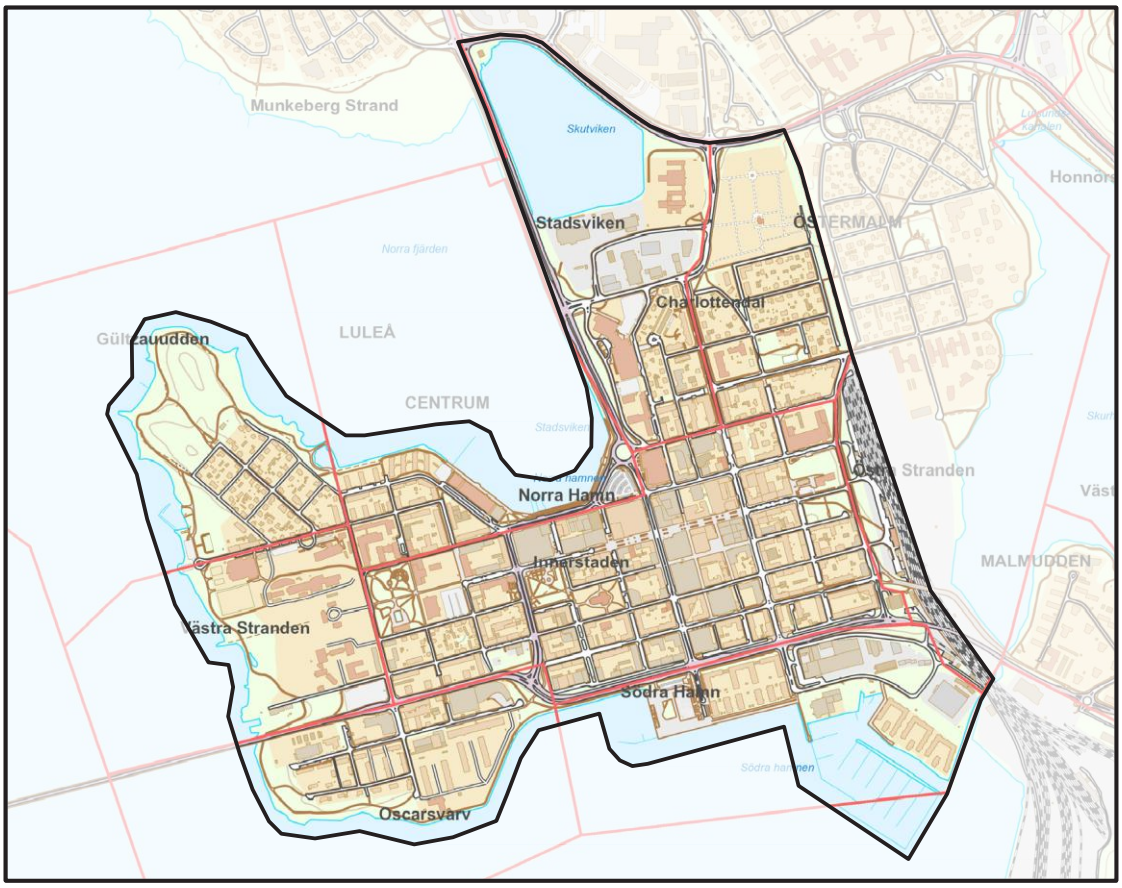

Kartorna har olika skalor för att öka läsbarheten. Ingen skala finns angiven.
Alla kartor är hämtade från kommunkartan, karträttigheter Luleå kommun.

LULEÅ KOMMUN

Örnäset

Förbudsområdet på Örnäset begränas av Hertsövägen i norr, fram till Örnäsvägen i öster, sedan väster in på Rödkallensväg sedan öster på Sörviksgatan, Örnäsvägen ner till Edeforsgatan sedan väster in på Klyvargatan, Örnäsvägen ut till Svartövägen och Svartövägen fram till Hertsövägen.

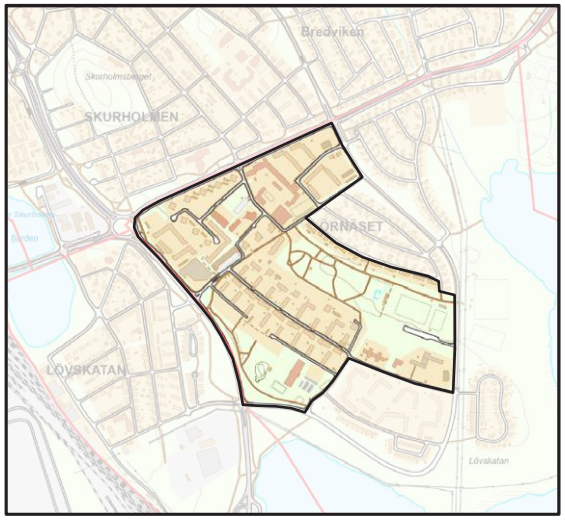

Björkskatan

Förbudsområdet på Björkskatan begränsas av Väderleden i öster och gångvägen runt centrum i de andra väderstrecken.

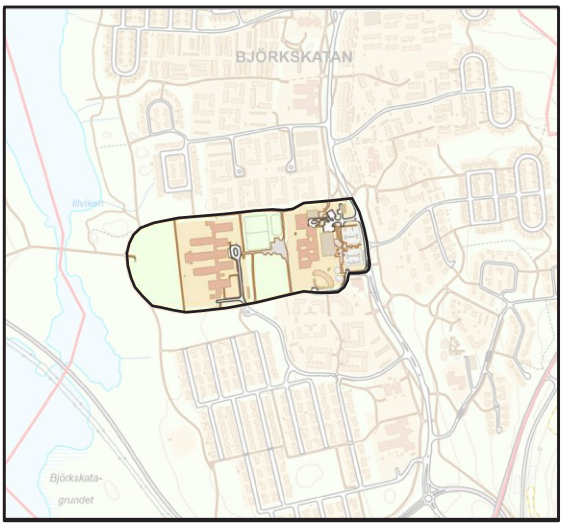

Hertsön

Förbudsområdet på Hertsön begränsas av Avaviksvägen i norr, ner längs Svedjevägen, via stig över skolgården till gångvägen som går till Långmyrvägen i öster. Sedan Långmyrvägen ned till gångvägen som i söder binder samman denna väg med Backmyrvägen i väster.

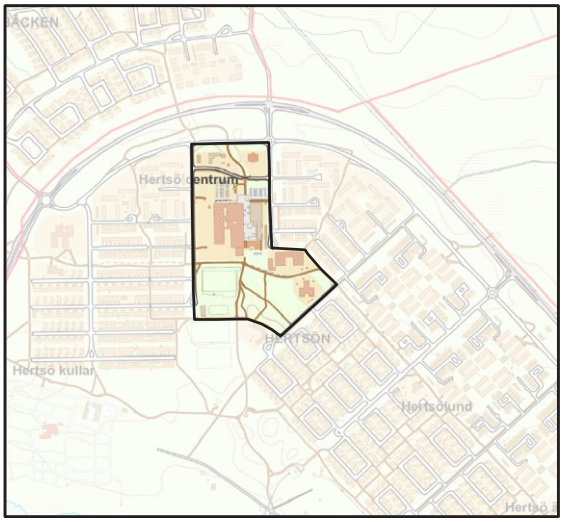

Porsön

Förbudsområdet på Porsön begränsas av Porsövägen i väster, Docentvägen i norr och Professorsvägen i söder samt gång- och cykelvägen i öster som sammanbinder de sistnämnda två gatorna och omgärdar centrum.

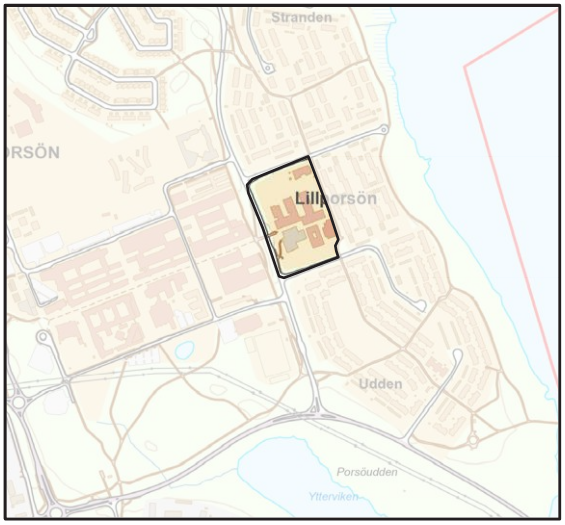

Kartorna har olika skalor för att öka läsbarheten. Ingen skala finns angiven.
Alla kartor är hämtade från kommunkartan, karträttigheter Luleå kommun.

LULEÅ KOMMUN

Mjölkudden

Förbudsområdet på Mjölkudden begränsas av Mjölkuddsvägen i norr och väster, sedan är det en avgränsning som följer fasaderna mot de halvoffentliga ytorna som omgärdar Mjölkuddens centrum.

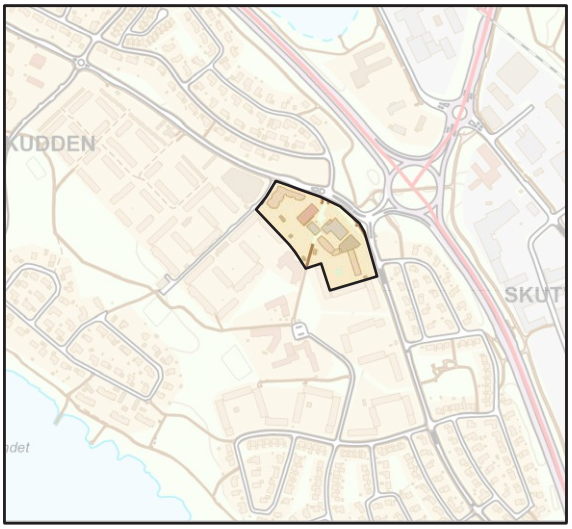

Bergnäset

Förbudsområdet på Bergnäset begränsas av Trollebergsvägen i nordväst, Trollstigen i norr och förlängningen av denna ut på Granuddsvägen i öster. I söder och väster avgränsar Trolltjärnsvägen.

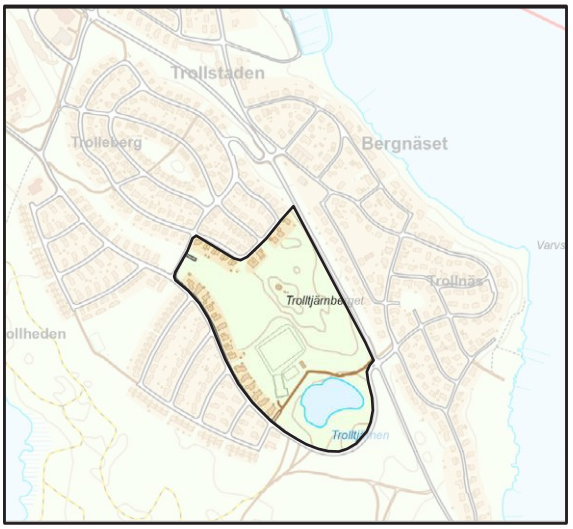

Gammelstad

I Gammelstad finns det två avgränsade förbudsområden.
Förbudsområdet för **Stadsöns centrum** begränsas av Mariebergsvägen, Övägen, Andersvägen samt gång- och cykelvägen till Mariebergsvägen.
Förbudsområdet för **Kyrkbyns centrum** begränsas av Sockenvägen och Kyrktorget.

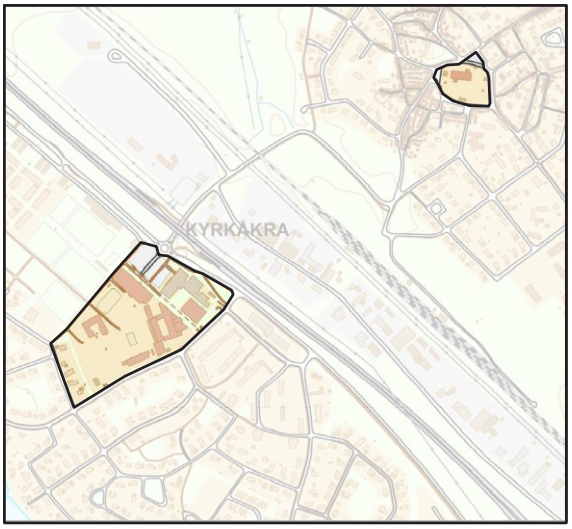

Råneå

Förbudsområdet i Råneå begränsas av Sörforsvägen i nordväst, Kängsövägen i öster, sedan runt affärsbyggnaderna till Klapphällsstigen i söder, sedan Klockarvägen upp till Affärsvägen och denna västerut.

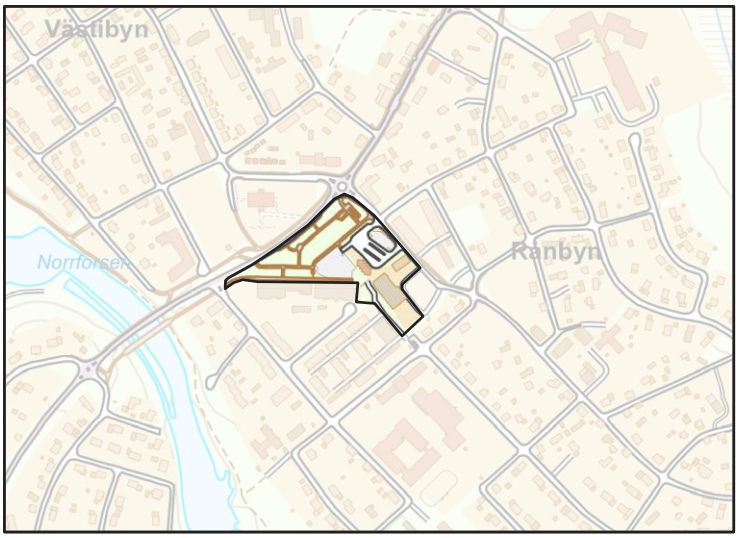

Kartorna har olika skalor för att öka läsbarheten. Ingen skala finns angiven.
Alla kartor är hämtade från kommunkartan, karträttigheter Luleå kommun.

BILAGA 2 - Karta som förtydligar var i centrum som hundar alltid ska hållas kopplade enligt 16 § första stycket.

Förutom det område som förtydligas i denna karta,
ska hundar hållas kopplade på de platser och tider som beskrivs i 16§.

Luleå centrum

Det är koppeltvång för hundar inom nedan angivet område som begränsas av Svartövägen i norr och järnvägen i öster och följer sedan Skurholmsfjärdens koppling under järnvägen ut i Södra Hamnen och sedan runt centrumhalvön och upp längs Bodenvägen.

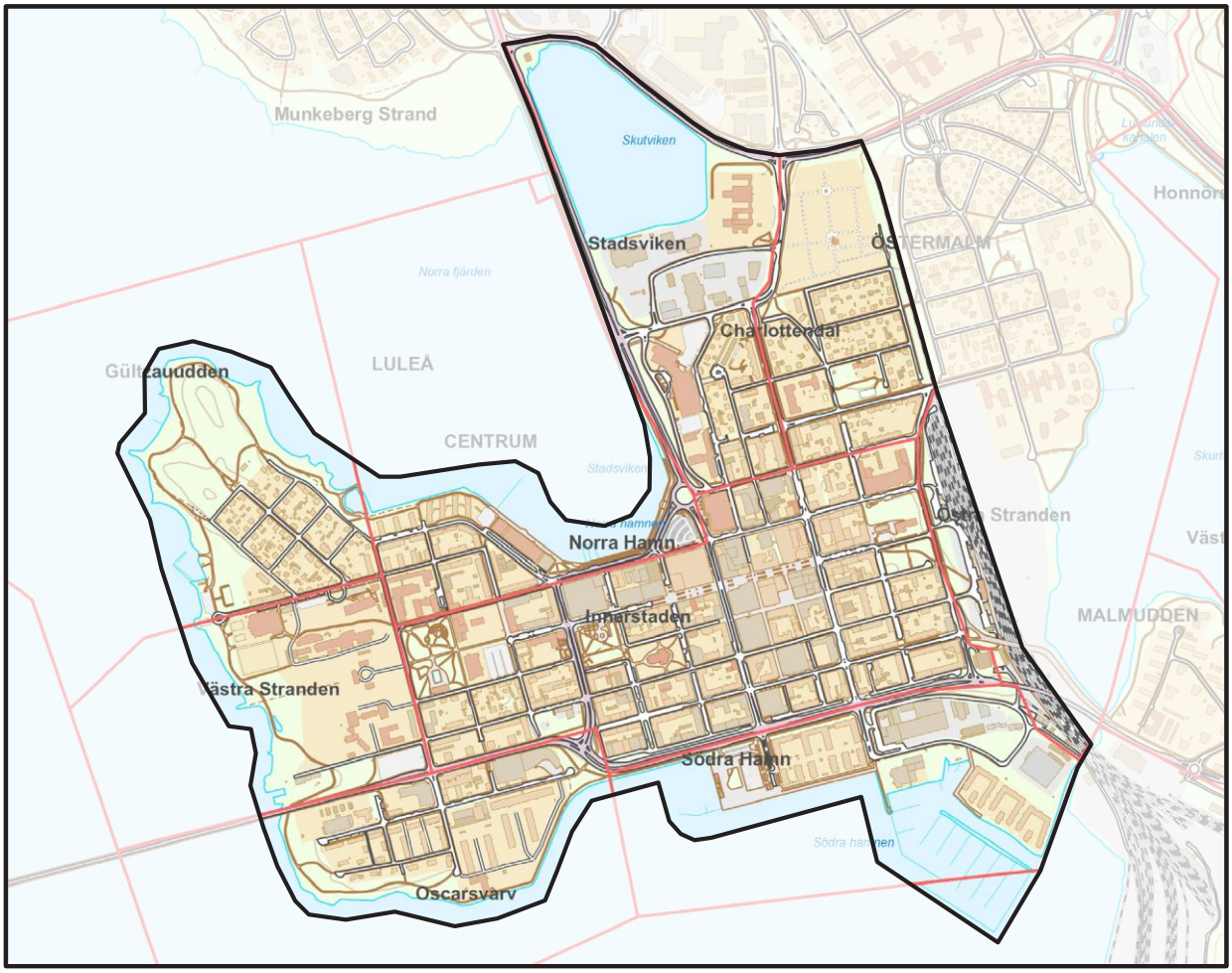

Kartan har ingen skala angiven. Alla kartor är hämtade från kommunkartan, karträttigheter Luleå kommun.

BILAGA 3 - Karta som visar de allmänna badplatser där hundar ska hållas kopplade under perioden 1 maj till 30 september enligt 16 §.

Förutom det område som förtydligas i denna karta,
ska hundar hållas kopplade på de platser och tider som beskrivs i 16§.

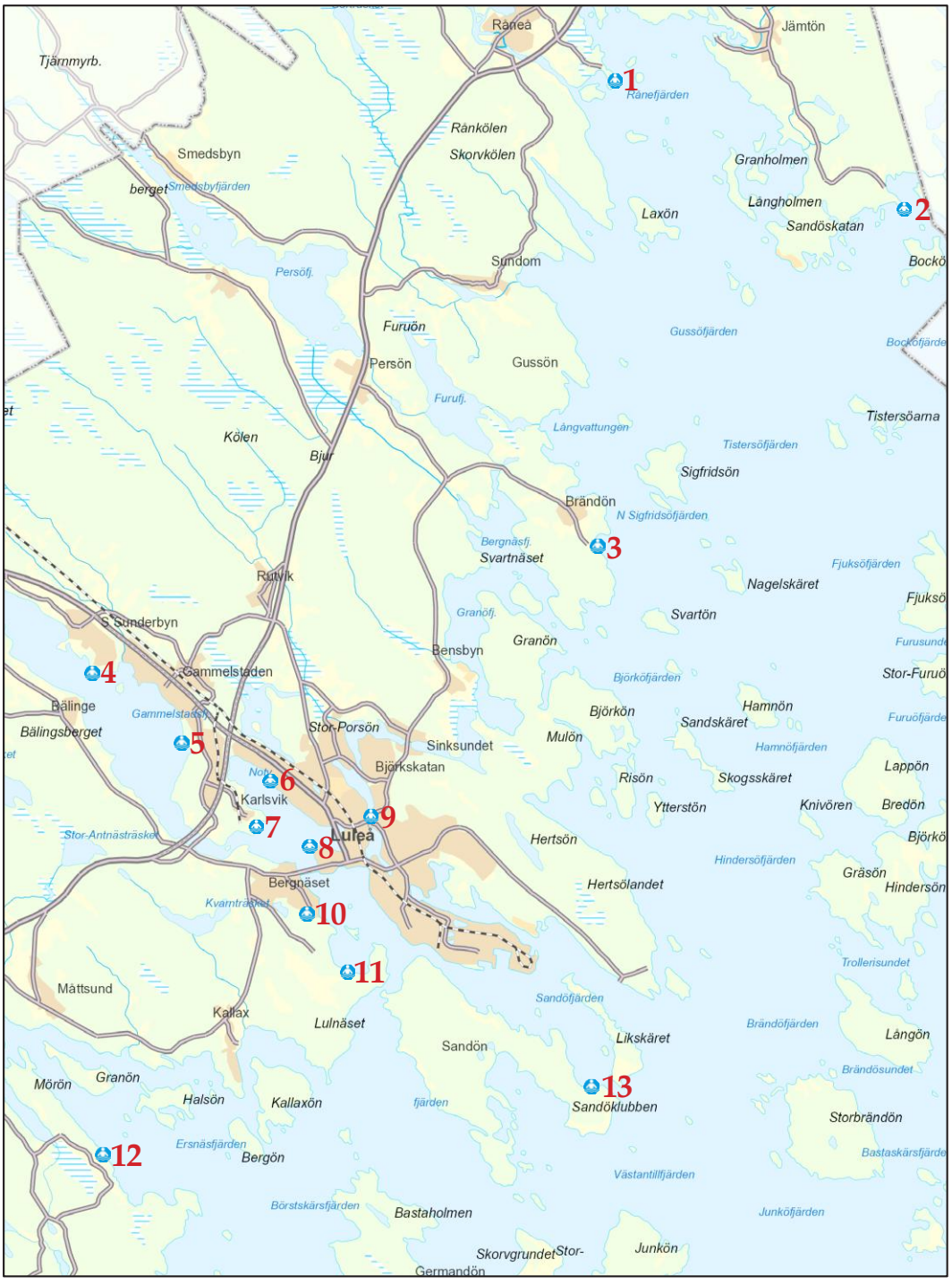

1. Kängsön, Råneå
2. Rörbäcken
3. Brändön
4. Näset, Sunderbyn
5. Storsand
6. Notviken
7. First Camp (*Arcus Camping*)
8. Gültzauudden
9. Lulsundet
10. Trolltjärn
11. Lulviksbadet
12. Mörön
13. Klubbviken

Kartan har ingen skala angiven. Alla kartor är hämtade från kommunkartan, karträttigheter Luleå kommun.

BILAGA 4 - Karta som preciserar utbredningen av världsarvet vid Gammelstads kyrkby, se 18 §.

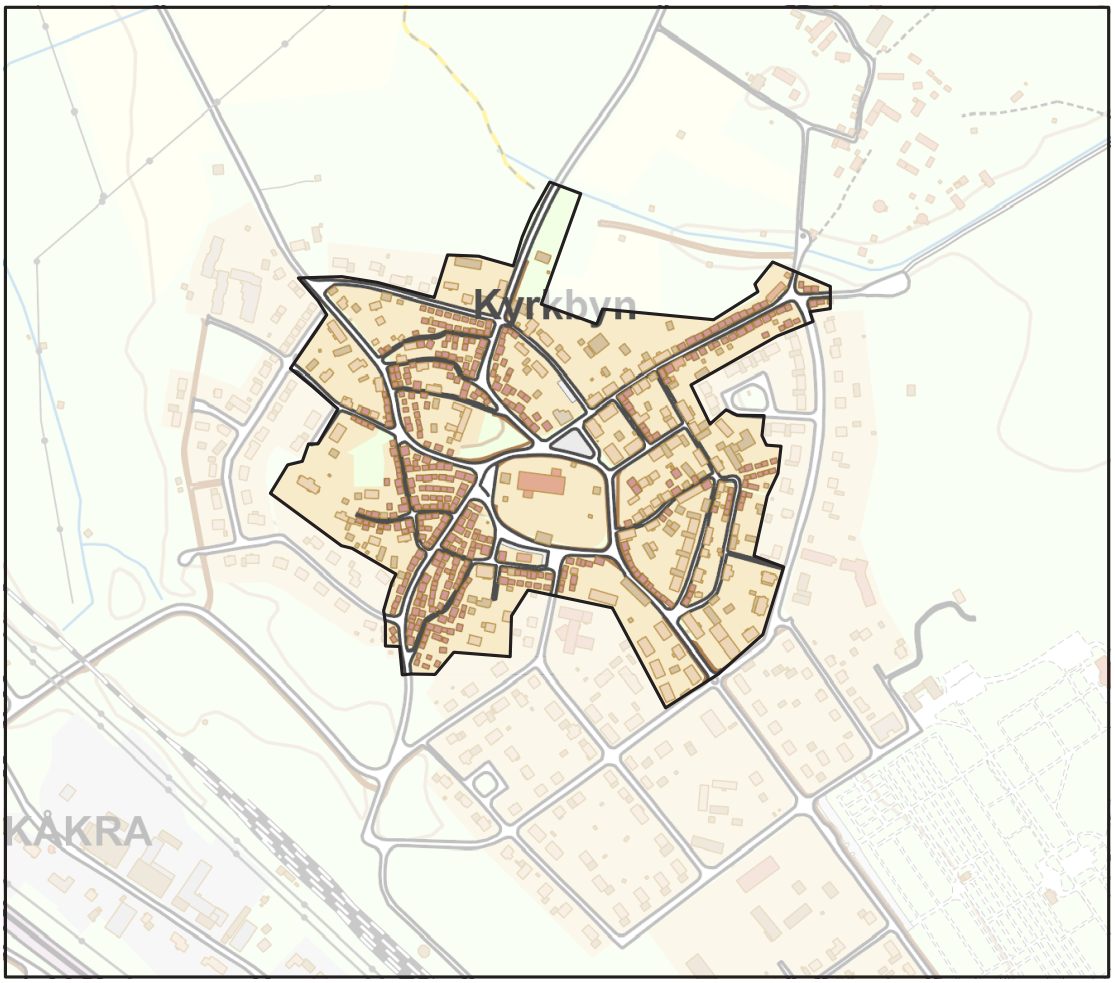

Kartan har ingen skala angiven. Alla kartor är hämtade från kommunkartan, karträttigheter Luleå kommun.

Revidering av Luleå kommuns allmänna lokala ordningsföreskrifter

LULEÅ KOMMUN

David Johansson
Avdelningschef Verksamhetsstöd
Infrastruktur- och serviceförvaltningen

Jan Lundberg
Verksamhetsutvecklare
Infrastruktur- och serviceförvaltningen

Revidering av Luleå kommuns allmänna lokala ordningsföreskrifter

Bakgrund

- Kommunfullmäktige beslutade 2025-08-25, § 144 att bifalla en motion från Dexter Krokstedt (SD) om förbud mot användning av lustgas i berusningssyfte på offentlig plats.
- Den 16 oktober beslutade infrastruktur- och servicenämnden att rekommendera kommunfullmäktige besluta att godkänna revideringen av Luleå kommuns allmänna lokala ordningsföreskrifter och att de nya föreskrifterna börjar gälla från och med 2026-01-01.
- **allmänna lokala ordningsföreskrifter** är regler som kompletterar ordningslagen och syftar till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet på offentliga platser inom kommunen.

Revidering av Luleå kommuns allmänna lokala ordningsföreskrifter

Förändring i allmänna lokala ordningsföreskrifter

- Brukande av Lustgas i berusningssyfte blir ny §13 i ordningsföreskrifterna där det framgår att lustgas inte får brukas inom de områden som redovisas i Bilaga 1 (kartor), på områden som jämställts med offentlig plats samt lekplatser, skolgårdar, förskolegårdar och allmänna idrottsplatser som är inhägnade.

Tack!

LULEÅ KOMMUN

David Johansson
Avdelningschef Verksamhetsstöd
Infrastruktur- och serviceförvaltningen

Jan Lundberg
Verksamhetsutvecklare
Infrastruktur- och serviceförvaltningen

§ 74

Rivning del av Stadsöskolan

Ärendenr 2025/1540-2.6.1.2

Samhällsbyggnadsutskottets förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att riva delar av Stadsöskolan: övningsbyggnaden och modulbyggnaden för åk 4–6 till följd av beslutet om skolstruktur för Gammelstad. Beslutet gäller under förutsättning att medel för rivningen beslutas av kommunfullmäktige.
2. Kommunfullmäktige beslutar att finansförvaltningen ska ta kostnaden för rivning och kvarvarande restvärde för delar av Stadsöskolan.

Sammanfattning av ärendet

Barn- och utbildningsnämnden har 2022-04-20 § 53 (Skolstruktur - Gammelstad) beslutat att nuvarande Stadsöskolans paviljong rivs och ersätts.

Infrastruktur- och servicenämnden har 2025-09-18 § 88 beslutat rekommendera kommunstyrelsen besluta att riva delar av Stadsöskolan. Av beslutet framgår att kostnaden för rivningen ska belasta finansförvaltningen.

Kommunstyrelseförvaltningen har efterfrågat kompletterande uppgifter om bedömd kostnad för rivningen. Infrastruktur- och serviceförvaltningen uppskattar kostnaden för rivningen till ca 20 miljoner kronor utifrån befintligt underlag. Övningsbyggnaden planeras att rivas år 2026 med en uppskattad kostnad om 10 miljoner kronor, modulbyggnaden planeras att rivas år 2028 med en uppskattad kostnad om 10 miljoner kronor. En miljöinventering har ännu inte genomförts, och jämförelser med tidigare rivningar är svåra att göra på grund av stora skillnader mellan byggnaderna.

Som framgår av Mål och budget 2026-2028, budgeteras inte kostnader för rivning och sanering eftersom beloppens storlek är svårbedömda till dess att rivningsprocessen sätts i gång. Kvarvarande restvärde för övningsbyggnaden är 6,9 miljoner kronor och modulbyggnaden 0,2 miljoner kronor.

Detta innebär att kostnaden beräknas till totalt 16,9 miljoner kronor år 2026 vilket kommer belasta resultatet det året. Bedömd kostnad 2028 beräknas till 10,2 miljoner kronor. Kostnaderna kommer att belasta finansförvaltningen.

Nettot av kommunens samtliga kostnader för rivning och sanering samt intäkter av reavinster/förluster kommer sammantaget hanteras inom finansförvaltningen och påverkar kommunens resultat för respektive år.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunstyrelsen besluta att riva delar av Stadsöskolan: övningsbyggnaden och modulbyggnaden för åk 4–6 till följd av beslutet om skolstruktur för Gammelstad. Beslutet gäller under förutsättning att medel för rivningen beslutas av kommunfullmäktige, samt föreslagit kommunfullmäktige besluta att finansförvaltningen ska ta kostnaden för rivning och kvarvarande restvärde för delar av Stadsöskolan.

Sammanträdet
Infrastruktur- och serviceförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång
Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag under proposition och finner att samhällsbyggnadsutskottet bifaller förslaget.

Dialog
Dialog har förts mellan kommunstyrelseförvaltningen, ekonomikontoret och infrastruktur- och serviceförvaltningen.

Beslutsunderlag
- Infrastruktur- och servicenämndens beslut 2025-09-18 § 88, KLF Hid: 2025.10154
- Presentation rivning del av Stadsöskolan, KLF Hid: 2025.10155
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande rivning del av Stadsöskolan, KLF Hid: 2025.11603

§ 88

Rivning del av Stadsöskolan

Ärendenr 2025/514-2.6.1.2

Infrastruktur- och servicenämndens beslut

Infrastruktur- och servicenämnden beslutar rekommendera kommunstyrelsen besluta att riva delar av Stadsöskolan: övningsbyggnaden och modulbyggnaden för åk 4–6 till följd av skolbeslutet för Gammelstad. Kostnaden för rivning tas på finansförvaltningen.

Sammanfattning av ärendet

Barn- och utbildningsnämnden (BUN) har 2022-04-20 § 53, beslutat om ny- och ombyggnation för att inrymma årskurs F-6 för cirka 450 elever i anslutning till nuvarande Stadsöskolan.

Infrastruktur- och serviceförvaltningen (ISF) har omhändertagit de verksamhetsbehov som framtagits tillsammans med arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen (AUF). Olika förslag har diskuterats tillsammans med Stadsöskolans verksamhet och resulterat i en lösning där behoven för F-6 verksamhet placeras i en ny huskropp som byggs ihop med befintlig skolbyggnad för åk 7–9.

Ny skolbyggnad kommer placeras där nuvarande övningsbyggnad finns (Övägen 6 A-C). Övningsbyggnaden behöver därför rivas. Modulbyggnaden (Övägen 4 A-E) som åk 4–6 är i idag kommer att rivas när utbyggnaden är klar och markytan blir skolgård.

För att klara behovet av lokaler som idag finns i övningsbyggnaden kommer moduler att behövas. Modulerna placeras tillfälligt på skolgården och tas bort då byggnationen är klar. Inför rivningarna görs återbruksinventering.

Den nya skolbyggnaden bedöms kunna tas i bruk 2028.

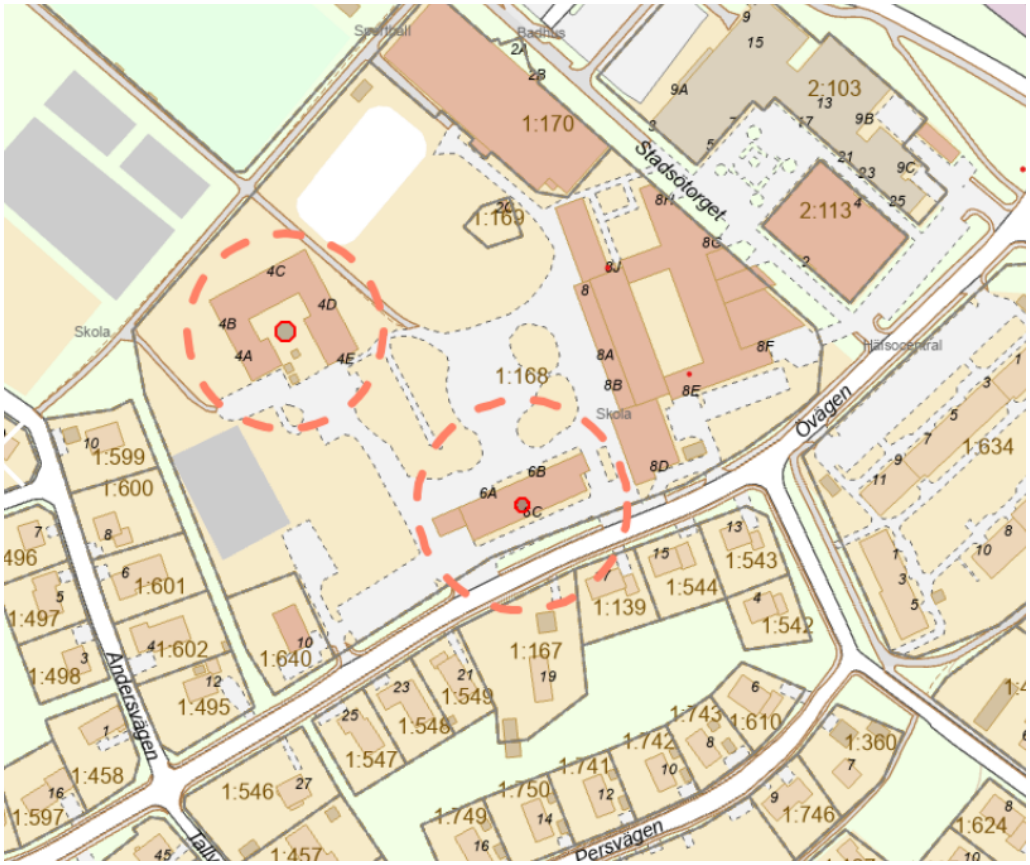

Infrastruktur- och servicenämndens arbetsutskott har 2025-09-04 § 33 föreslagit infrastruktur- och servicenämnden besluta att rekommendera kommunstyrelsen besluta att riva delar av Stadsöskolan: övningsbyggnaden och modulbyggnaden för åk 4–6 till följd av skolbeslutet för Gammelstad. Kostnaden för rivning tas på finansförvaltningen.

Sammanträdet

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag under proposition och finner att infrastruktur- och servicenämnden bifaller förslaget.

Dialog

Dialog har förts mellan infrastruktur- och serviceförvaltningen och arbetsmarknad- och utbildningsförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Infrastruktur- och serviceförvaltningens förslag till beslut avseende rivning del av Stadsöskolan, SBF Hid: 2025.2909
- Presentation rivning av del av Stadsöskolan, SBF Hid: 2025.2988
- Infrastruktur- och servicenämndens arbetsutskotts beslut 2025-09-04 § 33, SBF Hid: 2025.3033

Beslutet skickas till

Infrastruktur- och serviceförvaltningens ledningsgrupp
Arbetsmarknad- och utbildningsförvaltningens ledningsgrupp
Kommunstyrelseförvaltningens kansli

Rivning del av Stadsöskolan

2025/514

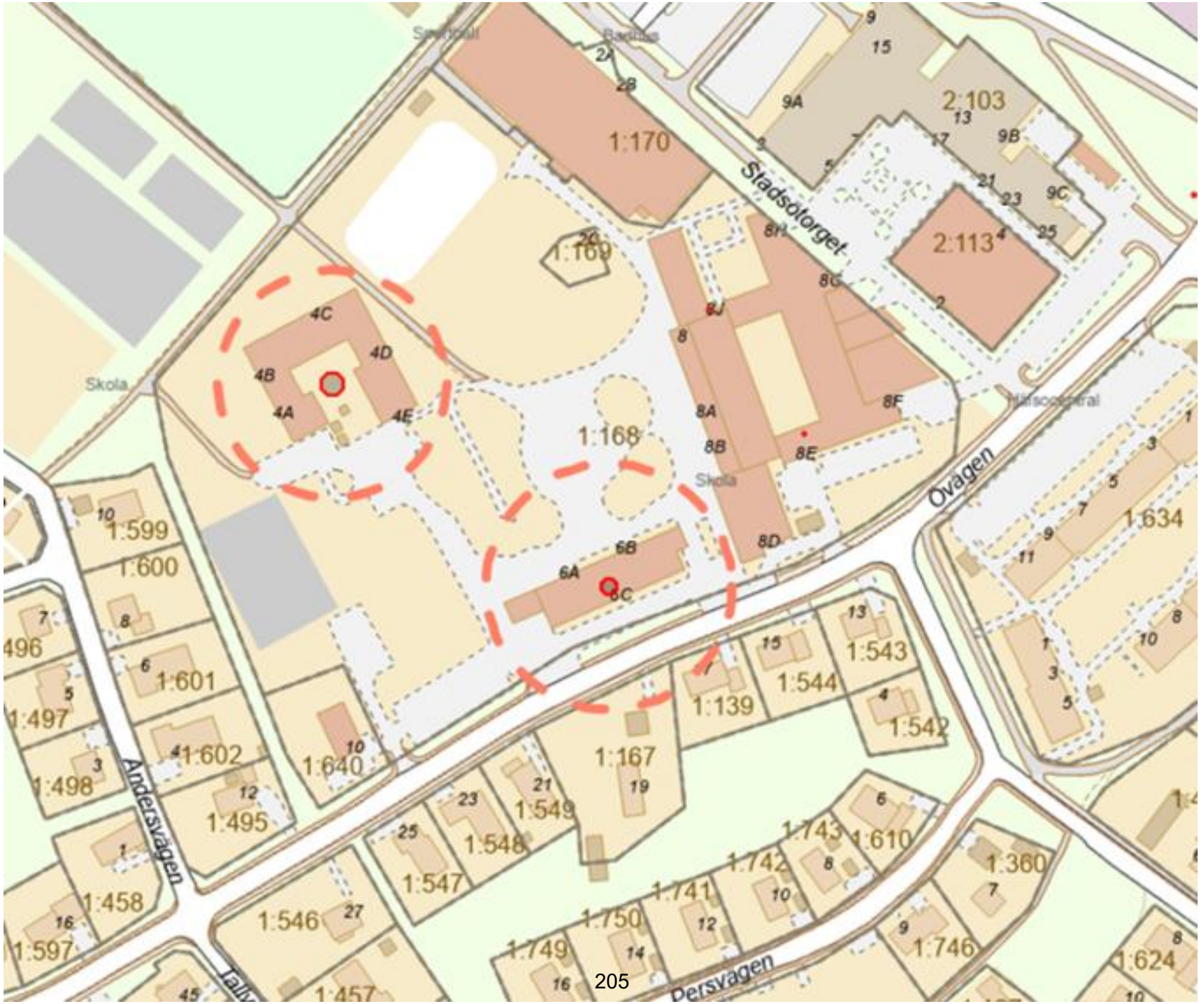
Stadsotorget
Ovagen
Skola
Skola
Andersvagen
Persvagen
1:170
1:169
1:168
2:103
2:113
1:599
1:600
1:601
1:602
1:495
1:640
1:497
1:498
1:458
1:597
1:546
1:457
1:547
1:548
1:549
1:167
1:139
1:544
1:543
1:542
1:634
1:610
1:743
1:742
1:741
1:750
1:749
1:746
1:360
1:624

Övningsbyggnaden & mellanstadiets paviljong

Visionsbild Stadsöskolan

Infrastruktur- och serviceförvaltningens förslag till beslut

Infrastruktur- och servicenämnden beslutar rekommendera kommunstyrelsen besluta att riva delar av Stadsöskolan: övningsbyggnaden och modulbyggnaden för åk 4–6 till följd av skolbeslutet för Gammelstad. Kostnaden för rivning tas på finansförvaltningen.

§ 75

Remiss av förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol

Ärendenr 2025/1659-1.3.1.5

Samhällsbyggnadsutskottets förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att anta avdelning miljö och byggs remissvar enligt bilaga KLF Hid: 2025.11259 som sitt eget och avge det som Luleå kommuns remissvar till Socialdepartementet.

Sammanfattning av ärendet

Socialdepartementet, Enheten för hälsa och civilsamhälle har skickat remissen till Luleå kommun för yttrande. Remissen innehåller förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol. Sista svarsdatum är 20 januari 2026.

Sammanfattning av remissvar

Avdelning miljö och bygg ställer sig positiv till det föreslagna initiativet att genomföra en översyn och regelförenkling av alkohollagen. Förslaget bedöms inte påverka lagens grundläggande skyddssyfte, då kraven för att erhålla serveringstillstånd kvarstår. Alkoholservering kommer fortsatt att ske under reglerade och kontrollerade former, genom bestämmelser om öppettider, tillsyn samt utbildningskrav för personal. Detta skapar en ram som begränsar skadeverkningar kopplade till alkoholkonsumtion. Förslaget innebär ökad flexibilitet för företagare, som ges möjlighet att själva avgöra om, när och hur mat ska serveras. Det öppnar upp för nya affärskoncept och stärker därmed näringslivet, vilket i sin tur främjar tillväxt och sysselsättning. Möjligheten att bevilja tillstånd även till uteserveringar utan inomhuslokal bedöms särskilt gynna verksamheter såsom strand- och parkserveringar. Avdelningen ser även att förslaget bidrar till mer likvärdiga villkor mellan olika typer av serveringsställen, inklusive mindre aktörer och tillfälliga arrangemang.

Remissvaret finns i sin helhet i bilaga.

Miljö- och byggnadsnämnden har 2025-10-22 § 148 föreslagit kommunstyrelsen besluta att anta avdelning miljö och byggs remissvar enligt bilaga KLF Hid: 2025.11259 som sitt eget och avge det som Luleå kommuns remissvar till Socialdepartementet.

Sammanträdet
Infrastruktur- och serviceförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång
Ordföranden ställer miljö- och byggnadsnämndens förslag under proposition och finner att samhällsbyggnadsutskottet bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet
Förenklingsrådet föreslår att 8 kap. 15 § i alkohollagen (2010:1622) upphävs, vilket innebär att kravet på att serveringsställen måste ha ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahålla lagad eller på annat sätt tillredd mat för stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten slopas. Detsamma gäller för kravet att serveringsställen ska erbjuda ett utifrån storleken på serveringsstället lämpligt antal sittplatser för matservering. Förenklingsrådet föreslår vidare att kravet att ha ett eget kök för tillredning av mat vid cateringverksamhet (8 kap. 4 § 2 st.) tas bort, samt att vissa förtydliganden görs avseende lokalbegreppet i alkohollagen.

I övrigt föreslår Förenklingsrådet inte några ändringar eller lättnader i alkohollagen vad gäller grundförutsättningarna för att beviljas ett serveringstillstånd till allmänheten. Kraven på att den sökande ska vara minst 20 år, vara personligt och ekonomiskt lämplig, samt ha tillräckliga kunskaper om alkohollagen ska kvarstå. Vidare ska serveringsstället fortsatt säkerställa att alkoholkonsumtionen kan ske under ordnade former och med god överblickbarhet och kontroll. Dessa krav gäller all servering, även på inrättningar som har en tydligare inriktning mot dryckesservering.

I dag ställer alkohollagen krav på att restauranger som vill servera alkohol till allmänheten även måste erbjuda matservering som ska inkludera ett varierat utbud av maträtter fram till klockan 23.00, därefter kan ett enklare urval av rätter erbjudas gästerna. Maten ska vidare tillagas på plats, i ett fullt utrustat kök som ska vara beläget i anslutning till en serveringslokal. I förhållande till serveringsställets storlek, ska serveringslokalen ha ett lämpligt antal sittplatser för matservering så att gäster kan serveras mat sittandes. Tanken bakom alkohollagens krav på matservering och eget kök för stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten är att begränsa tillgången till alkohol och minska berusningsgraden genom att ställa krav på att serveringsställen ska kunna erbjuda och servera tillagad mat.

Som kravet i alkohollagen är utformat finns dock inga krav på att den som köper alkohol även måste äta mat i samband med detta. Det ger därför ingen garanti för att säkerställa matintag och på så sätt begränsa berusningsgraden.

Majoriteten av de företag som intervjuats i utredningen framhåller att de fortsatt vill kunna servera mat. Men som kravet på matservering och eget kök är formulerat leder det till en rad olika problem och kostnader för företag inom restaurangbranschen. Det uppstår även kostnader för matsvinn när restauranger måste ha råvaror och mat tillgängliga för tillagning under tider när få beställer. Förenklingsrådet bedömer att förslaget kan ha en positiv inverkan på branschens utveckling och tillväxt som helhet samt skapa fler arbetstillfällen.

Mot bakgrund av de folkhälsorelaterade aspekterna bakom dagens lagkrav har Förenklingsrådet analyserat olika konsekvenser för enskilda som förslaget skulle kunna medföra utifrån ett folkhälsoperspektiv. En jämförelse har också gjorts med den alkoholreform som genomfördes i Finland 2018, vilken bland annat innebar att krav på matservering avskaffades. Förenklingsrådets bedömning är att risker och eventuella negativa skadeverkningar till följd av ett avskaffande av kraven är begränsade och hanterbara inom ramen för övriga regler i alkohollagen. Det går inte heller att fastställa att den nuvarande och pågående generella konsumtionsminskningen i samhället skulle bromsas upp, som en effekt av ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök i alkohollagen, särskilt mot bakgrund av den fortsatt positiva utvecklingen i Finland efter 2018.

I utredningen har Förenklingsrådet beaktat olika målkonflikter och utifrån dem kommit fram till en noga avvägd bedömning att de positiva samhällsekonomiska effekterna utgör starka skäl för att genomföra förenklingen och att dessa väger tyngre än de förväntade negativa samhällsekonomiska effekterna av förslaget.

De föreslagna ändringarna i alkohollagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Beslutsunderlag

- Miljö- och byggnadsnämndens beslut 2025-10-22 § 148, KLF Hid: 2025.11258
- Svar på remiss avseende Förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol, KLF Hid: 2025.11259
- Förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol från Förenklingsrådet, KLF Hid: 2025.10791
- Remissmissiv - Förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol, KLF Hid: 2025.10792

§ 148

Yttrande över remiss avseende Förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol

Ärendenr: A-2025-33

Miljö- och byggnadsnämndens beslut

Miljö- och byggnadsnämnden beslutar att rekommendera kommunstyrelsen att anta avdelning miljö och byggs remissvar enligt bilaga MBF Hid: 2025.1262 som sitt eget och avge det som Luleå kommuns remissvar till Socialdepartementet.

Sammanfattning av ärendet

Socialdepartementet, Enheten för hälsa och civilsamhälle har skickat remissen till Luleå kommun för yttrande. Remissen innehåller förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol. Sista svarsdatum är 20 januari 2026.

Sammanfattning av remissvar

Avdelning miljö och bygg ställer sig positiv till det föreslagna initiativet att genomföra en översyn och regelförenkling av alkohollagen. Förslaget bedöms inte påverka lagens grundläggande skyddssyfte, då kraven för att erhålla serveringstillstånd kvarstår. Alkoholservering kommer fortsatt att ske under reglerade och kontrollerade former, genom bestämmelser om öppettider, tillsyn samt utbildningskrav för personal. Detta skapar en ram som begränsar skadeverkningar kopplade till alkoholkonsumtion. Förslaget innebär ökad flexibilitet för företagare, som ges möjlighet att själva avgöra om, när och hur mat ska serveras. Det öppnar upp för nya affärskoncept och stärker därmed näringslivet, vilket i sin tur främjar tillväxt och sysselsättning. Möjligheten att bevilja tillstånd även till uteserveringar utan inomhuslokal bedöms särskilt gynna verksamheter såsom strand- och parkserveringar. Avdelningen ser även att förslaget bidrar till mer likvärdiga villkor mellan olika typer av serveringsställen, inklusive mindre aktörer och tillfälliga arrangemang.

Remissvaret finns i sin helhet i bilaga.

Avdelning miljö och bygg har föreslagit miljö- och byggnadsnämnden besluta att rekommendera kommunstyrelsen att anta avdelning miljö och byggs remissvar enligt bilaga MBF Hid: 2025.1262 som sitt eget och avge det som Luleå kommuns remissvar till Socialdepartementet.

Sammanträdet
Avdelning miljö och bygg föredrar ärendet.

Fredrik Sidevärn (C) och Joas Funck (SD) föreslår bifalla avdelning miljö och byggs förslag.

Beslutsgång
Ordföranden ställer avdelning miljö och byggs förslag under proposition och finner att miljö- och byggnadsnämnden bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet
Förenklingsrådet föreslår att 8 kap. 15 § i alkohollagen (2010:1622) upphävs, vilket innebär att kravet på att serveringsställen måste ha ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahålla lagad eller på annat sätt tillredd mat för stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten slopas. Detsamma gäller för kravet att serveringsställen ska erbjuda ett utifrån storleken på serveringsstället lämpligt antal sittplatser för matservering. Förenklingsrådet föreslår vidare att kravet att ha ett eget kök för tillredning av mat vid cateringverksamhet (8 kap. 4 § 2 st.) tas bort, samt att vissa förtydliganden görs avseende lokalbegreppet i alkohollagen.

I övrigt föreslår Förenklingsrådet inte några ändringar eller lättnader i alkohollagen vad gäller grundförutsättningarna för att beviljas ett serveringstillstånd till allmänheten. Kraven på att den sökande ska vara minst 20 år, vara personligt och ekonomiskt lämplig, samt ha tillräckliga kunskaper om alkohollagen ska kvarstå. Vidare ska serveringsstället fortsatt säkerställa att alkoholkonsumtionen kan ske under ordnade former och med god överblickbarhet och kontroll. Dessa krav gäller all servering, även på inrättningar som har en tydligare inriktning mot dryckesservering.

I dag ställer alkohollagen krav på att restauranger som vill servera alkohol till allmänheten även måste erbjuda matservering som ska inkludera ett varierat utbud av maträtter fram till klockan 23.00, därefter kan ett enklare urval av rätter erbjudas gästerna. Maten ska vidare tillagas på plats, i ett fullt utrustat kök som ska vara beläget i anslutning till en serveringslokal. I förhållande till serveringsställets storlek, ska serveringslokalen ha ett lämpligt antal sittplatser för matservering så att gäster kan serveras mat sittandes. Tanken bakom alkohollagens krav på matservering och eget kök för stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten är att begränsa tillgången till alkohol och minska berusningsgraden genom att ställa krav på att serveringsställen ska kunna erbjuda och servera tillagad mat.

Som kravet i alkohollagen är utformat finns dock inga krav på att den som köper alkohol även måste äta mat i samband med detta. Det ger därför ingen garanti för att säkerställa matintag och på så sätt begränsa berusningsgraden. Majoriteten av de företag som intervjuats i utredningen framhåller att de fortsatt vill kunna servera mat. Men som kravet på matservering och eget kök är formulerat leder det till en rad olika problem och kostnader för företag inom restaurangbranschen. Det uppstår även kostnader för matsvinn när restauranger måste ha råvaror och mat tillgängliga för tillagning under tider när få beställer. Förenklingsrådet bedömer att förslaget kan ha en positiv inverkan på branschens utveckling och tillväxt som helhet samt skapa fler arbetstillfällen.

Mot bakgrund av de folkhälsorelaterade aspekterna bakom dagens lagkrav har Förenklingsrådet analyserat olika konsekvenser för enskilda som förslaget skulle kunna medföra utifrån ett folkhälsoperspektiv. En jämförelse har också gjorts med den alkoholreform som genomfördes i Finland 2018, vilken bland annat innebar att krav på matservering avskaffades. Förenklingsrådets bedömning är att risker och eventuella negativa skadeverkningar till följd av ett avskaffande av kraven är begränsade och hanterbara inom ramen för övriga regler i alkohollagen. Det går inte heller att fastställa att den nuvarande och pågående generella konsumtionsminskningen i samhället skulle bromsas upp, som en effekt av ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök i alkohollagen, särskilt mot bakgrund av den fortsatt positiva utvecklingen i Finland efter 2018.

I utredningen har Förenklingsrådet beaktat olika målkonflikter och utifrån dem kommit fram till en noga avvägd bedömning att de positiva samhällsekonomiska effekterna utgör starka skäl för att genomföra förenklingen och att dessa väger tyngre än de förväntade negativa samhällsekonomiska effekterna av förslaget.

De föreslagna ändringarna i alkohollagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026

Beslutsunderlag

- Svar på remiss avseende Förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol, MBF Hid: 2025.1262
- Förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol från Förenklingsrådet, MBF Hid: 2025.1261
- Remissmissiv - Förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol, MBF Hid: 2025.1260
- Avdelning miljö och byggs förslag gällande yttrande över remiss avseende Förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol, MBF Hid: 2025.1263

Beslutet skickas till
Kommunstyrelsen

Svar på remiss avseende Förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol

Ärende/diarienr A-2025-33

Kommunens ställningstagande

Avdelning miljö och bygg är positiva till förslaget och att man gör översyn av en regelförenkling av alkohollagen. Syftet med alkohollagen, och att det är en skyddslagstiftning, påverkas inte av detta förslag då de grundläggande kraven för att få serveringstillstånd kvarstår. Dessutom kommer alkoholkonsumtion i restaurangmiljöer fortsatt ske under reglerade och kontrollerade former via reglering av öppettider, tillsyn och utbildningskrav för personal, vilket skapar en ram som begränsar skador kopplade till konsumtion.

Förslaget skapar större flexibilitet för företagare då de själva får bestämma om, när och hur mat ska serveras. Det öppnar också upp för nya affärskoncept vilket ger ett stärkt näringsliv och bidrar till tillväxt och sysselsättning. Det möjliggör också att tillstånd kan ges även till uteserveringar som saknar inomhuslokal, vilket gynnar t.ex. strand- och parkserveringar.

Avdelning miljö och bygg ser också att förslaget skapar mer likvärdiga villkor mellan olika typer av serveringsställen, inklusive mindre aktörer och tillfälliga arrangemang.

För avdelningens del kommer gissningsvis detta att innebära att ärendehanteringen kommer att öka med start 1 juli 2026, vilket avdelning miljö och bygg behöver resurs sätta.

Slutsats

Avdelning miljö och bygg tillstyrker förslaget i remissen och anser att detta kommer att gynna verksamheterna samt att det stärker sund konkurrens i kommunen.

För Luleå Kommun

Förenklingsrådet

Avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol

Förenklingsförslag från Förenklingsrådet

2025-09-18

Diarienummer: FR 2025-17 (Tillväxtverket)

Sammanfattning

Förenklingsrådet föreslår att 8 kap. 15 § i alkohollagen (2010:1622) upphävs, vilket innebär att kravet på att serveringsställen måste ha ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahålla lagad eller på annat sätt tillredd mat för stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten slopas. Detsamma gäller för kravet att serveringsställen ska erbjuda ett utifrån storleken på serveringsstället lämpligt antal sittplatser för matservering. Förenklingsrådet föreslår vidare att kravet att ha ett eget kök för tillredning av mat vid cateringverksamhet (8 kap. 4 § 2 st.) tas bort, samt att vissa förtydliganden görs avseende lokalbegreppet i alkohollagen.

I övrigt föreslår Förenklingsrådet inte några ändringar eller lättnader i alkohollagen vad gäller grundförutsättningarna för att beviljas ett serveringstillstånd till allmänheten. Kraven på att den sökande ska vara minst 20 år, vara personligt och ekonomiskt lämplig, samt ha tillräckliga kunskaper om alkohollagen ska kvarstå. Vidare ska serveringsstället fortsatt säkerställa att alkoholkonsumtionen kan ske under ordnade former och med god överblickbarhet och kontroll. Dessa krav gäller all servering, även på inrättningar som har en tydligare inriktning mot dryckesservering.

I dag ställer alkohollagen krav på att restauranger som vill servera alkohol till allmänheten även måste erbjuda matservering som ska inkludera ett varierat utbud av maträtter fram till klockan 23.00, därefter kan ett enklare urval av rätter erbjudas gästerna. Maten ska vidare tillagas på plats, i ett fullt utrustat kök som ska vara beläget i anslutning till en serveringslokal. I förhållande till serveringsställets storlek, ska serveringslokalen ha ett lämpligt antal sittplatser för matservering så att gäster kan serveras mat sittandes.

Tanken bakom alkohollagens krav på matservering och eget kök för stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten är att begränsa tillgången till alkohol och minska berusningsgraden genom att ställa krav på att serveringsställen ska kunna erbjuda och servera tillagad mat. Som kravet i alkohollagen är utformat finns dock inga krav på att den som köper alkohol även måste äta mat i samband med detta. Det ger därför ingen garanti för att säkerställa matintag och på så sätt begränsa berusningsgraden.

I Sverige finns i dag cirka 34 000 restauranger. Drygt 40 procent (cirka 14 000) av dem har serveringstillstånd och erbjuder försäljning av alkoholdrycker. Av dessa är cirka 3 600 restauranger så kallade nöjesrestauranger med fokus på servering av drycker, men där även mat serveras, så som pubar, barer, nöjeskrogar och nattklubbar.

Majoriteten av de företag som intervjuats i utredningen framhåller att de fortsatt vill kunna servera mat. Men som kravet på matservering och eget kök är formulerat leder det till en rad olika problem och kostnader för företag inom restaurangbranschen. Det handlar om kostnader för att planera och schemalägga personal som kan tillaga och förbereda mat, även under perioder med låg efterfrågan, att anpassa menyer och planera för inköp med hänsyn till kravet på ett varierat utbud av maträtter, samt för etablering, drift och underhåll av ett restaurangkök. Det uppstår även kostnader för matsvinn när restauranger måste ha råvaror och mat tillgängliga för tillagning under tider när få beställer. Därtill medför kravet problem vid tillsynen, då kommuner gör olika bedömningar vilket leder till osäkerhet och snedvriden konkurrens för företagen.

Förenklingsrådets förslag bedöms medföra stora kostnadsbesparingar för restauranger och gynna tillväxten inom branschen genom att ge företagen större frihet att själva få bestämma om mat ska serveras, vilket utbud som ska erbjudas och när den ska serveras. Det gör det också möjligt för restauranger att kunna planera sin bemanning utifrån verksamhetens behov och efterfrågan. Förslaget möjliggör också för nya affärskoncept, exempelvis vinbarer, cocktailbarer eller gastropubar som vill kunna erbjuda alkoholservering utan att driva full restaurangverksamhet. Förenklingsrådet bedömer att förslaget kan ha en positiv inverkan på branschens utveckling och tillväxt som helhet samt skapa fler arbetstillfällen. Den bedömda totala kostnadsbesparingen för företag inom restaurangbranschen vid ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök i alkohollagen uppgår till cirka 3,9 miljarder kronor årligen. Detta kan bidra till att förbättra den negativa trend som restaurangbranschen befunnit sig i sedan några år tillbaka och särskilt underlätta för de mikroföretag som branschen till mycket stor del består av.

Mot bakgrund av de folkhälsorelaterade aspekterna bakom dagens lagkrav har Förenklingsrådet analyserat olika konsekvenser för enskilda som förslaget skulle kunna medföra utifrån ett folkhälsoperspektiv. En jämförelse har också gjorts med den alkoholreform som genomfördes i Finland 2018, vilken bland annat innebar att krav på matservering avskaffades. Det finska exemplet visar att alkoholkonsumtionen på restauranger inte ökade efter reformen, trots att fler serveringsställen öppnade, och att totalkonsumtionen av alkohol i samhället fortsatte att minska. Under de senaste 20 åren har alkoholkonsumtionen per capita i Sverige successivt sjunkit. Statistiken pekar på en trend med en minskning av den totala alkoholkonsumtionen med drygt 1 procent årligen sedan 2003. Rådets analys visar att alkoholkonsumtionen i samhället bedöms kunna öka med cirka 150 000 – 270 000 liter alkohol per år till följd av att fler restauranger etableras när kravet på matservering och eget kök avskaffas. Detta motsvarar cirka 0,22 till 0,38 procent av den totala alkoholkonsumtionen. Hur stor ökningen i konsumtion blir beror i huvudsak på hur många restauranger som etableras som en direkt följd av den föreslagna förändringen, graden av substitution (var vi dricker vår alkohol) samt hur priset förändras till följd av ökad konkurrens.

Förenklingsrådets bedömning är att risker och eventuella negativa skadeverkningar till följd av ett avskaffande av kraven är begränsade och hanterbara inom ramen för övriga regler i alkohollagen. Det går inte heller att fastställa att den nuvarande och pågående generella konsumtionsminskningen i samhället skulle bromsas upp, som en effekt av ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök i alkohollagen, särskilt mot bakgrund av den fortsatt positiva utvecklingen i Finland efter 2018. Det mesta tyder i stället på en effekt där en omfördelning sker genom att en del av den konsumtion som i dag framför allt sker i hemmet flyttar till restaurangmiljö.

I utredningen har Förenklingsrådet beaktat olika målkonflikter och utifrån dem kommit fram till en noga avvägd bedömning att de positiva samhällsekonomiska effekterna utgör starka skäl för att genomföra förenklingen och att dessa väger tyngre än de förväntade negativa samhällsekonomiska effekterna av förslaget.

De föreslagna ändringarna i alkohollagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Innehåll

1 Inledning 7

2 Författningsförslag 8

2.1 Förslag till lag om ändring i alkohollagen (2010:1622) 8

3 Bakgrund och gällande rätt 10

3.1 Den svenska alkoholpolitiken 10

3.1.1 Centrala utgångspunkter 10

3.1.2 Alkoholkonsumtionen i Sverige 12

3.1.3 Var köper svenskarna sin alkohol 13

3.1.4 Dryckesvanor i Sverige i förhållande till övriga Europa 14

3.1.5 Samhällskostnader till följd av alkoholkonsumtion 16

3.2 Gällande rätt 17

3.2.1 Allmänt om serveringstillstånd 17

3.2.2 Krav på matservering och eget kök 18

3.2.3 Krav på serveringslokal 20

3.2.4 Krav på dispositionsrätt 21

3.2.5 Krav på avgränsat utrymme 21

3.2.6 Krav på brandskydd 21

3.2.7 Särskilda krav på cateringverksamhet och tillfälliga tillstånd för servering 22

3.2.8 Olägenheter i fråga om ordning och nykterhet 23

3.2.9 Tillsynsaktörer 25

3.2.10 Krav i angränsande lagstiftning 26

3.2.11 EU-rättsliga aspekter 28

3.3 Tidigare behandling av frågan 28

3.3.1 Statliga utredningar 28

3.3.2 Riksdagsmotioner 31

3.4 Internationell jämförelse 33

3.4.1 Krav i andra europeiska länder 33

3.4.2 Den finska alkoholreformen 2018 35

4 Problemet med dagens reglering 38

4.1 Kravet på matservering och eget kök medför omfattande kostnader och begränsningar för restaurangbranschen 38

4.1.1 Bakgrund 38
4.1.2 Den svenska restaurangbranschen har stora utmaningar 38
4.1.3 Krav på investeringar i eget restaurangkök 39
4.1.4 Krav på ett varierat utbud av maträtter 40
4.1.5 Kraven leder till problem med matsvinn 41
4.1.6 Begränsande krav på serveringslokalens utformning 42
4.2 Problem med överlappande regelverk 43
5 Överväganden och förslag 45
5.1 Kravet på matservering och eget kök avskaffas 45
5.1.1 Sammanfattning 45
5.1.2 Bakgrund och utgångspunkter 45
5.1.3 Ett avskaffat krav på matservering och eget kök innebär stora kostnadsbesparingar 46
5.1.4 Matservering och eget kök som verktyg för att minska tillgången till alkohol 47
5.1.5 Kopplingen mellan krav på matservering och berusningsgrad 50
5.1.6 Alkohollagstiftningen bör renodlas från detaljkrav kopplat till livsmedelshantering 54
5.2 Kravet på lämpligt antal sittplatser och yta som får tas i anspråk av drinkbar tas bort 55
5.3 Kravet på att tillhandahålla tillredd mat vid catering bör kvarstå men kravet på eget kök tas bort 56
5.4 Övriga krav i 8 kap. 15 § tredje och fjärde stycket tas bort 57
5.5 Kravet på brandsäkerhetens omfattning förtydligas 58
5.6 Delar av förslagen i betänkandet En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23) inkluderas i förslag som lämnas i denna utredning 59
5.7 Behov av ändring av rubrik och begrepp i alkohollagen 61
5.8 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser 61
6 Konsekvensutredning 63
6.1 Inledning 63
6.2 Problemet och den eftersträvade förändringen 63
6.3 Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas 63
6.4 Alternativ samt fördelar respektive nackdelar 64
6.5 Det valda alternativet 66
6.6 Konsekvenser för företag 66

6.6.1 Avgränsningar och utgångspunkter för konsekvensutredningen 66
6.6.2 Branscher och uppräkningsbas 67
6.6.3 Effekter av förslaget för etablerade nöjesrestauranger 68
6.6.4 Effekter av förslaget för övriga etablerade restauranger 72
6.6.5 Effekter av förslaget vid nyetablering av nöjesrestauranger 73
6.6.6 Sammanställning av möjliga kostnadsbesparingar vid regeländring för samtliga restaurangkategorier 74
6.6.7 Särskilt om kostnader och berörda företag vid ändring kring uteservering utan sittplatser inomhus 75
6.6.8 Särskilt om konsekvenser för cateringverksamhet 76
6.6.9 Påverkan på företagens intäkter 76
6.6.10 Särskilt om mikroföretag och små- och medelstora företag 76
6.7 Konsekvenser för enskilda 79
6.7.1 Utgångspunkter 79
6.7.2 Fler restauranger påverkar konkurrens, pris och konsumtion 80
6.7.3 Ökad konsumtion och folkhälsoeffekter 84
6.7.4 Regionala skillnader 87
6.7.5 Berusningseffekten kan öka 88
6.7.6 Konsekvenser för olika grupper i samhället 89
6.7.7 Andra konsekvenser för enskilda 91
6.8 Konsekvenser för offentlig sektor 93
6.8.1 Offentligfinansiella effekter av ökad konsumtion 93
6.8.2 Offentligfinansiella effekter uppdelat på administrativ enhet 94
6.8.3 Offentligfinansiella effekter uppdelat på geografi 96
6.8.4 Övriga konsekvenser för offentlig sektor 97
6.9 Åtgärder som vidtagits för att begränsa förslagets kostnader 98
6.10 Bedömning av tidpunkt för ikraftträdande och behov av särskilda informationsinsatser 98
6.11 Beskrivning av hur och när konsekvenserna kan utvärderas 98
6.12 Bedömning av förslagets genomförbarhet 99
7 Författningskommentar 101
7.1 Förslag till lag om ändring i alkohollagen (2010:1622) 101
Bilaga 1. Metod för kartläggning av regelkostnader 103
Bilaga 2. Påverkan på miljön och kostnader för hantering av matsvinn 108

1 Inledning

Förenklingsrådet är ett särskilt beslutsorgan inom Tillväxtverket. Enligt förordning (2009:145) med instruktion för Tillväxtverket har Förenklingsrådet i uppgift att verka för att minska företagens regelbörda och administrativa kostnader och andra fullgörandekostnader som företagen har till följd av tillämpliga regler. Förenklingsrådet ska inom identifierade områden lämna välmotiverade, konkreta och genomarbetade förslag till regeringen på förenklingsåtgärder som minskar företagens regelbörda och administrativa kostnader eller på annat sätt underlättar för företag att följa befintliga regelverk. Arbetet ska syfta till att främja svensk konkurrenskraft, innovation och nya affärsmodeller.

Förenklingsrådets förslag ska innehålla en bedömning av hur företagens administrativa kostnader påverkas av förslaget, en konsekvensutredning enligt förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar samt en redogörelse av förslagets genomförbarhet. I de fall det är aktuellt ska även författningsförslag lämnas. Förenklingsrådets uppdrag innebär en generell möjlighet att pröva och utreda om en alternativ utformning av ett givet regelverk kan bidra till ett mer effektivt eller ändamålsenligt regelverk där kostnaderna för företagen kan minskas. De resurser som företagen spenderar på att uppfylla olika regelverk har en tydlig alternativanvändning. Genom att minska kostnaderna kan resurserna i stället användas för att utveckla verksamheten, öka lönsamheten och stärka konkurrenskraften. Samtidigt måste Förenklingsrådet beakta att åtgärderna inte äventyrar måluppfyllelse och berättigade skyddsintressen inom regelområdet på ett otillbörligt sätt. I vissa ärenden är det ofrånkomligt att det uppstår målkonflikter som i slutändan får bli föremål för politisk beredning och beslut.

Det förenklingsförslag som är föremål för denna utredningsrapport har inkommit till Förenklingsrådet och därefter valts ut för fördjupad utredning och analys. Utredning och beredning av förslaget har genomförts av särskilda utredare på Tillväxtverket, och i arbetet har det även förts dialog med företag, näringslivsorganisationer och berörda myndigheter.

Detta förenklingsförslag har beslutats på Förenklingsrådets sammanträde den 4 september 2025.

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i alkohollagen (2010:1622)

Härigenom föreskrivs i fråga om alkohollagen (2010:1622)

dels att 8 kap. 15 § ska upphöra att gälla,
dels att 8 kap. 4 och 16 §§ ska ha följande lydelse,
dels att rubriken närmast före 8 kap. 14 § ska lyda ”Serveringsutrymme”.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
8 kap.	
4 §[1]	
Den som bedriver cateringverksamhet för slutna sällskap kan meddelas stadigvarande serveringstillstånd under förutsättning att den lokal där serveringen äger rum för varje tillfälle anmäls till och godkänns av kommunen.	Den som bedriver cateringverksamhet för slutna sällskap kan meddelas stadigvarande serveringstillstånd under förutsättning att den lokal *eller det utrymme* där serveringen äger rum *och den tid serveringen ska pågå* för varje tillfälle anmäls till och godkänns av kommunen.
Den som bedriver cateringverksamhet ska *ha ett eget kök för tillredning av mat* för att få *stadigvarande* serveringstillstånd.	Den som bedriver cateringverksamhet ska *i samband med sådan servering tillhandahålla tillredd mat* för att få serveringstillstånd.
16 §[2]	
Lokaler som används för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd ska vara lämpliga från brandsäkerhetssynpunkt.	Lokaler *och andra utrymmen* som används för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd ska vara lämpliga från brandsäkerhetssynpunkt.

[1] Senaste lydelse SFS 2010:1622.
[2] Senaste lydelse SFS 2010:1622.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande vid prövning i domstol av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

3 Bakgrund och gällande rätt

3.1 Den svenska alkoholpolitiken

Den svenska alkoholpolitiken är utformad utifrån en nationell kontext, men vissa gemensamma initiativ för att minska skadeverkningarna av alkohol sker inom ramen för det europeiska och internationella samarbetet, t.ex. Världshälsoorganisationen (WHO).

Den svenska alkoholpolitikens mål är att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar.[3] Målet ska nås genom insatser som motverkar skadligt dryckesbeteende och som bidrar till en minskad total alkoholkonsumtion. Politiken tar sin utgångspunkt i att tillgänglighet till alkohol har betydelse för utvecklingen av totalkonsumtionen i samhället och för alkoholskadornas omfattning. Ett av statens grundläggande verktyg för att åstadkomma en minskad konsumtion är en stark skyddslagstiftning på området genom t.ex. åldersgränser, detaljhandelsmonopol och regler för servering av alkohol. Det är särskilt angeläget att begränsa tillgängligheten till alkohol i vissa miljöer och sammanhang, inte minst behöver barn och unga skyddas.[4]

3.1.1 Centrala utgångspunkter

Utifrån alkohollagens syfte om att begränsa alkoholens skadeverkningar har lagstiftaren valt att fokusera på och reglera inom främst två områden: att begränsa tillgången till alkoholhaltiga drycker och att hålla nere berusningsgraden.

Alkohollagstiftningen ligger också i linje med hur övrig svensk politik bedrivs inom detta område, såväl den övergripande folkhälsopolitiken[5] som den gemensamma strategin för alkohol, narkotika, droger, tobak och spel (ANDTS), vilket bygger på den s.k. totalkonsumtionsmodellen som länge varit en utgångspunkt för det alkoholpolitiska policyarbetet i Sverige. Modellen grundar sig i tanken att det finns ett tydligt samband mellan ett lands totala alkoholkonsumtion och dess alkoholrelaterade skador per capita.[6] Utifrån det perspektivet har lagstiftaren bedömt att, en av de mest effektiva åtgärderna för att minska skadeverkningar och problem kopplat till ANDTS, är att införa olika åtgärder som totalt sett begränsar tillgången och tillgängligheten. Därigenom har man från politikens sida valt att fokusera på allmänna breda insatser, som riktar sig till hela befolkningen (s.k. befolkningsstrategier) snarare än att rikta insatser mot specifika riskgrupper eller riskkonsumenter (s.k. högriskstrategier). Genom detta förfarande anser sig staten ha större möjlighet att kunna påverka

[3] Se prop. 2005/06:30, *Nationella alkohol- och narkotikahandlingsplaner*, bet. 2005/06:SoU12, *Nationell alkoholhandlingsplan* och rskr. 2005/06:157.
[4] Dir. 2022:111 – *En trygg uppväxt utan alkohol, tobak och nikotinprodukter*.
[5] Prop. 2017/18:249, *God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik*.
[6] SOU 2011:16 - *Missbruket, Kunskapen, Vården*.

omfattningen av de som drabbas av skadligt bruk och beroende samt styra frågor kopplat till ohälsa, skador och dödsfall till följd av ANDTS-bruk.

Denna ansats, som majoriteten av det svenska folket också står bakom, vilar på en solidarisk grund, där människor i Sverige förväntas ta ett gemensamt ansvar till skydd för det allmänna (folkhälsan). Det statliga detaljhandelsmonopolet (Systembolaget), åldersgränser för att få köpa alkohol och tobak samt kriminalisering av narkotika är exempel på detta.[7]

Från och till höjs röster som ifrågasätter effektiviteten av den svenska totalkonsumtionsmodellen. De som är kritiska anser att modellen inte är tillräckligt anpassad efter hur samhället ser ut i dag (modellen lanserades 1975) och att de resurser staten sätter in för att minska de alkoholrelaterade problemen skulle kunna användas på ett mer effektivt sätt. Kritikerna har framfört att mer riktade insatser borde göras från politikens sida, så att grupper och individer i samhället med en problematisk konsumtion kan få stöd och hjälp. Inte minst då siffror visar på att den totala genomsnittliga alkoholkonsumtionen fortsatt minskar medan de alkoholrelaterade problemen kvarstår på ungefär samma nivåer.[8] [9] Totalkonsumtionsmodellen, som har ett riksdagsbeslut i grunden, är dock fortsatt den princip som gäller för utformningen av svensk alkoholpolitik. [10]

De centrala lagarna på alkoholområdet är alkohollagen (2010:1622) och lagen om alkoholskatt (1994:1564). Lagarna används som verktyg för att kunna styra alkoholkonsumtionen i en viss riktning. En bärande princip i svensk alkoholpolitik är att handel med alkoholdrycker, dvs. drycker med en alkoholhalt överstigande 2,25 volymprocent, ska vara kontrollerad. Detaljhandel med alkoholdrycker är i princip förbehållet det statligt ägda detaljhandelsbolaget, Systembolaget AB. Servering av alkoholdrycker ingår i begreppet handel.[11] Det innebär att det för att få servera alkoholdrycker till allmänheten, på t.ex. restauranger och pubar, krävs att verksamhetsutövaren har beviljats ett serveringstillstånd. Tillståndet är villkorat med olika krav och skyldigheter, där ett av grundkraven är att sökande har fyllt 20 år, är såväl personligt som ekonomiskt lämplig och har genomgått ett skriftligt prov där sökanden uppvisat tillräckliga kunskaper om alkohollagstiftningen. Ansökan om serveringstillstånd ska göras i den kommun där serveringsstället är beläget. I avsnitt 3.2 redogörs närmare för den rättsliga regleringen.

---

[7] Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning (CAN), *Svensk alkoholkultur – stabil eller föränderlig? En jämförelse av dryckesmönster, motiv, attityder och problem mellan 2015 och 2020* (2020, rapport 196), s. 34-36.
[8] Motion 2010/11:So575, *Totalkonsumtionsmodellen i svensk alkoholpolitik.*
[9] Se bl.a. Timbro, N. Karlsson, *Nu knakar det i fogarna för svensk alkoholpolitik* (2022-02-22) och krönika Svenska Dagbladet, M. Mölstad, *Förlegad alkoholmodell har gått i graven* (2016-04-16).
[10] Prop. 1976/77:108, *Om alkoholpolitiken*, SkU 40, rskr. 231.
[11] SOU 2021:95 – *En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker.*

3.1.2 Alkoholkonsumtionen i Sverige

Drygt tre av fyra vuxna i Sverige uppger att de har druckit alkohol (under senaste 30-dagarsperioden), i de monitormätningar som Folkhälsomyndigheten och Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning (CAN) genomför kontinuerligt.[12] Samtidigt visar siffror på att den totala alkoholkonsumtionen i Sverige stadigt minskat sedan mitten av 00-talet, inte minst ibland yngre/unga vuxna. Särskilt märkbar är minskningen bland skolungdomar, där drickandet har halverats under 2000-talet. Även intensivkonsumtionen minskar, främst bland unga män.[13]

Under 2024 minskade den genomsnittliga konsumtionen med 2,3 procent jämfört med 2023 och uppgår nu till 8,4 liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre. Det är en minskning med 6,0 procent jämfört med 2019[14] och del av en längre trend, där forskning visar på en minskning i alkoholkonsumtionen med 10 procent under de senaste tio åren.[15]

Figur 1. Alkoholkonsumtionens utveckling i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2001–2024

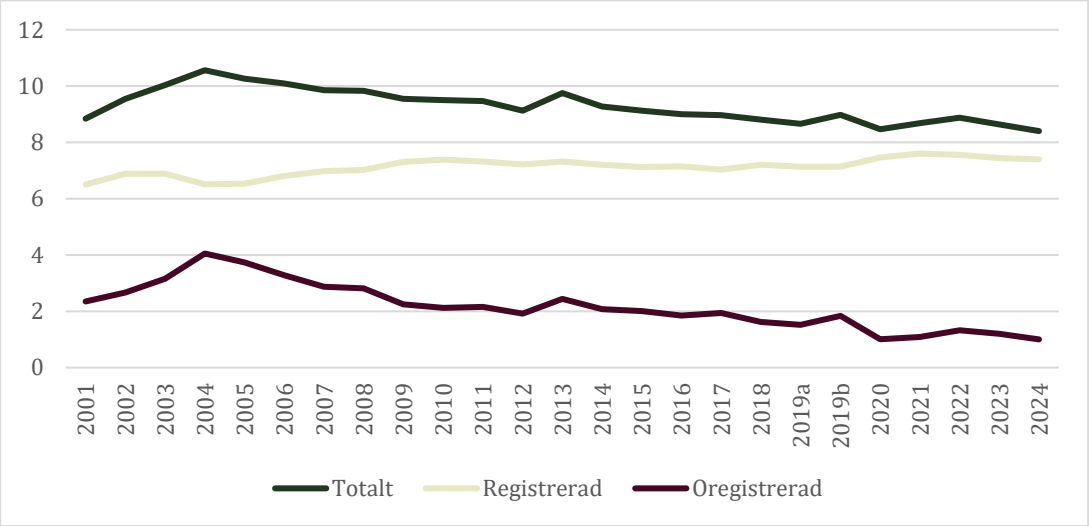

Källa: CAN 2024 och 2025

Alkoholkonsumtionen är dock inte jämnt fördelad i den svenska befolkningen. Det finns stora skillnader mellan grupper, där män generellt dricker mer än kvinnor (nästan dubbelt så mycket), och yngre/unga vuxna dricker mer än äldre. Yngre personer konsumerar generellt alkohol vid färre tillfällen än äldre, men dricker i stället mer vid dessa tillfällen och oftare i berusningssyfte. Skillnaderna har emellertid

[12] Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning (CAN), *Faktablad – Alkohol* (senast reviderad 2020-03-11).
[13] Konsumtionen i Sverige - https://www.omsystembolaget.se/folkhalsa/rapporter/alkoholkonsumtionen-i-sverige/ [hämtad den 28 augusti 2025].
[14] Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning (CAN), *Alkoholkonsumtionen 2024* (mars 2025).
[15] Accent Magasin, *Alkoholkonsumtionen minskar kraftigt: "Inflationen en faktor"* (2024-03-15).

minskat över tid. Vad gäller så kallad riskkonsumtion[16], uppger 16 procent, i de monitorundersökningar som genomförs, att de har någon form av riskkonsumtion eller skadligt bruk av alkohol.[17] Fördelningen av riskkonsumenter i den vuxna befolkningen är relativt lika mellan de tre storstadsregionerna Stockholm, Göteborg och Malmö och på samma nivåer som i riket i stort.[18]

3.1.3 Var köper svenskarna sin alkohol

För år 2024 visar preliminära siffror att den registrerade försäljningen av alkohol stigit till 88 procent av den totala konsumtionen. Systembolaget står för den absolut största andelen på 72 procent, följt av restauranger på 12 procent och folkölsförsäljning på 4 procent. Den största andelen av den oregistrerade alkoholförsäljning består av s.k. resandeinförsel, dvs. det vi svenskar köper med oss från olika utlandsresor.

[16] Med riskbruk av alkohol avses att dricka 10 standardglas eller mer per vecka, eller 4 standardglas eller mer per dryckestillfälle en gång i månaden eller oftare. Gränserna är samma för både män och kvinnor. För mer information se Socialstyrelsen, *Insatser vid riskbruk - Rekommendationer till hälso- och sjukvården och tandvården av alkohol*, s. 2.
[17] Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN), *Självrapporterade alkoholvanor i Sverige 2004–2023* (2024, rapport 229).
[18] Fakta alkohol - https://www.can.se/fakta/alkohol/ [hämtad den 28 augusti 2025].

Figur 2. Total alkoholanskaffning utifrån anskaffningsställe, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2008–2024[19]

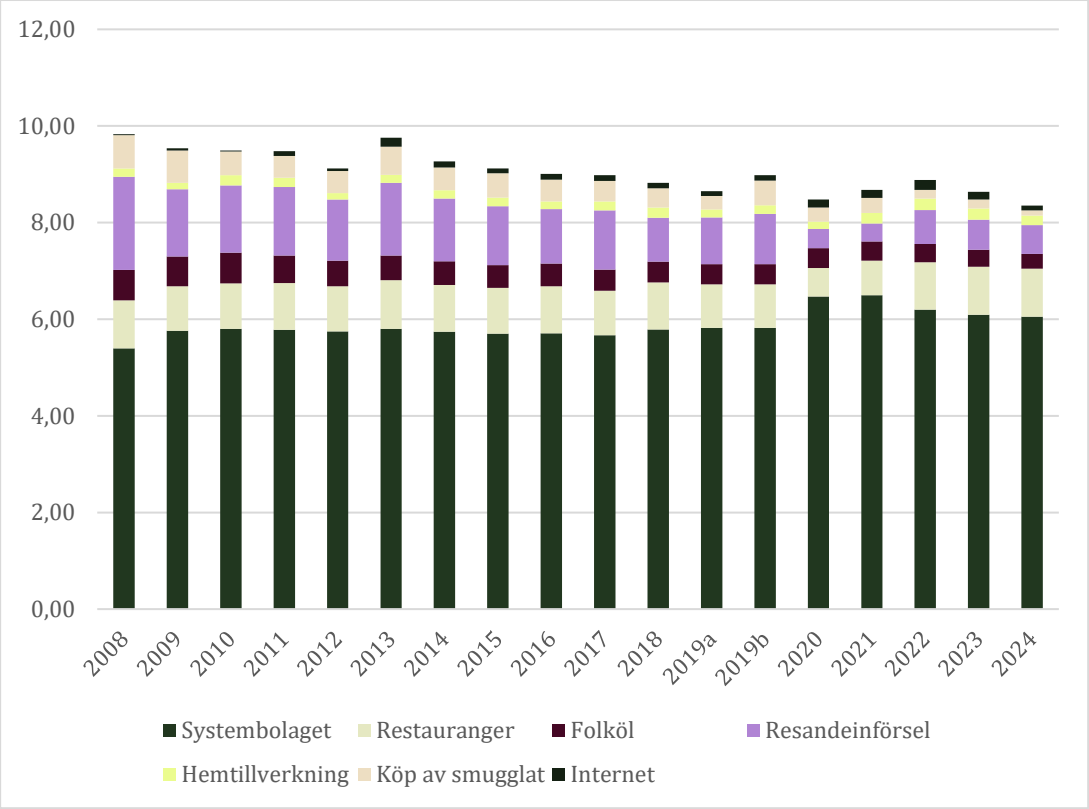

Källa: Statistiska centralbyrån och Folkhälsomyndigheten 2025

3.1.4 Dryckesvanor i Sverige i förhållande till övriga Europa

Sverige har historiskt sett varit ett land som förknippats med hög spritkonsumtion. Den svenska dryckeskulturen karaktäriseras av en intensiv men mindre frekvent konsumtion. Det innebär att svenskar generellt konsumerar större mängder när de väl dricker och att konsumtionen oftast sker i samband med speciella tillfällen som t.ex. helger, festligheter och högtider. Svenskar dricker som mest under sommarmånaderna och i december. Minst alkohol konsumeras i början av året.[20] Detta skiljer sig från länder i Sydeuropa som t.ex. Spanien och Italien där konsumtion av alkohol är mer integrerad i vardagen - befolkningen dricker mer regelbundet men i mindre mängder, och ofta tillsammans med mat. Med tiden har dock den svenska befolkningen börjat anamma Sydeuropeiska vanor, främst i val av dryck. I dag toppar vin och starköl inköpsstatistiken. Vin är den mest populära drycken och står för 43,7 procent av svenskarnas konsumtion följt av starköl som står för 31,6 procent. Vidare följer sprit

[19] CAN genomförde en metodförändring 2019, därför redovisas 2019a enligt den tidigare metoden och 2019b enligt den nuvarande.
[20] Fakta om alkohol - https://www.iq.se/fakta-om-alkohol/sverige-och-europa/ [hämtad den 28 augusti 2025].

(18,4 procent), folköl (fyra procent) och cider inklusive blanddrycker med drygt två procent av den totala konsumtionen.[21] Män föredrar i högre grad att dricka öl och sprit medan kvinnor föredrar vin. Utöver att svenskar traditionellt druckit mer sprit (brännvin) än sydeuropéer har Sverige, inklusive andra nordiska länder, också stuckit ut då det är mer vanligt här att dricka i berusningssyfte. Dessa vanor håller på att förändras, inte minst eftersom yngre och unga vuxna minskat sin alkoholkonsumtion. En rapport från CAN om svenskarnas självrapporterade konsumtion under perioden 2004 till 2023, visar att den självrapporterade årskonsumtionen av alkohol successivt har sjunkit med cirka 20 procent räknat i liter ren alkohol. Framför allt är det männens konsumtion som har sjunkit. Trots det dricker män fortfarande nästan dubbelt så mycket som kvinnor.[22] Rapporten tittar också på olika åldersgruppers konsumtion (18 år och uppåt), där alla grupper, förutom de över 65 år, har minskat sin alkoholkonsumtion sedan 2004. Den äldsta gruppen har under en 15-årsperiod ökat sin alkoholkonsumtion, men ökningen beror inte på att vi börjar dricka mer när vi blir äldre utan snarare att denna grupp har med sig en högre alkoholkonsumtion än tidigare generationer av äldre. Äldre är, trots ökningen, den åldersgrupp som dricker minst alkohol. De åldersgrupper som dricker mest alkohol är grupperna 18–29 år samt 50–64 år, med 5 liter ren alkohol respektive 4,8 liter ren alkohol per år.[23] I kontrast till de äldre så har ungdomar under 2000-talet överlag sänkt sin alkoholkonsumtion, och färre och färre tonåringar konsumerar alkohol. Från början av 2000-talet till 2023 har exempelvis andelen niondeklassare som druckit alkohol sjunkit från närmare 80 procent till ungefär 35 procent. Mängden alkohol som tonåringar dricker har parallellt också minskat.

Undersökningar gjorda 2015[24] samt 2020[25] som tittat på vad som kännetecknar den svenska dryckeskulturen (t.ex. var och i vilka sammanhang som svenskar konsumerar alkohol), visar på att i Sverige konsumeras alkohol främst i samband med mat och i sociala och privata sammanhang, med familj och vänner. Ur ett europeiskt perspektiv är det i Sverige relativt ovanligt att dricka alkohol på barer och restauranger. Att dricka ensam är också mindre vanligt i Sverige jämfört med övriga länder som ingick i

[21] Konsumtionen i Sverige - Konsumtion och attityder till alkohol - https://www.omsystembolaget.se/folkhalsa/rapporter/alkoholkonsumtionen-i-sverige/ [hämtad den 27 augusti 2025].
[22] Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN), *Självrapporterade alkoholvanor i Sverige 2004–2023* (2024, rapport 229).
[23] Konsumtion och attityder till alkohol - https://www.omsystembolaget.se/folkhalsa/rapporter/alkoholkonsumtionen-i-sverige/ [hämtad den 27 augusti 2025].
[24] Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN), *Aktuella perspektiv på alkoholkulturen i Sverige - Om dryckesmotiv, dryckeskontext, attityder och anhörigproblematik*, (2018, rapport 177).
[25] Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN), *Svensk alkoholkultur – stabil eller föränderlig? En jämförelse av dryckesmönster, motiv, attityder och problem mellan 2015 och 2020* (2020, rapport 196).

den europeiska studien RARHA-SEAS.[26] År 2020 uppgav 58,5 procent av respondenterna att de druckit alkohol tillsammans med mat minst en gång i månaden, något fler män (61,7 procent) än kvinnor (55,1 procent). Det var något färre än i 2015 års undersökning, där 61,2 procent svarade ja. Det faktum att något färre uppgav att de druckit alkohol till maten den senaste månaden år 2020, kan också ses i ljuset av att den totala alkoholkonsumtionen gått ned under samma 5-årsperiod. De vanligaste platserna där svenskar konsumerar alkohol är hemma (57,7 procent), följt av hemma hos någon annan (30,6 procent) och dricka ute, på en bar, klubb eller restaurang, är lite mindre vanligt (21,5 procent). Att dricka alkohol utomhus, på allmän plats är betydligt ovanligare (2,5 procent). Dessa platsers olika andelar hade inte förändrats nämnvärt mellan åren 2015 och 2020.[27] Ur ett europeiskt perspektiv är det betydligt mer vanligt att konsumera alkohol på en bar eller restaurang i länder som Spanien, Portugal, Frankrike och England, där en stor andel uppger att man besöker denna typ av platser minst en gång i veckan.[28]

3.1.5 Samhällskostnader till följd av alkoholkonsumtion

Alkoholkonsumtion kostar samhället totalt omkring 103 miljarder kronor årligen. Dessa kostnader omfattar bland annat vård, socialtjänst, brottslighet och hälsoförluster, där alkoholrelaterade kostnader för vård och behandling uppgår till ca 15 miljarder kronor per år.[29]

Man räknar med att cirka 4 procent av Sveriges befolkning har ett alkoholberoende, men fler än så har upplevt, eller riskerar att uppleva, negativa konsekvenser av sin alkoholkonsumtion[30]. Den tiondel som dricker mest alkohol i Sverige, s.k. högkonsumenter, står för ungefär hälften av den årliga totala konsumtionen.[31]

Socioekonomiska faktorer som inkomst, utbildningsnivå, yrke och bostadsområde kan också spela en roll gällande konsumtion av alkohol och dess konsekvenser. Individer med lägre socioekonomisk status löper ofta större risk att utveckla alkoholproblem och drabbas hårdare av dess negativa konsekvenser. I undersökningar gjorda av CAN, kopplat till svenskars användning av alkohol och tobak, framkom det att andelen av respondenter som använder nikotinprodukter ökade mer eller mindre successivt med

---

[26] Reducing Alcohol Related Harm (RARHA), *Comparative monitoring of alcohol epidemiology across the EU. Baseline assessment and suggestions for future action. Synthesis report*. (december 2016).
[27] Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN), *Svensk alkoholkultur – stabil eller föränderlig? En jämförelse av dryckesmönster, motiv, attityder och problem mellan 2015 och 2020* (2020, rapport 196).
[28] Standardised European Alcohol Survey, 2016, the Joint Action on Reducing Alcohol Related Harm (RARHA-SEAS).
[29] Ramboll, Alkoholens samhällsekonomiska konsekvenser, 2019, Uppdrag av Systembolaget
[30] Beroendecenter Stockholm - https://www.beroendecentrum.se/fakta/alkohol/ [hämtad den 27 augusti 2025].
[31] Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning (CAN), *Faktablad alkohol* (senast reviderad 2020-03-11).

stigande alkoholkonsumtion. Och i tiondelen med högst alkoholkonsumtion använde närmare hälften (44 procent) nikotin dagligen.[32]

3.2 Gällande rätt

3.2.1 Allmänt om serveringstillstånd

Bestämmelser om servering av bl.a. alkoholdrycker finns i 8 kap. i alkohollagen. Med alkoholdryck avses en dryck med en alkoholhalt som överstiger 2,25 volymprocent och delas i lagen in i spritdrycker, vin, öl och andra jästa alkoholdrycker (1 kap. 5 §). För servering av alkoholdrycker krävs tillstånd (serveringstillstånd). Serveringstillstånd meddelas som huvudregel av den kommun där serveringsstället är beläget (8 kap. 1 §). Folkhälsomyndigheten har tagit fram en vägledning som utgör ett stöd till de kommunala handläggare som beslutar om serveringstillstånd. I alkohollagen görs vissa undantag från kravet på serveringstillstånd i 8 kap. 1 a och 1 b §§. Serveringstillstånd krävs exempelvis inte om serveringen avser ett enstaka tillfälle för i förväg bestämda personer.

Den som bedriver cateringverksamhet för slutna sällskap kan meddelas stadigvarande serveringstillstånd under förutsättning att den lokal där serveringen äger rum för varje tillfälle anmäls till och godkänns av kommunen. Vidare gäller att den som bedriver cateringverksamhet ska ha ett eget kök för tillredning av mat för att få stadigvarande serveringstillstånd (8 kap. 4 §).

Begreppet servering innebär i alkohollagen försäljning av alkoholdrycker och alkoholdryckslikande preparat som säljs för intag på stället (1 kap. 11 § andra stycket). Enstaka privata arrangemang är undantagna kravet på tillstånd, förutsatt att serveringen sker till s.k. självkostnadspris.

Ett serveringstillstånd kan meddelas för servering till allmänheten eller i förening, företag eller annat slutet sällskap. Tillståndet kan avse servering året runt eller årligen under en viss tidsperiod (stadigvarande serveringstillstånd). Serveringstillståndet kan också avse en enstaka tidsperiod eller ett enstaka tillfälle (tillfälligt serveringstillstånd) (8 kap. 2 § första stycket). Stadigvarande tillstånd gäller tills vidare. Kommunen får dock om det finns särskilda skäl begränsa tillståndets giltighet till viss tid (8 kap. 2 § andra stycket).

Serveringstillstånd kan gälla spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker och alkoholdryckslikande preparat eller en eller flera av dessa drycker eller preparat (8 kap. 2 § tredje stycket). Därtill anges i tillståndet mellan vilka tider en tillståndshavare har rätt att servera alkohol.

---

[32] Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning (CAN), *Socioekonomiska skillnader i beroende och utsatthet för andras användning av alkohol, narkotika och tobak* (2018, Rapport 176).

En ansökan om stadigvarande serveringstillstånd får inte bifallas utan att Polismyndighetens yttrande har inhämtats. Detsamma gäller, om det inte rör sig om arrangemang av endast obetydlig omfattning, tillfälligt serveringstillstånd för servering till allmänheten (8 kap. 11 § första stycket).

I alkohollagen uppställs krav som den som ansöker om serveringstillstånd ska uppfylla. Exempelvis måste den som ansöker om serveringstillstånd visa att han eller hon med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden samt omständigheterna i övrigt är lämplig att utöva verksamheten samt att verksamheten kommer att drivas i enlighet med de krav som ställs upp i lagen (8 kap. 12 §). Därutöver uppställs bl.a. krav på att det ska finnas matservering och kök. I avsnitten nedan redogörs närmare för dessa krav.

3.2.2 Krav på matservering och eget kök

Övergripande krav
För att beviljas ett stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten ställer lagstiftaren, utöver grundkraven på personlig och ekonomisk lämplighet, även krav på serveringsställets utformning och verksamhet. Ett stadigvarande tillstånd får endast medges om serveringsstället har ett eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat. Gästerna ska vidare kunna erbjudas ett varierat utbud av maträtter. Efter kl. 23.00 får serveringsstället begränsa sitt matutbud och servera ett mindre antal enklare rätter (8 kap. 15 § första stycket).

Kravet på att tillhandahålla mat som en förutsättning för alkoholservering har funnits länge, men i olika skepnader. Det har motiverats med att berusningseffekten blir mindre om mat intas samtidigt med alkohol än på fastande mage.[33] Redan 1865, då Göteborgs stad tog över alla krogar och därmed brännvinsförsäljningen (bildandet av det så kallade ”Göteborgssystemet”) infördes åldersgräns (18 år) och krav på att det måste serveras varm mat och kaffe för att få dricka alkohol på plats.[34]

Fram till 1977 var restauranger tvungna att servera mat tillsammans med alkohol. När kravet togs bort infördes i stället en regel som innebar att serveringstillstånd endast kunde medges om det också kunde antas att andelen lagad mat som tillhandahölls på serveringsstället utgjorde en betydande del av verksamhetens omsättning. I praktiken innebar det att matförsäljningen måste uppgå till minst 25 procent.[35] Denna bestämmelse visade sig dock orsaka problem i tillämpningen och togs därför bort när 1994-års alkohollag (1994:1738) infördes. I stället tillkom ett krav på vilken typ av utrustning som behöver finnas i ett restaurangkök. I lagtexten formulerades detta som att det skulle finnas ett kök för allsidig matlagning och att lagad mat skulle tillhandahållas.

---

[33] SOU 2024:23 - *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas, s. 184*.
[34] https://systembolagethistoria.se/teman/ursprunget/goteborgssystemet-den-verkliga-foregangaren/, [hämtad 2025-08-25].
[35] SOU 2000:59 - *Bestämmelser om alkoholdrycker*, s. 175.

Genom den nu gällande alkohollagen moderniserades kraven något på köksutrustning och matutbud. En restaurang behöver inte längre servera varm mat för att få serveringstillstånd men det ställs fortsatt krav på att serveringsstället ska ha ett kök och att det ska finnas ett varierat utbud av maträtter. Begreppet serveringslokal infördes och ersatte det tidigare begreppet matsal.[36] Förändringarna som infördes genom nu gällande alkohollag syftade också till att möjliggöra att även t.ex. vegetariska restauranger och restauranger med mat från andra delar av världen skulle kunna få serveringstillstånd. Kraven i alkohollagen har skiftat genom åren men kopplingen mellan matservering och alkoholservering har i princip behållits.[37]

Varierat utbud av lagad eller på annat sätt tillredd mat
Av förarbetena till nuvarande alkohollag framgår att kravet på ett varierat matutbud innebär att serveringsstället ska erbjuda gästerna flera olika maträtter och det ska finnas såväl förrätter som huvudrätter och efterrätter. Vidare ska maten vara lagad eller på annat sätt tillredd och ingå som en del av måltiden. Om ett serveringsställe enbart erbjuder sallader, smörgåsar eller annan enklare mat anses det inte som ett varierat utbud av maträtter.[38]

Vidare går att utläsa, av såväl förarbeten som Folkhälsomyndighetens vägledning om servering, att innebörden av att ”maten ska vara lagad eller tillredd” betyder att råvarorna på något sätt ska ha förädlats i restaurangens kök. Det framgår emellertid också att maten inte nödvändigtvis behöver vara varm, förutsatt att utbudet av mat, dess kvalitet och den allmänna standarden på serveringsstället i övrigt uppfyller vad som krävs för att få serveringstillstånd. Enklare mat som serveras i gatukök och på caféer är därmed inte att anses som tillredd mat i alkohollagens mening. Inte heller inköp av färdiglagad mat, som t.ex. pajer, som sedan värms upp i efterhand.[39]

I ett tillsynsärende varnades ett företag av kommunen efter två olika tillsynsbesök, då tillsynsmyndigheten ansåg att utbudet av mat på serveringsstället inte bedömdes vara tillräckligt varierat. Vid det första tillfället kunde serveringsstället endast erbjuda taco-köttfärs som värmdes upp i en mikrovågsugn och vid det andra tillfället fanns endast en maträtt att beställa på menyn. Företaget fick därmed en erinran då de inte ansågs leva upp till vare sig kravet på tillredd mat, eller kravet på ett varierat utbud av maträtter.[40]

I princip gäller kravet på ett varierat matutbud under hela serveringstiden. Först efter klockan 23.00 är det möjligt för serveringsstället att erbjuda gäster färre och enklare maträtter, till exempel sådana som inte kräver någon särskild tillagning. Då kan exempelvis uppvärmning av mat i en mikrovågsugn anses vara acceptabelt.[41] Av

---

[36] Socialutskottets betänkande 2010/11:SoU4, *En ny alkohollag, s. 55-56*.
[37] Prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag,* s. 104–105.
[38] Se prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag,* s. 104–105 och Folkhälsomyndigheten, Vägledning om servering – alkohollagen, nr. 22212, s. 8.
[39] Se prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag*, s. 169 och Folkhälsomyndigheten, Vägledning om servering – alkohollagen, nr. 22212, s. 9.
[40] Kammarrätten i Jönköpings dom den 25 mars 2015 i mål nr 1729-14.
[41] Prop. 2009/10:125 – *En ny alkohollag*, s.105.

Folkhälsomyndighetens vägledning framgår att det även kan vara tillräckligt att erbjuda kalla maträtter, dock räknas inte snacks som chips eller nötter som maträtter.[42] Skälet till att kravet på matservering lättas upp efter klockan 23 uppges vara att ”allmänna matvanor har minskat denna tid på dygnet samt att det kan vara svårt att ha full personalstyrka i köket under hela serveringstiden, speciellt vid nattöppna restauranger”.[43]

Eget kök

Det är bara serveringsställen som har ett eget kök, i direkt anslutning till en serveringslokal och som tillhandahåller lagad eller på annat sätt tillredd mat, som kan få ett stadigvarande tillstånd att servera alkoholdrycker och alkoholdryckslikna nde preparat till allmänheten. Köket ska hålla en viss standard som gör det möjligt att tillhandahålla ett varierat utbud av maträtter. Utrustning som vanliga hushållsspisar eller mikrovågsugnar för uppvärmning av prefabricerad mat anses inte hålla tillräcklig standard.[44] Inte heller köksutrustning som är enkel och anpassad för caféverksamhet anses uppfylla kraven på ett kök som möjliggör för ett varierat utbud av maträtter.[45] Exempelvis avslog en kommun en ansökan om stadigvarande serveringstillstånd företrädesvis på grund av att de bedömde att huvuddelen av maträtterna i menyn inte skulle komma att förädlas på plats i köket på serveringsstället.[46]

3.2.3 Krav på serveringslokal

Ett ytterligare krav för att beviljas serveringstillstånd är att serveringsstället är utrustat med ett i förhållande till lokalens storlek lämpligt antal sittplatser för matservering (8 kap. 15 § andra stycket). Syftet med bestämmelsen är att gäster, i normalfallet, ska kunna beställa och bli serverade mat vid bordet. Kravet på sittplatser har ytterligare ett syfte, då det är tänkt att säkerställa att serveringsställen som t.ex. gatukök, hamburgerrestauranger eller liknande verksamheter inte ska kunna beviljas serveringstillstånd.[47]

Kontrollen av att antalet sittplatser på serveringsstället är tillräckliga görs av tillsynsmyndigheten, antingen genom platsbesök eller med hjälp av inlämnade handlingar från tillståndshavaren, till exempel planritningar och bygglovshandlingar.[48]

Vidare lägger lagstiftaren fram regler i 8 kap. 15 § kring drinkbarer, dess utformning och maximala storlek i relation till serveringslokalen och andra ytor på serveringsstället. För det fall det finns en drinkbar får den endast ta i anspråk en mindre del av serveringsställets totala yta och ska vara belägen i nära anslutning till

---

[42] Folkhälsomyndigheten, Vägledning om servering – alkohollagen, nr. 22212, s. 8,
[43] Prop. 2009/10:125 – *En ny alkohollag*, s.105.
[44] Prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag*, s. 105.
[45] Se prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag*, s.105 och Folkhälsomyndigheten, *Vägledning om servering – alkohollagen*, nr. 22212, s. 7.
[46] Kammarrätten i Stockholms dom den 25 oktober 2011 i mål nr 5406-11.
47 Se prop. 1994/95:89, *Förslag till alkohollag*, s. 65 och s. 105 samt prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag*, s. 105.
48 Folkhälsomyndigheten, *Vägledning om servering – alkohollagen*, nr. 22212, s. 10.

matsalen. Kraven på drinkbarers utformning och placering har motiverats med att man vill säkerställa att det ska vara restauranger som får serveringstillstånd och inte barer.[49]

3.2.4 Krav på dispositionsrätt

I alkohollagen ställs också krav på att sökanden av ett serveringstillstånd har rätt att disponera lokaler och utrymmen där servering av alkoholdrycker och alkoholdryckslikнande preparat ska äga rum, s.k. dispositionsrätt (8 kap. 14 § första stycket). Det bakomliggande syftet med detta krav är att definiera tillståndshavarens fysiska ansvarsområde. Det innebär att tillståndshavaren eller sökanden har rätt att använda aktuella serveringslokaler och serveringsutrymmen, så att de kan säkerställa och ha kontroll över alkoholserveringen på serveringsstället och därmed se till att kraven i alkohollagen efterlevs. Det gäller för såväl inomhuslokaler som uteserveringar, för de fall tillståndshavaren ansökt om att få använda offentlig plats (s.k. nyttjanderätt).[50]

3.2.5 Krav på avgränsat utrymme

I alkohollagen anges att serveringstillståndet ska omfatta ett visst avgränsat utrymme (8 kap. 14 § första stycket). Det innebär att serveringslokaler och andra (avgränsade) serveringsutrymmen är utformade så att personalen kan överblicka och ha kontroll över gäster och vilka som får tillgång till alkohol. Detta för att förhindra överservering och servering till minderåriga, samt för att kunna se om det skulle uppstå olägenheter eller störningar på grund av onykterhet mm. Serveringsstället bör säkerställa detta genom att se till att tillståndshavaren och/eller serveringsansvariga har uppsikt över serveringen och är närvarande på serveringsstället under hela serveringstiden.[51]

Ett företag fick sitt beslut om serveringstillstånd upphävt efter att en bostadsrättsförening överklagat beslutet till Kammarrätten i Stockholm. Detta då föreningen hade framfört, innan serveringstillståndet beviljades, till såväl företaget som kommunen att de motsatte sig servering av alkohol i fastigheten. Det stod heller inget uttryckligen om alkoholservering i hyreskontraktet. Därför ansåg kammarrätten att företaget inte hade den dispositionsrätt som krävs av alkohollagen för att kunna beviljas serveringstillstånd.[52]

3.2.6 Krav på brandskydd

Alkohollagen ställer också upp krav på att lokaler, som används för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd, ska vara lämpliga från brandsäkerhetssynpunkt (8 kap. 16 §). För

---

49 Prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag,* s. 105.
50 Se prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag,* s. 103–104 och Folkhälsomyndigheten, *Vägledning om servering – alkohollagen*, nr. 22212, s. 11.
51 Se prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag,* s. 101–102 och Folkhälsomyndigheten, *Vägledning om servering – alkohollagen*, nr. 22212, s. 17.
52 Kammarrätten i Stockholms dom den 8 september 2016 i mål nr 1369-16.

en restaurang ligger ansvaret för brandskyddet på såväl fastighetsägaren som på den som är ansvarig för verksamheten.

Då många bränder startar i kök är brandskyddet på en restaurang särskilt viktigt. Arbete med fritöser, stekytor och värmeplattor kan utgöra brandrisker med stora konsekvenser – inte bara för personalen som arbetar i köket - utan även för gäster som vistas i intilliggande serveringsutrymmen.[53] Därtill kan människor som har druckit alkohol bete sig irrationellt och ha svårare för att uppfatta en eventuell brandfara. Därför lägger lagstiftaren stor vikt vid att lokaler och andra utrymmen som används för stadigvarande servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap är lämpliga ur brandsäkerhetssynpunkt.[54]

Ägare och/eller nyttjanderättshavare till en restaurang är skyldiga att vidta tillräckliga åtgärder för att förebygga brand samt hindra och begränsa skador vid en eventuell brand. I publika lokaler är det därtill viktigt med fungerande utrymningsskyltar och utrymningsvägar.[55]

Lokalers brandsäkerhet är alltså en av flera aspekter som kommunen ska bedöma när de handlägger ansökningar om stadigvarande tillstånd för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap. Kravet på brandsäkerhet är något som ska vara uppfyllt inte bara vid ansökan, utan även när det gäller en befintlig serveringsverksamhet.[56]

3.2.7 Särskilda krav på cateringverksamhet och tillfälliga tillstånd för servering

I 8 kap. 4 § alkohollagen finns en särskild bestämmelse för cateringverksamhet. Den som bedriver cateringverksamhet för slutna sällskap kan meddelas stadigvarande serveringstillstånd under förutsättning att den lokal där serveringen äger rum för varje tillfälle anmäls till och godkänns av kommunen. Förutsatt att en cateringföretagare bedöms uppfylla kraven som gäller generellt för att få ett serveringstillstånd, kan denne beviljas ett stadigvarande serveringstillstånd för slutna sällskap. Syftet med bestämmelsen om stadigvarande tillstånd är att cateringföretag inte ska behöva söka nytt tillstånd vid varje serveringstillfälle. Däremot ska tillståndshavaren anmäla varje serveringstillfälle till kommunen.[57]

Med cateringverksamhet avses i alkohollagen servering av färdiglagad mat och alkoholdrycker eller alkoholdrycksliknande preparat på beställning av slutna sällskap i

---

[53] Brandskydd för restauranger, Storstockholms brandförsvar - https://www.storstockholm.brand.se/i-verksamheten/brandskydd-for-restauranger [hämtad den 28 augusti 2025].
[54] Prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag*, s. 97.
[55] Krav på lokal på ett serveringsställe — https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/andts/tillsynsvagledning/alkoholdrycker/utbildningsinsats-om-alkohollagen/krav-pa-lokal/#Kravlokal [hämtad den 27 augusti 2025].
[56] Krav på lokal på ett serveringsställe — https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/andts/tillsynsvagledning/alkoholdrycker/utbildningsinsats-om-alkohollagen/krav-pa-lokal/#Kravlokal [hämtad den 27 augusti 2025].
[57] Prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag*, s. 99–100.

ett för tillfället hyrd lokal eller i någons hem.[58] Alkohollagen ställer samma krav på matutbud och eget kök för cateringverksamheter som för restauranger. Den som bedriver cateringverksamhet ska ha ett eget kök för tillredning av mat för att få stadigvarande serveringstillstånd (8 kap. 4 § andra stycket). Det innebär att cateringföretag ska ha ett eget kök, som är utrustat så att det är möjligt att tillreda mat på ett yrkesmässigt sätt. Enligt Folkhälsomyndighetens vägledning anses vanliga lägenhetsspisar eller villakök generellt inte som tillräckliga för att leva upp till kraven i lagstiftningen. För cateringverksamhet finns dock inget krav på att köket måste finnas i anslutning till en serveringslokal, inte heller att tillståndshavaren ska ha ett kök i varje kommun där denne har sökt serveringstillstånd. Här räcker det med ett eget kök.

Det finns ingen bestämmelse i alkohollagen som reglerar var ett cateringföretag ska anses ha sitt säte i relation till sitt/sina serveringstillstånd, utan ett företag ska utan problem kunna erhålla tillstånd för servering i olika kommuner.[59] Det är emellertid avgörande, för att underlätta tillsynen kring förutsättningarna för ett serveringstillstånd, att det kök som används i verksamheten verkligen är det som har registrerats vid utfärdandet av serveringstillståndet. Kammarrätten i Jönköping har konstaterat att ett godkänt kök utgör en förutsättning för att få och behålla ett tillstånd för catering [60] I det aktuella fallet visade det sig att företaget i fråga hade använt sig av ett annat kök än det som var registrerat i tillståndet. Domstolen fann därför att företaget hade brutit mot bestämmelserna i alkohollagen.

Ett tillfälligt tillstånd för servering till allmänheten ställer inte samma krav på restaurangkök och serveringslokal, däremot ska stället kunna tillhandahålla tillredd mat. Detsamma gäller för tillstånd för servering i slutet sällskap. Bakgrunden till detta är att reglerna för tillfälliga serveringstillstånd är utformade med tanke på festivalarrangemang och andra evenemang som inte typiskt sett återkommer vid upprepade tillfällen under kort tid.[61]

3.2.8 Olägenheter i fråga om ordning och nykterhet

Alkohollagen innehåller även bestämmelser om att serveringstillstånd får vägras trots att de övriga kraven i alkohollagen är uppfyllda. Det gäller om alkoholservering på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa (8 kap. 17 §).

Det kan bland annat handla om serveringsställets geografiska belägenhet, till exempel att lokalen är belägen i ett bostadsområde eller i ett område som på annat sätt är känsligt för störningar eller att det annars kan befaras olägenheter avseende ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa. Förutom bostadsområden kan

[58] Prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag*, s. 100.
[59] Prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag* s. 166.
[60] Kammarrätten i Jönköpings dom den 26 februari 2014 mål nr 2799–13.
[61] Prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag*, s. 105.

det vara fråga om närheten till skolor eller fritidsgårdar, institutioner för missbrukare eller liknade verksamhet.[62]

I tidigare förarbetsuttalanden anfördes bl.a. att Polismyndighetens yttrande om ordningsläget i området för den tilltänkta etableringen samt miljöförvaltningens bedömning av risken för att störningar uppkommer för närboende, ska tillmätas stor vikt i tillståndsprövningen. Det ska vidare vara möjligt för en kommun att förhindra restaurangetablering med servering av alkoholdrycker i särskilt känsliga områden, såsom i närhet av skolor, ungdomsgårdar eller där många ungdomar brukar samlas, samt i områden med känd missbruksproblematik.[63]

I förarbetena till 1994-års alkohollag anfördes att det av bestämmelsen framgår att det inte finns någon generell rätt att få ett serveringstillstånd och att tillståndsprövningen kan innebära svåra avvägningar där olika intressen ställs mot varandra. Det konstaterades emellertid att alkohollagstiftningen tillkommit för att begränsa alkoholens skadeverkningar och att den i första hand är en social skyddslagstiftning. Av detta följer att i de fall alkoholpolitiska hänsyn ställs mot företagsekonomiska eller näringspolitiska, ska de alkoholpolitiska hänsynen ha företräde.[64]

I ett avgörande från Kammarrätten i Jönköping fastställdes att en kommunal nämnd har rätt att begränsa serveringstider när serveringsstället ligger i en idrottshall där barn och unga vistas. Detta efter att ett bolag ansökt om och nekats tillstånd att få servera alkohol alla dagar i veckan på ett serveringsställe beläget i en idrottshall. Bolaget hade därefter överklagat till förvaltningsrätten och då vunnit bifall till sitt överklagande. Kammarrätten ansåg dock att serveringsställets läge kunde antas medföra olägenheter i fråga om särskild risk för människors hälsa. Därför upphävdes förvaltningsrättens dom och den kommunala nämndens ursprungliga beslut fastställdes.[65]

Ett annat exempel är ett avgörande som inleddes i Förvaltningsrätten i Falun. Förvaltningsrätten biföll ett överklagande från ett företag som ansökt om och nekats ett utökat serveringstillstånd till klockan 03.00 på fredagar och lördagar. Efter en prövotid om sex månader upphävde Kammarrätten i Sundsvall förvaltningsrättens dom och fastställde den kommunala nämndens ursprungliga beslut eftersom både Polismyndigheten och miljökontoret stod fast vid sin bedömning om att en utökad serveringstid till kl. 03.00 kunde medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.[66]

---

[62] Prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag*, s. 170.
[63] Prop. 2003/04:161, *Alkoholpolitiska frågor*, s. 67.
[64] Prop. 1994/95:89, *Förslag till alkohollag*, s. 105 ff.
[65] Kammarrätten i Jönköpings dom den 22 augusti 2022 i mål nr 3233–21.
[66] Kammarrätten i Sundsvalls dom den 30 mars 2023 i mål nr 1864–22.

3.2.9 Tillsynsaktörer

Folkhälsomyndigheten utövar, med vissa undantag, tillsyn över efterlevnaden av alkohollagen och anslutande föreskrifter (9 kap. 1 § första stycket). Myndigheten har även viss föreskriftsrätt enligt alkoholförordningen.

Länsstyrelserna har det övergripande ansvaret för tillsynen inom respektive län och ska biträda kommunerna med råd i deras verksamhet (9 kap. 1 § andra stycket).

Kommunen och Polismyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av alkoholdrycker och alkoholdryckslikna nde preparat (9 kap. 2 § första stycket). Det är de som utövar den lokala tillsynen över efterlevnaden av reglerna om servering i alkohollagen.

Kommunen kontrollerar bland annat att den som har beviljats serveringstillstånd anmäler när han eller hon avser att påbörja verksamheten till kommunen (9 kap. 11 §). Vidare kontrollerar kommun och Polismyndigheten att försäljning av alkoholdrycker och alkoholdryckslikna nde preparat sköts på ett sådant sätt att skador i möjligaste mån förhindras och att den som tar befattning med försäljning av alkoholdrycker och alkoholdryckslikna nde preparat ser till att ordning och nykterhet råder på försäljningsstället (3 kap. 5 §). Paragrafen är ett uttryck för de svenska alkoholpolitiska grundprinciperna som gäller vid försäljning av alkoholdrycker och alkoholdryckslikna nde preparat.[67] Kravet på ordning och nykterhet på försäljningsstället gäller vid alla typer av försäljning.[68] Vid servering av alkoholdrycker eller alkoholdryckslikna nde preparat ska därutöver kravet om iakttagande av måttfullhet och undvikande av oordning och onykterhet följas. Det innebär att ansvarig personal ska se till att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks (8 kap. 20 §).

En kommun får meddela en innehavare av serveringstillstånd en erinran eller i allvarligare fall eller vid upprepade överträdelser en varning om denne inte uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande, eller inte följer de bestämmelser som gäller för servering enligt alkohollagen eller de villkor eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen (9 kap. 17 §). Polismyndighetens tillsyn begränsas i första hand till de observationer myndigheten gör i samband med ingripanden och kontroller på och kring serveringsställen.[69] Bestämmelser om återkallelse av serveringstillstånd finns i 9 kap. 18 §. Det gäller exempelvis situationer där det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på serveringsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren har ingripit, eller att tillståndshavaren har brutit mot alkohollagen eller vad som i övrigt gäller för tillståndet på ett sådant sätt att varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd, eller att tillståndshavaren har tilldelats en eller flera varningar utan att de förhållanden som föranlett varningen har rättats till.

---

[67] Prop. 1976/77:108, *Om alkoholpolitiken*, s. 65.
[68] Prop. 1976/77:108, *Om alkoholpolitiken* s. 65.
[69] Prop. 1994/95:89, *Förslag till alkohollag*, s. 111. Se även prop. 2024/25:86, *Bättre förutsättningar för besöksnäringen i fråga om småskalig produktion av alkoholdrycker*, s. 102 ff.

Kommunen ska upprätta en tillsynsplan som ska ges in till länsstyrelsen (9 kap. 2 § tredje stycket). Av förarbetena framgår att tillsynsplanen kan vara årlig eller flerårig samt att den ska revideras vid behov. Tillsynsplanen är tänkt att fungera som ett stöd i dialogen mellan länsstyrelserna och kommunerna och ska också underlätta för att den direkta tillsynen faktiskt bedrivs i den utsträckning som behövs, för en effektiv kontroll av att bestämmelserna efterlevs.[70]

3.2.10 Krav i angränsande lagstiftning

Livsmedelslagstiftningen

Utöver de krav som ställs i alkohollagen finns det inom livsmedelslagstiftningen en mängd regler som verksamheter måste följa, exempelvis beträffande livsmedelshygien. Livsmedelslagstiftningen är i huvudsak gemensam för EU.[71] Regelverket omfattar såväl lagstiftning på EU-nivå som nationella föreskrifter och syftar bl.a. till att uppnå en hög skyddsnivå för människors liv och hälsa och för konsumenternas intressen (1 § livsmedelslagen [2006:804]). Exempelvis är en grundförutsättning för att få bedriva restaurangverksamhet att företaget är registrerat som livsmedelsanläggning. Alla företag som producerar, bearbetar, distribuerar, säljer eller serverar livsmedel, s.k. livsmedelsföretag, ska anmäla sin verksamhet i enlighet med artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning EG nr 852/2004[72] och få den registrerad eller godkänd av relevant kontrollmyndighet, t.ex. kommunen (11 § livsmedelslagen och 23 § livsmedelsförordningen [2006:813]). Detta förfarande är ett led i den offentliga kontrollen av livsmedelsföretag.

För livsmedelsföretagare gäller att de krav som uppställs i lagstiftningen angående bl.a. hygien ska vara uppfyllda.[73] Det handlar bl.a. om allmänna och särskilda hygienkrav, identifiering av faror och regler för livsmedelslokaler. Exempelvis ska utrymmen vara anpassade för att kunna hantera livsmedel och verksamhetsutövaren ska ha goda kunskaper om hygien, matallergier samt innehåll och märkning av livsmedel m.m.[74]

En registrering som godkänd livsmedelsanläggning är också i praktiken en förutsättning för att få stadigvarande serveringstillstånd för servering till allmänheten.

---

[70] Prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag*, s. 99.
[71] Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet.
[72] Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien.
[73] Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 av den 29 april 2004 om livsmedelshygien.
[74] Prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag*, s. 104. Se även *Grundläggande hygienkrav – lokaler och utrustning*, Livsmedelsverket, https://kontrollwiki.livsmedelsverket.se/artikel/343/lokaler-och-utrustning [hämtad den 28 augusti 2025].

Detta då utöver mat även drycker, inklusive alkoholdrycker, ses som livsmedel i lagstiftningens mening[75] vilket innebär att särskilda hygienkrav måste uppfyllas.

Registrering av livsmedelsanläggningar görs hos den kommun där verksamheten är belägen och ska göras senast två veckor innan verksamheten är tänkt att öppna. Det är livsmedelsföretagaren som ansvarar för att livsmedelslagstiftningen följs, och ska löpande kontrollera faror och risker som kan finnas i verksamheten (s.k. egenkontroll). Att reglerna följs kontrolleras genom den offentliga kontrollen, vilken utövas av de kommunala kontrollmyndigheterna när det gäller restaurangverksamheter.

Arbetsmiljölagstiftningen

Utöver kraven i alkohollagstiftningen samt tillhörande hygienkrav i livsmedelslagstiftningen har tillståndshavaren också ett grundläggande arbetsmiljöansvar för de anställda på ett serveringsställe. Regler om detta finns i arbetsmiljölagstiftningen. Grundläggande bestämmelser finns i arbetsmiljölagen (1977:1160). Syftet är att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet samt att även i övrigt uppnå en god arbetsmiljö (1 kap. 1 §). Arbetsmiljölagen gäller varje verksamhet i vilken arbetstagare utför arbete för en arbetsgivares räkning (1 kap. 2 §). Arbetsmiljölagen kompletteras av arbetsmiljöförordningen (1977:1166) samt av Arbetsmiljöverkets föreskrifter.

Arbetsgivaren har det övergripande ansvaret för att säkerställa en god arbetsmiljö. I 2 kap. arbetsmiljölagen uppställs krav på arbetsmiljöns beskaffenhet. De gäller såväl fysiska faktorer, som utformning av själva serveringsstället, som organisatoriska faktorer kopplat till arbetsbelastning och arbetsuppgifter. Därtill gäller ansvaret sociala faktorer som har fokus på klimatet på arbetsplatsen. Arbetsgivaren ska också följa de allmänna kraven som uppställs i 3 kap. arbetsmiljölagen. Det handlar exempelvis om samverkan och förebyggande arbete.

Personalen ska ha tillgång till nödvändiga faciliteter som exempelvis toaletter, tvättställ/handfat och personalutrymmen. Personalen ska också ha tillgång till relevant utrustning som arbetet kräver, t.ex. arbets- och/eller skyddskläder.[76] I arbetsgivaransvaret ingår också att utbilda anställda om eventuella risker och hur de ska hanteras, samt säkerställa att maskiner och utrustning är säkra att använda. Ett systematiskt arbetsmiljöarbete, SAM, är ett verktyg för att försäkra sig om att såväl verksamheten som arbetstagare efterlever alla lagkrav, genom att kontinuerligt identifiera, bedöma och åtgärda risker i arbetsmiljön.[77]

---

[75] Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 av den 28 januari 2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet, art. 2.
[76] Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd (AFS 2023:12) om utformning av arbetsplatser.
[77] Systematiskt arbetsmiljöarbete, SAM, Arbetsmiljöverket - https://www.av.se/arbetsmiljoarbete-och-inspektioner/arbeta-med-arbetsmiljon/systematiskt-arbetsmiljoarbete/ [hämtad den 28 augusti 2025].

3.2.11 EU-rättsliga aspekter

Varje medlemsstat inom EU har möjlighet att besluta om sin nationella alkoholpolitik. Det som styr är att nationella krav måste respektera det som följer av EU-medlemskapet, där grundläggande principer om varors fria rörlighet över gränserna är avgörande. Alkohol räknas som ett livsmedel inom EU vilket innebär att alkoholdrycker omfattas av den EU-gemensamma livsmedelslagstiftningen, vilket inkluderar regler om märkning, säkerhet och tillåtna tillsatser. Därtill klassas vin som en jordbruksprodukt och omfattas även av EU:s jordbrukspolitik.[78]

Det innebär att det inte finns några EU-gemensamma regler eller minimikrav gällande tillstånd för servering av alkohol till allmänheten, huruvida ett serveringsställe ska vara utrustat med ett restaurangkök eller erbjuda tillagad mat under specifika öppettider, för att få serveringstillstånd för att servera alkohol till allmänheten. Däremot har EU ett gemensamt regelverk för tillverkning, märkning och skydd av geografiska beteckningar för spritdrycker.[79] I förordning (EU) 2019/787 definieras bl.a. vad som är spritdrycker och vilka spritdrycker som är tillåtna inom EU.

Under 2006 antog EU-kommissionen en alkoholstrategi för att stötta medlemsländernas arbete med att minska alkoholens skadeverkningar. Strategins genomförande har utvärderats två gånger: 2009 och 2013. EU har gällande dessa frågor också etablerat ett nära samarbete med Världshälsoorganisationen (WHO).[80]

3.3 Tidigare behandling av frågan

Reglerna kring mat- och kökskravet har vid flera tillfällen varit uppe för behandling i riksdagen och föremål för statlig utredning. I avsnittet nedan tas några av de viktigaste förekomsterna från senare tid upp.

3.3.1 Statliga utredningar

SOU 2024:23 - En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas
Den 7 juli 2022 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att se över vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet samt analysera konsekvenserna av en eventuell förändring av det övergripande målet för ANDT-politiken. Utredaren skulle

---

[78] Alkoholhaltiga drycker - https://kontrollwiki.livsmedelsverket.se/artikel/296/alkoholhaltiga-drycker [hämtad den 27 augusti 2025].
[79] Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/787 av den 17 april 2019 om definition, beskrivning, presentation och märkning av spritdrycker, användning av namn på spritdrycker i presentationen och märkningen av andra livsmedel, skydd av geografiska beteckningar för spritdrycker, användning av jordbruksalkohol och destillat av jordbruksprodukter i alkoholhaltiga drycker samt om upphävande av förordning (EG) nr 110/2008.
[80] EU Kommissionen, Public Health, Alcohol - https://health.ec.europa.eu/alcohol/overview_sv#andra-initiativ [hämtad den 27 augusti 2025].

vidare undersöka om det gick att få till en mer sammanhållen och systematisk reglering på området, för att uppnå en effektiv och rättssäker tillämpning, till skydd för folkhälsan. Särskilt fokus låg på att uppnå en hög skyddsnivå för barn och unga.

Vad gällde alkoholområdet skulle utredaren dels granska utrymmet för och behovet av lättnader i regelverket för att få serveringstillstånd, dels överväga om kraven kunde moderniseras, förenklas och förtydligas utan att göra avkall på skyddsintresset i alkohollagen. Det handlade bland annat om att få till en mer enhetlig tillämpning av stadigvarande och tillfälliga serveringstillstånd. Vidare skulle utredaren bedöma vilka förtydliganden som kunde behövas i alkohollagen avseende till exempel överblickbar yta och brandsäkerhetskontroll.[81]

Som bakgrund till utredningen låg bland annat ett tillkännagivande från riksdagen om att alkohollagen behöver ses över och moderniseras.[82] I tillkännagivandet angavs att det behöver bli enklare för seriösa aktörer att få stadigvarande serveringstillstånd samt att reglerna behöver bli enklare och mindre godtyckliga - något som också lyftes fram i utredningsdirektivet.[83]

Utredningen lämnade över sitt slutbetänkande till regeringen den 25 mars 2024. Bland förslagen på alkoholområdet föreslogs vissa mindre förändringar:

- Grundkravet på eget kök och lagad mat ska finnas kvar som en förutsättning för att få ett stadigvarande serveringstillstånd. Däremot föreslår utredningen att gäster ska kunna erbjudas *flera maträtter* i stället för som i dag *ett varierat utbud av maträtter*.
- Tiden för när matutbudet får begränsas till enklare maträtter föreslås tidigareläggs till klockan 22.00, i stället för som i dag klockan 23.00.
- Utöver det föreslås att den som har stadigvarande serveringstillstånd för cateringverksamhet ska framgent anmäla den tid serveringen ska pågå till kommunen, där serveringen ska ske.
- Vidare föreslås att Folkhälsomyndighetens föreskriftsrätt utökas inom ett par områden.

I remissbehandlingen av betänkandet visar flertalet remissinstanser en bred enighet kring vikten av att bibehålla kopplingen mellan mat och alkoholservering, särskilt ur ett folkhälsoperspektiv. Flera myndigheter och organisationer tillstyrker utredningens förslag om att justera formuleringen av matkravet och tidigarelägga tidpunkten för begränsat matutbud. Det uttrycks på samma gång ett behov av tydligare vägledning och definitioner för att säkerställa en enhetlig tillämpning av lagstiftning, inte minst kommunerna. Samtidigt finns det olika uppfattningar om hur detaljerade kraven bör vara och om föreskriftsrätt är rätt väg. Vissa instanser är kritiska till bibehållet matkrav och förespråkar en mer omfattande reform eller avskaffande av kravet.

Folkhälsomyndigheten lyfter i sitt remissvar att myndigheten ser positivt på att utredningen föreslår att kopplingen mellan mat och alkoholservering ska kvarstå, då

[81] Dir. 2022:111 – *En trygg uppväxt utan alkohol, tobak och nikotinprodukter*.
[82] Bet. 2021/22:SoU10, punkt 5 reservation 7, rskr. 2021/22:150, ANDTS.
[83] Dir. 2022:111 – *En trygg uppväxt utan alkohol, tobak och nikotinprodukter*.

de ser det som ett viktigt led i den svenska alkoholpolitiken, där fokus ligger på att begränsa skador till följd av alkoholkonsumtion bl.a. genom en begränsning av tillgången till alkohol och en minskning av skadlig alkoholkonsumtion. Vidare, utifrån att utredningen föreslår att kökskravet ska kvarstå, motsätter sig inte FoHM att kravet på matutbud justeras till att gälla flera olika maträtter i stället för som i dag ett varierat utbud av maträtter. FoHM uttalade att det centrala är att mat serveras i tillräcklig omfattning samt att en individuell prövning görs. Däremot är myndigheten negativ till förslaget om att tidigarelägga tidpunkten för när matutbudet får begränsas till ett fåtal enklare rätter, och efterfrågar ytterligare utredning och analys kring problemets omfattning och vilka följder förslaget kan få.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tillstyrker förslagen men efterfrågar tydligare vägledning kring vad som utgör lagad/tillredd mat. Likaså ställer sig *Tillväxtverket* positiva till en modernisering av alkohollagstiftningen och tillstyrker samtidigt utökad föreskriftsrätt.

Flera *länsstyrelser (Jämtland, Västra Götaland, Norrbotten, Västernorrland, Västerbotten, Örebro, Dalarna, Halland, Stockholm, Skåne*) tillstyrker utredningens förslag om justering i matkravet samt tidigareläggning av tidpunkten för när enklare maträtter får börja serveras. Alla uttrycker dock ett behov av tydligare definitioner och vägledning för att lagstiftningen ska vara mer tydlig och förutsebar.

Majoriteten av de kommuner som svarat på remissen (t.ex. *Malmö, Mora, Kramfors, Skara* och *Norrköping*) är genomgående positiva till utredningens förslag, men efterfrågar också förtydliganden kring matkravets praktiska tillämpning.

KAF-T - Kommunala alkohol- och tobakshandläggares förening tillstyrker förslaget om tidigareläggning av när matutbudet får begränsas till enklare maträtter. De lyfter samtidigt att många nattklubbar öppnar vid den tiden och att “det bör därför förtydligas ytterligare om huruvida ett kök alltid behövs, för de fall serveringstiden sätts från klockan 22.00”. KAF-T understryker samtidigt att det behöver förtydligas ytterligare vad fullgoda måltider, lagad eller på annat sätt tillredd mat samt enklare maträtter innebär i praktiken. De välkomnar att det tydliggörs i alkohollagen att Folkhälsomyndigheten har ett tillsynsvägledande ansvar och pekar på att ”efterfrågan av vägledning hos de kommunala alkoholhandläggarna varit stor sedan länge".

CAN – Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning tillstyrker de flesta av utredningens förslag. De har inte heller några synpunkter på förslaget om att tidigarelägga tidpunkten för när matutbudet på restauranger med serveringstillstånd får begränsas till enklare maträtter. De menar att “förändringen i sig påverkar med stor sannolikhet inte alkoholkonsumtionen nämnvärt. Det bör dock beaktas att flera mindre förändringar, i den restriktiva alkoholpolitiken, sammantaget kan ha effekter på sikt”.

IOGT-NTO, Cancerfonden, Sveriges Landsråd för Alkohol- och Narkotikafrågor (SLAN), Svenska föreningen för alkohol- och drogforskning (SAD) och Stockholm begränsar alkohol och droger (STAD) tillstyrker förslagen om att bibehålla matkravet, utifrån ett folkhälsoperspektiv, men flera är samtidigt kritiska till uppluckring av matkravet. Bland annat lyfter *IOGT- NTO* att “det är positivt att det även fortsatt ska vara ett krav på eget kök i anslutning till serveringslokalen för att kunna få ett serveringstillstånd”.

Sveriges Bryggerier och Sprit & Vinleverantörsföreningen (SVL) tillstyrker förslagen då det menar att det kan innebära positiva lättnader för företag med serveringstillstånd samt att myndighetsföreskrifter kan bidra till en mer enhetlig tillämpning av lagen mellan Sveriges kommuner. SVL lyfter samtidigt att de föreslagna förändringarna inte är tillräckliga och inte lever upp till de förväntningar som statueras i riksdagens tillkännagivande från 2021/2022.

Visita, Företagarna, NNR, Livsmedelsföretagen med flera näringslivsorganisationer är kritiska till att matkravet bibehålls och förespråkar ett avskaffande eller en större reform än vad utredningen föreslår. De motsätter sig även förslaget om utökade föreskriftsrättigheter. Visita pekar på att förslagen inte i tillräcklig utsträckning kommer lösa problemen för branschen samt att det även fortsättningsvis kommer öppna upp för olika tolkningar och bedömningar.

Alkoholpolitiskt Forum och Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning vid Stockholms universitet (SoRAD) är kritiska till såväl tidigareläggning av tidpunkten som en uppluckring av matkrav.

Förslagen avseende förändringar i alkohollagen bereds för närvarande på Regeringskansliet.[84]

Dir. 2024:21 - Effektivare folkhälsoinsatser genom hälsoekonomiska analyser

Den 8 februari 2024 beslutade regeringen att ge en särskild utredare i uppdrag att se över och lämna förslag på hur nuvarande uppföljningssystem av folkhälsopolitiken kan vidareutvecklas genom att kompletteras med hälsoekonomiska analyser. Syftet med detta är att kunna följa utvecklingen av samhällets kostnader för påverkbara riskfaktorer för ohälsa, kunna utvärdera större satsningar inom folkhälsopolitiken och visa på nyttan av dessa för såväl enskilda som samhället i stort. Vidare omfattar uppdraget att utvärdera alkoholpolitikens olika styrmedel i förhållande till det folkhälsopolitiska målet om att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar samt bedöma hur väl dessa har uppfyllt sitt syfte.[85] Utredningen ska slutredovisas senast den 30 januari 2026.[86]

3.3.2 Riksdagsmotioner

Riksdagen har de senaste åren hanterat ett stort antal motioner under den allmänna motionstiden, som rör alkohollagstiftningen. Flera motioner har yrkat på en översyn av alkohollagen, för att modernisera den samt lätta på serveringsbestämmelserna för stadigvarande serveringstillstånd genom att bland annat slopa kravet på matservering i samband med alkoholförsäljning.[87]

---

[84] SOU 2024:23 - *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas.*
[85] Dir. 2024:21 - *Effektivare folkhälsoinsatser genom hälsoekonomiska analyser.*
[86] Dir. 2025:38 - Tilläggsdirektiv till Utredningen om förstärkt uppföljning och utvärdering av folkhälsopolitiken (S 2024:02).
[87] Socialutskottets betänkanden gällande Alkohol-, narkotika-, dopnings-, tobaks- och spelfrågor (ANDTS), 2021/2022:SoU10, 2022/23:SoU19, 2024/25:SoU13.

Många av dessa motioner har antingen avslagits med hänvisning till pågående arbete inom Regeringskansliet eller hanterats i samband med pågående arbete inom alkoholpolitikområdet. I några fall har dock riksdagen ställt sig bakom motionernas innehåll och tillkännagett sina ståndpunkter till regeringen, med en uppmaning att agera. Bland annat biföll riksdagen i februari 2022 en reservation med ett tillkännagivande till regeringen om att se över frågan om serveringstillstånd i alkohollagen *" i syfte att skapa ett enklare och mindre godtyckligt regelverk samt underlätta för seriösa aktörer att få ett stadigvarande serveringstillstånd"* (bet. 2021/22:SoU10 res. 7, rskr. 2021/22:150). I reservationen (M, SD, C, L) anfördes att lagstiftningen behöver moderniseras och anpassas till dagens samhälle, och att ett slopande av dagens krav för stadigvarande serveringstillstånd som innebär att serveringsställen måste ha eget kök i anslutning till serveringslokalen samt tillhandahålla lagad eller på annat sätt tillredd mat bör utredas.

Efter att SOU 2024:23 lämnades har flera fristående motioner lämnats in kopplat till alkohollagens krav på matservering och eget kök. Bland annat har Sverigedemokraterna lämnat en motion (2024/25:708) som menar på att lagkravet om matservering och tillhörande bestämmelser skapar tolkningsproblem och begränsar affärsmöjligheter.[88] Även Moderaterna har lämnat in en fristående motion (2024/25:2416) med förslag om att se över förutsättningarna för slopat krav på matservering för att beviljas stadigvarande serveringstillstånd.[89]

Exempel på yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25:[90]

- I kommittémotion 2024/25:3166 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 40 föreslås ett tillkännagivande om att ta bort kravet på matservering och eget kök för att få servera alkohol.
- Motionsyrkanden om att avskaffa kravet på matservering och eget kök vid alkoholservering finns även i motionerna 2024/25:314 av Erik Hellsborn (SD), 2024/25:708 av Daniel Persson (SD), 2024/25:3013 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 1, 2024/25:1780 av Carl Nordblom och Kristina Axén Olin (båda M), 2024/25:2051 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 2, 2024/25:2416 av Oliver Rosengren m.fl. (M) yrkande 1, 2024/25:2781 av Sten Bergheden (M), 2024/25:506 av Anne-Li Sjölund (C), 2024/25:1191 av Rickard Nordin och Niels Paarup-Petersen (båda C) yrkande 10 samt 2024/25:1899 av Anders Ådahl (C) yrkandena 1 och 2.
- I motion 2024/25:3187 av Bo Broman (SD) föreslås ett tillkännagivande om en översyn och modernisering av den svenska alkohollagstiftningen. Motionären vill se en översyn av bl.a. kravet på att kunna servera mat i samband med alkoholservering och kravet på eget kök i anslutning till serveringsstället.

[88] Motion 2024/25:708, Avskaffande av kravet på matservering för att få servera alkohol.
[89] Motion 2024/25:2416, Rimliga regler för alkoholservering.
[90] Socialutskottets betänkande 2024/25:SoU13, ANDTS.

- I motion 2024/25:2216 av Johanna Rantsi (M) föreslås ett tillkännagivande om en moderniserad alkohollag. Motionären framhåller bl.a. att matkravet är föråldrat och har en negativ inverkan på besöksverksamheten.

3.4 Internationell jämförelse

3.4.1 Krav i andra europeiska länder

Det svenska kravet på matservering och eget kök är relativt unikt i en europeisk kontext. Bland EU-länderna återfinns inte något liknande generellt krav på matservering, även om det i vissa länder finns möjligheter för myndigheter att ställa krav på matservering i vissa sammanhang eller situationer (se tabell 1 nedan för en översiktlig sammanställning). Flera länder har även lösningar med olika typer av serveringstillstånd med olika krav för olika typer av verksamheter, bland annat beroende på om det enbart serveras alkohol eller om det sker i anslutning till matservering.

Vad gäller våra nordiska grannländer så finns det i Danmark inte några generella krav på matservering eller kök i samband med alkoholservering. I Norge ställs inte heller något generellt krav på matservering, men kommunala myndigheter har enligt den norska alkohollagen möjlighet att ställa krav på matservering för serveringstillstånd. Generella sådana kommunala krav tycks dock vid en översiktlig genomgång vara ovanliga, även om kommunerna i regel inte ger tillstånd till bensinstationer, kiosker, gatukök och foodtrucks. På Island ges olika tillstånd baserat på vilken typ av verksamhet det är fråga om och i flera fall ställs inte något krav på matservering, till exempel vad avser nattklubbar, tillfälliga event, dryckesfokuserade verksamheter samt små serveringsställen på landsbygden. I Finland trädde en ny alkohollag i kraft den 1 mars 2018. Den nya lagen innebar bland annat att kravet på att mat måste erbjudas tillsammans med alkoholdrycker avskaffades. Det finska exemplet beskrivs närmare i avsnitt 3.4.2.

Tabell 1. Sammanställning av krav på matservering och eget kök i ett urval av länder inom EU/EES

Finland	Mat- och kökskravet avskaffades 2018.
Danmark	Finns inget krav på matservering eller kök.
Island	Olika tillstånd baserat på typ av verksamhet. Under vissa omständigheter behöver mat inte serveras, t.ex. nattklubbar, tillfälliga event, dryckesfokuserade verksamheter samt små serveringsställen på landsbygden.
Norge	Inga nationella krav på matservering eller kök, men kommunala myndigheter kan ställa krav på matservering under vissa omständigheter.

Irland	Det finns olika typer av serveringstillstånd med särskilda villkor. Ett ordinarie tillstånd ger rätt att sälja alkohol under normala öppettider, medan ett särskilt undantag behövs för att servera senare på natten. Vid livemusik, nattklubb eller dans krävs särskilda musik- och danstillstånd. Licens för restauranger gör det möjligt för pubar som serverar en stadig måltid (över 9 €) att servera alkohol en timme efter ordinarie tid. Det finns också särskilda tillstånd för enklare serveringsställen som säljer vin och för tillfälliga evenemang i lokaler utan ordinarie servering.[91] [92]
Frankrike	Alkoholdrycker delas in i fyra grupper beroende på alkoholhalt, där varje grupp kräver olika serveringstillstånd. Grupp 1 omfattar alla alkoholfria drycker och får säljas fritt utan tillstånd. Grupp 3 består av jästa drycker som vin, öl, cider och liknande med en alkoholhalt upp till 18 % och kräver ”Licens III”, ofta kallad ”liten restauranglicens”. Grupp 4 och 5 omfattar spritdrycker och destillerad alkohol över 18 %, till exempel rom, gin, vodka och whisky, och för att sälja dessa behövs ”Licens IV”, även kallad ”fullständig serveringslicens”. Grupp 2 finns inte längre utan slogs ihop med Grupp 3 år 2015. Om man bara serverar alkohol i samband med måltider krävs en restauranglicens (för alla alkoholsorter) eller en liten restauranglicens (för Grupp 3). Om man däremot vill servera alkohol även utanför måltider behöver man en ”Licens III” eller ”Licens IV” beroende på vilken sorts alkohol som säljs.[93]
Schweiz	Det finns ingen enhetlig nationell lag som reglerar alkoholservering i detalj utan ansvaret ligger på kantonerna där de tar fram egna regelverk kring krav för alkoholservering. Vid genomgång av två exempel – Zürich och Aargau – kan konstateras att det inte finns något uttryckligt krav på att mat krävs vid servering av alkohol. Det finns däremot andra krav som t.ex. utbildning, att man

[91] Alcohol and the law, Citizens Information, https://www.citizensinformation.ie/en/justice/criminal-law/criminal-offences/alcohol-and-the-law/ [hämtad den 28 augusti 2025].
[92] Alcohol License for a Cafe/Restaurant, gov.ie, https://www.gov.ie/en/department-of-enterprise-tourism-and-employment/services/alcohol-licence-for-a-caferestaurant/ [hämtad den 28 augusti 2025].
[93] Restaurant license and beverage outlet, République Francaise, https://entreprendre.service-public.fr/vosdroits/F22379?lang=en [hämtad den 28 augusti 2025].

	ej får servera alkohol till minderåriga och att man behöver rapportera viss statistik.[94] [95]

3.4.2 Den finska alkoholreformen 2018

Den 1 mars 2018 trädde en ny alkohollag i kraft i Finland.[96] Lagen ersatte delar av det tidigare regelverket som bedömdes vara föråldrat. Det övergripande syftet med den nya lagen är detsamma som den tidigare lagen - att förebygga alkoholens skadeverkningar. Den nya lagen har implementerats stegvis, med hänsyn till de relativt omfattande förändringar i lagstiftningen den inneburit. En av de mer centrala förändringarna gällde serveringstillstånd. Tidigare fanns tre olika typer av tillstånd - A-, B- och C-tillstånd – som bland annat var kopplade till vilken typ av alkoholdryck som fick serveras och tillhörande krav, exempelvis krav på att erbjuda mat för att kunna servera vissa alkoholdrycker. Dessa separata serveringstillstånd ersattes genom den nya lagstiftningen av ett generellt serveringstillstånd som gäller oavsett alkoholtyp. I samband med denna förändring avskaffades också kravet på att matservering måste erbjudas tillsammans med alkoholdrycker. Resultatet av förändringen är ett mer enhetligt och förenklat tillståndssystem jämfört med det tidigare.

Efter införandet av den nya alkohollagen 2018 har tillväxten inom den finska restaurangbranschen varit positiv. Mellan 2018 och 2023 ökade antalet restauranger med i genomsnitt 3,3 procent per år, jämfört med en tillväxt på 1,5 procent per år under perioden 2013 och 2018. Det är dock svårt att isolera enskilda effekter av den nya alkohollagen från andra faktorer. En ytterligare försvårande faktor är att lagstiftningen delvis infördes under pandemin. Efter alkoholreformen justerades dock statistiken och det är numera möjligt att identifiera tillväxten av antalet öl- och drinkbarer där den genomsnittliga årliga tillväxten varit 3,9 procent mellan 2018–2023.

[94] Alkohollagstiftning i kantonen Aargau: https://www.wirtepatent.ch/admin/data/files/editorial_asset/file/1/aargau_gastgewerbe_gesetz_verordnung.pdf?lm=1741004534 [hämtad den 28 augusti 2025].
[95] Alkohollagstiftning i kantonen Zürich: https://www.wirtepatent.ch/admin/data/files/editorial_asset/file/25/zuerich_gastgewerbe_gesetz_verordnung.pdf?lm=1562142254 [hämtad den 28 augusti 2025].
[96] Alkohollag 1102/2017- https://www.finlex.fi/sv/lagstiftning/2017/1102 [hämtad den 27 augusti 2025].

Figur 3 och 4. Antal företag inom restaurangbranschen i Finland, före och efter lagändringen 2018

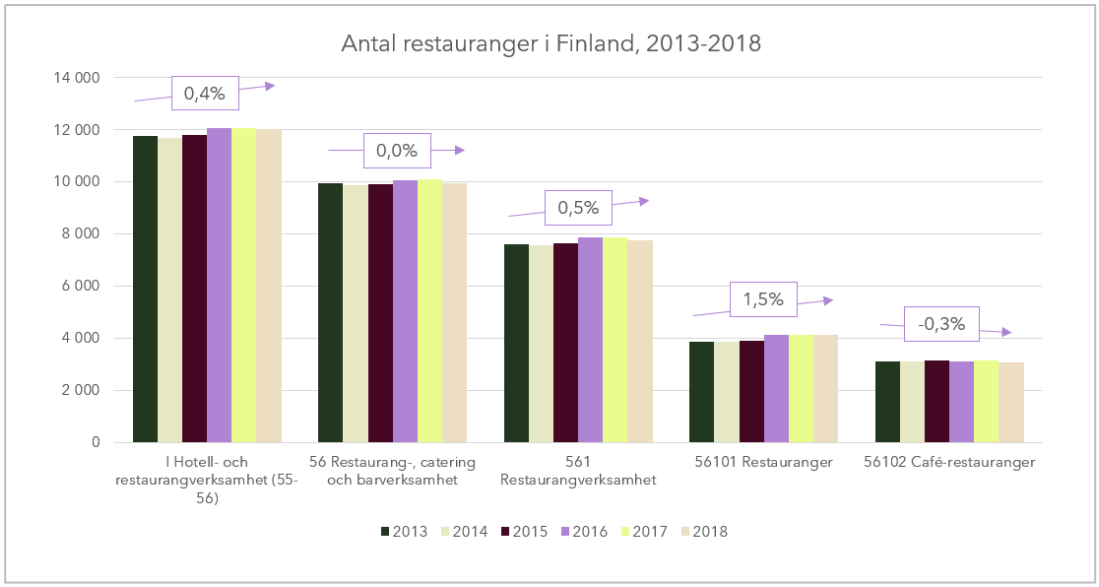

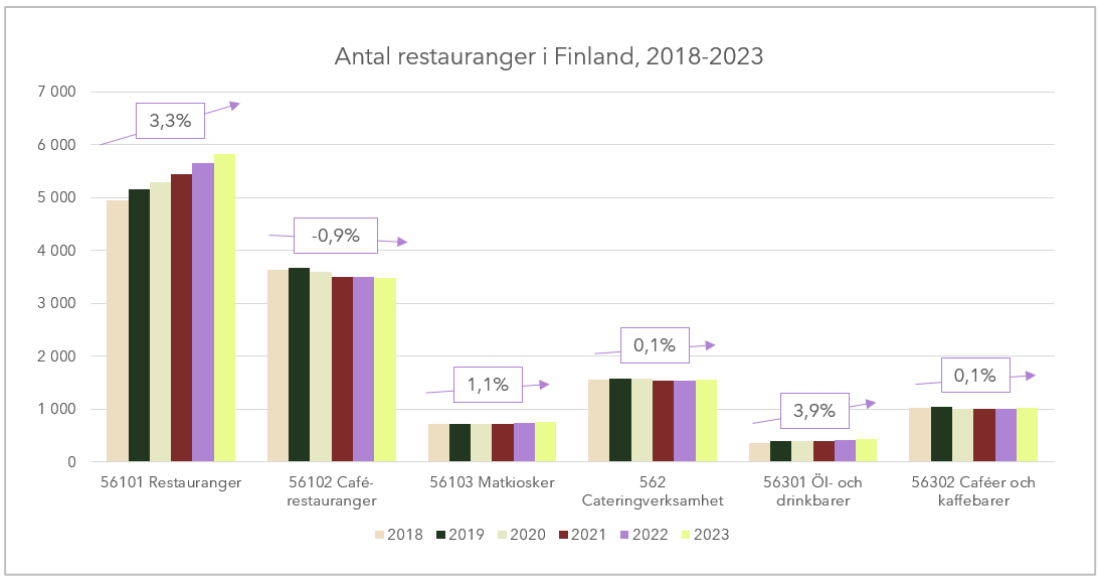

Källa: Finlands officiella statistik (FOS) 2025

I förarbeten till den nya lagen betraktades matkravet som en relativt marginell fråga, utan avgörande betydelse för folkhälsan. Därför har finländska myndigheter inte följt upp just denna aspekt separat vid utvärderingar av reformens effekter. Av den finska alkoholstatistiken går det dock att se att den totala alkoholkonsumtionen i Finland fortsatt att minska, i linje med den nedåtgående trend som påbörjades före 2018.[97] Samtidigt har en viss ökning av leverskador noterats, men det finns enligt uppgift inget entydigt samband mellan denna utveckling och lagändringen. Det går inte heller att se

[97] Se figur 4.

att reformen bidragit till några ändrade konsumtionsmönster på restauranger, trots att antalet nöjesbarer proportionellt sett har ökat efter reformen. Detta styrks även genom kontakter med experter från det finska Institutet för hälsa och välfärd (THL).[98]

Figur 5. Total försäljning av alkoholdrycker i Finland, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2004–2024

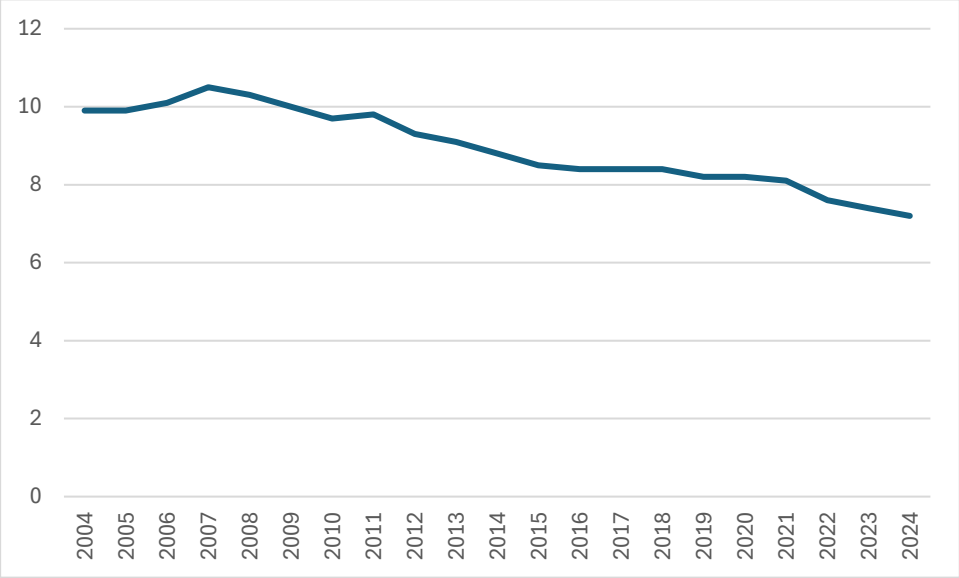

Källa: Finlands officiella statistik (FOS) 2025

[98] Intervju med Thomas Karlsson, Ledande expert, alkoholforskare och enhetschef för enheten Främjande och förebyggande arbete på Institutet för hälsa och Välfärd (THL), Finland.

4 Problemet med dagens reglering

4.1 Kravet på matservering och eget kök medför omfattande kostnader och begränsningar för restaurangbranschen

4.1.1 Bakgrund

Som framgår av avsnitt 3.2 ställer alkohollagen för stadigvarande serveringstillstånd krav på att restauranger som vill servera alkohol även måste erbjuda matservering. Matserveringen ska inkludera ett varierat utbud av maträtter fram till klockan 23.00, därefter kan ett enklare urval av rätter erbjudas. Maten ska vidare tillagas i ett fullt utrustat kök som är beläget i anslutning till serveringslokalen. Serveringslokalen ska i sin tur ha ett, i förhållande till serveringsställets storlek, lämpligt antal sittplatser för matservering.

Tanken bakom alkohollagens krav på matservering och eget kök för stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten är att begränsa tillgången till alkohol och minska berusningsgraden genom servering av tillagad mat. Detta med hänvisning till forskning som visar på att det tar längre tid för alkoholen att komma ut i blodet om mat konsumeras i samband med att alkohol intas.[99]

Genom intervjuer med restauranger och näringslivsorganisationer har det framkommit att kravet på matservering och eget kök medför stora kostnader och minskad flexibilitet för restaurangnäringen. Om restauranger i högre grad skulle få bestämma själva vilken typ av mat de vill erbjuda samt när den ska erbjudas skulle de kunna effektivisera sin verksamhet, bland annat genom mer verksamhetsanpassade köksinvesteringar och behovsstyrd dimensionering av köks- och serveringspersonal. Som lagen är utformad i dag, där det inte ställs några faktiska krav på att den som vill köpa alkoholdrycker på ett serveringsställe även måste beställa mat i samband med detta, upplevs bestämmelserna därtill som svåra att förstå och relatera till.

4.1.2 Den svenska restaurangbranschen har stora utmaningar

I Sverige finns i dag cirka 34 000 restauranger.[100] Drygt 40 procent av dessa (cirka 14 000) har serveringstillstånd och erbjuder försäljning av alkoholdrycker. Av de totala antalet restauranger med serveringstillstånd bedöms cirka 3 600 utgöra så kallade nöjesrestauranger, där verksamheten har fokus på servering av drycker men där även mat serveras.[101]

---

[99] Se prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag*, s.105 och Folkhälsomyndigheten, *Vägledning om servering – alkohollagen*, nr. 22212, s. 7.
[100] Ca 34 000 restauranger avser SNI kod 56 100 Restauranger och 56 300 Barer och pubar.
[101] Definition av ”nöjesrestauranger” är hämtad från SCB. Se avsnitt 6.6.2 för ytterligare information kring definition och beräkning av nöjesrestauranger.

Restaurangbranschen har under de senaste åren stått inför flera utmaningar, där bland annat pandemin, höjda räntor och den höga inflationen har påverkat såväl intäkter som hyreskostnader och råvarupriser. På kort sikt kommer restaurangbranschen sannolikt fortsatt vara under ekonomisk press, i och med det fortsatt höga ränteläget och den förmodade lågkonjunkturen. Det ökar risken för nedläggningar och konkurser, men kan också påverka nyetableringar och möjligheten att expandera befintliga verksamheter. Kompetensförsörjningen är fortsatt ett problem i branschen, i synnerhet finns det brist på utbildade kockar.[102]

Av statistik från SCB framgår att det är vanligast att verksamhetsutövarna inom restaurangbranschen är mikroföretag där majoriteten av företag har 1–9 anställda (42 procent) eller är egenföretagare (40 procent).[103] Det innebär att många företag har begränsat med resurser och att varje åtgärd som bidrar till att effektivisera eller göra kostnadsbesparingar kan ge positiva effekter på verksamheten som helhet. Branschens struktur innebär också att den ekonomiska nedgången i högre grad drabbar mikroföretag, samt små och medelstora företag, som ofta saknar de ekonomiska reserver som krävs för att hantera kostnadsökningar och efterfrågeförändringar.

4.1.3 Krav på investeringar i eget restaurangkök

Kravet på att serveringsställen ska ha ett eget kök, placerat i direkt anslutning till en serveringslokal, som en förutsättning för att få stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten, är kostnadsdrivande och begränsar verksamhetsutövares möjligheter att utveckla nya koncept.

För att uppfylla dagens krav på kök och matservering krävs ett fullt utrustat kök med godkänd ventilation, fettavskiljare samt nödvändig utrustning och vitvaror. Av förarbetena till alkohollagen framgår att köket också ska hålla en viss standard som gör det möjligt för serveringsstället att tillhandahålla ett varierat utbud av maträtter. Utrustning som spisar i vanliga hushåll eller mikrovågsugnar för uppvärmning av prefabricerad mat anses inte som att de håller tillräcklig hög standard.[104] Enligt intervjuade företag kostar det i genomsnitt cirka 3,7 miljoner kronor att bygga ett fullt utrustat restaurangkök från grunden, med ett spann på mellan cirka 2,2 och 6,0 miljoner kronor. Utöver dessa initiala kostnader tillkommer årliga utgifter för service och underhåll, som för ett normaleffektivt företag uppskattas till cirka 180 000 kronor per år, men som kan variera mellan cirka 60 000 och 450 000 kronor. För exempelvis en nöjesrestaurang som inte har behov av ett fullt utrustat restaurangkök, utan skulle kunna nöja sig med ett enklare kök, medför alkohollagens nuvarande kökskrav en merkostnad per etablering på cirka 2,85 miljoner kronor, och

[102] Branschfakta - https://visita.se/branschfakta/ (hämtad 2025-08-28)
[103] SCB:s företagsdatabas (FDB), antal företag efter näringsgren SNI 2007, storleksklass och år
[104] Se prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag*, s.104–105 och Folkhälsomyndigheten, *Vägledning om servering – alkohollagen*, nr. 22212, s. 7.

cirka 130 000 kronor per år i merkostnad för det löpande underhållet (se avsnitt 6.6.5).

Dagens lagstiftning gör det också svårare att etablera nya restaurangkoncept. Till exempel är det svårt att etablera koncept där dryck, som öl eller vin, är i fokus. Det är heller inte ovanligt att inom restaurangbranschen använda sig av s.k. centralkök (tillverkningskök), som kan tillreda mat för flera olika enheter och över geografiskt spridda enheter. Dagens lagstiftning hindrar verksamhetsutövare som vill kunna servera alkohol från att kunna nyttja denna möjlighet, då köket måste ligga i anslutning till det serveringsställe där alkoholdryckerna ska serveras. Som kökskravet i dag är formulerat i alkohollagen hindrar det verksamhetsutövare som äger flera serveringsställen att samordna och optimera tillredningen av mat till sina olika enheter i ett centralkök. Det stoppar också möjligheten för olika samarbeten inom branschen då verksamhetsutövare som vill kunna servera alkohol inte kan välja att köpa in mat från olika restauratörer och mathantverkare och på så sätt kombinera olika expertis för en bättre totalupplevelse. Det sistnämnda gäller även för företag som är verksamma inom cateringbranschen.

4.1.4 Krav på ett varierat utbud av maträtter

För att få ett stadigvarande serveringstillstånd för servering av alkohol till allmänheten krävs också att serveringsstället erbjuder lagad eller på annat sätt tillredd mat och att gäster erbjuds ett flertal maträtter av varierat slag. Efter klockan 23.00 får matutbudet begränsas till ett fåtal enklare rätter.

Många serveringsställen har som affärsidé och vill erbjuda mat till sina gäster, men som kravet på matservering är utformat i alkohollagen skapar det stora problem för verksamhetsutövare på grund av sin bristande flexibilitet. Det skapar också tolkningsproblem i tillsynen på grund av otydligheten kring hur det ska tillämpas. Det i sin tur kan bidra till godtycklighet och subjektiva bedömningar, med stora variationer från kommun till kommun, inte minst gällande kravet på *ett varierat utbud av maträtter*. På så sätt kan det skapa bristande likabehandling och utmaningar för exempelvis kedjeföretag som finns etablerade i flera olika kommuner. Sammantaget kan detta bidra till en rättsosäkerhet och snedvriden konkurrens. Näringslivsorganisationen Företagarna har låtit genomföra en enkätundersökning bland kommuner om hur handläggningen av serveringstillstånd fungerar samt hur de tolkar kraven kring kök och mat. Resultatet från undersökningen visade på stora skillnader mellan kommunerna, vilket innebär att krögare, trots att samma nationella regelverk gäller, kan mötas av olika regler beroende på var i landet verksamheten bedrivs.[105] Som ett ytterligare exempel kan nämnas hamburgerkedjan Brödernas som

[105] Företagarna, *Matkravet - En rapport om svensk alkohollagstiftnings märkligaste regel*, (2024).

tvingats lägga till en toast Skagen på sin meny för att få fortsätta servera öl (alkohol). Detta efter ett tillsynsbeslut i en enskild kommun.[106]

Detaljkraven i regelverket kring vilken typ av mat som ska serveras på en restaurang och hur länge serveringen ska pågå, bidrar till inlåsningseffekter och ett ineffektivt nyttjande av verksamhetsutövares resurser, såväl materiella som personella. Restauranger behöver till exempel säkerställa tillgången till kockar och annan kökspersonal under hela sin öppettid, även under tider då efterfrågan på mat vanligtvis är låg. Restaurangerna behöver också planera, köpa in och lagerhålla råvaror för maträtter som serveringsstället är skyldiga att erbjuda enligt alkohollagen, men som kanske endast efterfrågas i begränsad omfattning. Det kan i sin tur leda till att råvaror och mat kan behöva kastas (se även avsnitt 4.1.5). De administrativa och materiella merkostnaderna för att hantera kravet på matservering beräknas uppgå till cirka 550 000 kronor per år för nöjesrestauranger och cirka 135 000 kronor per år för övriga restauranger (se avsnitt 6.6.3 och 6.6.4).

Sammantaget behöver serveringsställen, för att efterleva kraven i alkohollagen göra stora investeringar i restaurangkök och ansvara för löpande underhåll, som i praktiken kanske inte behövs utifrån den typ av matservering verksamheten själva skulle vilja erbjuda, eller som krävs till följd av livsmedelslagstiftningen vad gäller lokaler och utrustning samt livsmedelshantering och säkerhet i övrigt. Som dagens lagstiftning är utformad skapar det även hinder för etablering av nya restaurang- och barkoncept som exempelvis skulle vilja ha ett ökat fokus på dryck eller kunna erbjuda ett enklare utbud av mat tillsammans med alkoholdrycker. Det kan till exempel röra sig om olika vinbarer, cocktailbarer eller gastropubar. I dag blir verksamhetsutövare på grund av kraven i alkohollagen, snarare än utifrån kunders efterfrågan, tvungna att tillhandahålla en viss meny och ett specifikt antal maträtter.

4.1.5 Kraven leder till problem med matsvinn

Det är inte ovanligt att restauranger behöver slänga mat, inte minst pga. bristande efterfrågan, något som bidrar till matsvinn.

Matsvinn är livsmedel som hade kunnat ätas men som slängts i onödan och innebär ett slöseri med resurser. Att minska matsvinnet är ett prioriterat område, både i Sverige och internationellt. Inom det svenska miljömålssystemet finns matsvinnsfrågan med som en prioriterad fråga, och Sverige har ett specifikt etappmål[107] om att matsvinnet

[106] Sveriges Radio, *Olika krav för alkoholtillstånd runt om i landet: "Godtyckligt*", 16/8 2024 - https://www.sverigesradio.se/artikel/olika-krav-for-alkoholtillstand-runt-om-i-landet-godtyckligt [hämtad den 28 augusti 2025].
[107] Sveriges Miljömål https://www.sverigesmiljomal.se/etappmalen/minskat-matsvinn/ [hämtad den 28 augusti 2025].

ska minska så att det sammantagna livsmedelsavfallet minskar med minst 20 viktprocent per capita från 2020 till 2025.[108]

Hanteringen av livsmedelsavfall och matsvinn utgör en betydande kostnad för hotell och restauranger, inte minst för de verksamheter som innehar serveringstillstånd för alkohol. Detta då serveringsställena är skyldiga att erbjuda ett varierat utbud av maträtter, vilket i praktiken innebär att de tvingas inkludera rätter som gäster inte nödvändigtvis efterfrågar eller som de har möjlighet att omsätta – något som i sin tur bidrar till ökat matsvinn.

Företag verksamma inom besöksnäringen påverkas i högre grad också av säsongsvariationer. För att uppfylla matkravet enligt alkohollagen behöver restauranger köpa in råvaror för att kunna erbjuda en fullständig meny, även under perioder med låg efterfrågan. Detta leder till onödigt matsvinn, då många råvaror inte klarar av att förvaras mer än upp till en vecka och därför måste slängas.

Matsvinn innebär också kostnader för olika aktörer i samhället samt ger oönskade och onödiga miljöeffekter. Om restaurangföretag tilläts fritt planera menyer och vilken typ av mat de vill servera skulle matsvinnet kunna minska och livsmedel som köps in användas på ett mer resurseffektivt sätt.

Om man utgår från ett antagande om att 56 procent[109] av hotell- och restaurangsektorns livsmedelsavfall utgörs av matsvinn (dvs. ätbart livsmedelsavfall som slängts), motsvarar detta cirka 62 160 ton. Intervjuer med företag inom branschen indikerar att ett borttagande av det nuvarande kravet på matservering enligt alkohollagen, skulle kunna minska matsvinnet med omkring 20 procent. Det skulle också ge serveringsställena möjlighet att anpassa sitt matutbud efter faktisk efterfrågan, vilket i praktiken motsvarar en besparing på cirka 329 kg matsvinn per serveringsställe, baserat på 2023 års siffror för livsmedelsavfall (se avsnitt 6.6.3).

4.1.6 Begränsande krav på serveringslokalens utformning

I 8 kap. 15 § alkohollagen finns också krav om att ett serveringsställe där alkohol erbjuds ska ha en serveringslokal i anslutning till köket. Serveringsstället ska även vara utrustat med ett, utifrån lokalens storlek, lämpligt antal sittplatser för matservering. Vidare regleras att om det finns en drinkbar, får den endast uppta en mindre del av serveringsställets yta samt måste vara placerad nära matsalen.

Av alkohollagen framgår det inte tydligt vad som åsyftas med serveringslokal, inte heller vad som anses vara ett lämpligt antal sittplatser, vilket lämnar öppet för olika tolkningar. I en dom från Kammarrätten i Göteborg från 2024 hänvisades till

[108] Mål för minskat matsvinn - https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/avfall/avfallslag/matsvinn-och-livsmedelsavfall/ [hämtad den 28 augusti 2025]
[109] Hultén, J., Stråhle, J., Pernmyr, E., Stenmark, C., Gralde Stålhandske, S., Gerner, A. & Eriksson, M. (2024). Livsmedelsavfall 2023, resultat-PM. Opublicerad rapport för Naturvårdsverket.

alkohollagens förarbeten[110] och domstolen gjorde bedömningen att begreppet serveringslokal ska tolkas som en lokal inomhus.[111]

Detta ställer därmed till problem för serveringsställen som bara har sittplatser utomhus, men i övrigt lever upp till ställda krav i alkohollagen kring kök och mat. Många kommuner har sedan länge haft som praxis att bevilja serveringstillstånd till verksamheter som endast har sittplatser utomhus, förutsatt att de övriga kraven i alkohollagen är uppfyllda. Detta gäller framför allt säsongsverksamheter som takbarer, boulebarer, minigolfbarer och trädgårdsserveringar. Men efter den nya domen från Kammarrätten i Göteborg har möjligheten begränsats att ge denna typ av verksamhet fortsatt serveringstillstånd, och kommuner tvingas avslå ansökningar om verksamheten bara har sittplatser utomhus.

Om nuvarande rättspraxis kvarstår, skulle det innebära att serveringsställen som saknar sittplatser inomhus, behöver bygga om för att kunna beviljas serveringstillstånd. Sådana ombyggnationer kräver bygglov och kan ta tid och medföra höga kostnader för företagen.

4.2 Problem med överlappande regelverk

En av grundförutsättningarna för att bedriva restaurangverksamhet såväl som att kunna ansöka om stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten är att företaget är registrerat som livsmedelsanläggning enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004. Det innebär att livsmedelsföretaget ska leva upp till de livsmedelshygieniska krav som gäller inom EU samt garantera att lokal och utrustning håller en viss standard. Registrering av livsmedelsanläggningar görs hos den kommun där verksamheten är belägen. Registreringen är dock inget som godkänns på förhand, utan det är först när tillsynsmyndigheterna är ute och bedriver tillsyn som regelefterlevnaden granskas.[112]

Utformningen av kraven kring kök och mat i alkohollagstiftningen skapar även problem för tillsynen, vilket i sin tur skapar osäkerhet och tar tid och fokus från såväl tjänstemän som verksamheter. Livsmedelstillsynen skiljer sig från tillsynen kring matkravet i alkohollagen, då den är mer dynamisk och baseras utifrån vilken verksamhet som bedrivs, vilken typ av mat som serveras samt hur man hanterar råvaror m.m. Livsmedelsföretagare har krav på egenkontroll och kan välja hur de bäst utformar sin verksamhet för att leva upp till de olika lagkrav som finns. Fokus i livsmedelslagstiftningen ligger främst på att livsmedel ska vara säkra och att konsumenter inte blir felinformerade eller lurade. Tillsynen av kravet på matservering och eget kök i alkohollagen är mer statisk, då fokus ligger på att kontrollera olika kvantitativa fakta, till exempel om det finns ett restaurangkök, hur många rätter det

[110] Prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag*, s. 101.
[111] Kammarrätten i Göteborgs dom den 3 april 2024 i mål nr 7347–23.
[112] https://www.livsmedelsverket.se/foretagande-regler-kontroll/starta-foretag/registrera-foretag/ [hämtad den 28 augusti 2025].

finns på menyn, samt om mat lagas från grunden och om det finns råvaror för att tillaga maten på menyn.

I dag behöver de kommunala alkoholhandläggarna lägga mycket tid av tillsynen på att kontrollera menyer och köksutrustning på serveringsställen. Genom att renodla alkohollagen från krav som kopplas till mat och livsmedelshygien skulle det kunna effektivisera tillsynen på såväl livsmedels- som alkoholområdet (servering av alkohol) samt även minska den administrativa bördan för verksamhetsutövare. På så sätt skulle också tid och resurser kunna frigöras, vilket medför att de kommunala alkoholhandläggarna skulle kunna fokusera på att granska ansökningar för serveringstillstånd och utöva tillsyn över serveringsställen utifrån ansvarsfull alkoholservering, dvs. att måttfullhet iakttas och att störningar på grund av oordning eller onykterhet undviks.

5 Överväganden och förslag

5.1 Kravet på matservering och eget kök avskaffas

Förslag: Kravet på att ett serveringsställe ska ha ett eget kök i anslutning till en serveringslokal samt tillhandahålla lagad eller på annat sätt tillredd mat för att få stadigvarande serveringstillstånd i 8 kap. 15 § första stycket alkohollagen tas bort.

Skälen till förslaget:

5.1.1 Sammanfattning

Förenklingsrådet föreslår att kraven i 8 kap. 15 § första stycket alkohollagen på att serveringsställen ska ha ett eget kök i anslutning till en serveringslokal samt tillhandahålla lagad eller på annat sätt tillredd mat tas bort. Eftersom Förenklingsrådet föreslår att kraven på kök och matservering tas bort ska även kravet på ett varierat utbud av maträtter och den i 8 kap. 15 § första stycket angivna tidsgränsen tas bort.

Förslaget bedöms minska administrativa och materiella kostnader för befintliga restauranger och gynna tillväxten inom restaurangbranschen genom att ge företagen större frihet att själva få bestämma om mat ska serveras, vilket utbud som ska erbjudas och när den ska serveras. Förslaget möjliggör också nya koncept, vilket kan ha en positiv inverkan på branschens utveckling som helhet och skapa fler arbetstillfällen. Sammantaget bedömer Förenklingsrådet att de risker och eventuella negativa skadeverkningar till följd av ett avskaffande av kraven är begränsade och hanterbara inom ramen för övriga regler i alkohollagen. Den begränsade påverkan som motsvarande avskaffande av krav på matservering har haft i Finland sedan reformen infördes 2018 ger särskilt stöd för den bedömningen. Förenklingsrådet bedömer att de positiva samhällsekonomiska effekterna utgör starka skäl att genomföra reformen och att dessa väger tyngre än de förväntade negativa samhällsekonomiska effekterna av förslaget.

5.1.2 Bakgrund och utgångspunkter

Enligt nuvarande regler måste restauranger som vill servera alkohol också erbjuda mat. Det krävs att matserveringen inkluderar ett varierat utbud av maträtter fram till klockan 23.00, därefter kan ett enklare urval av rätter erbjudas. Dessutom måste maten tillagas i ett eget kök som är beläget i anslutning till serveringslokalen (se avsnitt 3.2 för en genomgång av gällande rätt). Som nuvarande krav är utformade innebär det stora initiala kostnader för en verksamhetsutövare då det krävs ett väsentligt startkapital för att kunna investera i och utrusta ett godkänt restaurangkök, med tillhörande serveringslokal. Kraven medför också att personal behöver lägga mer tid på förberedelser och menyhantering samt vara tillgängliga längre tid än vad som i många fall kan anses nödvändigt, eftersom efterfrågan på mat minskar avsevärt under senare delen av kvällen (se avsnitt 4 för en mer fördjupad problembeskrivning). Som

framgår av avsnitt 3.4.1 sticker det svenska kravet på matservering och eget kök ut i en jämförelse med övriga Europa, där motsvarande generella krav inte förekommer.

Som redogjorts för i avsnitt 3.1.1 är målsättningen med den svenska alkoholpolitiken att främja folkhälsan genom att minska alkoholens medicinska och sociala skadeverkningar. Servering av mat som villkor för alkoholservering har funnits sedan lång tid tillbaka i den svenska alkoholregleringen och har som syfte att minska alkoholens skadeverkningar. Det övergripande syftet med reglerna om serveringstillstånd är att begränsa tillgången till alkoholdrycker och minska berusningsgraden. Detta perspektiv framhålls även i remissvaren till betänkandet *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas* (SOU 2024:23), där flera remissinstanser anser att någon form av krav på matservering för stadigvarande serveringstillstånd bör kvarstå i alkohollagen (se avsnitt 3.3.1 för en översiktlig remissammanställning). Forskning pekar på att när alkohol är lättillgängligt ökar konsumtionen och tillhörande problem, medan de minskar när tillgängligheten begränsas. Ett av de grundläggande instrumenten för att åstadkomma en minskad konsumtion är en stark skyddslagstiftning på alkoholområdet genom till exempel åldersgränser och regler för servering av alkohol (se avsnitt 3.1). Det är därför angeläget att noggrant överväga eventuella risker och konsekvenser för folkhälsan vid förändringar av de krav som ställs upp avseende alkoholservering.

5.1.3 Ett avskaffat krav på matservering och eget kök innebär stora kostnadsbesparingar

Såsom framgår av de kostnadsberäkningar som gjorts inom ramen för konsekvensutredningen (se avsnitt 6.6) så bedöms ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök innebära stora kostnadsbesparingar för restauranger. Störst är besparingarna för restauranger med serveringstillstånd inom nöjessegmentet, vilket rör sig om totalt cirka 3 600 företag (2024). Den standardiserade kostnaden för en nöjesrestaurang till följd av kravet på matservering och eget kök beräknas uppgå till cirka 549 000 kronor årligen, genom administrativa kostnader, personalkostnader, löpande underhållskostnader för kök samt kostnader för matsvinn. Sammantaget bedöms förslaget innebära en total kostnadsbesparing på cirka 2 miljarder kronor årligen för nöjesrestauranger.

För övriga restauranger, som i jämförelse med mer renodlade nöjesrestauranger skulle kunna göra vissa mindre anpassningar av befintlig verksamhet till följd av ett avskaffat matkrav, bedöms den standardiserade kostnaden till följd av kravet på matservering och eget kök uppgå till cirka 135 000 kronor årligen, vilket sammantaget skulle innebära en potentiell kostnadsbesparing på cirka 1,4 miljarder kronor årligen.

Om kraven på matservering och eget kök tas bort skulle restauranger få större flexibilitet att anpassa köket efter den typ av förtäring de önskar erbjuda. Det innebär bland annat för nyetableringar av nöjesrestauranger en möjlighet att installera enklare kök, exempelvis utan fettavskiljare och avancerade ventilationssystem. Utifrån företagsintervjuer skulle etableringskostnaderna för en enskild nöjesrestaurang kunna minska med cirka 2,85 miljoner kronor till följd av ett avskaffat matkrav. Sammantaget bedöms förslaget innebära en kostnadsbesparing på cirka 495 miljoner kronor årligen

genom bland annat minskade etableringskostnader, baserat på uppskattad nyetablering till följd av ett avskaffat matkrav.[113]

Totalt bedöms de samlade kostnadsbesparingarna för företag till följd av ett avskaffat krav på matservering och eget kök uppgå till cirka 3,9 miljarder kronor årligen. Storleken på de samlade kostnadsbesparingarna för restaurangbranschen talar enligt Förenklingsrådets mening starkt för ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök, inte minst då det är en bransch som kämpar med lönsamheten. Detta dock under förutsättning att de potentiella negativa effekterna av ett sådant avskaffande är rimliga och hanterbara.

5.1.4 Matservering och eget kök som verktyg för att minska tillgången till alkohol

Utgångspunkter

Ett av de centrala och bärande argumenten till stöd för kravet på matservering och eget kök är att det bidrar till att begränsa tillgången till alkohol. Genom att ställa upp krav på restaurangkök och servering av ett varierat utbud av lagade maträtter begränsas antalet aktörer som kan söka serveringstillstånd, och därmed antalet ställen som erbjuder alkoholservering. Med höga investeringskostnader för etablering av ett restaurangkök och där tillhörande kostnader för anställning av kökspersonal, blir tröskeleffekterna för alkoholservering till allmänheten höga. Mot bakgrund av detta finns det anledning att särskilt titta på kopplingen mellan utvecklingen av antalet serveringstillstånd och konsumtionen av alkohol på serveringsställen, för att bättre förstå vilken påverkan ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök skulle få på den totala alkoholkonsumtionen.

Den svenska alkoholkonsumtionens utveckling

Såsom framgår av avsnitt 3.1.2 pekar statistiken i Sverige på en trend med en minskning av den totala alkoholkonsumtionen med drygt 1 procent årligen sedan 2003. Minskningen är störst i de yngre åldersgrupperna, och forskning visar på att ungdomars drickande stadigt har minskat de senaste 20 åren.[114] För 2024 visar preliminära siffror på att den genomsnittliga konsumtionen var 8,4 liter 100-procentig alkohol per person, 15 år och över. När det gäller restaurangkonsumtion kan det noteras att andelen av den totala alkoholanskaffningen som sker på restaurang har legat på en stabil nivå – mellan cirka 10 och 12 procent sedan 2008, med undantag under pandemin då det sjönk till 6,9 procent.[115] Eftersom den totala genomsnittliga alkoholkonsumtionen har minskat, innebär detta dock att restaurangernas andel i volymmässiga termer per invånare över 15 år har ökat med i genomsnitt 0,1 procent per år sedan 2008. Antalet restauranger med serveringstillstånd har under samma

[113] Se avsnitt 6.6.5 för beräkningar.
[114] Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN), Självrapporterade alkoholvanor i Sverige 2004–2023 (2024, rapport 229).
[115] Se figur 2.

tidsperiod ökat med cirka 2 procent per år.[116] Sammantaget tyder detta på att konsumtionsmönstren förändrats genom en omfördelning från konsumtion i hemmet (där alkohol främst köpts på Systembolaget) till restaurang, då en minskning i den totala konsumtionen kombinerats med en ökad andel konsumtion på restaurang. Motsvarande substitutionseffekt kan även ses i Finland, även om den där efter alkoholreformen 2018 har varit tydligare präglad av förändringar i fördelningen mellan alkoholinköp på den finska motsvarigheten till Systembolaget och köp i matvaruhandeln.[117]

Om man tittar utifrån ett mer regionalt perspektiv, indikerar sammanställd statistik över registrerad försäljning av alkoholdrycker på serveringsställen att alkoholkonsumtionen per invånare har minskat eller legat på ungefär samma nivå under perioden 2015–2023 i samtliga kommungrupper med undantag för landsbygdskommuner med besöksnäring. Samtidigt har antalet serveringstillstånd ökat under motsvarande period i samtliga kommungrupper med undantag för pendlingskommuner nära mindre tätort. För landsbygdskommuner med besöksnäring kan ökningen i alkoholkonsumtion på serveringsställen sannolikt förklaras av flera faktorer, till exempel ökad turism, förändrade konsumtionsmönster där lokala mat- och dryckesupplevelser blivit mer framträdande, samt förlängda turistsäsonger som ökat restaurangernas beläggning över året.

Figur 6. Registrerad försäljning av alkoholdrycker på serveringsställen 2015 och 2023 i olika kommungrupper, omräknat till liter 100-procentig alkohol per invånare 15 år och äldre

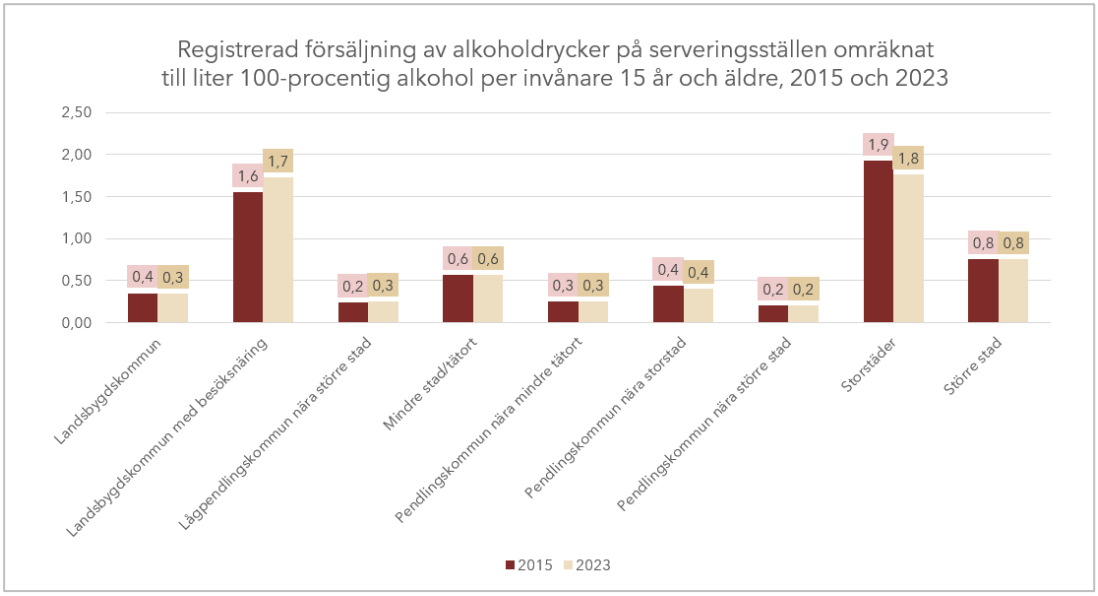

Källa: Statistiska centralbyrån och Folkhälsomyndigheten 2025

[116] Motsvarande siffra i Finland är även den cirka 2 procent sedan 2013.
[117] Intervju med Thomas Karlsson, Ledande expert, alkoholforskare och enhetschef för enheten Främjande och förebyggande arbete på Institutet för hälsa och Välfärd (THL), Finland.

Figur 7. Antal serveringstillstånd i olika kommungrupper i Sverige, 2015 och 2023

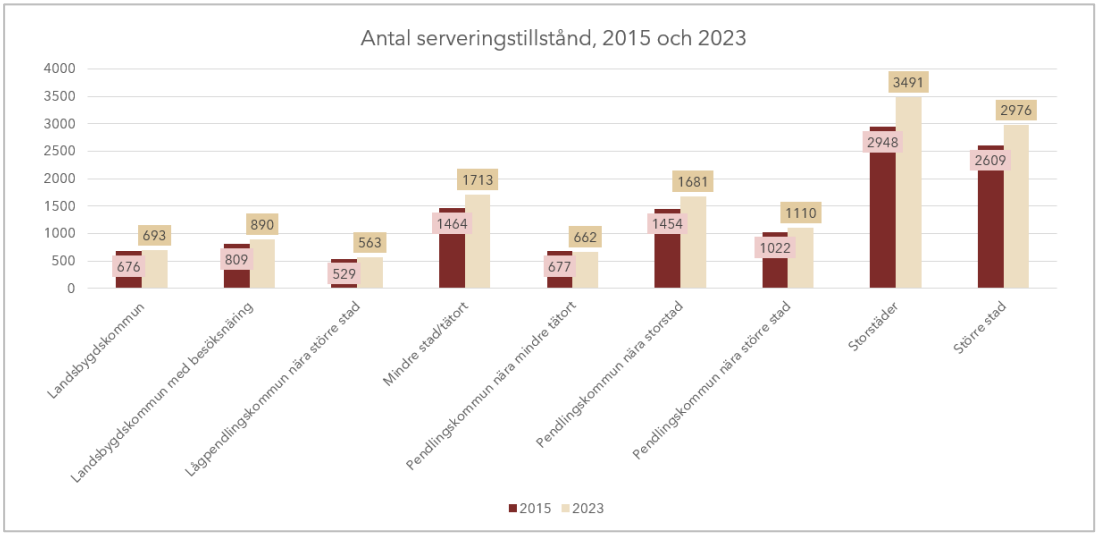

Källa: Statistiska centralbyrån och Folkhälsomyndigheten 2025

Förslagets bedömda påverkan på tillgång till och ökad konsumtion av alkohol i Sverige

Såsom beskrivits i avsnitt 3.4.2 genomförde Finland en större alkoholreform 2018 där kravet på matservering för alkoholserveringstillstånd avskaffades. Det gör det därmed möjligt att göra jämförelser och dra lärdomar vad gäller ett möjligt svenskt avskaffande av motsvarande krav. Inte minst finns det goda förutsättningar att bedöma vilka eventuella effekter på tillgänglighet och alkoholkonsumtion ett sådant avskaffande skulle få, med utgångspunkt i ett jämförbart nordiskt grannland.

Då Finland och Sverige är relativt lika sett till konsumtionsmönster och restaurangbransch före det att matkravet avskaffades i Finland, är det rimligt att anta att Sverige vid ett motsvarande avskaffande kommer att se en liknande utveckling vad gäller alkoholkonsumtion och tillväxt för restauranger med serveringstillstånd. Det skulle för svensk del innebära en ökning med cirka 140 restauranger per år där alkoholservering är en central del av affärsmodellen (så kallade nöjesrestauranger – exempelvis pubar, barer, sportbarer, nöjeskrogar och nattklubbar), och med cirka 350 övriga restauranger där matservering är i fokus (se avsnitt 6.6 för en mer detaljerad genomgång av beräkningsgrunderna). Om man gör avdrag för nuvarande tillväxttakt för de olika restaurangsegmenten så skulle ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök leda till en ökning med cirka 85 nöjesrestauranger och cirka 190 övriga restauranger jämfört med ett kontrafaktiskt scenario där inga förändringar görs. Vid en substitutionsgrad på 0 procent – det vill säga att all ökad restaurangkonsumtion adderas till den befintliga konsumtionen – skulle det innebära en ökning av totalkonsumtionen av alkohol med drygt 270 000 liter per år. Detta motsvarar 0,38 procent av den totala konsumtionen 2024, som uppskattas till närmare 71 miljoner liter. Om i stället 50 procent av den ökade restaurangkonsumtionen ersätter alkoholkonsumtion i hemmet minskar nettoökningen till drygt 150 000 liter per år, eller 0,22 procent av den nuvarande totala årliga konsumtionen. Det skulle

innebära att den ökade alkoholkonsumtionen som följer av ett avskaffat matserveringskrav, beroende på beräkningsmodell, teoretiskt skulle kunna leda till cirka 4-11 ytterligare alkoholrelaterade dödsfall och cirka 114-1350 alkoholrelaterade sjukhusvistelser per år, om en 50 procentig substitutionsgrad tillämpas, och cirka 8-19 dödsfall och cirka 203-2400 sjukhusvistelser vid en 0 procentig substitutionsgrad (se avsnitt 6.7 för en mer detaljerad genomgång av beräkningsgrunderna och de hälsoekonomiska effekterna för enskilda). De samhällsekonomiska kostnaderna för att hantera den ökade konsumtionen beräknas totalt uppgå till cirka 159 miljoner kronor årligen vid en 50 procentig substitutionsgrad och cirka 283 miljoner kronor vid en 0 procentig substitutionsgrad (se avsnitt 6.7.7).

Under de senaste 15 åren har antalet serveringstillstånd stadigt ökat, samtidigt som den totala alkoholkonsumtionen har sjunkit. Trots denna nedåtgående trend har restaurangkonsumtionen (mätt i liter) legat stabil — vilket i ett jämförelsescenario utan förändrad tillgänglighet borde ha följt den generella nedgången. Att den i stället förblivit stabil indikerar att restaurangkonsumtion faktiskt har ökat relativt förväntad trend. Eftersom totalkonsumtionen ändå minskar, kan det tyda på att ökningen på restaurang i hög grad har ersatt annan konsumtion. Det är därför rimligt att anta att den faktiska substitutionsgraden ligger i den övre delen av det intervall som analyseras. Även om det är angeläget att begränsa negativa skadeverkningar av alkohol, finns det sammantaget inget som tydligt indikerar att den begränsade årliga ökningen av antalet serveringstillstånd, och därmed ökade tillgång till alkohol, som ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök kan medföra, skulle innebära några mer påtagliga risker eller kostnader sett till en ökad totalkonsumtion av alkohol. Det går inte heller att fastställa att den nuvarande och pågående konsumtionsminskningen skulle bromsas upp, som en effekt av ett avskaffande av kravet på eget kök och matservering i alkohollagen, särskilt mot bakgrund av den fortsatt positiva utvecklingen i Finland efter 2018. Det mesta tyder i stället på en effekt där en omfördelning sker, det vill säga att en del av den konsumtion som i dag framför allt sker i hemmet flyttar till restaurangmiljö.

Att konsumera alkohol på restaurang innebär i regel att intaget sker under mer kontrollerade former, med närvaro av serveringsansvarig personal och i en reglerad miljö. Detta kan jämföras med alkoholkonsumtion i hemmet, där det inte finns samma tillsyn, vilket potentiellt kan öka risken för överkonsumtion och negativa konsekvenser för individen samt personer i dennes omgivning. Det kan därför argumenteras för att en ökad andel konsumtion på serveringsställen kan vara att föredra ur ett folkhälsoperspektiv.

5.1.5 Kopplingen mellan krav på matservering och berusningsgrad

Utgångspunkter

Utifrån genomgången i ovanstående avsnitt kan det konstateras att ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök skulle leda till en viss ökad tillgång till och konsumtion av alkohol, men att riskerna för mer omfattande negativa effekter på folkhälsan är begränsade och att en del av den ökade konsumtionen sannolikt skulle

flytta från hemmet till restaurangmiljö. Då konsumtion av mat har en berusningsdämpande effekt är det dock utöver den ökade tillgången till alkohol även viktigt att analysera huruvida ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök skulle innebära problem och risker sett till ökad berusningsgrad (överkonsumtion) och de negativa effekter som är förknippade med detta. En ökad etablering av nöjesrestauranger med fokus på dryck skulle kunna leda till en viss förhöjd risk för berusningsrelaterade våldsbrott samt olycks- och sjukdomsfall i samband med alkoholservering, särskilt om en hög koncentration av etableringar sker i ett och samma område med generösa öppettider. Här pekar forskning på att områden som exempelvis redan i dagsläget har en ökad risk på grund av socioekonomiska eller demografiska anledningar är extra utsatta och kan ha en större korrelation.[118] För personer med beroendeproblematik, där konsumtionsmönstret i högre grad styrs av tillgång och vanor, kan ett ökat antal (enklare) serveringsställen utgöra en reell ökning i konsumtionsmöjligheter – och därmed innebära en risk för förvärrat missbruk. Det gäller särskilt om de nya serveringsformerna innebär mer tillgängliga, mindre reglerade eller billigare serveringsmiljöer.

Vad forskningen säger om kopplingen mellan mat och berusningsgrad

Kopplingen mellan mat och berusningsgrad har undersökts och även belagts i flera studier. Folkhälsomyndigheten har bland annat genomfört en kartläggning av kunskapsläget avseende sambandet mellan samtidig konsumtion av mat och alkohol samt risken för uppkomst av akuta skador.[119] Kartläggningen visar att intag av mat i nära anslutning till alkoholkonsumtion kan dämpa alkoholens effekter, samt att alkoholpåverkan i sig är en känd riskfaktor för akuta skador, exempelvis våldsrelaterade skador (rån och misshandel) samt olycksfall. Samtidigt innebär kravet på matservering i nuvarande alkohollagstiftning inte något krav på restaurangbesökare att vare sig beställa eller äta någon mat i samband med köp av alkoholdrycker. Riskerna för våldsbrott och olycks- och sjukdomsfall till följd av alkoholkonsumtion är dessutom högst under de tider på dygnet då kravet på matservering redan i dagsläget är begränsad, och matservering enbart sker undantagsvis. Några studier eller utvärderingar av vilken effekt just kravet på matservering har på berusningsgrad har inte inom ramen för denna utredning identifierats, vare sig i Sverige eller andra jämförbara länder. Mot bakgrund av detta är det svårt att dra några generella slutsatser kring vad ett avskaffande av kravet på matservering skulle innebära, men det går att konstatera att det åtminstone finns en teoretisk risk för att ökad alkoholkonsumtion utan mat – om den skulle bli mer utbredd – kan bidra till negativa hälso- och trygghetseffekter.

Det är dock viktigt att väga denna risk mot det faktum att alkoholkonsumtion i restaurangmiljöer – såsom även nämnts i avsnittet ovan – sker under reglerade och kontrollerade former. Serveringsansvarig personal har skyldighet att bedöma

[118] Norström, T. Nilsson, T. Svensson J., *More pubs—More problems? A longitudinal analysis of Swedish panel data*, Drug and Alcohol Review, Volume44, Issue2, Pages 471-479 (February 2025).
[119] Folkhälsomyndigheten, dnr. S2023/03353.

nykterhet och neka servering vid berusning. Dessutom regleras öppettider, tillsyn och utbildningskrav för personal, vilket ger en strukturell ram som begränsar konsumtionsrelaterade skador. I jämförelse med konsumtion i hemmet eller andra oreglerade miljöer innebär serveringsmiljöer ofta lägre risk, trots att vissa gäster eventuellt kan bli mer påverkade per enhet alkohol.

Matservering kommer fortsatt vara en central del av affärsmodellen för restaurangbranschen

Av de intervjuer som gjorts med restauranger och de näringslivsorganisationer som representerar restaurangbranschen har framkommit att matservering även fortsättningsvis kommer att vara en central och bärande del av affärsmodellen för den svenska restaurangbranschen, även vid ett avskaffande av kravet på matservering i alkohollagen. Av Folkhälsomyndighetens statistik över försäljning av olika varuslag på serveringsställen, framgår att matserveringen står för cirka 67 procent av den totala omsättningen för restaurangbranschen som helhet. Detta i jämförelse med servering av alkoholhaltig dryck som står för totalt cirka 29 procent av omsättningen.[120] Den ökade flexibilitet som ett avskaffande av kravet innebär för utformning av menyer, innebär inte att branschen kommer att förändras i grunden eller att det kommer leda till någon massövergång till renodlade alkoholserveringar. Några sådana indikationer går inte heller att utläsa av den tillgängliga finska statistiken, även om nöjesrestauranger har haft en något starkare tillväxt i jämförelse med övriga restaurangtyper sedan alkoholreformen 2018.[121]

Sammantaget bedöms därför risken för ökad berusning som en möjlig men begränsad effekt, där den faktiska påverkan i stor utsträckning beror på hur många som i dag äter i samband med alkoholintag – på grund av det nuvarande kravet – och hur många som skulle sluta göra det om kravet tas bort.

Risken för etablering av serveringsställen med ett oansvarigt förhållningssätt till alkoholservering

Ett närliggande argument som ofta framförs till stöd för ett bibehållet krav på matservering och eget kök är att ett avskaffande skulle leda till en etablering av serveringsställen med ett oansvarigt förhållningssätt till alkoholservering, vilket i sin tur skulle leda till ökad berusningsgrad och negativa skadeverkningar. Det kan exempelvis röra sig om serveringsställen som har en tydlig lågprisprofil eller riktar in sig mot målgrupper med ökad risk, exempelvis ungdomar eller riskgrupper för alkoholmissbruk. Det kan även röra sig om serveringsställen som bygger på att konsumtionen av mat eller dryck ska vara enkel och snabb, exempelvis gatukök eller snabbmatsrestauranger.

För att förstå vilken eventuell påverkan ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök skulle få på etableringen av serveringsställen med ett oansvarigt

[120] Folkhälsomyndigheten, Total löpande försäljning av olika varuslag vid serveringsställen 1995–2024.
[121] Se figur 3.

förhållningssätt till alkoholservering är det viktigt att sätta kravet i en kontext av alla övriga regler i alkohollagen som ställer krav på de aktörer som söker serveringstillstånd och som syftar till att minska negativa skadeverkningar av alkoholservering. Såsom framgår av genomgången av gällande rätt (se avsnitt 3.2) så ställs det omfattande krav på aktörer som söker serveringstillstånd. Bland annat ställs det krav på sökanden att denne ska vara lämplig utifrån personliga och ekonomiska förhållanden samt avge kunskapsprov om alkohollagens krav. Vidare ställs krav på serveringsställets utformning och avgränsning, samt att serveringspersonalen ska tillse att måttfullhet iakttas, att störningar på grund av onykterhet undviks och att servering inte sker till minderåriga. Utöver det finns begränsningar kring prissättning och marknadsföring av alkoholdrycker, samt tider för när alkohol får serveras. En ansökan om stadigvarande serveringstillstånd får inte heller bifallas utan att Polismyndighetens yttrande har inhämtats. Utöver ovanstående finns det också en generell möjlighet i 8 kap. 17 § alkohollagen för kommuner att vägra serveringstillstånd om alkoholservering på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa. Avslutningsvis finns det i 9 kap. alkohollagen en möjlighet för kommuner och Polismyndigheten att utöva tillsyn över de bestämmelser som gäller för servering av alkohol, samt att återkalla beviljade serveringstillstånd om tillståndshavaren bryter mot alkohollagen eller tillståndet.

Även vid ett avskaffande av krav på matservering och eget kök kvarstår alltså ett flertal krav som serveringsställen med stadigvarande serveringstillstånd behöver följa, och som begränsar möjligheterna för aktörer med ett oansvarigt förhållningssätt till alkoholservering att beviljas och över tid få behålla serveringstillståndet. Vid en genomgång av rättspraxis rörande serveringstillstånd kan det konstateras att förvaltningsrätterna under 2024 behandlade 184 överklaganden av kommunala beslut om att inte bevilja eller om att återkalla serveringstillstånd. Utav dessa avslogs 140 överklaganden. Enbart ett fåtal av dessa ärenden rör kraven i 8 kap. 15 § och den stora merparten rör således andra krav i alkohollagen där kommunerna på olika grunder inte beviljat serveringstillstånd, huvudsakligen kopplat till kraven på personlig och ekonomisk lämplighet i 8 kap. 12 §. Av de 14 fall där kommunerna som skäl till sitt beslut om att inte bevilja serveringstillstånd hänvisat till bestämmelserna i 8 kap. 17 § om risk för olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa, har förvaltningsrätterna i 12 fall valt att gå på kommunens bedömning och avslå överklagandet. Det visar på ett starkt stöd i förvaltningsdomstol för kommunernas möjlighet att neka, begränsa eller återkalla serveringstillstånd om det på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Risken för försämrad kvalitet på serverad mat

Ett annat argument som framförs till stöd för ett bibehållet krav på matservering och eget kök är att det utan sådana krav finns en risk att kvaliteten på serverad mat försämras, och att det i sin tur skulle leda till att färre personer väljer att beställa mat i anslutning till konsumtion av alkohol, vilket skulle kunna leda till ökad

berusningsgrad.[122] Utifrån Förenklingsrådets kännedom har det inte genomförts några vetenskapliga studier om vilken påverkan matens kvalitet har på berusningsgrad, utan de studier som genomförts på området har i sådant fall tagit sikte på olika typer av mat (t.ex. utifrån fettinnehåll) och deras påverkan på berusningsgrad. De argument som framförs kring kopplingen mellan matkvalitet och berusningsgrad tenderar därmed att vara mer av anekdotisk än evidensbaserad karaktär. De krav som alkohollagen ställer upp på ett högkvalitativt restaurangkök innebär förvisso att det finns tekniska förutsättningar för att tillreda kvalitativ mat, men det utgör enbart en av flera variabler som behövs för att åstadkomma en ur kundens perspektiv kvalitativ matservering. Detsamma kan sägas om kravet på att erbjuda ett varierat utbud av tillredda maträtter, där variationen i sig inte kan sägas innebära någon garanti för hög kvalitet i den serverade maten. Någon kontroll av den faktiska kvaliteten i den serverade maten ingår inte inom ramen för kommunernas bedömning av ansökningar om serveringstillstånd enligt alkohollagen. Bland de restauranger som i dagsläget har beviljats stadigvarande serveringstillstånd finns det rimligtvis en relativt stor variation sett till upplevd kvalitet på matserveringen ur ett kundperspektiv. Detta bekräftas även av en översiktlig genomgång av olika webbaserade recensionstjänster för restauranger samt även resultat från den kommunala livsmedelstillsynen. Med utgångspunkt i ovanstående går det inte att dra några tydliga slutsatser om att ett avskaffande av krav på eget kök och matservering i alkohollagen skulle leda till försämrad kvalitet i matserveringen för de serveringsställen som fortsatt väljer att servera mat. Vid ett avskaffande av krav på eget kök och matservering enligt alkohollagen kvarstår därtill de omfattande krav på livsmedelshantering som ställs inom ramen för livsmedelslagstiftningen. De krav som ställs upp inom ramen för den lagstiftningen är enligt Förenklingsrådets mening som utgångspunkt en tillräcklig garant för kvalitet i matserveringen (se även avsnittet nedan om renodling av alkohollagstiftningen).

5.1.6 Alkohollagstiftningen bör renodlas från detaljkrav kopplat till livsmedelshantering

Kravet på matservering och framför allt eget kök i alkohollagen innebär att de kommunala alkoholhandläggarna behöver förhålla sig till och bedöma krav på detaljnivå kring vad som utifrån alkohollagen utgör en korrekt utformning och dimensionering av ett restaurangkök. I många fall kan den bedömningen skilja sig mot vad som utifrån livsmedelslagstiftningen utgör ett fullgott restaurangkök för hantering av livsmedel, där livsmedelslagstiftningen generellt sett har ett mer flexibelt och målstyrt förhållningssätt i jämförelse med alkohollagen vad gäller lokalernas utformning. Av intervjuer med restaurangägare, näringslivsorganisationer och tillsynshandläggare framgår i flera fall att restaurangkök dimensionerats till en högre nivå än vad som egentligen skulle ha krävts för hanteringen av de livsmedel som ingår i matserveringen om enbart kraven i livsmedelslagstiftningen hade följts.

Genom att ta bort kravet på matservering och eget kök är det möjligt att renodla alkohollagstiftningen vad gäller kraven för att få och bibehålla ett serveringstillstånd,

[122] Se bl.a. SOU 2024:23 - *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas,* s. 187.

och minska överlappning med livsmedelslagstiftningen. Det innebär även att de kommunala alkoholhandläggarna kan fokusera sin bedömning och tillsyn på frågor som mer specifikt rör ansvarsfull alkoholservering, snarare än bedömningar avseende detaljkrav på restaurangkökets utformning och dimensionering. Då bedömningar kopplat till krav på matservering och eget kök är en central del av den kontroll som alkoholhandläggarna gör i dag vid ansökningar om stadigvarande serveringstillstånd, bör en sådan renodling även innebära att handläggningstid frigörs som i stället kan läggas på andra kontroller och ökad tillsyn av serveringsställen.

5.2 Kravet på lämpligt antal sittplatser och yta som får tas i anspråk av drinkbar tas bort

Förslag: Bestämmelsen i 8 kap. 15 § andra stycket om att serveringsstället ska vara utrustat med ett i förhållande till lokalens storlek lämpligt antal sittplatser för matservering och de särskilda bestämmelserna om drinkbarer tas bort.

Skälen till förslaget:

Eftersom Förenklingsrådet föreslår att kravet på matservering och eget kök tas bort, finns det inte några starka argument för att behålla kravet i 8 kap. 15 § alkohollagen på att serveringsstället ska erbjuda ett utifrån storleken på serveringsstället lämpligt antal sittplatser för matservering. Även inrättningar som har en tydligare inriktning mot alkoholservering måste kunna säkerställa att alkoholkonsumtionen kan ske under ordnade former och med god överblickbarhet och kontroll över serveringen. Att erbjuda sittplatser för servering av alkohol kan vara ett bra sätt att få sådan kontroll, och tillgång till sittplatser är troligtvis något som i hög grad kommer att efterfrågas av kunder även om det inte erbjuds någon matservering. Förekomsten av sittplatser är dock inte det enda sättet att säkerställa att de krav som ställs på bland annat överblickbarhet och kontroll uppfylls. Det finns enligt Förenklingsrådets mening skäl att ge serveringsställena en flexibilitet i utformningen av serveringsutrymmet. Ett mindre serveringsställe kan exempelvis mycket väl kunna leva upp till alkohollagens krav i det hänseendet utan sittplatser, till exempel genom stående servering vid en bar. Ett bärande argument till kravet på sittplatser har även varit att det gör det svårare för snabbmatsinrättningar, t.ex. gatukök, bensinmackar och liknande inrättningar, att få serveringstillstånd. Det är dock oklart i vilken utsträckning kravet faktiskt innebär en begränsning för den sortens inrättningar, då många redan i dagsläget erbjuder sittplatser eller med relativ enkelhet skulle kunna göra det, särskilt om begränsningen att sittplatserna måste finnas inomhus tas bort (se stycket nedan). Förenklingsrådet bedömer att det för dessa serveringar i stället är mer troligt att alkohollagens övriga krav på serveringsstället och dess utformning, samt på sökandens personliga och ekonomiska lämplighet blir avgörande vid en ansökan om serveringstillstånd (se bl.a. den genomgång av överklaganden av kommunala beslut om att inte bevilja eller om att återkalla serveringstillstånd som redovisas i avsnitt 3.2.8 och 5.1.5). Därtill kommer möjligheten att med stöd av 8 kap. 17 § vägra serveringstillstånd om alkoholservering

på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa.

Kommuner har länge beviljat serveringstillstånd till verksamheter som endast har sittplatser utomhus förutsatt att övriga krav i alkohollagen uppfylls. Det har exempelvis gällt säsongsverksamheter som takbarer, boulebarer, minigolfbarer och trädgårdsserveringar. Efter Kammarrätten i Göteborgs avgörande år 2024 har möjligheten att ge sådana tillstånd begränsats.[123] Enligt domen krävs att det ska finnas en serveringslokal med sittplatser inomhus i anslutning till köket för att tillstånd ska kunna ges. Genom att kravet på sittplatser tas bort finns det inte längre några begränsningar i 8 kap. 15 § mot att serveringstillstånd ges även för alkoholservering på serveringsställen där serveringsutrymmet är beläget utomhus och där sittplatser saknas inomhus. Givet att beviljande av serveringstillstånd till verksamheter som enbart har sittplatser utomhus har varit praxis under en lång tid ser inte Förenklingsrådet några nya risker med en ändring av alkohollagen i det hänseendet, eller behov av någon mer fördjupad konsekvensutredning i denna del.

Mot bakgrund av att kravet på matservering och eget kök tas bort från 8 kap. 15 § finns det inte heller anledning att ha kvar regleringen i 8 kap. 15 § andra stycket andra meningen om hur stor del av serveringsställets yta som får tas i anspråk av drinkbar eller att den måste vara belägen i nära anslutning till matsalen. Detta leder till en ökad flexibilitet i utformningen av serveringsutrymmet och ett bättre utnyttjande av de lokaler och andra utrymmen som restaurangen disponerar.

5.3 Kravet på att tillhandahålla tillredd mat vid catering bör kvarstå men kravet på eget kök tas bort

Bedömning: Kravet på att tillhandahålla tillredd mat vid catering bör kvarstå, oavsett om det rör sig om tillfälligt eller stadigvarande serveringstillstånd. Tillredd mat bör tolkas på motsvarande sätt som gällt för cateringverksamhet enligt nuvarande bestämmelser i alkohollagen.

Förslag: Bestämmelsen i 8 kap. 4 § om att den som bedriver cateringverksamhet måste ha ett eget kök för tillredning av mat tas bort.

Skälen till förslaget:

De problem och utmaningar som har beskrivits kopplat till kraven om matservering tar sikte på restauranger och barer. Det har inte framkommit något i problembeskrivningen som på motsvarande sätt visar på ett behov av att genomföra större förändringar vad avser kravet på att tillhandahålla tillredd mat i samband med

[123] Kammarrätten i Göteborgs dom den 3 april 2024 i mål nr 7347–23.

catering. Att genom ett motsvarande avskaffande av kravet på matservering vid cateringverksamhet öppna upp för catering av enbart alkoholdrycker är inte något som framförts som önskvärt i dialoger med företrädare för restaurang- och cateringbranschen. Förenklingsrådet har därför inte gjort någon fördjupad utredning av möjliga konsekvenser av en sådan förändring, och ser inte heller behov av att lägga fram något förslag till förändring i denna del. Däremot föreslår Förenklingsrådet en ökad flexibilitet för cateringverksamheter genom att kravet på eget kök tas bort.

Mot bakgrund av detta bör bestämmelsen i 8 kap. 4 § andra stycket ändras på så sätt att kravet om att cateringverksamheter måste ha ett eget kök för tillredning av mat tas bort och att en bestämmelse i stället införs om att den som bedriver cateringverksamhet i samband med sådan servering ska tillhandahålla tillredd mat för att få serveringstillstånd. Kravet på tillredd mat ska gälla oavsett om det är fråga om tillfälligt eller stadigvarande serveringstillstånd, varför ett tillägg om detta ska göras i andra stycket. Tillhandahållande av tillredd mat ska ske i samband med cateringservering, vilket innebär att det således inte ställs något generellt krav på serveringsställen som bedriver både restaurangverksamhet och cateringverksamhet att även i restaurangverksamheten tillhandahålla tillredd mat för att få serveringstillstånd.

Servering av tillredd mat är en bärande del i cateringverksamhet, men det finns inte enligt Förenklingsrådet några starka skäl till att ställa upp krav på att maten måste tillredas i eget kök. Det ligger även i linje med den ansats som beskrivits ovan om att renodla alkohollagen från detaljbestämmelser kring livsmedelshantering. Bestämmelsen avseende tillredd mat ska fortsatt tolkas på motsvarande sätt som gällt för cateringverksamhet enligt nuvarande bestämmelser i alkohollagen.

Ett avskaffande av kravet på eget kök för cateringverksamhet kan potentiellt sett leda till nya affärskoncept där olika aktörer i högre grad samverkar kring catering. Exempelvis skulle ett företag kunna erbjuda tjänster för catering av mat och alkohol, där maten köps in från ett annat företag som ansvarar för tillredningen. Förenklingsrådet ser emellertid inga större risker med en utveckling av den sortens nya koncept, då förändringen utifrån kundens och konsumentens perspektiv blir marginell. Av intervjuer med branschföreträdare har det inte heller framkommit några indikationer på att ett sådant förändrat krav skulle leda till några stora förändringar på cateringmarknaden.

5.4 Övriga krav i 8 kap. 15 § tredje och fjärde stycket tas bort

Förslag: Bestämmelserna i 8 kap. 15 § tredje stycket om krav på tillhandahållande av tillredd mat för att få tillfälligt tillstånd för servering till allmänheten och servering i slutet sällskap ska tas bort.

Undantagsbestämmelsen i 8 kap. 15 § fjärde stycket för bl.a. servering i teaterfoajéer och konsertlokaler ska mot bakgrund av det avskaffade kravet på matservering tas bort.

Skälen till förslaget:

Vad gäller reglerna i 8 kap. 15 § tredje stycket om att det för tillfälliga tillstånd för servering till allmänheten ställs krav på att serveringsstället tillhandahåller tillredd mat så finns det inte enligt Förenklingsrådets mening något skäl till att andra regler ska gälla för matservering för tillfälliga tillstånd i jämförelse med stadigvarande tillstånd. Det innebär att även tillfälliga serveringstillstånd till allmänheten, exempelvis för festivaler, mässor eller konsert- och idrottsarrangemang, ska kunna beviljas utan krav på servering av tillredd mat. Detsamma gäller för tillfälliga tillstånd för servering i slutna sällskap, exempelvis för festlokaler och förenings- eller personalfester. Om alkoholservering kan ske utan krav på matservering till allmänheten, finns det inget som talar för att hårdare krav bör ställas upp på alkoholservering till slutna sällskap. Förändringen vad gäller tillfälliga serveringstillstånd gäller dock enbart krav på matservering, och det bör noteras att övriga krav i alkohollagen avseende serveringstillstånd i allmänhet fortsatt gäller även för tillfälliga serveringstillstånd.

De bestämmelser som finns i 8 kap. 15 § fjärde stycket om undantag från kravet på matservering vad gäller tillstånd för servering av starköl, vin och annan jäst alkoholdryck i foajéer till teater eller konsertlokal under paus i föreställning eller konsert samt vid provsmakning behövs inte längre mot bakgrund av att Förenklingsrådet föreslår att det generella kravet på matservering i 8 kap. 15 § första stycket tas bort. Bestämmelserna ska därför tas bort.

5.5 Kravet på brandsäkerhetens omfattning förtydligas

Förslag: Bestämmelsen i 8 kap. 16 § om att lokaler som används för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd ska vara lämpliga från brandsäkerhetssynpunkt förtydligas genom att lämplighetskravet även ska omfatta andra utrymmen som används för servering.

Skälen till förslaget:

I 8 kap. 16 § alkohollagen ställs det krav på att lokaler som används för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd ska vara lämpliga ur brandsäkerhetssynpunkt. Det saknas en definition av begreppet lokal i alkohollagen, men av förarbetena till den nya alkohollagen framgår det att det med lokal menas ett utrymme inomhus.[124] Mot bakgrund av att det genom föreslagna ändringar i 8 kap. 15 § alkohollagen inte längre ställs krav på att det ska finnas en serveringslokal, är det rimligt att förtydliga att

[124] Prop. 2009/10:125, *En ny alkohollag*, s. 101.

kravet på lämplighet ur brandsäkerhetssynpunkt ska gälla inte enbart inomhuslokaler, utan även andra utrymmen där alkohol serveras.

Förtydligandet medför inga större förändringar i praktiken, då de flesta kommuner redan i dagsläget ställer upp krav ur brandsäkerhetssynpunkt även för uteserveringar. Det kan exempelvis gälla utrymningsvägar och öppningar i uteserveringens inhägnad, placering av bord och stolar, åtkomst med stege och stegbil samt åtkomst till brandskyddsinstallationer i mark.

5.6 Delar av förslagen i betänkandet En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23) inkluderas i förslag som lämnas i denna utredning

Bedömning: De förslag i betänkandet *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas* (SOU 2024:23) som avser 8 kap. 15 § alkohollagen bör mot bakgrund av de förslag som lämnas i denna utredning inte införas. Övriga förslag i betänkandet avseende alkohollagen kan införas utan att det får någon påverkan på de förslag som lämnas i denna utredning. Förenklingsrådet tar i sin utredning inte ställning till huruvida de förslagen bör införas eller inte.

Förslag: Det förslag som lämnats i betänkandet *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas* (SOU 2024:23) avseende godkännande av serveringstid vid catering i 8 kap. 4 § alkohollagen bör införas. Med anledning av att Förenklingsrådet föreslår andra ändringar av 8 kap. 4 § har förslaget även inkluderats i denna utredning.

Remissinstanserna:

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget i betänkandet SOU 2024:23 avseende godkännande av serveringstid vid catering i 8 kap. 4 § alkohollagen eller har inga invändningar mot det. *Länsstyrelsen i Västra Götalands län* hade hellre sett att bestämmelsen utformats på ett annat sätt, där serveringstid inte anmäls av den som söker tillstånd utan beslutas vid varje enskilt tillfälle av kommunen. *Visita* har i sak ingen invändning emot att även den tänkta serveringstiden ska anmälas till kommunen, men lyfter i sitt remissvar att tillståndshavaren inte ska behöva vara närvarande under hela den anmälda serveringstiden, då serveringen i praktiken och av olika skäl kan avslutas tidigare än vad som angetts i anmälan. Därtill anser Visita att bestämmelsen behöver förtydligas så att det tydligt klargörs att servering med stöd av cateringtillstånd får ske även utomhus.
Länsstyrelsen i Stockholms län och Advokatsamfundet avstyrker förslaget med utgångspunkt i att hanteringen blir onödigt betungande för både företag och kommuner och att det är oklart om förslaget leder till några positiva effekter.

Skälen till bedömningen och förslaget:

Förhållandet till de förslag som lämnas i betänkandet SOU 2024:23

I SOU 2024:23 lämnas flera förslag som tar sikte på förändringar i alkohollagen. Bland annat lämnas förslag avseende kravet på matservering i 8 kap. 15 § (se avsnitt 3.3.1 för

en översiktlig genomgång av förslagen och remissinstansernas synpunkter). Mot bakgrund av att Förenklingsrådet föreslår att 8 kap. 15 § tas bort och att kravet på matservering avskaffas, bör utredningens förslag i denna del således inte införas.

Vad gäller övriga förslag i betänkandet med avseende på förändringar i alkohollagen gör Förenklingsrådet bedömningen att de kan införas utan att det får någon påverkan på de förslag som lämnas i denna utredning. Förenklingsrådet tar i sin utredning inte ställning till huruvida förslagen bör införas eller inte.

Särskilt om förslaget avseende godkännande av serveringstid vid catering

I betänkandet SOU 2024:23 adresseras en problematik som uppkom under covid-19-pandemin kopplat till serveringstillstånd vid catering. Flera kommuner godtog att serveringspersonalen efter leverans av mat och alkohol lämnade tillställningen med hänvisning till att serveringstiden var avslutad vid genomförd servering/leverans. För att det ska var tydligt både för tillsynsmyndigheterna och för den som bedriver cateringverksamheten föreslog utredningen att det i 8 kap. 4 § alkohollagen ska införas en bestämmelse som innebär att kommunen ska besluta om serveringstid för varje tillfälle. Förslaget innebär att utöver att serveringslokalen ska även serveringstiden godkännas av kommunen. Syftet är att klargöra under vilken tid som alkohol får serveras och när tillståndshavaren eller ansvarig personal måste vara närvarande.

Advokatsamfundet och *Länsstyrelsen i Stockholms län* har i sina remissvar fört fram invändningar om att hanteringen riskerar att bli onödigt betungande för både företag och kommuner. Förenklingsrådet är av den generella uppfattningen att betungande krav som drabbar företag ska undvikas om de inte fyller ett tydligt syfte. I det här fallet bör dock den tillkommande administrativa bördan för cateringföretagen bli marginell, då anmälan av lokal redan krävs och företagen enligt Folkhälsomyndighetens föreskrifter (FoHMFS 2014:8) redan i dagsläget ska anmäla dag och tid för cateringarrangemanget. Även den tillkommande administrativa bördan för kommuner i handläggningen av ärenden om serveringstillstånd borde bli marginell.

Förenklingsrådet delar utredningens bedömning om att de föreslagna ändringarna bör införas i 8 kap. 4 § första stycket alkohollagen. Mot bakgrund av att Förenklingsrådet även föreslår att andra ändringar görs i 8 kap. 4 § bedömer Förenklingsrådet att ett förslag om motsvarande ändring i 8 kap. 4 § avseende serveringstid bör lämnas inom ramen för denna utredning i syfte att underlätta kommande beredning.

Servering med stöd av cateringtillstånd i andra utrymmen

I remissbehandlingen av SOU 2024:23 framförde Visita i sitt remissvar att 8 kap. 4 § alkohollagen bör förtydligas så att det klargörs att servering med stöd av cateringtillstånd får ske även utomhus. Bestämmelsen om så kallat cateringtillstånd har enligt Visita i vissa fall tolkats som att tillståndet endast kan omfatta servering i ”lokaler”, det vill säga inomhus, vilket enligt Visita är en orimlig tolkning som saknar stöd i förarbetena till lagstiftningen och att ett förtydligande därför behövs. Förenklingsrådet delar Visitas uppfattning i frågan och kan konstatera att det finns vissa brister i alkohollagens systematik vad gäller användningen av lokalbegreppet, som inte heller fullt tycks återspegla lagstiftarens avsikt med bestämmelserna i fråga. Det kan också noteras att bestämmelsen i 8 kap. 14 § första stycket anger att

serveringstillstånd ska omfatta ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren. Förenklingsrådet föreslår därför att 8 kap. 4 § första stycket ändras så att begreppet lokal även kompletteras med ”eller det utrymme”, i syfte att förtydliga att serveringstillstånd även kan meddelas för catering utomhus.

5.7 Behov av ändring av rubrik och begrepp i alkohollagen

Förslag: Av tydlighetsskäl bör rubriken närmast före 8 kap. 14 § alkohollagen ändras från Lokaler och utrustning till Serveringsutrymmen.

Bedömning: En genomgripande översyn bör göras av vilka begrepp som används i alkohollagen.

Skälen till bedömningen och förslaget:

I 8 kap. 14 § första stycket alkohollagen anges att serveringstillstånd ska omfatta ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren. Närmast före paragrafen finns rubriken Lokaler och utrustning. Mot bakgrund av de ändringsförslag som lämnas beträffande 8 kap. 4 och 16 §§ (se avsnitt 5.3 och 5.5) samt av tydlighetsskäl bör därför rubriken närmast före 8 kap. 14 § ändras från Lokaler och utrustning till Serveringsutrymmen.

Det kan konstateras att ett flertal olika begrepp används i alkohollagen utan en tydlig definition, t.ex. *lokal* och *utrymme som* förekommer i flera olika paragrafer. Detta riskerar att leda till otydligheter och tolkningssvårigheter. En översyn bör därför göras av hur begreppen används och om det kan finnas skäl att byta ut begreppen mot t.ex. *serveringsutrymme*. En sådan översyn ryms emellertid inte inom ramen för denna utredning.

5.8 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Förslag: De föreslagna ändringarna i alkohollagen ska träda i kraft den 1 juli 2026. En särskild övergångsbestämmelse ska införas om att äldre föreskrifter fortfarande ska gälla vid prövning i domstol av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Skälen till förslaget:

Förenklingsrådet bedömer att det är angeläget att de föreslagna ändringarna i alkohollagen träder i kraft så snart som möjligt. Detta mot bakgrund bl.a. av att restaurangbranschen är pressad och i stort behov av möjligheter till kostnadsbesparingar. Med hänsyn till detta samt uppskattad tid för det fortsatta beredningsförfarandet inom Regeringskansliet föreslår Förenklingsrådet att ändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2026.

När det gäller behovet av övergångsbestämmelser gör Förenklingsrådet följande överväganden. För serveringstillstånd som meddelats före ikraftträdandet har det inte identifierats några behov av särskilda övergångsbestämmelser. Dessa tillstånd kommer alltjämt gälla efter ikraftträdandet och då kravet på kök och matservering i nuvarande 8 kap. 15 § upphör gäller det således även för tidigare meddelade tillstånd. Om en verksamhet däremot efter ikraftträdandet bestämmer sig för att ta bort exempelvis ett befintligt kök kan det föranleda en s.k. ändringsanmälan i enlighet med 9 kap. 11 § andra stycket alkohollagen.

När det gäller beslut meddelande av tillsynsmyndighet före ikraftträdandet gör Förenklingsrådet följande bedömning. Det är kommunerna och Polismyndigheten som utövar tillsyn över efterlevnaden av de bestämmelser som gäller för servering av alkoholdrycker (9 kap. 2 §). Kommunen har rätt att fatta beslut om erinran eller varning om innehavaren av serveringstillstånd inte uppfyller de krav som gällde för tillståndets meddelande eller om denne inte följer de bestämmelser som gäller för servering enligt alkohollagen eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen (9 kap. 17 §). Under vissa förutsättningar kan serveringstillstånd återkallas av kommunen (9 kap. 18 §). En kommuns beslut överklagas till allmän förvaltningsdomstol (10 kap. 1 §). Mot denna bakgrund finns det skäl att i en särskild övergångsbestämmelse reglera att äldre föreskrifter fortfarande ska gälla vid prövning i domstol av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

6 Konsekvensutredning

6.1 Inledning

Av 19a § i förordningen (2009:145) med instruktion för Tillväxtverket följer att Förenklingsrådets förslag ska innehålla en bedömning av hur företagens administrativa kostnader påverkas av förslaget, en konsekvensutredning enligt förordningen om konsekvensutredningar (2024:183) samt en redogörelse av förslagets genomförbarhet. I nedanstående avsnitt redovisas de konsekvenser, kostnadsberäkningar och effekter som är relevanta att belysa utifrån kraven i förordningen och det förslag som här lämnats. Rubrikerna i konsekvensutredningen följer för tydlighetens skull den systematik som ställs upp i förordningen, men i vissa fall hänvisas till tidigare avsnitt där olika aspekter av konsekvensutredningens innehåll redan behandlats.

6.2 Problemet och den eftersträvade förändringen

Problemet med nuvarande reglering är att restauranger som serverar alkohol måste erbjuda ett varierat utbud av tillagad mat fram till klockan 23.00 samt fortsatt erbjuda ett enklare matutbud fram till stängningsdags. Det ställs även krav på ett fullt utrustat restaurangkök vilket medför kostnader för företagen som inte möts av en motsvarande efterfrågan på mat av kunder. Den nuvarande lagstiftningen innebär att etablering av nya restaurangkoncept begränsas, då det inte är möjligt att öppna enklare restauranger, barer m.m. med övervägande fokus på dryck utan att för den skull också behöva servera mat.

Problemet och den eftersträvade förändringen redogörs för i detalj i avsnitten 4 och 5.

6.3 Konsekvenser om ingen åtgärd vidtas

Förenklingsrådets förslag om ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök bedöms medföra stora kostnadsbesparingar för restauranger. Detta kan bidra till att förbättra den negativa trend som restaurangbranschen befunnit sig i sedan några år tillbaka. Exakt hur mycket branschens utveckling påverkas av förslaget är svårt att bedöma, eftersom utvecklingen även beror av många andra faktorer än reglerna för alkoholservering. Men om den förslagna åtgärden inte vidtas kan det förutsättas att den negativa branschutvecklingen fortsätter i enlighet med de prognoser som framförts av olika experter på området. Dessa kan beskrivas enligt följande.

Restaurangbranschen har under de senaste åren stått inför flera utmaningar, där bland annat pandemi, kraftigt höjda räntor och hög inflation har påverkat såväl intäkter, som hyreskostnader och råvarupriser. På kort sikt kommer restaurangbranschen med stor sannolikhet fortsatt vara under betydande ekonomisk press, i och med det fortsatt höga ränteläget och förmodade lågkonjunktur. Detta innebär en högre risk för nedläggningar och konkurser, men kan också påverka nyetableringar och möjligheten att expandera befintliga verksamheter.

På längre sikt kan en utebliven lagändring hämma branschens tillväxt. Enligt statistik från SCB och Visita har försäljningsutvecklingen minskat under tredje kvartalet 2024, och branschen förutspår fortsatt ekonomiska utmaningar samt långsiktiga negativa effekter av de ökade kostnaderna. Under tredje kvartalet 2024 minskade den totala försäljningsvolymen inom restaurangbranschen – både för mat- och alkoholförsäljning - med 3,3 procent jämfört med samma period 2023. För nöjesrestauranger var nedgången tydligare, med en minskning på 6,4 procent.[125] Även SCB konstaterar att branschens försäljningsvolym utvecklas svagt om man justerar för prisökningar, där Stockholm särskilt sticker ut och ännu inte återhämtat tidigare nivåer.[126] [127] Detta begränsar såväl etablerade som nyetablerade aktörers möjlighet att anpassa verksamheten utifrån efterfrågan, och hindrar utvecklingen av nya koncept.

Branschens struktur innebär också att den ekonomiska nedgången i högre grad drabbar mikroföretag, samt små och medelstora företag, som ofta saknar de ekonomiska reserver som krävs för att hantera kostnadsökningar och efterfrågeförändringar. En tydlig indikator på branschens utsatthet är konkurserna. Inom restaurang-, catering- och barverksamhet ökade antalet konkurser från 35 per år 2015 till 92 per år 2025, motsvarande en årlig ökning på cirka 10 procent. Efter en nedgång under 2016 och 2017 ökade konkurserna gradvis, med en särskild tydlig uppgång mellan 2023 och 2024 då antalet mer än fördubblades, från 44 till 103, sannolikt på grund av pandemin och dess efterverkningar. Det kan dock även här konstateras att antalet konkurser inte är tillbaka på de lägre nivåer som var innan pandemin. Ökningen speglar flera andra möjliga faktorer, såsom förändrade marknadsförhållanden, högre kostnadsläge och förändrade konsumentbeteenden. Sammanlagt indikerar utvecklingen att restaurangbranschen haft en mer volatil och utsatt position under den senaste perioden.[128]

En ytterligare effekt är utebliven tillväxt och minskat antal företag inom restaurangbranschen, vilket innebär en risk för lägre sysselsättning. Detta kan i sin tur få konsekvenser för grupper som redan har svårare att etablera sig på arbetsmarknaden, såsom ungdomar, personer utan kvalificerad utbildning och utrikes födda, där restaurangnäringen ofta utgör en viktig väg in i arbetslivet.

Sammantaget står branschen inför ett strukturellt skifte där intäkterna i allt högre grad är beroende av matförsäljning, samtidigt som inflation, konsumtionsförändringar och högre kostnader ställer nya krav på affärsmodeller och prissättning för att säkerställa långsiktig hållbarhet.

6.4 Alternativ samt fördelar respektive nackdelar

Enligt förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar ska en konsekvensutredning innehålla de olika alternativ som finns för att uppnå

[125] Den svenska restaurangmarknaden kvartal 3 - 2024, Visita.
[126] SCB, Pressmeddelande 2025-01-02, Kräftgång för restauranger efter prisökningar.
[127] Visita, Den svenska restaurangmarknaden - K4 2024 och K1 2025.
[128] Tillväxtanalys statistikbas, Konkurser, 2025.

förändringen och de fördelar respektive nackdelar som bedöms finnas med dessa. Inom ramen för denna utredning har flera olika mindre långtgående alternativ övervägts, men avfärdats på grund av att de inte tillräckligt väl löser de problem som föreligger till följd av reglerna.

I betänkandet *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas* (SOU 2024:23) lämnar utredaren ett antal förslag med bäring på kravet på matservering och eget kök. Utredaren föreslår bland annat att tidpunkten för när matutbudet får begränsas till ett fåtal enklare rättare ändras från kl. 23 till kl. 22, samt att kravet på ett *varierat utbud* av maträtter ändras till *flera olika* maträtter. I remissbehandlingen av betänkandet avfärdade flera näringslivsorganisationer förslaget då det inte bedömdes adressera de grundläggande problemen med nuvarande reglering annat än på marginalen (se avsnitt 3.3.1 för en översiktlig beskrivning av betänkandets förslag samt sammanställning av remissvar). Flera av de remissinstanser som var positiva till förslagen efterfrågade dock ytterligare förtydliganden kring tillämpning av kraven. Förenklingsrådet delar bedömningen att de förslag avseende ändrad tidpunkt och utbud av maträtter som lades fram i betänkandet inte tillräckligt väl adresserar de problem som identifierats inom ramen för denna utredning, och även fortsättningsvis skulle innebära en betydande otydlighet i tillämpningen. Alternativet att bygga vidare på betänkandets förslag har därmed avfärdats inom ramen för denna utredning.

Ett annat alternativ som framförts från olika aktörer under utredningsarbetet skulle vara att ta bort kravet på eget kök, men bibehålla någon form av krav på matservering. Genom ett sådant alternativ skulle flera av de identifierade problemen kopplat till investeringar i kostsamma restaurangkök kunna begränsas i omfattning, samtidigt som farhågor och invändningar om negativa konsekvenser för folkhälsan till stor del skulle kunna tillmötesgås genom att kravet på matserveringen kvarstår. Såsom framgår av avsnitt 6.6.5 skulle en nyetablerad restaurang kunna spara cirka 2,85 miljoner kronor i minskande investeringskostnader för ett enklare kök jämfört med ett fullt utrustat restaurangkök. Dessutom skulle de löpande underhålls-kostnaderna för ett enklare kök vara cirka 130 000 kronor lägre per år. Vid en antagen årlig tillväxt på cirka 140 nöjesrestauranger per år (se avsnitt 6.6.2 för beräkningsgrunder och definition av nöjesrestaurang), skulle den samlade årliga kostnadsbesparingen till följd av ett avskaffat krav på eget kök uppgå till drygt 495 miljoner kronor.

Samtidigt skulle det vid enbart ett avskaffande av kökskravet kvarstå flera problem för restaurangbranschen i form av bristande flexibilitet, inlåsningseffekter och ineffektivt nyttjande av materiella och personella resurser, då mat måste köpas in och lagerhållas och personal behöver finnas på plats vid tider med låg efterfrågan på matservering. Därtill kommer aspekten med risken för olika tillämpning mellan de olika kommunerna beträffande lagens krav vilket leder till olika konkurrensvillkor. De potentiella årliga kostnadsbesparingarna för restaurangbranschen vid ett avskaffande av även kravet på matservering överstiger vida besparingarna av att enbart avskaffa kravet på eget kök men fortsatt bibehålla krav på matservering. Även om kravet på matservering skulle förenklas så att vissa av de kostnadsdrivande faktorerna mildras, finns det inget som talar för att de negativa konsekvenserna av ett fullt avskaffande av kravet på matservering skulle bli särskilt påtagliga sett till ökad konsumtion eller

andra potentiella skadeverkningar på grund av berusning. Även detta alternativ har mot bakgrund av ovanstående avfärdats inom ramen för denna utredning.

6.5 Det valda alternativet

Det valda alternativet innebär att kravet i 8 kap. 15 § alkohollagen på matservering och eget kök avskaffas, samt att vissa kompletterande ändringar görs till följd av det förslaget. Förslaget i sin helhet redogörs för i detalj i avsnitt 5.

6.6 Konsekvenser för företag

6.6.1 Avgränsningar och utgångspunkter för konsekvensutredningen

Konsekvensutredningen utgår från en kvalitativ ansats där data har samlats in under perioden augusti 2024 till och med augusti 2025. De primära datakällor som har använts är intervjuer med företag, ansvariga myndigheter i Sverige och Finland, och bransch- och intresseorganisationer[129]. Därtill tillkommer dokumentstudier, registerdata samt befintlig lagstiftning och riktlinjer.

Konsekvensutredningen tar sin utgångspunkt i den så kallade Standardkostnadsmodellen (SKM – för en beskrivning av metoden se bilaga 1). Analysen inleddes med en kartläggning av aktuell lagstiftning på området. Genom intervjuer med restaurangföretag har de kostnader som respektive krav medför inom de olika restaurangkategorierna uppskattats. Slutligen har en uppräkning av resultaten till en indikativ kostnad på total nivå för den aktuella lagstiftningen genomförts.

Konsekvensutredningen avgränsas till restaurangverksamhet och fokuserar på stadigvarande serveringstillstånd som medger alkoholförsäljning till allmänheten.

De kostnader som regelverket ger upphov till och som omfattas av utredningen är:

1. *Administrativa kostnader* i form av administrativ tid som krävs för att uppfylla nuvarande krav kring matservering vid servering av alkohol till allmänheten.
2. *Materiella kostnader* i form av framför allt de kostnader som är en konsekvens av att ett kök behöver etableras och underhållas löpande. Det avser även den personalkostnad för kockar och eventuell annan personal som behöver finnas tillgänglig i och med nuvarande krav för serveringstillstånd till allmänheten.

Utöver de kostnader som regelverket ger upphov till för redan etablerade verksamheter, skulle en förändring av regelverket också innebära lägre kostnader vid etablering av nya serveringsställen där fokus främst eller till största delen ligger på servering av alkoholdryck. I den vidare beskrivningen separeras dessa två effekter och redovisas var för sig.

[129] Företagarna och Visita.

6.6.2 Branscher och uppräkningsbas

Antalet befintliga restauranger i Sverige uppgår i dagsläget till ca 34 000.[130] Av dessa uppgår antalet restauranger med serveringstillstånd, det vill säga restauranger där alkoholdrycker erbjuds, till cirka 14 000, vilket utgör cirka 40 procent av det totala antalet.

Ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök skulle sannolikt ha störst effekt på den kategori av restauranger som inte har som sitt primära fokus på att servera mat. Det är i dagsläget inte möjligt att via SNI-koder dela upp antalet restauranger i ytterligare grupper, däremot har SCB på uppdrag av Visita gjort en uppskattning av antalet nöjesrestauranger. Nöjesrestauranger avser verksamhet där fokus är på drycker men där även mat serveras, dvs de typer av restauranger som ett avskaffat matkrav sannolikt framför allt skulle påverka mer påtagligt. Exempel på nöjesrestauranger är pubar, barer, sportbarer, nöjeskrogar och nattklubbar.[131] Uppskattningen är baserad på bakgrundsinformation från Visita och ett mindre antal rikstäckande leverantörer av livsmedel.

Vid slutet av 2024 uppskattades antalet nöjesrestauranger till 3 600. Antalet övriga restauranger, dvs sådana restauranger där framför allt matupplevelsen i kombination med alkohol är i fokus, uppgick därmed till cirka 10 500, vilket motsvarar det totala antalet serveringsställen minus de 3 600 nöjesrestaurangerna. De bedöms påverkas i mindre grad av en förändring i lagstiftningen, då deras verksamhet fortsatt har behov av såväl ett fullutrustat kök som en varierad meny.

Tabell 2. Företagssegmentet i utredningen med uppräkningsbas för restauranger med serveringstillstånd, 2024

	Antal serveringsställen
Totalt antal restauranger	~34 000
Restauranger med serveringstillstånd	~14 000
Nöjesrestauranger med serveringstillstånd	~3 600
Övriga restauranger med serveringstillstånd (med fokus matservering)	~10 500

Källa: Statistiska centralbyrån och Folkhälsomyndigheten 2025[132]

[130] Ca 34 000 restauranger avser de arbetsställen med SNI kod 56 100 Restauranger och 56 300 Barer och pubar.
[131] Definition av nöjesrestauranger är hämtad från SCB.
[132] Källa för statistik kommer från SCB gällande antalet restauranger och nöjesrestauranger. Antalet restauranger med serveringstillstånd har hämtats från Folkhälsomyndigheten.

För att uppskatta hur antalet nyetablerade nöjesrestauranger kan komma att utvecklas vid ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök i lagstiftningen har statistik från Finland använts. I samband med att Finland genomförde en ny alkoholreform 2018 genomfördes också en revidering av den statistiska kategoriseringen av restauranger. En ny kategori infördes, så kallade öl- och drinkbarer, vilket gör det möjligt att mer i detalj följa den finska utvecklingen av den kategori restauranger som framför allt drar nytta av den finska lagstiftningsförändringen.

Under perioden 2018–2023 uppvisade denna kategori finska restauranger en genomsnittlig årlig tillväxt om cirka 3,9 procent. I absoluta tal motsvarade detta en ökning från 361 serveringsställen år 2018 till 437 serveringsställen år 2023. Som jämförelse hade den tidigare statistiken, som enbart redovisades på aggregerad restaurangnivå, en tillväxttakt på 1,5 procent under åren 2013–2018.

Tillväxten av antalet restauranger med serveringstillstånd i Sverige för perioden 2011–2024 var i genomsnitt 1,6 procent per år, dvs motsvarande Finlands innan den omfattande lagstiftningsförändringen. Andelen av den totala alkoholförtäringen som intas på restaurang ligger mellan 10–12 procent för såväl Sverige som Finland. Sammantaget pekar de likartade förutsättningarna mellan Sverige och Finland på att det är relevant att utgå från Finland vid en bedömning av tillväxten av restauranger i Sverige som en följd av ett avskaffat krav på matservering och eget kök.

Med ett antagande att antalet nöjesrestauranger i Sverige, efter en eventuell förändring av den svenska lagstiftningen, skulle öka i samma takt som i Finland efter deras införande av den nya alkohollagstiftningen, skulle det innebära en potentiell etablering av 140 nya nöjesrestauranger per år, på kort till medellång sikt. I detta antagande ingår även verksamheter inom andra näringsområden som vid ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök skulle kunna utöka sitt erbjudande till att även servera alkohol, exempelvis frisörsalonger eller biografer.

Det är rimligt att anta att även kategorin övriga restauranger, dvs. de resterande cirka 10 472 restaurangerna utöver nöjesrestauranger, skulle kunna uppvisa en högre tillväxttakt vid ett avskaffande av det nuvarande kravet på matservering. En sådan förändring skulle medföra ökad flexibilitet i företagsdriften, särskilt avseende kravet på ständig närvaro av kockpersonal. Med hänsyn till de likheter som föreligger mellan Sverige och Finland, används det finska utfallet som referenspunkt. Antagandet är att Sverige skulle uppnå en liknande årlig tillväxttakt inom kategorin övriga restauranger, med motsvarande 3,3 procent. I faktiska termer innebär detta en ökning med cirka 350 nya restauranger per år på kort till medellång sikt.

6.6.3 Effekter av förslaget för etablerade nöjesrestauranger

Administrativa kostnader

Enligt gällande lagstiftning måste serveringsställen erbjuda mat till gästerna under hela den tid som alkohol serveras. Fram till klockan 23.00 krävs ett varierat utbud av maträtter, medan enklare rätter kan erbjudas efter klockan 23.00. Detta medför att restauranger behöver avsätta tid för att planera och schemalägga personal samt säkerställa inköp av råvaror för att uppfylla kravet på tillgänglighet av mat, även senare på kvällen fastän efterfrågan inte finns.

Följande administrativa aktiviteter kan direkt hänföras till matkravet:

1. Restaurangchefen behöver i nuläget schemalägga personal så att personal som kan tillaga, förbereda och servera mat finns tillgänglig under öppettiderna.
2. Restaurangchefen behöver köpa in råvaror med hänsyn till att ett varierat utbud av maträtter ska kunna erbjudas fram till klockan 23.00 och att det därefter ska kunna erbjudas ett antal enklare rätter.
3. Restaurangchefen behöver planera och ta fram en anpassad meny med hänsyn till att ett varierat utbud av rätter ska kunna erbjudas fram till klockan 23.00 och att det därefter ska kunna erbjudas ett antal enklare rätter. Denna meny ska även uppdateras löpande.

Utifrån intervjuer med berörda företag bedöms en normaleffektiv restaurang lägga cirka 5 timmar per vecka i administrativ tid på de aktiviteter som beskrivs ovan, vilket i sin tur motsvarar 20 timmar per månad.

Uppräknat med en lönekostnad för en restaurang- och kökschef enligt SCB:s lönestatistik innebär det en kostnad på cirka 8 500 kronor per månad eller 103 000 kronor per år. Ett avskaffande av matkravet skulle således innebära en kostnadsbesparing på motsvarande hela den uppskattade administrativa kostnaden, dvs. 103 00 kronor per etablerad nöjesrestaurang och år.

Materiella kostnader
De materiella kostnaderna för att driva en nöjesrestaurang utifrån dagens lagkrav är etablering av ett restaurangkök, drift- och underhållskostnader för ett restaurangkök, kostnader för att kunna ha personal på plats för att kunna förbereda, tillreda och servera mat under perioder utan efterfrågan, samt matsvinn som en konsekvens av att behöva ha förberedelse för att servera mat som inte säljs.

I den föreliggande konsekvensanalysen görs baserat på intervjuer med företag antagandet att det är osannolikt att redan etablerade nöjesrestauranger avskaffar befintliga kök vid en förändring av matkravet i lagstiftningen. De materiella kostnaderna för att driva ett redan etablerat kök antas därför inte påverkas, däremot påverkas såväl kostnader för personal som hanteringen av matsvinn enligt följande.

- *Personaltid för att erbjuda mat under tidsperioder utan efterfrågan* – De intervjuade företagen uppger att efterfrågan på mat efter klockan 23.00 är mycket begränsad och att den brukar minska redan vid 21-tiden. De intervjuade företagen uppger att dagens mat- och kökskrav innebär att personal arbetar cirka 100 timmar per månad utöver vad som annars skulle behövas utifrån ett efterfrågeperspektiv. Utifrån genomförda intervjuer utgår bedömningen från att en normaleffektiv restaurang kan förväntas uppnå en tidsbesparing motsvarande cirka 2 timmar per person och dag, för två personer, under antagandet att verksamheten är öppen sex dagar i veckan. Som nämnts ovan finns det situationer där maträtter förbereds i förväg så att annan personal än en kock kan tillreda maten om det skulle finnas en efterfrågan. Det innebär dock att en kock behöver förbereda maträtter i förväg vilket bedöms ta lika lång tid som om en kock fanns tillgänglig. Ett avskaffande

av matkravet skulle innebära att kostnaden för de extra 100 timmar som en nöjesrestaurang i dag lägger per månad för att kunna erbjuda och servera mat när efterfrågan är låg, kan minska.

- *Matsvinn som en direkt konsekvens av matkravet i alkohollagen* – Kravet på att servera mat för att få serveringstillstånd bidrar till ökat matsvinn och kostnader för restauranger. Restaurangsektorns livsmedelsavfall ökade med 70 procent mellan 2020 och 2023 – från 65 000 till 111 000 ton. Enligt plockanalyser ifrån restauranger var andelen ätbart livsmedelsavfall 56 procent av totala andelen mat som slängdes.[133] Ett slopat matkrav skulle enligt företagsintervjuer kunna minska matsvinnet med cirka 20 procent, motsvarande cirka 4 600 ton per år för restauranger med serveringstillstånd. Det motsvarar en genomsnittlig minskning på cirka 329 kg per restaurang. Med utgångspunkt i uppgifter från Livsmedelsverket samt intervjuer uppgår hanteringskostnaderna för matsvinn till mellan 27 och 60 kronor per kg.

  Totalt uppskattas det årliga matsvinnet kosta varje restaurang 9 000 – 20 000 kronor per år. Ett borttagande av matkravet bedöms innebära en potentiell kostnadsminskning på i snitt cirka 14 000 kronor per år och nöjesrestaurang. I beräkningen ingår inte restaurangers kostnader för inköp av råvaror, då det inte gått att kvantifiera dessa kostnader.

Finansiella kostnader

Tillsyn utförs utifrån serveringstillståndet men också med stöd av livsmedelslagen (2006:804), då med fokus på hygien och lokalens skick. Dessa tillsynsavgifter fastställs av kommunen och varierar mellan olika delar av landet. Genomförda intervjuer pekar på att tillsynsavgifterna för nöjesrestauranger sannolikt skulle minska vid ett avskaffande av mat- och kökskraven, eftersom tillsynen skulle kunna genomföras på kortare tid och i många fall kunna omfatta en mindre köksyta.

Det är dock viktigt att notera att alla typer av tillsynsavgifter skulle kvarstå även om kravet på mat och kök avskaffas. Till exempel gäller fortsatt hygienkraven, som finns reglerad i livsmedelslagen (2006:804) och därmed även fortsättningsvis kräver tillsyn. Tillsyn för själva serveringstillståndet skulle fortsatt behöva utföras även vid ett avskaffat krav på matservering.

Sammanställd bedömning

Sammanfattningsvis bedöms kostnaden per nöjesrestaurang kopplad till dagens mat- och kökskrav för befintliga nöjesrestauranger i Sverige uppgå till cirka 549 000 kronor per nöjesrestaurang och år. Den övervägande delen av kostnaden avser materiella kostnader hänförliga till framför allt personalkostnader.

Fördelningen mellan olika typer av kostnader redovisas i tabell 4 nedan.

[133] Hultén, J., Stråhle, J., Pernmyr, E., Stenmark, C., Gralde Stålhandske, S., Gerner, A. & Eriksson, M. (2024). Livsmedelsavfall 2023, resultat-PM. Opublicerad rapport för Naturvårdsverket.

Tabell 3. Sammanställning standardiserade kostnader per nöjesrestaurang och år

Kostnad/aktivitet	Estimerad kostnad per företag per år, kr	Inkluderad i uppräknad kostnad på total nivå
Administrativ kostnad		
Restaurangchef schemalägger personal med hänsyn till att tillgänglig personal som kan tillaga mat finns tillgänglig.	103 000	Ja
Restaurangchef köper in råvaror med hänsyn till att ett varierat utbud av maträtter ska kunna erbjudas fram till klockan 23.00, och ett antal enklare rätter efter klockan 23.00.		Ja
Restaurangchef/kock planerar och förbereder meny för kommande period med hänsyn till att ett varierat utbud ska kunna erbjudas till klockan 23.00, och därefter ett antal enklare rätter.		Ja
Materiell kostnad		
Personal för att kunna erbjuda matservering enligt lagkrav	432 000	Ja
Hantering av matsvinn som är direkt konsekvens av matkravet i alkohollagen	14 000	Ja
Finansiell kostnad		
Tillsynsavgifter	Varierande	Nej
Investeringskostnader	Varierande	Nej
Övriga kostnader		
Andra kostnader som är en konsekvens av att det finns krav på matservering och kök, till exempel porslin, råvaror, köksverktyg med mera.	Varierande	Nej
Total standardiserad kostnad per år som går att hänföra till krav på matservering och eget kök	**549 000**	

Den totala, uppräknade kostnaden för samtliga nöjesretauranger i Sverige uppgår till cirka 2 miljarder kronor baserat på uppgifter om det totala antalet nöjesrestauranger.

Tabell 4. Kostnad per företag per år och uppräknat på total nivå

Kostnadstyp	Antal etablerade Nöjesrestauranger, 2024	Kostnad per företag, kr	Total kostnad, kr
Administrativa kostnader	3 600	103 000	370 575 000
Materiella kostnader *(tillgänglig personal)*	3 600	432 000	1 554 188 000
Materiella kostnader *(Matsvinn)*	3 600	14 000	51 572 000
Totalt	**3 600**	**549 000**	**1 976 335 000**

6.6.4 Effekter av förslaget för övriga etablerade restauranger

Enligt bedömningen ovan skulle en nöjesrestaurang kunna minska sina kostnader med cirka 549 000 kronor per år som en konsekvens av förändrad lagstiftning. Det är dock rimligt att anta att även restauranger med primärt fokus på matservering, så kallade övriga restauranger, skulle kunna få minskade kostnader som en följd av förändringen.

Utifrån kostnadsstrukturens sammansättning skulle dessa verksamheter sannolikt kunna reducera framför allt materiella kostnader, särskilt relaterade till bemanning under sena kvällar när efterfrågan på mat är relativt låg, om än inte i samma utsträckning som en nöjesrestaurang. Viss kostnadsbesparing skulle även kunna uppnås genom minskat matsvinn, även om potentialen är lägre jämfört med nöjesrestauranger, då dessa restauranger fortsatt torde ha en ambition att erbjuda ett varierat matutbud.

Utifrån intervjuer görs bedömningen att en restaurang i kategorin Övriga restauranger skulle kunna minska sin personaltid med i genomsnitt cirka 50 personaltimmar per månad, jämfört med det cirka 100 timmar för en nöjesrestaurang. Bedömningen avser en restaurang belägen i en storstad och som har öppet sex dagar per vecka. Vid ett antagande om att en verksamhet i Sverige i genomsnitt har öppet fyra dagar i veckan, skulle besparingspotentialen i personaltimmar i stället uppgå till cirka 30 timmar per månad.

Restauranger med inriktning på matservering kommer sannolikt även framöver att vilja erbjuda en varierad meny. Med utgångspunkt i det görs ett antagande att en restaurang i kategorin Övriga restauranger kan minska sitt matsvinn motsvarande 50 procent av den nivå som gäller för nöjesrestauranger som är uppskattad till 14 000 kronor per år.

Den totala besparingspotentialen för kategorin Övriga restauranger uppgår totalt till cirka 135 000 kronor per år och restaurang. Detta motsvarar ungefär 25 procent av den totala besparing som en genomsnittlig nöjesrestaurang bedöms kunna uppnå.

På total nivå skulle detta motsvara en kostnadsminskning om cirka 1,4 miljarder kronor för den aktuella kategorin baserat på 2024 års siffror avseende antal serveringsställen.

Tabell 5. Sammanställning kostnader för kategorin Övriga restauranger, dvs. exklusive nöjesrestauranger

Kostnadstyp	Antal restauranger	Kostnad per företag, kr	Total kostnad, kr
Kostnadsminskning med utgångspunkt i nuvarande antal serveringsställen för den aktuella kategorin	**10 472**	**135 000**	**1 415 435 000**

6.6.5 Effekter av förslaget vid nyetablering av nöjesrestauranger

För att uppfylla dagens krav på kök och matservering i alkohollagen krävs ett fullt utrustat restaurangkök med godkänd ventilation, fettavskiljare samt nödvändig utrustning och vitvaror. Enligt intervjuade företag kostar det i genomsnitt cirka 3,7 miljoner kronor att bygga ett kök från grunden, med ett spann på mellan cirka 2,2 och 6,0 miljoner kronor. Utöver dessa initiala kostnader tillkommer årliga utgifter för service och underhåll, som för ett normaleffektivt företag utifrån intervjuer uppskattas till cirka 180 000 kronor per år, men som kan variera mellan cirka 60 000 och 450 000 kronor.

Med utgångspunkt i att nyetablerade nöjesrestauranger likväl vill servera enklare maträtter, som komplement till sin alkoholservering, medför ett avskaffande av kökskravet att nöjesrestauranger skulle få större flexibilitet att anpassa köket efter den typ av förtäring de önskar erbjuda. För nyetableringar innebär det en möjlighet att kunna installera ett enklare kök, till exempel utan fettavskiljare och avancerade ventilationssystem.

Enligt intervjuade företag kan ett enklare kök kosta cirka 850 000 kronor att etablera, med ett spann mellan 400 000 och 1,5 miljoner kronor. De löpande kostnaderna för underhåll skulle uppgå till cirka 50 000 kronor per år, med ett spann mellan 15 000 och 170 000 kronor, jämfört med 180 000 kronor som är snittkostnaden för ett fullt utrustat restaurangkök.

Jämfört med nuvarande kostnader för att etablera ett fullt utrustat kök, innebär detta en lägre kostnad om cirka 2,85 miljoner kronor per nyetablering. Dessutom skulle de löpande underhållskostnaderna för denna typ av kök vara cirka 130 000 kronor lägre per år. Därutöver skulle de administrativa kostnaderna, både i form av minskad tid för planering av schemaläggning och inköp, samt materiella kostnader i och med ett minskat behov av resurser, vara lägre.

Nedan görs en sammanställning av de potentiellt lägre kostnaderna vid nyetablering av en nöjesrestaurang om kravet på matservering och fullt utrustat kök avskaffas. Notera att uppräknade kostnader nedan är för antalet uppskattade nyetablerade nöjesrestauranger per år. Underhållskostnader, administrativa kostnader och materiella kostnader i form av tillgänglig personal på total nivå ökar successivt i takt med att antalet företag växer, eftersom dessa är återkommande årliga kostnader. Däremot utgör kostnaden för att etablera ett kök en engångskostnad för varje nyetablerad restaurang.

Tabell 6. Potentiell kostnadsminskning för nyetablerade nöjesrestauranger vid avskaffat krav på matservering och eget kök

Kostnadstyp	Nuvarande kostnad, kr	Kostnad vid avskaffat krav på mat-servering och kök, kr	Potentiellt lägre kostnad vid avskaffat krav, kr	Uppskattat antal nya restauranger per år, kr	Minskade kostnader för nyetablerade restauranger per år, kr
Kostnad vid etablering av kök	3 700 000	850 000	2 850 000	140	400 140 000
Underhålls-kostnader	180 000	50 000	130 000	140	18 252 000
Administrativa kostnader	-	-	103 000	140	14 452 000
Materiella kostnader i form av tillgänglig personal	-	-	432 000	140	60 613 000
Materiella kostnader i form av matsvinn	-	-	14 000	140	2 011 000
Potentiellt lägre kostnad, per år					**495 468 000**

Notering: Antalet uppskattat nöjesrestauranger beskrivs under avsnitt 6.6.2

6.6.6 Sammanställning av möjliga kostnadsbesparingar vid regeländring för samtliga restaurangkategorier

Den bedömda totala kostnadsbesparingen för företag inom restaurangbranschen vid ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök i alkohollagen uppgår till cirka 3,9 miljarder kronor enligt fördelningen i tabellen nedan.

Tabell 7. Total uppskattad kostnadsbesparing för samtliga restaurangkategorier

	Kostnadsbesparing på total nivå för berörda företag
Etablerade nöjesrestauranger	1 976 335 000 kr
Etablerade övriga restauranger som har fokus på matservering	1 415 435 000 kr
Nyetablerade nöjesrestauranger	495 468 000 kr
Total kostnadsbesparing	**3 887 238 000 kr**

6.6.7 Särskilt om kostnader och berörda företag vid ändring kring uteservering utan sittplatser inomhus

Som nämnts i avsnitt 4.1.6 har en dom i Kammarrätten slagit fast att det inte är möjligt att ge tillstånd till alkoholservering om det endast finns sittplatser utomhus, även om alla övriga rekvisit uppfylls. Detta innebär en ändring av den praxis som etablerats, där kommuner generellt har gett tillstånd utifrån antalet sittplatser, oavsett om detta varit inomhus eller utomhus.

Avskaffandet av kravet på matservering och eget kök innebär att stora delar av 8 kap. 15 § i alkohollagen tas bort, inklusive kravet på sittplatser. Det innebär att serveringstillstånd kan ges även för serveringsställen som enbart har servering utomhus.

Ett borttagande av sittplatskravet kombinerat med ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök kan innebära en ytterligare etablering av nöjesrestauranger, utöver de tidigare antaganden som gjorts, men också att befintliga etableringar anpassar sin verksamhet till att endast ha sittplatser utomhus. Det är svårt att exakt uppskatta hur många verksamheter som skulle påverkas, eftersom det fram till 2025 har varit möjligt att få serveringstillstånd även utan sittplatser inomhus. Stockholm stad uppger att det i dagsläget finns cirka 15–20 uteserveringar i Stockholm med den typen av tillstånd som inte längre skulle beviljas vid en ny ansökan.[134] Det motsvarar ungefär 0,8 procent av alla serveringstillstånd i staden.

Inom ramen för utredningen har ytterligare tre kommuner - två kommuner inom kategorin Större städer och kommuner nära större stad och ytterligare en storstadskommun - kontaktats för att kartlägga hur många serveringsställen med endast uteservering som respektive kommun har. Utifrån svaren kan konstateras att serveringsställen med endast uteservering utgör 0,23 procent av det totala antalet serveringstillstånd. Detta skulle innebära att det finns cirka 30–35 serveringsställen i landet som i dag inte har inomhussittplatser.

Förenklingsrådets bedömning är att borttagandet av kravet på sittplatser för matservering kombinerat med ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök inte kommer innebära mer än en marginell påverkan på de tidigare antagna tillväxtsiffrorna. Anledningen till denna bedömning är främst det begränsade antal restauranger som i dag etablerats med endast sittplatser utomhus, men också att sådana etableringar av naturliga skäl sannolikt endast är kommersiellt gångbara främst under sommarsäsongen och att det även då förekommer dagar då kunder normalt inte vill sitta utomhus. Att befintliga serveringsställen med sittplatser inomhus skulle ändra inriktning ter sig därför av samma skäl som mindre sannolikt, då eventuella minskade kostnader sannolikt skulle kompenseras av motsvarande inkomstbortfall.

[134] Mitt i Stockholm: https://www.mitti.se/nyheter/dom-satter-stopp-for-uteserveringar--kraver-lagandring-6.3.290275.bfba8678c9 [hämtad den 28 augusti 2025]

Utifrån ovanstående resonemang har den föreliggande konsekvensutredningen inte inkluderat en separat effekt för justeringen av lagstiftningen så att tillståndsgivning fortsatt är möjlig även om sittplatser endast finns utomhus.

6.6.8 Särskilt om konsekvenser för cateringverksamhet

För restauranger som bedriver cateringverksamhet föreslås att kravet på att tillhandahålla tillredd mat kvarstår, men att kravet på eget kök tas bort (se avsnitt 5.3).

Ett avskaffande av kravet på eget kök för cateringverksamhet kan potentiellt sett leda till nya affärskoncept där olika aktörer i högre grad samverkar kring catering. Exempelvis skulle ett företag kunna erbjuda tjänster för catering av mat och alkohol, där maten köps in från ett annat företag som ansvarar för tillredningen, och där cateringföretaget mer nischat riktar in sig på transport och servering. Det skulle kunna öppna för nya aktörer som exempelvis i dagsläget har fokus på transport av lagad mat till kund att även etablera sig på cateringmarknaden. Detta gäller dock under förutsättning att övriga krav som ställs upp i alkohollagen kan uppfyllas, och det skulle troligtvis kräva en mer omfattande förändring av befintlig affärsmodell för den kategorin av företag, särskilt då servering inte är en bärande del av nuvarande koncept.

I dialog med näringslivsorganisationer har det framkommit att deras bedömning är att cateringsbranschen inte kommer att påverkas i någon betydande omfattning till följd av ett avskaffat krav på eget kök. Även om en ökad flexibilitet i utformningen av köket kan medföra vissa kostnadsbesparingar kommer ett fullt utrustat restaurangkök fortfarande vara en central och bärande del i merparten av cateringföretagens affärsmodell. Någon mer exakt beräkning av den potentiella kostnadsbesparingen för cateringverksamhet har därmed inte genomförts inom ramen för denna konsekvensutredning.

6.6.9 Påverkan på företagens intäkter

Ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök i alkohollagen bedöms inte ha någon negativ påverkan på företagens intäkter. Förslagets huvudsakliga syfte är att minska företagens kostnader vilket sammantaget bedöms öka sektorns lönsamhet och därmed möjlighet att möta konsekvenser av lågkonjunktur, externa chocker som en pandemi, med mera. Det finns också flera faktorer i förslaget som skulle kunna innebära att tillväxten i sektorn ökar som helhet.

6.6.10 Särskilt om mikroföretag och små- och medelstora företag

Det aktuella förenklingsförslaget kommer i första hand medföra lättnader för mikroföretag samt små- och medelstora företag. Statistik visar att över 80 procent av samtliga restaurangverksamheter är mikroföretag med mellan 0 och 9 anställda, vilket illustrerar branschens småskaliga karaktär. Det ska dock noteras att denna fördelning även omfattar restauranger som inte innehar serveringstillstånd enligt alkohollagen.

Figur 8. Restaurangnäringens arbetsställen (antal arbetsställen med SNI kod 56 100 Restauranger och 56 300 Barer och pubar) fördelat på antal anställda

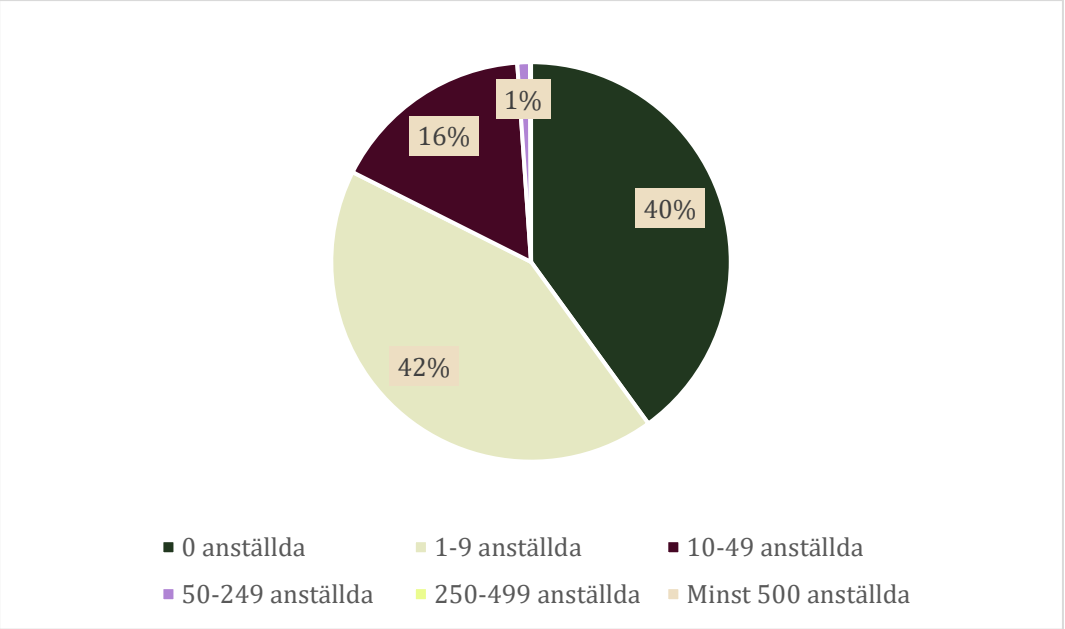

Källa: Statistiska centralbyrån 2025[135]

Mot bakgrund av branschens struktur bedöms de effekter som ett slopat krav på mat och kök innebär ha störst betydelse för mindre företag. Dessa företag har i regel också en begränsad administrativ kapacitet och färre personalresurser att tillgå, vilket gör dem särskilt sårbara för administrativa bördor samt krav på ett brett matutbud eller förlängda öppettider.

6.6.11 Påverkan på lokalt näringsliv

Vad gäller förslagets påverkan på lokalt näringsliv, är det särskilt intressant att analysera eventuella positiva och negativa effekter på kommuner med enbart en eller ett fåtal restauranger. I dessa kommuner blir det extra sårbart om restaurangbranschen påverkas negativt och om exempelvis den enda restaurangen som erbjuder matservering på grund av det avskaffade kravet på matservering och eget kök väljer att helt sluta med matservering, eller konkurreras ut av nya serveringsställen med fokus på dryckesservering. Resonemanget utgår från antagandet att en nyetablering med fokus på att endast servera alkohol skulle ha en lägre investerings- och driftkostnad samt lägre eller obefintligt matsvinn jämfört med en redan etablerad restaurang anpassad till dagens krav på matservering, och därmed kunna erbjuda lägre priser.

[135] SCB Företagsregister, antal arbetsställen med SNI-kod 56 100 Restauranger och 56 300 Barer och pubar [hämtad den 2025-09-15].

En sådan effekt kan inte helt uteslutas, men det finns samtidigt ett antal faktorer som skulle tala för motsatsen. Om en befintlig restaurang med serveringstillstånd har som utgångspunkt att erbjuda en helhetsupplevelse i form av mat och alkohol i kombination, bör det även fortsättningsvis finnas utrymme för den typen av verksamhet även om en aktör mer fokuserad på att servera alkohol etableras på orten. Om den befintliga restaurangen däremot redan i dag har fokus på att servera alkohol och endast i begränsad omfattning servera mat, kan förenklingsförslaget innebära en kostnadsfördel för en ny aktör. Å andra sidan kan den befintliga restaurangen anpassa och omvandla befintliga ytor till serveringsutrymmen, anpassa serveringstider och personal utifrån efterfrågan, dra ned på löpande underhåll och myndighetskontroller i och med anpassning av köket samt sluta att köpa in råvaror som inte efterfrågas. Det är inte heller orimligt att anta att en befintlig restaurang genom att exempelvis anläggningstillgångar skrivits av och att ersättningsinvesteringar i och med förslaget inte behöver göras, redan befinner sig på en lägre kostnadsnivå. Sammantaget är det därför inte orimligt att anta att en befintlig restaurang relativt snabbt skulle kunna anpassa sin verksamhet och genom en lägre kostnadsnivå fortsatt vara konkurrenskraftig. Till detta ska läggas positiva effekter som upparbetad kundbas och ett etablerat namn som torde tala till den befintliga restaurangens fördel.

Befintliga restauranger utan serveringstillstånd har redan i dag en affärsmodell med fokus på mat. Förenklingsförslaget skulle kunna innebära att en ny restaurang etableras med möjlighet att kombinera alkoholförsäljning och ett anpassat kök och därigenom kunna erbjuda en helhetsupplevelse som på sikt kan påverka den lokala marknaden och potentiellt konkurrera ut en befintlig restaurang utan serveringstillstånd. Samtidigt torde det även här finnas fler faktorer som motverkar en sådan utveckling, såsom lägre kostnader till följd av begränsade öppettider, enklare köksutrustning i och med att den befintliga restaurangen redan i dag har fokus på enklare mat, samt fördelar kopplat till exempel till tidigare etablering, etablerad kundbas och ett mer fördelaktigt läge. Under förutsättning att övriga krav för att servera alkohol uppfylls bör det heller inte vara omöjligt för en befintlig restaurang utan alkoholtillstånd att faktiskt skaffa det och därmed stärka sin position på den lokala marknaden.

Resonemanget ovan utgår från en ort med en eller ett fåtal restauranger med serveringstillstånd. På orter med ett större antal restauranger är det svårare att bedöma effekterna av förslaget, då faktorer såsom konjunktur, kundpreferenser, in- och utflyttning, förtätning, ägarbyten och hyresnivåer också påverkar hur den lokala marknaden ser ut. Antalet orter med få restauranger är dessutom begränsade. Enligt statistik från Folkhälsomyndigheten är det endast en av Sveriges 290 kommuner som enbart har en restaurang med serveringstillstånd och endast fyra kommuner med tre eller färre.

Sammanfattningsvis bedömer Förenklingsrådet de negativa effekterna på det lokala näringslivet, och då särskilt för befintliga restauranger, som begränsade. Detta gäller framför allt om man också tar hänsyn till effekter av förslaget som samtidigt gynnar de redan etablerade restaurangerna samt att de med rimliga antaganden torde kunna dra fördelar av att redan vara etablerade på den lokala marknaden. Den ökade flexibilitet och de sänkta kostnader som ett avskaffat krav på matservering och eget kök innebär

borde även leda till positiva effekter på det lokala restaurangnäringslivets förutsättningar till långsiktig ekonomisk hållbarhet och en minskad risk för konkurs. Detta blir särskilt viktigt då restaurangbranschen är hårt pressad under rådande konjunkturläge (se avsnitt 6.3).

6.7 Konsekvenser för enskilda

I detta avsnitt beskrivs de konsekvenser för enskilda som kan komma av förslaget, med fokus på folkhälsoeffekter.

6.7.1 Utgångspunkter

Avskaffandet av kravet på matservering och eget kök bedöms ge upphov till tre huvudsakliga direkta effekter, vilka i sin tur kan påverka konsumtionen av alkohol därigenom relaterade skadeverkningar:

1. det blir enklare och billigare att etablera restauranger, särskilt nöjesrestauranger,
2. driftskostnaderna för restauranger minskar, i synnerhet för nöjesrestauranger, och
3. en minskad andel restauranger kommer att erbjuda matservering.

De två första effekterna bedöms tillsammans leda till en ökning av antalet nöjesrestauranger, vilket i sin tur kan innebära en ökad tillgänglighet till alkoholdrycker. Som tidigare angivits uppgår den årliga besparingspotentialen till cirka 549 000 kronor per nöjesrestaurang i form av minskade driftskostnader. För övriga restauranger är motsvarande siffra omkring 136 000 kronor. Därtill beräknas en kostnadsbesparing vid nyetablering av nöjesrestauranger på cirka 2,85 miljoner kronor per restaurang.

Mot bakgrund av dessa ekonomiska incitament förväntas en ökad etablering av restauranger generellt, med en särskilt uttalad tillväxt inom segmentet nöjesrestauranger, där besparingspotentialen är störst.

I dagsläget finns cirka 34 000 restauranger i Sverige, varav cirka 14 000 innehar serveringstillstånd. Av dessa uppskattas omkring 3 600 vara så kallade nöjesrestauranger. Tidigare i denna utredning konstateras att ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök kan leda till en årlig tillväxttakt för nöjesrestauranger om cirka 3,9 procent.

Vid bedömningen av hälsoekonomiska konsekvenser krävs att effekten av den föreslagna förändringen isoleras, det vill säga att utvecklingen jämförs med ett referensscenario där kravet på matservering och eget kök behålls. Det är denna skillnad som kan kopplas till potentiella förändringar i alkoholkonsumtion till följd av förslaget. Vid analysen av kostnadsbesparingar är det däremot inte nödvändigt att isolera reformeffekten, eftersom de ekonomiska lättnaderna antas omfatta samtliga restauranger med serveringstillstånd, oavsett om de hade etablerats eller inte utan reformen, eller som redan är i drift.

För att uppskatta den potentiella effekten av reformen på restaurangbranschens utveckling i Sverige har en jämförelse gjorts med motsvarande förändring i Finland. I Finland avskaffades en liknande reglering år 2018. Före reformen uppvisade restaurangsektorn där en årlig tillväxttakt om cirka 1,5 procent. Efter reformen ökade tillväxttakten till 3,9 procent för nöjesrestauranger och till 3,3 procent för övriga restauranger. Det innebär en uppskattad ökning med 2,4 respektive 1,8 procentenheter.

Som jämförelse har tillväxttakten för serveringstillstånd i Sverige legat på en nivå mellan 1,6 och 1,8 procent per år sedan 2008, vilket motsvarar den tillväxt som observerades i Finland före reformen. Resultaten från Finland indikerar därmed att en liknande reform i Sverige kan medföra en påtaglig förstärkning av tillväxten inom restaurangnäringen, särskilt inom segmentet nöjesrestauranger.

Baserat på dessa jämförelsedata beräknas de föreslagna förändringarna på kort till medellång sikt kunna bidra till en genomsnittlig årlig ökning av antalet nöjesrestauranger med cirka 85 och av övriga restauranger med cirka 190. Det är dock sannolikt att tillväxttakten dämpas över tid, i takt med att marknaden närmar sig mognad och efterfrågetaket på vissa geografiska eller demografiska delmarknader uppnås.

6.7.2 Fler restauranger påverkar konkurrens, pris och konsumtion

Att antalet etableringar med serveringstillstånd ökar kan antas leda till en viss ökning av alkoholkonsumtion i restaurangmiljö. Det är sannolikt att den totala alkoholkonsumtionen i Sverige därmed ökar. Det är dock inte rimligt att förutsätta att en ökning av antalet restauranger medför en proportionell ökning i den totala alkoholkonsumtionen i befolkningen. Det avskaffade matserveringskravet som genomfördes år 2018 i Finland pekar på att alkoholkonsumtionen på restauranger inte ökade som följd, trots att fler serveringsställen öppnade.[136]

Historiska data visar att antalet restauranger har ökat under en längre period, samtidigt som den totala alkoholkonsumtionen per capita har minskat. Under de senaste 20 åren har alkoholkonsumtionen per capita i Sverige successivt sjunkit. År 2024 uppgick konsumtionen till 8,4 liter ren alkohol per invånare (15+ år), jämfört med 9,3 liter år 2014 och 10,6 liter år 2004.

Denna minskning har skett parallellt med en förändrad fördelning av alkoholanskaffning mellan olika källor. Enligt Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) delas alkoholanskaffning in i sju kategorier:

[136] Det slopade matkravet var dock en del av en större omreglering av alkohollagstiftningen i Finland. Omregleringen innebar bl.a. att 4,8–5,5 procentig öl och dryckesblandningar tillåts till försäljning inom detaljhandeln. En utvärdering av alkohollagstiftningen i Finland tyder på att totalkonsumtionen sannolikt ökade som följd av avregleringen, samt att reformen hade negativa folkhälsoeffekter. Se THL, Vuonna 2018 voimaan tulleen alkoholilain jälkiarviointi, Raportti 7/2022.

Systembolaget, restauranger, livsmedelsbutiker (folköl), resandeinförsel, hemtillverkning, köp av smugglad alkohol samt inköp via internet.

Figur 9. Total alkoholanskaffning utifrån anskaffningsställe, i liter ren alkohol per invånare 15 år och äldre, 2008–2024 [137]

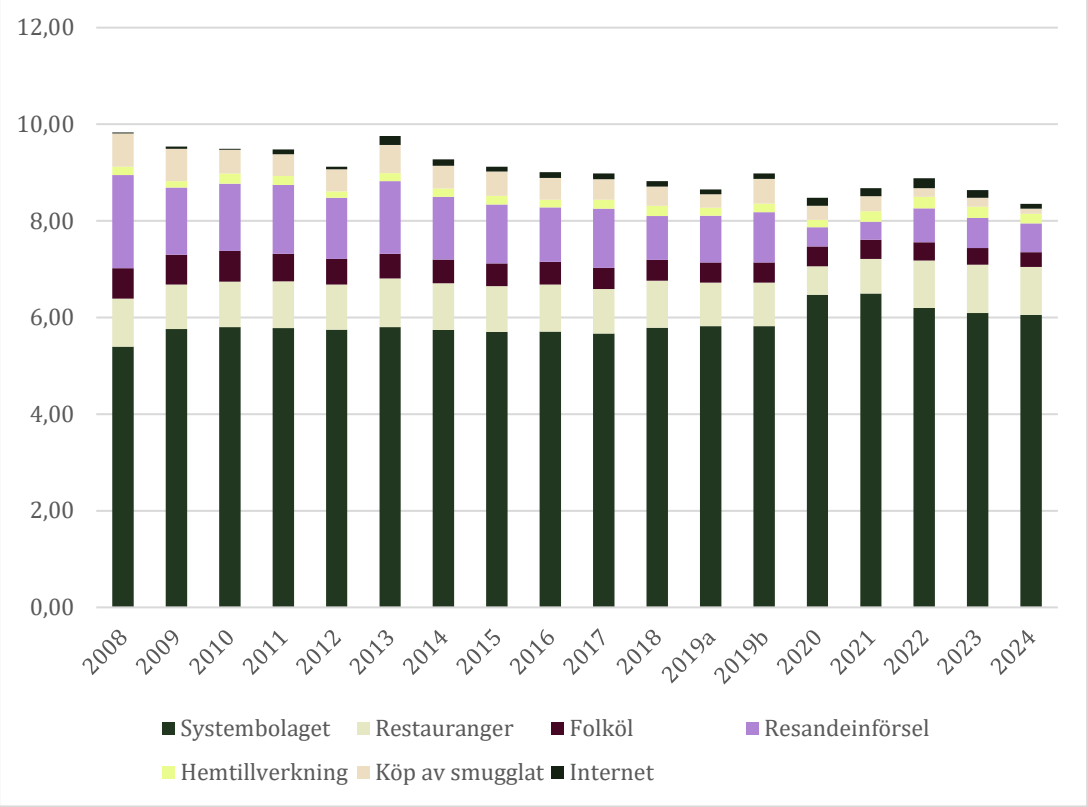

Källa: Statistiska centralbyrån och Folkhälsomyndigheten 2025

Restaurangkonsumtionen har under de senaste 20 åren legat på en relativt stabil nivå och uppgår till knappt 1 liter ren alkohol per capita och år. I relation till den totala alkoholkonsumtionen innebär detta att restaurangernas andel har ökat något – från omkring 10 procent till cirka 11–12 procent. Detta tyder på att konsumtionsmönstren delvis förändrats genom en omfördelning från konsumtion i hemmet till konsumtion på restaurang, snarare än genom en ökning av den totala volymen.[138]

Utvecklingen ger stöd för förekomsten av en substitutionseffekt och en inkomsteffekt. Substitutionseffekten innebär att när fler restauranger etableras tenderar en ökande andel av alkoholkonsumtionen att ske i restaurangmiljö i stället för i hemmet. Detta

[137] CAN genomförde en metodförändring 2019, därför redovisas 2019a enligt den tidigare metoden och 2019b enligt den nuvarande.
[138] Notera att alkoholanskaffning inte är detsamma som alkoholkonsumtion. I denna analys redovisas statistik över både konsumtion och anskaffning. I analysen används uttryck som ”konsumtion i hemmet” för konsumtion som sker utanför restaurangmiljö. Analysen utgår även från att det som inhandlas någon gång konsumeras.

kan förklara varför restaurangernas andel av konsumtionen ökar samtidigt som den totala konsumtionen per capita minskar.

Samtidigt uppstår en ytterligare form av substitution på marknadsnivå. När antalet restauranger ökar i snabbare takt än befolkningen, fördelas den befintliga efterfrågan på fler aktörer. Det innebär att den genomsnittliga konsumtionen *per restaurang* minskar över tid.

Inkomsteffekten bidrar också till att dämpa den totala alkoholkonsumtionsökningen som följer av avskaffande av kravet på matservering och eget kök. Eftersom det i regel är dyrare att dricka alkohol på restaurang än i hemmet innebär en ökad andel restaurangkonsumtion av den totala konsumtionen att den sammanlagda mängden alkohol tenderar att minska.

Mot denna bakgrund antas att tre effekter uppstår – en additionseffekt, en substitutionseffekt och en inkomsteffekt. Additionseffekten innebär att den totala konsumtionen i samhället ökar när tillgängligheten ökar. Substitutionseffekten fångar två samtidiga mekanismer – dels en omfördelning av alkoholkonsumtion från hemmet till restaurangmiljö i takt med att utbudet av restauranger ökar, dels en fördelningseffekt där den totala konsumtionen sprids ut på fler restauranger när antalet verksamheter växer snabbare än befolkningen. Inkomsteffekten bidrar samtidigt till att dämpa konsumtionen, eftersom det generellt är dyrare att dricka på restaurang än att konsumera alkohol från andra anskaffningskällor. Det är svårt att skatta denna effekt, men den är sannolikt liten i förhållande till de andra effekterna. Den har därför inte inkluderats i beräkningarna. Detta innebär att skattningarna om skadeverkningar kan vara något överskattade.

Omfördelning av alkoholkonsumtion

En substitutionsgrad på 0 procent innebär 100 procent additionseffekt, dvs. att den ökade konsumtionen på restaurang tillkommer utöver befintlig konsumtion. Det leder till en ökning av den totala alkoholkonsumtionen. En substitutionsgrad på 100 procent innebär att hela ökningen på restaurang motsvaras av en minskning i hemmet, vilket gör att den totala konsumtionen förblir oförändrad.

Det är svårt att veta hur stor substitutionsgraden kommer att bli. Det är möjligt att en additionseffekt av att fler restauranger etableras maskeras av en negativ trend för alkoholkonsumtionen. Eftersom den exakta substitutionsgraden är svår att fastställa tillämpas fyra olika nivåer i analysen: 0, 15, 30 och 50 procent. Dessa speglar olika antaganden om hur mycket av den ökade konsumtionen på restaurang som ersätter konsumtion i hemmet, samt hur konsumtionen fördelas över ett växande antal restauranger. Vid en substitutionsgrad på 50 procent antas hälften av den ökade restaurangkonsumtionen ersätta konsumtion i hemmet. Den totala alkoholkonsumtionen ökar därmed i viss utsträckning, samtidigt som den genomsnittliga konsumtionen per restaurang minskar när fler verksamheter etableras.

Scenariot med 0 procent används i analysen främst som ett jämförelseutfall – tillgänglig statistik och forskningslitteratur gör det osannolikt att substitutionsgraden i verkligheten är noll. Tvärtom finns indikationer på att den kan vara relativt hög, möjligen över 50 procent. Under de senaste 15 åren har antalet serveringstillstånd stadigt ökat, samtidigt som den totala alkoholkonsumtionen har sjunkit. Trots denna

nedåtgående trend har restaurangkonsumtionen (mätt i liter) legat stabil — vilket i ett jämförelsescenario utan förändrad tillgänglighet borde ha följt den generella nedgången. Att den i stället förblivit stabil indikerar att restaurangkonsumtionen faktiskt har ökat relativt förväntad trend. Eftersom totalkonsumtionen ändå minskar, kan det tyda på att ökningen på restaurang i hög grad har ersatt annan konsumtion.

Det finns även forskning som stöder antagandet att tillgänglighet påverkar fördelningen av alkoholkonsumtion mellan olika arenor, ofta med betydande substitution mellan ”on-premise” och ”off-premise”. Det är därför rimligt att anta att den faktiska substitutionsgraden ligger i den övre delen av det intervall som analyseras.

Priseffekt

Utöver substitutionsantagandet beaktas även en priseffekt i analysen. När antalet restauranger ökar bedöms konkurrensen i branschen tillta, vilket i sin tur kan leda till lägre priser på alkohol i restaurangmiljö. Detta hänger samman med att driftkostnaderna, särskilt för nöjesrestauranger, förväntas minska till följd av den föreslagna reformen. Lägre kostnader skapar utrymme för prissänkningar, vilket kan stimulera ökad konsumtion. Det bör dock uppmärksammas att det enligt 8 kap. 21 § alkohollagen finns begränsningar avseende prissättningen av alkoholdrycker vid servering. Enligt bestämmelsen får priset för en alkoholdryck inte understiga inköpspriset eller kostnaden för preparatet inklusive ett skäligt påslag. Vidare får prissättningen inte utformas på ett sådant sätt att den gynnar försäljning av drycker med högre alkoholhalt. Det är inte heller tillåtet att uppmana gäster att köpa alkoholdrycker. Priserna på alkohol på restaurang kommer därmed troligtvis även fortsättningsvis att ligga högre än priserna från andra anskaffningskällor, vilket innebär att konsumtionen dämpas trots viss besparingspotential.

Besparingspotentialen uppgår till cirka 10 procent av omsättningen för nöjesrestauranger, medan motsvarande potential för övriga restauranger är omkring 2 procent.[139] Givet att många restauranger redan har små eller negativa vinstmarginaler antas dock endast vissa restauranger kunna omsätta kostnadsbesparingar i lägre priser. I analysen antas att hälften av nöjesrestaurangerna har möjlighet att sänka sina priser, med ett genomsnitt på 5 procent. För övriga restauranger bedöms priseffekten vara försumbar, eftersom besparingspotentialen är lägre.

Priselasticiteten antas enligt Finansdepartementets beräkningskonvention[140] vara -0,5, vilket innebär att alkoholkonsumtionen ökar med 0,5 procent, när priset sänks med 1 procent. Detta är hämtat från Finansdepartementets beräkningskonventioner för 2023.

---

[139] Beräkningarna är framtagna genom att sätta besparingspotentialen i relation till den genomsnittliga omsättningen per år och restaurang - vilket är hämtat från Visitas Restaurangindex K1 2025.

[140] https://www.regeringen.se/rapporter/2022/11/berakningskonventioner-2023/ [hämtad den 28 augusti 2025].

6.7.3 Ökad konsumtion och folkhälsoeffekter

Som beskrivits ovan bedöms den totala alkoholkonsumtionen i samhället öka till följd utav huvudsakligen de restaurangetableringar som uppstår om kravet på matservering avskaffas. Hur stor ökningen i konsumtion blir beror i huvudsak på fyra faktorer:

1. hur många restauranger som etableras som en direkt följd av den föreslagna förändringen,
2. graden av substitution, det vill säga i vilken utsträckning konsumtion förskjuts från hemmet till restaurangmiljö och mellan olika restauranger,
3. priseffekten, det vill säga hur priserna på restaurang påverkas av ökad konkurrens, och
4. inkomsteffekten, som innebär att den totala konsumtionen dämpas något eftersom alkoholkonsumtion på restaurang generellt är dyrare än i hemmet.[141]

Beräkningen av den ökade alkoholkonsumtionen utgår från antagandet att reformen leder till cirka 85 nya nöjesrestauranger och 190 övriga restauranger per år. Genomsnittlig alkoholkonsumtion har skattats till 724 liter per nöjesrestaurang och 603 liter per övrig restaurang per år, baserat på försäljningsdata och ett antagande om högre alkoholförsäljning i nöjesmiljöer. För att spegla att fler restauranger delar på en relativt stabil efterfrågan ingår även ett antagande om att genomsnittskonsumtionen per restaurang minskar något i takt med att marknaden växer. Dessutom beaktas att en del av konsumtionen kan ersätta alkoholkonsumtion i hemmet, snarare än adderas till den totala – vilket hanteras genom flera scenarier med olika grad av substitution. En mindre priseffekt inkluderas också, baserad på att ökad konkurrens kan leda till viss prispress och därmed ökad konsumtion.

Den första punkten, antalet fler restauranger, utgår från att den svenska restaurangmarknaden kommer efterlikna den utvecklingen som observerats i Finland efter att de avskaffade matserveringskravet. Om tillväxten av restauranger blir lägre än förväntat, så kommer även konsumtionen och folkhälsokonsekvenserna att bli mindre. Eftersom personer under 18 år inte får köpa alkohol på restaurang avser beräkningarna enbart den vuxna befolkningen.

Vid en substitutionsgrad på 0 procent – det vill säga att all ökad restaurangkonsumtion adderas till den befintliga konsumtionen – uppgår ökningen till drygt 270 000 liter per år. Detta motsvarar 0,38 procent av den totala konsumtionen 2024, som uppskattas till närmare 71 miljoner liter.[142] Om i stället 50 procent av den ökade restaurangkonsumtionen ersätter alkoholkonsumtion i hemmet minskar

[141] Denna effekt har inte inkluderats i analysen. Detta innebär att våra skattningar om skadeverkningar kan vara något överskattade.
[142] Detta är beräknat genom att multiplicera antalet människor som är 18 eller äldre med konsumtionen per capita.

nettoökningen till drygt 150 000 liter per år, eller 0,22 procent av den nuvarande totala årliga konsumtionen.

Tabell 8. Ökad årlig alkoholkonsumtion för personer över 18 år från avskaffat matserveringskrav vid olika substitutionseffekter

Ökad årlig konsumtion hos personer över 18 år	50%	30%	15%	0%
Total försäljning från avskaffat matserveringskrav (liter alkohol)	152 853	200 769	236 705	272 642
Andel av årlig totalkonsumtion	0,22%	0,28%	0,33%	0,38%

Folkhälsoeffekter vid ökad konsumtion

En ökad alkoholkonsumtion kan leda till fler alkoholrelaterade hälsoproblem i befolkningen. Det innebär bland annat en förhöjd risk för leversjukdomar, hjärt-kärlsjukdomar samt en ökad belastning på hälso- och sjukvården genom fler vårdkontakter och ett större behov av rehabiliteringsinsatser. Effekten på folkhälsan beror till stor del på graden av substitution, konsumtionsmönster, individuella riskfaktorer samt demografiska förhållanden.

För att illustrera de potentiella folkhälsoeffekterna av den ökade konsumtionen används en tidigare studie genomförd av Ramboll 2019 på uppdrag av Systembolaget, där alkoholens samhällsekonomiska konsekvenser kartlades.[143] Baserat på resultaten från den studien uppskattas de samhällsekonomiska kostnaderna samt antalet alkoholrelaterade sjukhusvistelser och dödsfall som den ökade konsumtionen kan ge upphov till.

Beräkningen utgår från ett förenklat tillvägagångssätt där skadeverkningarna räknas upp linjärt utifrån förändringen i totalkonsumtion. Detta innebär att flera viktiga faktorer inte beaktas – exempelvis variationer i konsumtionsmönster, befolkningens åldersstruktur samt eventuella tröskeleffekter i skadeutfall. Epidemiologisk forskning visar att sambandet mellan alkoholkonsumtion och olika skadeverkningar inte alltid är helt linjärt – det kan finnas både tilltagande och avtagande marginaleffekter beroende på den tidigare konsumtionsnivån i olika grupper.[144]

Givet detta tillvägagångssätt uppskattas den ökade alkoholkonsumtionen som följer av ett avskaffat matserveringskrav leda till cirka 11 ytterligare alkoholrelaterade dödsfall per år, om en 50 procentig substitutionseffekt tillämpas – dvs. där hälften av den

[143] Ramboll Management Consulting, *Metodrapport – Alkoholens samhällsekonomiska konsekvenser (2019),* uppdrag av Systembolaget.
[144] Se bl.a Visontay, R., Holmes, J., Livingston, M., & Rehm, J. (2022). Are there non-linear relationships between alcohol consumption and long-term health? A systematic review of observational studies employing approaches to improve causal inference. *BMC Medical Research Methodology, 22*(1), 2. https://doi.org/10.1186/s12874-021-01459-3 och GBD 2016 Alcohol Collaborators. (2018). Alcohol use and burden for 195 countries and territories, 1990–2016: A systematic analysis. *The Lancet, 392*(10152), 1015–1035. https://doi.org/10.1016/S0140-6736(18)31310-2, [hämtad den 5 september 2025].

ökade restaurangkonsumtionen ersätter konsumtion i hemmet. Antalet tillkommande alkoholrelaterade sjukhusvistelser beräknas i detta scenario uppgå till cirka 1 350. Vid en substitutionsgrad på 0 procent – där ingen av den ökade restaurangkonsumtionen ersätter konsumtion i hemmet – ökar skadeverkningarna. Antalet tillkommande alkoholrelaterade dödsfall uppskattas vid ett sådant scenario till 19 och antalet sjukhusvistelser till drygt 2 400. Detta i jämförelse med det totala antalet alkoholrelaterade dödsfall som uppskattas till cirka 5200 per år och det totala antalet alkoholrelaterade sjukhusvistelser som uppskattas till cirka 660 000 per år. Det motsvarar en ökning av alkoholrelaterade dödsfall och sjukhusvistelser på mellan 0,20 och 0,36 procent, jämfört med de folkhälsoeffekter som Ramboll identifierade i sin studie 2019 som det refereras till ovan.

Tabell 9. Uppskattade folkhälsoeffekter från avskaffat matserveringskrav vid olika substitutionseffekter

Folkhälsoeffekter per år	50%	30%	15%	0%
Antal tillkommande alkoholrelaterade dödsfall	11	14	17	19
Antal tillkommande alkoholrelaterade sjukhusvistelser	1 350	1 774	2 091	2 408
Ökning av alkoholrelaterade dödsfall och sjukhusvistelser	0,20%	0,27%	0,31%	0,36%

Sjukhus- och dödsfallen är beräknade genom att använda s.k. alkoholrelaterade fraktioner från WHO Global Disease of Burden. Det innebär att samtliga diagnoser som är relaterade till alkohol omfattas av beräkningen, t.ex. trafik- och fallskador, cancer, hjärt- och kärlsjukdomar, mentala diagnoser, smittsamma sjukdomar som HIV m.m. Tillvägagångssättet och metoden beskrivs utförligt i metodbilagan till rapporten Alkoholens samhällsekonomiska effekter (2019).[145]

En alternativ och mer restriktiv beräkningsmetod är att endast räkna med explicita alkoholrelaterade diagnoser, vilket omfattar t.ex. alkoholinducerad leversjukdom och dödsfall där Rättsmedicinalverket konstaterat att alkohol är dödsorsaken. Med denna metod beräknas de tillkommande dödsfall uppgå till mellan 4 och 8 stycken, och antalet tillkommande sjukhusvistelser till mellan 114 och 203 (se tabell nedan). Detta motsvarar hälften så många dödsfall jämfört med när alkoholrelaterade fraktioner används, och en tiondel av antalet tillkommande sjukhusvistelser. Rambolls bedömning är att den alternativa beräkningsmetoden underskattar de alkoholrelaterade folkhälsoeffekterna.

[145] Se Tabell 18, 19 och 20 i Ramboll Management Consulting *Metodrapport – Alkoholens samhällsekonomiska konsekvenser* (2019), uppdrag av Systembolaget, för fullständig lista över diagnoser som innefattas.

Tabell 10. Uppskattade folkhälsoeffekter från avskaffat matserveringskrav vid olika substitutionseffekter med en mer restriktiv beräkningsmetod

Folkhälsoeffekter per år med alternativ beräkningsmetod	50%	30%	15%	0%
Antal tillkommande alkoholrelaterade dödsfall	4	6	7	8
Antal tillkommande alkoholrelaterade sjukhusvistelser	114	150	177	203
Ökning av alkoholrelaterade dödsfall och sjukhusvistelser	0,018%	0,024%	0,028%	0,032%

I sammanhanget är det relevant att notera att regeringen och riksdagen utgått från den restriktiva beräkningsmetoden som underlag för beslutet om att införa gårdsförsäljning av alkoholdrycker.[146]

6.7.4 Regionala skillnader

Ökningen i alkoholkonsumtion – och därmed dess folkhälsoeffekter – kan skilja sig mellan olika regioner.

Redan i dag skiljer sig såväl antalet serveringstillstånd som alkoholkonsumtion på restaurang betydligt mellan regioner. I figuren nedan redovisas registrerad alkoholförsäljning i liter ren alkohol på serveringsställen (exklusive folköl) för personer över 15 år, uppdelat per län. Denna statistik har kombinerats med data över antalet stadigvarande serveringsställen per 10 000 invånare (över 15 år).

[146] Prop. 2024/25:86, *Bättre förutsättningar för besöksnäringen i fråga om småskalig produktion av alkoholdrycker.*

Figur 10. Genomsnittlig alkoholkonsumtion (i ren alkohol, 100 %) på serveringsställen, per person (15 år och äldre), samt antalet stadigvarande serveringstillstånd per 10 000 invånare (över 15 år) 2024 – uppdelat per län

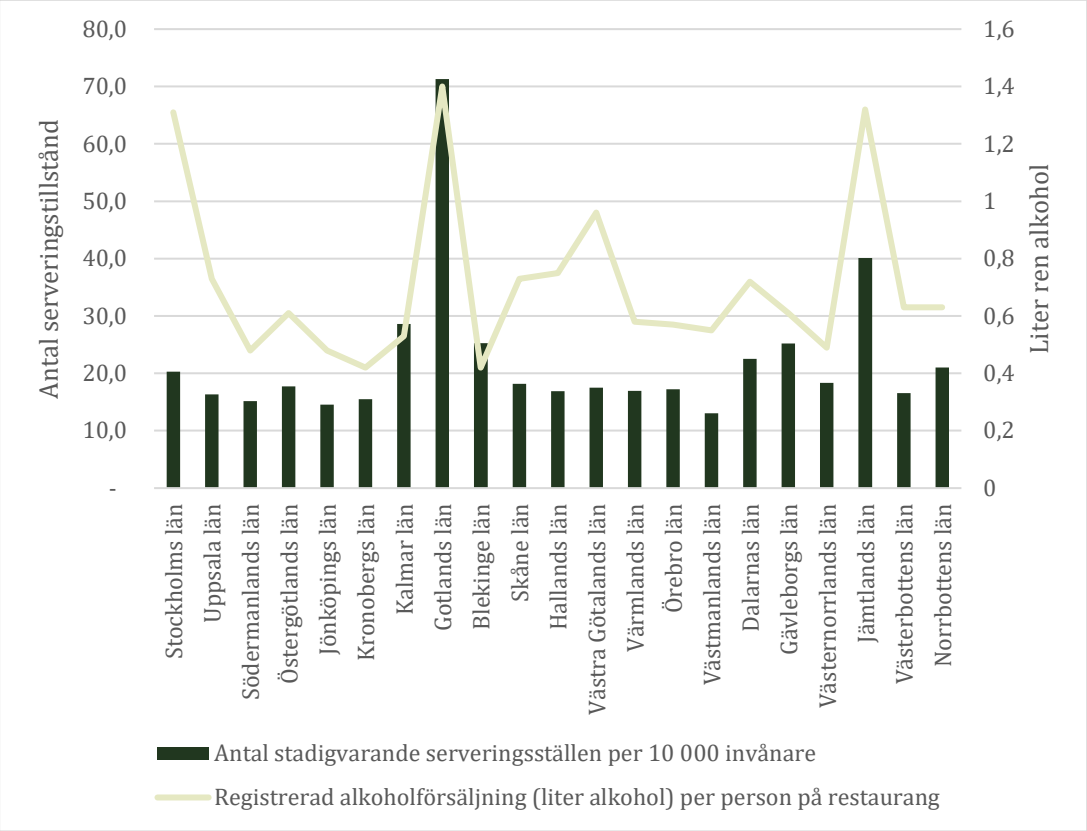

Källa: Statistiska centralbyrån 2025 och Folkhälsomyndigheten 2025 (indikatorlabbet)

Hur den föreslagna förändringen av serveringskravet påverkar olika regioner är svårt att förutse med precision. Utvecklingen av nya restauranger förväntas skilja sig åt mellan olika delar av landet, både vad gäller antalet nya serveringsställen och vilken typ av verksamheter som etablerar sig.

Som figuren ovan visar finns det ett visst samband mellan antalet serveringsställen och alkoholkonsumtionen på restaurang, men sambandet är inte entydigt eller starkt. Det är därför även svårt att säga hur en ökning av antalet restauranger förväntas påverka alkoholkonsumtionen i olika delar av landet. Troligt är dock att effekten av ett nytt serveringsställe på alkoholkonsumtionen kommer att variera mellan regioner. I vissa städer och orter kan marknaden vara relativt mättad, vilket innebär att ytterligare en restaurang har begränsad påverkan på den totala alkoholkonsumtionen. I andra städer eller orter kan däremot efterfrågan på restauranger och serveringsställen vara större, vilket kan leda till en tydligare konsumtionsökning när antalet serveringsställen ökar.

6.7.5 Berusningseffekten kan öka

Utöver att ett avskaffat matserveringskrav kan påverka folkhälsan genom en ökning i alkoholkonsumtion, finns en särskild aspekt att beakta: risken för ökad *berusningseffekt*. Med detta avses att individer blir påverkade snabbare eller kraftigare av alkohol om konsumtionen sker utan samtidig måltid.

Förslaget innebär att färre nöjesrestauranger kan komma att servera tillagad mat, och att utbudet på övriga restauranger kan bli mindre varierat. Även om dagens regelverk inte kräver att mat faktiskt beställs eller konsumeras tillsammans med alkohol, kan det nuvarande matkravet fungera som en norm som främjar samtidig mat- och alkoholkonsumtion. Den potentiella effekten av att ta bort kravet är därför inte omedelbar, utan handlar snarare om att matutbudet på sikt kan minska på vissa typer av serveringsställen – vilket i förlängningen skulle kunna påverka konsumtionsbeteenden.

Det går dock att problematisera hur starkt kravet på mat faktiskt påverkar människors val i dag. För att ett slopat krav ska leda till högre berusningsnivåer behöver flera förutsättningar vara uppfyllda:

1. färre gäster än i dag väljer att inte äta i samband med alkoholkonsumtion – det vill säga att en andel som i dag äter när de dricker alkohol avstår från att äta när mat inte längre serveras eller när utbudet av mat minskar,
2. dessa gäster väljer att inte kompensera genom att äta före eller efter sitt restaurangbesök, och
3. den uteblivna måltiden leder till högre berusningseffekt.

Det är i dagsläget osäkert hur vanligt det är att matkravet i sig styr huruvida mat faktiskt konsumeras. Om många gäster redan i dag väljer att dricka utan att äta – trots att mat finns tillgängligt – är det rimligt att anta att beteendeförändringen efter ett slopat krav blir liten. På samma sätt är det möjligt att personer som är måna om att äta i samband med alkoholintag kommer fortsätta att göra det, oavsett om det erbjuds mat på plats eller inte.

Samtidigt är det väletablerat i forskningen att alkoholintag utan mat leder till snabbare absorption och högre promillehalt per enhet alkohol. Detta ökar risken för bland annat fallolyckor, aggressivitet och andra skador. Särskilt riskfyllt blir detta om alkoholkonsumtionen sker i miljöer med låg social kontroll eller utan närvarande personal. Det finns därför en risk för att ökad alkoholkonsumtion utan mat – om den skulle bli mer utbredd – kan bidra till negativa hälso- och trygghetseffekter.

Det är dock viktigt att väga denna risk mot det faktum att alkoholkonsumtion i restaurangmiljöer sker under reglerade och kontrollerade former. Serveringsansvarig personal har skyldighet att bedöma nykterhet och neka servering vid berusning. Dessutom regleras öppettider, tillsyn och utbildningskrav för personal, vilket ger en strukturell ram som begränsar konsumtionsrelaterade skador. I jämförelse med konsumtion i hemmet eller andra oreglerade miljöer innebär serveringsmiljöer ofta lägre risk, trots att vissa gäster eventuellt kan bli mer påverkade per enhet alkohol.

Sammantaget bedöms därför risken för ökad berusning som en möjlig men begränsad effekt, där den faktiska påverkan i stor utsträckning beror på hur många som i dag äter i samband med alkohol på grund av det nuvarande kravet – och hur många som skulle sluta göra det om kravet tas bort.

6.7.6 Konsekvenser för olika grupper i samhället

Förenklingsrådet bedömer att ett avskaffande av matserveringskravet har en begränsad påverkan på den totala alkoholkonsumtionen i Sverige, med en beräknad

ökning i storleksordningen 0,2–0,4 procent. Effekterna bedöms därmed vara relativt små på samhällsnivå, men olika grupper kan påverkas olika beroende på levnadsvillkor, socioekonomisk ställning, kön, ålder och regional kontext.

Konsekvenser för särskilt sårbara grupper

Förslaget berör enbart alkohol som konsumeras på serveringsställen. Det finns faktorer som pekar på att överkonsumtion kan vara vanligare i privata miljöer. Detta på grund av de flertalet skyddsregler som finns inom alkohollagstiftningen, vilka syftar till att begränsa alkoholkonsumtionen på serveringsställen. Dessa regler inkluderar bland annat att alkoholkonsumtion sker under kontrollerade former i lokaler med tillsyn av flera myndigheter, att ansvarig personal finns på plats och kan identifiera och hantera situationer där individer uppvisar tecken på överkonsumtion eller berusning, samt att restauranger måste göra löpande bedömningar av individers berusningsgrad vid servering. Det innebär att ökningen av alkoholkonsumtion på serveringsställen – och viss minskning av konsumtion i hemmet till följd av detta – inte behöver innebära någon större ökning av skadekonsekvenser.

Detta gäller dock för den genomsnittliga konsumenten. För personer med beroendeproblematik, där konsumtionsmönstret i högre grad styrs av tillgång och vanor, kan ett ökat antal (enklare) serveringsställen utgöra en reell ökning i konsumtionsmöjligheter – och därmed innebära en risk för förvärrat missbruk. Det gäller särskilt om de nya serveringsformerna innebär mer tillgängliga, mindre reglerade eller billigare serveringsmiljöer. För dessa personer behöver inte heller en ökad alkoholkonsumtion på serveringsställen innebära en minskad alkoholkonsumtion i hemmet.

Kön och jämställdhet

Det finns inga tydliga indikationer på att en ökning i antalet serveringsställen skulle påverka alkoholkonsumtionen på ett könsspecifikt sätt. Förenklingsrådet bedömer även att förslaget om ett avskaffat matserveringskrav har en liten påverkan på jämställdheten ur ett folkhälsopolitiskt perspektiv.

Det finns dock en koppling mellan jämställdhet, alkoholkonsumtion och våld, särskilt när det gäller mäns våld mot kvinnor. Eftersom förslaget förväntas leda till en liten ökning av den totala alkoholkonsumtionen (högsta scenariot påvisar en ökning med 0,37 procent) bedömer Förenklingsrådet att risken för en ökning av mäns våld mot kvinnor är liten. Detta baseras dels på den lilla förändringen i konsumtion, dels på att alkoholkonsumtion på serveringsställen – där ökningen förväntas ske – regleras av ett flertal skyddsregler i alkohollagen, vilka tidigare beskrivits.

Barn och unga

Barn påverkas inte direkt av de föreslagna förändringarna, eftersom åldersgränser för servering kvarstår oförändrade. Däremot kan barn indirekt påverkas om vårdnadshavare förändrar sina alkoholkonsumtionsvanor. Som nämnts ovan är det dock möjligt att en ökad konsumtion på serveringsställen delvis ersätter hemmakonsumtion, vilket i vissa fall skulle kunna minska barns exponering för berusning i hemmiljö.

Samtidigt finns en risk för att barn i redan utsatta miljöer påverkas negativt, särskilt om en vuxen med beroendeproblematik ökar sin alkoholkonsumtion till följd av ökad tillgänglighet.

Socioekonomiska skillnader

Sambandet mellan alkohol och socioekonomi är komplext. Personer med låg inkomst eller låg utbildningsnivå är generellt mer sårbara för alkoholens negativa effekter. Det är bland annat vanligare att dö i skador av alkohol bland personer som har en låg socioekonomisk position såsom en låg utbildningsnivå eller en låg inkomst än bland personer som har en hög socioekonomisk position.[147] Detta trots att personer med lägre socioekonomisk position i genomsnitt dricker mindre eller lika mycket som personer med högre socioekonomisk position.[148] Det innebär att även en liten konsumtionsökning kan få oproportionerligt stora konsekvenser för dessa grupper.

Geografiska och regionala skillnader

Som tidigare beskrivits kan förslaget få olika genomslag i olika delar av landet. I större städer med ett rikt nöjesutbud och tät befolkning är det mer sannolikt att nya serveringskoncept uppstår när kravet på mat tas bort. På landsbygden är potentialen för nya etableringar sannolikt mindre.

I områden där det redan finns utmaningar med trygghet i offentliga miljöer kan ett ökat antal enklare serveringsställen skapa risk för fler ordningsstörningar eller ökat tryck på polisens tillsyn. Det är dock också möjligt att utvecklingen går åt motsatt håll: att enklare serveringsställen i vissa områden skapar fler trygga mötesplatser och social kontroll, vilket kan motverka problem.

6.7.7 Andra konsekvenser för enskilda

Utöver direkta hälsoeffekter kan en ökad alkoholkonsumtion ge upphov till ett par övriga samhällsekonomiska konsekvenser. Dessa består av:

- **Produktionsbortfall**: Vilket omfattar kostnader för sjukfrånvaro, sjuknärvaro (nedsatt produktivitet trots närvaro), förtida dödsfall samt produktionsförlust för personer som är frihetsberövade på grund av alkoholrelaterad brottslighet. Den största kostnaden utgörs av förtida dödsfall, som innebär förlorade arbetsår och samhällsproduktion.
- **Livskvalitet:** Vilket består av icke-monetära kostnader såsom försämrad livskvalitet hos alkoholkonsumenter, deras anhöriga och brottsoffer – ofta uttryckt i förlorade kvalitetsjusterade levnadsår (QALY). De största kostnaderna uppstår till följd av individers lidande och förtida död, men också närståendes påverkan är betydande.

[147] Folkhälsomyndigheten, *Risk- och skyddsfaktorer för konsumtion och skador av alkohol hos barn, samt skador av alkohol hos unga vuxna.* Publikationsnummer: 23110 (2022).
[148] Detta brukar kallas för ”alkoholskadeparadoxen”. Se t.ex. Collins SE. *Associations Between Socioeconomic Factors and Alcohol Outcomes. Alcohol Res.* 2016;38(1): 83–94.

De uppskattade kostnaderna för dessa konsekvenser följer beräkningar från Rambolls rapport Alkoholens samhällsekonomiska effekter om alkoholens kostnader år 2017 där alkoholens samhällsekonomiska konsekvenser kartlades. Kostnaderna redovisas i tabellen nedan.

Tabell 11. Årliga samhällsekonomiska konsekvenser till följd av avskaffat matserveringskrav för olika substitutionseffekter, miljoner kronor

Folkhälsokostnader per år, miljoner	50%	30%	15%	0%
Kostnader för produktionsbortfall	71	94	110	127
Förtida dödsfall och minskning av livskvalitet (QALY)	88	115	136	156
Totala folkhälsokostnader, miljoner kronor	**159**	**209**	**246**	**283**

Den största kostnaden utgörs av alkoholkonsumtionens påverkan på individers livskvalitet – så kallade QALY-förluster (Quality-Adjusted Life Years). Det handlar om subjektiva upplevelser som smärta, oro och psykiskt lidande, vilka inte har en direkt resurskoppling men ändå värderas ekonomiskt. Dessa kostnader uppskattas till mellan 88 och 156 miljoner kronor per år, beroende på hur stor del av konsumtionen som förflyttas från hemmet till restaurangmiljö (substitutionseffekt).

Den andra kostnaden, produktionsbortfall, motsvarar 71–127 miljoner kronor årligen. Detta avser förlorade resurser i form av exempelvis sjukfrånvaro och förtida dödsfall kopplat till alkoholkonsumtion.

Konsekvenser kopplat till arbetsmiljö

Arbetsmiljön inom restaurangbranschen, särskilt på nöjesrestauranger och barer, kan komma att påverkas om matkravet avskaffas. En potentiell berusningseffekt kan innebära att fler gäster når högre berusningsnivåer, vilket kan öka risken för konflikter och annan problematik som påverkar personalens trygghet och arbetsmiljö negativt. Samtidigt är det vanligt att nöjesinrättningar redan har ordningsvakter, vilket kan dämpa delar av denna risk.

Nöjesrestauranger och nattklubbar har ofta öppettider som sträcker sig sent in på natten, vilket i sig är en arbetsmiljöutmaning. Arbete i dessa miljöer är ofta fysiskt och psykiskt krävande, och förändringar i verksamhetens inriktning kan också innebära att arbetsuppgifter förändras, exempelvis genom att färre serverar mat. Detta kan i vissa fall leda till minskat personalbehov inom köksverksamhet, och därmed risk för minskad sysselsättning i vissa yrkesroller.

Eftersom branschen i hög grad sysselsätter kvinnor, unga och personer med utländsk bakgrund, kan eventuella förändringar i arbetsmiljön och sysselsättningen få särskilda konsekvenser för dessa grupper. Negativa effekter, såsom ökad risk för konfliktsituationer eller minskade jobbmöjligheter i vissa roller, kan därför slå hårdare mot dessa grupper.

Samtidigt kan förslaget förväntas bidra till att fler restauranger och barer öppnar, särskilt inom nöjessegmentet, vilket kan skapa nya arbetstillfällen. Förändringen kan

även underlätta för entreprenörer att etablera sig i branschen, vilket i förlängningen kan leda till ökad konkurrens och fler utvecklingsmöjligheter för anställda.

Konsekvenser av förändrade normer

Den svenska alkoholpolitiken har under det senaste decenniet i huvudsak varit stabil, med få förändringar. Från juni 2025 tillåts dock gårdsförsäljning av egenproducerade drycker i begränsad omfattning. Till detta kommer även avskaffandet av kravet på matservering och eget kök för serveringstillstånd, om förslaget genomförs. Båda regeländringarna medför en viss ökad tillgänglighet och en förändring i var alkohol kan konsumeras.

Det är möjligt att den samlade effekten av de mer generösa regleringarna bidrar till att sociala normer kring alkoholbruk gradvis förändras. Forskningen visar att regeländringar inom det alkoholpolitiska området inte bara påverkar konsumtionsnivåer, utan också hur alkoholkonsumtion uppfattas i samhället, vilket i sin tur kan få betydelse för både beteenden och folkhälsa.[149] Mot denna bakgrund är det angeläget att uppföljning av regeländringarna genomförs med ett systemperspektiv där den samlade effekten av olika reformer kan utvärderas.

6.8 Konsekvenser för offentlig sektor

I detta avsnitt beskrivs de konsekvenser som uppstår för offentlig sektor.

6.8.1 Offentligfinansiella effekter av ökad konsumtion

Utöver direkta hälsoeffekter kan en ökad alkoholkonsumtion ge upphov till en rad offentligfinansiella effekter, exempelvis genom ökade kostnader för sjukvård och brottslighet. Effekterna kan även märkas i form av en ökad belastning på socialtjänst och förebyggande insatser. Kostnadsuppskattningarna i denna utredning bygger på den tillkommande alkoholkonsumtion som förväntas uppstå till följd av ett avskaffat köks- och matserveringskrav och inkluderar nedanstående kostnadskomponenter. Hur stora dessa konsekvenser blir beror på flera faktorer, inklusive andra insatser som kan mildra de negativa effekterna:

- **Vård och behandling:** Inkluderar alkoholrelaterade kostnader inom primärvård, öppenvård, slutenvård och socialtjänst, samt kostnader för läkemedel, företagshälsovård, forskning och förebyggande insatser. Kostnaderna drivs främst av återkommande insatser inom sjukvård och socialtjänst kopplade till missbruk och psykisk ohälsa.
- **Brottslighet:** Avser kostnader för rättsväsendets hantering av alkoholrelaterade brott (polis, domstolar, kriminalvård), brottsförebyggande

[149] Babor m.fl., *Alcohol: No Ordinary Commodity* – Research and Public Policy. 2 uppl. Oxford: Oxford University Press (2010).

arbete och egendomsskador. Den största delen utgörs av kostnader inom rättsväsendet, särskilt vid vålds- och ordningsbrott.

De uppskattade kostnaderna för dessa konsekvenser följer beräkningar från Rambolls rapport *Alkoholens samhällsekonomiska effekter* om alkoholens kostnader år 2017 där alkoholens samhällsekonomiska konsekvenser kartlades.[150] Kostnaderna redovisas i tabellen nedan.

Tabell 12. Årliga folkhälsokostnader till följd av avskaffat matserveringskrav för olika substitutionseffekter, miljoner kronor

Folkhälsokostnader per år, miljoner	50%	30%	15%	0%
Kostnader för vård och behandling	31	41	49	56
Kostnader för brottslighet	20	26	31	35
Totala folkhälsokostnader, miljoner	**51**	**67**	**79**	**91**

Folkhälsokostnaderna för offentlig sektor till följd av ett avskaffat matserveringskrav beräknas uppgå till mellan 51 och 91 miljoner kronor per år.

Beräkningarna bygger på antagandet att en förenklad reglering leder till ökad alkoholkonsumtion, främst genom tillväxt av restauranger och att vissa aktörer kan sänka sina priser. Om tillväxten blir lägre än förväntat minskar också de negativa effekterna. Som beskrivits tidigare antas sambandet mellan ökad konsumtion och ökade kostnader vara linjärt.

6.8.2 Offentligfinansiella effekter uppdelat på administrativ enhet

För att ge en samlad bild av vilka aktörer som påverkas av ett avskaffat köks- och matserveringskrav, presenteras nedan en översiktlig fördelning av de totala folkhälsokostnaderna per administrativ enhet. Staten står för den största andelen av kostnaderna, därefter följer regioner och sedan kommuner som i första hand belastas genom hälso- och sjukvård respektive socialtjänst.

Tabell 13. Folkhälsokostnader uppdelat på vem kostnaderna tillfaller, uttryckt som andel av totalkostnad

Folkhälsokostnader, uppdelat på administrativ enhet, andel (%) av totala folkhälsokostnader	
Kommuner	22%
Regioner	37%
Staten	41%
Summa	**100%**

[150] Ramboll Management Consulting, *Metodrapport – Alkoholens samhällsekonomiska konsekvenser* (2019). Uppdrag av Systembolaget.

Genom ett avskaffat matserveringskrav förväntas därmed folkhälsokostnaderna öka. För kommunerna beräknas kostnaderna öka årligen med mellan 11 och 20 miljoner kronor, vilket främst hänförs till ökade kostnader för socialtjänst. Regionerna förväntas stå för en ökning på mellan 19 och 34 miljoner kronor, främst till följd av högre vård- och behandlingskostnader, inklusive missbruksvård. Kostnaderna är för alla kommuner respektive regioner gemensamt. Kostnaden för den enskilda kommunen eller regionen är betydligt lägre. Staten förväntas se en ökning på mellan 21 och 38 miljoner kronor årligen. Den sammanlagda årliga kostnaden för det offentliga uppgår till mellan 51 och 91 miljoner kronor.

Tabell 14. Årliga folkhälsokostnader uppdelat på vem kostnaderna tillfaller, för olika substitutionseffekter, miljoner kronor

Folkhälsokostnader, uppdelat på administrativ enhet, miljoner per år	50%	30%	15%	0%
Kommuner	11	15	18	20
Regioner	19	25	29	34
Staten	21	27	32	37
Folkhälsokostnader, miljoner	**51**	**67**	**79**	**91**

Fördelningen av kostnader per administrativ enhet bygger på en schablonuppskattning av vilka aktörer som i praktiken bär respektive kostnad. Vård- och behandlingskostnader fördelas till 60 procent på regionerna, eftersom de ansvarar för sjukvården, 30 procent på kommunerna, som tillhandahåller missbruksvård och socialtjänst, och 10 procent på staten, som genom bidrag och andra stödåtgärder bidrar till finansiering. Kostnader för brottslighet tillfaller i huvudsak staten (90 procent) eftersom rättsväsendet (polis, domstolar, kriminalvård) är statligt styrt, medan kommunerna (10 procent) påverkas genom lokala trygghetsåtgärder och förebyggande arbete. Denna fördelning syftar till att ge en principiell bild av hur kostnaderna för alkoholkonsumtion påverkar olika samhällsaktörer och individer.

För att sätta de uppskattade folkhälsokostnaderna i proportion kan det vara relevant att jämföra dem med kommunernas och regionernas totala verksamhetskostnader.

Enligt SKR:s sammanställning Sektorn i siffror för år 2024[151] uppgick kommunernas totala kostnader till 870 miljarder kronor, varav individ- och familjeomsorg (exklusive ekonomiskt bistånd och familjerätt) stod för drygt 45 miljarder kronor. Det innebär att den förväntade kostnadsökningen för kommunerna på 11–20 miljoner kronor per år, till följd av ett avskaffat krav på matservering och eget kök, motsvarar cirka 0,024–0,045 procent av individ- och familjeomsorgens budget.

För regionerna uppgick de totala kostnaderna till 493 miljarder kronor, varav hälso- och sjukvården (inkl. primärvård, somatisk och psykiatrisk specialistvård, tandvård, läkemedel och övrig sjukvård) sammantaget stod för cirka 433 miljarder kronor. Den förväntade kostnadsökningen för regionerna på 19–34 miljoner kronor per år

[151] Sveriges Kommuner och Regioner, *Sektorn i siffror*, https://skr.se/skr/ekonomijuridik/ekonomi/statistikekonomi/sektornisiffror.71725.html [hämtad den 5 september 2025].

motsvarar då endast 0,004–0,008 procent av de totala kostnaderna för hälso- och sjukvård.

Även om dessa ökningar utgör en mycket liten andel av kommunernas och regionernas totala kostnader, kan de få lokalt påtagliga konsekvenser – särskilt i kommuner och regioner med redan ansträngda resurser inom socialtjänst, psykiatri och beroendevård.

Utöver de tillkommande folkhälsokostnaderna för kommuner, regioner och staten så bedöms inte den föreslagna förändringen medföra några väsentliga offentligfinansiella konsekvenser. Kravet på serveringstillstånd för att få servera alkohol kvarstår, vilket innebär att eventuella avgifter – exempelvis för den tillsyn som utförs av kommunen – fortsatt kommer att tas ut.

Förslaget bedöms inte heller påverka statliga intäkter negativt. Resonemangsmässigt skulle skatteintäkterna kunna öka om konsumtion flyttas från hemmet till restaurangmiljö, eftersom restaurangpriser genererar högre skatteintäkter i form av moms.

6.8.3 Offentligfinansiella effekter uppdelat på geografi

Precis som tidigare diskuterats kan den ökade konsumtionen som följer av ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök skilja sig mellan olika regioner. Detta innebär att även kostnader för folkhälsokonsekvenser kan variera mellan olika delar av landet.

Sett till konsumtionen i dag skiljer sig de alkoholrelaterade kostnaderna mellan olika regioner. Detta har kartlagts av Ramboll på uppdrag av Systembolaget i rapporten *Alkoholens samhällsekonomiska effekter – Regional analys (2021)*.[152] I figuren nedan redovisas data från denna studie. Figuren illustrerar de alkoholrelaterade totalkostnaderna per invånare uppdelat per region (staplarna). Den övre linjen i diagrammet visar den totala alkoholkonsumtionen per invånare och region, medan den nedre linjen visar konsumtionen på serveringsställen, även den uttryckt per capita och region.

[152] Ramboll Management Consulting, *Alkoholens samhällsekonomiska konsekvenser – Regional analys (sammanfattning)* (2021). Uppdrag av Systembolaget.

Figur 11. Totalkostnaden för alkoholrelaterade konsekvenser per invånare och region (2017/2018) samt registrerad försäljning, totalt och på serveringsställen (2023)

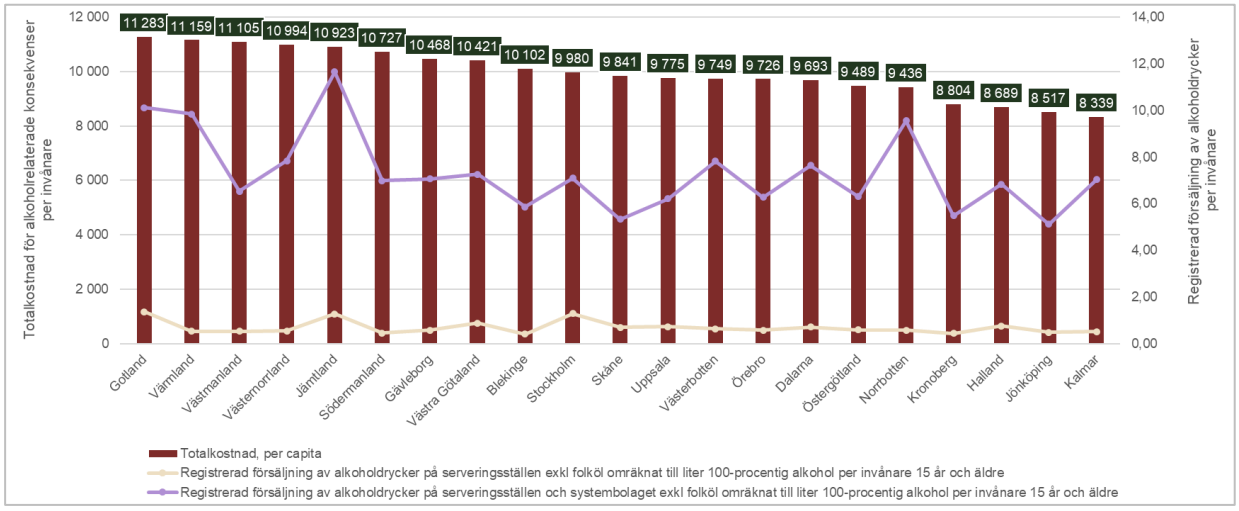

Källa: Alkoholens samhällsekonomiska effekter, Ramboll (2021) samt Indikatorlabbet (2023)

Sambandet mellan total alkoholkonsumtion per invånare och kostnad per capita är utifrån den redovisade statistiken ovan svag. Det går inte att fastställa någon tydlig korrelation mellan kostnad per capita och alkoholkonsumtion på serveringsställen. Även när det gäller den totala alkoholkonsumtionen per capita är sambandet svagt. I vissa län med högre kostnad per capita återfinns en lägre konsumtion, samtidigt som det finns län med lägre kostnad som uppvisar en högre konsumtion.

Sammantaget är det därmed svårt att avgöra om matserveringskravet kommer att ha en särskilt stor offentligekonomisk effekt i någon geografisk region, eftersom inget tydligt samband mellan konsumtion och kostnad har kunnat identifierats i tidigare studier.

6.8.4 Övriga konsekvenser för offentlig sektor

Utöver de ekonomiska konsekvenser som redan redovisats bedöms påverkan på statliga myndigheter vara begränsad vid ett införande av de föreslagna förändringarna.

Folkhälsomyndigheten skulle fortsatt ansvara för att ta fram vägledning och riktlinjer kring servering av alkohol, men skulle kunna behöva revidera eller uppdatera sina befintliga riktlinjer i enlighet med den nya regleringen.

Även Livsmedelsverket förväntas påverkas i begränsad omfattning. Myndighetens tillsynsansvar avseende hygien på serveringsställen kvarstår oförändrat, oberoende av huruvida kravet på matservering och eget kök behålls eller avskaffas.

Den aktör som sannolikt skulle påverkas mest är kommuner, eftersom deras tillsynsansvar kopplat till serveringstillstånd påverkas direkt av regeländringar. Serveringsställen skulle fortsatt stå under kommunal tillsyn, men ett avskaffat matkrav skulle innebära förändrade bedömningsgrunder. Det är inte orimligt att anta att förändringen skulle kunna leda till förenklingar för kommuner, eftersom behovet för varje kommun att tolka menyer och ett "varierat utbud av maträtter" inte längre

skulle behövas, samt en bedömning av restaurangkökets utformning inte längre är nödvändig. Mer tid skulle därmed kunna läggas på att granska tillståndsansökares lämplighet och att en ansvarsfull alkoholservering sker ute på serveringsställen.

Samtidigt är det rimligt att anta att de föreslagna ändringarna avseende krav på matservering och eget kök kommer att leda till en tillfällig ökning av ändringsanmälningar av redan beviljade stadigvarande serveringstillstånd från restauranger som vill anpassa sin verksamhet utifrån de förändrade kraven. Detta kan ställa krav på kommunerna att resursplanera för att säkerställa att anmälningarna kan hanteras inom ramen för utlovad handläggningstid. Den uppskattade tillväxttakten på cirka 3,9 procent för nöjesrestauranger och 3,3 procent för övriga restauranger efter ett avskaffat krav på matservering och eget kök bedöms inte leda till några större konsekvenser sett till kommunernas hantering av nytillkommande stadigvarande serveringstillstånd.

6.9 Åtgärder som vidtagits för att begränsa förslagets kostnader

Förslaget bedöms inte medföra några betydande kostnader, vare sig för näringslivet eller för den offentliga sektorn. De begränsade offentligfinansiella kostnader som förslaget medför bedöms inte kräva särskild finansiering i statsbudgeten, utan kostnaderna på statlig, regional och kommunal nivå bedöms kunna hanteras inom ram.

6.10 Bedömning av tidpunkt för ikraftträdande och behov av särskilda informationsinsatser

I utredningen har det inte framkommit något som tyder på att särskild hänsyn behöver tas till tidpunkten för ikraftträdandet eller att det behövs särskilda informationsinsatser.

6.11 Beskrivning av hur och när konsekvenserna kan utvärderas

Vid ett införande av Förenklingsrådets förslag om att avskaffa kravet på matservering och eget kök är det viktigt att genomföra en uppföljning och utvärdering för att säkerställa att regeländringarna inte resulterar i oönskade konsekvenser. Förenklingsrådet föreslår därför att en utvärdering genomförs fem år efter införandet.

Denna utvärdering bör analysera:

- restaurangbranschens tillväxt med fokus på utvecklingen av antalet restauranger, särskilt nöjesrestauranger, under perioden,
- restaurangbranschens lönsamhet, då Förenklingsrådet bedömer att lönsamheten kan förbättras genom förenklingsförslaget,
- utvecklingen av alkoholkonsumtionen på nöjesrestauranger och övriga restauranger i relation till den totala alkoholkonsumtionen, och

- påverkan på restaurangbranschen ur ett regionalt och lokalt perspektiv, särskilt vad gäller landsbygd och kommuner med få invånare och begränsat antal restauranger.

För att säkerställa att förslaget inte påverkar folkhälsan negativt rekommenderas även en löpande uppföljning av den totala alkoholkonsumtionen samt effekten på sårbara grupper, speciellt barn och unga. Vidare bör även kumulativa eller aggregerade effekter av samtliga genomförda förändringar i alkohollagstiftningen under de senaste åren följas upp och utvärderas, exempelvis vad gäller påverkan på normförflyttningar avseende alkoholkonsumtion inom olika grupper. Därtill kan lagstiftaren överväga att göra en översyn av vilka nya slags serveringsställen som har tillkommit efter lagändringarna.

6.12 Bedömning av förslagets genomförbarhet

Enligt 19a § i förordningen (2009:145) med instruktion för Tillväxtverket ska Förenklingsrådet, utöver en konsekvensutredning av förslaget, även redogöra för förslagets genomförbarhet.

Förenklingsrådet har i det här sammanhanget tolkat genomförbarhet som en sammanvägning av flera olika parametrar, till exempel vad avser:

- förslagets kostnad: exempelvis om förslaget får stor påverkan på de offentliga finanserna och kräver särskild finansiering genom statsbudgeten, eller om förslagets effekter har låg eller svårbedömd träffsäkerhet,
- förslagets komplexitet: exempelvis om det isolerade förenklingsförslaget är en djupt integrerad del i ett bredare regelsystem, med stor risk för följdpåverkan på andra delar, eller om förslaget rör svårändrade regelverk såsom grundlag eller inskränkningar av kommunalt självstyre,
- förslagets kontext: exempelvis om det finns flera pågående utredningar eller lämnade förslag som angränsar till förenklingsförslaget, eller om det finns en pågående översyn av bakomliggande EU-rättsligt regelverk, och
- förslagets implementering: exempelvis om förslaget skulle kräva omfattande utveckling av IT-system eller stödverksamhet, eller ställa krav på större förändringar i hur den offentliga förvaltningen organiserar sig.

Den kanske enskilt viktigaste faktorn för förslagets genomförbarhet är den politiska viljan att driva igenom förslaget, och att prioritera förenklingsperspektivet i förhållande till andra eventuella skyddsintressen som den berörda regeln representerar. Den politiska dimensionen har emellertid konstaterats alltför svår att förhålla sig till i en genomförbarhetsbedömning från Förenklingsrådets sida, varför den lämnas till regeringen att ta ställning till i den fortsatta behandlingen av det lämnade förslaget.

Vad gäller förenklingsförslaget i fråga så är Förenklingsrådets sammanvägda bedömning att genomförbarheten är god. Förslaget innebär begränsade offentligfinansiella kostnader och bedöms inte kräva särskild finansiering i statsbudgeten, då kostnaderna på statlig, regional och kommunal nivå bedöms kunna hanteras inom ram. Alkohollagen är förvisso i behov av en mer systematisk översyn,

men den föreslagna ändringen är av begränsad karaktär och innebär inte något mer omfattande juridiskt ingrepp med större följdkonsekvenser. Betänkandet *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas* (SOU 2024:23) har förvisso en del konkurrerande förslag kopplat till kravet på matservering och eget kök där beredning fortsatt pågår inom Regeringskansliet, men som konstateras i avsnitt 5.6 har relevanta delar av de förslagen hanterats inom ramen för denna utredning, vilket bör möjliggöra en smidig fortsatt beredning av ärendet. Ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök kräver inte heller någon omfattande implementering eller större förändring i befintliga arbetssätt hos kommuner eller statliga myndigheter.

7 Författningskommentar

7.1 Förslag till lag om ändring i alkohollagen (2010:1622)

8 kap.

4 § Den som bedriver cateringverksamhet för slutna sällskap kan meddelas stadigvarande serveringstillstånd under förutsättning att den lokal eller det utrymme där serveringen äger rum och den tid serveringen ska pågå för varje tillfälle anmäls till och godkänns av kommunen.

Den som bedriver cateringverksamhet ska i samband med sådan servering tillhandahålla tillredd mat för att få serveringstillstånd.

I *första stycket* tydliggörs att även andra serveringsutrymmen än lokaler kan godkännas för cateringverksamhet inom ramen för ett stadigvarande serveringstillstånd. Det innebär exempelvis att serveringsutrymmen utomhus kan ges godkännande för cateringverksamhet. Vidare ska den tid serveringen ska pågå för varje cateringtillfälle anmälas till och godkännas av kommunen. Övervägandena finns i avsnitt 5.6.

I *andra stycket* framgår att den som bedriver cateringverksamhet ska tillhandahålla tillredd mat för att få serveringstillstånd. Tillhandahållande av tillredd mat ska ske i samband med cateringservering, vilket innebär att det således inte ställs något generellt krav på serveringsställen som bedriver både restaurangverksamhet och cateringverksamhet att även i restaurangverksamheten tillhandahålla tillredd mat för att få serveringstillstånd. Tillredd mat ska tolkas på motsvarande sätt som gällt för cateringverksamhet enligt tidigare bestämmelser i alkohollagen. Kravet på att den som bedriver cateringverksamhet ska ha ett eget kök för tillredning av mat tas bort. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.

16 § Lokaler och andra utrymmen som används för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd ska vara lämpliga från brandsäkerhetssynpunkt.

I paragrafen tydliggörs att även andra utrymmen som används för servering, exempelvis utomhus eller andra serveringsutrymmen som inte utgör en lokal, ska vara lämpliga från brandsäkerhetssynpunkt. Bedömningen av lämplighet kan bland annat avse tillgång till utrymningsvägar och öppningar i uteserveringens inhägnad, placering av bord och stolar, åtkomst med stege och stegbil samt åtkomst till brandskyddsinstallationer i mark. Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande vid prövning i domstol av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

I ikraftträdandebestämmelsen punkten 1 anges att lagen träder i kraft den 1 juli 2026. Motivet till detta är att det är angeläget att de föreslagna bestämmelserna träder i kraft så snart som möjligt. Övervägandena finns i avsnitt 5.8.

I punkten 2 anges att en särskild övergångsbestämmelse ska införas som innebär att äldre föreskrifter fortfarande ska gälla vid prövning i domstol av beslut som har meddelats före ikraftträdandet. Övervägandena finns i avsnitt 5.8.

Bilaga 1. Metod för kartläggning av regelkostnader

Utredningen tar sin utgångspunkt i den så kallade Standardkostnadsmodellen (SKM). Metoden är en internationellt vedertagen metod för att mäta framför allt administrativa kostnader och har utvecklats i Nederländerna där den har använts sedan 1994. I Sverige har metoden framför allt använts vid mätningar av olika lagstiftningars administrativa kostnader av Nutek/Tillväxtverket. Metoden går i korthet ut på att genom kvalitativa intervjuer med berörda parter kartlägga processen kring hur företagen arbetar för att följa lagstiftningen samt uppskatta vilka resurser som krävs och därmed administrativa kostnader. SKM kan även användas för att mäta andra fullgörandekostnader såsom materiella och finansiella kostnader. I föreliggande utredning mäts framför allt materiella kostnader, det vill säga den kostnad som uppstår i och med nuvarande krav på ett erbjuda mat som tillagats i eget kök vid alkoholservering samt att det behöver finnas tillgänglig personal som kan tillreda mat. Det finns även en viss administrativ tid som går att hänföra till nuvarande lagstiftning vilken också analyseras i föreliggande utredning. Trots att utredningen huvudsakligen analyserar materiella kostnader baseras den på SKM då denna metod möjliggör fastställandet av en standardiserad kostnad vid etablering och underhåll av ett restaurangkök.

Ett centralt begrepp i standardkostnadsmodellen är ”normaleffektivt företag”. Detta innebär att de företag som intervjuas varken ska vara mer eller mindre effektiva än ett genomsnittligt företag, att de har normal kännedom om regelverk samt normala processer och IT-stöd för att fullgöra lagstiftningens krav. I praktiken kan kravet på ”normaleffektivitet” inte bedömas förrän efter företaget har intervjuats.

Ytterligare ett centralt begrepp är ”standardisering”. Standardiseringen innebär att en generell process, tidsåtgång och/eller kostnad för ett normaleffektivt företag för att uppfylla det aktuella kravet analyseras och slås fast genom att en tid och kostnad sätts för de aktiviteter som behöver genomföras för att uppfylla kravet.

Vid mätning av administrativa kostnader är en avgörande faktor också vilken roll den individ har som genomför det/den specifika arbetet/aktiviteten. Som stöd i detta används SCB:s lönekostnader för ett antal yrkesgrupper som tillsammans har identifierats i samband med företagsintervjuerna. Lönekostnaderna kompletteras enligt SKM med sociala avgifter, pensionskostnader samt ett schabloniserat påslag avseende ett genomsnittligt företags overhead (OH)-kostnader.

SKM ger en bild av vilka kostnader som uppstår samt var de uppstår när företagen följer lagstiftningen. Genom kartläggningen kan möjliga effektiviseringar identifieras och utgöra en grund för förbättringar och/eller förenklingar av lagstiftningen. I och med att en kostnad för ett företag slås fast, kan resultatet också användas för att ge en indikativ bild av lagstiftningens totala kostnad på total nivå. Som ett avslutande steg räknas därför det standardiserade resultatet upp med antal företag eller i detta fall antal berörda restauranger.

Komplettering av modellen med ytterligare kostnadsslag

I det aktuella förslaget om mat- och kökskravet har hypotesen varit att den absolut största kostnadsbördan kommer av materiella kostnader, det vill säga kostnader som

krävs utöver administrativa kostnader för att uppfylla lagkravet. Utredningen har därför kompletterats med dessa kostnader.

För att beräkna materiella kostnader har en standardiserad kostnad tagits fram kring etablerandet av ett restaurangkök sett till nuvarande lagstiftning och krav, samt vad det skulle innebära om ett enklare kök skulle etableras, utan krav på att erbjuda specifik mat. Därefter har en potentiell besparingspotential kunnat slås fast. En annan materiell kostnad inkluderar den tid som personal behöver finnas tillgänglig för att kunna tillreda och servera mat, även om efterfrågan på mat efter en viss tid är nästintill obefintlig.

Tillämpning av modellen

Genomförandet av utredningen följer de steg som omfattas av SKM:

1. Kartläggning av lagstiftning, det vill säga vilket lagrum som respektive administrativt krav ska hänföras till.
2. Slå fast de företagssegment/berörda aktörer som ska utgöra utgångspunkt för utredningen och genomförande av intervjuer.
3. Genomförande av intervjuer för att slå fast tid för att kartlägga de resurser samt kostnader som respektive administrativt krav innebär.
4. Standardisering av respektive administrativt krav, inklusive att slå fast kostnaden för ett normaleffektivt företag.
5. Uppräkning till en indikativ administrativ kostnad på total nivå för lagstiftningen.

Kartläggning av lagstiftning

I ett första steg har en kartläggning och nedbrytning av lagstiftningen gjorts för att identifiera de krav som regelverket medför. Utredningen tar sin utgångspunkt i alkohollagen.

Identifiera företagssegment

Därefter har berörda företag fastställts vilket i föreliggande utredning tagit sin utgångspunkt i antal restauranger som har ett serveringstillstånd. Restaurangerna har delats in i två kategorier:

- *Nöjesrestauranger*: Restaurangverksamheter där fokus är på drycker, men där även mat serveras. En mötesplats där gäster stannar sent, till exempel pubar, barer, sportbarer, nöjeskrogar och nattklubbar.[153]

[153] Definitionen av nöjesrestauranger är hämtad från SCB.

- *Övriga restauranger*: Restaurangverksamheter som serverar både mat och alkoholdrycker och har ett stadigvarande serveringstillstånd. Fokus är matservering på dessa restauranger.

Denna utredning fokuserar främst på nöjesrestauranger då det sannolikt är dessa som framför allt skulle påverkas vid ett avskaffande av kravet på matservering och eget kök. Men även vanliga restauranger påverkas, troligtvis lite olika beroende på verksamhet och affärsmodell, men i en mer begränsad omfattning.

Genomförande av intervjuer

I ett nästa steg har djupintervjuer genomförts. De företag som har intervjuats inom ramen för utredningen har till största delen identifierats av Visita, vilket är en bransch- och arbetsgivarorganisation för den svenska besöksnäringen. Visita har ett brett antal medlemmar som täcker alla typer av restaurangverksamhet, inklusive restauranger, hotell, campingplatser med mera. Förenklingsrådet har tagit hjälp av bransch- och näringslivsorganisationer för att identifiera bolag som både har tillräcklig kunskap och som snabbt kan ställas till förfogande för intervjuer. Intervjuerna har genomförts på ett sådant vis som säkerställer att urvalet inte påverkar resultatet. Detta har gjorts genom att ett standardiserat intervjuunderlag tagits fram och använts om utgångspunkt för alla intervjuer, anonymitet har också garanterats för att minska risken för att de anpassar sina svar för att passa förväntningar eller ge socialt önskvärda svar. Svaren har också granskats för att säkerställa att de är jämförbara.

Efter att företaget accepterade att medverka i utredningen, tillhandahölls ett underlag bestående av en kort beskrivning av projektet, förväntningar på intervjun samt ett antal frågor som underlag för intervjun. Företagen har på så sätt haft möjlighet att läsa igenom intervjuunderlaget samt analysera kostnader för de olika kraven och aktiviteterna. Intervjuerna har dokumenterats och stämts av med företaget för att säkerställa att allt uppfattats korrekt.

Totalt har nio intervjuer med företag inom hotell- och restaurangverksamhet genomförts, vilket utifrån SKM och utredningens omfattning bedöms som tillräckligt för ett tillförlitligt resultat.

Standardisering

Intervjuerna har sammanställts för att få en överblick av samtliga intervjuresultat. För att standardisera tiderna har först anteckningar från intervjuerna granskats för att få en förståelse för vad de olika tidsuppskattningarna omfattar. Företag som faller utanför normaleffektivitets-begreppet eller företag som till stor del hanterar de krav som utredningen inte omfattar har i samband med detta exkluderats.

För att beräkna kostnader har följande kostnader standardiserats:

- *Administrativ tid*

- Administrativ tid avseende schemaläggning, planering, inköp av råvaror med mera. Denna tid hänför sig till de krav som matservering som följer alkohollagen. Det är enbart den administrativa tiden för ovan nämnda aktiviteter som beaktas. Beräkningarna omfattar inte kostnader för råvaror eller andra utgifter som uppstår som en följd av aktiviteterna.

- *Materiell kostnad*
  - Kostnad för att etablera restaurangkök för en nöjesrestaurang, dels med nuvarande krav, dels med avskaffat krav på matservering.
  - Kostnad för att underhålla restaurangkök för en nöjesrestaurang, dels med nuvarande krav, dels med avskaffat krav på matservering.
  - Personaltid som krävs, som är en konsekvens av nuvarande krav kring matservering och öppettider, det vill säga den tid som restauranger anser skulle kunna effektiviseras om matservering inte var ett krav.

Beräkning lönekostnader

Utifrån de standardiserade tiderna har kostnaderna per krav och aktiviteter beräknats med hjälp av kostnadsparametrar från SCB:s lönestatistik. Baserat på intervjuer har två typer av resurser identifierats:

1. Hovmästare och servitörer
2. Kockar och kallskänkor
3. Restaurang- och kökschef, nivå 2[154]

I tabellen nedan redovisas beräknad timkostnad per personalresurs, med pålägg för sociala avgifter och pension (50 procent) samt overheadkostnad (25 procent). Motsvarande schabloner för sociala avgifter och overhead har använts i Tillväxtverkets tidigare mätning av administrativa bördor:

Tabell 15. Lönekostnader inom restaurangbranschen

	Hovmästare och servitörer	Kockar och kallskänkor	Restaurang- och kökschef, nivå 2
Lön, per månad	29 000	30 700	36 600
Sociala avgifter + pension (50 procent)	50 procent	50 procent	50 procent
Overhead (25 procent)	25 procent	25 procent	25 procent
Antal h per månad	160	160	160
Total timkostnad	340	360	429

Källa: SCB Lönestatistik, 2023

[154] Nivå 2 avser avdelningschefer och verksamhetsnära chefer. Källa: SCB.

Företag som har kollektivavtal är normalt skyldiga att betala kompensation för obekväm arbetstid (OB-tillägg), omfattningen kan dock variera mellan olika kollektivavtal. Detta är vanligt inom branscher som vård och omsorg samt hotell och restaurang, där OB-tillägg ofta gäller för arbete under kvällar och helger. För företag utan kollektivavtal regleras OB-tillägg i de anställdas personliga avtal, vilket kan innebära företaget väljer att inte betala ut sådan kompensation. I utredningen har det inte varit möjligt att inkludera OB-tillägg i lönekostnaderna, eftersom hanteringen varierar mellan företag. Vissa företag erbjuder kompensation i annan form, exempelvis genom högre grundlön eller extra ledighet, vilket ytterligare försvårar en enhetlig beräkning.

Uppräkning och bas för uppräkning

För att beräkna samhällskostnaden räknas kostnaderna upp med de antal restauranger som berörs av förändringen. Konkret innebär det att de kostnader som standardiserats multipliceras med antalet restauranger som kan hänföras till respektive krav. Föreliggande utredning tittar även på hur mycket nyetablerade restauranger skulle spara vid ett avskaffat mat- och kökskrav. Uppräkningsbas för nyetablerade verksamheter beskrivs under avsnitt 6.6.2.

Bilaga 2. Påverkan på miljön och kostnader för hantering av matsvinn

Matsvinn som uppstår i restaurangnäringen kan även kopplas till matkravet i alkohollagen, då det ställs krav på restauranger att ha en viss omfattning vad gäller matutbud på menyn, oavsett vad det är för typ av serveringsställe, om de vill servera alkohol till allmänheten.

Enligt Naturvårdsverket har den svenska restaurangsektorn upplevt en betydande ökning av matsvinn under perioden 2018–2023. Mängden livsmedelsavfall[155] steg från 73 000 till 111 000 ton, motsvarande en ökning på cirka 52 procent. Detta återspeglas även i att *Restauranger och hotell* är den kategori i Sverige där avfallet ökat mest mellan 2012–2023, medan andra kategorier – såsom *hushåll, livsmedelsbutiker* och *primärproduktion* – uppvisar en minskande trend, se figur 12 nedan.

Figur 12. Totalt livsmedelsavfall i Sverige uppdelat på källa, ton

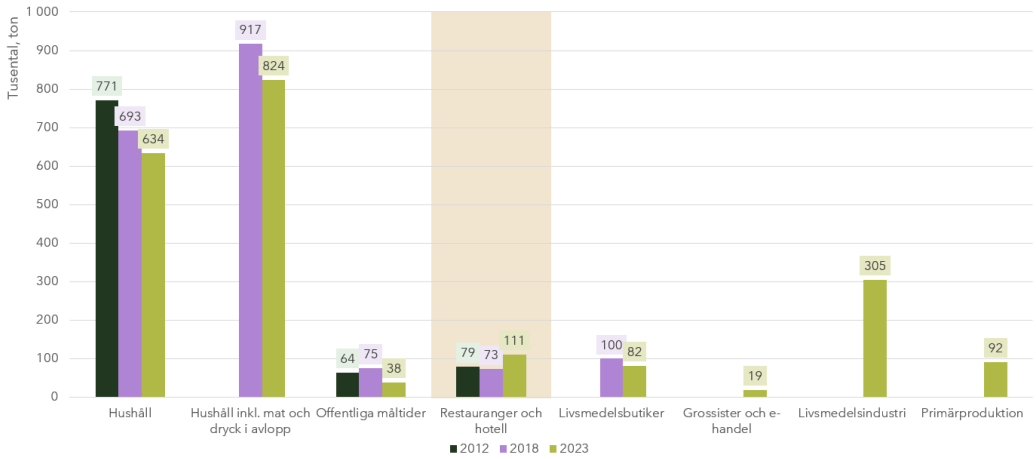

Källa: Naturvårdsverket 2024[156]

Livsmedelsverkets beräkningsmetod baseras på en fastställd faktor för mängden livsmedelsavfall, angiven i kilo per anställd inom restaurangbranschen. Denna faktor multipliceras sedan med det antal anställda som framgår av SCB:s företagsregister, i hela Sverige, för att ge den totala mängden livsmedelsavfall från restauranger. Den betydande ökningen av livsmedelsavfall inom restaurangnäringen kan delvis förklaras av att många restauranger och hotell återgick till normal drift efter pandemin och att antalet gästnätter ökade, delvis pga. arbetet inom EU under de senaste åren med att införa en mer heltäckande rapportering enligt gemensamma definitioner av

[155] Naturvårdsverket definierar livsmedelsavfall som alla livsmedel, både fasta och flytande, som har blivit avfall, oavsett om de är ätbara eller inte. Matsvinn utgör en delmängd av livsmedelsavfallet och avser livsmedel som har producerats för att konsumeras av människor men som av olika anledningar inte äts upp. Dessa definitioner ligger till grund för hur data om livsmedelsförluster insamlas och analyseras i Sverige.

[156] Naturvårdsverket, 2024: https://www.naturvardsverket.se/data-och-statistik/avfall/avfall-mat/ [hämtad den 5 september 2025]

livsmedelsavfall. Även om en förbättrad statistik inte per se innebär att mer mat faktiskt slängs, tyder siffrorna på att det fortsatt finns stora utmaningar i arbetet med att begränsa och förebygga onödigt matsvinn i restaurangbranschen.

Ur ett europeiskt perspektiv stod restauranger och serveringsverksamheter för 11 procent av det totala livsmedelsavfallet under 2022, vilket motsvarade runt 15 kg per invånare.[157] Vid en jämförelse mellan europeiska länder ökade det svenska livsmedelsavfallet per capita i restaurangsektorn med en tillväxttakt på 25 procent mellan åren 2020 och 2022, där genomsnittet för Europa låg på omkring 11 procent.[158] Vissa länder, såsom Malta och Irland, uppvisar även de höga nivåer, men Sverige placerar sig på fjärde plats i Europa bland de med högst tillväxttakt under denna period. Samtidigt har EU som mål att halvera det globala livsmedelsavfallet per capita på detaljhandels- och konsumentnivå till 2030, med etappmål som säger att matsvinnet ska minska så att det sammantagna livsmedelsavfallet minskar med minst 20 viktprocent per capita från 2020 till 2025. Sverige bidrar till detta arbete genom det svenska etappmålet för minskat matsvinn. Dock har man kommunicerat att målet, som är tufft och omfattar livsmedelsavfall längs hela livsmedelskedjan, inte nåtts och bedöms inte heller kunna nås under målåret 2025.[159]

Hantering av livsmedelsavfall och matsvinn utgör en betydande kostnad för hotell och restauranger, inte minst för de verksamheter som innehar serveringstillstånd för alkohol. Dessa serveringsställen är skyldiga att erbjuda ett varierat utbud av maträtter för att få servera alkohol, vilket i praktiken innebär att de tvingas inkludera rätter som inte nödvändigtvis efterfrågas eller som de har möjlighet att omsätta – något som i sin tur bidrar till ökat matsvinn.

Som nämnts ovan, genererade hotell- och restaurangsektorn cirka 111 000 ton livsmedelsavfall år 2023. Livsmedelsverket uppskattar att hushåll står för cirka 26 procent av matsvinnet inom det totala livsmedelsavfallet. Undersökningar visar att en betydande del av det livsmedel som slängs i restauranger är fullt ätbart, till skillnad från hushållen där en större andel utgörs av oätliga delar såsom skal och ben. SMED, Svenska MiljöEmissionsData, har baserat på plockanalyser ifrån restauranger estimerat att andelen ätbart livsmedelsavfall står för cirka 56 procent av den totala andelen mat som slängdes. Det ska dock noteras att mängden livsmedelsavfall varierar mycket mellan olika restauranger.[160]

Om man utgår från antagandet att 56 procent av hotell- och restaurangsektorns livsmedelsavfall utgörs av matsvinn, motsvarar detta cirka 62 160 ton. Intervjuer med

---

[157] European Commission, 2020: https://food.ec.europa.eu/food-safety/food-waste_en [hämtad den 5 september 2025].
[158] Eurostat, 2025: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/env_wasfw/default/table?lang=en [hämtad den 5 september 2025]
[159] Sveriges miljömål, 2025: https://www.sverigesmiljomal.se/etappmalen/minskat-matsvinn/ [hämtad den5 september 2025].
[160] Hultén, J., Stråhle, J., Pernmyr, E., Stenmark, C., Gralde Stålhandske, S., Gerner, A. & Eriksson, M. (2024). Livsmedelsavfall 2023, resultat-PM. Opublicerad rapport för Naturvårdsverket

företag inom branschen indikerar att ett borttagande av det nuvarande kravet på matservering enligt alkohollagen skulle kunna minska matsvinnet med omkring 20 procent. Detta skulle ge serveringsställena möjlighet att anpassa sitt matutbud efter faktisk efterfrågan, vilket i praktiken motsvarar en besparing på cirka 329 kg matsvinn per serveringsställe baserat på 2023 års siffror för livsmedelsavfall.

Eftersom utredningen endast omfattar serveringsställen med serveringstillstånd, uppskattas den totala minskningen av matsvinnet till cirka 4 600 ton, baserat på volym livsmedelsavfall 2023 och nuvarande antal serveringstillstånd.

Det nuvarande kravet på matservering medför även betydande ekonomiska kostnader för verksamhetsutövare som har serveringstillstånd inom hotell- och restaurangsektorn. En hotellkedja som intervjuats inom ramen för utredningen uppskattar att ett slopat matkrav skulle minska deras matsvinn med cirka 2 kg per serveringsställe och dag. Med totalt 88 hotell innebär detta en daglig minskning om 176 kg matsvinn, vilket på årsbasis motsvarar 64 240 kg. Kostnaden för hantering av matsvinn uppges vara 60 kronor per kilogram, vilket i nuläget innebär en årlig kostnad om cirka 3,9 miljoner kronor per år för hotellkedjan i fråga.

Livsmedelsverket har uppskattat att det kostar verksamheter 27 kronor per kilo att hantera matsvinnet. Med en uppräkning med totalt antal serveringsställen som har serveringstillstånd skulle detta innebära en total kostnad om cirka 125 miljoner kronor. Om man i stället räknar med en kostnad på 60 kronor per kilo skulle det motsvara en total kostnad om cirka 280 miljoner kronor för alla restauranger som i dag serverar alkohol (cirka 14 000 stycken).

Vid en regeländring skulle företag kunna slopa den varma matserveringen till förmån för enklare, kalla alternativ såsom sallader och smörgåsar. Dessa alternativ kan tillagas och serveras av befintlig serverings- eller barpersonal, vilket ytterligare skulle effektivisera driften. Dessutom pekar genomförda intervjuer på att köken skulle kunna stängas tidigare på kvällen, särskilt i områden där efterfrågan på varm mat efter klockan 21:00 är låg. Detta skulle innebära ytterligare besparingsmöjligheter, både vad gäller personalresurser och energianvändning.

Ett av de intervjuade företagen, verksamt inom besöksnäringen, påverkas i hög grad av säsongsvariationer, där sommaren utgör den mest intensiva perioden. Under försommaren, särskilt i maj månad, har verksamheten huvudsakligen helggäster, och restaurangen håller då enbart öppet under fredag till söndag. För att uppfylla matkravet enligt alkohollagen tvingas företaget köpa in råvaror för att kunna erbjuda en fullständig meny, även under perioder med låg efterfrågan. Detta leder till ett onödigt stort matsvinn, då många råvaror inte klarar av att förvaras i upp till en vecka och därför måste slängas. Företaget uppger att ett slopande av matkravet skulle möjliggöra ett mer anpassat och begränsat matutbud under lågsäsong. Det skulle också ge dem möjlighet att avskaffa de mer kostsamma à la carte-rätterna till förmån för enklare och mer populära rätter, något som skulle vara mer attraktivt för gästerna prismässigt och minska svinnet. En sådan förändring skulle även bidra till minskad energiförbrukning, eftersom köket inte längre skulle behöva hållas öppet under hela serveringstiden (kvällstid), när efterfrågan på mat är låg. Restaurangen uppskattar att matsvinnet i början av säsongen uppgår till cirka 20 procent. Vid ett slopat matkrav bedömer de att detta skulle kunna reduceras till cirka 5 procent.

Regeringskansliet

Remiss

2025-10-13
S2025/01618

Socialdepartementet
Enheten för hälsa och civilsamhälle

Förslag om avskaffande av krav på matservering och eget kök vid servering av alkohol

Remissinstanser

1. Alingsås kommun
2. Alkoholpolitiskt forum
3. Arbetsmiljöverket
4. Avesta kommun
5. Barnombudsmannen
6. Bollnäs kommun
7. Branschorganisationen Svenskt vin
8. Cancerfonden
9. Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning (CAN)
10. Falu kommun
11. Folkhälsomyndigheten
12. Fores
13. Företagarna
14. Förvaltningsrätten i Stockholm
15. Förvaltningsrätten i Falun
16. Gotlands kommun
17. Gällivare kommun
18. Göteborgs kommun

Telefonväxel: 08-405 10 00
Fax: 08-24 46 31
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Fredsgatan 8
E-post: s.registrator@regeringskansliet.se

19. Göteborgs universitet (Centrum för forskning och utbildning kring riskbruk, missbruk och beroende)
20. Hjärt- lungfonden
21. Hotell- och restaurangfacket
22. IOGT-NTO
23. IQ
24. Kalmar kommun
25. Karolinska Institutet
26. Kiruna kommun
27. Kommerskollegium
28. Kommunala alkohol- och tobakshandläggare (KAF-T)
29. Konkurrensverket
30. Konsumentverket
31. Kristianstads kommun
32. Köpings kommun
33. Landsorganisationen i Sverige (LO)
34. Leksand kommun
35. Livsmedelsarbetarförbundet
36. Livsmedelsföretagen
37. Livsmedelsverket
38. Lomma kommun
39. Luleå kommun
40. Länsstyrelsen i Blekinge län
41. Länsstyrelsen i Dalarnas län
42. Länsstyrelsen i Gotlands län
43. Länsstyrelsen i Gävleborgs län
44. Länsstyrelsen i Hallands län
45. Länsstyrelsen i Jämtlands län
46. Länsstyrelsen i Jönköpings län
47. Länsstyrelsen i Kalmar län

48. Länsstyrelsen i Kronobergs län
49. Länsstyrelsen i Norrbottens län
50. Länsstyrelsen i Skåne län
51. Länsstyrelsen i Stockholms län
52. Länsstyrelsen i Södermanlands län
53. Länsstyrelsen i Uppsala län
54. Länsstyrelsen i Värmlands län
55. Länsstyrelsen i Västerbottens län
56. Länsstyrelsen i Västernorrlands län
57. Länsstyrelsen i Västmanlands län
58. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
59. Länsstyrelsen i Örebro län
60. Länsstyrelsen i Östergötlands län
61. Malmö kommun
62. Mullsjö kommun
63. Norrbottens handelskammare
64. Norrköpings kommun
65. Näringslivets Regelnämnd (NNR)
66. Polismyndigheten
67. Regelrådet
68. Region Norrbotten
69. Region Jämtland Härjedalen
70. Region Skåne
71. Region Örebro
72. RestaurangFöretagarna
73. Simrishamns kommun
74. Skellefteå kommun
75. Skärgårdarnas riksförbund
76. Socialstyrelsen
77. Sprit- och vinleverantörsföreningen

78. Statskontoret
79. Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem (STAD)
80. Stockholms kommun
81. Stockholms universitet (Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning (SoRAD))
82. Sundbybergs kommun
83. Sundsvalls kommun
84. Svensk förening för allmänmedicin
85. Svenska föreningen för Alkohol- och Drogforskning (SAD)
86. Svenska Läkaresällskapet
87. Svenskt Näringsliv
88. Sveriges Blåbandsförbund
89. Sveriges Bryggerier
90. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)
91. Sveriges Landsråd för alkohol- och narkotikafrågor (SLAN)
92. Systembolaget
93. Tillväxtverket
94. Timbro
95. Trollhättans kommun
96. Uddevalla kommun
97. Uppsala kommun
98. Verdandi
99. Visit Sweden
100. Visita
101. Västra Götalandsregionen
102. Växjö kommun
103. Ystads kommun
104. Åmål kommun
105. Åre kommun

106. Östersunds kommun

107. Östhammars kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Socialdepartementet **senast den 20 januari 2026**. Svaren bör lämnas per e-post till s.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till s.hc@regeringskansliet.se. Ange diarienummer S2025/01618 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i förslaget. Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta. För andra remissinstanser innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter. Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss (SB PM 2021:1). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se

Laura Brandell Tham
Departementsråd

§ 190

Motion (C) om att utveckla utbildningar inom jord- och skogsbruk

Ärendenr 2025/137-1.1.1.5

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att bifalla motionen.
2. Kommunfullmäktige beslutar att ge arbetsmarknads- och gymnasienämnden i uppdrag att utreda hur Luleå kommun tillsammans med parterna i de primära samverkansavtalen, för planering och dimensionering av utbildning på gymnasial nivå, kan öka antalet studerande på utbildningar med inriktning lant- eller skogsbruk i samverkansområdena.

Sammanfattning av ärendet

Arne Nykänen (C) och Eric Lundvall (C), har lämnat in en motion om att utveckla utbildningar inom jord- och skogsbruk för att säkra kompetensförsörjning i länet inom dessa näringar. Motionen har anmälts vid kommunfullmäktige 2025-01-27 § 2.

Motionärerna skriver att Norrbotten har en mycket låg självförsörjningsgrad för livsmedel – endast 25 %. Ett tydligt exempel är den kraftiga minskningen av mjölkgårdar, särskilt i Luleå kommun där antalet gått från 16 till 4 sedan 2010. För att vända utvecklingen har flera aktörer tagit fram den regionala livsmedelsstrategin Nära mat, som Luleå kommun redan använder vid livsmedelsinköp.

Men fler insatser krävs, särskilt inom utbildning. Luleå saknar gymnasieutbildningar inom jord- och skogsbruk, vilket begränsar ungas möjligheter att utbilda sig inom dessa områden. Närmaste utbildningar finns i Piteå och Kalix, vilket kan innebära ekonomiska och praktiska hinder för elever.

Eftersom Luleå har störst elevunderlag i länet är det avgörande att fler unga där utbildar sig inom yrken med stort arbetskraftsbehov. Centerpartiet föreslår att utbudet av gymnasie- och vuxenutbildningar inom naturbruk ses över, samt att möjligheter skapas för att läsa delar av utbildningen lokalt i Luleå och andra delar i Piteå eller Kalix.

Motionärerna föreslår att arbetsmarknads- och gymnasienämnden får i uppdrag att:

1. Utreda möjligheterna att samverka med naturbruksgymnasierna i Piteå och Kalix för att kunna erbjuda gymnasieprogram inom jordbruk och skogsbruk i Luleå, med moment som kräver maskiner, utrustning och anläggningar förlagda på annan ort.
2. Undersöka möjligheterna att erbjuda vuxenutbildning och YH-utbildning inom jord- och skogsbruk med utgångspunkt i Luleå men i samverkan med naturbruksgymnasierna i Piteå och Kalix.

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens yttrande

Efterfrågan

Skolverket bedömer i sitt planeringsunderlag för gymnasial utbildning (AGN Hid: 2022.1840) att andelen platser på naturbruksprogrammet i Norrbottens län bör behållas på nuvarande nivå, men att det kan finnas skäl att omdisponera platser mellan inriktningar till förmån för skogsbruks- och lantbruksinriktningarna, där kompetensbehov finns. Personer som har läst naturbruksprogrammet i länet är dock i relativt låg grad etablerade på arbetsmarknaden, jämfört med personer som läst andra yrkesprogram. Av de som arbetar är det dessutom en låg andel som arbetar inom ett yrke som matchar utbildningen.

Det har inte bedrivits någon komvuxutbildning inom naturbruk de senaste åren. Skolverket bedömer att det finns andra områden på arbetsmarknaden där behovet av utbildade är större, och att det därför inte är prioriterat att starta upp vuxenutbildningar inom naturbruk.

Gymnasiesamverkan Naturbruksprogrammet inriktning Lantbruk

Luleå Gymnasieskola ingår Fyrkantens gymnasiesamverkan, genom ett primärt samverkansavtal. Denna samverkan har förstärkts från och med 1 juli 2023 i och med att ändringar gjordes i skollagen (2010:800) 15 kap § 30, § 30a, § 30b. Kraven på kommuner att utveckla en process för utbud och dimensionering av gymnasieutbildning i samverkan har stärkts. Arbetet ska utgå från att möta arbetsmarknadens behov och ungdomars efterfrågan.

Inom det primära samverkansområdet bör man gemensamt komma överens om vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på dessa. Samverkan om planering, dimensionering och erbjudande kan exempelvis handla om lokalisering av utbildningarna, hur många kommuner som ska erbjuda de vanligaste utbildningarna och var utbildningar med färre platser strategiskt ska lokaliseras. Varje kommun inom det primära samverkansområdet fattar sina egna beslut som direkt rör den egna kommunen.

Naturbruksprogrammet inriktning Lantbruk finns i Fyrkantens gymnasiesamverkan, på Grans Naturbruksgymnasium i Piteå kommun. Utbildningen är kostsam utifrån dess behov av maskiner och djur. Nuvarande självkostnadspris uppgår till ca 340 000 kr/elev och år. Inriktningen har relativt få sökande och mycket få från Luleå.

År	Totalt antagna till utbildningen	Antal från Luleå
2023	8	2
2024	14	0
2025	7	0

Gymnasiesamverkan Naturbruksprogrammet inriktning Skogsbruk
Kalix Naturbruksgymnasium ingår i samverkan inom Teknikcollege, där också Luleå Gymnasieskola är med. Inriktningen Skogsbruk är certifierad enligt Teknikcolleges kvalitetsmodell. Inom Fyrkantens gymnasiesamverkan erbjuds inte inriktning Skogsbruk, vilket innebär att elever från fyrkantsområdet kan söka till Kalix och bli förstahandsmottagna. 2025 har inriktning Skogsbruk 30 utbildningsplatser per årskurs. I nuläget är 23 elever antagna till hösten 2025, varav 2 är från Luleå. Även Naturbruksprogrammet inriktning Skogsbruk är en dyr utbildning. Nuvarande självkostnadspris är drygt 317 000 kr/elev och år.

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen föreslår att arbetsmarknads- och gymnasienämnden beslutar att rekommendera kommunfullmäktige att avslå motionens första punkt med motivering enligt nedan.

Motivering:

1. **Lagstiftningen är ett hinder**

Luleå kommun som huvudman för ett gymnasieprogram kan inte genom entreprenadavtal köpa utbildning i yrkeskurser av en annan kommunal huvudman. Det är inte förenligt med lagstiftningen (skollagen kap 23, § 2, § 13). Förvaltningen har varit i kontakt med Skolverket för att säkerställa att de tolkat lagtexten rätt.

2. **Ekonomiska konsekvenser**

Även om ett entreprenadavtal med naturbruksskolorna skulle vara möjligt och Luleå skulle välja att starta naturbruksutbildning är det sannolikt att det skulle bli små utbildningsgrupper och därmed kostnadsdrivande.

3. **Negativa konsekvenser för naturbruksskolorna inom samverkan**

Genom att starta ytterligare naturbruksutbildningar inom samverkansområdet försämras möjlighet för de befintliga utbildningarna, som redan idag har ett relativt litet elevunderlag. I dialog med ansvariga vid de båda naturbruksskolorna framkommer också att de inte har en mycket begränsad möjlighet att kunna sälja yrkeskurser.

Dialog om dimensionering av gymnasieutbildningar ska enligt lagstiftning ske inom samverkansområdet. Inom Fyrkantens gymnasiesamverkan och inom Teknikcollegesamverkan, där Kalix skogsbruksutbildning ingår, är det viktigt att lyfta utvecklingsfrågor om kompetensförsörjning och hur man kan få fler ungdomar från hela regionen att välja utbildningar inom skogsbruk och lantbruk.

Samverkan inom Vuxenutbildning södra Norrbotten (VSN)
Vuxenutbildningen i Luleå ingår i Vuxenutbildningen södra Norrbotten (VSN), genom ett primärt samverkansavtal. Denna samverkan har förstärkts från och med 1 juli 2023 i och med att ändringar gjordes i skollagen (2010:800) 20 kap § 16, § 16a. Ändringarna ställer krav på kommuner att i samverkan utveckla en process för utbud och dimensionering av yrkesämnen och sammanhållen yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå. Arbetet ska utgå från att möta vuxnas behov och efterfrågan samt arbetsmarknadens behov.

Inom det primära samverkansområdet bör man gemensamt komma överens om vilka yrkesämnen och sammanhållna yrkesutbildningar som ska erbjudas och antalet platser på dessa. Samverkan om planering, dimensionering och erbjudande kan exempelvis handla om lokalisering av utbildningarna, hur många kommuner som ska erbjuda de vanligaste utbildningarna och var utbildningar med färre platser strategiskt ska lokaliseras.

Yrkeshögskoleverksamheten vid vuxenutbildningen i Luleå
Vuxenutbildningen i Luleå bedriver idag fem yrkeshögskoleutbildningar (YH) i egen regi. Beslut att ansökan om att få bedriva yrkeshögskoleutbildning fattas av huvudmannen/kommunen och omfattas inte av krav på samverkan med andra utbildningsanordnare.

Myndigheten för Yrkeshögskola (MYH) har uppdrag att analysera arbetsmarknadens behov och se till att utbildningsutbudet motsvarar behovet. Genomförd analys av naturbrukssektorn visar att det finns en efterfrågan på yrkesutbildad arbetskraft inom utbildningsområdet, och att utbudet behöver anpassas och utvecklas för att möta framtidens behov.

I dagsläget finns inte någon yrkeshögskoleutbildning inom naturbrukssektorn i Norrbotten.

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen föreslår att arbetsmarknads- och gymnasienämnden beslutar att rekommendera kommunfullmäktige att avslå motionens andra punkt avseende gymnasial vuxenutbildning samt att bifalla motionens andra punkt avseende den del som rör YH-utbildning med motivering enligt nedan.

Motivering:

1. **Skolverkets rekommendationer**

Skolverkets bedömning är att det inte är prioriterat att starta upp gymnasiala yrkesutbildningar för vuxna inom naturbruk mot bakgrund av att det finns utbildningar med större behov.

2. **Primäravtalets intentioner**

Dialog om dimensionering av gymnasiala yrkesutbildningar ska enligt lagstiftning ske inom samverkansområdet, att undersöka möjligheterna att erbjuda yrkesutbildning inom jord- och skogsbruk bör därmed ta sin utgångspunkt i VSN och hela samverkansområdet, inte med utgångspunkt Luleå.

3. **Myndigheten för yrkeshögskolans genomförda analyser**

Då Myndigheten för Yrkeshögskola visar på efterfrågan av utbildade inom naturbrukssektorn kan det vara intressant att utreda möjlighet att starta Yrkeshögskoleutbildning inom denna sektor i Luleå, då YH inte omfattas av krav på samverkan med andra utbildningsanordnare.

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen har föreslagit arbetsmarknads- och gymnasienämnden besluta att rekommendera kommunfullmäktige att avslå motionens första punkt, att rekommendera kommunfullmäktige att avslå motionens andra punkt avseende gymnasial vuxenutbildning och att rekommendera kommunfullmäktige att bifalla motionens andra punkt avseende den del som rör YH-utbildning.

Arbetsmarknads- och gymnasienämnden har 2025-09-16 § 79 föreslagit kommunfullmäktige besluta att bifalla motionen, och att ge arbetsmarknads- och gymnasienämnden i uppdrag att utreda hur Luleå kommun tillsammans med parterna i de primära samverkansavtalen, för planering och dimensionering av utbildning på gymnasial nivå, kan öka antalet studerande på utbildningar med inriktning lant- eller skogsbruk i samverkansområdena.

Sammanträdet

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen föredrar ärendet.

Samuel Ek (KD) föreslår bifalla förslaget.

Beslutsgång
Ordföranden ställer arbetsmarknads- och gymnasienämndens förslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Dialog
Dialog har förts internt inom arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen och med ansvariga vid naturbruksskolorna i Kalix och Piteå samt med styrgruppen för Vuxenutbildningen södra Norrbotten (VSN). Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen har också haft dialog med Skolverket kring lagstiftning gällande entreprenadavtal för gymnasieskolor.

Beslutsunderlag
- Motion (C) om att utveckla utbildningar inom jord- och skogsbruk, KLF Hid: 2025.723
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande motion (C) om att utveckla utbildningar inom jord- och skogsbruk, KLF Hid: 2025.10044

§ 79

Motion (C) om att utveckla utbildningar inom jord och skogsbruk

Ärendenr 2025/64-1.1.1.5

Arbetsmarknads- och gymnasienämndens beslut

1. Arbetsmarknads- och gymnasienämnden beslutar att rekommendera kommunfullmäktige att bifalla motionen.
2. Arbetsmarknads- och gymnasienämnden beslutar att rekommendera kommunfullmäktige besluta att ge arbetsmarknads- och gymnasienämnden i uppdrag att utreda hur Luleå kommun tillsammans med parterna i de primära samverkansavtalen, för planering och dimensionering av utbildning på gymnasial nivå, kan öka antalet studerande på utbildningar med inriktning lant- eller skogsbruk i samverkansområdena.

Sammanfattning av ärendet

Arne Nykänen (C) och Eric Lundvall (C), har lämnat in en motion om att utveckla utbildningar inom jord- och skogsbruk för att säkra kompetensförsörjning i länet inom dessa näringar. Motionen har anmälts vid kommunfullmäktige 2025-01-27 § 2.

Motionärerna skriver att Norrbotten har en mycket låg självförsörjningsgrad för livsmedel – endast 25 %. Ett tydligt exempel är den kraftiga minskningen av mjölkgårdar, särskilt i Luleå kommun där antalet gått från 16 till 4 sedan 2010. För att vända utvecklingen har flera aktörer tagit fram den regionala livsmedelsstrategin *Nära mat*, som Luleå kommun redan använder vid livsmedelsinköp.

Men fler insatser krävs, särskilt inom utbildning. Luleå saknar gymnasieutbildningar inom jord- och skogsbruk, vilket begränsar ungas möjligheter att utbilda sig inom dessa områden. Närmaste utbildningar finns i Piteå och Kalix, vilket kan innebära ekonomiska och praktiska hinder för elever.

Eftersom Luleå har störst elevunderlag i länet är det avgörande att fler unga där utbildar sig inom yrken med stort arbetskraftsbehov. Centerpartiet föreslår att utbudet av gymnasie- och vuxenutbildningar inom naturbruk ses över, samt att möjligheter skapas för att läsa delar av utbildningen lokalt i Luleå och andra delar i Piteå eller Kalix.

Motionärerna föreslår att arbetsmarknads- och gymnasienämnden får i uppdrag att:

1. Utreda möjligheterna att samverka med naturbruksgymnasierna i Piteå och Kalix för att kunna erbjuda gymnasieprogram inom jordbruk och skogsbruk i Luleå, med moment som kräver maskiner, utrustning och anläggningar förlagda på annan ort.
2. Undersöka möjligheterna att erbjuda vuxenutbildning och YHutbildning inom jord- och skogsbruk med utgångspunkt i Luleå men i samverkan med naturbruksgymnasierna i Piteå och Kalix.

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens yttrande

Efterfrågan

Skolverket bedömer i sitt planeringsunderlag för gymnasial utbildning (Dnr 2022.1840) att andelen platser på naturbruksprogrammet i Norrbottens län bör behållas på nuvarande nivå, men att det kan finnas skäl att omdisponera platser mellan inriktningar till förmån för skogsbruks- och lantbruksinriktningarna, där kompetensbehov finns. Personer som har läst naturbruksprogrammet i länet är dock i relativt låg grad etablerade på arbetsmarknaden, jämfört med personer som läst andra yrkesprogram. Av de som arbetar är det dessutom en låg andel som arbetar inom ett yrke som matchar utbildningen.

Det har inte bedrivits någon komvuxutbildning inom naturbruk de senaste åren. Skolverket bedömer att det finns andra områden på arbetsmarknaden där behovet av utbildade är större, och att det därför inte är prioriterat att starta upp vuxenutbildningar inom naturbruk.

Gymnasiesamverkan Naturbruksprogrammet inriktning Lantbruk

Luleå Gymnasieskola ingår Fyrkantens gymnasiesamverkan, genom ett primärt samverkansavtal. Denna samverkan har förstärkts från och med 1 juli 2023 i och med att ändringar gjordes i skollagen (2010:800) 15 kap § 30, § 30a, § 30b. Kraven på kommuner att utveckla en process för utbud och dimensionering av gymnasieutbildning i samverkan har stärkts. Arbetet ska utgå från att möta arbetsmarknadens behov och ungdomars efterfrågan.

Inom det primära samverkansområdet bör man gemensamt komma överens om vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på dessa. Samverkan om planering, dimensionering och erbjudande kan exempelvis handla om lokalisering av utbildningarna, hur många kommuner som ska erbjuda de vanligaste utbildningarna och var utbildningar med färre platser strategiskt ska lokaliseras. Varje kommun inom det primära samverkansområdet fattar sina egna beslut som direkt rör den egna kommunen.

Naturbruksprogrammet inriktning Lantbruk finns i Fyrkantens gymnasiesamverkan, på Grans Naturbruksgymnasium i Piteå kommun. Utbildningen är kostsam utifrån dess behov av maskiner och djur. Nuvarande självkostnadspris uppgår till ca 340 000 kr/elev och år. Inriktningen har relativt få sökande och mycket få från Luleå.

År	Totalt antagna till utbildningen	Antal från Luleå
2023	8	2
2024	14	0
2025	7	0

Gymnasiesamverkan Naturbruksprogrammet inriktning Skogsbruk
Kalix Naturbruksgymnasium ingår i samverkan inom Teknikcollege, där också Luleå Gymnasieskola är med. Inriktningen Skogsbruk är certifierad enligt Teknikcolleges kvalitetsmodell. Inom Fyrkantens gymnasiesamverkan erbjuds inte inriktning Skogsbruk, vilket innebär att elever från fyrkantsområdet kan söka till Kalix och bli förstahandsmottagna. 2025 har inriktning Skogsbruk 30 utbildningsplatser per årskurs. I nuläget är 23 elever antagna till hösten 2025, varav 2 är från Luleå. Även Naturbruksprogrammet inriktning Skogsbruk är en dyr utbildning. Nuvarande självkostnadspris är drygt 317 000 kr/elev och år.

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen föreslår att arbetsmarknads- och gymnasienämnden beslutar att rekommendera kommunfullmäktige att avslå motionens första punkt med motivering enligt nedan.

Motivering:

1. Lagstiftningen är ett hinder

Luleå kommun som huvudman för ett gymnasieprogram kan inte genom entreprenadavtal köpa utbildning i yrkeskurser av en annan kommunal huvudman. Det är inte förenligt med lagstiftningen (skollagen kap 23, § 2, § 13). Förvaltningen har varit i kontakt med Skolverket för att säkerställa att de tolkat lagtexten rätt.

2. Ekonomiska konsekvenser

Även om ett entreprenadavtal med naturbruksskolorna skulle vara möjligt och Luleå skulle välja att starta naturbruksutbildning är det sannolikt att det skulle bli små utbildningsgrupper och därmed kostnadsdrivande.

3. Negativa konsekvenser för naturbruksskolorna inom samverkan

Genom att starta ytterligare naturbruksutbildningar inom samverkansområdet försämras möjlighet för de befintliga utbildningarna, som redan idag har ett relativt litet elevunderlag. I dialog med ansvariga vid de båda naturbruksskolorna framkommer också att de inte har en mycket begränsad möjlighet att kunna sälja yrkeskurser.

Dialog om dimensionering av gymnasieutbildningar ska enligt lagstiftning ske inom samverkansområdet. Inom Fyrkantens gymnasiesamverkan och inom Teknikcollegesamverkan, där Kalix skogsbruksutbildning ingår, är det viktigt att lyfta utvecklingsfrågor om kompetensförsörjning och hur man kan få fler ungdomar från hela regionen att välja utbildningar inom skogsbruk och lantbruk.

Samverkan inom Vuxenutbildning södra Norrbotten (VSN)

Vuxenutbildningen i Luleå ingår i Vuxenutbildningen södra Norrbotten (VSN), genom ett primärt samverkansavtal. Denna samverkan har förstärkts från och med 1 juli 2023 i och med att ändringar gjordes i skollagen (2010:800) 20 kap § 16, § 16a. Ändringarna ställer krav på kommuner att i samverkan utveckla en process för utbud och dimensionering av yrkesämnen och sammanhållen yrkesutbildning för vuxna på gymnasial nivå. Arbetet ska utgå från att möta vuxnas behov och efterfrågan samt arbetsmarknadens behov.

Inom det primära samverkansområdet bör man gemensamt komma överens om vilka yrkesämnen och sammanhållna yrkesutbildningar som ska erbjudas och antalet platser på dessa. Samverkan om planering, dimensionering och erbjudande kan exempelvis handla om lokalisering av utbildningarna, hur många kommuner som ska erbjuda de vanligaste utbildningarna och var utbildningar med färre platser strategiskt ska lokaliseras.

Yrkeshögskoleverksamheten vid vuxenutbildningen i Luleå
Vuxenutbildningen i Luleå bedriver idag fem yrkeshögskoleutbildningar (YH) i egen regi. Beslut att ansökan om att få bedriva yrkeshögskoleutbildning fattas av huvudmannen/kommunen och omfattas inte av krav på samverkan med andra utbildningsanordnare.

Myndigheten för Yrkeshögskola (MYH) har uppdrag att analysera arbetsmarknadens behov och se till att utbildningsutbudet motsvarar behovet. Genomförd analys av naturbrukssektorn visar att det finns en efterfrågan på yrkesutbildad arbetskraft inom utbildningsområdet, och att utbudet behöver anpassas och utvecklas för att möta framtidens behov.

I dagsläget finns inte någon yrkeshögskoleutbildning inom naturbrukssektorn i Norrbotten.

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen föreslår att arbetsmarknads- och gymnasienämnden beslutar att rekommendera kommunfullmäktige att avslå motionens andra punkt avseende gymnasial vuxenutbildning samt att bifalla motionens andra punkt avseende den del som rör YH-utbildning med motivering enligt nedan.

Motivering:

1. **Skolverkets rekommendationer**

Skolverkets bedömning är att det inte är prioriterat att starta upp gymnasiala yrkesutbildningar för vuxna inom naturbruk mot bakgrund av att det finns utbildningar med större behov.

2. **Primäravtalets intentioner**

Dialog om dimensionering av gymnasiala yrkesutbildningar ska enligt lagstiftning ske inom samverkansområdet, att undersöka möjligheterna att erbjuda yrkesutbildning inom jord- och skogsbruk bör därmed ta sin utgångspunkt i VSN och hela samverkansområdet, inte med utgångspunkt Luleå.

3. Myndigheten för yrkeshögskolans genomförda analyser Då Myndigheten för Yrkeshögskola visar på efterfrågan av utbildade inom naturbrukssektorn kan det vara intressant att utreda möjlighet att starta Yrkeshögskoleutbildning inom denna sektor i Luleå, då YH inte omfattas av krav på samverkan med andra utbildningsanordnare.

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen har föreslagit arbetsmarknads- och gymnasienämnden besluta att rekommendera kommunfullmäktige att avslå motionens första punkt, att rekommendera kommunfullmäktige att avslå motionens andra punkt avseende gymnasial vuxenutbildning och att rekommendera kommunfullmäktige att bifalla motionens andra punkt avseende den del som rör YH-utbildning.

Arbetsmarknads- och gymnasienämndens arbetsutskott har 2025-09-02 § 29 beslutat att hänskjuta ställningstagande i ärendet till arbetsmarknads- och gymnasienämndens sammanträde 2025-09-16.

Sammanträdet

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen föredrar ärendet.

Ordföranden (S), Dag Sundberg (M), Katarina Johansson (C), Sara Önneby Nordström (KD), Thomas Söderström (L) och Ilkka Isaksson (SD) föreslår bifalla motionen med följande tilläggsbeslut: Arbetsmarknads- och gymnasienämnden beslutar att rekommendera kommunfullmäktige besluta att ge arbetsmarknads- och gymnasienämnden i uppdrag att utreda hur Luleå kommun tillsammans med parterna i de primära samverkansavtalen, för planering och dimensionering av utbildning på gymnasial nivå, kan öka antalet studerande på utbildningar med inriktning lant- eller skogsbruk i samverkansområdena.

Beslutsgång

Ordföranden ställer eget med fleras förslag och arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens förslag mot varandra och finner att arbetsmarknads- och gymnasienämnden bifaller ordförandens med fleras förslag.

Dialog

Dialog har förts internt inom förvaltningen och med ansvariga vid naturbruksskolorna i Kalix och Piteå samt med styrgruppen för Vuxenutbildningen södra Norrbotten (VSN). Förvaltningen har också haft dialog med Skolverket kring lagstiftning gällande entreprenadavtal för gymnasieskolor.

Beslutsunderlag

- Motion (C) om att utveckla utbildningar inom jord- och skogsbruk, AGN Hid: 2025.764

- Kommunfullmäktiges beslut 2025-01-27 § 2, AGN Hid: 2025.765
- Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens förslag avseende motion (C) om att utveckla utbildningar inom jord och skogsbruk, AGN Hid: 2025.772
- Arbetsmarknads- och gymnasienämndens arbetsutskotts beslut 202509-02 § 29, AGN Hid: 2025.796
- Presentation - Motion (C) om att utveckla utbildningar inom jord och skogsbruk, AGN Hid: 2025.862

Beslutet skickas till

Kommunfullmäktige
Arbetsmarknads- och utbildningsdirektör
Skolchef vuxenutbildningen
Skolchef gymnasieskola
Rektor vuxenutbildningen

Motion om att utveckla utbildningar inom jord- och skogsbruk

Norrbotten har idag en självförsörjningsgrad på 25% för livsmedel. Det är katastrofalt lågt. Ett exempel på utvecklingen inom livsmedelsproduktionen i länet är att antalet mjölkgårdar har minskat kraftigt i Norrbotten och allra mest i Luleå kommun. Sedan 2010 har antalet mjölkgårdar i kommunen minskat från 16 till 4 och antalet mjölkkor från 767 till 207.

För att vända denna utveckling har Länsstyrelsen Norrbotten, Region Norrbotten, Norrbottens kommuner och LRF Norrbotten tagit fram den regionala livsmedelsstrategin Nära mat. Luleå kommun planerar redan idag livsmedelsinköp med stöd av denna strategi, vilket är mycket bra!

Men mer behöver göras. Den regionala livsmedelsstrategin lyfter också behovet av utbildnings- och kompetensutvecklingsinsatser. På det området kan Luleå kommun ta ett mycket större ansvar.

Vi måste få fler unga att utbilda sig inom naturbruk. Idag finns inga gymnasieutbildningar i Luleå kommun med inriktning mot jordbruk eller skogsbruk. Den närmaste jordbruksutbildningen finns i Piteå (Grans naturbruksgymnasium) och den närmaste skogsbruksutbildningen i Kalix (Kalix naturbruksgymnasium).

Det finns elever som gärna flyttar hemifrån för att gå gymnasiet, men det finns också 16-åringar som inte vill flytta och där behovet av flytt blir en begränsning i valet av gymnasieutbildning. Det kan också finnas ekonomiska hinder, då inackorderingstillägget till studiebidraget inte på långa vägar täcker de merkostnader det innebär att studera på annan ort och pendlingstiderna kan bli orimligt långa vid dagspendling från Luleå till Piteå eller Kalix.

Eftersom Luleå kommun har det största elevunderlaget i Norrbotten så är kompetensförsörjningen för hela länet beroende av att elever i Luleå kommun väljer att utbilda sig till yrken där stora behov av arbetskraft finns.

För att säkra framtidens kompetensförsörjning behövs nya lösningar och god samordning mellan gymnasieskolorna i Norrbotten. Centerpartiet vill se över utbudet av gymnasie- och vuxenutbildningar inom jord- och skogsbruk i Luleå och undersöka möjligheterna för elever att läsa delar av utbildningen i Luleå och delar som kräver maskiner, utrustning och anläggningar i Piteå och Kalix.

Vi föreslår att Arbetsmarknads- och gymnasienämnden får i uppdrag att:

1. Utreda möjligheterna att samverka med naturbruksgymnasierna i Piteå och Kalix för att kunna erbjuda gymnasieprogram inom jordbruk och skogsbruk i Luleå, med moment som kräver maskiner, utrustning och anläggningar förlagda på annan ort.
2. Undersöka möjligheterna att erbjuda vuxenutbildning och YH-utbildning inom jord- och skogsbruk med utgångspunkt i Luleå men i samverkan med naturbruksgymnasierna i Piteå och Kalix.

Luleå 2025-01-16

Arne Nykänen, Centerpartiet

Eric Lundvall, Centerpartiet

Centerpartiet

§ 191

Motion (SD) om handlingsplan för hederskultur

Ärendenr 2025/198-1.1.1.5

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att anse motionen besvarad.

Sammanfattning av ärendet

Dexter Krokstedt (SD) har lämnat in en motion om handlingsplan för hederskultur. Motionen har anmälts vid kommunfullmäktige 2025-01-27 § 2.

Motionären skriver att hedersrelaterat våld har ökat i samhället och yrkar därför:

- att Luleå kommun inför en kommunövergripande handlingsplan gentemot hedersrelaterat våld- och förtryck.
- att Luleå kommun kartlägger den omfattning som unga drabbas av hedersrelaterat våld- och förtryck.

Socialförvaltningens yttrande

Luleå kommun har en övergripande sammanhållande lägesbild för våldsbejakande extremism (VBE). Inom ramarna för den ovan nämnda lägesbilden omnämns hedersrelaterat våld- och förtryck. Kommunstyrelsen (KS) informerades om lägesbilden 2022-03-14 § 55, vilket grundar sig i dåvarande ordning om kommunala beslut av aktivitetsplaner.

En gemensam revidering av den kommunala lägesbilden och åtgärdsplanen har påbörjats under 2025. Deltagande parter är förutom socialförvaltningen även kultur-fritidsförvaltningen, arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen, kommunstyrelseförvaltningen samt Polismyndigheten. Ambitionen är en förstärkning och samordning av preventiva, förhindrande, skyddande och hanterande insatser för att motverka hedersrelaterat våld- och förtryck och våldsbejakande extremism i sin helhet.

Under år 2023 infördes lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. I enlighet med detta sammanställs återkommande en samlad lägesbild och åtgärdsplan avseende brottsligheten inom Luleå kommun. I kartläggningen återfinns bland annat polisens data avseende anmälda brott i parrelation samt släktskap/familj.

Vidare samverkar länets 14 kommuner i frågan om hedersrelaterat våld. Samarbetet sker i strukturerad form via kompetensteamet Una. Här följs det hedersrelaterade våldets omfattning på individnivå. Socialförvaltningen i Luleå kommun har en samordnande funktion.

Socialförvaltningen anser att det finns fördelar att inkludera hedersrelaterat våld i planen för våldsbejakande extremism och i de fördjupade lägesbilderna då det ger en bättre helhetssyn och kan påvisa samband.

Socialnämnden har 2025-09-25 § 189 föreslagit kommunfullmäktige besluta att anse motionen besvarad. Vid ärendets behandling reserverade sig Nina Markström (SD) mot beslutet.

Sammanträdet
Socialförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång
Ordföranden ställer socialnämndens förslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Dialog
Dialog har genomförts med brottsförebyggande samordnare och med preventionssamordnare.

Beslutsunderlag
- Motion (SD) om handlingsplan för hederskultur, KLF Hid: 2025.977
- Våldsbejakande extremism - lokal lägesbild och aktivitetsplan 2022, KLF Hid: 2025.11308
- Samlad lägesbild och åtgärdsplan brottsförebyggande Luleå kommun, KLF Hid: 2025.11307
- Socialnämnden beslut 2025-09-25 § 189, KLF Hid: 2025.10344
- Presentation - Våldsbejakande extremism och hedersrelaterat våld och förtryck, KLF Hid: 2025.11325

§ 189

Motion (SD) om handlingsplan för hederskultur

Ärendenr 2025/211-1.1.1.5

Socialnämndens beslut

Socialnämnden beslutar att rekommendera kommunfullmäktige att anse motionen besvarad.

Reservationer

Nina Markström (SD) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Dexter Krokstedt (SD) har lämnat in en motion om handlingsplan för hederskultur. Motionen har anmälts vid kommunfullmäktige 2025-01-27 § 2.

Motionären skriver att hedersrelaterat våld har ökat i samhället och yrkar därför:

- att Luleå kommun inför en kommunövergripande handlingsplan gentemot hedersrelaterat våld- och förtryck.
- att Luleå kommun kartlägger den omfattning som unga drabbas av hedersrelaterat våld- och förtryck.

Socialförvaltningens yttrande

Luleå kommun har en övergripande sammanhållande lägesbild för våldsbejakande extremism (VBE). Inom ramarna för den ovan nämnda lägesbilden omnämns hedersrelaterat våld- och förtryck. Kommunstyrelsen (KS) informerades om lägesbilden 2022-03-14 § 55, vilket grundar sig i dåvarande ordning om kommunala beslut av aktivitetsplaner.

En gemensam revidering av den kommunala lägesbilden och åtgärdsplanen har påbörjats under 2025. Deltagande parter är förutom Socialförvaltningen även Kultur-fritidsförvaltningen, Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen, Kommunstyrelseförvaltningen samt Polismyndigheten. Ambitionen är en förstärkning och samordning av preventiva, förhindrande, skyddande och hanterande insatser för att motverka hedersrelaterat våld- och förtryck och våldsbejakande extremism i sin helhet.

Under år 2023 infördes lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. I enlighet med detta sammanställs återkommande en sam-

lad lägesbild och åtgärdsplan avseende brottsligheten inom Luleå kommun. I kartläggningen återfinns bland annat polisens data avseende anmälda brott i parrelation samt släktskap/familj.

Vidare samverkar länets 14 kommuner i frågan om hedersrelaterat våld. Samarbetet sker i strukturerad form via kompetensteamet Una. Här följs det hedersrelaterade våldets omfattning på individnivå. Socialförvaltningen i Luleå kommun har en samordnande funktion.

Socialförvaltningen anser att det finns fördelar att inkludera hedersrelaterat våld i planen för våldsbejakande extremism och i de fördjupade lägesbilderna då det ger en bättre helhetssyn och kan påvisa samband.

Socialnämndens arbetsutskott har 2025-09-11 § 71 föreslagit socialnämnden besluta att rekommendera kommunfullmäktige att anse motionen besvarad.

Sammanträdet
Socialförvaltningen föredrar ärendet.

Nina Markström (SD) föreslår bifalla motionen.

Tim Larsson (S), Sara Akan (S), Jose Vallejos Sessarego (S), Gunnel Mörtlund Särkimukka (V), Sara Hjälte (V), Ann-Christin Lahti (MP), och Carola Lidén (C) och Ylva Mjärdell (L) föreslår bifalla socialnämndens arbetsutskotts förslag.

Beslutsgång
Ordföranden ställer socialnämndens arbetsutskotts förslag och Nina Markströms förslag mot varandra och finner att socialnämnden bifaller socialnämndens arbetsutskotts förslag.

Dialog
Dialog har genomförts med brottsförebyggande samordnare och med preventionssamordnare.

Beslutsunderlag

- Motion (SD) om handlingsplan för hederskultur, SOC Hid: 2025.552
- Våldsbejakande extremism – lokal lägesbild och aktivitetsplan 2022, SOC Hid: 2025.1509
- Socialförvaltningens förslag till beslut gällande motion (SD) om handlingsplan för hederskultur, SOC Hid: 2025.2553
- Socialnämndens arbetsutskotts beslut 2025-09-11 § 71, SOC Hid: 2025.2623
- Kompletterande bilaga - Motion (SD) om handlingsplan för hederskultur, SOC Hid: 2025.2661
- Kompletterande bilaga - Samlad lägesbild och åtgärdsplan brottsförebyggande Luleå kommun, SOC Hid: 2025.2662

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, kanslikontoret
Kommunfullmäktige

Motion till kommunfullmäktige Luleå

Handlingsplan för hederskultur

Det hedersrelaterade våldet och förtrycket har ökat kraftigt i Sverige till följd av decennier av okontrollerad massinvandring och misslyckad integrationspolitik. Hederskultur är ett importerat fenomen som härstammar från kulturer och samhällsstrukturer som saknar våra grundläggande värderingar. I dessa samhällen har man historiskt sett förlitat sig på familjens eller släktens egen rättsskipning för att upprätthålla sin status, där familjens rykte stått över individens rättigheter. Nationellt centrum för hederskultur- och förtryck förklarar hedersrelaterat våld och förtryck såhär:

"Hedersrelaterat våld och förtryck kan ses som ett samlingsbegrepp för användandet av kontroll, hot, isolering, förskjutning och våld i syfte att tvinga en familjemedlem till lydnad, för att upprätthålla en familjs och släkts heder eller anseende. Det kan också handla om att återupprätta familjens eller släktens anseende om det anses ha skadats. Även om det saknas en enhetlig definition av begreppet finns det en bred konsensus, bland såväl myndigheter som forskare, gällande våldets utmärkande drag."

Särskilt utsatta är flickor och unga kvinnor som begränsas i sina liv och tvingas leva under hedersnormer. Detta förtryck grundar sig på hedersnormer som bygger på patriarkala föreställningar, vilket kan innebära allt från regler kring klädsel och umgänge till inskränkningar i val av utbildning, arbete och äktenskap. I sin värsta form leder dessa normer till allvarliga brott, inklusive dödligt våld, där de som trotsar kontrollen riskerar allvarliga konsekvenser. Tyvärr har vi sett exempel på det även här i Luleå kommun.

Med anledning av detta yrkar Sverigedemokraterna:

- att Luleå kommun inför en kommunövergripande handlingsplan gentemot hedersrelaterat våld- och förtryck
- att Luleå kommun kartlägger den omfattning som unga drabbas av hedersrelaterat våld- och förtryck

För Sverigedemokraterna Luleå

Dexter Krokstedt **2025-01-11**

LULEÅ KOMMUN

Våldsbejakande extremism – lokal lägesbild och aktivitetsplan 2022

INFORMATION

Inledning

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. En våldsbejakande extremistmiljö avser enligt Säkerhetspolisen

- individer, grupper och organisationer som hålls samman av en ideologi och
- betraktas som våldsbejakande genom att de utifrån denna förespråkar, främjar, eller utövar våld, hot, tvång eller annan allvarlig brottslighet
- för att uppnå förändringar i samhällsordningen; påverka beslutsfattandet eller myndighetsutövningen eller hindra enskilda individer från att utöva sina grundlagsfästa fri- och rättigheter

Säkerhetspolisen följer tre huvudsakliga våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige:

- Den högerextrema miljön, tidigare kallad vit makt-miljön.
- Den vänsterextrema miljön, tidigare kallad autonoma miljön.
- Den våldsbejakande islamistiska miljön

Centrum mot våldsbejakade extremism (CVE) är ett nationellt center inom Brottsförebyggande rådet (Brå) som bland annat har i uppgift att främja utvecklingen av förebyggande arbete och att verka för högre grad av samordning. Vidare har CVE ett uppdrag att ge behovsanpassat stöd till kommuner, myndigheter och andra aktörer som i sin verksamhet hanterar frågor om förebyggande av våldsbejakande extremism. Budskapet från nationell nivå är att det i kommunerna bör finnas kunskap, handlingsberedskap och aktuella lägesbilder gällande VBE. Mot bakgrund av detta har föreliggande lägesbild och aktivitetsplan tagits fram, i enlighet med kommunstyrelsens beslut 2020-06-01 § 140.

Beredningsgruppen för trygghet och brottsförebyggande har varit möjliggörare för arbetsgruppsbildande, har löpande tagit del av återrapporteringar av arbetets fortskridning, samt efter förankring godkänt aktivitetsplanen. Kommunstyrelsen har informerats om planen 2022-03-14.

Omvärld

Säkerhetspolisens årsbok 2021

Enligt SÄPO kommer hotet i första hand från våldsbejakande högerextremism och våldsbejakande islamism, men hotet bedöms vara föränderligt. Våldsbejakande extremister har till stor del flyttat ut på digitala plattformar som skapar mötesplatser för radikalisering, rekrytering och planering. Utvecklingen inom den våldsbejakande extremismen i Sverige, att virtuella gemenskaper i allt högre grad ersätter de fysiska, följer utvecklingen globalt. Enligt SÄPO attraheras allt fler unga framförallt av den nätbaserade högerextre¬mismen.

De traditionella organisationerna blir mindre relevanta i förhållande till sakfrågor som olika individer brinner för, och får även mindre bety¬delse i förhållande till de brott som individer begår, enligt SÄPO. Det är inte nödvändigtvis de som tillhör en specifik organisation som är mest benägna att begå brott vilket gör att det är svårt att hitta hoten och individerna.

SÄPO ser en utveckling där allt fler sympatiserar med våldsbejakande extremisters ideologi, och allt fler attraheras av deras propaganda. De senaste åren är det i första hand individer som agerat på egen hand, eller tillsammans med ytterligare någon, som utfört attentat i västvärlden. Flertalet av dessa har befunnit sig i utkanten av extremist¬miljöerna, men de har utgått från samma narrativ och gemenskaper som både formar hat och försvarar använ¬dandet av våld för att förändra samhällsordningen.

I flera fall har SÄPO sett en koppling mellan psykisk ohälsa och mottagligheten för propa¬ganda. Vidare att det är allt yngre personer som tar del av våldsbejakande budskap och instruktioner kring hur vapen och sprängmedel kan tillverkas. Enligt SÄPO ser de i informationsflödet fler unga tonåringar som uttrycker att de mår dåligt, refererar till terrorister och olika typer av attentat och uttrycker sin vilja att ”göra något”. De senaste årens utveckling visar att antalet minderåriga i Sverige som både har avsikt och förmåga att delta i högerextremistiskt terrorrelaterad brottslighet förefaller öka. Utvecklingen drivs på av radikaliseringen på digitala plattformar.

Sociala medier har enligt SÄPO de senaste åren kommit att bli den kanske främsta plattformen för våldsbejakande extre¬mister, som flyttat delar av den fysiska verksamheten till digitala plattformar. De gör det möjligt för våldsbejakande extremister att radikalisera och rekrytera, men också att uppmana till brottsliga aktiviteter och planera brott. Dessutom kan de digitala plattformarna användas för att bygga gemenskap.

SÄPO konstaterar att ett flertal aktörer inom den våldsbejakande extremis¬men har kopplingar till den organiserade brottsligheten. Kopplingarna består framför allt av de metoder som används, både sett till brottslighet, men även sett till hur och vilka de rekryterar. Både den våldsbejakande extremismen och den grovt organiserade brottsligheten göds av utanförskap i samhället och lyckas attrahera samma unga målgrupp som inte upplever att de har någon framtid. När de väl har slagit in på en väg, vare sig det handlar om extremism eller kriminalitet, så sker en ganska snabb radikaliseringsprocess där våld blir en rationell lösning på problem, enligt SÄPO.

Vidare gör SÄPO och Polisen bedömningen att i vissa områden har extremister och kriminella aktörer ett stort inflytande med ett alternativt system för ekonomi och rättskipning, och där det råder andra normer än i det svenska samhället i övrigt. En utveckling som SÄPO ser är att aktörer i dessa miljöer gått från att bara verka illegalt till att nu allt mer sammanflätas med legala strukturer. Det tar sitt uttryck både genom att kriminella liksom extremister använder företag för att kunna bedriva illegal verksamhet och samtidigt upprätthålla en vit fasad, men även genom ett större visat intresse för den lokala politiken. Att dessa aktörer börjar intressera sig för det lokala näringslivet eller den lokala politiken tyder på att de börjar vilja ta kontroll över dessa ytor.

Enligt SÄPO kan det på sikt mindre relevant att dela in extremistmiljöer på en vänster- eller högerskala, eller utifrån religiös och politisk åskådning, då de som uttrycker ett hot mot samhällsföreträdare snarare är antidemokratiska och samhällsföraktande än våldsbejakande.

Nationellt centrum för terrorhotbedömning (nct) – helårsbedömning 2022

Det sammantagna terrorhotet mot Sverige utgör ett förhöjt hot (3) på en femgradig skala enligt NCT:s helårsbedömning, vilket innebär en bedömning att terrorattentat kan ske under 2022.

Det strategiska terrorhotet utgörs enligt NCT sammantaget av attentatshot, rekrytering och radikalisering samt finansiering av våldsbejakande extremism och terrorism. Terrorhotet från de våldsbejakande extremistmiljöerna i Sverige utgörs huvudsakligen av den stödverksamhet som engagerar aktörerna snarare än att falla inom ramen för konkreta attentatshot.

Av helårsbedömningen för 2022 framgår bl a följande:

- Terrorattentatshotet mot Sverige under 2022 kommer främst från aktörer som motiveras av en våldsbejakande högerextremistisk eller en våldsbejakande islamistisk ideologi. Antalet aktörer med motivation, avsikt och förmåga att genomföra ett attentat under 2022. I de fall terrorattentat genomförs kommer det troligen utföras av en ensamutförande gärningsperson eller möjligen av en mindre grupp.
- Det är i virtuella gemenskaper på digitala plattformar som ensamutförande gärningspersoner har funnit en ideologisk kontext som sannolikt drivit dem till att utveckla attentatsavsikt. Troligen har de flesta attentaten varit självinitierade och inspirationsdrivna. Majoriteten av individerna uppfattar dock sannolikt sig själva som en del i en större virtuell gemenskap baserat på en gemensam kamp.
- I Sverige kan noteras en trolig uppåtgående trend under senare år gällande terrorattentatshotet från individer som anammar en våldsbejakande högerextremistisk ideologi. Troligen kommer denna trend att stabiliseras, alternativt möjligen öka, under 2022.
- Våldsbejakande extremistgrupper har sannolikt utnyttjat den oro och isolering som uppstått i samhället till följd av hanteringen av covid-19 pandemin till att sprida ideologiska narrativ och desinformation i syfte att främja polarisering, radikalisering och rekrytera fler sympatisörer. Pandemins effekter i termer av social isolering, ökad internetanvändning jämte en ökad spridning av konspirationsteorier har sannolikt gynnat radikalisering till våldsbejakande extremistmiljöer. Sannolikt är detta utmaningar som kommer bestå och påverka tillväxten till våldsbejakande extremistmiljöer under 2022.
- De senaste åren har det skett en ökning av antalet minderåriga individer i Sverige med avsikt och förmåga att delta i våldsbejakande högerextremistisk verksamhet och terrorism. Sannolikt kommer detta att fortgå under 2022. En utveckling med sjunkande åldrar hos våldsbejakande högerextremistiska individer som inspireras av terrorbudskap på internet kan möjligen medföra att fler attentat utförs vid platser i närområden som har relevans för dessa individer.
- Ett antal individer som varit anslutna till Daesh i Syrien har återvänt under 2021, och ytterligare ett antal svenska konfliktresenärer kan komma att återvända till Sverige under 2022. Sannolikt kommer dessa individers påverkan på terrorhotet mot Sverige under året, inklusive på miljöns tillväxt genom radikaliserande och rekryterande verksamhet, att vara begränsad.
- Det finns våldsbejakande extremister i Sverige som vill resa till Ukraina i syfte att ansluta sig till stridigheterna. Det är emellertid tveksamt att kriget i Ukraina kommer ha en signifikant påverkan på terrorhotet mot Sverige under bedömningsperioden.

Lokal lägesbild

Under hösten 2021 har en arbetsgrupp bestående av representanter från olika kommunala förvaltningar, Luleå lokaltrafik, Lulebo och Polisen arbetat med att kartlägga riskbilden vad gäller förekomst av våldsbejakande extremistmiljöer i Luleå kommun. Kartläggningen har genomförts med stöd av skriften ”Handledning och rekommendationer för att ta fram lokal lägesbild och handlingsplan”, vilken togs fram av dåvarande Nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism och som av CVE fortfarande lyfts fram som gällande rekommendationer för det lokala arbetet.

Förekomst av extremistmiljöer

Den kartläggning som gjorts visar inte på någon hög förekomst av eller stora problem med våldsbejakande extremistiska miljöer i Luleå kommun. Det som generellt har inrapporterats är förekomst av flygblad, affischering och klotter som främst kan kopplas till sympatier med högerextrem extremistmiljö. Kartläggningen visar vidare att vissa verksamheter som arbetar nära invånarna ute i samhället upplever att det är vanligt att stöta på personer med olika yttringar som tyder på sympatier med den högerextremistiska miljön. Vidare att det emellanåt förekommer situationer som tyder på förekomst av hederskultur, vilket kan utgöra en del av en riskbild kopplat till extrema åsikter och handlingar inom den våldsbejakande islamistiska miljön.

Den samlade bilden är att utåtriktade aktiviteter inom den högerextrema miljön sett till en ettårscykel ökar under våren, att det ökar vid särskilda manifestationer för jämlikhet (exempelvis Pride) samt att det ökar under ett valår. Den vänsterextrema miljön ger sig oftast till känna som en reaktion på utåtriktade aktiviteter inom den högerextrema miljön, såsom vid parader och demonstrationer.

Informationssäkerhetsavdelningen har genomfört intervjuer med politiker och tjänstepersoner för att bilda sig en uppfattning rörande förekomst av utsatthet för hot och hat. Intervjuerna om hot och hat samt om samtalsklimatet är inte kopplade till olika våldsbejakande extremistiska miljöer, men förekomst av hot och hat samt hur samtalsklimatet ser ut kan utgöra en del av riskbilden vad gäller extrema åsikter och handlingar. Enligt Informationssäkerhetsavdelningen ger intervjuerna bilden av att hot och hat har blivit allt mer normaliserat i takt med ett allt hårdare samtalsklimat. Risk finns att beslutsfattande och myndighetsutövning på olika nivåer påverkas.

Kunskap och utbildningsbehov

Av kartläggningen framgår att det generellt är svårt att veta vad som kan ha kopplingar till en våldsbejakande extremistmiljö. I den fysiska miljön är vissa tecken uppenbara, såsom hakkors, men det finns en uppsjö av olika symboler som dessutom är under ständig förändring. Den samlade bilden är att tecken på sympatier med en högerextrem miljö är mer vanligt än tecken på sympatier med de övriga extremistmiljöerna, vilket dels bekräftar NCT:s bild av att högerextrema miljöer i hög grad synliggör sin närvaro och sina aktiviteter, dels att det kan finnas ett kunskapsglapp när det gäller att veta vad man ser. Detta gäller såväl tecken i den fysiska miljön som i sociala situationer där det sker möten med kommunens invånare i olika sammanhang.

För att öka förmågan att arbeta förebyggande och förmågan att arbeta förhindrande, d v s med insatser och åtgärder som riktas mot personer som befinner sig i våldsbejakande extremistmiljöer, visar kartläggningen att främst grundskoleverksamheten och vissa verksamheter inom socialförvaltningen respektive arbetsmarknadsförvaltningen signalerar behov av utbildning.

Verksamheter som jobbar med fastigheter upplever också ett visst behov av mer kunskap, främst kopplat till symboler som klottras/affischeras på fastigheter, i syfte att kunna bidra till en lägesbild över eventuell förekomst av sympatier med extremistmiljöer.

Rutiner

På kommunövergripande nivå finns inga rutiner som tydliggör arbetet mot våldsbejakande extremism från centralt håll, exempelvis vad gäller kommunens samordnare mot våldsbejakande extremism och samverkan med interna och externa parter. Det finns heller inga rutiner för att upprätthålla en aktuell lägesbild och aktivitetsplan.

I detta sammanhang bör det dock nämnas att kommunen har infört metoden ”Effektiv samordning för trygghet” (EST) vilken bygger på att tillsammans med Polisen och Lulebo löpande arbeta med och analysera lägesbilder utifrån ett antal givna indikatorer som har betydelse för trygghet. Lägesbilderna tas fram med hjälp av att olika verksamheter rapporterar händelser/iakttagelser. I viss mån kan EST-rutinerna komma att kunna fånga upp signaler som berör VBE-området.

Socialförvaltningen har en framtagen rutin; Socialförvaltningens rutin mot våldsbejakande extremism (2020-03-26). Rutinen förklarar vad våldsbejakande extremism är samt redogör för signaler som kan utgöra tecken på risk för radikalisering samt vilka kontakter som kan respektive ska tas om oro uppstår, inklusive identifierade signaler som kan utgöra risk för rekrytering. Enligt kartläggningen är rutinen inte tillräckligt implementerad och känd i socialförvaltningens verksamheter. Därtill har socialförvaltningen rutiner för olika typer av individärenden vilka kan aktualiseras såväl när det gäller signaler om våldsbejakande extremism som annan problematik.

Inom barn- och utbildningsförvaltningen och dess skolor finns rutiner avseende orosanmälningar, vilket är av betydelse exempelvis när det gäller förutsättningar för samverkan mellan skola, socialförvaltningen och polis kring barn som är eller kan vara i riskzon.

Vad gäller kultur- och fritidsförvaltningen bedömer de att det finns rutiner som täcker ett förebyggande arbete i förhållande till risker, exempelvis för att uthyrning av lokaler och bidrag inte ska gå till icke-demokratiska aktörer.

I övrigt kan det nämnas att det i vissa verksamheter som själva inte har behov av egna rutiner har behov av att veta till vem eller vilka man kan vända sig om man ser några tecken som föranleder oro.

Organisation, roll- och ansvarsfördelning samt samverkan

Det finns ingen särskild organisering för arbetet mot våldsbejakande extremism. Luleå kommun har en samordnare mot våldsbejakande extremism med placering på kommunstaben. Rollen är en del i tjänsten som strateg med inriktning mot demokratiutveckling där det även ingår en roll som brottsförebyggande samordnare. Vad som ingår i rollen som samordnare mot våldsbejakande extremism finns inte nedtecknat och är inte tydliggjord. Det är heller inte tydliggjort gentemot övriga delar av den kommunala organisationen och relevanta samverkansparter att det finns en samordnare och vilken roll denne har. Sannolikt saknas kunskap i verksamheterna om att kommunen har en samordnare i dessa frågor förutom hos vissa enskilda personer.

En samverkansorganisation med representanter för olika förvaltningar och polis har etablerats inom ramen för samverkansöverenskommelsen med polisen (2020-2023). Det är inte tydligt uttalat att denna organisation även ska omfatta ett förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism. Strukturen innebär bl a ett kontaktnät och regelbundna möten med chefer i kommunens olika förvaltningar samt polisen i vad som kallas Beredningsgrupp. Beredningsgruppen har mandat att tillsätta arbetsgrupper för att analysera orsaker och genomföra insatser riktat mot lokala problembilder, bland annat utifrån den information som kommer in via EST. Arbetet mot våldsbejakande extremism skulle kunna utgöra en del av detta övergripande brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbetet i kommunen.

Uppföljning och återkoppling

I dagsläget saknas ett strukturerat och samlat arbete på området, så även vad gäller uppföljning inom såväl tjänstepersonsorganisationen som till politisk nivå. Rekommendationen från CVE är att en lägesbild bör tas fram och hållas aktuell över tid. Vidare att en plan för arbetet tas fram och hålls aktuell med hänsyn till den lokala lägesbilden och eventuella förändringar. Detta är den första lägesbild som tagits fram i Luleå kommun och därmed finns ännu inte några rutiner för uppföljning och återkoppling av lägesbild och aktivitetsplan.

Aktivitetsplan

Aktivitet	Syfte	Tidplan	Ansvarig
Tydliggör samordnarens roll och skapa kännedom om funktionen hos förvaltningar och relevanta externa samverkansparter	Öka förmåga att samordna förebyggande och förhindrande arbete	Vt 2022	Kommunstaben
Integrera arbetet mot våldsbejakande extremism i kommunens övriga brottsförebyggande arbete	Öka förmåga att samordna förebyggande och förhindrande arbete	Vt 2022	Kommunstaben, i samverkan genom Beredningsgruppen
Etablera ett rutinmässigt arbetssätt för att hålla lägesbild och aktivitetsplan aktuell över tid, inklusive uppföljning och återkoppling	Skapa och ajourhålla underlag för att möjliggöra ett effektivt arbete i förhållande till lokala problembilder och orsaker	Vt 2022	Kommunstaben, i samverkan genom Beredningsgruppen och med Amf
Inventera vilka personalkategorier som bedöms ha störst behov av riktade utbildningsinsatser	Skapa underlag för vilka verksamheter som ska erbjudas utbildning	Vt 2022	Kommunstaben, i samverkan genom Beredningsgruppen och med Amf
Genomföra grundläggande utbildning för personal	Öka verksamheters förmåga att upptäcka risksignaler och vid behov vidta ändamålsenliga åtgärder	Ht 2022 – Vt 2023	Kommunstaben, i samverkan med de förvaltningar som har personal i behov av utbildning
Ta fram ett symbollexikon över våldsbejakande extremistiska budskap och kommunicera detta med relevanta verksamheter	Öka förmåga att upptäcka förekomst av våldsbejakande extremistiska budskap	Ht 2022	Kommunstaben
Revidera och implementera socialförvaltningens rutin mot våldsbejakande extremism	Öka förmåga att upptäcka risksignaler och säkerställa ändamålsenliga åtgärder vid behov	2022	Socialförvaltningen
Se över och vid behov revidera riktlinjer och rutiner av betydelse för det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism (exempelvis rutiner för orosanmälan, utbyte av information med polis, lokaluthyrning o s v)	Säkerställa ett ändamålsenligt arbete (som en del i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism)	2022	Socialförvaltningen, Barn- och utbildningsförvaltningen, Kultur- och fritidsförvaltningen, Arbetsmarknadsförvaltningen
Se över behov av kommunövergripande riktlinjer/rutiner för kommunens arbete mot våldsbejakande extremism	Tydliggöra kommunens arbete för att förebygga och förhindra våldsbejakande extremism	2022	Kommunstaben

LULEÅ KOMMUN

INTERNT DOKUMENT

Samlad lägesbild och åtgärdsplan för Luleå kommun

Dokumentnamn Samlad lägesbild och åtgärdsplan för Luleå kommun	**Dokumenttyp** Internt dokument	**Fastställd**	**Giltighetstid**
Dokumentansvarig	**Ärendenummer**	**Beslutsinstans**	**Dokument gäller för**
Syfte			

Innehållsförteckning

Inledning	4
Omvärld och samhällsomställning med lokal påverkan	6
Geografiska och socioekonomiska förutsättningar i Luleå kommun	6
Lokal lägesbild	10
Analys och slutsatser	18
Åtgärdsplan	19

Inledning

Luleå ska vara en trygg och säker plats att leva och vistas i. Kommun och polis har i och med Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete ett likvärdigt och gemensamt brottsförebyggande ansvar.

Kommuner ska bidra till att samhällets samlade brottsförebyggande arbete bedrivs på ett effektivt sätt genom att fullgöra uppgifterna i lagen.

Trygghetsundersökningar har över tid visat att Luleå är en trygg kommun med låg brottsutsatthet i jämförelse med många andra kommuner. Luleå och andra kommuner i regionen står dock inför stora förändringar i och med flera aktörers satsningar på grön omställning. Etableringar och tillväxt förväntas vilket är positivt för regionen och kommunerna. Samtidigt innebär detta sannolikt utmaningar kopplat till sociala strukturer och risker kopplat till olika former av brottslighet. Myndigheter, organisationer, civilsamhälle, näringsliv och kommunens invånare behöver tillsammans arbeta för ett Luleå i positiv utveckling.

Genom en samverkansöverenskommelse mellan Luleå kommun och Lokalpolisområde Luleå-Boden har parterna åtagit sig att samverka för ett tryggt Luleå. Arbetet ska bedrivas långsiktigt och uthålligt och det goda arbetet som görs ska synliggöras. Det övergripande målet för kommunen och lokalpolisområdet är enligt överenskommelsen att öka tryggheten, minska brottsligheten samt möta utmaningarna med samhällsomställningen.

Viktiga delmål är att tillsammans:

- Förebygga och bekämpa organiserad brottslighet i lokalsamhället
- Utveckla samverkan med civilsamhället och näringslivet
- Arbeta systematiskt och kunskapsbaserat
- Stärka den situationella preventionen
- Bygga broar mellan den situationella och sociala preventionen.

Vidare framgår av samverkansöverenskommelsen att en styrgrupp bestående av lokalpolisområdeschefen, kommundirektör, kommunalråd, VD Lulebo samt socialdirektör är beslutande för den samlade lägesbilden och åtgärdsplanen i enlighet med rådande lagstiftning. Föredragande i styrgruppen är kommunpolisen samt kommunens samordnare för brottsförebyggande.

Kunskapsbaserat lägesbildsarbete

En samlad lägesbild tas fram minst vartannat år inom det geografiska området Luleå enligt ett systematiskt och kunskapsbaserat arbetssätt, det vill säga grundat i forskning, empiri, beprövade metoder och orsaksanalyser. Lägesbilden ska sammanställas från aktuell statistik och relevanta aktörers kartläggningar i Luleå. Utöver den långsiktiga lägesbilden görs även lägesbilder vecko-, månads- och kvartalsvis.

Åtgärdsplan

Utifrån den samlade långsiktiga lägesbilden prioriteras behoven i en åtgärdsplan, vilken ska uppdateras minst vartannat år. Åtgärder kan även vid behov vidtas utifrån det löpande lägesbildsarbetet. Kommunpolisen och kommunens samordnare för brottsförebyggande ansvarar, utifrån styrgruppens mandat, för att tillsätta arbetsgrupper som utför arbetsuppgifter utifrån åtgärdsplanen samt uppkomna händelser. Uppföljning av åtgärdsplanen bör ske minst vartannat år.

Omvärld och samhällsomställning med lokal påverkan

Brottsligheten kan nu beskrivas som ”Glokal”; ett brott som begås lokalt kan ha möjliggjorts av händelser eller brott som sker i ett globalt perspektiv. Företag blir i allt större omfattning arenor och möjliggörare för organiserad brottslighet som kan påverka lokalsamhället, men ansvariga finns i en annan del av världen. Detta ställer helt nya krav på kommunen och Polisen att samverka med andra myndigheter i arbetet med att förebygga brott.

Luleå står inför en stor samhällsomvandling. Satsningar på grön omställning inom industrier i Norrland är väldigt omfattande och drar till sig uppmärksamhet internationellt. Världsledande teknikutveckling av till exempel fossilfri stålframställning med hjälp av vätgas sker i Boden och Luleå och skapar arbetstillfällen och stora investeringar. Luleås hamn är en avgörande kugge i de stora industrisatsningarna kring konstgödsel, sällsynta jordartsmetaller, gruvindustrin, vätgasframställning och andra utvecklingsområden. Stora naturtillgångar i kombination med tillgång till fossilfri el har satt Norrbotten i fokus för investerare.

Med stora investeringar följer även utmaningar. Mycket pengar i omlopp drar till sig kriminella aktörer. Det kan handla om oseriösa upphandlingar, svart arbetskraft, människohandel och välfärdsbrottslighet. De här brotten utgår från företag och är svåra att upptäcka och själva motverka. Vid stora byggprojekt kommer många arbetare tillfälligt bo och verka från entreprenörsbostäder eller uppköpta villor och liknande. Stora mängder tillfällig arbetskraft kan skapa lokal påverkan med ökad narkotikahandel, rattfyllerier, prostitution, misshandel och störningar av ordningen i offentlig miljö. Sammantaget visar omvärldsfaktorerna att Luleå kommun behöver vara proaktiva och aktivt arbeta förebyggande i ett så tidigt skede som möjligt, såväl i egen verksamhet som i samverkan, för att adressera risker och problem.

Geografiska och socioekonomiska förutsättningar i Luleå kommun

Antalet invånare i Luleå vid slutet av 2023 var 79 352 och antalet har ökat med 3 386 över de senaste tio åren vilket innebär en genomsnitt befolkningstillväxt på 397 invånare. Andel kvinnor i kommunen ligger på 48,9% och medelåldern är 42,2 totalt sett. Utsikten för en högre befolkningstillväxt finns beskriven i kommunens befolkningsprognoser drivet av stora industrietableringar i Luleå med omnejd. Givet att bostadsmarknaden utvecklas i takt med befolkningsutvecklingen kan Luleå enligt prognos nå 86 138 invånare år 2032 vilket i så fall innebär en kraftig befolkningstillväxt på kort tid.

Socioekonomisk kommunanalys 2022 (Sociala kompassen)

På uppdrag av Luleå kommun har Statisticon genomfört en socioekonomisk kommunanalys (även kallad social kompass). Analysen bygger på den vid tidpunkten för genomförandet senast tillgängliga data vilket är data avseende år 2020/2021. Följande variabler ingår i analysen:

- Andel öppet arbetslösa (18-64 år, 2021-10-31)
- Andel invånare med ek. bistånd (invånare 20+ år, 2020-12-31)
- Ohälsotalet per invånare (invånare 16-64 år, 2021-12-31)
- Andel förvärvsarbetande (invånare 20-64 år, 2020-12-31)
- Förvärvsinkomst (invånare 20+ år, 2020-12-31)
- Andel invånare med eftergymnasial utbildning (invånare 20-64 år, 2020-12-31)
- Andelen invånare födda utanför EU/EFTA (av hela befolkningen, 2021-12-31)
- Andel unga 0-19 år (av hela befolkningen, 2021-12-31)
- Andel äldre 65 år+ (av hela befolkningen, 2021-12-31)

Analysen ger upphov till fem åtskilda s k SEKOM-grupper; en lila, en grön, en orange, en gul och en blå vilka visar Luleå kommuns delområden grupperade efter socioekonomisk och demografisk samhörighet:

SEKOM-grupp	Karaktär	Kommundelar
Lila	I den lila gruppen bor drygt 13 700 invånare, vilket motsvarar 17 procent av kommunens befolkning. Här är utbildningsnivån liksom medianinkomsten högst i kommunen. Andelen som har ekonomisk bistånd eller är öppet arbetslösa är låg. Befolkningen består av en stor andel barnfamiljer har och kommunens lägsta ohälsotal. Områdena är placerade runt omkring de centrala delarna i kommunen	Antnäs Bensbyn Björsbyn Brändön Hällbacken Kronan Lulsundet Måttsund Notviken Rutvik Sunderbyn
Grön	I den gröna gruppen bor närmare 5 800 invånare, motsvarande 7 procent av Luleås folkmängd, den minsta gruppen sett till folkmängd. Gruppen har hög förvärvsgrad och är i flera avseenden lik den lila, men här är andelen barnfamiljer lägre, andelen äldre högre, utbildningsnivå och inkomstnivåer något lägre. I ett geografiskt perspektiv ligger områdena i den gröna gruppen strax utanför centrum dvs runt om de lila.	Alvik Bälinge Ersnäs Hertsölandet Kallax Karlsvik Persön
Orange	I den orange gruppen bor ca 6 200 invånare, motsvarande 8 procent av Luleås folkmängd. Den orange gruppen har den högsta andelen äldre och den lägsta utbildningsnivån i kommunen. Jämfört med de två tidigare grupperna så är ohälsotalet väsentligen högre. De orangea områdena är belägna i kommunens utkant på landsbygden.	Böle Jämtön Klöverträsk Lövskatan Niemisel Råneå Smedsbyn Sundom
Gul	I den gula gruppen bor närmare 36 600 invånare, vilket motsvarar 46 procent eller nästan hälften av kommunens befolkning. Denna grupp har en stor del äldre i befolkningen och relativt höga utbildningsnivåer. Andelen födda utanför EU/EFTA är också lite högre än i tidigare grupper. Geografiskt hittar vi gula områden i de centrala delarna av Luleå.	Bergnäset Bergviken Björkskatan Centrum Gammelstad Lerbäcken Mjölkudden Skurholmen Svartöstaden
Blå	I den blå gruppen bor drygt 16 500 invånare, motsvarande 21 procent av kommunens folkmängd. Här återfinns en låg förvärvsgrad och höga ohälsotal. Gruppen har hög arbetslöshet och hög andel med ekonomiskt bistånd. Här bor även förhållandevis många som är födda i ett land utanför Europa. Geografiskt är områdena i den blå gruppen, likt den gula, centralt placerade i Luleå	Hertsön Malmudden Porsön Tuna Örnäset

Följande karta visar översiktligt de områden som ingår i analysen och vilken SEKOM-grupp respektive område tillhör:

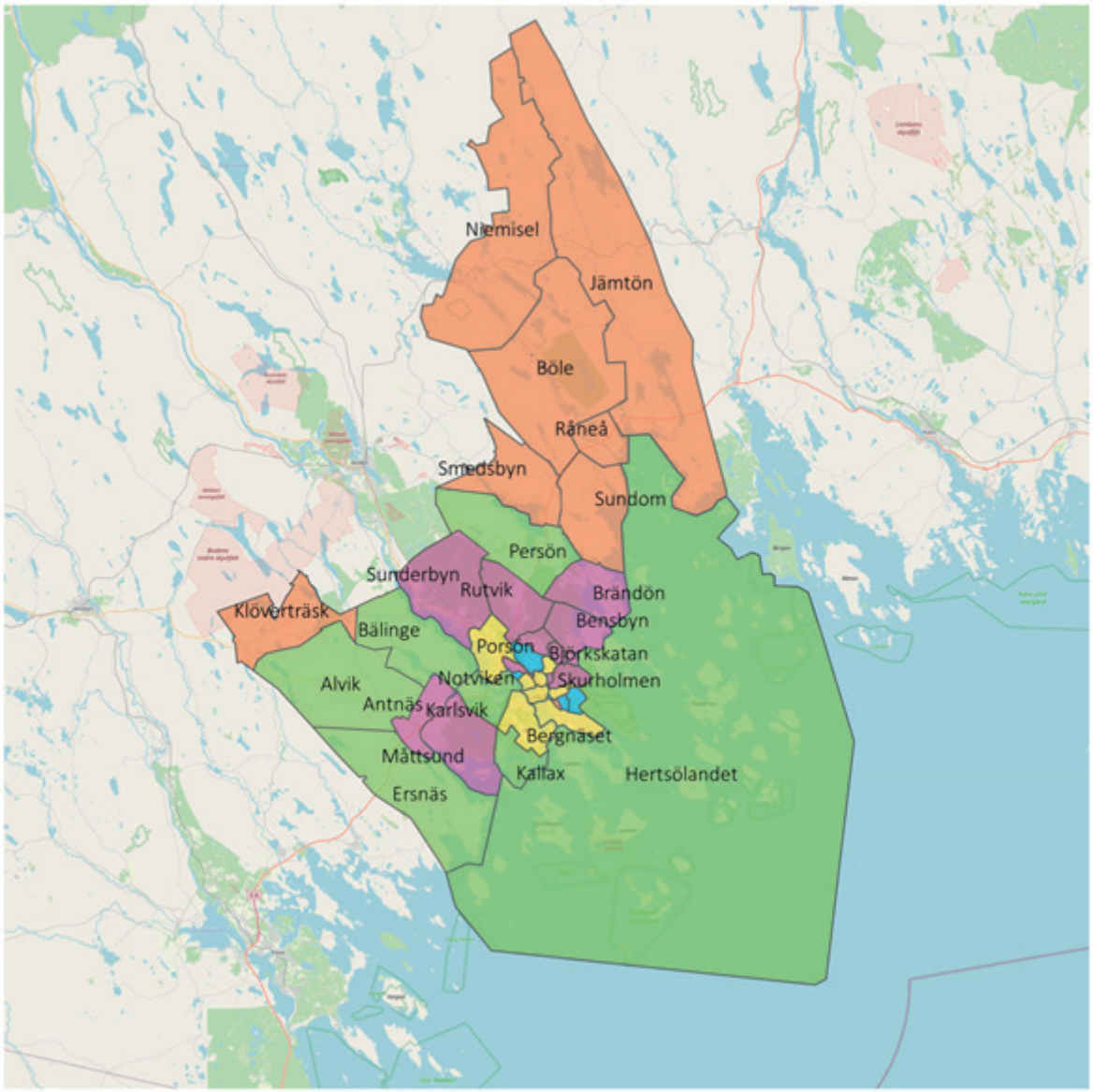

Lokal lägesbild

Lokal trygghetsundersökning 2023

Undersökningen genomfördes hösten 2023. Samma undersökning har även genomförts 2006, 2009, 2012, 2016 och 2019. Frågeformuläret gick ut till 3 600 boende i Luleå kommun mellan 16–85 år, jämnt fördelade på tolv bostadsområden/kommundelar: Bergnäset, Björkskatan, Centrum, Gammelstad, Hertsön, Norrbyarna, Notviken, Porsön, Råneå, Sunderbyn, Sörbyarna och Örnäset. Svarsfrekvensen var 61 procent.

Resultatet visar följande:

- De boende i Luleå kommun upplever få problem i jämförelse med de flesta andra kommuner i Sverige.
- Luleå kommuns problemindex är 1,38 på en skala 0-6, där 0 motsvarar närmast obefintliga problem och 6 motsvarar alarmerande påtagliga problem. Luleå kommuns resultat kan anses vara mycket bra år 2023 och ett av de bättre värden som en kommun noterat i Sverige mellan åren 1997 – 2023, särskilt med tanke på kommunens storlek.
- Undersökningen visar att kommunen som helhet i stort sett saknar allvarliga kontinuerliga ordningsstörningar, de fåtal som finns återfinns i vissa kommundelar.
- Undersökningen visar på en låg brottsutsatthet vad gäller mängdbrott för kommunen som helhet och kan sägas ha reducerats med minst 30 % under 2000-talet. Ett område avviker dock negativt i detta sammanhang
- Även utsatthet för våld har reducerats sedan 2019 och ligger på låga nivåer.
- Vad gäller ”trygg ensam sent på kvällen utomhus”, ”otrygg ensam sent på kvällen utomhus” och ”rädsla för speciella personer” har resultatet förbättrats sedan 2019 och ligger på bra nivåer för kommunen som helhet. Ett område avviker dock negativt i detta sammanhang.
- Andelen kritiker av polisens lokala arbete i bostadsområdena är mycket låg sedan 2019 och är nu anmärkningsvärt låg även i nationell jämförelse.
- De upplevda problem som kommuninvånarna lyfter fram är framförallt hastighetsöverträdelser, buskörning och missbruksproblematik.
- Fler kvinnor än män uppfattar problem.
- Boende i hyresrätt uppfattar problem i större utsträckning än boende i bostadsrätt och villa.

Problemindex för respektive kommundel visar generellt på låga nivåer av problemobservationer. Av följande tabell framgår att det är två områden som ligger jämförelsevis högt i förhållande till övriga kommundelar.

Kommundel / År	2023	2019	2016	2012	2009	2006	Kommentar 2019 jfr 2023
Luleå kommun	**1,38**	**1,40**	**1,43**	**1,52**	**1,56**	**2,03**	**Oförändrat**
Bergnäset	1,35	1,63	1,49	1,13	1, 16	1,28	Förbättrat efter ökning 2016–2019
Björkskatan	0,65	1,14	1,63	1,42	1,45	2.39	Mycket lågt värde
Centrum	1,46	1,49	1,49	1,48	1,55	e.u.	Stabilt lågt i varje mätning
Gammelstad	1,32	1,34	0,97	1,13	1,35	e.u.	Stabilt
Hertsön	2,16	2,06	1,46	1,65	2,23	2,94	Två år i rad högt för Luleå
Norrbyarna	0,97	1,17	e.u.	e.u.	e.u.	e.u.	Lågt värde
Notviken	1,35	1,63	1,49	1, 38	1,50	e.u.	Förbättrat
Porsön	2,24	1,89	e.u.	e.u.	e.u.	e.u.	Högt för Luleå
Råneå	0,95	1,49	1,26	1,94	1,44	1,72	Lågt värde
Sunderbyn	1,14	0,83	0,97	1,13	0,91	e.u.	Fortsatt lågt värde om än högre
Sörbyarna	0,73	1,14	e.u.	e.u.	e.u.	e.u.	Mycket lågt värde
Örnäset	1,46	1,54	1,29	1,81	1,72	e.u.	Stabilt

Nationell trygghetsundersökning (NTU) 2023

Den nationella trygghetsundersökningen genomförs årligen av Brottsförebyggande rådet (BRÅ) och resultatet presenteras för kommunen som helhet. Frågorna som ställs i enkäten rör utsatthet för brott, otrygghet och oro för brott samt förtroende för rättsväsendet. I jämförelse med den lokala trygghetsmätningen har NTU färre respondenter som besvarat enkäten; 1 082 stycken har medverkat under insamlingsperioden 2021/2022.

Vad gäller upplevda problem tar undersökningen upp

- Skadegörelse i det egna bostadsområdet
- Klotter i det egna bostadsområdet
- Fortkörning i det egna bostadsområdet
- Störande körning i det egna bostadsområdet
- Personer påverkade av alkohol eller droger i det egna bostadsområdet
- Öppen narkotikahandel i det egna bostadsområdet
- Cykelstölder, självrapporterad utsatthet
- Kortbedrägerier, självrapporterad utsatthet
- Försäljningsbedrägerier, självrapporterad utsatthet
- Personrån, självrapporterad utsatthet
- Sexualbrott, självrapporterad utsatthet
- Misshandel, självrapporterad utsatthet

Sett till en treårsperiod ligger de flesta resultat ganska stabilt sedan 2018/2019 utan några större svängningar och i regel något bättre än i jämförelse med riket som helhet. En noterbar försämring gäller störande körning där 11 % anger det som ett problem i det egna bostadsområdet 2021/2022 i jämförelse med 7 % år 2019/2020.

Medborgarundersökningen 2023

SCB:s medborgarundersökning genomförs årligen och innehåller bl a frågor rörande trygghet/otrygghet, oro för brottsutsatthet och i vilken utsträckning man upplever vissa problem. Vad gäller upplevelse av problem ställs frågorna i ett kommunperspektiv till skillnad mot NTU:n där frågorna ställs utifrån bostadsområdesperspektiv. Antal respondenter i 2023 års undersökning uppgick till 524 personer.

Vad gäller upplevda problem i kommunen ställs frågor kring

- Personer eller gäng som bråkar eller stör
- Personer som är påverkade av alkohol eller narkotika
- Narkotikahandel
- Våldsbrott
- Inbrott eller stöld
- Störande trafik med motorfordon
- Hot och trakasserier på nätet
- Bristande eller trasig belysning
- Skadegörelse eller klotter
- Nedskräpning

Resultaten i dessa frågor är uteslutande positiva i den meningen att det antingen skett en positiv utveckling sedan föregående år eller att kommunen uppvisar siffror som tillhör de 25 % av kommunerna som har bäst resultat. Narkotikahandel, inbrott/stöld och nedskräpning är de områden som får sämst resultat i jämförelse med övriga upplevda problem.

Effektiv Samordning för Trygghet (EST)

Luleå kommun, Polisen och det allmännyttiga bostadsbolaget Lulebo arbetar sedan 2021 tillsammans utifrån samverkansmodellen Effektiv Samordning för Trygghet (EST). I Luleå innebär detta kontinuerlig inrapportering av faktorer och händelser som bedöms kunna påverka känslan av trygghet i det offentliga rummet. Luleå kommuns och Lulebo:s verksamheter rapporterar in faktorer/händelser via en GIS-lösning och Polisen rapporterar in anmälda brott som bedöms vara relevanta för EST. Parterna har veckovisa möten kring vad som inrapporterats för att följa utvecklingen i kommunen och möjliggöra åtgärder i ett tidigt skede.

Följande karta visar rapporterade faktorer/händelser 2022-2023 vilket indikerar att det finns vissa områden med högre koncentration av vissa brott och sådant som kan påverka tryggheten negativt.

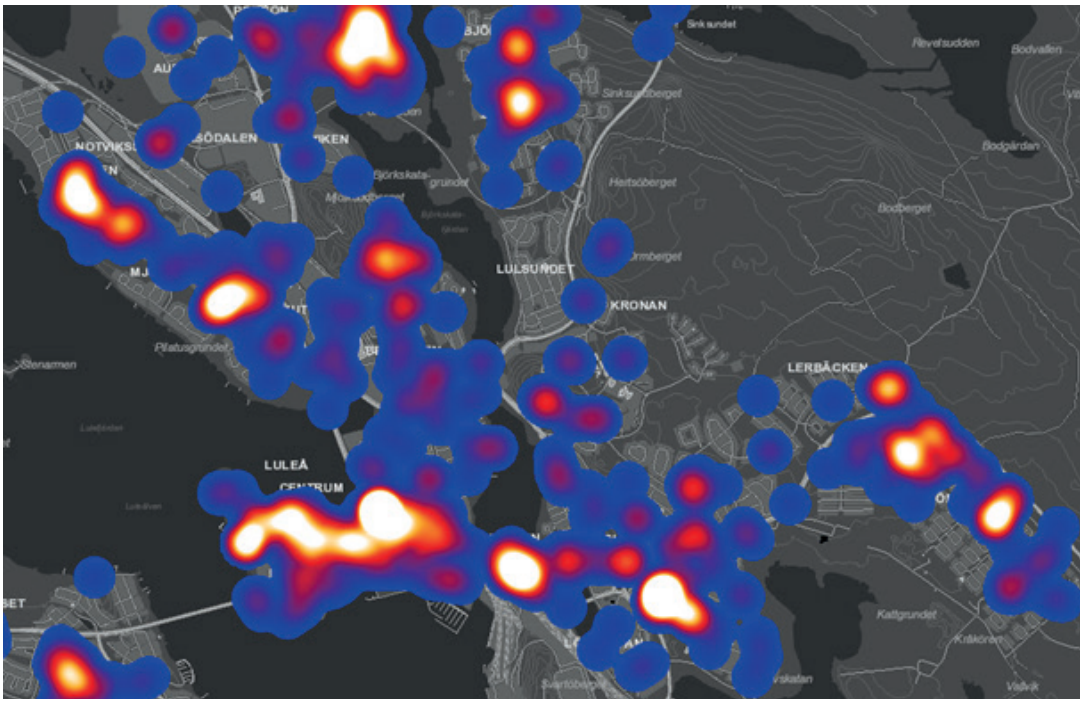

Bland de områden med högst koncentration kan nämnas Centrum, Porsön, Tuna, Mölkudden, Malmudden, Örnäset, Hertsön, Bergnäset och Gammelstad. Majoriteten av samtliga rapporter avser skadegörelse och klotter. Kommundelar utanför centralorten har få inrapporterade händelser.

Även om EST-rapporteringen infördes redan 2021 pågår alltjämt implementeringsarbete för att öka rapporteringen. Bland annat finns utvecklingspotential att öka rapporteringen i andra kommundelar än centralorten samt att få fler relevanta verksamheter generellt att bidra i rapporteringen.

Anlagda bränder

EST-rapporter om anlagda bränder är få till antalet. Av räddningstjänstens egna rapporteringssystem framgår följande avseende förmodade anlagda bränder fördelat på olika miljöer:

Brand eller brandtillbud, inom eller utomhus, förmodad avsiktlig	2021	2022	2023
Förskola, skola	3	5	4
Idrott, bad eller motion	0	1	2
Kyrka, moské eller motsvarande	0	1	1
Kontor eller förvaltning	0	0	0
Parkeringshus	0	1	0
Parkeringsplats	3	2	0
Väg eller gata	2	0	2
Grönområde	0	2	2
Skog eller mark	1	1	3
Annan utemiljö	0	2	2
Vanligt boende	1	0	2

I vissa fall rapporteras att det ej gått att bedöma om branden/tillbudet var avsiktligt eller ej. Under 2023 rapporterades två bränder/tillbud på skola, tre i skog eller mark, en i annan utemiljö samt en i vanligt boende som ej gick att bedöma. Sammantaget visar rapporteringen under perioden 2021-2023 att det är förskole- och skolmiljöer som har flest bränder/tillbud där händelsen förmodas vara avsiktlig.

Anmälda brott och brottsutveckling

Det totala antalet anmälda brott i Luleå minskar marginellt de senaste åren (2021-2023).

- Minskning sker på områdena skadegörelse, rån, tillgrepp, och bedrägerier och trafikbrott.
- Våld i offentlig miljö ökar från 2022 och är åter på samma nivå som 2021 och här är det huvudsakligen unga män som är brottsoffer och brotten sker utomhus.
- När det gäller anmälda brott i parrelation så ökar de och här är det kvinnor som är i majoritet som brottsoffer och de sker i stor grad inomhus. I Luleå anmäls dubbelt så många brott i parrelation som våld i offentlig miljö.
- Antalet anmälda brott i släktskap/familj ökade från 2021 till 2022 för att sen minska 2023. Som jämförelse anmäldes ca 200 brott i parrelation och 40 brott i släktskap/familj.
- Våld mot barn är ett område där antal anmälda brott ligger kvar i samma nivå över tid, ca 100 brott per år.
- Tillgreppsbrotten fortsätter att minska, inklusive antalet fullbordade inbrott i villa/radhus, och det vanligaste brottet inom kategorin är inbrott i källare eller vindsutrymmen.
- Bedrägerierna minskar på helheten i Luleå kommun, vilket de inte gör i ett nationellt perspektiv, men brott genom social manipulation ökar.
- Antalet anmälda narkotikabrott har ökat med knappt 200 mellan åren 2021-2023. Ökningen är dock svårtolkad eftersom statistiken till stor del speglar polisens arbete mot denna brottslighet.

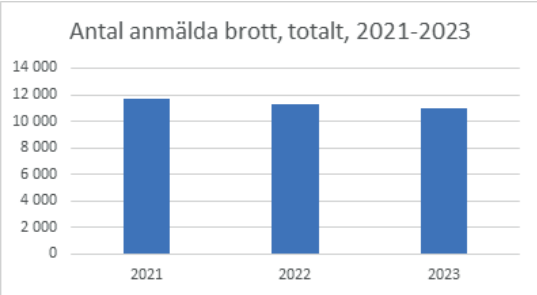

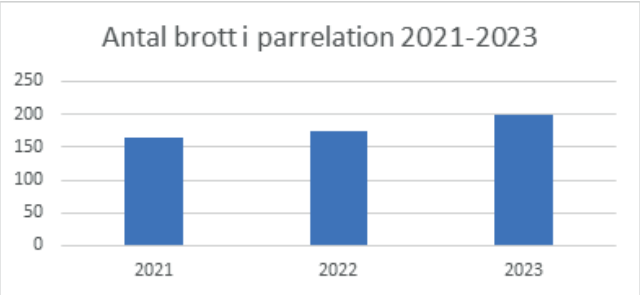

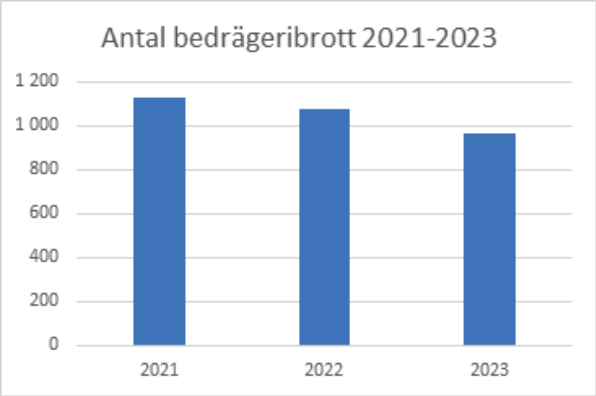

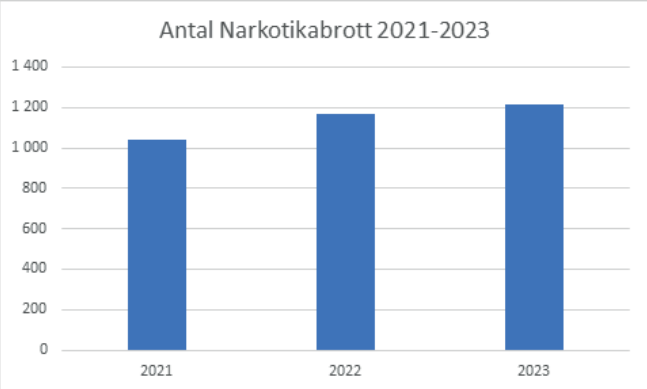

Övrig lokal information

Beredningsgrupp trygghet och brottsförebyggande

Beredningsgruppen består av representanter för olika förvaltningar samt Polisen. Gruppen träffas månadsvis för att dela lägesbild och vid behov samordna insatser. Under 2023 har behov och insatser främst varit kopplat till grupper av unga i riskzon eller som det finns oro kring samt händelser och trender bland unga, ex-vis kraftigt normbrytande beteenden, boffning, vejpning och kränkningar på sociala medier genom s k ”exposed-konton”. En stor del av insatserna från skola, socialtjänst, polis och fritidsgårdar har rört oro kring en gruppering av unga med bl a kraftigt normbrytande beteenden. Sammantaget är erfarenheten från beredningsgruppen att händelser inte nödvändigtvis är knutna till ett särskilt område, snarare att det rör sig över hela kommunen men främst inom centralorten. Bedömningen är att behovet av ett aktivt arbete med denna typ av problematik kommer att kvarstå under lägesbildsperioden.

I vissa delar av centralorten samt i Centrum finns platser där det återkommande har förekommit ordningsstörningar och/eller otrygghetsskapande beteenden, främst kopplat till missbruksproblematik samt grupper av unga i riskzon.

Arbetet samordnas av kommunens brottsförebyggande samordnare och kommunens preventionssamordnare (tillika ANDTS-samordnare).

Fastighetsägarforum för trygghet

Luleå kommun och Polisen har sedan 2021 kvartalsvisa träffar med fastighetsägare, bl a för att dela lägesbilder och möjliggöra samordning av insatser. Utifrån dessa träffar kan följande punkter lyftas fram:

- Klotter och skadegörelse har vanligtvis en tydlig uppgång under maj månad sett till polisanmälningar, men fastighetsägarna upplever att det är ganska jämt fördelat över året.
- Inbrott i källare och vindsutrymmen ökar under den mörkare/kalla perioden av året.
- Det finns en problematik med personer som tar sig in för att sova i trapphus, källare och allmänna utrymmen under den kallare perioden av året. Problematiken finns i de flesta hyreshusbestånd i centralorten.
- Olovlig andrahandsuthyrning förekommer men i vilken utsträckning är något oklart. Det är en problematik som i dagsläget är svår att ha kontroll över. Med hänsyn till samhällsomställningen och samhällsutvecklingen i övrigt ökar riskerna för olovliga andrahandsuthyrningar.

ANDTS-undersökning 2022 (Alkohol, Narkotika, Dopning, Tobak, Spel om pengar)

En drogvaneundersökning genomfördes under oktober-november 2022 i årskurs 9 och årskurs 2 på gymnasiet, i kommunala och fristående skolor. Svarsfrekvensen var 76 % i åk 9 och 55 % åk 2. En jämförelse har gjort med resultaten från 2007, 2011, 2015 och 2017 års lokala drogvaneundersökningar.

Undersökningen visar att alkoholanvändandet, cigarrettrökningen och användandet av tobakssnus har minskat från 2007 och fram till 2022. Användandet av nikotinsnus (vitt snus) och e-cigaretter finns det ingen jämförelsedata på men utifrån undersökningen kan det konstateras att det är mer vanligt hos flickor än pojkar. Nationellt syns en ökning av vitt snus och e-cigaretter samt att det ökar i popularitet och marknadsförs tydligt mot unga personer.

Sniffning/boffning och lustgasanvändande är enligt undersökningen inte omfattande i Luleå kommun men preparaten är lättillgängliga, trendberoende och kan leda till allvarliga skador vilket gör det viktigt att vara observanta på signaler kring eventuell användning.

PWO och liknande kosttillskott används i relativt hög utsträckning av unga enligt undersökningen. Utifrån brist på kontroll av innehåll och biverkan är det viktigt att vara observant på produkterna och användningen av dessa. Det finns också indikationer på att risken att använda dopingpreparat ökar då man använt PWO.

Narkotikaanvändandet har legat stabilt sedan 2007 enligt undersökningen. Av de som använt narkotika är det vanligare att pojkarna använt cannabis och att flickorna använt annan narkotika. Faktorer som ökar risken att prova narkotika är rökning av cigaretter och e-cigaretter, att ha vänner som använder cannabis, alkoholanvändning, vara otrygg och missnöjd.

Spel om pengar är vanligare bland pojkar och ökar då de kommit upp i gymnasieåldern. Det är generellt vanligast att spelandet sker online. Det är viktigt att följa utveck-

lingen kring spel om pengar bland unga då forskning pekar på att riskabelt spelande i ungdomen ökar riskerna för dåligt psykiskt mående, social problem och spelberoende i vuxen ålder.

Det förebyggande arbetet samordnas av kommunens preventionssamordnare/ ANDTS-samordnare.

Våldsbejakande extremism

Under hösten 2021 tog en arbetsgrupp bestående av representanter från olika kommunala förvaltningar, Luleå lokaltrafik, Lulebo och Polisen fram en lokal lägesbild samt en aktivitetsplan avseende våldsbejakande extremistmiljöer i Luleå kommun. Den kartläggning som gjordes visade inte på någon hög förekomst av eller stora problem med våldsbejakande extremistiska miljöer i kommunen. Det som generellt hade inrapporterats var förekomst av flygblad, affischering och klotter som främst kan kopplas till sympatier med högerextrem extremistmiljö.

Kartläggningen visade vidare att vissa verksamheter som arbetar nära invånarna ute i samhället upplever att det är vanligt att stöta på personer med olika yttringar som tyder på sympatier med den högerextremistiska miljön. Vidare att det emellanåt förekommer situationer som tyder på förekomst av hederskultur, vilket kan utgöra en del av en riskbild kopplat till extrema åsikter och handlingar inom den våldsbejakande islamistiska miljön.

Den samlade bilden var att utåtriktade aktiviteter inom den högerextrema miljön sett till en ettårscykel ökar under våren, att det ökar vid särskilda manifestationer för jämlikhet (exempelvis Pride) samt att det ökar under ett valår. Den vänsterextrema miljön ger sig oftast till känna som en reaktion på utåtriktade aktiviteter inom den högerextrema miljön, såsom vid parader och demonstrationer.

På nationell nivå gör SÄPO i sin årsrapport 2023/2024 bedömningen att Sverige befinner sig i ett allvarligt säkerhetspolitiskt läge, bl a med hänsyn till Rysslands krig mot Ukraina och striderna mellan Hamas och Israel. Attentatshotet mot Sverige kommer i första hand från våldsbejakande islamistisk extremism och våldsbejakande högerextremism. Hotet kommer främst från ensamagerande. Utvecklingen visar enligt SÄPO på en viss ökning av försök till vägledda attentat från utlandet. Vidare att attentatshotet även består av individer med en mer blandad extremistisk ideologi, där inslag av konspirationsteorier och antistatliga budskap är vanligt förekommande. Enligt SÄPO kommer det allvarliga säkerhetspolitiska läget sannolikt att bestå under en längre tid och påverka hotet från såväl främmande makt som våldsbejakande extremism. Kommunens brottsförebyggande samordnare är tillika samordnare mot våldsbejakande extremism.

Orosanmälningar

Orosanmälningar till socialtjänsten avseende barn/unga 0-20 år har ökat under perioden 2021-2023, från totalt 2 622 år 2021 till 3 707 år 2023. Orosanmälningar rörande flickor har ökat med 769; från 1 228 till 1 997. Orosanmälningar rörande pojkar har ökat med 316; från 1 394 till 1 710.

Kostnader för skadegörelse

Kostnader för skadegörelse inklusive klotter har efterfrågats från infrastruktur- och serviceförvaltningen samt de kommunala bolagen. Det förekommer i dagsläget inte någon särskild redovisning av dessa kostnader vilket gör att kommunen och bolagen endast kan uppskatta vad som är knutet till skadegörelse. Även om det handlar om kvalificerade beräkningar för dessa kostnader blir det vanskligt att följa kostnadsutvecklingen över tid så länge som skadegörelse inte redovisas på ett sätt som gör att en uppföljning blir tillförlitlig.

Infrastruktur- och serviceförvaltningen uppskattar att kostnaderna för skadegörelse inklusive klotter uppgick till ca 2 257 tkr år 2020, ca 1 813 tkr år 2021 och ca 1 990 tkr år 2022.

Lulebo uppskattar kostnaderna till 2 500 tkr år 2021, 1 900 tkr år 2022 och 2 300 tkr år 2023.

Lumire uppskattar att kostnaderna ligger på ungefär samma nivå över perioden 2021-2023; ca 40 000 kr per år.

Analys och slutsatser

Den samlade lägesbilden visar både på faktisk brottslighet och risker för brottslighet. Det förebyggande arbetet behöver inriktas på att adressera både den problematik som redan finns och de risker som uppstår i och med samhällsomvandlingen och samhällsutvecklingen i övrigt. Genom det löpande lägesbildsarbetet på vecko-, månads- och kvartalsbasis finns förutsättningar att kontinuerligt följa utvecklingen av brott och risker. Vidare ger det möjlighet att löpande värdera och omvärdera prioriteringar och insatser med hänsyn till problemens och riskernas beskaffenhet och storlek. Sammantaget pekar lägesbilden mot behov av att adressera följande risk- och problemområden:

- Entreprenörsbostäder
- Arbetskraftskriminalitet
- Organiserad brottslighet
- Välfärdsbrott
- Olovlig andrahandsuthyrning
- ANDTS

- Unga i riskzon
- Våldsbejakande extremism
- Områden med ordningsstörningar och/eller otrygghetsskapande beteenden
- Brott i parrelation, fokus på mäns våld mot kvinnor
- Skadegörelse inklusive klotter
- Inbrott
- Övrig brottslighet, social oro m m

Den samlade lägesbilden visar att Luleå kommun behöver vara proaktiva och aktivt arbeta förebyggande i ett så tidigt skede som möjligt för att adressera risker och problem inom flera områden. Samtliga identifierade risk- och problemområden innebär att det förebyggande arbetet måste ske genom intern och extern samverkan, både inom kommunkoncernen och med externa aktörer inklusive näringsliv och civilsamhälle. Därför är det nödvändigt att kontinuerligt utveckla och stärka gemensamma processer och en samsyn att det brottsförebyggande arbetet är en gemensam angelägenhet för hela kommunkoncernen.

Åtgärdsplan

Det förebyggande arbetet utgår ifrån, men är inte begränsat till, ett antal samverkansforum:

- Styrgrupp för Samverkansöverenskommelsen mellan kommunen och Polisen
- Effektiv Samordning för Trygghet (EST)
- Beredningsgrupp för trygghet och brottsförebyggande
- Arbetsgrupp ANDTS
- Arbetsgrupp Välfärdsbrott
- Fastighetsägarforum för trygghet

Ytterligare samverkansforum, konstellationer och arbetsgrupper förekommer och kan bildas utifrån såväl det löpande utvecklingsarbetet som förändringar i lägesbilder och eventuella händelser i övrigt. I relevanta sammanhang identifieras möjliga synergier för att fylla mellanrum och stärka befintliga arbeten.

Kommunens resurser för samordning av det brottsförebyggande arbetet är koncentrerat till en tjänst inom socialförvaltningen som har i uppdrag att arbeta kommunövergripande. Vidare har kommunen inom socialförvaltningen en preventionssamordnare med inriktning barn och unga, tillika ANDTS-samordnare, som i vissa delar arbetar med angränsande frågor. Kommunstyrelseförvaltningen erbjuder strategiskt stöd inom det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande området. Framgångar i brottsförebyggandet är beroende av ett gemensamt ansvarstagande inom kommunkoncernen vad gäller att bidra i arbetet och att bidra med åtgärder

Risk/Problem	Åtgärd	Tidplan	Ansvarig	Kommentar
Entreprenörsbostäder	1. Löpande avstämningar med projektledare för planarbetet samt Polisen 2. Bistå med brottsförebyggande perspektiv i arbetet	Löpande	Socialförvaltningen/ Brottsförebyggande samordnare	I dagsläget på planeringsnivå vad gäller upplåtelse av mark för entreprenörsbostäder.
Arbetskraftskriminalitet	1. Utveckla myndighetsöverskridande samverkan 2. Genom samverkansytor och kontakter bevaka utvecklingen	1. 2024-2025 2. Löpande	Socialförvaltningen/ Brottsförebyggande samordnare	Införande av Lokal Operativ Samverkan (LOS) utreds 2024.
Organiserad brottslighet	1. Genom samverkansytor och kontakter (ex-vis EST, Beredningsgrupp, Välfärdsbrottsgrupp) bevaka utvecklingen 2. Vid behov bildande av arbetsgrupper för förebyggande insatser	Löpande	Socialförvaltningen/ Brottsförebyggande samordnare	Utvecklingsarbete pågår inom Inköp och Upphandling avseende kontroll och uppföljning av leverantörer samt underleverantörer
Välfärdsbrott	1. Genomlysa förmåga att upptäcka, förebygga välfärdsbrott 2. Utvecklingsarbete mot bakgrund av genomlysningen	1. 2024 2. 2024-2025	Kommunledningsförv/ Strateg samhällsomställningskontoret	Införande av Lokal Operativ Samverkan (LOS) utreds 2024.
Olovlig andrahandsuthyrning	1. Bevaka utvecklingen genom fastighetsägarforumet och EST 2. Stötta fastighetsägare efter behov genom samordning av förebyggande insatser	1. Löpande 2. 2024	Kommunledningsförv/ Strateg samhällsomställningskontoret	
ANDTS	1. Aktuell lägesbild upprätthålls och förebyggande insatser genomförs och följs upp	1. Årlig process	Socialförvaltningen/ preventionssamordnare	Arbete sker genom arbetsgrupp bestående av representanter från olika förvaltningar, Regionen, LTU och Polisen

Risk/Problem	Åtgärd	Tidplan	Ansvarig	Kommentar
Unga i riskzon	1. Genom samverkansytor och kontakter (ex-vis EST, Beredningsgrupp) upprätthålla aktuell lägesbild 2. Preventionsinsatser utifrån aktuell lägesbild och händelser 3. Kunskapshöjande insatser för relevanta verksamheter avseende gängkriminalitet	1. Löpande 2. Löpande 3. 2024	Socialförvaltningen/ Brottsförebyggande samordnare, Preventionssamordnare	Projekt fältverksamhet pågår inom socialförvaltningen under 2024 för att bygga upp en stadigvarande verksamhet med start 2025. Projekt Prevention i samverkan (PiS) pågår 2022-2025 mellan skola och socialtjänst. Fokus på tidig upptäckt av unga i grundskoleålder som riskerar en ogynnsam utveckling.
Våldsbejakande extremism	1. Framtagande av ny lokal lägesbild 2. Införliva lokal lägesbild och aktiviteter i nästkommande samlade lägesbild och åtgärdsplan	2024-2025	Socialförvaltningen/ Brottsförebyggande samordnare	
Ordningsstörningar	1. Genom samverkansytor och kontakter (ex-vis EST, Beredningsgrupp) upprätthålla aktuell lägesbild 2. Vid behov bildande av arbetsgrupp för orsaksanalys, åtgärder och uppföljning 3. Söka tillstånd för ordningsvaktsområde på relevanta ytor i Centrum	1. Löpande 2. Löpande 3. 2024	Socialförvaltningen/ Brottsförebyggande samordnare	
Brott i parrelation, fokus på mäns våld mot kvinnor	1. Undersöka mellanrum och främja samverkan	Löpande	Socialförvaltningen/ Brottsförebyggande samordnare	
Skadegörelse, inklusive klotter	1. Bevaka utvecklingen genom EST, Beredningsgrupp och fastighetsägarforumet. 2. Stötta fastighetsägare och andra aktörer efter behov genom samordning av förebyggande insatser 3. Undersöka förutsättningar att förbättra kostnadskontrollen avseende skadegörelse	Löpande	Socialförvaltningen/ Brottsförebyggande samordnare	Avseende kommunens fastigheter sker löpande arbete av Infrastruktur- och service-förvaltningens samordnare mot klotter

Risk/Problem	Åtgärd	Tidplan	Ansvarig	Kommentar
Inbrott	1. Upprätthålla aktuell lägesbild genom EST, Beredningsgrupp och fastighetsägarforumet. 2. Vid behov bildande av arbetsgrupp för orsaksanalys, åtgärder och uppföljning.	Löpande	Socialförvaltningen/ Brottsförebyggande samordnare	
Övrig brottslighet, brottsutveckling, social oro, utvecklingsarbete m m	1. Genom EST, Beredningsgrupp, Fastighetsägarforum, Välfärdsbrottsgrupp och andra relevanta samverkansytor och kontakter bevaka utvecklingen och upprätthålla aktuell lägesbild samt förmåga att vidta åtgärder på kort och lång sikt. 2. Vid behov bildande av arbetsgrupp för orsaksanalys, åtgärder och uppföljning. 3. Fortsatt utvecklings- och implementeringsarbete avseende EST. 4. Utveckla samverkan med andra offentliga aktörer, civilsamhället och näringslivet i syfte att stärka lägesbildsarbetet och förmåga att vidta effektiva åtgärder	Löpande	Socialförvaltningen/ Brottsförebyggande samordnare	

Kommunikationskontoret, Luleå kommun • 2024

LULEÅ KOMMUN

Luleå kommun, 971 85 Luleå
Tel: 0920-45 30 00. E-post: lulea.kommun@lulea.se

Kommunstyrelsens arbetsutskott

2025-11-03

Innehåll

Motion (SD) om handlingsplan för hederskultur

Motion

Dexter Krokstedt (SD) har lämnat in en motion om handlingsplan för hederskultur. Motionen har anmälts vid kommunfullmäktige 2025-01-27 § 2.

Motionären skriver att hedersrelaterat våld har ökat i samhället och yrkar därför:

- att Luleå kommun inför en kommunövergripande handlingsplan gentemot hedersrelaterat våld- och förtryck.
- att Luleå kommun kartlägger den omfattning som unga drabbas av hedersrelaterat våld- och förtryck.

Innehåll

Motion (SD) om handlingsplan för hederskultur

Socialförvaltningens yttrande

Luleå kommun har en övergripande sammanhållande lägesbild för våldsbejakande extremism (VBE). Inom ramarna för den ovan nämnda lägesbilden omnämns hedersrelaterat våld- och förtryck.

En gemensam revidering av den kommunala lägesbilden och åtgärdsplanen har påbörjats under 2025. Deltagande parter är förutom Socialförvaltningen även Kultur-fritidsförvaltningen, Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen, Kommunstyrelseförvaltningen samt Polismyndigheten.

Ambitionen är en förstärkning och samordning av **preventiva**, **förhindrande**, **skyddande** och **hanterande** insatser för att motverka hedersrelaterat våld- och förtryck och våldsbejakande extremism i sin helhet.

Innehåll

Motion (SD) om handlingsplan för hederskultur

Socialförvaltningens yttrande

Under år 2023 infördes lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. I enlighet med detta sammanställs återkommande en samlad lägesbild och åtgärdsplan avseende brottsligheten inom Luleå kommun.

I kartläggningen återfinns bland annat polisens data avseende anmälda brott i parrelation samt släktskap/familj. Antalet anmälda brott i släktskap/familj ökade från 2021 till 2022 för att sen minska 2023. Som jämförelse anmäldes ca 200 brott i parrelation och 40 brott i släktskap/familj.

Vidare samverkar länets 14 kommuner i frågan om hedersrelaterat våld. Samarbetet sker i strukturerad form via kompetensteamet Una. Här följs det hedersrelaterade våldets omfattning på individnivå. Socialförvaltningen i Luleå kommun har en samordnande funktion.

Socialförvaltningen anser att det finns fördelar att inkludera hedersrelaterat våld i planen för våldsbejakande extremism och i de fördjupade lägesbilderna då det ger en bättre helhetssyn och kan påvisa samband.

LULEÅ KOMMUN

§ 189

Nämndsinitiativ (SD) Inrätta en kriskommission för Luleå kommuns resultat i företagsrankingen

Ärendenr 2025/1588-1.1.1.5

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att nämndinitiativet får ställas.

Sammanfattning av ärendet

Dexter Krokstedt (SD) har lämnat in ett nämndinitiativ till kommunstyrelsen om att inrätta en kriskommission för Luleå kommuns resultat i företagsrankningen.

I nämndinitiativet föreslås följande:

- att Luleå kommun inrättar en kriskommission med extern expertis inom näringslivsfrågor och organisationsstyrning, med uppdrag att förbättra kommunens företagsklimat.
- att Luleå kommun tar fram en strategisk plan med mål och åtgärder för att förbättra företagsklimatet och höja kommunens placering i rankingen
- att Luleå kommun granskar kommundirektörens arbete med företagsklimatet och, om resultaten inte förbättras, entledigar kommundirektören.

Kommunstyrelseförvaltningen föreslår att initiativet får ställas då det ingår i kommunstyrelsens verksamhetsområde.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunstyrelsen besluta att nämndinitiativet får ställas.

Sammanträdet

Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång

Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Dialog

Dialog har förts inom kommunledningsförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Nämndinitiativ (SD) Inrätta en kriskommission för Luleå kommuns resultat i företagsrankingen, KLF Hid: 2025.10470
- Kommunstyrelsens beslut 2025-10-06 § 240, KLF Hid: 2025.10627
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande Nämndsinitiativ (SD) Inrätta en kriskommission för Luleå kommuns resultat i företagsrankingen, KLF Hid: 2025.11232

Nämndintiativ till kommunstyrelsen Luleå

Inrätta en kriskommision för Luleå kommuns resultat i företagsrankingen

Luleå kommun befinner sig i en djup kris när det gäller företagsklimatet. I Svenskt Näringslivs senaste ranking hamnade kommunen på plats 278 av 290, en position som placerar oss bland landets allra sämsta kommuner att driva företag i. Detta resultat är inget annat än skamligt och fullkomligt oacceptabelt. Undersökningen visar dessutom att både tjänstemäns och politikers attityder gentemot företagande hör till de absolut sämsta i Sverige.

Att denna attityd har tillåtits att etsa sig fast i kommunen går dock inte att skylla på våra tjänstemän i stadshuset. Det är helt och hållet Socialdemokraternas, Vänsterpartiets och Miljöpartiets fel. Genom sin inkompetens och ovilja i att förstå företagens behov har man skapat en arbetskultur där företagare misstänkliggörs istället för att lyftas upp. Verkligheten är faktiskt sådan att inget politiskt styre i modern tid har levererat ett sämre företagsklimat än det som idag upplevs i Luleå kommun. Det är uppenbart att majoritetsstyret, bestående av S, MP och V inte har det som krävs för att åtgärda problemen.

Därför föreslår Sverigedemokraterna att Luleå kommun inrättar en kriskommission bestående av extern expertis med erfarenhet av näringslivsfrågor och organisationsstyrning, med uppdrag att genomlysa kommunens katastrofala resultat och föreslå åtgärder för att vända utvecklingen.

Vidare vill Sverigedemokraterna införa en strategisk plan med syfte att förbättra företagsklimatet i Luleå kommun, och utvärdera kommundirektörens arbetsinsatser gällande företagsklimatet i Luleå. Kommundirektören i Luleå är ytterst ansvarig för att planera, leda och samordna kommunens verksamhet. Om den nuvarande kommundirektören inte förmår vända Luleå kommuns negativa företagsklimat anser Sverigedemokraterna att denne bör entledigas.

Med anledning av detta yrkar Sverigedemokraterna:

- att Luleå kommun inrättar en kriskommission med extern expertis inom näringslivsfrågor och organisationsstyrning, med uppdrag att förbättra kommunens företagsklimat.

- att Luleå kommun tar fram en strategisk plan med mål och åtgärder för att förbättra företagsklimatet och höja kommunens placering i rankingen
- att Luleå kommun granskar kommundirektörens arbete med företagsklimatet och, om resultaten inte förbättras, entledigar kommundirektören.

För Sverigedemokraterna Luleå

Dexter Krokstedt

2024-09-29

§ 240

Nämndsinitiativ (SD) om att inrätta en kriskommission för Luleå kommuns resultat i företagsrankingen

Ärendenr 2025/1588-1.1.1.5

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att nämndinitiativet får väckas och överlämnas till kommunstyrelseförvaltningen för att utreda om nämndinitiativet får ställas.

Sammanfattning av ärendet

Dexter Krokstedt (SD) har lämnat in ett nämndinitiativ till kommunstyrelsen om att inrätta en kriskommission för Luleå kommuns resultat i företagsrankningen.

I nämndinitiativet föreslås följande:

- *att Luleå kommun inrättar en kriskommission med extern expertis inom näringslivsfrågor och organisationsstyrning, med uppdrag att förbättra kommunens företagsklimat.*
- *att Luleå kommun tar fram en strategisk plan med mål och åtgärder för att förbättra företagsklimatet och höja kommunens placering i rankingen*
- *att Luleå kommun granskar kommundirektörens arbete med företagsklimatet och, om resultaten inte förbättras, entledigar kommundirektören.*

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunstyrelsen besluta att nämndinitiativet får väckas och överlämnas till kommunstyrelseförvaltningen för att utreda om nämndinitiativet får ställas.

Sammanträdet

Dexter Krokstedt (SD) väcker nämndinitiativet.

Beslutsgång

Ordföranden föreslår att nämndinitiativet får väckas och överlämnas till kommunstyrelseförvaltningen för att utreda om nämndinitiativet får ställas och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Beslutsunderlag

- Nämndinitiativ (SD) Inrätta en kriskommission för Luleå kommuns resultat i företagsrankingen, KLF Hid: 2025.10470
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande Nämndinitiativ (SD) Inrätta en kriskommission för Luleå kommuns resultat i företagsrankingen, KLF Hid: 2025.10534

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, näringslivskontoret

§ 175

Policy för styrning

Ärendenr 2024/1983-1.3.1.4

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att fastställa policy för styrning.

Sammanfattning av ärendet

I en komplex och omfattande organisation som Luleå kommunkoncern är styrning en avgörande funktion för att hålla ihop helheten.

Policyn har återremitterats och omfattar i denna version avsnitt som tydliggör benämning av dokument, vad som beskrivs var, vem som får besluta och vem som styrs.

Policyn syftar till att klargöra styrning mot Vision Luleå 2040 och bidra till en struktur för styrande dokument och uppdrag.

Förändringar jämfört med nuvarande styrning

- Tydligare styrning genom anpassningar i framåtsyftande styrdokument:
    - Vid varje mandatperiods början bedöms aktualitet av framåtsyftande styrdokument på mellanlång sikt (planer och program).
    - Den styrande majoriteten fastställer politisk inriktning som stödjer den långsiktiga styrningen och visar vad som ska prioriteras under en mandatperiod.
    - Årligen beslutas om *Mål och budget 20xx med plan 20xx-xx*. I dokumentet definieras vilka nämnder eller bolagsstyrelser som förväntas omhänderta mål utifrån styrdokument på mellanlång sikt. Det framgår även vad som förväntas utifrån den politiska inriktningen för mandatperioden som nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till utifrån sitt grunduppdrag. Samordning sker med aktualisering eller eventuellt upprättande av ägardirektiv.
- Tydliggör vilka styrande dokument kommunkoncernen använder för att beskriva förhållningssätt, ansvar och reglering.
- Tydliggör vilken funktion som fattar beslut om respektive styrande dokument och vilka som omfattas av styrningen. Rätten att fastställa

styrande dokument kan dock förändras genom beslut av reglemente, bolagsordning delegationsordning eller instruktion.
- Årlig verksamhetsplanering ska genomföras på alla nivåer inom kommunkoncernen. Omfattning och form på planen avgörs utifrån vad som är relevant för berörd verksamhet.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta att fastställa policy för styrning.

Sammanträdet
Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång
Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet
Bakgrund och syfte
Ett behov av att skapa en gemensam bild och beskrivning av hur styrningen hänger ihop har funnits under en tid. En del i detta är att klargöra förhållningssätt för styrning i Luleå kommunkoncern. De syftar till att bidra till struktur för styrande dokument och uppdrag.

Nuläge
En kartläggning visar att nuvarande styrning har utmaningar gällande tydligheten i kommunkoncernens målstyrning och kopplingen till Vision Luleå 2040. Detta har lett till många styrsignaler som upplevs svårnavigerade inom organisationen. Utmaningar finns också kopplat till grunduppdraget och relationen till förbättring och förnyelse, samt otydlighet när det gäller ansvar och handlingsutrymme dels i förhållande till politiskt beslutsfattande dels inom förvaltningsorganisationen och de kommunala bolagen.

Lösning och koncept
Beslut om *Policy för styrning* förväntas skapa värde för olika målgrupper på följande sätt:
- **Politiker i kommunen:** Tydlighet avseende nomenklatur för styrande dokument. En tydlighet som beskriver vad som finns var, vem som får besluta och vem som styrs. Policyns innehåll medför ett ökat handlingsutrymme i form av styrning på mellanlång sikt och tydligare koppling till årligen beslutade mål samt förtydligande av styruppdrag.
- **Ledningsgrupper, chefer och tjänstepersoner:** minskat antal styrsignaler, ökad tydlighet och handlingsutrymme kopplat till verksamhetsplanering och grunduppdraget.

- **De som bor, verkar och vistas i Luleå:** verksamheternas resultat utifrån ökad enhetlighet och effektivitet.

Ärendet är återremitterat från kommunstyrelsen 2025-04-07 med motiveringen att kommunstyrelseförvaltningen återkommer med förslag på en styrmodell som är harmoniserad med övrig dokumentation i Luleå kommun samt den politiska majoritetens ändringsförslag i form av strukna kapitel i dokumentet.
De strukna kapitlen finns i tidigare beslutade styrande dokument;

1. Principer för styrning, är beslutade av kommunledningsgruppen i form av ledningsprinciper där kompletterande underlag är under framtagande.
2. Kommunala uppdraget, framgår av lagar och förtydligas i reglementen och bolagsordningar. Grundläggande krav finns till exempel i grundlagarna, kommunallagen, aktiebolagslagen, offentlighets- och sekretesslagen, förvaltningslagen och diskrimineringslagen. Kommunens grunduppdrag beskrivs dessutom i speciallagar inom olika områden.
3. Vision och den hållbara utvecklingen, finns beskriven i fullmäktigebeslut *Vision Luleå 2040 & Riktningarna*. KF §2021/188.
4. Systematiskt lärande, inryms i beskrivningen av ledningsprinciper som fastställts av kommunledningsgruppen enligt punkt 1.

Dialog

Förslaget till *Policy för styrning* har utvecklats i samverkan mellan politiker och tjänstepersoner inom olika verksamheter. En projektgrupp av tjänstepersoner har arbetat tillsammans för att ta fram förslag. Dialoger har genomförts vid dels framsynsdag, där politiker och tjänstepersoner möts dels med kommunstyrelsen och på ordinarie avstämningsmöten, såsom majoritetsavstämning, gruppledarträffar och ordförandeträff. Dialog har också förts vid olika forum inom förvaltningsorganisation och bolag, såsom arenor och andra nätverk. Styrgruppen i projektet utgjordes av kommunledningsgruppen.

Beslutsunderlag

- Förslag - Policy för styrning, KLF Hid: 2025.11216
- Styrmodell för Luleå kommunkoncern, policy - korrigeringar utifrån återremiss, KLF Hid: 2025.11217
- Kommunstyrelsens beslut 2025-04-07 § 93, KLF Hid: 2025.3885
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande policy för styrning, KLF Hid: 2025.11215
- Presentation - Policy för styrning, KLF Hid: 2025.11328

LULEÅ KOMMUN

Policy för styrning

Dokumentinformation

Dokumentnamn	**Kategori**	**Publicerad**	
Policy för styrning	Förhållningssätt	☒ Hemsida	☒ Intranät
Ärendenummer	**Beslutad av**	**Beslutsdatum**	**Giltighetstid**
KLF 2024/1983	Kommunfullmäktige	2025-12-15	Minst 4 år
Dokumentägare	**Gäller för**		
Biträdande kommundirektör, Kommunstyrelseförvaltningen	Nämnder och kommunala bolagsstyrelser		

Syfte
Policyn tydliggör styrning i form av struktur för styrande dokument och uppdrag.
Uppföljning
Minst en gång per mandatperiod.
Underlag

Ersätter	
Riktlinjer styrdokument	
Ärendenummer	**Beslutsdatum**
KLF 2017/1624	2018-04-09

Innehåll

1 Inledning 1
1.1 Avgränsning 1
2 Styrning i form av dokument 1
2.1 Framåtsyftande 2
2.2 Förhållningssätt 4
2.3 Ansvar 5
2.4 Reglerande 6
3 Styrning i form av uppdrag 6
4 Avslutning 7
4.1 Genomförande 7
4.2 Uppföljning 7

1 Inledning

I en komplex och omfattande organisation är styrning en avgörande funktion för att hålla ihop helheten. Med många verksamheter, professioner, lagkrav och politisk viljeinriktning behövs ett gemensamt ramverk som stödjer framåtsyftande riktning, förhållningssätt och ansvar i genomförandet av vårt samhällsuppdrag. Policyn syftar till att klargöra förhållningssätt för styrning av Luleå kommunkoncern mot Vision Luleå 2040 och bidra till struktur avseende styrande dokument och uppdrag.

1.1 Avgränsning

Med styrning avses i denna policy en tydlighet avseende benämning av dokument, vad som beskrivs var, vem som får besluta och vem som styrs.

2 Styrning i form av dokument

Styrdokument är viktiga verktyg för att säkerställa att Luleå kommunkoncern styrs på ett effektivt och enhetligt sätt. Dokumenten hjälper till att genomföra den politiska viljan och att leda verksamheten i rätt riktning. Det finns styrdokument som kommunkoncernen själv tar fram och sådana som är lagstadgade eller har specifika krav på nationell nivå.

När nya styrdokument tas fram eller befintliga uppdateras, görs en bedömning av behovet där utgångspunkten är att de ska vara så få som möjligt – men tillräckligt många för att säkerställa en effektiv styrning. Bedömningen ska även säkerställa att styrdokumenten är användarvänliga och tillgängliga för alla användare samt beskriver hur innehållet ska följas upp. De styrande dokumenten kan kompletteras med stödjande underlag.

Vem som beslutar ett styrande dokument beror på innehållet och vilka som omfattas av styrningen. Beslut på politisk nivå ska publiceras externt och generellt vara övergripande och ge handlingsutrymme för genomförandet. De kan också vara av principiell karaktär eller innefatta politiska värderingar. Rätten att fastställa styrande dokument kan förändras genom beslut av reglemente, bolagsordning, delegationsordning eller instruktion.

	Internt riktade													Externt riktade		
Kategori	Framåtsyftande						Förhållningssätt			Ansvar				Reglerande		
Beslutsnivå	Vision	Målbild	Översiktsplan/ Program	Plan/Strategi	Mål & budget med plan/Ägardirektiv	Verksamhetsplan/ Internkontrollplan	Policy	Riktlinje	Rutin	Reglemente	Bolagsordning	Delegationsordning	Instruktion	Lokala föreskrifter	Taxor och avgifter	Kriterier
Kommunfullmäktige	•		•	•	•		•			•	•			•	•	•
Kommunstyrelse[1]								•					•			
Nämnd/bolagsstyrelse		•		•		•	•	•				•	•	•	•	•
Kommundirektör													•			
Direktör/chef inom dess ansvar						•[2]			•							

2.1 *Framåtsyftande*

Framåtsyftande styrdokument är aktiverande och syftar till att skapa förändring och utveckling inom kommunen och kommunkoncernens verksamheter. De visar riktningen och prioriteringarna för vad som ska åstadkommas.

Vision Luleå 2040 och det kommunala uppdraget utgör utgångspunkt för målstyrningen. Luleå kommunkoncern har en *Vision* och beslutas av kommunfullmäktige. Nämnd eller bolagsstyrelse kan besluta om vision för sin verksamhet i form av *Målbild*. *Översiktsplan/program* beskriver de avsikter kommunen har för utvecklingsarbetet på 4–6 mandatperioders sikt och säkerställer att vi har en långsiktig handlingsberedskap och planering. *Planer/strategier* visar ett 2–3 mandatperioders perspektiv för ambitioner inom olika ämnen eller områden. Kommunfullmäktige är beslutsinstans om planen berör flera nämnder eller bolagsstyrelser. Är planen inom en nämnds eller bolagsstyrelses ansvar beslutar respektive nämnd/bolagsstyrelse.

Vid varje mandatperiods början bedöms aktualitet av framåtsyftande styrdokument på mellanlång sikt (program och planer/strategier). Det/de styrande partiet/-erna fastställer *politisk inriktning* som stödjer den långsiktiga styrningen och visar vad som ska prioriteras under en mandatperiod.

[1] Avser kommunstyrelsens helhetsansvar. Kommunstyrelsen är även nämnd.
[2] Direktör eller chef säkerställer att verksamhetsplanering sker inom ansvarsområde.

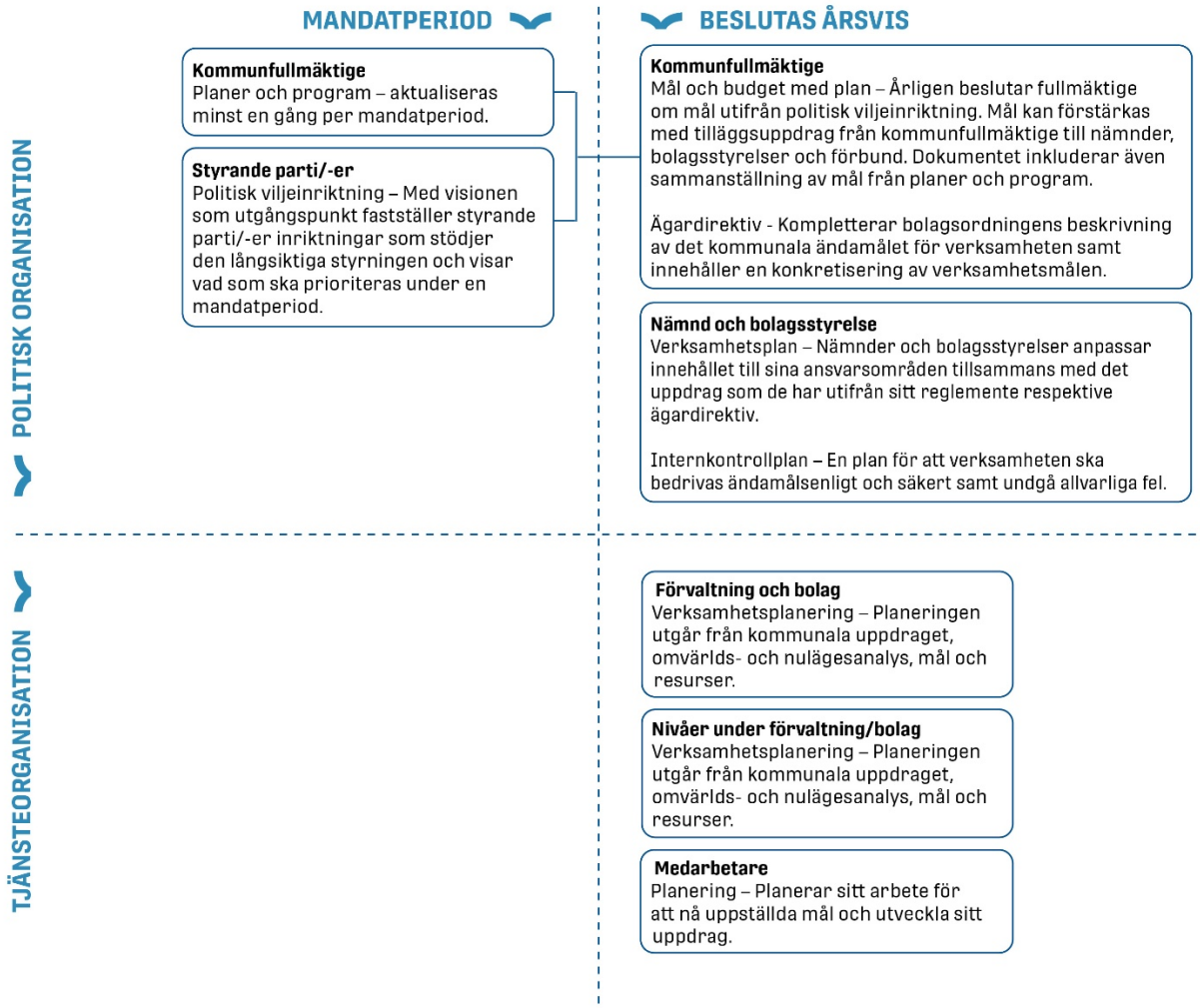

Årligen beslutas om *Mål och budget 20xx med plan 20xx-xx*. För att begränsa och förtydliga styrsignaler till verksamheten definieras vilka nämnder eller bolagsstyrelser som förväntas omhänderta mål utifrån styrdokument på mellanlång sikt. Det framgår även vad som förväntas utifrån den politiska inriktningen för mandatperioden som nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till utifrån sitt grunduppdrag. Samordning sker med aktualisering eller eventuellt upprättande av *ägardirektiv*.

Nämnder och bolagsstyrelser anpassar innehållet till sina ansvarsområden tillsammans med det uppdrag som de har utifrån sitt reglemente respektive ägardirektiv. En *verksamhetsplan* kan vara ettårig eller gälla för flera år, beroende på verksamhetens behov. Verksamhetsplan beslutas av nämnd och bolagsstyrelse. Parallellt beslutas en *internkontrollplan* för att följa att verksamheten bedrivs ändamålsenligt, säkert och undviker allvarliga fel. Årlig verksamhetsplanering ska genomföras på alla nivåer inom kommunkoncernen. Planeringen utgår från kommunala uppdraget, omvärlds- och nulägesanalys, mål och resurser.

2.2 *Förhållningssätt*

Luleå kommunkoncern behöver också normerande styrning, det vill säga hur alla ska agera i hela eller delar av kommunkoncernen.

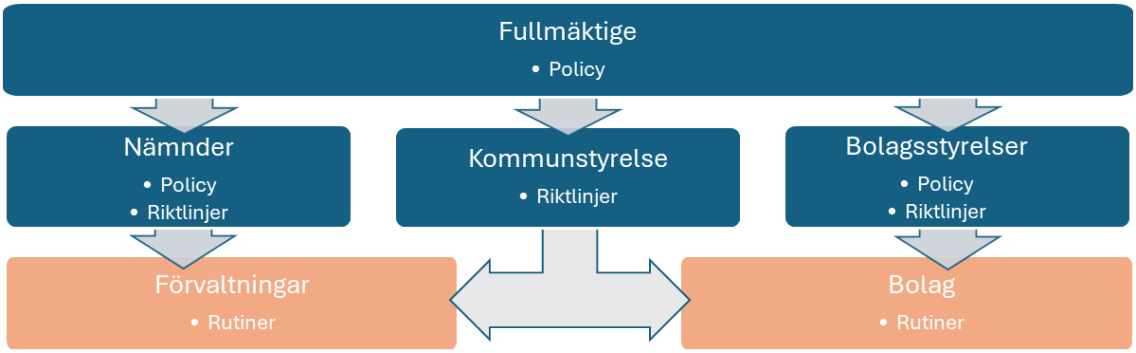

Policy hjälper genom att klargöra kommunens värdebaserade förhållningssätt till något. Policyn ska vara kortfattad och ge tydliga principer att förhålla sig till. Policyer fastställs primärt av kommunfullmäktige och riktar sig då till nämnder och bolagsstyrelser. Nämnds- eller bolagsspecifik policy antas av nämnd och bolagsstyrelse och avser dess verksamhet.

Riktlinjer ger stöd för ett visst agerande och ger ramarna som kan vara både ett golv och ett tak. De finns till för att förvaltningar och bolag ska kunna göra bedömningar och hanteringar så att handläggning blir likvärdig och korrekt. Koncern- eller kommunövergripande riktlinjer fastställs av kommunstyrelsen avseende de områden som kommunstyrelsen styr, leder och samordnar. Nämnds- eller bolagsspecifika riktlinjer antas av nämnd och bolagsstyrelse och avser dess verksamhet.

En *rutin* är en fastlagd procedur som ska utföras i en viss typ av situation. Rutiner sätter absoluta gränser för tjänstepersoners handlande och tydliggör hur en åtgärd ska genomföras eller vad som inte får göras. Syftet med rutiner är ibland att hantera krav i lagstiftning på ett specifikt utförande. Rutiner beslutas av ansvarig chef för dess ansvar.

2.3 Ansvar

Att styra och utveckla Luleå kommunkoncern är ett gemensamt ansvar för politiker och tjänstepersoner.

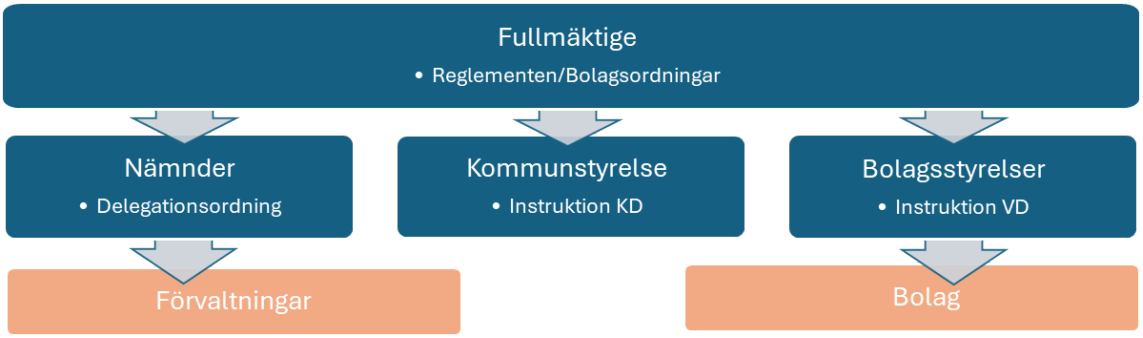

Ansvarsfördelningen inom kommunkoncernen är till stor del styrd av kommunallagen och aktiebolagslagen och regleras lokalt i styrande dokument så som reglementen, bolagsordningar, delegationsordningar och instruktioner.

Kommunfullmäktige är det högsta politiska organet och ansvarar primärt för ram- och riktningsorienterad styrning. Kommunfullmäktige fördelar ansvar genom beslut om dels *reglementen* som gäller för nämnder dels *bolagsordningar* som gäller för kommunala bolag.

Kommunstyrelsen ansvarar för att leda och samordna det gemensamma och kommunövergripande politiska arbetet och bereda frågor till kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen ska även ha uppsikt över övriga nämnders, gemensamma nämnders, kommunala bolags, kommunala stiftelsers och föreningars verksamhet samt avtalssamverkan. I Luleå kommunkoncern har kommunstyrelsen, som en del av sin uppsiktsplikt, möjlighet att tilldela nämnder och bolagsstyrelser obligatoriska riskområden. Kommunstyrelse fattar beslut om *instruktion* för kommundirektören i syfte att tydliggöra ansvar och uppgifter.

Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för verksamheten inom sina respektive områden. Nämnderna ska se till att verksamheten, såväl i egen regi som externa utövare, följer de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har satt upp. De måste säkerställa att verksamheten följer lagar och regler samt har ansvar för att det finns tillräcklig intern kontroll för att uppnå verksamhetens mål, säkerställa tillförlitlig rapportering och efterlevnad av lagar. Nämnd fattar beslut om *delegationsordning*, vilket innebär överlåtande av beslutsfunktion och beskriver vilken beslutanderätt som delegeras och till vem beslutanderätten överlåts. Bolagsstyrelse kan fatta beslut om delegation av enskilda beslut. Bolagsstyrelse fattar dessutom beslut om *instruktion* för verkställande direktör i syfte att tydliggöra ansvar och uppgifter.

Kommundirektören är Luleå kommunkoncerns ledande tjänsteperson och chef över förvaltnings- och sektorsdirektörer. Kommundirektören ansvarar för att leda och samordna kommunens angelägenheter. Kommunens ledningsgrupp, som leds av kommundirektör och samlar övriga direktörer, är ett viktigt forum för att säkerställa helhetssyn och delaktighet från kommunkoncernen. Kommundirektören fattar beslut om *instruktion* för direkt underställda direktörer i syfte att tydliggöra ansvar och förväntningar på styrning, ledning, organisering och insyn.

Chefer och medarbetare har en skyldighet att känna till och följa policys, riktlinjer, rutiner och övriga regler samt ansvar för att dessa efterlevs i verksamheten.

2.4 Reglerande

Reglerande styrdokument kan beslutas på olika politiska nivåer, vilket gör att bedömning behöver ske för respektive dokument.

Luleå kommunkoncern kan upprätta lokala föreskrifter, taxor/avgifter och kriterier som riktar sig till de som lever, verkar och vistas i Luleå. Reglerande styrdokument publiceras på lulea.se och ska formuleras tydligt för att minimera tolkningsutrymme.

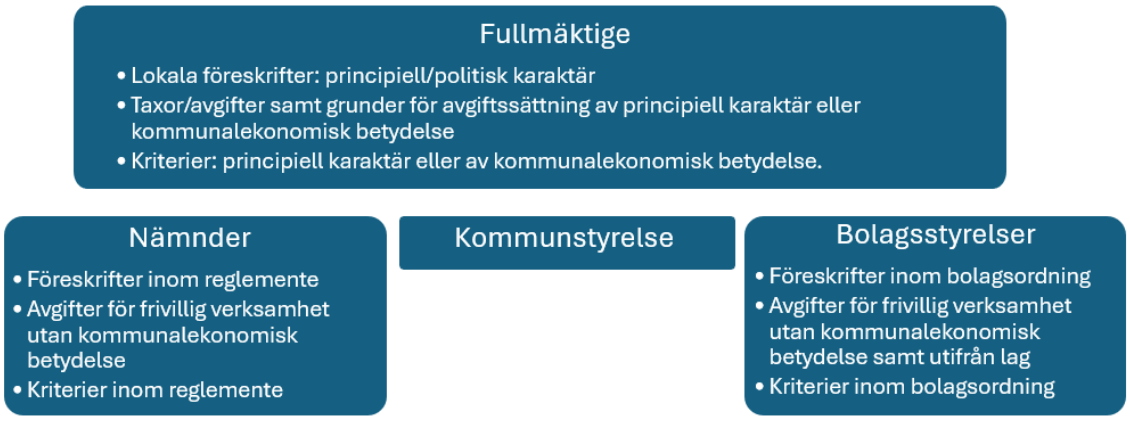

Lokala föreskrifter är regler som en kommun kan besluta om för att komplettera nationella lagar och förordningar. Lokala föreskrifter visar hur invånare, besökare, företag och organisationer förväntas bete sig i vardagen, agera på kommunal mark eller göra för att få del av kommunens service. Kommunfullmäktige beslutar om det är av principiell karaktär eller innefattar politiska värderingar. Nämnd eller bolagsstyrelse beslutar om det framgår av reglemente eller bolagsordning.

Taxor och avgifter visar vad invånare, besökare, företag och organisationer ska betala för att få del av kommunal service eller för att få använda eller köpa kommunal mark. Det är kommunfullmäktige som fastställer grunderna för avgiftssättningen samt avgiftstaxor som är av principiell karaktär eller kommunalekonomisk betydelse. Nämnd eller bolagsstyrelse beslutar om det framgår av reglemente, bolagsordning eller lagstiftning.

Kriterier för kommunens frivilliga bidrag till juridiska personer, till exempel vid olika typer av stipendier eller sponsring. De fastställs politiskt. Kommunfullmäktige beslutar om det är av principiell karaktär eller av kommunalekonomisk betydelse. Nämnd eller bolagsstyrelse beslutar om det framgår av reglemente eller bolagsordning.

3 Styrning i form av uppdrag

Kommunallagen beskriver nämnds möjlighet att besluta om uppdrag. Kommunstyrelsens ordförande eller nämndsordförande kan ge skriftligt utredningsuppdrag till kommundirektör respektive förvaltningsdirektör, vilket informeras i nämnd. Genomförd utredning bildar beslutsförslag till nämnd.

4 Avslutning

4.1 Genomförande

Policyn omfattar hela Luleå kommunkoncern och används dels i framtagande av nya styrande dokument dels aktualisering av befintliga. Inom nämnder framgår även möjlighet till styrning i form av uppdrag. Genomförandet av policyn stöds av vägledningar.

4.2 Uppföljning

Uppföljning sker, i enlighet med denna policy, minst en gång per mandatperiod. Aktualisering och eventuell revidering beslutas av fullmäktige.

Policy för styrning ~~Styrmodell för Luleå kommunkoncern~~

~~Policy~~

Dokumentinformation

Dokumentnamn	**Kategori**	**Publicerad**	
Styrmodell för Luleå kommunkoncern	Förhållningssätt	☒ Hemsida	☒ Intranät
Ärendenummer	**Beslutad av**	**Beslutsdatum**	**Giltighetstid**
KLF 2024/1983	Kommunfullmäktige	2025-03-24	Minst 4 år
Dokumentägare	**Gäller för**		

Biträdande kommundirektör, Kommunstyrelseförvaltningen	Nämnder och kommunala bolagsstyrelser

Ersätter

Syfte
Policyn tydliggör ramar och principer för styrning av Luleå kommunkoncern.
Uppföljning
Sker årligen som en del i planeringsprocessen.
Underlag

Innehåll

1 Inledning 1

1.1 Avgränsning 1
~~1.2 Principer för styrning~~ 1

~~2 Kommunala uppdraget som samhällsbyggare, demokratiaktör och serviceleverantör~~ 2

~~3 Vision~~ 2

~~3.1 Hållbar utveckling~~ 3
~~3.2 God ekonomisk hushållning~~ 3
~~3.3 Service till dem vi finns till för~~ 4

4 Styrning i form av dokument 4

4.1 Framåtsyftande 6
4.2 Förhållningssätt 7
4.3 Ansvar 8
4.4 Reglerande 9

5 Styrning i form av uppdrag 10

~~6 Systematiskt lärande~~ 10

~~6.1 Planering, genomförande, uppföljning och förbättring~~ 10

7 Avslutning 11

7.1 Genomförande 11
7.2 Uppföljning 11

1 Inledning

I en komplex och omfattande organisation är styrning en avgörande funktion för att hålla ihop helheten. Med många verksamheter, professioner, lagkrav och politisk viljeinriktning behövs ett gemensamt ramverk som stödjer framåtsyftande riktning, förhållningssätt och ansvar i genomförandet av vårt samhällsuppdrag. Policyn syftar till att klargöra ~~principer~~ förhållningssätt för styrning av Luleå kommunkoncern mot Vision Luleå 2040 och bidra till struktur avseende styrande dokument och uppdrag.

~~Policyn tydliggör ramar och principer för styrning av Luleå kommunkoncern. Utgångspunkten är att hela kommunkoncernen ska sträva i riktning mot en gemensam vision, idag såväl som imorgon.~~

1.1 Avgränsning

Med styrning avses i denna policy en tydlighet avseende benämning av dokument, vad som beskrivs var, vem som får besluta och vem som styrs.

~~*1.2 Principer för styrning*~~

~~**Hållbarhet och helhetssyn**~~

~~Ett attraktivt och växande Luleå är byggt på en hållbar grund – ekologiskt, ekonomiskt och socialt. För att planera för framtiden och hållbar utveckling måste alla tre aspekter av hållbarhet beaktas och integreras i varje strategiskt beslut.~~

~~Samarbete över organisatoriska gränser ger kommunkoncernen unika perspektiv och kunskaper. Även olika styrsignaler, oavsett form, integreras i ordinarie verksamheter. Detta skapar en helhetssyn som stärker utveckling och leder till värden för de kommunkoncernen finns till för, det vill säga de som bor, verkar och vistas i Luleå.~~

~~**Delaktighet**~~

~~Genom dialog och samskapande med de som bor, verkar och vistas i Luleå säkerställer kommunkoncernen att beslut och initiativ speglar behov och önskemål hos dem vi finns till för.~~

~~Ett kontinuerligt samspel på alla nivåer inom kommunkoncernen skapar en lärande och öppen organisation. Genom dialog och gemensamma ansträngningar skapas engagemang och ägarskap, vilket leder till att de bästa idéerna kan utvecklas och implementeras.~~

~~**Förnyelse och förbättring**~~

~~Genom en systematisk process för planering, genomförande, uppföljning och förbättring byggs en kultur av lärande. För att möta stora~~

samhällsutmaningar uppmuntras nya och kreativa sätt att leverera kommunal välfärd och service, vilket innebär att i dialog våga tänka nytt för att möta nuvarande och framtida behov. Samtidigt sker ett kontinuerligt arbete med att förbättra tjänster och processer.

Handlingsutrymme

Medarbetare och verksamheter fattar beslut inom sitt ansvarsområde, vilket gör att organisationen kan vara flexibel, effektiv och snabbt anpassa sig till förändringar. Stor del av värdet skapas i möten mellan organisatoriska nivåer, mellan förtroendevalda och medarbetare samt mellan medarbetare och de vi finns till för.

2 Kommunala uppdraget som samhällsbyggare, demokratiaktör och serviceleverantör

Kommunfullmäktige ansvarar för att fastställa grunduppdrag till nämnd och bolagsstyrelse. Grunduppdraget förtydligar det kommunala ändamålet med nämndernas och bolagens verksamheter, såväl lagstadgade som frivilliga. Kommunkoncernen levererar service, driver samhällsbygget och säkrar den lokala demokratin.

Kommunkoncernen är skyldig att ha vissa verksamheter enligt lag. Grundläggande krav finns till exempel i grundlagarna, kommunallagen, aktiebolagslagen, offentlighets- och sekretesslagen, förvaltningslagen och diskrimineringslagen. Kommunens grunduppdrag beskrivs dessutom i speciallagar inom olika områden.

3 Vision

Styrningen av Luleå kommunkoncern utgår från en vision, en ledstjärna för vart kommunkoncernen är på väg och varför. Vision Luleå 2040 togs fram i en bred förankring i samhället och bygger på konsensus – ett lokalt samhällskontrakt fram till 2040. Visionen handlar om att skapa ett attraktivt, växande och hållbart Luleå med Sveriges bästa service.

"Vi lever ett rikt liv i en viljestark och växande region. Vid Bottenvikens kust finns plats för både och; närhet och utrymme, stad och land, bredd och spets, vita vidder och ljusa sommarnätter, naturens tysta värden och kulturens puls. Med ett naturligt nytänkande och ett friskt flöde av intryck, kunskap och utbyten skapar vi en hållbar förnyelse. Det gör oss till en av de viktigaste svenska kustregionerna och en förebild nationellt och internationellt."

~~*3.1 Hållbar utveckling*~~

~~Hållbar utveckling är en central utgångspunkt för styrning i linje med vision 2040. Det innebär att hållbarhet är ett perspektiv som ska genomsyra alla strategiska beslut och långsiktiga prioriteringar. Hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. Hållbarhet bygger på tre aspekter som samspelar och stödjer varandra:~~

- ~~**Social hållbarhet** är målet om ett gott liv för alla. Det handlar om människors livsvillkor som hälsa, trygghet, utbildning, rättvisa, delaktighet och inflytande. Det innebär att verka för lika rättigheter för både individer och grupper samt utjämna skillnader i samhället.~~
- ~~**Ekonomisk hållbarhet** är medlet för att nå social hållbarhet. Det handlar om en ekonomi som ger förutsättningar för naturen och samhällets utveckling utan att skjuta kostnader till framtiden. Det innebär att verka för investeringar och innovationer som går i en hållbar riktning.~~
- ~~**Ekologisk hållbarhet** ger ramen för utveckling inom social och ekonomisk hållbarhet. Det handlar om jordens ekosystem som ger förutsättningar för allt liv med naturresurser och biologisk mångfald. Det innebär att verka för skydd, kompensation, restaurering och ansvarsfullt nyttjande.~~

~~*3.2 God ekonomisk hushållning*~~

~~En annan utgångspunkt för styrning i linje med visionen är att Luleå kommunkoncern dagligen ska skapa största möjliga nytta för tillgängliga medel utifrån politiska prioriteringar med målsättningen att skapa ett attraktivt, växande och hållbart Luleå med Sveriges bästa service. Luleå~~

~~kommunkoncernen ska ha goda förutsättningar att långsiktigt klara ekonomin och den kommunala verksamheten.~~

~~I Luleå kommunkoncern betyder god ekonomisk hushållning[1] att kommunkoncernen;~~

- ~~inte över tid bedriver en verksamhet där kostnaderna är högre än intäkterna,~~
- ~~har ett långsiktigt och hållbart perspektiv och på så sätt se till att kommande generationer inte hamnar i en sämre sits än nuvarande generation,~~
- ~~bedriver verksamhet på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt.~~

~~*3.3 Service till dem vi finns till för*~~

~~En ytterligare utgångspunkt för styrning i linje med visionen är att Luleå kommunkoncern ska erbjuda god service så att de som bor, verkar och vistas i Luleå får den hjälp de behöver och kan tillvarata sina rättigheter. Deras upplevelser av kommunkoncernens service är en utgångspunkt för utveckling av kommunkoncernens tjänster. I dialogen skapas också förståelse för koncernens prioriteringar och beslut.~~

4 Styrning i form av dokument

Styrdokument är viktiga verktyg för att säkerställa att Luleå kommunkoncern styrs på ett effektivt och enhetligt sätt. Dessa dokument hjälper till att genomföra den politiska viljan och att leda verksamheten i rätt riktning. Det finns styrdokument som kommunkoncernen själv tar fram och sådana som är lagstadgade eller har specifika krav på nationell nivå.

När nya styrdokument tas fram eller befintliga uppdateras, görs en bedömning av behovet. Målet är att ha så få styrdokument som möjligt, men tillräckligt många för att säkerställa en effektiv styrning. Bedömningen ska även säkerställa att styrdokumenten är användarvänliga och tillgängliga för alla användare. De styrande dokumenten kan kompletteras med stödjande underlag.

Funktion som fattar beslut om styrande dokument beror på innehållet i dokumentet och vilka som omfattas av styrningen. Beslut på politisk nivå ska publiceras externt och generellt vara övergripande och ge handlingsutrymme för genomförandet. De kan också vara av principiell karaktär eller innefatta politiska värderingar. Rätten att fastställa styrande dokument kan förändras genom beslut av reglemente, bolagsordning delegationsordning eller instruktion.

	Internt riktade	Externt riktade

[1] I *Policy för God ekonomisk hushållning* framgår detaljer i enlighet med kommunallagen (2017:725) kap 11§1.

Kategori	Framåtsyftande						Förhållningssätt			Ansvar				Reglerande		
Beslutsnivå	Vision	Målbild	Översiktsplan/ Program	Plan/Strategi	Mål & budget med plan/Ägardirektiv	Verksamhetsplan/ Internkontrollplan	Policy	Riktlinje	Rutin	Reglemente	Bolagsordning	Delegationsordning	Instruktion	Lokala föreskrifter	Taxor och avgifter	Kriterier
Kommunfullmäktige	x		x	x	x		x			x	x			x	x	x
Kommunstyrelse[2]								x					x			
Nämnd/bolagsstyrelse		x		x		x	x	x				x	x	x	x	x
Kommundirektör													x			
Direktör/chef inom dess ansvar						x[3]			x							

[2] Avser kommunstyrelsens helhetsansvar. Kommunstyrelsen är även nämnd.
[3] Direktör eller chef säkerställer att verksamhetsplanering sker inom ansvarsområde.

4.1 Framåtsyftande

Framåtsyftande styrdokument är aktiverande och syftar till att skapa förändring och utveckling inom kommunen och kommunkoncernens verksamheter. De visar riktningen och prioriteringarna för vad som ska åstadkommas.

Vision Luleå 2040 och det kommunala uppdraget utgör utgångspunkt för målstyrningen. Luleå kommunkoncern har en *Vision* och beslutas av kommunfullmäktige. Nämnd eller bolagsstyrelse kan besluta om vision för sin verksamhet i form av *Målbild*. *Översiktsplan/program* beskriver de avsikter kommunen har för utvecklingsarbetet på 4–6 mandatperioders sikt och säkerställer att vi har en långsiktig handlingsberedskap och planering. *Planerna* visar ett 2–3 mandatperioders perspektiv för strategier eller ambitioner inom olika ämnen eller områden. Kommunfullmäktige är beslutsinstans om planen berör flera nämnder eller bolagsstyrelser. Är planen inom en nämnds eller bolagsstyrelses ansvar beslutar respektive nämnd/bolagsstyrelse.

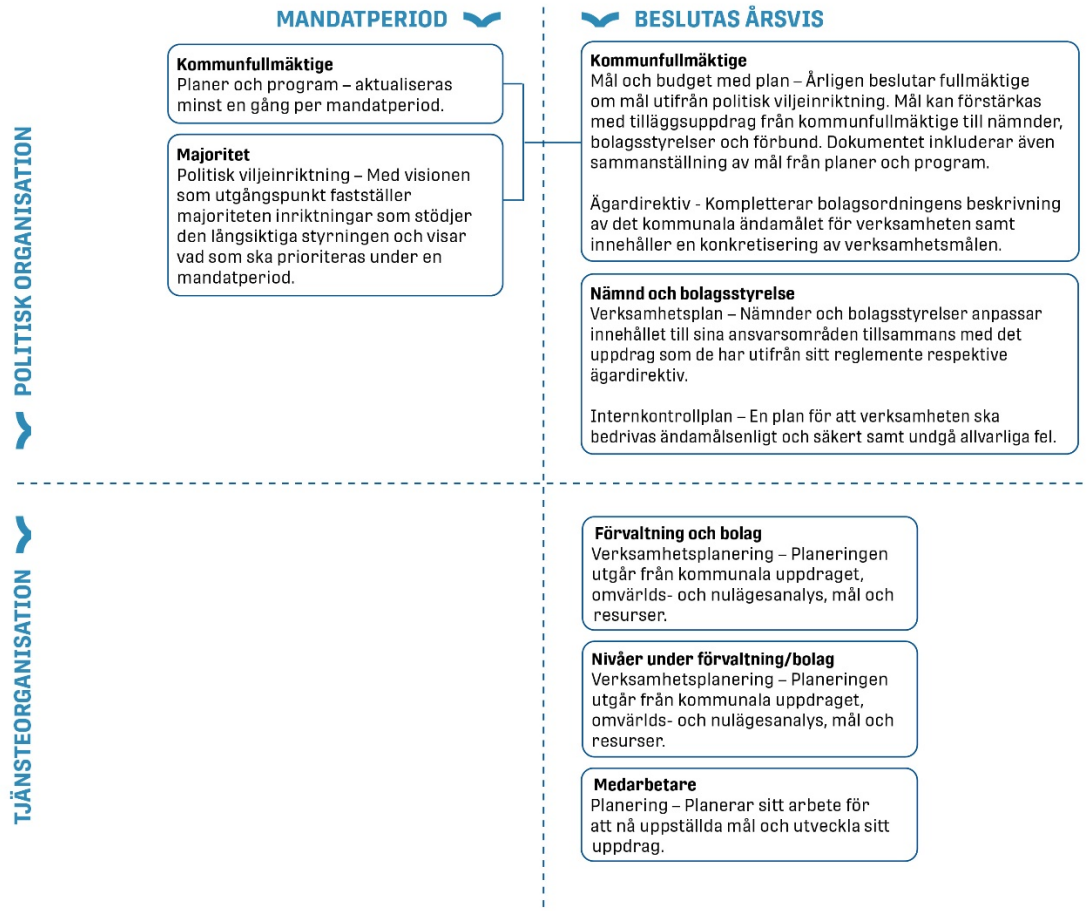

Vid varje mandatperiods början bedöms aktualitet av framåtsyftande styrdokument på mellanlång sikt (program och planer). Det/de styrande partiet/-erna ~~Den styrande politiska majoriteten~~ fastställer *politisk inriktning*

som stödjer den långsiktiga styrningen och visar vad som ska prioriteras under en mandatperiod.

Årligen beslutas om *Mål och budget 20xx med plan 20xx-xx*. För att begränsa och förtydliga styrsignaler till verksamheten definieras vilka nämnder eller bolagsstyrelser som förväntas omhänderta mål utifrån styrdokument på mellanlång sikt. Det framgår även vad som förväntas utifrån den politiska inriktningen för mandatperioden som nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till utifrån sitt grunduppdrag. Samordning sker med aktualisering eller eventuellt upprättande av *ägardirektiv*.

Nämnder och bolagsstyrelser anpassar innehållet till sina ansvarsområden tillsammans med det uppdrag som de har utifrån sitt reglemente respektive ägardirektiv. En *verksamhetsplan* kan vara ettårig eller gälla för flera år, beroende på verksamhetens behov. Verksamhetsplan beslutas av nämnd och bolagsstyrelse. Parallellt beslutas en *internkontrollplan* för att följa att verksamheten bedrivs ändamålsenligt, säkert och undviker allvarliga fel. Direktör eller chef säkerställer att verksamhetsplanering sker inom ansvarsområde.

4.2 Förhållningssätt

Luleå kommunkoncern behöver också normerande styrning, det vill säga hur alla ska agera i hela eller delar av kommunkoncernen.

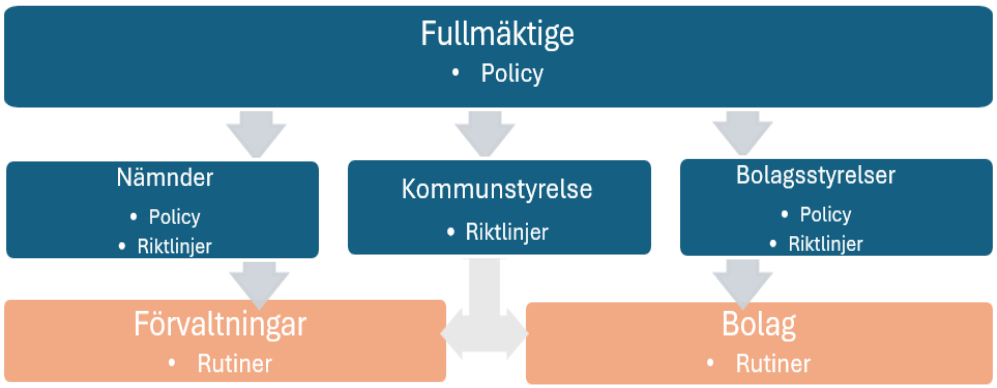

Policy hjälper genom att klargöra kommunens värdebaserade förhållningssätt till något. Policyn ska vara kortfattad och ge tydliga principer att förhålla sig till. Policyer fastställs primärt av kommunfullmäktige och riktar sig då till nämnder och bolagsstyrelser. Nämnds- eller bolagsspecifik policy antas av nämnd och bolagsstyrelse och avser dess verksamhet.

Riktlinjer ger stöd för ett visst agerande och ger ramarna som kan vara både ett golv och ett tak. De finns till för att förvaltningar och bolag ska kunna göra bedömningar och hanteringar så att handläggning blir likvärdig och korrekt. Koncern- eller kommunövergripande riktlinjer fastställs av kommunstyrelsen avseende de områden som kommunstyrelsen styr, leder och samordnar. Nämnds- eller bolagsspecifika riktlinjer antas av nämnd och bolagsstyrelse och avser dess verksamhet.

En *rutin* är en fastlagd procedur som ska utföras i en viss typ av situation. Rutiner sätter absoluta gränser för tjänstepersoners handlande och tydliggör hur en åtgärd ska genomföras eller vad som inte får göras. Syftet med rutiner

är ibland att hantera krav i lagstiftning på ett specifikt utförande. Rutiner beslutas av ansvarig chef för dess ansvar.

4.3 Ansvar

Att styra och utveckla Luleå kommunkoncern är ett gemensamt ansvar för politiker och tjänstepersoner.

Ansvarsfördelningen inom kommunkoncernen är till stor del styrd av kommunallagen och aktiebolagslagen och regleras lokalt i styrande dokument så som reglementen, bolagsordningar, delegationsordningar och instruktioner.

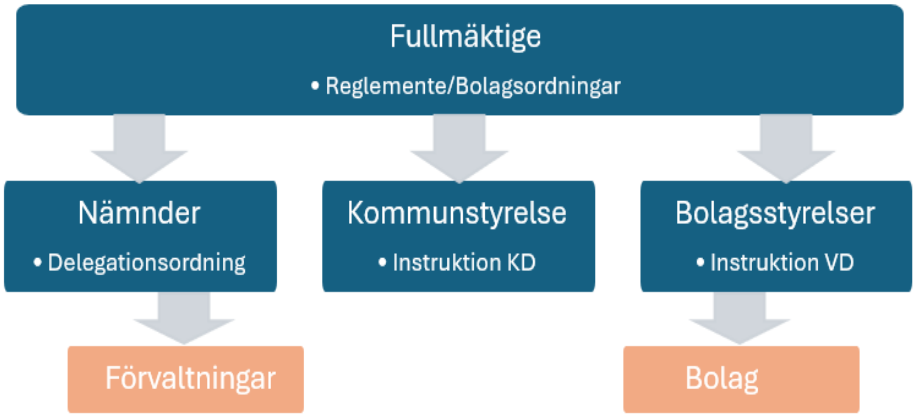

Kommunfullmäktige är det högsta politiska organet och ansvarar primärt för ram- och riktningsorienterad styrning. Kommunfullmäktige fördelar ansvar genom beslut om dels *reglementen* som gäller för nämnder dels *bolagsordningar* som gäller för kommunala bolag.

Kommunstyrelsen ansvarar för att leda och samordna det gemensamma och kommunövergripande politiska arbetet och bereda frågor till kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen ska även ha uppsikt över övriga nämnders, gemensamma nämnders, kommunala bolags, kommunala stiftelsers och föreningars verksamhet samt avtalssamverkan. I Luleå kommunkoncern har kommunstyrelsen, som en del av sin uppsiktsplikt, möjlighet att tilldela nämnder och bolagsstyrelser obligatoriska kontrollområden. Kommunstyrelse fattar beslut om *instruktion* för kommundirektören i syfte att tydliggöra ansvar och uppgifter.

Nämnder och bolagsstyrelser ansvarar för verksamheten inom sina respektive områden. Nämnderna ska se till att verksamheten, såväl i egen regi som externa utövare, följer de mål och riktlinjer som kommunfullmäktige har satt upp. De måste säkerställa att verksamheten följer lagar och regler samt har ansvar för att det finns tillräcklig intern kontroll för att uppnå verksamhetens mål, säkerställa tillförlitlig rapportering och efterlevnad av lagar. Nämnd fattar beslut om *delegationsordning*, vilket innebär överlåtande av beslutsfunktion och beskriver vilken beslutanderätt som delegeras och till vem beslutanderätten överlåts. Bolagsstyrelse kan fatta beslut om delegation av enskilda beslut. Bolagsstyrelse fattar dessutom beslut om *instruktion* för verkställande direktör i syfte att tydliggöra ansvar och uppgifter.

Kommundirektören är Luleå kommunkoncerns ledande tjänsteperson och chef över förvaltnings- och sektorsdirektörer. Kommundirektören ansvarar för att leda och samordna kommunens angelägenheter. Kommunens

ledningsgrupp, som leds av kommundirektör och samlar övriga direktörer, är ett viktigt forum för att säkerställa helhetssyn och delaktighet från kommunkoncernen. Kommundirektören fattar beslut om *instruktion* för direkt underställda direktörer i syfte att tydliggöra ansvar och förväntningar på styrning, ledning, organisering och insyn.

Chefer och medarbetare har en skyldighet att känna till och följa policys, riktlinjer, rutiner och övriga regler samt ansvar för att dessa efterlevs i verksamheten.

4.4 Reglerande

Reglerande styrdokument kan beslutas på olika politiska nivåer, vilket gör att bedömning behöver ske för respektive dokument.

Luleå kommunkoncern kan upprätta lokala föreskrifter, taxor/avgifter och kriterier som riktar sig till de som lever, verkar och vistas i Luleå. Reglerande styrdokument publiceras på lulea.se och ska formuleras tydligt för att minimera tolkningsutrymme.

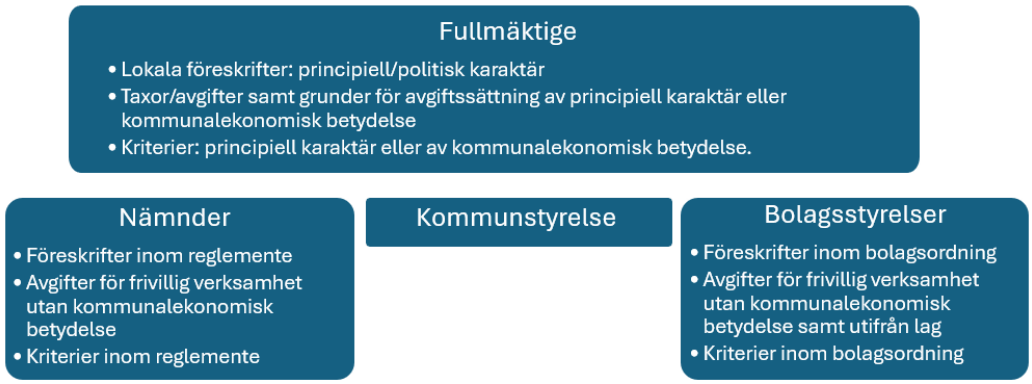

Lokala föreskrifter är regler som en kommun kan besluta om för att komplettera nationella lagar och förordningar. Lokala föreskrifter visar hur invånare, besökare, företag och organisationer förväntas bete sig i vardagen, agera på kommunal mark eller göra för att få del av kommunens service. Kommunfullmäktige beslutar om det är av principiell karaktär eller innefattar politiska värderingar. Nämnd eller bolagsstyrelse beslutar om det framgår av reglemente eller bolagsordning.

Taxor och avgifter visar vad invånare, besökare, företag och organisationer ska betala för att få del av kommunal service eller för att få använda eller köpa kommunal mark. Det är kommunfullmäktige som fastställer grunderna för avgiftssättningen samt avgiftstaxor som är av principiell karaktär eller kommunalekonomisk betydelse. Nämnd eller bolagsstyrelse beslutar om det framgår av reglemente, bolagsordning eller lagstiftning.

Kriterier för kommunens frivilliga bidrag till juridiska personer, till exempel vid olika typer av stipendier eller sponsring. De fastställs politiskt. Kommunfullmäktige beslutar om det är av principiell karaktär eller av kommunalekonomisk betydelse. Nämnd eller bolagsstyrelse beslutar om det framgår av reglemente eller bolagsordning.

5 Styrning i form av uppdrag

Kommunallagen beskriver nämnds möjlighet att besluta om uppdrag. Kommunstyrelsens ordförande eller nämndsordförande kan ge skriftligt utredningsuppdrag till kommundirektör respektive förvaltningsdirektör, vilket informeras i nämnd. Genomförd utredning bildar beslutsförslag till nämnd.

~~6 Systematiskt lärande~~

~~Luleå kommunkoncern arbetar systematiskt på alla nivåer med planering, genomförande, uppföljning och förbättringar för att skapa en lärande organisation. Genom dialog i vardagen, i medarbetarsamtal, på arbetsplatsträffar och i samverkan med fackliga organisationer nyttjas kompetens för att stärka kvalitet och resultat i verksamheten. I Luleå kommunkoncern är gemensamma förhållningssätt vägledande för arbetssätt och kultur.~~

~~*6.1 Planering, genomförande, uppföljning och förbättring*~~

~~Planering sker i olika tidsperspektiv för att skapa handlingsutrymme och delaktighet. Dialog, exempelvis genom startsäkring, är centralt för att främja transparens och samverkan mellan beslutande politisk instansen, genomförande förvaltningar och bolag samt de som bor, verkar och vistas i Luleå.~~

~~Årlig verksamhetsplanering ska genomföras på alla nivåer inom kommunkoncernen. Planeringen utgår från kommunala uppdraget, omvärlds- och nulägesanalys, mål och resurser. Omfattning och form på planen avgörs utifrån vad som är relevant för berörd verksamhet. Luleå kommunkoncern arbetar för att begränsa antal mål, regler och krav på rapportering.~~

~~Planering ska ge struktur och underlätta för genomförandet av uppdraget eller specifika åtgärder. Genomförandet handlar om vår förmåga att både effektivisera och optimera befintliga tjänster och processer samt förmågan att innovera och skapa nya möjligheter och lösningar.~~

~~Genom att, i dialog och i skriftlig form, följa upp och analysera får både förtroendevalda, verksamhetsansvariga och medarbetare en återkoppling kring utvecklingen av verksamheten och kan besluta om åtgärder för förbättringar.~~

7 Avslutning

~~Bilden innefattar delarna som beskrivs i detta dokument och symboliserar Luleå kommunkoncerns styrmodell.~~

7.1 Genomförande

Policyn omfattar hela Luleå kommunkoncern och används dels i framtagande av nya styrande dokument dels aktualisering av befintliga. Inom nämnder framgår även möjlighet till styrning i form av uppdrag. Genomförandet av policyn stöds av vägledningar.

7.2 Uppföljning

~~Uppföljning sker årligen då styrmodellen beskrivs i *Mål och budget 20xx med plan 20xx-20xx* och dess återrapportering.~~

Uppföljning sker, i enlighet med denna policy, minst en gång per mandatperiod. Aktualisering och eventuell revidering beslutas av fullmäktige.

§ 93

Styrmodell för Luleå kommunkoncern

Ärendenr 2024/1983-1.3.1.4

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar att återremittera ärendet med motiveringen att kommunstyrelseförvaltningen återkommer med förslag på en styrmodell som är harmoniserad med övrig dokumentation i Luleå kommun samt den politiska majoritetens ändringsförslag.

Sammanfattning av ärendet

Behovet av att definiera, förnya och etablera en ny styrmodell i Luleå kommun har funnits en längre tid. Behovet har varit att förklara helheten och hur "allt" hänger ihop samt att göra styrningen och ledningen begriplig för olika målgrupper.

Utifrån den anledningen gav kommundirektören under våren 2024 kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag på ny styrmodell.

Styrmodellen ska enligt uppdraget;

- skapa förutsättningar för ett kommungemensamt ledar- och medarbetarskap som möjliggör ett större handlingsutrymme i mötet med invånare (tillitsbaserad styrning och ledning),
- förbättra befintlig verksamhet,
- förnya kommunen inför morgondagen,
- främja samarbete mellan olika aktörer inom och utanför kommunen, för att nyttja den samlade kompetensen och kraften i samhället,
- främja arbete med att nå kommunens långsiktiga finansiella mål,
- bidra till att Luleå 2040 är en kommun med 100 000 invånare, 5 000 nya arbetstillfällen, 0 klimatpåverkan, 100 % välfungerade vardag.

Förslaget till ny styrmodell består av ett nytt styrande dokument (policy), *Styrmodell för Luleå kommunkoncern.* Den nya styrmodellen definierar och förtydligar Luleå kommunkoncerns principer för styrning, Vision Luleå 2040 och det kommunala uppdraget. Vidare förtydligas styrningen i form av kategorier av styrdokument, styruppdrag och hur kommunkoncernen arbetar med systematiskt lärande.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2025-03-10 § 42 föreslagit kommunfullmäktige besluta att fastställa policy för styrning, Luleå kommunkoncerns styrmodell.

Sammanträdet

Fredrik Hansson (S) föreslår följande ändring i genomstruken stil i Styrmodell för Luleå kommunkoncern, policy:

~~***1.1 Principer för styrning***~~

~~**Hållbarhet och helhetssyn**~~

~~Ett attraktivt och växande Luleå är byggt på en hållbar grund – ekologiskt, ekonomiskt och socialt. För att planera för framtiden och hållbar utveckling måste alla tre aspekter av hållbarhet beaktas och integreras i varje strategiskt beslut.~~

~~Samarbete över organisatoriska gränser ger kommunkoncernen unika perspektiv och kunskaper. Även olika styrsignaler, oavsett form, integreras i ordinarie verksamheter. Detta skapar en helhetssyn som stärker utveckling och leder till värden för de kommunkoncernen finns till för, det vill säga de som bor, verkar och vistas i Luleå.~~

~~**Delaktighet**~~

~~Genom dialog och samskapande med de som bor, verkar och vistas i Luleå säkerställer kommunkoncernen att beslut och initiativ speglar behov och önskemål hos dem vi finns till för.~~

~~Ett kontinuerligt samspel på alla nivåer inom kommunkoncernen skapar en lärande och öppen organisation. Genom dialog och gemensamma ansträngningar skapas engagemang och ägarskap, vilket leder till att de bästa idéerna kan utvecklas och implementeras.~~

~~**Förnyelse och förbättring**~~

~~Genom en systematisk process för planering, genomförande, uppföljning och förbättring byggs en kultur av lärande. För att möta stora samhällsutmaningar uppmuntras nya och kreativa sätt att leverera kommunal välfärd och service, vilket innebär att i dialog våga tänka nytt för att möta nuvarande och framtida behov. Samtidigt sker ett kontinuerligt arbete med att förbättra tjänster och processer.~~

~~**Handlingsutrymme**~~

~~Medarbetare och verksamheter fattar beslut inom sitt ansvarsområde, vilket gör att organisationen kan vara flexibel, effektiv och snabbt anpassa sig till~~

~~förändringar. Stor del av värdet skapas i möten mellan organisatoriska nivåer, mellan förtroendevalda och medarbetare samt mellan medarbetare och de vi finns till för.~~

Fredrik Hansson (S) föreslår vidare följande ändring i genomstruken stil i Styrmodell för Luleå kommunkoncern, policy:

~~**3 Vision**~~
~~Styrningen av Luleå kommunkoncern utgår från en vision, en ledstjärna för vart kommunkoncernen är på väg och varför. Vision Luleå 2040 togs fram i en bred förankring i samhället och bygger på konsensus - ett lokalt samhällskontrakt fram till 2040. Visionen handlar om att skapa ett attraktivt, växande och hållbart Luleå med Sveriges bästa service.~~

~~***Hållbar utveckling***~~
~~Hållbar utveckling är en central utgångspunkt för styrning i linje med vision 2040. Det innebär att hållbarhet är ett perspektiv som ska genomsyra alla strategiska beslut och långsiktiga prioriteringar. Hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. Hållbarhet bygger på tre aspekter som samspelar och stödjer varandra:~~

- ~~**Social hållbarhet** är målet om ett gott liv för alla. Det handlar om människors livsvillkor som hälsa, trygghet, utbildning, rättvisa, delaktighet och inflytande. Det innebär att verka för lika rättigheter för både individer och grupper samt utjämna skillnader i samhället.~~
- ~~**Ekonomisk hållbarhet** är medlet för att nå social hållbarhet. Det handlar om en ekonomi som ger förutsättningar för naturen och samhällets utveckling utan att skjuta kostnader till framtiden. Det innebär att verka för investeringar och innovationer som går i en hållbar riktning.~~
- ~~**Ekologisk hållbarhet** ger ramen för utveckling inom social och ekonomisk hållbarhet. Det handlar om jordens ekosystem som ger förutsättningar för allt liv med naturresurser och biologisk mångfald. Det innebär att verka för skydd, kompensation, restaurering och ansvarsfullt nyttjande.~~

~~***God ekonomisk hushållning***~~
~~En annan utgångspunkt för styrning i linje med visionen är att Luleå kommunkoncern dagligen ska skapa största möjliga nytta för tillgängliga medel utifrån politiska prioriteringar med målsättningen att skapa ett attraktivt, växande och hållbart Luleå med Sveriges bästa service. Luleå kommunkoncernen ska ha goda förutsättningar att långsiktigt klara ekonomin och den kommunala verksamheten.~~

I Luleå kommunkoncern betyder god ekonomisk hushållning att kommunkoncernen;

- inte över tid bedriver en verksamhet där kostnaderna är högre än intäkterna,
- har ett långsiktigt och hållbart perspektiv och på så sätt se till att kommande generationer inte hamnar i en sämre sits än nuvarande generation,
- bedriver verksamhet på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt.

Service till dem vi finns till för
En ytterligare utgångspunkt för styrning i linje med visionen är att Luleå kommunkoncern ska erbjuda god service så att de som bor, verkar och vistas i Luleå får den hjälp de behöver och kan tillvarata sina rättigheter. Deras upplevelser av kommunkoncernens service är en utgångspunkt för utveckling av kommunkoncernens tjänster. I dialogen skapas också förståelse för koncernens prioriteringar och beslut.

Fredrik Hansson (S) föreslår slutligen följande ändring i genomstruken stil i Styrmodell för Luleå kommunkoncern, policy:

6.1 Planering, genomförande, uppföljning och förbättring
Planering sker i olika tidsperspektiv för att skapa handlingsutrymme och delaktighet. Dialog, exempelvis genom startsäkring, är centralt för att främja transparens och samverkan mellan beslutande politisk instansen, genomförande förvaltningar och bolag samt de som bor, verkar och vistas i Luleå. Årlig verksamhetsplanering ska genomföras på alla nivåer inom kommunkoncernen. Planeringen utgår från kommunala uppdraget, omvärlds- och nulägesanalys, mål och resurser. Omfattning och form på planen avgörs utifrån vad som är relevant för berörd verksamhet. Luleå kommunkoncern arbetar för att begränsa antal mål, regler och krav på rapportering.

Planering ska ge struktur och underlätta för genomförandet av uppdraget eller specifika åtgärder. Genomförandet handlar om vår förmåga att både effektivisera och optimera befintliga tjänster och processer samt förmågan att innovera och skapa nya möjligheter och lösningar.

Genom att, i dialog och i skriftlig form, följa upp och analysera får både förtroendevalda, verksamhetsansvariga och medarbetare en återkoppling kring utvecklingen av verksamheten och kan besluta om åtgärder för förbättringar.

Arne Nykänen (C) föreslår att ärendet återremitteras med motiveringen att kommunstyrelseförvaltningen återkommer med förslag på en styrmodell som

är harmoniserad med övrig dokumentation i Luleå kommun samt den politiska majoritetens ändringsförslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer Arne Nykänens förslag om återremiss under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund och syfte

Behovet av att definiera, förnya och etablera en ny styrmodell i Luleå kommun har funnits en längre tid. Detta ledde till uppdraget att ta fram en förnyad och inom kommunkoncernen gemensam bild och beskrivning av hur styrningen hänger ihop som ska vara begriplig för olika målgrupper. Uppdraget har bedrivits i projektform. Projektdirektivet beskrev:

Effekterna av en ny styrmodell ska skapa förutsättningar för ett kommungemensamt ledar- och medarbetarskap som möjliggör ett större handlingsutrymme i mötet med invånare. Styrmodellen ska också bidra till att förbättra befintlig verksamhet, förnya kommunen inför morgondagen och främja samarbete mellan olika aktörer inom och utanför kommunkoncernen, för att nyttja den samlade kompetensen och kraften i samhället. Slutligen ska styrmodellen leda till att främja arbetet med att nå kommunens långsiktiga finansiella mål och bidra till ett Luleå med:

- 100 000 invånare.
- 5000 nya arbetstillfällen.
- 0 klimatpåverkan.
- 100 % välfungerade vardag.

Nuläge

En kartläggning visar att nuvarande styrning har utmaningar gällande tydligheten i kommunkoncernens målstyrning och kopplingen till Vision Luleå 2040. Detta har lett till många styrsignaler som upplevs svåra att navigera kring inom organisationen. Utmaningar finns också kopplat till grunduppdraget och relationen till förbättring och förnyelse, samt att det är otydligt kring ansvar och handlingsutrymme såväl politiskt som inom förvaltningsorganisationen och kommunala bolag. Nulägeskartläggningen visar också på behov av att förtydliga styrande principer och kopplingen till viktiga verktyg såsom dialog.

Lösning och koncept

Styrmodellen är ett övergripande ramverk för styrning inom Luleå kommunkoncern. Den är utformad för att vara politiskt neutral och ska kunna användas oavsett vilken politik som förs, både nu och i framtiden. Det betyder

att modellen ska kunna fungera väl oavsett vilket politiskt styre som finns i kommunen. Styrmodellen utgör strukturen, medan de politiska målsättningarna och prioriteringar får genomslag genom innehållet som styrmodellen fylls med.

Förslaget till ny styrmodell består av ett nytt styrande dokument (policy), *Styrmodell för Luleå kommunkoncern.* Den nya styrmodellen definierar och förtydligar Luleå kommunkoncerns principer för styrning, Vision Luleå 2040 och det kommunala uppdraget. Vidare förtydligas styrningen i form av kategorier av styrdokument, styruppdrag och hur kommunkoncernen arbetar med systematiskt lärande.

Den nya styrmodellen förväntas skapa värde för olika målgrupper på följande sätt:

- **Politiker i kommunen:** tydliggör Vision Luleå 2040:s roll i styrningen, ökat handlingsutrymme i form av styrning på mellanlång sikt och tydligare koppling till årligen beslutade mål samt förtydligande av styruppdrag.
- **Ledningsgrupper, chefer och tjänstepersoner:** minskat antal styrsignaler, ökad tydlighet och handlingsutrymme kopplat till verksamhetsplanering och grunduppdraget.
- **De som bor, verkar och vistas i Luleå:** ökad möjlighet till dialog och samskapande bidrar till förståelse för koncernens prioriteringar och beslut.

Förändringar jämfört med nuvarande styrning

- Fyra principer för styrning genomsyrar hela styrmodellen: Hållbarhet och helhetssyn, Delaktighet, Förnyelse och förbättring samt Handlingsutrymme.
- Hållbar utveckling: beskrivningen av de tre dimensionerna social, ekonomisk och ekologisk hållbarhet har uppdaterats och moderniserats.
- Minskat antal styrsignaler genom anpassningar i målstyrning:
    - Vid varje mandatperiods början bedöms aktualitet av framåtsyftande styrdokument på mellanlång sikt (planer och program).
    - Den styrande majoriteten fastställer *politisk inriktning* som stödjer den långsiktiga styrningen och visar vad som ska prioriteras under en mandatperiod.
    - Årligen beslutas om *Mål och budget 20xx med plan 20xx-xx*. I dokumentet definieras vilka nämnder eller bolagsstyrelser som förväntas omhänderta mål utifrån styrdokument på mellanlång sikt. Det framgår även vad som förväntas utifrån den politiska

inriktningen för mandatperioden som nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till utifrån sitt grunduppdrag. Samordning sker med aktualisering eller eventuellt upprättande av ägardirektiv.
- Tydliggjort användandet avseende styrande dokument om förhållningssätt, ansvar och reglerande styrdokument.
- Tydliggjort funktion som fattar beslut om respektive styrande dokument och vilka som omfattas av styrningen. Rätten att fastställa styrande dokument kan dock förändras genom beslut av reglemente, bolagsordning delegationsordning eller instruktion.
- Systematiskt lärande: årlig verksamhetsplanering ska genomföras på alla nivåer inom kommunkoncernen. Omfattning och form på planen avgörs utifrån vad som är relevant för berörd verksamhet.
- En bild har tagits fram för att visualisera styrningen som gäller för hela kommunkoncernen i syfte att skapa igenkänning och förståelse.

Fortsatt arbete med styrmodellen
Den nya styrmodellen införs stegvis. Övervägande delar gäller direkt efter beslut och de delar som berör ny mandatperiod (målstyrning på mellanlång sikt) ska gälla när ny majoritet installerats efter nästa val som hålls i september 2026.

En implementeringsplan kommer tas fram där styrmodellen kommer att kompletteras med stödmaterial som ska syfta till att förklara, förtydliga och förenkla för olika målgrupper.

Dialog
Förslaget till ny styrmodell har utvecklats i samverkan mellan politiker och tjänstepersoner inom olika verksamheter. En projektgrupp av tjänstepersoner har arbetat tillsammans för att ta fram förslag som har tagits upp för dialog och förankring i olika referens- och styrgrupper. Dialoger har genomförts vid dels framsynsdag, där politiker och tjänstepersoner möts dels med kommunstyrelsen och på ordinarie avstämningsmöten, såsom majoritetsavstämning, gruppledarträffar och ordförandeträff. Dialog har också förts vid olika forum inom förvaltningsorganisation och bolag, såsom arenor och andra nätverk. Styrgruppen i projektet utgjordes av kommundirektörens ledningsgrupp.

Beslutsunderlag
- Styrmodell för Luleå kommunkoncern, policy, KLF Hid: 2025.2460
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande styrmodell för Luleå kommunkoncern, KLF Hid: 2025.2459
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts beslut 2025-03-10 § 42, KLF Hid: 2025.2848

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, sektor ledning och stöd

Policy för styrning

KSAU 2025-11-03

Ärendet är återremitterat från kommunstyrelsen 2025-04-07 med motiveringen att kommunstyrelseförvaltningen återkommer med förslag på en styrmodell som är harmoniserad med övrig dokumentation i Luleå kommun samt den politiska majoritetens ändringsförslag i form av strukna kapitel i dokumentet.

Policyn omfattar i denna version avsnitt som tydliggör benämning av dokument, vad som beskrivs var, vem som får besluta och vem som styrs.

Förändringar jämfört med nuvarande styrning

- Tydligare styrning genom anpassningar i framåtsyftande styrdokument:
  - Vid varje mandatperiods början bedöms aktualitet av framåtsyftande styrdokument på mellanlång sikt (planer och program).
  - Politisk inriktning fastställs som stödjer den långsiktiga styrningen och visar vad som ska prioriteras under en mandatperiod.
  - Årligen beslutas om *Mål och budget 20xx med plan 20xx-xx*. I dokumentet definieras vilka nämnder eller bolagsstyrelser som förväntas omhänderta mål utifrån styrdokument på mellanlång sikt. Det framgår även vad som förväntas utifrån den politiska inriktningen för mandatperioden som nämnder och bolagsstyrelser ska bidra till utifrån sitt grunduppdrag. Samordning sker med aktualisering eller eventuellt upprättande av ägardirektiv.

Framåtsyftande
(Målstyrning)

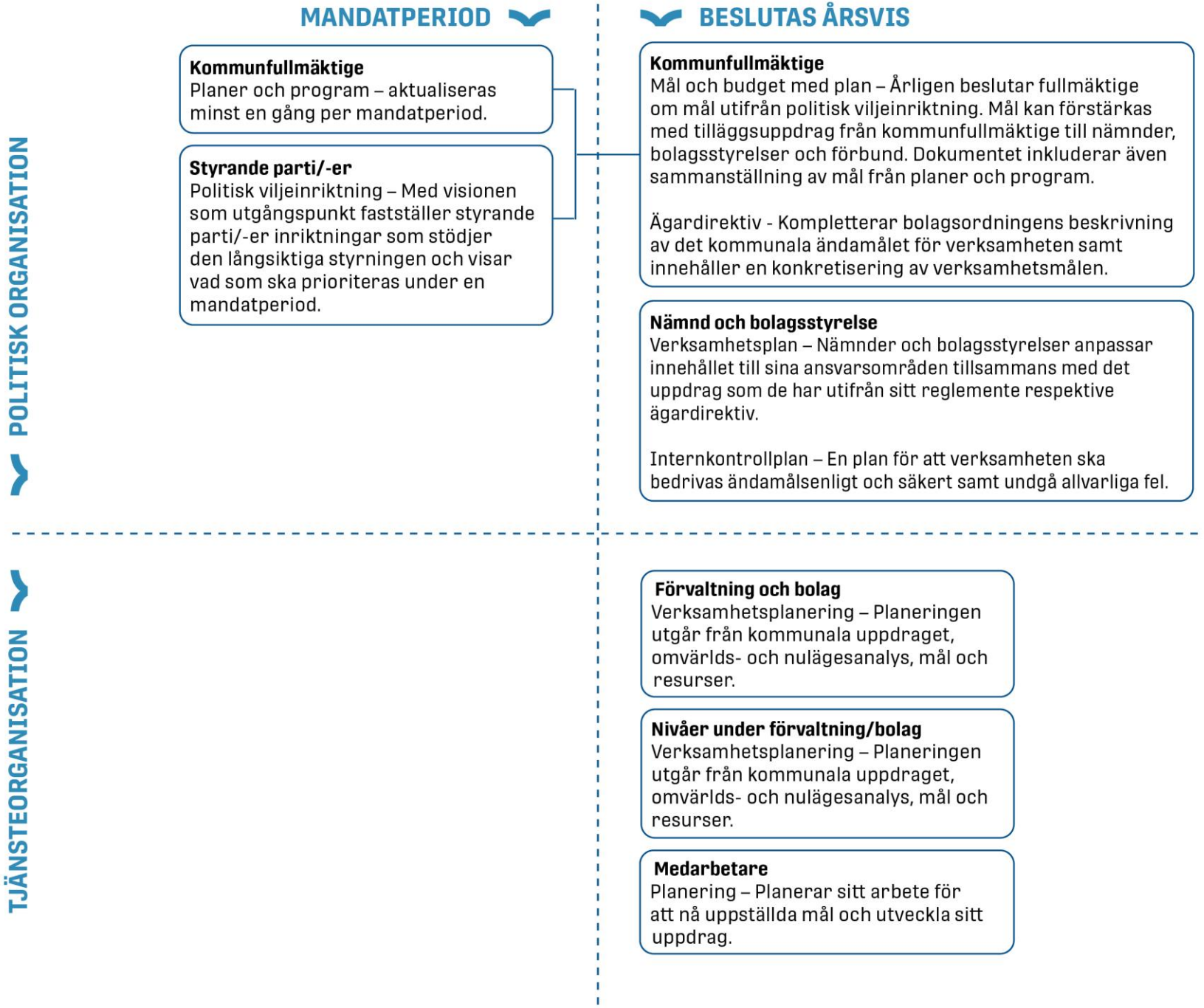

Forts. Förändringar jämfört med nuvarande styrning

- Tydliggör vilka styrande dokument kommunkoncernen använder för att beskriva förhållningssätt, ansvar och reglering.
- Tydliggör vilken funktion som fattar beslut om respektive styrande dokument och vilka som omfattas av styrningen. Rätten att fastställa styrande dokument kan dock förändras genom beslut av reglemente, bolagsordning delegationsordning eller instruktion.
- Årlig verksamhetsplanering ska genomföras på alla nivåer inom kommunkoncernen. Omfattning och form på planen avgörs utifrån vad som är relevant för berörd verksamhet.

Styrdokument

	Internt riktade													Externt riktade		
Kategori	Framåtsyftande						Förhållningssätt			Ansvar				Reglerande		
Beslutsnivå	Vision	Målbild	Översiktsplan/ Program	Plan/Strategi	Mål & budget med plan/Ägardirektiv	Verksamhetsplan/ Internkontrollplan	Policy	Riktlinje	Rutin	Reglemente	Bolagsordning	Delegationsordning	Instruktion	Lokala föreskrifter	Taxor och avgifter	Kriterier
Kommunfullmäktige	●		●	●	●		●			●	●			●	●	●
Kommunstyrelse[1]								●					●			
Nämnd/bolagsstyrelse		●		●		●	●	●				●	●	●	●	●
Kommundirektör													●			
Direktör/chef inom dess ansvar						●[2]			●							

1) Avser kommunstyrelsens helhetsansvar. Kommunstyrelsen är även nämnd.
2) Direktör eller chef säkerställer att verksamhetsplanering sker inom ansvarsområde.

§ 174

Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning

Ärendenr 2024/854-3.1.0.1

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att anta Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning för Luleå kommunkoncern i enlighet med bilaga KLF Hid: 2025.11214.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige har i plan och budget 2023–2025, beslutad 2022-11-22 § 228, gett kommunstyrelseförvaltningen utredningsuppdraget ”tydliggör och följ kontinuerligt upp Klimatplan mot 2040”.

Kommunstyrelsen beslutade 2024-06-03 att upprätta en ny klimatplan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning. Beslutet grundades på den redogörelse som kommunstyrelseförvaltningen presenterade utifrån utredningsuppdraget, vilken visade att en ny klimatplan bör utarbetas med hänsyn till förändrade omvärldsförhållanden samt att klimatfrågan har fått ökad aktualitet sedan tidigare klimatmål antogs år 2016.
Enligt beslutet ska den nya planen:

- uppdatera och förtydliga klimatmål
- utgå från kommunkoncernens rådighet
- tydliggöra uppföljningen inklusive nyckeltal
- inkludera klimatanpassning.

Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning är kommunstyrelseförvaltningens svar på kommunfullmäktiges uppdrag i plan och budget 2023–2025 och kommunstyrelsens beslut om ny klimatplan.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta att anta Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning för Luleå kommunkoncern.

Sammanträdet
Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Mathias Karvonen (V) föreslår bifalla kommunstyrelseförvaltningens förslag.

Beslutsgång
Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet
Planen för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning är ett framåtsyftande styrdokument som konkretiserar Vision Luleå 2040 inom klimatområdet. Den samverkar med flera av kommunkoncernens övriga styrdokument och riktlinjer, vilka ger både grundläggande förutsättningar och praktisk vägledning för att klimatmålen ska kunna uppnås inom olika verksamhetsområden.

Syfte och mål
Syftet med Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning är att underlätta och stärka klimatarbetet inom Luleå kommunkoncernen genom att tydliggöra klimatmålen och hur dessa ska följas upp.

Utgångspunkten är att fokusera på omställningar där kommunkoncernen har störst rådighet och där det finns potential att nå resultat med stor effekt. Tre olika slutår har valts utifrån kommunens rådighet och omfattning.

- Mål 1: En klimatneutral kommunkoncern år 2030.
- Mål 2: Det geografiska området Luleå har ingen påverkan på klimatet år 2040.
- Mål 3: De som bor och verkar i Luleå har förutsättningar att vara klimatneutrala år 2045.

Luleå kommunkoncern har störst rådighet över sina egna verksamheter och bör därför prioritera åtgärder som minskar utsläppen från den egna organisationen, exempelvis genom att ställa om transporter, byggnationer, energianvändning och konsumtion till fossilfria och resurseffektiva alternativ. För det geografiska området kan kommunkoncernen möjliggöra och underlätta för andra aktörer så som företag, föreningar, akademi och invånare att minska sina utsläpp. Detta kan ske genom olika typer av incitament, krav vid upphandlingar och rådgivning. Utöver detta har kommunkoncernen en viktig roll som förebild genom att visa på goda exempel, samarbeta och kommunicera framgångsrika insatser. Sammantaget innebär detta att kommunkoncernen, genom både direkt rådighet och indirekt påverkan, skapar förutsättningar för de som bor och verkar i Luleå ska kunna bli klimatneutralt till 2045.

Vidare har sex områden som har stor klimatpåverkan och inom vilka omställningar behöver ske identifierats:

- Transporter och mobilitet.
- Arbetsmaskiner.
- Bygg- och anläggning.
- Energisystem.
- Livsmedelskedjan.
- Konsumtion och hantering av avfall.

Klimatanpassning är en central del i arbetet med att möta de utmaningar som följer av en ökande global uppvärmning. Parallellt med kommunkoncernens insatser för att uppnå klimatneutralitet är det av stor vikt att både de egna verksamheterna och samhället i stort rustas för förändrade klimatförhållanden, samt att negativa effekter av dessa begränsas.

Detta innefattar bland annat hur planering och utformning av bebyggelse och infrastruktur, såsom vägar samt vatten- och avloppssystem, utförs. Det omfattar även rutiner inom vård och omsorg, metoder inom lant- och skogsbruk samt hantering av säkerhets- och beredskapsfrågor. Genom att anpassa samhället till nya klimatförutsättningar kan riskerna för klimatrelaterade händelser reduceras, livskvaliteten förbättras och förutsättningarna för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling stärkas.

Genomförande
Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning riktar sig till nämnder och bolagsstyrelser och ska integreras i det ordinarie arbetet som en del av budgetprocess och verksamhetsplanering. På kort sikt fastställs prioriteringar inom ramen för den årliga processen för mål- och budgetarbete, inklusive tillhörande plan, och ägardirektiv. Därefter konkretiseras detta i verksamhetsplaner, affärsplaner och handlingsplaner. På så sätt säkerställs att klimatmålen integreras och får genomslag i kommunkoncernens löpande verksamhet.

Uppföljning
Uppföljningen av Planen för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning sker genom en strukturerad och återkommande process som omfattar både styrande och stödjande funktioner.

De styrande processerna omfattar årligt beslut om mål och budget inklusive plan, samt återkoppling till kommunstyrelsen baserat på rapportering från förvaltningar och bolag utifrån angivna nyckeltal i planen. De stödjande processerna omfattar löpande framtagning och revidering av underlag, analyser

och åtgärdsförslag, vilket säkerställer att planens innehåll är aktuellt och beslutsunderlaget relevant.

Vid dialoger med den politiska nivån har behovet av tydlig återkoppling kring klimatarbetets framsteg särskilt betonats. Uppföljningsprocessen syftar till att förtydliga hur måluppfyllelse säkerställs, hur åtgärder genomförs effektivt samt hur arbetet kan anpassas utifrån förändrade förutsättningar. Vidare har politiken betonat vikten av att tydliggöra prioriteringar och finansiering av klimatåtgärder inom kommunkoncernen. Dessa aspekter kommer successivt att integreras i de årliga uppföljningsunderlagen, vilket möjliggör en transparent bedömning av resursbehov och strategisk styrning i linje med klimatmålen.

Planen ska aktualitetsprövas varje mandatperiod för att säkerställa att mål, omställningar och nyckeltal är relevanta och uppdaterade.

Dialog

Arbetet med att ta fram Planen för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning har bedrivits genom en strukturerad process mellan juni 2024 och oktober 2025. En arbetsgrupp med representanter från berörda förvaltningar och bolag har ansvarat för innehållet, med stöd av en styrgrupp och projektledning.

Dialog har förts med samtliga verksamheter genom workshops och synpunktsrundor, samt med den politiska nivån via återkommande informationsinsatser. Under hösten 2025 har även nämnder och bolagsstyrelser erbjudits möjlighet till dialog inför beslut.

Konsultation med sametinget har genomförts i enlighet med Konsultationslagen (2022:66).

Beslutsunderlag

- Förslag - Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning, KLF Hid: 2025.11214
- Förutsättningar för minskad klimatpåverkan, KLF Hid: 2025.11007
- Kommunstyrelsens beslut 2024-06-03 § 155, KLF Hid: 2024.4831
- Kommunfullmäktiges beslut 2016-01-15 § 7, KLF Hid: 2015.545
- Yttrande över utkast – plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning, KLF Hid: 2025.10893
- Protokoll konsultation avseende Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning, Sametinget 2025-10-17, KLF Hid: 2025.11000
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning,

KLF Hid: 2025.11213

- Presentation - Förslag till klimatplan, KLF Hid: 2025.11329

Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning

Dokumentinformation

Dokumentnamn	Kategori	Publicerad	
Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning	Aktiverande	☒ Hemsida	☐ intranät
Ärendenummer	**Beslutad av**	**Beslutsdatum**	**Giltighetstid**
2024/854	Kommunfullmäktige	XXXX-XX-XX	2045-12-31
Dokumentägare		**Gäller för**	
Samhällsomställningschef		Samtliga nämnder och bolagsstyrelser inom Luleå kommunkoncern	

Syfte
Att ge riktning för kommunkoncernens arbete med minskad klimatpåverkan och klimatanpassning och hur det ska följas upp
Uppföljning
Årligen i samband med verksamhetsuppföljning. Aktualitetsprövas varje mandatperiod.
Underlag

Ersätter	
Kommunfullmäktiges beslut om Projektdirektiv för Borgmästaravtalet	
Ärendenummer	**Beslutsdatum**
KLF 2015/545	2016-01-25 § 7

Inledning **4**
Syfte 4
Begrepp i planen 5
Sammanhang 5
Minskning av utsläpp **6**
Olika typer av utsläpp 6
Klimatneutralitet 7
Vikten av kolsänkor 7
Kommunkoncernens rådighet 8
Mål 1: En klimatneutral kommunkoncern år 2030 9
Mål 2: Det geografiska området Luleå har ingen påverkan på klimatet år 2040 10
Mål 3: De som bor och verkar i Luleå har förutsättningar att vara klimatneutrala år 2045 11
Områden som har stor klimatpåverkan 13
Anpassning till ett förändrat klimat **14**
Genomförande **15**
Uppföljning **15**
Referenser **16**
Bilaga 1. Sammanställning nyckeltal **17**

Inledning

Syfte

Syftet med Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning är att ge riktning för Luleå kommunkoncerns arbete med minskad klimatpåverkan och klimatanpassning. Den anger också hur detta arbete ska följas upp. Detta gör det möjligt att tydliggöra utvecklingen för dem som bor, verkar och vistas inom Luleå som geografisk plats. Planen anger kommunkoncernens samlade klimatmål och identifierar de områden där klimatomställningen behöver ske.

Utgångspunkten är att fokusera på de omställningar där kommunkoncernen har störst rådighet och där det finns potential att nå resultat med stor effekt.

Minskning av utsläpp handlar om att minska, stoppa eller motverka mänsklighetens påverkan på klimatet och innefattar både att minska utsläpp av växthusgaser och att lagra dem.

Klimatanpassning handlar om att anpassa samhället till effekterna av pågående och kommande klimatförändringar. Att arbeta med båda perspektiven samtidigt ger stora samordningsvinster och är avgörande för att säkerställa en hållbar och trygg framtid för dem som bor och verkar inom Luleå som geografisk plats, se figur 1.

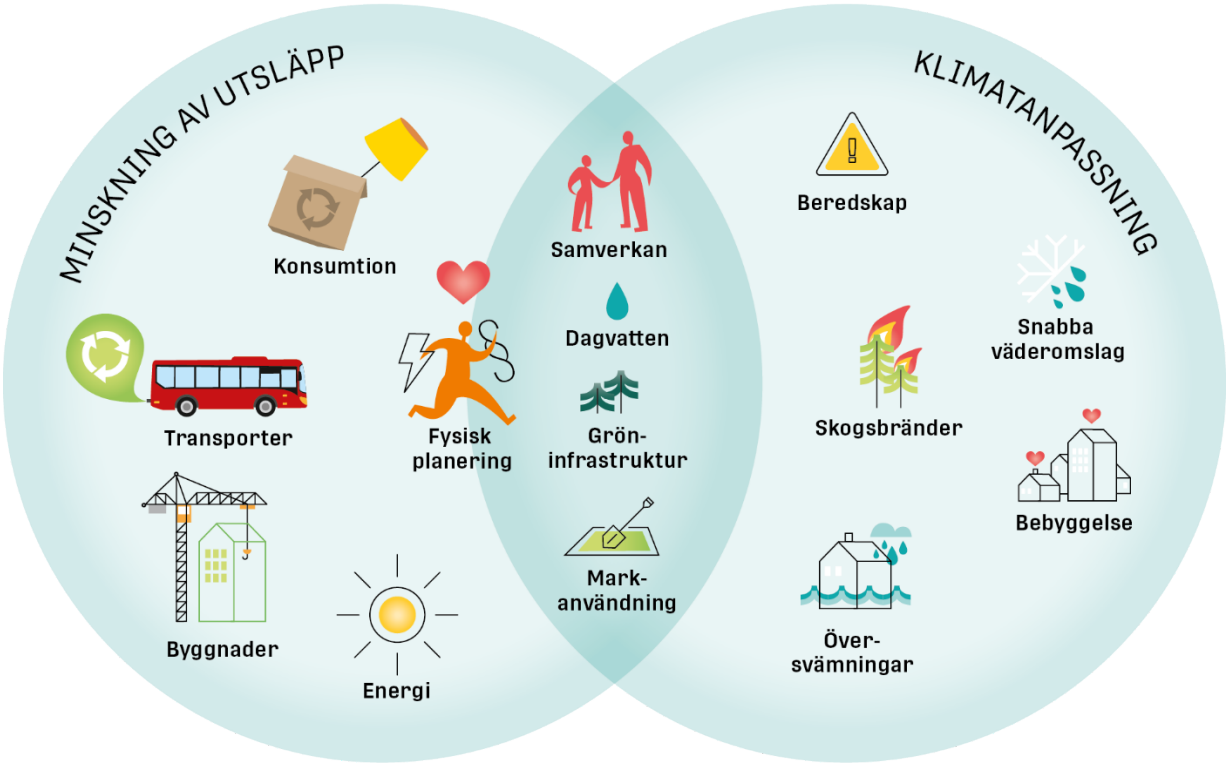

Figur 1. Beskrivning av hur minskning av utsläpp av växthusgaser och anpassning till ett förändrat klimat kan integreras.

För att undvika målkonflikter och säkerställa ett effektivt klimatarbete krävs att aktiviteter och åtgärder planeras och samordnas inom kommunkoncernen. Vidare har kommunkoncernen har en central roll i att tillsammans med företag, föreningar, akademi och invånare forma ett Luleå

som är socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbart. Denna samverkan är avgörande för att möta klimatutmaningarna och skapa lösningar som är anpassade till ett förändrat klimat.

Ambitionen är att Luleå ska erbjuda hög livskvalitet med låg klimatpåverkan, där människor och företag ges möjlighet att utvecklas och bidra till en långsiktigt hållbar tillväxt – för nuvarande och kommande generationer.

Planen för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning ska stärka klimatarbetet inom kommunkoncernen genom att tydliggöra helheten, underlätta prioriteringar och integrera klimataspekter i de olika verksamheternas olika processer. Den ska bidra till att:

- Påskynda klimatomställningen för att uppnå klimatneutralitet inom kommunkoncernen senast år 2030
- Möjliggöra att Luleå som geografiskt område inte har någon påverkan på klimatet år 2040
- Skapa förutsättningar för att invånare och verksamma i Luleå är klimatneutrala år 2045
- Säkerställa att gemensamma prioriteringar leder insatserna i önskad riktning
- Främja samarbete mellan kommunkoncernen, näringsliv, civilsamhälle, akademi och invånare i utvecklingen av klimatsmarta lösningar

Begrepp i planen

I planen används ”**Luleå**” för att beskriva hela det geografiska området Luleå kommun. ”**Kommunkoncern”** används för kommunens nämnder, förvaltningar, styrelser och kommunala bolag.

Sammanhang

Planen för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning har tagits fram mot bakgrund av att omställningen till ett klimatneutralt samhälle och anpassningen till förändrat klimat behöver ske mer effektivt och gå snabbare. Denna plan ersätter tidigare klimatmål från 2016.

Planen är ett framåtsyftande styrdokument som konkretiserar Vision Luleå 2040 inom klimatområdet. På kort sikt fastställs prioriteringar inom ramen för den årliga processen för mål- och budgetarbete, inklusive tillhörande plan och ägardirektiv. Dessa prioriteringar omsätts därefter i praktiken genom att de konkretiseras i verksamhetsplaner, affärsplaner och handlingsplaner. På så sätt säkerställs att klimatmålen integreras och får genomslag i kommunkoncernens löpande verksamhet.

Flera av kommunkoncernens övriga styrdokument och riktlinjer ger både grundläggande förutsättningar och praktisk vägledning om vad som krävs för att klimatmålen ska kunna uppnås inom olika verksamhetsområden. För att säkerställa att klimatmålen nås är det viktigt att samarbetet mellan verksamhetsområdena stärks och utvecklas ytterligare. Detta är en nyckelfaktor för att möjliggöra en effektiv och samordnad implementering av klimatåtgärder i hela kommunkoncernen.

Minskning av utsläpp

Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar. En omställning till ett klimatneutralt samhälle är nödvändigt för att säkerställa en trygg och hållbar framtid. Luleå kommunkoncernens alla verksamheter och samhället i stort behöver minska sina utsläpp av växthusgaser i en ökande takt i linje med Parisavtalets 1,5 graders-mål.

Parisavtalet

Parisavtalet är ett globalt klimatavtal som tecknades år 2015 för att undvika de allra värsta effekterna av klimatförändringarna. Avtalet slår fast att en global temperaturökning ska hållas väl under 2 °C och att man ska sträva efter att begränsa den till 1,5 °C. Detta framför allt genom att minska utsläppen av växthusgaser. En annan del av avtalet handlar om att öka förmågan att anpassa sig till negativa effekter, och att hantera de skador och förluster som uppstår till följd av klimatförändringarna.

Olika typer av utsläpp

Utsläpp av växthusgaser kan, enligt Greenhouse Gas Protocol (GHG-protokollet)[1], delas in i tre olika kategorier, så kallade scope.

1. **Direkta utsläpp** av växthusgaser från källor som ägs eller kontrolleras av en organisation. Till exempel utsläpp från egna fordon.
2. **Indirekta utsläpp till följd av produktion** av inköpt energi. Till exempel utsläpp från fjärrvärme eller el som används i kommunala byggnader.
3. **Indirekta växthusgasutsläpp från en organisations värdekedja**, utanför dess direkta kontroll men som är kopplade till dess aktiviteter. Till exempel utsläpp från inköp och upphandlingar av entreprenörer, personalresor och måltider.

Vidare används även dessa benämningar för att beskriva olika typer av utsläpp:

- **Territoriella utsläpp:** Utsläpp som sker inom ett lands eller en kommuns geografiska gränser, oavsett vem som konsumerar varorna eller tjänsterna.
- **Konsumtionsbaserade utsläpp:** Utsläpp för de varor och tjänster som invånare i ett land eller en kommunkoncern konsumerar, oavsett var produktionen sker. Inkluderar utsläpp från längs hela livscykeln, från produktion och transport till användning och avfallshantering.

Växthusgasutsläpp

Växthusgasutsläpp är gaser som bidrar till växthuseffekten och därmed klimatförändringar, främst koldioxid, metan och lustgas.

Att förstå skillnaden mellan olika typer av utsläpp är viktigt för att kunna mäta och hantera klimatpåverkan på ett effektivt sätt. Genom att dela upp i olika typer av utsläpp får kommunkoncernen en tydlig bild av både direkta och indirekta utsläpp. Samtidigt ger begreppen territoriella och konsumtionsbaserade utsläpp olika perspektiv på klimatpåverkan, producentens respektive konsumentens ansvar. Tillsammans skapar dessa perspektiv en helhetsbild som behövs för att förstå innebörden av klimatmålen och för att kunna följa upp dem på ett systematiskt sätt.

[1] Från ramverket ”Corporate Accounting and Reporting Standard”, 2001.

Klimatneutralitet

Klimatneutralitet innebär att utsläpp av växthusgaser minimeras och balanseras med upptag av koldioxid från luften, så att nettoutsläppen blir noll. Detta kan uppnås genom att använda sig av kolsänkor. Målet är att det som släpps ut också tas upp igen.

Kolsänka

En kolsänka är en process där koldioxid tas upp ur luften på naturlig eller teknisk väg och lagras under lång tid. Det kan bland annat ske genom att skydda eller på andra sätt öka virkesförrådet i skog samt återplantera, producera och använda biokol eller genom tekniker för koldioxidinfångning och lagring.

Vikten av kolsänkor

För att nå målen om klimatneutralitet är det avgörande att fokusera på att minska utsläppen av växthusgaser i första hand. Trots ansträngningar kommer det vara en utmaning att minska utsläppen inom vissa områden tillräckligt snabbt för att nå målen. För att kompensera för de utsläpp som kvarstår kommer det bli nödvändigt att parallellt arbeta med att öka inlagringen av koldioxid. Kapaciteten hos de naturliga kolsänkorna inom Luleå, såsom skogar, hav och mark har en avgörande betydelse för att nå målen om klimatneutralitet. Vegetationen på land absorberar koldioxid genom fotosyntesen och koldioxiden lagras i biomassa och i mark. Att utveckla dessa naturliga kolsänkor ger inte bara klimatfördelar utan gynnar också biologisk mångfald och markens bördighet, skapar möjligheter för turism och näringsliv samt stärker ekosystemens motståndskraft mot klimatförändringar.

Kommunkoncernens rådighet

Luleå kommunkoncern har störst möjlighet att påverka klimatpåverkan inom de egna verksamheterna och bör därför prioritera insatser som minskar utsläppen från den egna organisationen. Det innebär att arbeta aktivt med att ställa om transporter, byggnationer, energianvändning och konsumtion till fossilfria och resurseffektiva alternativ.

Genom att planera och genomföra åtgärder som gör det enklare för företag, föreningar, akademi och invånare att minska sina utsläpp, till exempel genom att skapa incitament för hållbara val, ställa krav vid upphandlingar och erbjuda energi- och klimatrådgivning, kan kommunkoncernen bidra till att Luleå som geografiskt område blir klimatneutralt år 2040.

Kommunkoncernen har också en roll som förebild, möjliggörare och inspiratör för klimatomställningen. Genom att aktivt visa på goda exempel, ta ansvar för att genomföra effektiva klimatåtgärder och samarbeta med olika aktörer kan kommunkoncernen inspirera och engagera invånare, företag, föreningar och akademi att bidra till förändring. Att kommunicera framgångsrika insatser och lyfta fram innovativa lösningar stärker motivationen och visar att omställningen är möjlig. Målet är att alla som bor och verkar inom Luleå ska vara klimatneutrala år 2045, vilket kräver långsiktigt engagemang, samverkan och att kommunkoncernen kontinuerligt inspirerar till nya initiativ och hållbara val. Se figur 2.

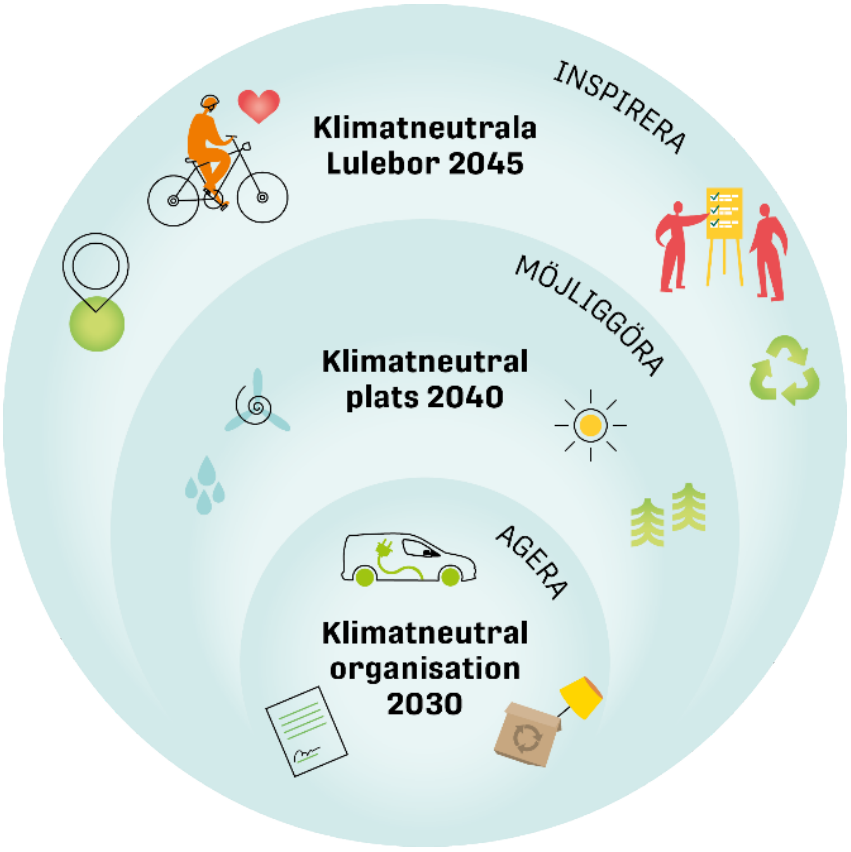

Figur 2. Luleå kommunkoncerns rådighet för att minska utsläppen av växthusgaser utifrån klimatmålen.

Mål 1: En klimatneutral kommunkoncern år 2030

Målet om en klimatneutral kommunkoncern år 2030 innebär att Luleå kommunkoncern ska minska sina direkta utsläpp från egna verksamheter och sina indirekta utsläpp från inköpt energi till så nära noll som möjligt. För att nå detta krävs att fossila bränslen som olja, kol, bensin och diesel fasas ut från fordon, arbetsmaskiner och energiförsörjning. För de utsläpp som inte kan undvikas används kolsänkor för att kompensera och uppnå klimatneutralitet.

Inom kommunkoncernen är det just transporter och mobilitet som står för de största direkta utsläppen av växthusgaser. En viktig del av klimatomställningen är därför att ersätta fossildrivna fordon med fossilfria alternativ, såsom eldrivna fordon och biogas där det är möjligt. Idag drivs cirka 70 procent av kommunens förvaltningars lätta tjänstefordon av fossilfria bränslen, och inom kollektivtrafiken är andelen fossilfria bränslen cirka 55 procent. För tunga fordon, arbetsmaskiner och båtar behövs en kartläggning av drivmedelsanvändningen. Men det är rimligt att anta att dessa fordon och arbetsmaskiner står för en väsentlig del av utsläppen inom kommunkoncernen.

En annan viktig del i arbetet för en klimatneutral kommunkoncern år 2030 är att minska de indirekta utsläppen från energianvändningen. Idag är fjärrvärmen i Luleå tätort främst baserad på återvunnen restenergi från industrin. Att använda restenergi från industrin i fjärrvärmenätet, gör att redan använda fossila bränslen utnyttjas mer effektivt, i stället för att värmen går till spillo, vilket sparar resurser och minskar klimatpåverkan. Vid riktigt kallt väder och underhåll används panncentraler där träpellets är det vanligaste bränslet, och olja används endast undantagsvis. Den el som kommunkoncernen köper in till stor del fossiloberoende idag.

För att Luleå kommunkoncernen ska nå målet om klimatneutralitet till år 2030 krävs en successiv utfasning av fossila bränslen inom alla verksamhetsområden. Denna omställning behöver ske med hänsyn till att en blandning av olika bränslen är positiv ur ett beredskapsperspektiv. Att helt fasa ut fossila bränslen innebär ekonomiska utmaningar, särskilt inom fjärrvärmesystemet, hamnverksamheten och för arbetsmaskiner. Därför bör kommunkoncernen i första hand säkerställa att nyinvesteringar i fordon, arbetsmaskiner och energisystem är fossiloberoende, samtidigt som en plan för utfasning av befintliga fossila bränslen tas fram. För att prioritera rätt insatser behöver även analyser göras av vilka investeringar som ger störst klimatnytta per investerad krona.

Nyckeltal för uppföljning av mål 1: En klimatneutral kommunkoncern år 2030

- Andel inköpt fossilfri el
- Andel inköpt klimatneutral fjärrvärme
- Andel fossilfria drivmedel för lätta fordon inom kommunkoncernen
- Andel fossilfria drivmedel för tunga fordon inom kommunkoncernen
- Andelen fossilfria drivmedel för arbetsmaskiner och arbetsbåtar inom kommunkoncernen
- Mängd koldioxid som binds i olika typer av naturliga kolsänkor som ägs av kommunkoncernen

Mål 2: Det geografiska området Luleå har ingen påverkan på klimatet år 2040

Målet att det geografiska området Luleå inte har påverkan på klimatet år 2040. Det innebär att de totala utsläppen av växthusgaser inom Luleå som geografisk plats ska ha minskat med minst 85 procent till år 2040 jämfört med år 1990, vilket motsvarar en minskning på cirka 16 procent per år. Kolsänkor tillåts för att kompensera för resterande utsläpp på max 15 procent. De utsläpp som omfattas av detta mål är de så kallade territoriella utsläppen inom Luleå kommunens geografiska område, vilket under 2023 motsvarade cirka 3 388 000 ton koldioxidekvivalenter.

Utsläppen av växthusgaser per invånare är bland de högsta i Sverige för Luleå. Detta beror främst på de stora industrierna inom kommunens gränser, som använder fossilbränslen i sina processer. Industrisektorn står för cirka 95 procent av alla utsläpp av växthusgaser i Luleå. Mellan 1990 och 2023 har de totala växthusgasutsläppen för Luleå ökat med cirka 9 procent. Om industrins utsläpp undantas har de totala utsläppen minskat med 40 procent, främst tack vare minskningar inom avfallssektorn och transporter. Dock står transporter fortfarande för de största utsläppen om industrins utsläpp exkluderas, följt av arbetsmaskiner och jordbruk. Se figur 3.

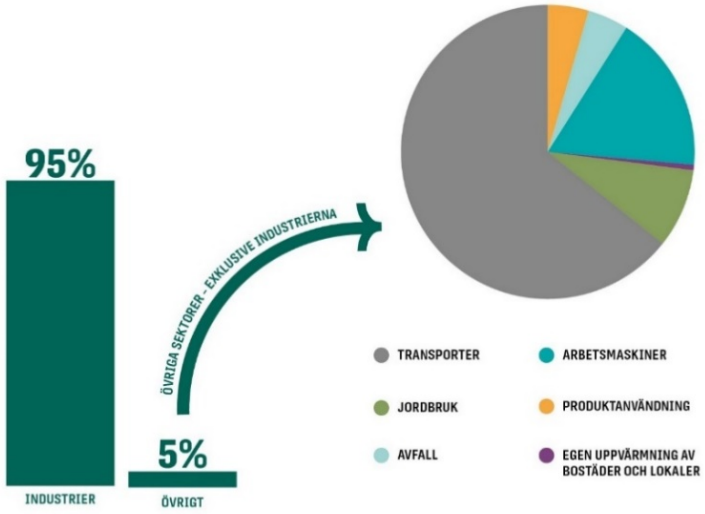

Figur 3. Fördelningen av växthusgasutsläpp i Luleå år 2023. (Nationella emissionsdatabasen, SMHI)

Den planerade omställningen av stålindustrin i Luleå kommer att bidra till en stor minskning av utsläppen av växthusgaser inom kommunens gränser. För att nå målet om en klimatneutral plats är det också viktigt att fokusera på omställningen av transporter och arbetsmaskiner. Kommunkoncernen behöver underlätta och skapa förutsättningar för andra aktörer att minska sina utsläpp, exempelvis genom att integrera klimataspekter i planering, genomförande av åtgärder och krav vid upphandlingar. På så sätt kan kommunkoncernen bidra till förändrat resande, ökad resurseffektivisering och cirkulärt byggande. Dessutom kan rådgivning och myndighetsutövning från kommunkoncernen påverka och stödja andra aktörers klimatarbete.

Nyckeltal för uppföljning av Mål 2: Det geografiska området Luleå har ingen påverkan på klimatet år 2040

- Utsläpp av växthusgaser per sektor exkl. industrin
- Utsläpp av växthusgaser per sektor inkl. industrin
- Växthusgaser per invånare i Luleå
- Mängd koldioxid som binds i olika typer av naturliga kolsänkor inom Luleå

Mål 3: De som bor och verkar i Luleå har förutsättningar att vara klimatneutrala år 2045

Målet innebär att de som bor eller verkar i Luleå som mest får orsaka växthusgasutsläpp på ett ton per person och år[2], oavsett var utsläppen sker. Därmed omfattar detta mål de så kallade konsumtionsbaserade utsläpp för Luleå kommun som geografiskt område.

Ungefär 70 procent av de växthusgasutsläpp som svensk konsumtion ger upphov till sker idag i andra länder, främst genom investeringar och import av varor och tjänster så som kläder, elektronik, livsmedel och byggmaterial. De konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen för den svenska befolkningen uppgår idag till cirka 8 ton per person och år, där omkring 60 procent av utsläppen kommer från hushållens konsumtion och resterande 40 procent från offentlig konsumtion och investeringar, exempelvis i byggnader, maskiner, bostäder och värdeföremål. Se figur 4.

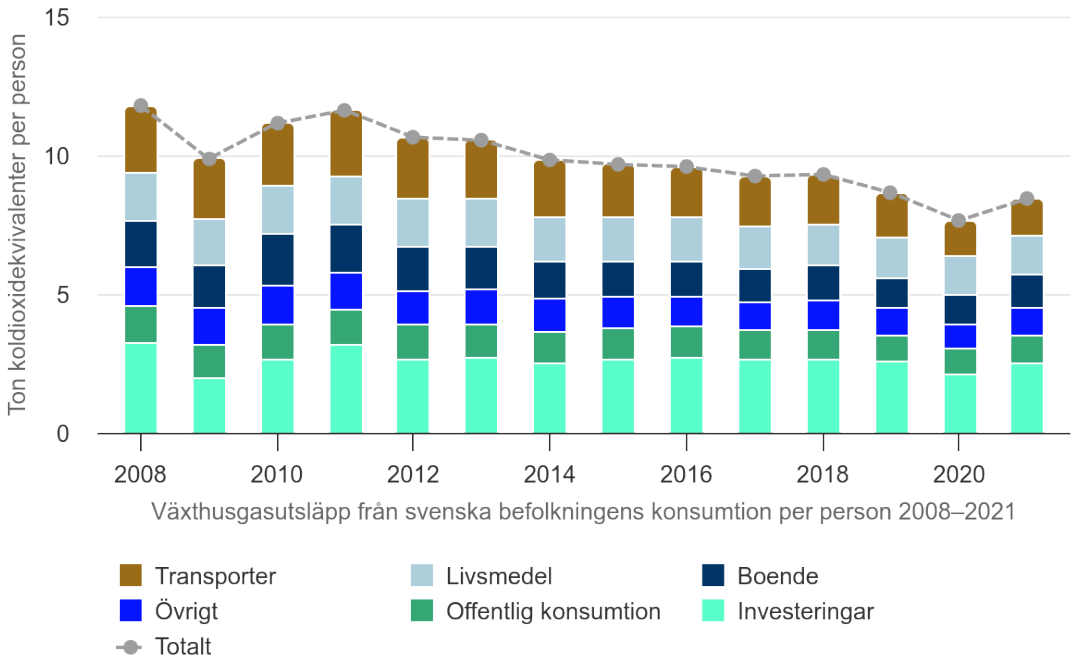

Figur 4. Växthusgasutsläpp från svenska befolkningens konsumtion per person 2008 - 2021 (Naturvårdsverket 2025)

Eftersom offentlig konsumtion, i detta fall Luleå kommunkoncerns konsumtion[3], utgör en del av de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen per person i Luleå, är det nödvändigt att denna konsumtion är klimatneutral senast år 2045 för att målet ska uppnås. Detta innebär att kommunkoncernen måste säkerställa att dess inköp och användning av varor och tjänster inte bidrar till några nettoutsläpp av växthusgaser efter detta år.

[2] Det globala målet, enligt Parisavtalet, är max ett ton koldioxidekvivalenter per år och person senast år 2050.
[3] Scope 3 enligt Greenhouse Gas Protocol

En analys från 2022 visar att för Luleå kommuns förvaltningar[4] uppstår de största indirekta utsläppen vid konsumtion kopplat till transporter och byggnation av till exempel vägar och byggnader. Kommunkoncernen kan minska dessa utsläpp genom att bland annat utveckla de klimatkrav som ställs vid upphandlingar. Genom att arbeta med hela värdekedjan och samverka med leverantörer kan kommunen påverka utsläpp som sker utanför den egna organisationen. Detta är väsentligt för att nå klimatmålet och möjliggöra klimatneutrala offentliga tjänster.

Trots att konsumtionsbaserade utsläpp är komplexa att mäta, är det viktigt att inkludera dem i kommunkoncernens klimatarbete eftersom de har stor global påverkan. Ett mål för minskade utsläpp från invånarnas och kommunkoncernens konsumtion kompletterar de övriga målen i denna plan. Genom att agera proaktivt och föregå med gott exempel kan kommunkoncernen bidra till att skapa förutsättningar för invånare, företag och organisationer att minska sin klimatpåverkan och nå klimatneutralitet.

Nyckeltal för uppföljning av Mål 3: De som bor och verkar i Luleå har förutsättningar att vara klimatneutrala år 2045

- Indirekta växthusgasutsläpp kopplade till kommunkoncernens inköp av varor och tjänster
- Växthusgasutsläpp från upphandlade tjänsteresor inom kommunkoncernen per fordonstyp
- Totala konsumtionsbaserade växthusgasutsläpp per invånare i Luleå
- Växthusgasutsläpp per invånare från hushållens konsumtion i Luleå

[4] Det har skett flera organisatoriska förändringar sedan dess. En ny analys bör genomföras för att få en uppdaterad bild av nuläget dock finns det goda anledningar att tro att det fortfarande är samma kategorier som står för de största utsläppen.

Områden som har stor klimatpåverkan

Förbränningen av fossila bränslen världen över är den främsta orsaken till klimatets nuvarande förändringar. Baserat på internationella, nationella och regionala mål, lokala planer samt genomförda analyser har ett antal prioriterade områden identifierats. Inom dessa har viktiga omställningar pekats ut som behöver genomföras för att nå Luleå kommunkoncerns klimatmål.

- Transporter och mobilitet
    - Fossilfria drivmedel
    - Effektiva transporter
    - Förändrat resande
- Arbetsmaskiner
    - Fossilfria drivmedel
    - Effektiva arbetsmaskiner
- Bygg- och anläggning
    - Cirkulärt byggande
    - Effektiv förvaltning och användning
- Energisystem
    - Effektiv användning
    - Fossiloberoende energisystem
    - Effektiv styrning
    - Förnybar energiproduktion
- Livsmedel och jordbruk
    - Fossiloberoende och resurseffektivitet
- Konsumtion och avfall
    - Cirkulära flöden och resurseffektivitet

Det är viktigt att Luleå kommunkoncern fokuserar på de prioriterade områdena med identifierade omställningar eftersom de utgår från både lokala analyser och övergripande klimatmål på olika nivåer. Genom att rikta insatserna mot områden med stor klimatpåverkan kan kommunkoncernen effektivt minska sina utsläpp och bidra till klimatomställningen. De föreslagna omställningarna fungerar som konkreta verktyg för att styra utvecklingen i rätt riktning och skapa strukturella förutsättningar för ett klimatneutralt samhälle. Detta arbete stärker kommunkoncernens roll som föregångare och möjliggörare för invånare, företag och organisationer.

Anpassning till ett förändrat klimat

Samtidigt som kommunkoncernen arbetar med målen för klimatneutralitet är det viktigt att kommunkoncernen rustar de egna verksamheterna och samhället i stort för de nya förutsättning som en ökad global uppvärmning ger och minskar effekterna av denna.

Det handlar bland annat om hur planeringen av bebyggelse och infrastruktur, såsom vägar samt vatten- och avloppssystem, genomförs. Det omfattar även vilka rutiner som finns inom vård och omsorg, vilka metoder som används inom lant- och skogsbruk samt hur säkerhet- och beredskapsfrågor hanteras. Genom att anpassa samhället till förändrade klimatförhållanden kan riskerna för naturkatastrofer minskas, livskvaliteten förbättras och en hållbar framtid för kommande generationer säkerställas.

Klimatförändringar påverkar människor på olika sätt beroende på geografisk plats, socioekonomiska förutsättningar och livsstil. Detta innebär att vissa grupper är mer sårbara för klimatrelaterade risker än andra. Klimatanpassningsarbetet bör därför betraktas som ett strategiskt verktyg för att minska dessa ojämlikheter och därigenom bidra till ett mer rättvist och resilient samhälle.

Genomförande

Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning riktar sig till nämnder och bolagsstyrelser och ska integreras i det ordinarie arbetet som en del av budgetprocess och verksamhetsplanering. Genom att tydliggöra mål och prioriteringar inom klimatområdet skapar planen en gemensam riktning för hela kommunkoncernen. På kort sikt fastställs prioriteringar i den årliga mål- och budgetprocessen, vilket möjliggör konkreta åtgärder i verksamhets-, affärs- och handlingsplaner. Detta säkerställer att klimatmålen omsätts i praktiken och får genomslag i kommunkoncernens verksamheter.

För att nå klimatmålen krävs planering och genomförande av åtgärder. Arbetet med att utforma dessa åtgärder är koncernövergripande och förutsätter stöd från flera funktioner. För åtgärder som ligger utanför kommunkoncernens rådighet ansvarar kommunens förvaltningar och bolag för att stödja och samverka med företag, samhällsaktörer och invånare för att möjliggöra genomförandet.

Vidare är det väsentligt att genomföra ekonomiska analyser kopplade till klimatomställningen, från nulägesbedömning, via planerade åtgärder, till finansieringslösningar. Dessa analyser ger kommunkoncernen underlag för att bedöma finansieringsbehov och möjliggör prioritering av åtgärder och resurser. Åtgärder bör väljas utifrån kostnadseffektivitet och förmåga att ge betydande klimatnytta. Vissa åtgärder kan leda till minskade kostnader och vara affärsmässigt motiverade, medan andra innebär ökade kostnader. Kostnadsutvecklingen förväntas förändras över tid i takt med att nya metoder och lösningar utvecklas. Mot bakgrund av nuvarande kostnadsläge och framtida bedömningar krävs ett strukturerat prioriteringsarbete för att säkerställa att klimatplanens mål uppnås.

Uppföljning

Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning följs upp årligen av kommunstyrelsen. Planen ska aktualitetsprövas varje mandatperiod för att säkerställa att mål, omställningar och nyckeltal är relevanta och uppdaterade.

Syftet med uppföljningen är att tydliggöra utvecklingen i förhållande till klimatmålen och de planerade omställningarna. Arbetet med planen är en kontinuerlig process som kräver långsiktighet och regelbunden uppdatering.

Det är viktigt att kommunkoncernens framsteg mot klimatneutralitet och ökad klimatanpassning är transparenta och tillgängliga för allmänheten, beslutsfattare, medarbetare och andra intressenter. För att möjliggöra detta kommer planen och delar av den årliga uppföljningen kommuniceras via kommunens webbplats.

Referenser

Nationella emissionsdatabasen, SMHI (2025)

Konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser i Sverige och andra länder, Naturvårdsverket (2025)

Bilaga 1. Sammanställning nyckeltal

Sammanställning av nyckeltalen för uppföljning av målen i Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning.

Beskrivning nyckeltal	Målår	Omfattning	Enhet
Andel inköpt fossilfri el	2030	Kommunkoncernen	Procent
Andel inköpt klimatneutral fjärrvärme	2030	Kommunkoncernen	Procent
Andel fossilfria drivmedel för lätta fordon inom kommunkoncernen	2030	Kommunkoncernen	Procent
Andel fossilfria drivmedel för tunga fordon inom kommunkoncernen	2030	Kommunkoncernen	Procent
Andelen fossilfria drivmedel för arbetsmaskiner och arbetsbåtar inom kommunkoncernen	2030	Kommunkoncernen	Procent
Mängd koldioxid som binds i olika typer av naturliga kolsänkor som ägs av kommunkoncernen	2030	Kommunkoncernen	ton Co2e per år
Utsläpp av växthusgaser per sektor inkl. industrin	2040	Den geografiska platsen	ton Co2e per år
Utsläpp av växthusgaser per sektor exkl. industrin	2040	Den geografiska platsen	ton Co2e per år
Växthusgaser per invånare i Luleå	2040	Den geografiska platsen	ton Co2e per år
Mängd koldioxid som binds i olika typer av naturliga kolsänkor inom Luleå	2040	Den geografiska platsen	ton Co2e per år
Indirekta utsläpp av växthusgaser kopplade till kommunkoncernens inköp av varor och tjänster	2045	Kommunkoncernen	Co2e per år
Utsläpp av växthusgaser från upphandlade tjänsteresor inom kommunkoncernen per fordonstyp	2045	Kommunkoncernen	Procent
Totala konsumtionsbaserade utsläppen av växthusgaser per invånare i Luleå	2045	De som bor och verkar	ton Co2e per år
Utsläpp av växthusgaser per invånare från hushållens konsumtion i Luleå	2045	De som bor och verkar	ton Co2e per år

Förutsättningar för minskad klimatpåverkan

- Underlag till Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning

Innehåll

Inledning 3
Begrepp 3
Avgränsningar 3
Områden som har stor klimatpåverkan 4
Transport och mobilitet 5
Fossilfria drivmedel 6
Effektiva transporter 6
Förändrat resande 7
Arbetsmaskiner 8
Fossilfria drivmedel 9
Effektiva arbetsmaskiner 9
Bygg- och anläggning 10
Cirkulärt byggande 11
Effektivare förvaltning och användning 13
Energisystem 14
Effektiv energianvändning 15
Fossiloberoende energisystem 15
Effektiv styrning 16
Förnybar energiproduktion 16
Livsmedel och jordbruk 18
Fossiloberoende och resurseffektivitet 19
Konsumtion och avfall 20
Cirkulära flöden och resurseffektivitet 21
Helhetsperspektiv och långsiktighet i klimatarbete 22
Bilaga 2. Styrande dokument 23

Inledning

Klimatförändringarna utgör en av vår tids största samhällsutmaningar och kräver målmedvetna insatser på alla nivåer. Luleå kommunkoncern har satt upp ambitiösa mål för att minskad klimatpåverkan och öka klimatanpassningen[1], med sikte på klimatneutralitet (se figur 1) och ett långsiktigt hållbart samhälle.

Detta dokument är ett strategiskt underlag som identifierar och analyserar förutsättningarna inom de områden där omställningar är nödvändiga för att nå beslutade klimatmål gällande klimatneutralitet för Luleå kommunkoncern.

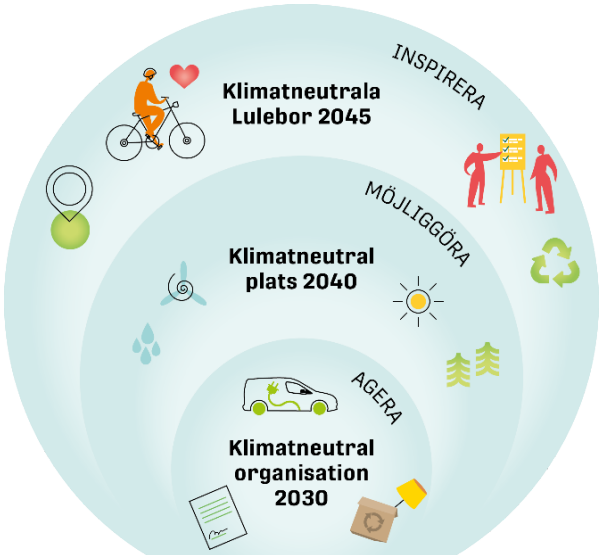

Figur 1. Luleå kommunkoncerns klimatmål för klimatneutralitet

Syftet är att tillhandahålla ett samlat och strukturerat stöd, i första hand för tjänstepersoner inom kommunkoncernen, så att arbetet för klimatneutralitet kan bedrivas effektivt och samordnat. Dokumentet utgår från lokala, regionala, nationella och internationella mål och riktlinjer (se bilaga 2).

Genom att tydliggöra omställningarna skapas förutsättningar för att utveckla långsiktiga och hållbara strukturer inom kommunkoncernen och samhället i stort. Dokumentet är avsett att vara ett levande stöd i det fortsatta strategiska arbetet för minskad klimatpåverkan.

Begrepp

I dokumentet används ”**Luleå**” för den geografiska platsen Luleå kommun. ”**Kommunkoncern**” används för kommunens nämnder, förvaltningar, styrelser och kommunala bolag.

Avgränsningar

Underlaget innehåller inte konkreta, tidsatta aktiviteter/åtgärder, budget eller detaljerat fördelat ansvar för genomförande.

[1] Se Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning

Områden för minskad klimatpåverkan

Förbränningen av fossila bränslen världen över är den främsta orsaken till klimatets nuvarande förändringar. Områdena med identifierade omställningar nedan är framtagna utifrån lokala analyser samt klimatmål och riktlinjer på olika nivåer, (se bilaga 2).

- Transporter och mobilitet
  - Fossilfria drivmedel
  - Effektiva transporter
  - Förändrat resande
- Arbetsmaskiner
  - Fossilfria drivmedel
  - Effektiva arbetsmaskiner
- Bygg- och anläggning
  - Cirkulärt byggande
  - Effektiv förvaltning och användning
- Energisystem
  - Effektiv användning
  - Fossiloberoende energisystem
  - Effektiv styrning
  - Förnybar energiproduktion
- Livsmedel och jordbruk
  - Fossiloberoende och resurseffektivitet
- Konsumtion och avfall
  - Cirkulära flöden och resurseffektivitet

Genom att fokusera insatser dessa områden med kan kommunkoncernen minska sina utsläpp och bidra till klimatomställningen på ett mer effektivt sätt. De föreslagna omställningarna kan användas som verktyg för att agera inom kommunkoncernen och möjliggöra och skapa förutsättningar för ett klimatneutralt samhälle.

Transport och mobilitet

Luleå har ett av de högsta utsläppen av växthusgaser per invånare i Sverige. Detta beror till stor del på de omfattande industriella verksamheterna inom Luleå, där fossilbränslen används i produktionsprocesser. Om utsläppen från industrin exkluderas utgör transporter den största källan till växthusgasutsläpp i kommunen. Även om utsläppen från transporter har minskat under de senaste decennierna, kvarstår ett fortsatt behov av omställning för att uppnå klimatneutralitet.

Luleå befinner sig i en tillväxtfas som förväntas fortsätta. År 2040 behöver Luleå ha ett transportsystem och en infrastruktur som är anpassade för 100 000 invånare med varierande behov beroende på bostadsort och verksamhetsområde. Tätorter, byar och landsbygd står inför olika typer av utmaningar. Samtidigt utgör Luleå ett strategiskt nav i industrins gröna omställning, med nya etableringar och en utveckling av industrisektor som medför ökade krav på logistiklösningar och infrastruktur för transporter av både gods och människor.

Kommunkoncernen behöver fokusera på tre omställningar inom transporter och mobilitet:

- Fossilfria drivmedel
- Effektiva transporter
- Förändrat resande

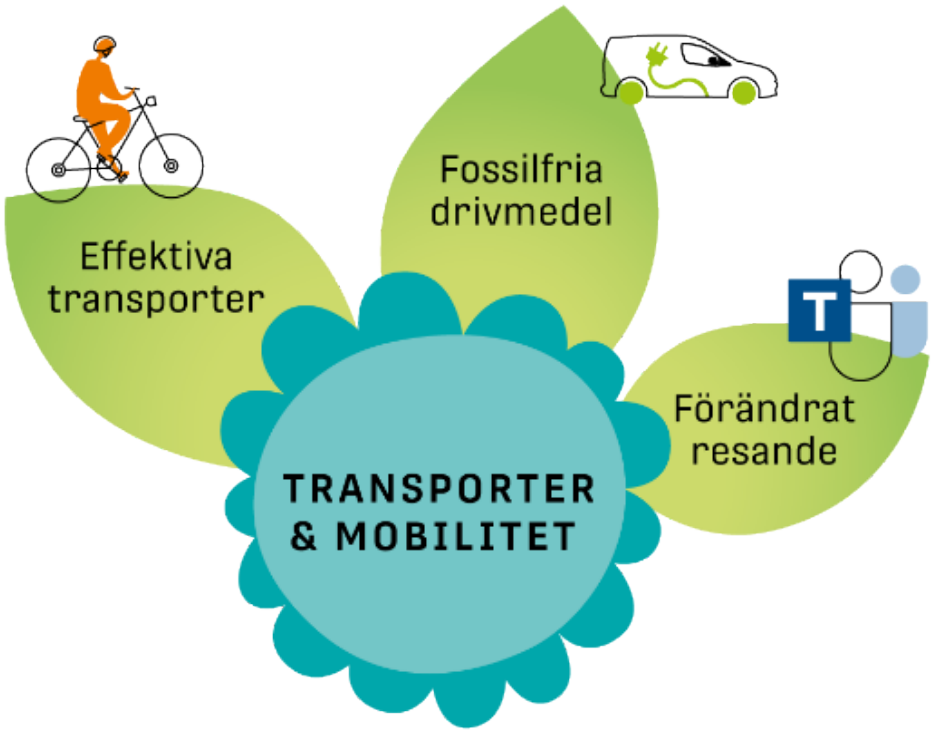

Fossilfria drivmedel

Transport står för en betydande del av kommunkoncernens utsläpp av växthusgaser, främst till följd av förbränningsmotorer som drivs med reduktionspliktiga fossila drivmedel. För att minska dessa utsläpp krävs en stegvis omställning där en ökad andel biodrivmedel används på kort sikt, samtidigt som elektrifieringen av fordonsflottan påskyndas. Vätgas bedöms bli ett relevant alternativ först efter 2030, medan biogasproduktion kan utökas redan idag, särskilt för tunga fordon..

För att möjliggöra en ökad användning av eldrivna fordon i Luleå krävs en utbyggnad av laddinfrastrukturen, då den nuvarande kapaciteten inte är tillräcklig för att möta framtida behov. Detta förutsätter samarbete med fastighetsägare och aktörer inom energi-, fordons- och transportsektorn samt en samordnad planering över kommungränser, vilket även gäller för etablering av nya tankställen för andra fossilfria drivmedel. Elektrifieringen av transportsektorn bidrar dessutom till minskade partikelutsläpp och förbättrad luftkvalitet. Dock är det viktigt att beakta de utsläpp som uppstår vid produktionen av elfordon och batterier, ofta i andra länder, för att säkerställa ett livscykelperspektiv vid val av transportlösningar. En sådan helhetssyn är central för att omställningen ska bidra till långsiktigt hållbara resultat.

Kommunkoncernen behöver stärka sin kunskap om vilka konsekvenser omställningen till fossilfria drivmedel kan medföra, särskilt i frågor som rör driftförutsättningar och beredskap vid exempelvis elavbrott. Ur ett beredskapsperspektiv är det fördelaktigt att ha en diversifierad fordonsflotta som använder flera typer av fossilfria drivmedel. Detta kan tydliggöras genom att kartlägga de olika drivmedlens nuvarande användning samt deras önskade roll i framtiden. För att möjliggöra en ökad elektrifiering kan investeringar i laddinfrastruktur och reservkraft komma att spela en central roll.

Effektiva transporter

En effektiv transportstruktur kan ses som en förutsättning för att minska klimatpåverkan och främja samhällsutvecklingen. För att uppnå detta krävs strategiska insatser som optimerar användningen av befintliga transportlösningar och prioriterar energieffektiva trafikslag för såväl gods- som persontransporter.

Transporteffektivitet innebär att människor och gods förflyttas med minsta möjliga resursanvändning i form av tid, energi, kostnader och miljöpåverkan samtidigt som tillgänglighet och funktionalitet bibehålls.

Transporteffektivitet innebär att prioritera färdmedel som kollektivtrafik, gång och cykel, vilka utnyttjar yta effektivt och har hög kapacitet. För att fler ska välja dessa alternativ krävs säkra och tillgängliga gång- och cykelvägar samt en kollektivtrafik med hög tillförlitlighet och kapacitet. Kollektivtrafiksystemet behöver utvecklas i takt med befolkningstillväxten och erbjuda konkurrenskraftiga priser samt smidiga övergångar mellan olika transportslag. Integrerade lösningar för delningsfordon och mikromobilitet, såsom cykel och elsparkcykel, kan komplettera etablerade färdmedel. Ett strategiskt placerat resecentrum kan dessutom stödja ett hållbart transportsystem. Genom att kombinera dessa insatser med förbättrad infrastruktur för gods- och persontransporter, exempelvis kapacitetshöjande åtgärder inom järnväg samt effektivare sjötransporter, kan transportsektorn bli både mer effektiv och klimatsmart.

En omställning till ett mer transporteffektivt samhälle i Luleå innebär en kombination av strategiska infrastruktursatsningar, hållbara transportlösningar och ändrade resvanor. Detta innebär att resurser, planering och samordning mellan olika aktörer behövas för att uppnå

önskad effekt. Som utgångspunkt vid prioriteringar av vilka satsningar ska genomföras kan Trafikverkets fyrstegsprincip vara en vägledande strategi för att prioritera hållbara och kostnadseffektiva lösningar inom transportsektorn.

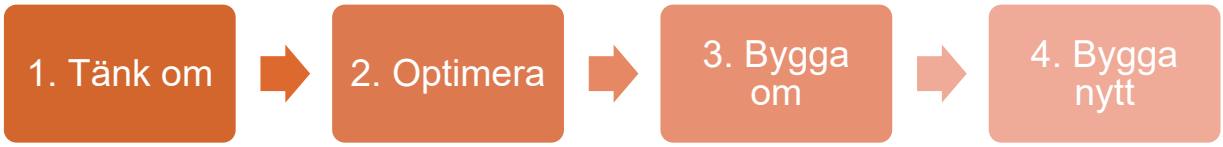

Figur 2. Beskrivning av Trafikverkets fyrstegsprincip. Varje enskilt steg i fyrstegsprincipen täcker in olika aspekter och skeden i utvecklingen av transporter och infrastruktur.

En möjlighet för att främja ett mer transporteffektivt är att tydligare integrera detta i tidiga planeringsskeden av till exempel nya bostadsområden. Även införandet av miljözoner och miljötullar kan vara ett alternativ i framtiden, för att styra trafikförändringarna i de mest utmanande miljöerna.

Inom kommunkoncernen kan kartläggning och analys av interna transportbehov göras, av både personer och gods, för att säkerställa att de transportmedel som används motsvarar de faktiska behoven. Detta kan till exempel leda till införandet av en mer samordnad varudistribution samt revidering av resepolicy och hur den följs upp. Kommunkoncernen har goda förutsättningar och möjligheter att resa hållbart, både i tjänsten och till och från arbetsplatsen. En fortsatt ökad digitalisering kan komma att minska behovet av långa persontransporter i tjänsten.

Förändrat resande

För att åstadkomma långsiktiga förändringar krävs insatser utöver tekniska lösningar och förbättrad infrastruktur. Det är viktigt att det finns förståelse för förändringens betydelse och hur verksamheter och individer kan bidra.

Att främja ett mer aktivt resande, såsom gång och cykel, är fördelaktigt eftersom det bidrar till minskade utsläpp och lägre klimatpåverkan, samtidigt som det minskar trängsel och buller i tätbebyggda områden. Aktivt resande är resurseffektivt och kräver mindre infrastruktur än biltrafik, vilket kan leda till lägre kostnader för både samhälle och hushåll. Dessutom främjar det folkhälsa och ökar tillgängligheten, då fler kan genomföra sina dagliga resor utan att vara beroende av egen bil. Genom att prioritera och underlätta för aktivt resande skapas förutsättningar för ett mer hållbart, attraktivt och inkluderande transportsystem.

För att möjliggöra och uppmuntra ett ökat aktivt resande krävs riktade insatser inom både fysisk planering och beteendepåverkan. Exempel på sådana insatser inkluderar utbyggnad av sammanhängande och säkra cykelvägar, förbättrad gånginfrastruktur, trygghetsfrämjande insatser såsom belysning och övervakning, samt tillgång till cykelparkeringar i anslutning till kollektivtrafik. Informationskampanjer, skolvägsprojekt och mobilitetslösningar som underlättar kombinerade resformer, såsom möjligheten att enkelt byta mellan kollektivtrafik, gång och cykel, har en viktig funktion för att påverka och förändra invånarnas resvanor på lång sikt.

Arbetsmaskiner

Arbetsmaskiner fyller många viktiga samhällsfunktioner. Med arbetsmaskiner avses exempelvis traktorer, grävmaskiner, truckar och andra motordrivna redskap[2] som används inom bygg- och hamnverksamhet, jordbruk och skötsel av grönytor och friluftsområden. Arbetsmaskiner står för cirka 7 procent av Sverige totala utsläpp och drygt 15 procent av de totala utsläppen inom Luleå som plats, exklusive industrin.

Utsläppen av växthusgaser från arbetsmaskiner har ökat under senare år, främst till följd av förändringar i drivmedelssammansättningen. Trots vissa långsiktiga förbättringar utgör arbetsmaskiner fortsatt en betydande källa till utsläpp. För att nå klimatmålen krävs riktade insatser för att minska beroendet av fossila bränslen och främja elektrifiering och förnybara alternativ.

Kommunkoncernen behöver fokusera på två omställningar inom arbetsmaskiner:

- Fossilfria drivmedel
- Effektiva arbetsmaskiner

[2] Även handburna arbetsredskap som motorsågar räknas hit.

Fossilfria drivmedel

Utbudet av eldrivna arbetsmaskiner är för närvarande begränsat, men ökar successivt i takt med att efterfrågan ökar. På marknaden finns idag främst mindre grävmaskiner och hjullastare samt handburna arbetsverktyg med eldrift. För tyngre maskiner är det i huvudsak HVO som används som ersättning för fossil drivmedel, även om vissa elektrifierade tunga arbetsmaskiner har introducerats. Kommunkoncernen äger endast en mindre andel av de arbetsmaskiner som används i verksamheten; huvuddelen tillhandahålls av entreprenörer och maskinuthyrare.

Införandet av utsläppsfria arbetsmaskiner inom kommunkoncernen kräver samordnade insatser och kommer innebär anpassningar i verksamheterna. Utbudet av eldrivna arbetsmaskiner är fortfarande begränsat, särskilt inom det tyngre segmentet, vilket försvårar en bred implementering. Investeringskostnaderna för eldrivna alternativ är höga, vilket kan påverka entreprenörers möjlighet att delta i upphandlingar. För att inte utestänga mindre entreprenörer behöver affärsmodeller utvecklas som tar hänsyn till deras förutsättningar

För att stödja omställningen till utsläppsfria arbetsmaskiner kan kommunkoncernen successivt skärpa kravställningen vid upphandlingar och inköp, särskilt i ärenden där nyttan är tydlig. Samverkan med andra kommuner samt lokala och regionala aktörer är av viktig för att säkerställa att krav går i takt med marknadens utveckling. Pilotprojekt med eldrivna arbetsmaskiner kan användas för att samla in erfarenheter och data som underlag för framtida beslut. Vidare bör kommunkoncernen prioritera utsläppsfria alternativ vid egna maskininköp och utreda möjligheten att konvertera befintliga fossildrivna maskiner till förnybara drivmedel.

Effektiva arbetsmaskiner

Det finns potential att minska utsläppen från arbetsmaskiner genom mer effektiv användning. Genom förbättrad planering, optimerad logistik och minskad bortforsling av massor kan klimatpåverkan från entreprenadarbeten reduceras. Exempel på tillvägagångssätt inkluderar höjdsättning som minimerar schaktning, stabilisering av markföroreningar på plats, återanvändning av massor samt anpassning av skötselinsatser, såsom minskad gräsklippning.

Effektivisering kräver samordning mellan flera aktörer och funktioner inom kommunkoncernen. Det finns behov av ökad kompetens kring hur planering och genomförande av projekt påverkar utsläppsnivåer. Befintliga arbetssätt och rutiner kan behöva ses över för att möjliggöra en mer resurseffektiv hantering av till exempel massor samt de personalresurser och arbetsmoment som krävs för att genomföra olika typer av insatser.

För att realisera potentialen kan kommunkoncernen utveckla riktlinjer för projektplanering och logistik med fokus på minskad klimatpåverkan. Utbildningsinsatser för berörda verksamheter kan bidra till att integrera klimatperspektivet i det dagliga arbetet. Vidare bör möjligheten att återanvända material och massor inom och mellan projekt utredas, liksom anpassningar i skötselprogram för att minska onödiga maskinanvändningar. Genom att systematiskt tillämpa dessa åtgärder kan kommunkoncernen minska utsläppen utan att det krävs omfattande tekniska investeringar.

Bygg- och anläggning

Bygg- och anläggningssektorn står för cirka en femtedel av de totala växthusgasutsläppen i Sverige. Byggbranschen omfattar uppförande av byggnader såsom bostäder, samhällsfastigheter, företagsbyggnader och industrianläggningar. Anläggningsverksamhet inkluderar markarbeten, anläggning av vägar, gator och torg, beredning av mark samt utbyggnad av infrastruktur.

De största utsläppen inom bygg- och anläggningssektorn uppstår vid produktion av material såsom cement, stål och asfalt, vilka är mycket energiintensiva och genererar stora mängder utsläpp. Betydande utsläpp sker även vid transport av material och användning av fossildrivna arbetsmaskiner på byggarbetsplatser. Under driftfasen, särskilt vid uppvärmning av byggnader, uppstår ytterligare klimatpåverkan, då byggnader står för en stor del av Sveriges totala energianvändning. Slutligen bidrar sektorn till utsläpp genom omfattande avfallshantering, användning av kemikalier och import av byggprodukter, vilket medför både direkta och indirekta utsläpp, även utanför landets gränser.

För att tillgodose behovet av bostäder för en befolkning på 100 000 invånare år 2040 krävs omfattande bostadsbyggande i Luleå. Därtill behöver infrastruktur och samhällsservice, såsom skolor och omsorg, byggas ut för att möta framtida behov.

Kommunkoncernen behöver fokusera på två omställningar inom bygg- och anläggning:

- Cirkulärt byggande
- Effektiv förvaltning och användning

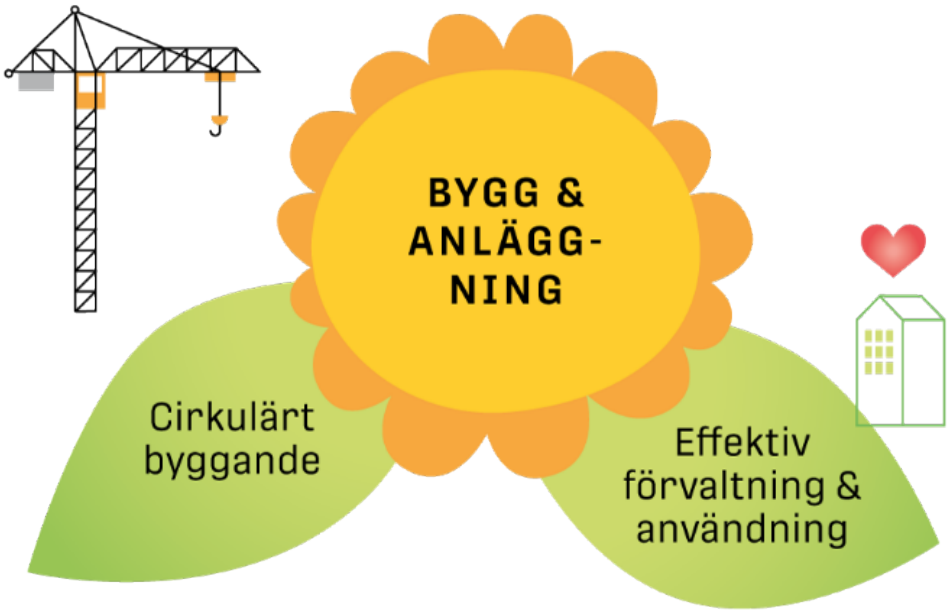

Cirkulärt byggande

Samhällsbyggnadsprocessen omfattar planering, byggnation och förvaltning, där de tidiga skedena har störst påverkan på klimatet. Det är i dessa faser som grundläggande beslut fattas om var och hur Luleå ska utvecklas, vilket har långsiktiga konsekvenser för markanvändning, utsläpp och resursförbrukning, se figur 3. I översiktlig planering är det särskilt viktigt att beakta klimatpåverkan från förändrad markanvändning, exempelvis störda jordlager och förlorad vegetation, samt framtida utsläpp kopplade till den nya användningen.

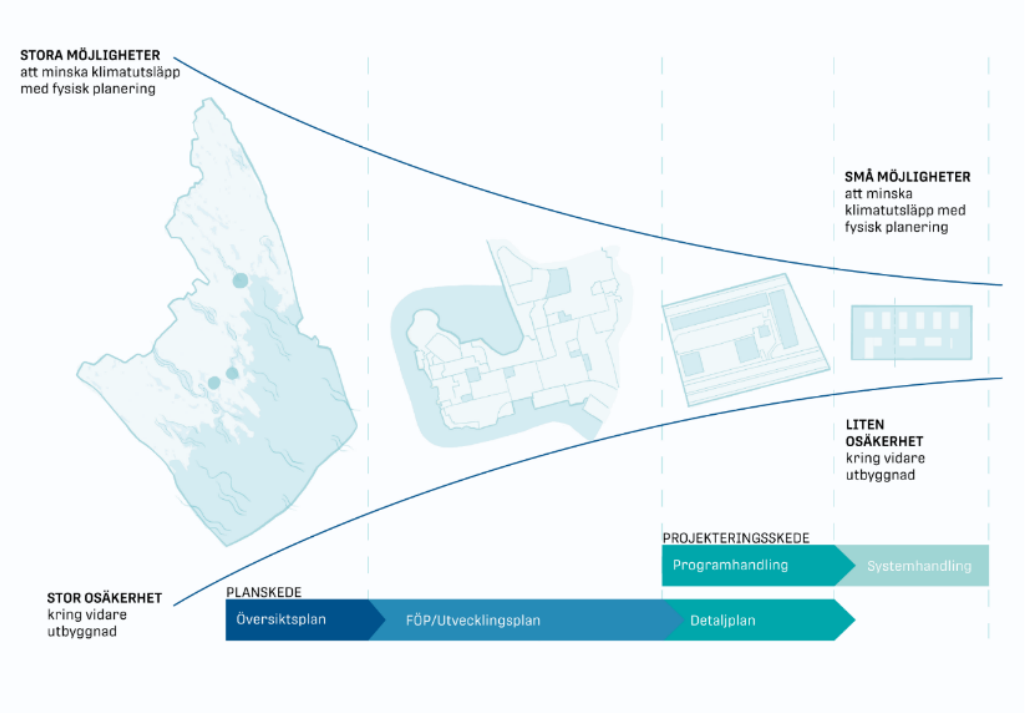

Figur 3. Klimatpåverkan under planprocessen. Bilden är framtagen utifrån material framtaget av SpaceScape

Det är svårt att förutse den exakta klimatpåverkan av olika planeringsbeslut, vilket försvårar val av effektiva lösningar. Osäkerheter kring framtida användning, tekniska möjligheter och lokala förutsättningar gör det utmanande att integrera klimatperspektivet på ett systematiskt sätt.

Kommunkoncernen kan utveckla och tillämpa verktyg som underlättar bedömning av klimatpåverkan i tidiga planeringsskeden. Till exempel genom att utgå från befintliga strukturer och prioritera förtätning framför exploatering av ny mark minskas utsläppen. Klimatrelaterade krav kan också införas i markanvisningsavtal och i kommunkoncernens egna projekt, med tydliga och mätbara utsläppsgränser som möjliggör uppföljning och jämförelse.

I detaljplaneringen kan tillämpning av försiktighetsprincipen samt flexibilitet i utformningen för att möjliggöra återbruk, hållbara materialval och installation av solceller införas i större skala. Åtgärder för att begränsa mängden överskottsmassor och optimera transportlösningar kan integreras tidigt i processen. Hållbarhetsstrategier lämpar sig väl för att införa klimatkrav både vid markanvisning och under genomförandet av större samhällsutvecklingsprojekt.

Planerade grönområden kan utformas för att tillhandahålla ekosystemtjänster såsom kolsänkor, biologisk mångfald, temperaturreglering och dagvattenhantering.

Bevarande och vidareutnyttjande av befintliga byggnader och strukturer är en viktig möjlighet för att minska klimatpåverkan inom byggsektorn. Det befintliga byggnadsbeståndet har stor potential. Genom att väga nyproduktion mot renovering, ombyggnad och underhåll kan både utsläpp och kostnader minska, särskilt genom att undvika klimatpåverkan kopplad till nybyggnation. Se figur 4.

Materialval har en avgörande betydelse för klimatpåverkan, där tillverkning och transporter utgör de största utsläppskällorna. Livscykelperspektiv på material och byggdelar är centralt för att uppnå långsiktig resurseffektivitet. Återanvändning av byggmaterial är ofta tekniskt möjlig, men begränsas av bristande systematik, logistik och incitament. Återbruk av byggmaterial kan integreras i designprocessen, exempelvis genom flexibel utformning som möjliggör framtida anpassning. Klimatpåverkan från materialproduktion kan minskas genom stöd till utveckling och test av innovativa lösningar, exempelvis via pilotprojekt. Målkonflikter kan uppstå mellan bevarande och energieffektivisering, vilket kräver avvägningar i planering

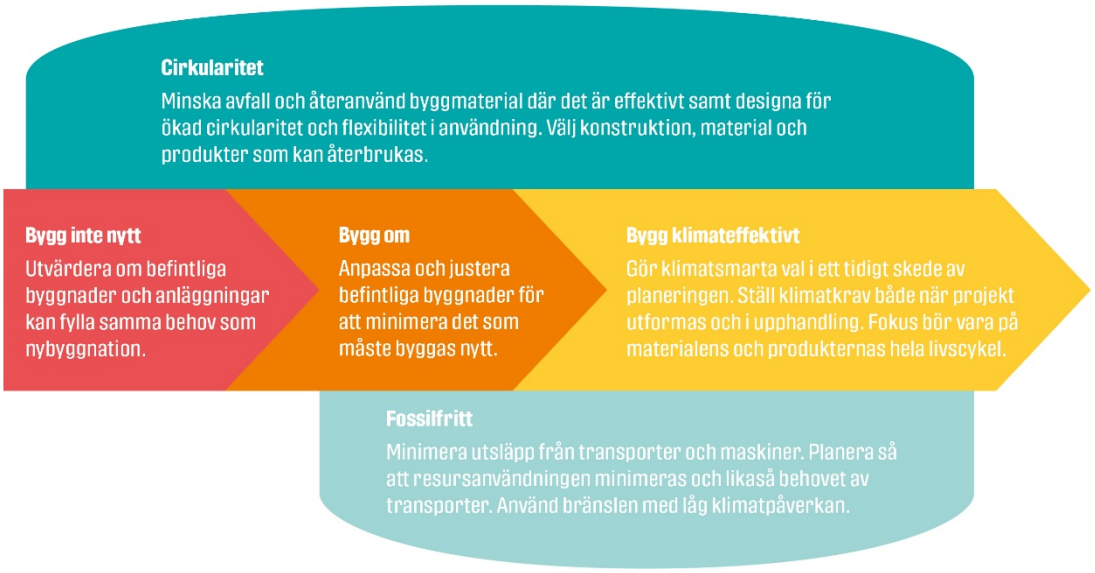

och genomförande.

Figur 4. För att minska påverkan från bygg- och anläggningssektorn bör koncernen beakta alternativ och metoder med lägre klimatpåverkan i planeringsstadiet.

Som ett komplement till ökat återbruk och cirkulära materialflöden kan miljöcertifiering av byggnader utgöra ett verktyg för att minska klimatpåverkan. Genom att låta miljöarbetet och byggnadens miljöprestanda granskas av tredje part säkerställs kvaliteten på det arbete som utförts, samtidigt som det möjliggör jämförelser mellan olika byggnaders miljöprestanda. Både nyproducerade byggnader och ombyggnationer kan omfattas av certifiering, och det finns flera olika miljöcertifieringar. Ett inledande steg kan vara att utforma byggnader så att de uppfyller en viss certifieringsstandard, även om absoluta krav inte ställs, vilket underlättar jämförelser och uppföljning. Därutöver kan byggrelaterade produkter bedömas enligt etablerade system såsom Byggvarubedömning och Basta, vilket ytterligare stärker möjligheterna att välja material med låg klimatpåverkan.

Effektivare förvaltning och användning

Utsläpp kopplade till drift, ombyggnad och underhåll av byggnader och anläggningar har en långsiktig påverkan på klimatet. Materialval och designlösningar med låg klimatpåverkan och lång livslängd bidrar till att begränsa den negativa påverkan och främjar en mer resurseffektiv utveckling. Inom återbruksprojekt påverkas gestaltningen av tillgången på material, vilket kan innebära variationer i utseende och egenskaper. Återbrukade komponenter kan uppvisa spår av tidigare användning, vilket ställer särskilda krav på projektering och samordning. För att möjliggöra återbruk krävs utvecklade processer för materialinventering och demontering. Kommunkoncernen kan främja effektivare förvaltning och användning genom att återbruka eget material i första hand och tillgängliggöra överskott för externa aktörer i andra hand. Samverkan med näringslivet krävs för att utveckla cirkulära flöden och förbättra processer inför demontering.

För att minska klimatpåverkan från befintliga byggnader bör fossiloberoende energikällor användas för uppvärmning och elförsörjning. Energieffektivisering kan uppnås genom strategisk planering och införande av styrsystem som optimerar energianvändningen. Hyresgästers beteende och engagemang påverkar också byggnaders miljöprestanda, vilket gör samverkan mellan fastighetsägare och hyresgäster relevant. Hyresavtalsmodeller, exempelvis gröna hyresavtal, kan utformas för att stimulera hållbara beteenden och möjliggöra samarbete mellan fastighetsägare och hyresgäster i syfte att minska resursförbrukning och klimatpåverkan. Tillgång till kommunal energi- och klimatrådgivning kan ge stöd till hushåll, företag och organisationer i omställningen.

Energisystem

All energianvändning påverkar miljön, men påverkan varierar beroende på energikälla och avstånd mellan produktion och användning. För att möta klimatutmaningen måste fossila bränslen fasas ut till förmån för elektrifiering och andra fossiloberoende lösningar.

I Luleå är klimatpåverkan från energianvändning främst kopplad till fjärrvärmeproduktion där restgaser från stålindustrin används som energikälla. Industrins planerade omställning kommer att förändra tillgången på dessa energikällor. Elbehovet förväntas öka, särskilt i takt med ny energiintensiv industri, vilket ställer högre krav på flexibilitet i elsystemet. Produktion av el via solkraften ökar men utgör fortfarande en marginell del av totalen. Lokal förnybar elproduktion kan dock vara viktig för självförsörjning och krisberedskap. Biogas produceras lokalt och används främst som fordonsbränsle, medan vätgas är av växande intresse inom industrin, både som energibärare och för lagring, även om ett vätgassystem ännu saknas i Luleå.

Kommunkoncernen behöver fokusera på fyra omställningar inom energisystem:

- Effektiv användning
- Fossiloberoende energisystem
- Effektiv styrning
- Förnybar energiproduktion

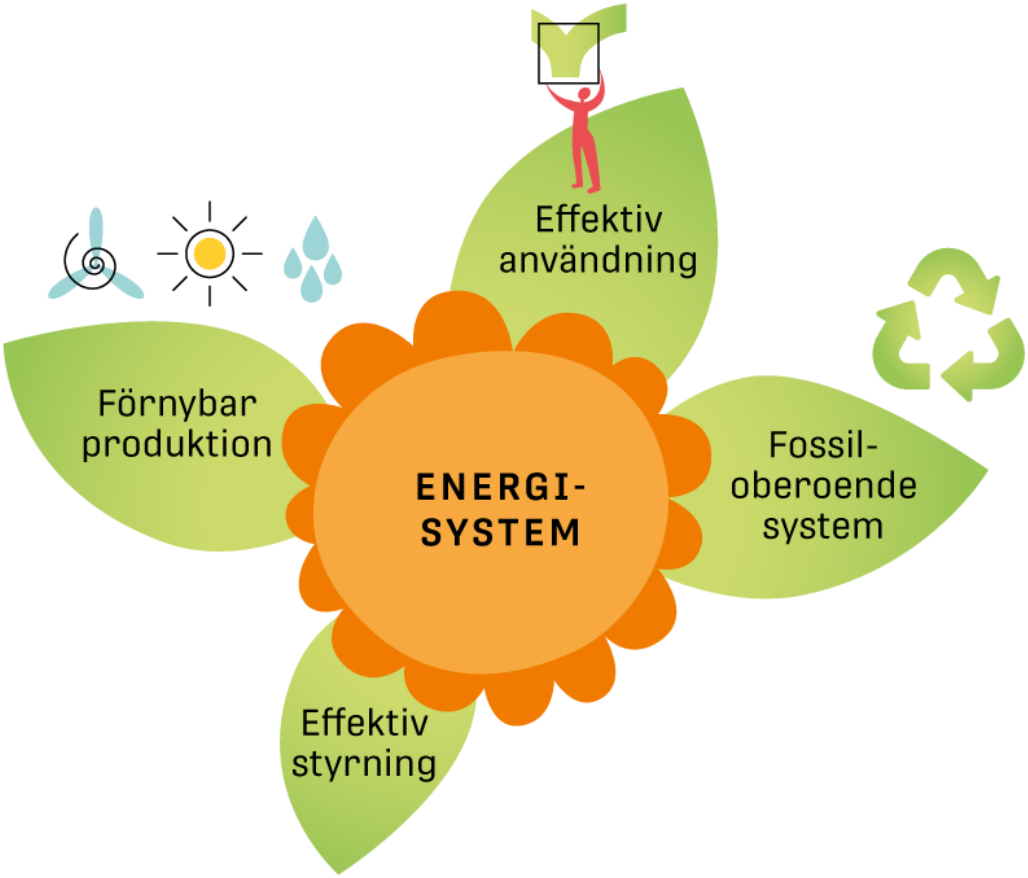

Effektiv energianvändning

Idag är transportsektorn och industrin i hög grad beroende av tillgången på fossilfri el för att möjliggöra en övergång till ett klimatneutralt samhälle och efterfrågan på el spås öka markant i framtiden. Den ökade efterfrågan på el ställer krav på att befintlig el används mer effektivt för att undvika kapacitetsbrist. EU:s energieffektiviseringsdirektiv lyfter fram effektivare elanvändning som en central del i omställningen, särskilt inom befintliga industrier och fastighetsbestånd. Nationella analyser visar att det finns en betydande potential att minska elanvändningen i Sverige, motsvarande cirka 11 procent[3] inom bostäder, lokaler och industri.

Samtidigt är det den sammantagna energianvändningen, oavsett energislag, som påverkar klimatet. Effektivisering av både el och värme kräver tekniska investeringar, samordning och långsiktig planering. Infrastruktur såsom fjärrvärme- och fibernät har potential att förbättras ur ett energieffektivitetsperspektiv, vilket kräver kontinuerligt arbete och resurser.

Fossiloberoende energisystem

Fjärrvärmenätet i Luleå har goda förutsättningar att tillvarata överskottsenergi från industrin, vilket bidrar till ett effektivt och resurssnålt energisystem, samtidigt som den avlastar och frigör el från värmesektorn. Fjärrvärmeproduktionen kan anpassas efter tillgång på bränslen och deras klimatpåverkan, vilket möjliggör en flexibel och energieffektiv lösning. Nätet i Luleå är väl utbyggt i centralorten och utgör den dominerande uppvärmningsformen. Utbyggnad av fjärrvärmenätet i takt med övrig utveckling kräver samordning och långsiktig planering. För att fjärrvärmen fortsatt ska baseras på restenergier krävs tekniska lösningar och etablerade samarbeten med industrin. Vid drift- och underhållsstopp i fjärrvärmenätet samt under kalla perioder uppstår behov av kompletterande energikällor, där valet av bränsle påverkar systemets klimatpåverkan. Att säkerställa att dessa kompletterande lösningar är fossiloberoende innebär både tekniska och ekonomiska utmaningar.

På landsbygden saknas idag tillgång till fjärrvärme, vilket innebär att användning av andra uppvärmningslösningar. Den exakta andelen uppvärmning som baseras på fossila energibärare är inte tydligt kartlagd, vilket försvårar en fullständig bedömning av klimatpåverkan. För att främja en övergång till mer hållbara lösningar utanför fjärrvärmenätet är det angeläget att möjliggöra och stimulera användningen av fossilfria uppvärmningssystem med låg elförbrukning. Detta kan innefatta tekniska lösningar såsom biobränslepannor, värmepumpar med hög verkningsgrad eller andra energieffektiva alternativ. Kommunkoncernen har en viktig roll i att skapa förutsättningar för denna omställning, bland annat genom rådgivning, informationsinsatser och stöd till boende och verksamheter i berörda områden.

Vidare kan biogas och vätgas utgör viktiga komponenter i ett fossiloberoende energisystem genom att erbjuda förnybara och utsläppsfria alternativ till fossila bränslen. Idag produceras biogas vid Uddebo reningsverk. Det planeras för en utökning av biogasproduktionen, där olika användningsområden för den producerade biogasen utreds. Biogasens roll i det framtida energisystemet bör tydliggörs, med särskilt fokus på att identifiera relevanta användningsområden samt etablera ändamålsenliga avsättningsvägar.

Vätgas förväntas spela en strategisk roll inom industrisektorn i Luleå, särskilt inom stålindustrin, där fossilfritt producerad vätgas ersätter fossilt kol i processerna. Detta möjliggör en betydande minskning av utsläpp och bidrar till klimatneutral produktion.

[3] Se Fossilfritt Sveriges nationella effektiviseringsstrategi

Omställningen förutsätter tillgång till förnybar el och tillräcklig eleffekt, då vätgasproduktion är elintensiv och ställer höga krav på både kapacitet och ursprung.

Flera industriverksamheter i regionen planerar att integrera vätgas i sina processer, vilket ökar behovet av samordning mellan energisystemen. Restenergier från vätgasproduktion utgör en outnyttjad resurs med potential att stärka systemets resurseffektivitet. Vätgasens roll bör följas upp i relation till elförsörjning, klimatpåverkan och systemintegration, där samverkan mellan energibolag, industriaktörer och offentliga funktioner bidrar till en robust och hållbar energiinfrastruktur.

Effektiv styrning

Tillgången till fossilfri el och ett stabilt elsystem utgör en grundläggande förutsättning för klimatomställningen i Luleå. Elektrifieringen av transportsektorn och industrin sker parallellt med en förändring av energisystemet, där en ökande andel väderberoende elproduktion ställer nya krav på planering och samordning. För att möta dessa behov krävs en helhetssyn och kontinuerlig dialog mellan berörda aktörer, där Luleåmodellen utgör en viktig samverkansplattform. Kommunkoncernen deltar aktivt i planeringsprocesser för framtida elanvändning och samverkar med andra kommuner inom energiplanering med fokus på produktion och distribution.

Effekttoppar över tid och säsong kräver ökad flexibilitet i energisystemet och kan hanteras genom att sprida ut effektuttaget över tid samt genom energilagring. Genom styrning av elanvändning, exempelvis genom att förlägga förbrukning till tider med låg efterfrågan, kan belastningen på elnätet jämnas ut. Energilagret för fjärrvärmeproduktion bidrar till ökad flexibilitet och energieffektivitet, särskilt i ett framtida energisystem där tillgången till restenergier kan komma att variera. I dagsläget saknas möjligheter till storskalig och långvarig el-lagring, men småskaliga lösningar, exempelvis solceller med lokal lagring i småhus, erbjuder viss kapacitet för egenanvändning av solel. Det är av betydelse att fortsatt följa utvecklingen inom flexibilitet och lagring , inklusive vätgasens potentiella roll. Vid samhällsutveckling och nyetableringar kan vägledande energistrategier och markanvisningar användas som styrmedel för att främja en mer hållbar och resurseffektiv energianvändning.

Förnybar energiproduktion

Luleå kommunkoncern har goda förutsättningar att främja en ökad andel lokalt producerad fossilfri el, vilket utgör en viktig del av den långsiktiga energiomställningen. Solkraften kan vidareutvecklas genom investeringar i fler och större anläggningar inom kommunkoncernens verksamheter, samt genom att främja investeringar hos företag, föreningar och hushåll att installera egna lösningar. I detta sammanhang utgör klimat- och energirådgivningen ett centralt stöd för att underlätta beslut och investeringar.

Utbyggnaden av vindkraft i Luleå är mer komplex, då den påverkas av andra samhällsintressen såsom rennäring och Försvarsmaktens verksamhet. Tillståndsprocesser och fysisk planering kräver därför noggrann avvägning av placering, omfattning och teknisk utformning, vilket kan begränsa möjligheterna till etablering.

För att stärka den lokala elproduktionen kan kommunkoncernen tillhandahålla mark för energianläggningar, investera i egen produktion och aktivt bidra till att driva tillståndsprocesser framåt.

Livsmedel och jordbruk

Livsmedel är en grundläggande del av människors liv, hälsa och välbefinnande och definieras i Sverige som samhällsviktig verksamhet. Även om livsmedel och jordbruk i dag står för en mindre andel av Luleås totala utsläpp, är det viktigt att agera tidigt för att minska klimatpåverkan inom dessa områden. Det stärker kommunens långsiktiga klimatarbete och bidrar till en mer robust och hållbar livsmedelsförsörjning.

De största utsläppen är metan och lustgas från djurhållning, gödselhantering och markanvändning. De biologiska processerna är svåra att helt eliminera, men kan påverkas genom förändrade produktionsmetoder. Därutöver uppstår ytterligare klimatpåverkan genom energianvändning i produktionsanläggningar och transporter, samt genom import av foder och livsmedel som genererar utsläpp i andra länder till följd av livsmedelskonsumtion.

Sedan 1990 har utsläppen inom livsmedelssektorn och jordbruket minskat, huvudsakligen till följd av reducerad djurhållning, lägre mjölkproduktion samt minskad åkerareal. Luleå och Norrbotten har goda förutsättningar att bedriva livsmedelsproduktion på ett sätt som främjar både miljön och folkhälsan.

Kommunkoncernen behöver fokusera på en omställning inom livsmedel och jordbruk:

- Fossiloberoende och resurseffektiv

Fossiloberoende och resurseffektivitet

Trots att förutsättningarna för lokal livsmedelsproduktion är goda i Norrbotten och Luleå, importeras en betydande andel av de livsmedel som konsumeras i regionen. Det är inte möjligt att helt eliminera utsläppen från livsmedelskedjan och jordbruket vid fortsatt produktion, men genom att stärka den lokala produktionen i Norrbotten kan utsläppen minska på en nationell nivå, främst genom kortare transportsträckor och det lägre behovet av gödsel i norra Sverige. Vidare genom att minska beroendet av fossila insatsvaror såsom diesel och mineralgödsel kan jordbruket sänka sina produktionskostnader samtidigt som sektorn bättre möter framtida klimatkrav. Detta skulle även kunna bidra till att förbättra den regionala försörjningsförmågan och skapa nya affärsmöjligheter för lokala aktörer.

Livsmedelskonsumtionens klimatpåverkan påverkas i hög grad av vilka livsmedel som väljs, hur måltider planeras samt hur livsmedel hanteras inom kommunkoncernens verksamheter. Genom att främja hållbara konsumtionsmönster, exempelvis genom ökad andel växtbaserade livsmedel, lokala råvaror, miljömärkta produkter, minskat matsvinn och effektiv logistik, kan kommunkoncernen bidra till att minska de totala utsläppen från området livsmedel och jordbruk. Kommunkoncernen kan ha en roll i att skapa strukturer och rutiner som stödjer fossiloberoende och resurseffektivitet, särskilt inom offentliga måltider såsom skola, vård och omsorg.

Konsumtion och avfall

Den höga konsumtionen är en betydande drivkraft bakom klimatförändringarna. Utsläppens omfattning påverkas av flera faktorer, såsom var produktionen sker och vilka metoder som används. För Sveriges del sker mer än hälften av de konsumtionsrelaterade utsläppen utanför landets gränser, där importerade varor produceras.

De konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen för den svenska befolkningen uppgår idag till cirka 8 ton koldioxidekvivalenter per person och år. Av dessa utsläpp härrör ungefär 60 procent från hushållens konsumtion, medan resterande 40 procent kommer från offentlig konsumtion samt investeringar i exempelvis byggnader, maskiner, bostäder och värdeföremål. Se figur 5.

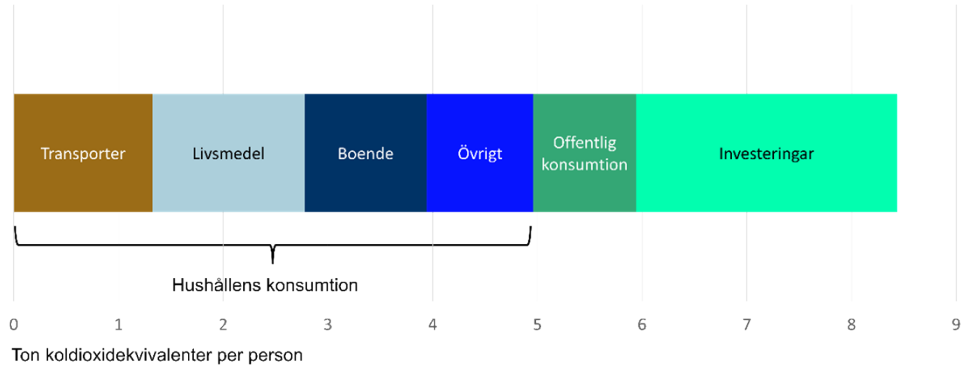

Figur 5. De konsumtionsbaserade utsläppen uppdelat på hushållens konsumtion och offentlig konsumtion

Offentlig konsumtion omfattar utgifter för verksamheter och tjänster som finansieras av det offentliga, exempelvis vård, skola, omsorg, infrastruktur och kulturverksamhet. Dessa aktiviteter ger upphov till växthusgasutsläpp genom byggnation och drift av lokaler, energianvändning, transporter samt inköp av varor och tjänster. På personnivå bidrar offentlig konsumtion till de konsumtionsbaserade utsläppen genom att varje invånare indirekt nyttjar dessa tjänster. Vid beräkning av klimatpåverkan fördelas utsläppen därför per capita, vilket ger en helhetsbild av klimatavtryck kopplat till invånarnas konsumtion.

Kommunkoncernen behöver fokusera på en omställning inom konsumtion och avfall:

- Cirkulära flöden och resurseffektivitet

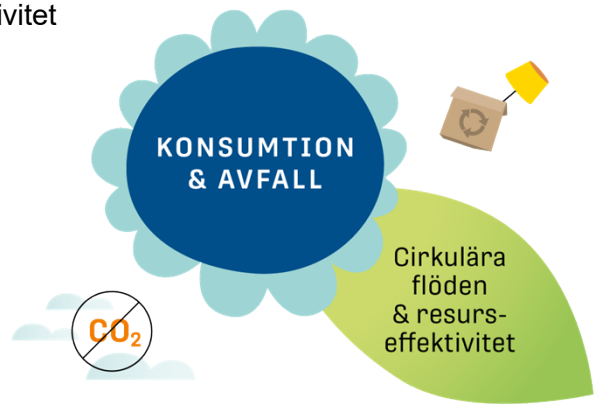

Cirkulära flöden och resurseffektivitet

För att minska klimatpåverkan från konsumtion krävs en omställning både i hur kommunkoncernen konsumerar[4] och i konsumtionsmönstren hos dem som bor och verkar i Luleå. Detta innebär bland annat att successivt fasa ut fossilbaserade varor och tjänster, öka återbruk och materialåtervinning samt främja cirkulära flöden i alla led.

Offentliga upphandlingar är en central del av kommunkoncernens verksamheter. Att ställa klimatkrav i upphandlingar kan ses som ett strategiskt verktyg eftersom det kan påverka hela värdekedjan från produktion och transport till användning och återbruk. Att ställa klimatkrav i upphandlingar är komplext och kan inte tillskrivas en enskild verksamhet eller individ. Det kräver samordnade insatser och ett nära samarbete mellan flera funktioner och kompetenser inom kommunkoncernen samt en kontinuerlig dialog med leverantörer och andra aktörer. Klimatkraven behöver vara tydliga, relevanta och möjliga att följa upp både tekniskt och praktiskt. För att integrera cirkulära principer i inköpsprocesser kan normer och arbetssätt behöva förändras för att skapa en gemensam struktur och kultur.

Vidare genom att successivt skärpa klimatkrav kan kommunkoncernen möjliggöra innovation och minska klimatpåverkan över tid och bidra till ökad resurseffektivitet och stärkt konkurrenskraft för det lokala näringslivet. Kommunkoncernen kan fortsätta utveckla samarbeten med leverantörer och det lokala näringslivet för att främja cirkulär ekonomi och resurseffektivitet samt skapa möjligheter för att dela lokaler, varor och tjänster så som exempelvis inventariebanken, fritidsbanken, butikerna Samlat och Hållbarhetshuset.

Gällande hushållens konsumtion kan kommunkoncernen stödja dess omställning genom att skapa förutsättningar som gör det enkelt att göra rätt. Genom kommunikation, dialog och tillgång till lösningar skapas bättre förutsättningar för att nya vanor ska kunna etableras och bestå över tid. Vidare kan kommunkoncernen analysera konsumtionsmönster utifrån faktorer som ålder, inkomst, utbildningsnivå och bostadsområde för att möjliggöra prioriteringar av de grupper där potentialen för utsläppsminskning är störst. Omställning kräver förändring, och förändring kräver acceptans och medvetenhet.

[4] År 2022 gjordes en klimatanalys av inköpen hos kommunens förvaltningar, en så kallad miljöspendanalys. I en sådan analys tilldelar man olika typer av inköp en klimatpåverkan för att förstå vilka inköp som har störst påverkan på klimatet och hur påverkan skiljer sig mellan olika inköpskategorier.

Helhetsperspektiv och långsiktighet i klimatarbete

För att Luleå kommunkoncern ska kunna nå sina klimatmål krävs samordnade och långsiktiga insatser inom flera områden. Genom att fokusera på omställningar inom transporter, arbetsmaskiner, bygg- och anläggning, energisystem, livsmedel och konsumtion kan klimatpåverkan minska på ett effektivt sätt. Det är avgörande att arbeta både med tekniska lösningar och med att skapa förutsättningar för förändrade beteenden, där kommunikation, kunskapsspridning och tydliga vägval spelar en central roll. Samverkan mellan olika aktörer, utveckling av styrande dokument och riktlinjer samt kontinuerlig uppföljning av nyckeltal är viktiga verktyg för att säkerställa att omställningen sker på ett strukturerat och hållbart sätt. Genom att integrera klimatperspektivet i planering, upphandling och daglig verksamhet kan kommunkoncernen bidra till ett mer klimatneutralt och resilient samhälle.

Bilaga 1. Styrande dokument

Flera av kommunkoncernens övriga styrdokument och riktlinjer ger både grundläggande förutsättningar och praktisk vägledning om vad som krävs för att klimatmålen ska kunna uppnås inom olika verksamhetsområden. För att klimatmålen ska kunna uppnås behöver samarbetet mellan verksamhetsområdena fortsätta utvecklas. Vilket bidrar till en effektiv och samordnad implementering av klimatåtgärder i hela kommunkoncernen.

Nedan presenteras en översikt över hur styrdokument och riktlinjer är kopplade till de prioriterade områdena i Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning. Vidare anges även kopplingen till regionala, nationella och internationella styrdokument.

	KOMMUNKONCERNENS STYRDOKUMENT	REGIONALA OCH NATIONELLA STYRDOKUMENT	INTERNATIONELLA STYRDOKUMENT
PLAN FÖR MINSKAD KLIMATPÅVERKAN OCH ÖKAD KLIMATANPASSNING I SIN HELHET	Program för vision Luleå 2040 (ÖP)	Norrbottens klimat- och energistrategi 2020–2024 Regional Utvecklingsstrategi Norrbotten 2030 Sveriges miljömål, särskilt miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan Sveriges klimatlag och Sveriges klimatmål med etappmål till 2030	Agenda 2030 EU:s klimatlag EU:s gröna giv (European Green Deal)
	Miljöpolicy		
	Mål och budget		
TRANSPORT OCH MOBILITET	Program för vision Luleå 2040 (ÖP)	Trafikstrategi för Boden, Kalix, Luleå, Piteå och Älvsbyns kommuner (SARETS) Länstransportplan 2022–2033 Norrbottens län Plan för infrastruktur för elfordon och förnybara drivmedel i Norrbotten Färdplan för fossilfri konkurrenskraft: Flygbranschen Färdplan för fossilfri konkurrenskraft: Fordonsindustrin – tunga fordon	EU-förordningen ”Alternative Fuel Infrastructure Regulation” (AFIR)

		Färdplan för fossilfri konkurrenskraft: Fordonsindustrin – lätta fordon Färdplan för fossilfri konkurrenskraft: Petroleum och drivmedelsbranschen Färdplan för fossilfri konkurrenskraft: sjöfartsnäringen Färdplan för fossilfri konkurrenskraft: Åkerinäringen Vätgasstrategi (Fossilfritt Sverige)	
	Cykelplan		
	Riktlinjer för resor i tjänsten		
	Riktlinjer Fordon	Strategi för en hållbar batterivärdekedja (Fossilfritt Sverige)	EU-förordningen “Clean Vehicle Directive
	Kommunkoncernens policy för inköp	Lagen om Offentlig Upphandling (LOU) alt LUF eller LUK	
	Riktlinjer för hållbara inköp		
	Kategoriplan för inköp av transporter		
ARBETSMASKINER	Kommunkoncernens policy för inköp	Lagen om Offentlig Upphandling (LOU) alt LUF eller LUK	
	Riktlinjer för hållbara inköp		
	Kategoriplan för bygg- och anläggning samt drift och underhåll	Färdplan för fossilfri konkurrenskraft: Petrolium och drivmedelsbranschen Vätgasstrategi (Fossilfritt Sverige) Strategi för en hållbar batterivärdekedja (Fossilfritt Sverige)	
BYGG- OCH ANLÄGGNING	Program för vision Luleå 2040 (ÖP)	Plan- och bygglagen Färdplan för fossilfri konkurrenskraft: Betongbranschen Färdplan för fossilfri konkurrenskraft: Bygg-och anläggningssektorn Färdplan för fossilfri konkurrenskraft: Cementbranschen	
	VA-plan	Lagen om allmänna vattentjänster	

	Dagvattenplan	Lagen om allmänna vattentjänster	
	Grönplan		
	Bostadsförsörjningsprogram	Lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar	Energieffektiviseringsdirektiv (EED) Direktivet för byggnaders energiprestanda
	Kommunkoncernens policy för inköp	Lagen om Offentlig Upphandling (LOU) alt LUF eller LUK	
	Riktlinjer för hållbara inköp		
	Kategoriplan för bygg- och anläggning samt drift och underhåll		
ENERGISYSTEM	Program för vision Luleå 2040 (ÖP)	Lagen om kommunal energiplanering Lagen om energikartläggning i stora företag Färdplan för fossilfri konkurrenskraft: Elbranschen Färdplan för fossilfri konkurrenskraft: Gasbranschen Färdplan för fossilfri konkurrenskraft: Stålindustrin Färdplan för fossilfri konkurrenskraft: Uppvärmingsbranschen Strategi för effektiv användning av energi och effekt (Fossilfritt Sverige)	Energieffektiviseringsdirektiv (EED) Direktivet för byggnaders energiprestanda Elmarknadsdirektivet
	Kommunkoncernens policy för inköp	Lagen om Offentlig Upphandling (LOU) alt LUF eller LUK	
	Riktlinjer för hållbara inköp (förvaltningar och nämnder)		
LIVSMEDEL & JORDBRUK	Kategoriplan för livsmedel	Nära Mat: Norrbottens livsmedelsstrategi 2022–2030 Handlingsplan 2022–2025 Nära Mat: Norrbottens livsmedelsstrategi En långsiktig livsmedelsstrategi för Sverige, Livsmedelsstrategin 2.0	

		Färdplan för fossilfri konkurrenskraft: Dagligvarubranschen Färdplan för fossilfri konkurrenskraft: Dagligvaruindustrin Färdplan för fossilfri konkurrenskraft: Lantbruksbranschen	
	Kommunkoncernens policy för inköp	Lagen om Offentlig Upphandling (LOU) alt LUF eller LUK	
	Riktlinjer för hållbara inköp		
	Policy måltider äldre		
	Nödvattenplan		
KONSUMTION & AVFALL	Kommunkoncernens policy för inköp	Lagen om Offentlig Upphandling (LOU) alt LUF eller LUK	
	Riktlinjer för hållbara inköp		
	Avfallsplan	Nationell avfallsplan och avfallsförebyggande program Förordningen om producentansvar för förpackningar Färdplan för fossilfri konkurrenskraft: Återvinningsindustrin	EU:s avfallsdirektiv
		Nationell strategi för omställningen till cirkulär ekonomi	EU:s paket för cirkulär ekonomi
	Kategoriplan för IT		
KLIMATANPASSNING	Riktlinjer för klimatanpassning	Regional handlingsplan för anpassning till förändrat klimat Sveriges nationella strategi för klimatanpassning	
	Grön plan	Biostrategi (Fossilfritt Sverige)	
	Naturvårdsplan		Förordningen för markanvändningssektorn (LULUCF)

	Handlingsplan för värmebölja	
	Risk- och sårbarhetsanalys	
	Skogspolicy	Färdplan för fossilfri konkurrenskraft: Skogsnäringen

§ 155

Kvittering av utredningsuppdrag av tydliggör och följ kontinuerligt upp Klimatplan mot 2040

Ärendenr 2024/854-3.1.0.1

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen beslutar om att ta fram en ny klimatplan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning.

Sammanfattning av ärendet

Ett utredningsuppdrag i Plan och budget 2023–2025 var ”tydliggör och följ kontinuerligt upp Klimatplan mot 2040”. Denna uppdragsbeskrivning är en direkt följd av utredningsuppdraget.

År 2015 anslöt sig Luleå kommun till Borgmästaravtalet och en klimatplan togs fram och beslutades 2016. Sedan dess har klimatfrågan blivit ännu mer aktuell. Internationella och nationella klimatmål har sedan beslut om klimatplan togs uppdaterats och skärpts och fokus på klimatanpassning har tillkommit.

Luleå kommun har beslutet att integrera de globala målen i arbetet för Vision Luleå 2040. Under 2019 fastställdes nio övergripande mål till 2040 ett av dessa mål var ”Ingen påverkan på klimatet”. En plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning skulle vara en del av Luleå kommunens långsiktiga arbete för en hållbar utveckling och arbetet utifrån denna plan ska bidra till Vision Luleå 2040 och Program till Vision Luleå 2040 (översiktsplan 2021). Klimatplanen bör omfatta en uppdatering och ett förtydligande av kommunens klimatmål, utgå från kommunkoncernens rådighet vid identifiering av insatser och åtgärder, uppdatera och om behov finns föreslå nya indikatorer, tydliggör hur uppföljningen ska ske samt inkluderar klimatanpassning.

Planen föreslås syfta till att:

- identifiera insatser som bidrar till att kommunkoncernen är en klimatneutral organisation till år 2030
- identifiera insatser som bidrar till att Luleå som plats är klimatneutral år 2040
- identifiera insatser som bidrar till att de som bor och verkar i Luleå kan vara klimatneutrala till år 2045

- kommunkoncernen kontinuerligt anpassar sina verksamheter till ett framtida klimat
- identifiera insatser som bidrar till att minska risker och kon-sekvenser i ett framtida klimat för de som bor och verkar i Luleå.

Utvecklingen av planen ska ta hänsyn till och ge synpunkter till arbete med detaljplaner, markanvisningar, budget- och verksamhetsplanering. Planen kommer att visa vilka andra styrande dokument som kommer att behöva revideras men kommer inte att göra denna revidering.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2024-05-20 § 50 föreslagit kommunstyrelsen besluta om att ta fram en ny klimatplan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning.

Sammanträdet

Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Ett utredningsuppdrag i Plan och budget 2023–2025 var ”tydliggör och följ kontinuerligt upp Klimatplan mot 2040”. Denna uppdragsbeskrivning är en direkt följd av utredningsuppdraget. Sedan Luleå kommun anslöt sig till Borgmästaravtalet och beslutade om en klimatplan 2016 har klimatfrågan blivit ännu mer aktuell och internationella och nationella klimatmål har skäpts.

Luleå kommun har beslutet att integrera de globala målen i arbetet för Vision Luleå 2040. Under 2019 fastställdes nio övergripande mål till 2040 ett av dessa mål var **”Ingen påverkan på klimatet”.** Målet syftar till att nå klimatneutralitet genom effektivare användning av energi, ökad andel av förnybara bränslen och egen produktion av förnybar energi. Idag följer kommunen upp målet enbart för kommunen som plats vilket gör det svårt att avgöra kommunens rådighet över utvecklingen för målet. Ett flertal av de andra övergripande målen har också en påverkan på klimatet. Andra kopplingar till klimat finns t.ex. i Luleås övergripande mål **vardag** som innehåller ett hållbart vardagsliv med resor, avfall och boende, inom **grannskap** som handlar om mötesplatser, bostadsområden och kvarter, inom innovation i form av ny teknik och inom arbete i form av utbildning, kompetens och näringsliv. Även i Luleå kommuns översiktsplan finns många kopplingar till klimatet, t.ex. i hålla energin, bästa boendet i stadsbygd samt på landsbygd och smarta resor.

En plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning skulle vara en del av Luleå kommunens långsiktiga arbete för en hållbar utveckling och

arbetet utifrån denna plan ska bidra till Vision Luleå 2040 och Program till Vision Luleå 2040 (översiktsplan 2021). Klimatplanen bör omfatta en uppdatering och ett förtydligande av kommunens klimatmål, utgår från kommunkoncernens rådighet vid identifiering av insatser och åtgärder, uppdaterar och tar vid behov fram nya indikatorer, tydliggör hur uppföljningen ska ske samt inkluderar klimatanpassning.

Organisation för framtagande av plan
En arbetsgrupp med representanter från flertalet av kommunens förvaltningar och kommunala bolag kommer att bildas. En styrgrupp och referensgrupp kommer att utses samt projektledare. Interna samråd kommer att genomföras för att förankra planens syfte och innehåll i kommunens olika verksamheter.

Syfte och mål
Målet är att ta fram en plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning som bidrar till att Vision Luleå 2040 förverkligas och att Luleå år 2040 inte har någon påverkan på klimatet.

Planen syftar till att:

- insatser som bidrar till att kommunkoncernen är en klimatneutral organisation till år 2030
- identifiera insatser som bidrar till att Luleå som plats är klimatneutral år 2040
- identifiera insatser som bidrar till att de som bor och verkar i Luleå kan vara klimatneutrala till år 2045
- kommunkoncernen kontinuerligt anpassar sina verksamheter till ett framtida klimat
- identifiera insatser som bidrar till att minska risker och konsekvenser i ett framtida klimat för de som bor och verkar i Luleå

Avgränsningar
Planen kommer inte att resultera i konkreta, tidsatta aktiviteter, hantera budget eller detaljerat fördela ansvar för genomförande. Planen kommer att visa vilka andra styrande dokument som kommer att behöva revideras men kommer inte att göra denna revidering.

Samband och beroenden
Utvecklingen av planen ska ta hänsyn till och ge inspel till flera andra aktiverande styrande dokument som program till vision Luleå 2040 (översiktsplan 2021), avfallsplan, cykelplan, dagvattenplan, va-plan, grönplan, investeringsplan, inköpspolicy, resepolicy, miljöpolicy, plan för hantering av samhällsstörningar, krisberedskap och civilt försvar, riktlinjer för hållbara inköp, rikt-

linjer för klimatanpassning, riktlinje för markanvisning och riktlinje för resor i tjänsten.

Dialog:
Dialog har skett inom kommunstyrelseförvaltningen inom samhällsomställningskontoret samt det strategiska initiativet Klimatneutral och Naturpositiv.

Beslutsunderlag
- Kommunstyrelsens förslag gällande kvittering av utredningsuppdrag av tydliggör och följ kontinuerligt upp Klimatplan mot 2040, KLF Hid: 2024.4213
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2024-05-20 § 50, KLF Hid: 2024.4436

Beslutet skickas till
Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret

§ 7

Projektdirektiv för Borgmästaravtalet

Ärendenr 2015/545-40

Kommunfullmäktiges beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att anta två klimatmål för Luleå; Koldioxidutsläppen minskar med 60% mellan 1995 och 2030 och med 100% till 2050, exklusive SSAB. Koldioxidutsläppen minskar till 1,4 ton per invånare till 2030, exklusive SSAB.
2. Förvaltningar och kommunala bolag får i uppdrag att bidra till måluppfyllelse.
3. Samhällsutvecklingskontoret får i uppdrag att samla in åtgärder för att nå målen från förvaltningar och kommunala bolag.
4. Samhällsutvecklingskontoret får i uppdrag att föra in målen i arbetet med programmen(översiktsplanen), följa utvecklingen och att rapportera till Convenant of Mayors.

Sammanfattning av ärendet

I januari 2015 skrev Luleå kommun på Borgmästaravtalet (Convenant of Mayors) och förbinder sig därmed att aktivt arbeta med att begränsa klimatpåverkan. Enligt avtalet ska Luleå kommun senast februari 2016 ha antagit ett uttalat mål att minska koldioxidutsläppen med minst 20 % under perioden 1990-2020. Åtgärder och uppföljning ska sedan kontinuerligt rapporteras till EU. Klimatmålen för Luleå överensstämmer med de nationella klimatmålen.

Två klimatmål för Luleå:

- Koldioxidutsläppen minskar med 60% mellan 1995 och 2030 och med 100% till 2050, exklusive SSAB.
- Koldioxidutsläppen minskar till 1,4 ton per invånare till 2030, exklusive SSAB.

Strategierna för klimatarbetet är redan beslutade och finns i programmen (översiktsplanen). Klimatmålen kommer att följas upp årligen och vart fjärde år samordnat med uppföljningen av programmen. Uppföljningen sker med hjälp av insamlad statistik från nationella och lokala källor. För Borgmästaravtalet är utsläpp från SSAB och flygtrafiken inte med i statistiken. Vid revideringen av programmen kommer klimatmålen att arbetas in i översiktsplanen.

Alla förvaltningar och de kommunala bolagen förväntas bidra till uppfyllelsen av klimatmålen. Samhällsutvecklingskontorets roll är att följa arbetet, sammanställa åtgärder och att rapportera till Borgmästaravtalet.
Åtgärder från redan beslutade verksamhetsplaner, andra planer, strategier och policys sammanställs och bildar Luleås åtgärdsplan.

Klimatmålen har tagits fram på följande sätt. Först har utsläppen inventerats med stöd av stadsbyggnadsförvaltningen och Luleå Energi AB. Efter inventeringen har alla förvaltningar och de stora kommunala bolagen bjudits in till en Arena om klimatmål, i inbjudan bifogades ett faktaunderlag. På Arenan om klimatmål i november deltog bland annat representanter från kommunledningsförvaltningen, stadsbyggnadsförvaltningen, miljö- och byggnadsförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen samt Lulebo AB, Luleå Hamn AB, Luleå Energi AB och Luleå Lokaltrafik. Efter Arenan skickades anteckningar med förslagen till klimatmål ut för synpunkter. Förslaget har sedan lämnats till politisk behandling.

Samhällsutvecklingskontoret har 2015-11-26 föreslagit kommunfullmäktige besluta att anta två klimatmål för Luleå; Koldioxidutsläppen minskar med 60% mellan 1995 och 2030 och med 100% till 2050, exklusive SSAB samt att koldioxidutsläppen minskar till 1,4 ton per invånare till 2030, exklusive SSAB. Samhällsutvecklingskontoret har även föreslagit att ge förvaltningar och kommunala bolag i uppdrag att bidra till måluppfyllelse, att ge samhällsutvecklingskontoret i uppdrag att samla in åtgärder för att nå målen från förvaltningar och kommunala bolag, att ge samhällsutvecklingskontoret i uppdrag att föra in målen i arbetet med programmen(översiktsplanen) samt att följa utvecklingen och att rapportera till Convenant of Mayors.

Kommunstyrelsens arbetsutskott har 2015-12-14 § 362 beslutat bifalla samhällsutvecklingskontorets förslag.

Kommunstyrelsen har 2016-01-11 § 11 beslutat bifalla arbetsutskottets förslag.

Sammanträdet
Jan Nyberg (MP), Göran Öhman (S), Robert Lundqvist (RS), Nils-Olov Lindfors (C) föreslår bifalla kommunstyrelsens förslag.

Bertil Bartholdson (V) föreslår bifalla kommunstyrelsens förslag med ändring av att koldioxidutsläppen ska minska med 100 procent till 2040 istället för till 2050.

Robert Lundqvist (RS) stödjer Bertil Bartholdsons ändring.

Beslutsgång

Ordföranden ställer kommunstyrelsens förslag avseende respektive beslutspunkt under proposition och finner att fullmäktige bifaller kommunstyrelsens förslag i sin helhet.

Beslutsunderlag

- Faktaunderlag Klimatmål för Luleå
- Samhällsutvecklingskontorets beslutsförslag 2015-11-26
- Kommunstyrelsens arbetsutskotts protokoll § 362, 2015-12-14
- Kommunstyrelsens protokoll § 11, 2016-01-11

Beslutet skickas till

Samhällsutvecklingskontoret
Stadsbyggnadsförvaltningen
Miljö- och byggnadsförvaltningen
Arbetsmarknadsförvaltningen
Luleå Energi AB
Lulebo AB
Luleå Hamn AB
Luleå Lokaltrafik AB

torsdag den 20 november 2025

SÁMIID RIIKKASEARVI
Svenska Samernas Riksförbund · SSR

Till:

Luleå kommun

sophie.forsberg.johansson@lulea.se

Yttrande över utkast – plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning

Sámiid Riikkasearvi (SSR), Lule-Boden Sameförening och Gällivare skogssameby lämnar följande yttrande avseende Luleå kommuns arbete med att ta fram en ny klimatplan för Luleå kommunkoncern.

Vi vill särskilt uppmuntra Luleå kommun att lyfta det samiska folket, och då särskilt de samer som är verksamma inom Luleå kommun, som en grupp som särskilt bör inkluderas i kommunens arbete. Samisk kunskap kan ge kommunen förbättrade möjligheter att minska sin klimatpåverkan och öka sin klimatanpassning. Samiska folket, och då särskilt de aktiva inom renskötseln, är utöver en tillgång en utsatt grupp vars traditionella näringar särskilt påverkas av klimatförändringar och för vilka kommunens plan särskilt bör riktas till.

Klimatplanen utgår från Parisavtalet (se sid 6 i *Utkast Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning,* hädanefter *Utkastet).* I Parisavtalets förord, utifrån vilket medlemsländerna ska tolka avtalet i sin helhet, betonas att urfolk ska respekteras när klimatåtgärder genomförs. ”*Acknowledging that climate change is a common concern of humankind,* ***Parties should, when taking action to address climate change, respect, promote and consider their respective obligations on human rights****, the right to health,* ***the rights of indigenous peoples****, local communities, migrants, children, persons with disabilities and people in vulnerable situations and the right to development, as well as gender equality, empowerment of women and intergenerational equity.*” Detta gäller åtgärder som genomförs nationellt såväl som regionalt och lokalt. Gällande just anpassningar efter Parisavtalet nämns även där urfolk, se sid. 9 ”*Parties acknowledge that* ***adaptation action should follow a country-driven, gender-responsive, participatory and fully transparent approach, taking into consideration vulnerable groups****, communities and ecosystems,* ***and should be based on and guided by the best available science and, as appropriate, traditional knowledge, knowledge of indigenous peoples and local knowledge systems****, with a view to integrating adaptation into relevant socioeconomic and environmental policies and actions, where appropriate.*”

Internationellt, i praktiken bland många av världens länder, inom vetenskapen såväl som inom FN-systemet, värderas urfolks kunskap högt i kampen mot klimatförändringar. Urfolk lever ett liv som har låg påverkan på klimatet, är experter på klimatanpassning och experter på just den miljö de är

verksamma i. **Vi uppmuntrar Luleå kommun att inkludera samisk traditionell kunskap i utvecklingen av sina lokala klimatanpassningsåtgärder.**

Den samiska världssynen har ett holistiskt och långsiktigt tänk. Planer inkluderar många generationer framåt och går i linje med de mål som Luleå kommun uttrycker i *Utkastets* sida 5 *"Människor och företag ska kunna nå sin fulla potential i en långsiktigt hållbar tillväxt så att även kommande generationer kan uppleva god livskvalitet."*

Det finns många källor som förklarar de positiva effekter som inkludering av urfolk i klimatanpassningsåtgärder kan innebära. Se artiklar listade nedan som på ett bra sätt sammanfattar kunskapsläget avseende urfolks kunskap och hur denna kan inkluderas

https://unfccc.int/news/how-indigenous-peoples-enrich-climate-action: *"The significance and potential of indigenous practices have also been strongly recognized by the scientific community as key approaches to developing and implementing countries' national climate action plans and National Adaptation Plans (NAPs) under the Paris Agreement. "Indigenous Peoples have been faced with adaptation challenges for centuries and have developed strategies for resilience in changing environments that can enrich and strengthen current and future adaptation efforts.""*

https://unfccc.int/news/indigenous-worldviews-strengthening-climate-resilience "Across the world, Indigenous Peoples are responding to climate impacts with ingenuity and foresight. Grounded in lived experience and sustained through generations, Indigenous ways of living are diverse, adaptive, relational and deeply ecological, connected to land and culture. These are dynamic frameworks for resilience.

As ambition under the Paris Agreement accelerates – in particular through the Global Goal on Adaptation – Indigenous Peoples are increasingly recognized not just as participants in climate policymaking, but as pathfinders. Their distinct and diverse worldviews offer valuable insights into what it truly means to be adapted: living in harmony with ecosystems, upholding intergenerational responsibility, and restoring balance."

Förutom att samer är experter på hållbarhet, hållbara näringar och kunskap om miljön i Luleå kommun, så är det en grupp som särskilt påverkas negativt av klimatförändringarna. Urfolk i Arktis är några av de som främst känner av och påverkas av förändringarna. De åtgärder som genomförs för att motverka klimatförändringar görs ofta på urfolks marker, vilket riskerar att leda till en "dubbel bestraffning" om de inte genomförs på rätt sätt. För att måla upp problemet kan detta exempel ges: renens betesmarker, och därmed samiska folkets möjligheter att bedriva sin kultur, traditionella näring renskötsel, minskar med intrång från exploaterande aktiviteter som skapar stora utsläpp. Renskötseln får ytterligare anpassa sig till klimatförändringar till följd av dessa exploaterande aktiviteter. När sedan åtgärder görs för att motverka klimatförändringar, som till exempel etablering av vindkraftsparker, så görs även detta på bekostnad av renens betesmark, och därmed samiska folkets kultur. Precis som det står skrivet i *Utkastets* sida 16; *"Klimatet har olika påverkan på människor utifrån var de bor och hur de lever sina liv. Klimatanpassningsarbetet kan med fördel ses som ett verktyg för att bidra till ett mer rättvist samhälle*." **Vi uppmuntrar Luleå kommun att nämna samer som en grupp som särskilt utsätts för klimatförändringar. Vidare hoppas vi att Luleå kommun undviker att genomföra åtgärder som försämrar samiska folkets möjligheter att leva ut sin kultur, bland annat genom renskötseln.**

På *Utkastets* sida 17 står det: *"Åtgärder bör väljas som kostnadseffektivt ger god effekt i klimatomställningen. Vissa av åtgärderna kommer att leda till lägre kostnader och kan väl motiveras affärsmässigt medan andra åtgärder kommer att resultera i högre kostnader. Kostnadsutvecklingen*

kommer sannolikt att förändras över tid, i takt med utveckling av nya metoder och åtgärder. Utifrån nuvarande kostnadsläge och bedömningar kommer det att krävas ett prioriteringsarbete för att kunna uppnå målen i klimatplanen." **Vi efterfrågar ett förtydligande av nödvändigheten av att klimatanpassa och minska klimatpåverkan och därmed förståelse och acceptans för att detta kommer kosta pengar och resurser**.

På *Utkastets* sida 17 står det även "*För att nå klimatmålen i denna plan måste åtgärder planeras och implementeras. Arbetet med att utforma åtgärder utifrån målen i planen är koncernövergripande och kräver stöd från flera olika funktioner. För de åtgärder som faller utanför kommunkoncernens rådighet ansvarar kommunens förvaltningar och kommunala bolag för att stödja och samverka med företag, samhällsaktörer och invånare för att möjliggöra åtgärderna*." **Vi uppmuntrar Luleå kommunkoncern att tydliggöra med sina förväntningar om vilka grupper som ska inkluderas, och hur de ska inkluderas, i planer och implementering till sina förvaltningar och kommunalt ägda bolag.**

Konsultation

Tid och plats
Fredag 17 oktober via Teams

Kallade
Laila Öberg, Sametinget
Elli-Ristin Tuorda, Sametinget

Sammankallande
Sophie Forsberg Johansson,
Samhällsomställningskontoret,
Kommunstyrelseförvaltningen

För kännedom
Anne-Mari Angeria,
Samhällsomställningskontoret,
Kommunstyrelseförvaltningen

Protokoll från konsultation gällande Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning

Mötet inleds med att Sophie presenterade bakgrund, processen och syftet samt innehåll i Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning för Luleå kommunkoncern.

Laila och Elli-Ristin lyfte frågor om kolsänkor och skogsförvaltning, vilket besvarades av Anne-Mari och Sophie med information om den nya skogspolicyn och vikten av att involvera samebyar i processen. Bland annat informerade Anne-Mari om att kommunen nyligen beslutat om hyggesfritt skogsbruk, och att efter konsultation med bland annat Sametinget och Luleå Boden sameförening, så kommer riktlinjer och skogsbruksplaner tas fram i dialog med samebyar.

Elli-Ristin frågade om skogspolicyns roll i klimatplanen, och Sophie förtydligade att det finns en kartläggning av kolsänkor och att skogspolicyn är kopplad till klimatplanen, men att detta kan behöva förtydligas i dokumentet.

Sophie förklarade vidare att kommunen endast har rådighet över de egna skogarna, men kan främja hyggesfritt bruk även hos andra skogsägare. Det finns beräkningar på potentiella kolsänkor för kommunens skogar, men effekterna av olika skogsbrukstekniker är inte helt klarlagda.

Elli-Ristin betonade vikten av att involvera samebyar tidigt i processen kring hyggesfritt skogsbruk och kolsänkor, vilket Sophie och Anne-Mari bekräftade som en viktig del av det fortsatta arbetet.

Elli-Ristin och Laila ställde frågor om effekten av olika åtgärder och tekniker för klimatneutralitet, och Sophie beskrev att detaljerade handlingsplaner och kostnadsberäkningar är nästa steg efter att planen antagits.

Laila frågade om tekniker för koldioxidinfångning och lagring, och Sophie svarade att detta inte diskuterats i detalj inom kommunkoncernen, men att tekniska lösningar kan användas för att åstadkomma kolsänkor.

Laila tog upp frågor om livsmedelsförsörjning och transporter, och Sophie beskrev att en separat plan för att främja lokal livsmedelsproduktion och konsumtion är under utveckling och kommer att linjera med klimatplanen.

Elli-Ristin frågade om klimatplanens roll i den gröna omställningen och nyetableringar, och Sophie förtydligade att planen blir ett styrande dokument som ska beaktas vid planering av exempelvis industrier och infrastruktur.

Protokoll från denna konsultation ska skickas ut till alla närvarande för påseende och kommer sedan att läggas in som en del av ärendet inför det politiska beslutet om planen.

Sammanfattning av konsultationen:
Se över möjligheten att i Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning förtydliga klimatplanens koppling till andra styrande dokument så som skogspolicy och dess koppling till kolsänkor och hyggesfritt skogsbruk.

FÖRSLAG TILL BESLUT

PLAN FÖR MINSKAD KLIMATPÅVERKAN OCH ÖKAD KLIMATANPASSNING

FÖR LULEÅ KOMMUNKONCERNN

Beslutsnivå och förhållningssätt

Planen ska ses som ett förtydligande av Vision Luleå 2040:s intentioner och ger en mer detaljerad bild av rådande förutsättningar och inriktning framåt.

- Framåtsyftande styrdokument
- Beslutas av kommunfullmäktige
- Övergripande, kortfattat och ger handlingsutrymme för nämnder och bolag
- Prioriteringar görs i den årliga mål- och budgetprocessen samt ägardirektiv
- Konkretiseras i verksamhets-, affärs- och handlingsplaner
- Kompletteras med stödjande underlag

UNDERLAG

Beskrivning av nuläge. Svarar på **varför**? Ger förslag på vad som behöver göras.

Utsläppsdata och analyser

- Power BI (nuläge och uppföljning)
- Koldioxidbudget
- Miljöspendanalys
- Uppföljning/uppdatering

Åtgärdsportfölj

- Inom olika områden med stor klimatpåverkan (+ övriga styrdokument)
- Ekonomisk analys av åtgärdsförslag

BESLUT

Besvarar **vad** och **hur**? Tilldelning av resurser.

Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning

- Beskriver viljeriktning/ambition
- Framåtsyftande styrdokument
- Beslutas av kommunfullmäktige
- Övergripande, kortfattat och ger handlingsutrymme för nämnder och bolag

Prioritering, mål- och budget (plan)

- Beslutas av kommunfullmäktige
- Prioriteras utifrån beslutade mål och underlag

Verksamhets- och affärsplaner

- Beslutas av nämnder och styrelser (**när**)

HANDLING

Ansvariga för implementering av beslut

Genomförande

- Förvaltningar och bolag genomför åtgärder

Plan för minskad klimatpåverkan och ökad klimatanpassning

Syfte:
Underlätta och stärka klimatarbetet inom Luleå kommunkoncernen

Mål:
Tydliggöra klimatmål och uppföljningen av dessa samt peka ut områden inom vilka klimatomställningen måste ske.

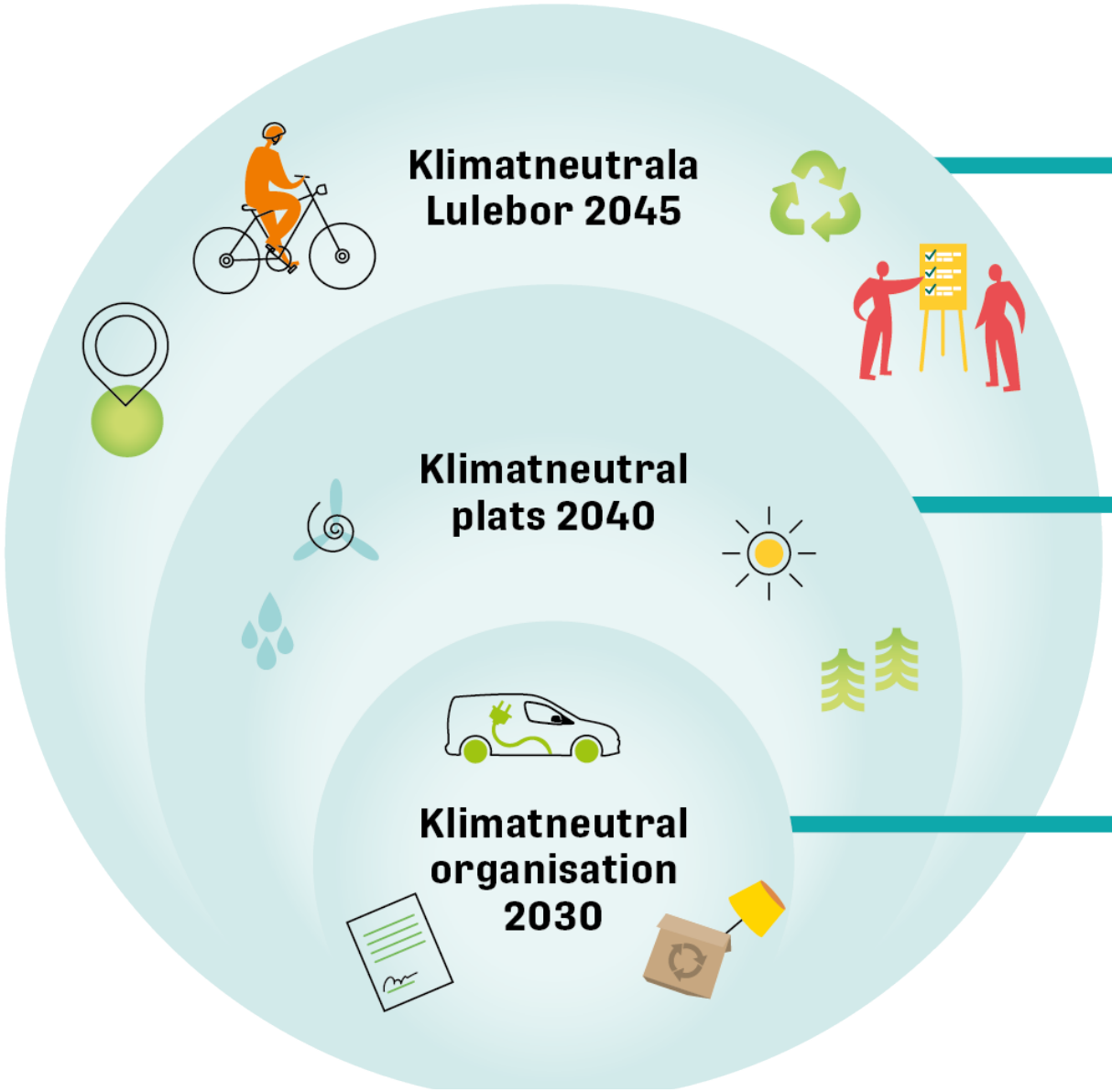

Mål 3: De som bor och verkar i Luleå har förutsättningar att vara klimatneutrala år 2045

Mål 2: Det geografiska området Luleå har ingen påverkan på klimatet år 2040

Mål 1: En klimatneutral kommunkoncern år 2030

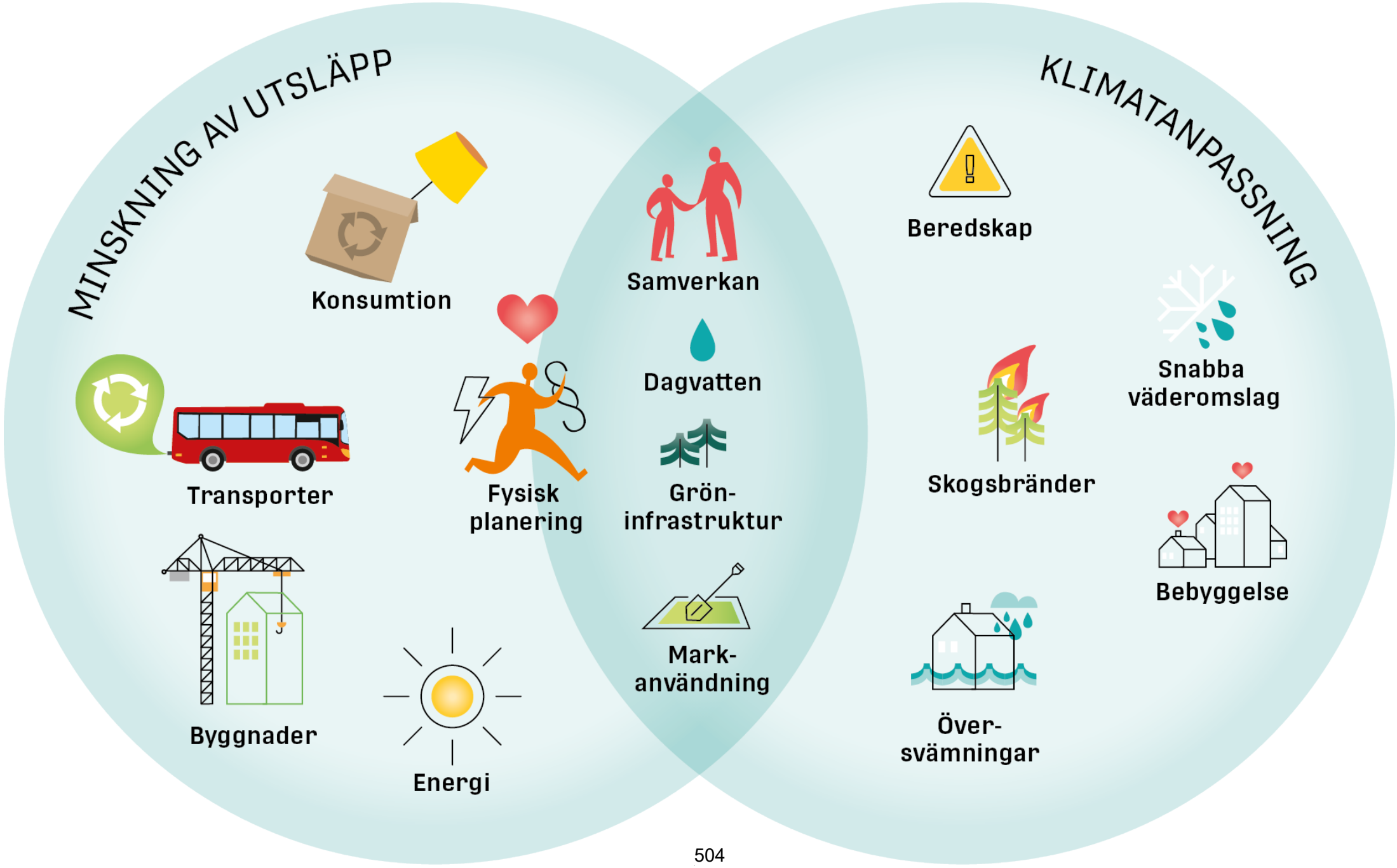
MINSKNING AV UTSLÄPP
KLIMATANPASSNING
Konsumtion
Samverkan
Beredskap
Transporter
Fysisk planering
Dagvatten
Grön-infrastruktur
Skogsbränder
Snabba väderomslag
Bebyggelse
Byggnader
Energi
Mark-användning
Över-svämningar

Områden med stor klimatpåverkan

Omställningarna kan ses som viktiga insatser för att leda arbetet i rätt riktning och nå klimatmålen

TRANSPORT & MOBILITET

- Fossilfria drivmedel
- Effektiva transporter
- Förändrat resande

ARBETSMASKINER

- Fossilfria drivmedel
- Effektiva arbetsmaskiner

BYGG- & ANLÄGGNING

- Cirkulärt byggande
- Effektivare förvaltning och användning

ENERGISYSTEM

- Effektivisering energianvändning
- Fossiloberoende energisystem
- Effektiv styrning
- Förnybar energiproduktion

LIVSMEDELSKEDJAN

- Fossiloberoende livsmedelskedja

KONSUMTION & HANTERINGS AV AVFALL

- Cirkulära flöden och resurseffektivitet

Styrande/ beslutande processer

Nämnder	Sammanträde	Budgetdagar	Sammanträde	Tilläggsbudget	Fullmäktige/Sammanträde
Styrelser	Årsstämma	Styrelsemöte	Styrelsemöte	Styrelsemöte	Styrelsemöte

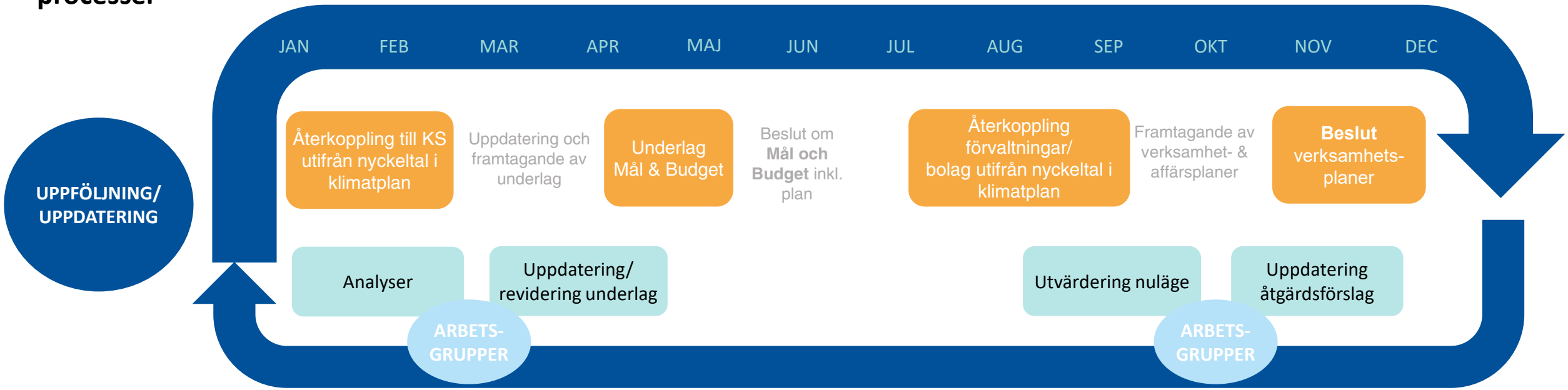

Stödjande processer

- Viable Cities – Klimatneutrala Luleå inkl. bl.a. framtagande av klimatkontrakt, Transition lab Forum
- Klimatkommunerna inkl. utvärdering kommunens klimatarbete och deltagande vid medlemsaktiviteter
- Thriving Northern Cities (TNC) – utveckling och genomförande av gemensamma projekt
- Internationella samarbeten inom NetZeroCities, UBC, CDP
- Lokala nätverk t.ex. Nätverk för hållbart byggande

En process i ständig utveckling

TACK!

Sophie Forsberg Johansson
Strateg, samhällsomställningskontoret, KSF
sophie.forsberg.johansson@lulea.se

#FRAMTIDENS LULEÅ

§ 77

Plan för Luleå skärgård

Ärendenr 2023/1204-3.1.1.1

Samhällsbyggnadsutskottets förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att anta Plan för Luleå skärgård 2035.

Sammanfattning av ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 2017-04-24 § 75 att ge kommunstaben i uppdrag att i samverkan med andra förvaltningar och bolag påbörja arbetet med en utvecklingsplan för skärgården. Därefter upprättades en uppdragsbeskrivning där syfte, avgränsning och förväntat resultat formulerades och som kommunstyrelsen 2018-02-12 § 43 beslutade att godkänna.

Syftet med planen är att förtydliga intentioner i Program till Vision Luleå 2040 och visa på de prioriteringar som Luleå kommun behöver göra för att stärka skärgården som besöksmål, ta hand om de unika värden som finns samt visa hur kommunen vill att skärgården ska utvecklas.

Plan för Luleå skärgård 2035 beskriver kommunens strategi och målsättningar för en tillgänglig och levande skärgård.

Planen omfattar fyra strategiska mål som tar sikte mot 2035. Dessa är:

- Fler lulebor vistas i skärgården.
- Fler bor och verkar i skärgården.
- Stärkt besöksnäring.
- Unika natur- och kulturmiljövärden är bevarade för framtida generationer.

Viktiga insatser för att målen ska uppnås:

- Utveckla dialoger i forum där boende, föreningsliv, näringsliv och andra intressenter finns representerade.
- Initiera och delta i utvecklingsprojekt utifrån förda dialoger
- Samarbeta inom kommunkoncernen
- Samverka med andra kommuner i Bottenvikens skärgård

Kommunstyrelsen ansvarar för planen och dess implementering, genom att följa upp och samordna arbetet för planens genomförande. De strategiska målen är mätbara och kan följas upp med statistik, medborgarundersökningar

och andra mätningar. I underlag till verksamhetsplanering och i kommunens plan- och budgetprocess utvecklas insatser till konkreta åtgärder som bidrar till att de strategiska målen uppnås.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta att anta Plan för Luleå skärgård 2035.

Sammanträdet
Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång
Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag under proposition och finner att samhällsbyggnadsutskottet bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet
Ett förslag på plan för skärgårdsutveckling har tagits fram och ställdes ut för samråd mellan perioden 2023-11-06 – 2023-12-19. Under samrådstiden inkom totalt 18 skriftliga yttranden på planförslaget. Dessa synpunkter finns sammanställda i bilagan *Samrådsredogörelse för Plan för skärgårdsutveckling*.

Efter samråd har förbättringar och förtydliganden gjorts avseende planens omfattning, layout och titel på planen. Dialog med Landsbygdsrådet och Skärgårdsföreningen har skett vid möten i maj och juni 2025 om de ändringar som gjorts utifrån samråd.

Målen för Plan för Luleå skärgård innebär att andelen lulebor som vistas i skärgården ska öka och det ska vara möjligt att ta sig till skärgården med egen båt, med turbåtstrafik, på isvägar eller på skoterleder. Det ska också finnas förutsättningar för att bo och verka i skärgården. Det ska finnas en god livsmiljö för boende samt förutsättningar för ett varierat näringsliv. Antalet företag och arbetstillfällen ska öka och det ska finnas en bredd av olika företag. Besöksnäringen ska stärkas genom att antalet upplevelser och bäddar ökar. Skärgården ska utgöra en destination.

Nya naturreservat på Altappen, Småskär och Degerö-Börstskär ska finnas senast år 2035. Dessa naturreservat pekas även ut i Program till Vision Luleå 2040. Inventerade kulturmiljöer har ökat, vilket kommer att utgöra ett underlag för planering och bebyggelseutveckling.

För att uppnå en mer tillgänglig och levande skärgård krävs en kombination av kommunala insatser såväl som samarbete med näringslivet, föreningslivet och boende. Utvecklingen av skärgården sker genom de insatser och aktiviteter som kommunen, andra myndigheter, näringsliv och föreningar tillsam-

mans väljer att göra. Samverkan mellan alla aktörer som kan bidra till utvecklingen är en viktig del.

Dialog

Under planprocessen har dialog skett löpande med medborgare, intressenter, näringsliv och kommunala förvaltningar och bolag.

Dialoger har också förts med företrädare för Sirges och Jåhåkaska samebyar under processen för ny översiktsplan (2019-03-18). Sametinget har yttrat sig skriftligt under samrådet till Program till Vision Luleå 2040. Planens avgränsning berör inte mark- och vattenanvändning, varför ytterligare konsultation för planen inte bedömts vara nödvändig.

Inledande dialoger med medborgare och intresseorganisationer har utgjort underlag till planens inriktning och avgränsning. Kommunikationer är den fråga som berörts av de flesta. Främst turbåtstrafiken men även hamnar, bryggor, muddring av farleder, vägar och skoterleder har varit viktiga frågor i dialogerna, från 2017 fram till 2025. Förutom kommunikationer har förutsättningarna för besöksnäringen samt för boende i skärgården lyfts som viktiga frågor för en levande skärgård.

I dialoger har det också framkommit att kommunens nuvarande satsningar i skärgården är mycket uppskattade.

Beslutsunderlag

- Förslag - Plan för Luleå skärgård 2035, KLF Hid: 2025.11605
- Kunskapsunderlag Luleå skärgård 2025, KLF Hid: 2025.11606
- Samrådsredogörelse för Plan för skärgårdsutveckling, KLF Hid: 2025.11607
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande plan för Luleå skärgård, KLF Hid: 2025.11604
- Presentation – Plan för Luleå skärgård, KLF Hid: 2025.11806

Plan för Luleå skärgård 2035

LULEÅ KOMMUN

Innehållsförteckning

Vision 2035:

Skärgården - tillgänglig och levande 3

Vår strategi 5

Strategiska mål som tar sikte mot 2035 6

Varför en mer tillgänglig och levande skärgård? 7

Hur ska det göras? 8

Underlag till verksamhetsplanering och genomförande 8

Dokumentnamn Plan för Luleå skärgård 2035	**Dokumenttyp** Plan	**Fastställd** 2025-XX-XX	**Giltighetstid** Tillsvidare
Dokumentansvarig Samhällsomställningschef	**Ärendenummer** KLF 2023/1204	**Beslutsinstans** Kommunfullmäktige	**Dokument gäller för** Alla nämnder
Syfte Plan som beskriver kommunens strategi och målsättningar för Luleå skärgård			

Vision 2035:

Skärgården - tillgänglig och levande

Skärgården är en del av en sammanhållen kust och skärgård samt en attraktiv och hållbar del av kommunen, där boende, besökare och näringsliv kan trivas och utvecklas. Det finns en god balans mellan utveckling och bevarande av natur- och kulturmiljön. Skärgården är en plats där människor vill vara och där näringslivet kan blomstra.

Det är enkelt att vistas i skärgården. Här finns ett varierat utbud av boende- och övernattningsmöjligheter och goda möjligheter att ta sig till skärgården med egen båt, med turbåtstrafik, på isvägar eller på skoterleder.

Det finns flera reseanledningar till att besöka skärgården som erbjuder en variation av unika upplevelser. Här finns ett rikt djur- och växtliv, bevarade kulturmiljövärden, attraktiva besöksanläggningar, hamnar och bryggor för fritidsbåtar sommartid samt isvägar och skoterleder vintertid.

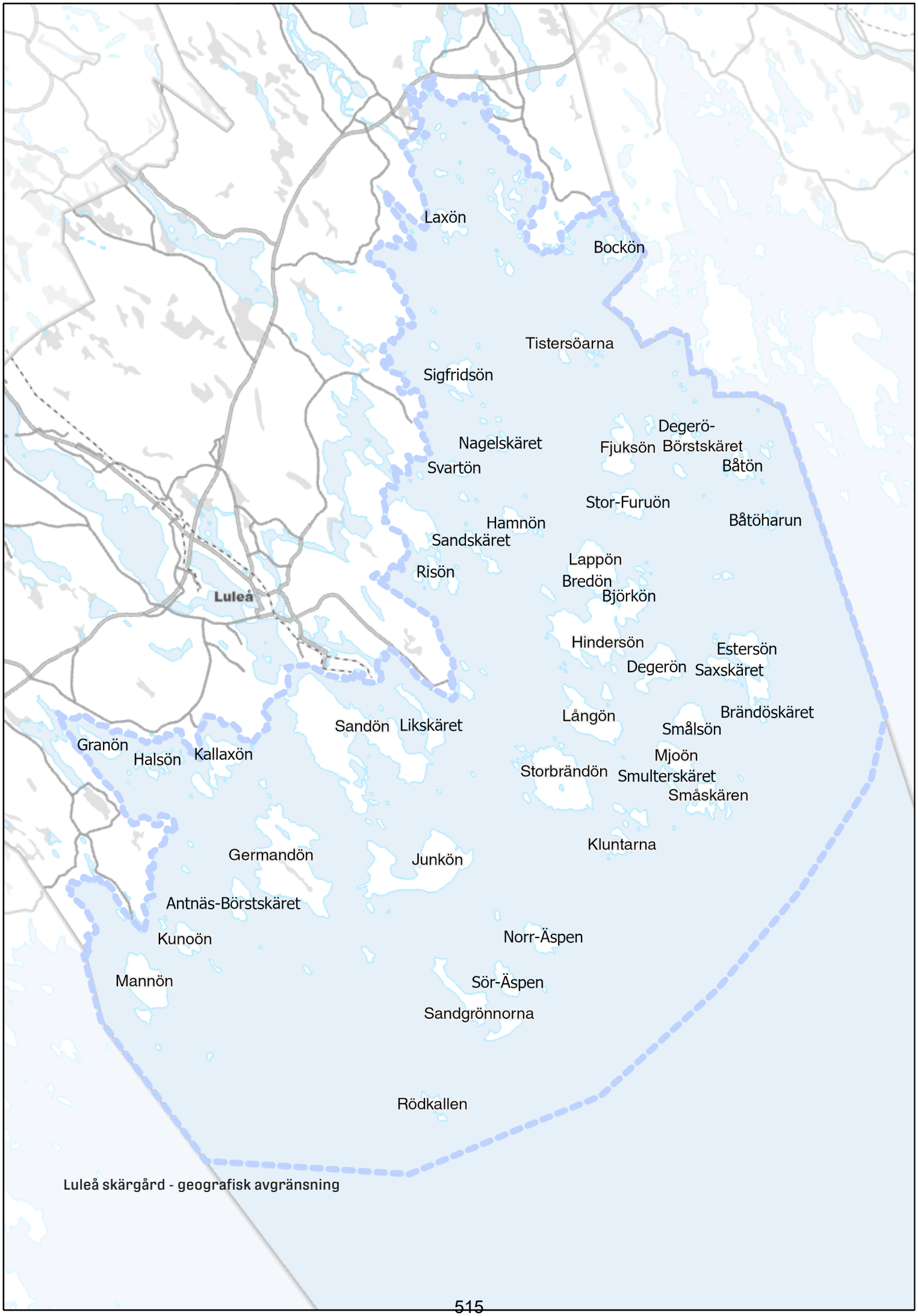
Laxön
Bockön
Tistersöarna
Sigfridsön
Degerö-
Nagelskäret
Fjuksön
Börstskäret
Svartön
Båtön
Stor-Furuön
Hamnön
Båtöharun
Sandskäret
Lappön
Risön
Bredön
Luleå
Björkön
Hindersön
Estersön
Degerön
Saxskäret
Brändöskäret
Långön
Sandön
Likskäret
Smålsön
Granön
Halsön
Kallaxön
Mjoön
Storbrändön
Smulterskäret
Småskären
Kluntarna
Germandön
Junkön
Antnäs-Börstskäret
Kunoön
Norr-Äspen
Mannön
Sör-Äspen
Sandgrönnorna
Rödkallen
Luleå skärgård - geografisk avgränsning

Vår strategi

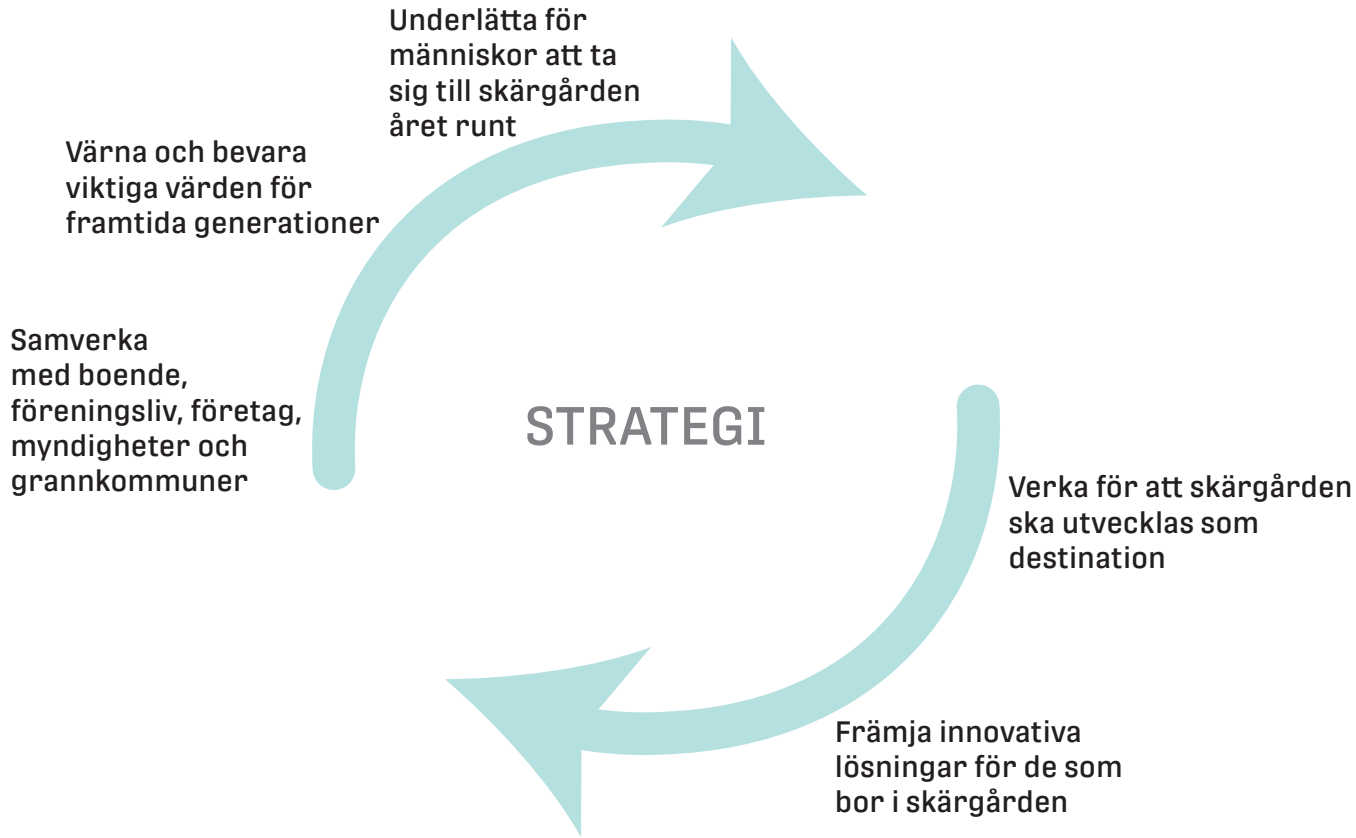

Genomförandet ska genomsyras av hållbarhet, långsiktighet och delaktighet.

Strategiska mål som tar sikte mot 2035

1. Fler lulebor vistas i skärgården

Andelen lulebor som vistas i skärgården under hela året har ökat. Det är möjligt att ta sig till skärgården med egen båt, med turbåtstrafik, på isvägar eller på skoterleder.

2. Fler bor och verkar i skärgården

Det ska vara möjligt att bo och verka i skärgården. Här finns en god livsmiljö för de boende och förutsättningar för ett varierat näringsliv. Antalet företag och arbetstillfällen har ökat och det finns en bredd av olika företag inom olika branscher.

3. Stärkt besöksnäring

Antalet upplevelser i skärgården har ökat. Anläggningar har möjlighet att utvecklas och andelen bäddar har ökat. Skärgården utgör en destination och besökare har en ökad förståelse och kunskap samt en positiv bild av skärgården och dess unika miljöer.

4. Unika natur- och kulturmiljövärden är bevarade för framtida generationer

År 2035 finns nya naturreservat på Altappen, Småskär och Degerö-Börstskär och antalet inventerade kulturmiljöer har ökat.

Varför en mer tillgänglig och levande skärgård?

En levande skärgård stärker Luleå kommuns attraktivitet och identitet. Skärgården ska kunna erbjuda plats för reflektion och vila och skapa förutsättningar för en meningsfull fritid för lulebor. En tillgänglig skärgård bidrar till fysisk aktivitet, hälsa, gemenskap och välmående. Barn och unga ska ges möjlighet till att utveckla en god och hälsosam livsstil, vilket är grunden till en god folkhälsa.

Natur- och kulturmiljöerna gör skärgården unik och är en stor anledning till att besöka skärgården. Här finns delar av den mest opåverkade och därmed mest skyddsvärda naturen. Den långa traditionen av fiske är en del av det kulturarv som format skärgården. Värdefulla kulturmiljöer finns med fiskelägen, fyrplatser, kuströsen, sjömärken och labyrinter. Dessa skyddsvärda kultur- och naturmiljöer ska fortsatt bevaras och tas om hand, långsiktigt och för fler generationer.

Hur ska det göras?

För att uppnå en mer tillgänglig och levande skärgård krävs en kombination av kommunala insatser såväl som samarbete med näringslivet, föreningslivet och boende. Luleå kommun som aktör är inte ensam ansvarig för utvecklingen av skärgården. Utvecklingen av skärgården sker genom de insatser och aktiviteter som kommunen, andra myndigheter, näringsliv och föreningar tillsammans väljer att göra. Samverkan mellan alla aktörer som kan bidra till utvecklingen är en viktig del.

Viktiga insatser för att målen ska uppnås:

- Utveckla dialoger i forum där boende, föreningsliv, näringsliv, samebyar och andra intressenter finns representerade
- Initiera och delta i utvecklingsprojekt utifrån förda dialoger
- Samarbeta inom kommunkoncernen
- Samverka med andra kommuner i Bottenvikens skärgård

Underlag till verksamhetsplanering och genomförande

I underlag till verksamhetsplanering och i kommunens plan- och budgetprocess utvecklas dessa insatser till konkreta åtgärder som bidrar till att de strategiska målen uppnås.

Bilagor

Kunskapsunderlag

Samrådsredogörelse (sammanfattning av inkomna synpunkter under samrådsremiss 2023)

Kunskapsunderlag

Luleå skärgård

2025

LULEÅ KOMMUN

Dokumentnamn Kunskapsunderlag Luleå skärgård 2025	**Dokumenttyp** Bilaga	**Fastställd** -	**Giltighetstid** Tillsvidare
Dokumentansvarig Samhällsomställningschef	**Ärendenummer** KLF 2023/1204	**Beslutsinstans** -	**Dokument gäller för** Alla nämnder
Syfte Bilaga som beskriver Skärgårdens förutsättningar, utmaningar och möjligheter.			

Innehållsförteckning

1. Inledning **4**

Vad är detta för dokument? 4

Avgränsning och omfattning 6

Dialoger och samråd 8

Förhållande till visionen, planer och andra strategiska styrdokument 9

2. Historia och nuläge **12**

3. Skärgårdens natur- och kulturmiljövärden **14**

4. Friluftslivet i skärgården **18**

5. Boende i skärgården **19**

6. Näringslivet i skärgården **24**

7. Kommunikationer i skärgården **27**

1. Inledning

Luleå skärgård är jämfört med andra kustområden lågt exploaterad vilket innebär att det finns stora orörda områden. Orördheten är en exklusivitet för skärgården i ett nationellt och internationellt perspektiv. Samtidigt är skärgården en del av Luleås landsbygd där människor bor och arbetar eller där människor har sitt fritidsboende.

Vad är detta för dokument?

Detta kunskapsunderlag är en beskrivning av skärgårdens förutsättningar, utmaningar och möjligheter. Dokumentet kan fungera som ett kunskapsstöd för nämnder, förvaltningar och kommunala bolag.

Kunskapsunderlaget ligger till grund för **Plan för Luleå skärgård 2035**.

Foto: Anders Johansson

Avgränsning och omfattning

Kommunens havsområde sträcker sig ut till den ekonomiska zonen. Gränsen går ungefär 22 km utanför de yttersta öarna. De statliga havsplanerna omfattar Sveriges ekonomiska zon och svenskt territorialhav från en nautisk mil (1 852 m) utanför den svenska baslinjen. Kommunens planeringsansvar är inre vatten och del av territorialhavet.

Plan för Luleå skärgård har avgränsats till områden utanför fastlandet, det vill säga öar utan landfast förbindelse. Särskilt fokus för planen ligger på de områden där Luleå kommun har någon form av verksamhet samt de öar som turbåtstrafiken angör. Turbåtstrafiken angör i dagsläget Klubbviken (Sandön), Junkön, Kluntarna, Småskär, Hindersön och Brändöskär.

Detta kunskapsunderlag beskriver fem områden:

- Natur- och kulturmiljöer
- Friluftsliv
- Boende
- Näringsliv
- Kommunikationer

Den huvudsakliga porten till skärgården är Norra hamn och Södra hamn i Centrum. Dessa har en viktig funktion för skärgården och dess tillgänglighet. Markanvändning, riktlinjer och rekommendationer hanteras i Program till Vision Luleå 2040.

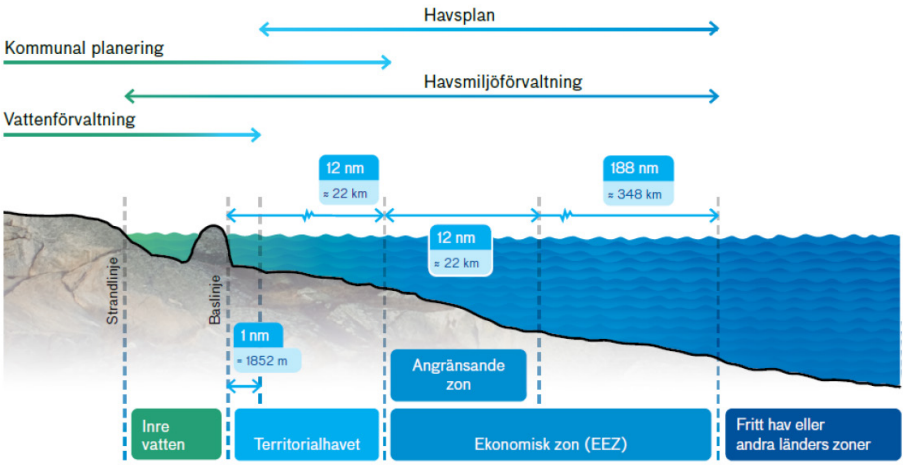

Bilden redovisar olika begrepp, gränser och planeringsansvar. (Källa: Havs- och vattenmyndigheten, 2023)

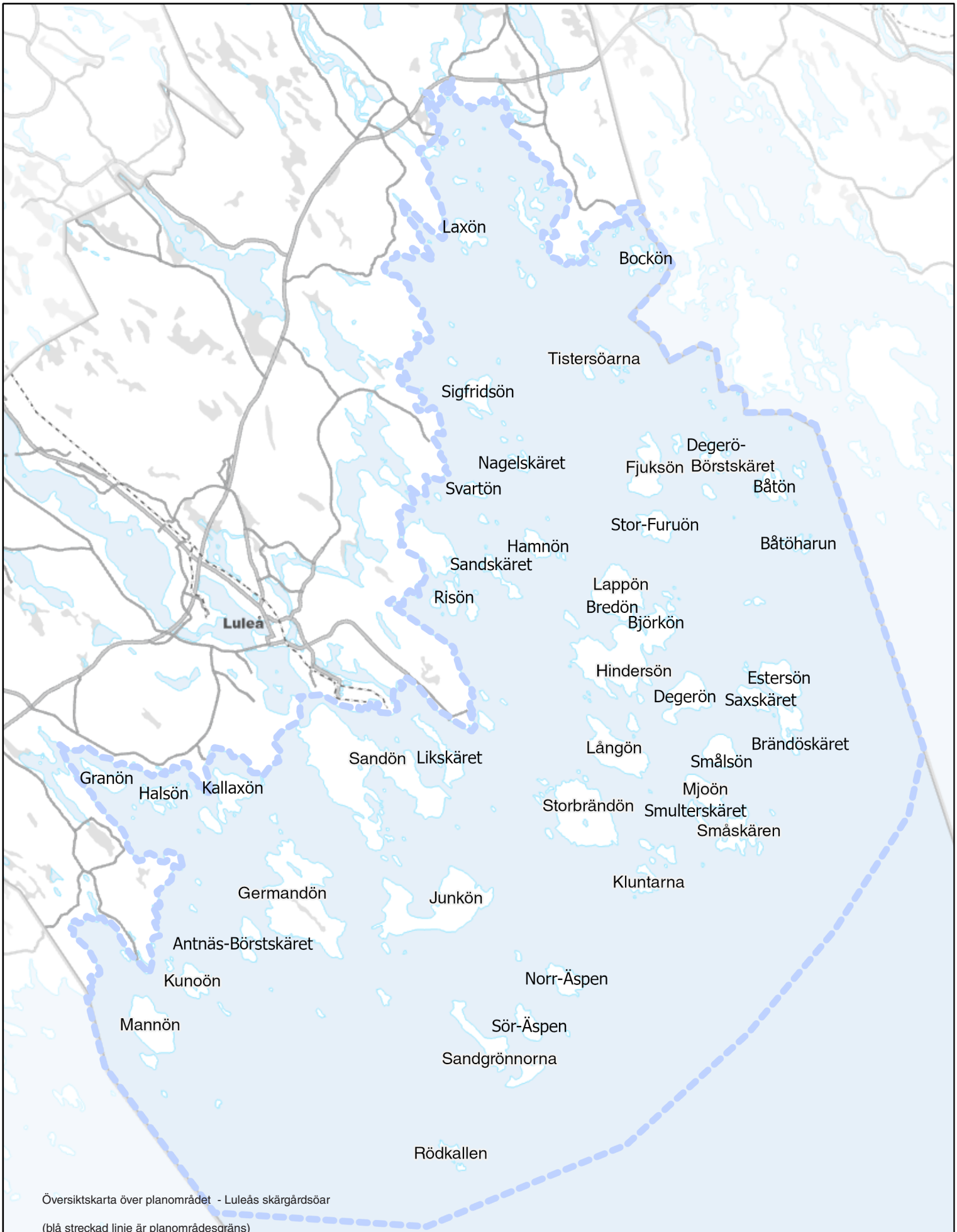

Översiktskarta över planområdet - Luleås skärgårdsöar

(blå streckad linje är planområdesgräns)

Dialoger och samråd

Dialoger med kommunmedborgare och med olika intresseorganisationer har givit underlag till inriktning och avgränsning. Under skärgårdsdagen den 17 juni 2017 fick medborgare tillfälle att möta kommunstyrelseledamöter och ge sin syn på vilka skärgårdsfrågor som är viktiga. Dialogen fokuserade på fyra olika teman; kommunikationer: skärgårdstrafiken, farleder, hamnar, muddring; boende: fritidsboende, gästboende, fast boende, vatten och avlopp, avfall; näringsliv: besöksnäring, chartertrafik, skotersafari, fiske; samt natur och kultur: naturreservat, kulturmiljöer, besöksmål.

Under 2017 och 2018 genomfördes totalt nio brukardialoger med kommunens olika förvaltningar, med näringsliv och intresseföreningar. Alla dialoger finns dokumenterade och det som kommit fram har beaktats och legat till grund för det arbete som lett fram till Plan för Luleå skärgård.

Kommunikationer är den fråga som berörts av de flesta. Främst turbåtstrafiken men även hamnar, bryggor, muddring av farleder, vägar och skoterleder har varit viktiga frågor i dialogerna. Förutom kommunikationer har förutsättningarna för besöksnäringen med boende, aktiviteter och marknadsföring lyfts. Samtidigt har det framkommit att kommunens satsningar i skärgården är mycket uppskattade och många anser att det viktigaste är att vidmakthålla dessa framför att göra nya satsningar.

Samråd om en version av skärgårdsplan, *Plan för skärgårdsutveckling*, har skett under tiden 6 november till och med den 19 december 2023. Under samrådstiden inkom 18 skriftliga yttranden. Dessa synpunkter är sammanställda i en samrådsredogörelse, en bilaga till Plan för Luleå skärgård.

Efter samråd har omtag gjorts av planens omfattning. Information har delgetts Landsbygdsrådet och Skärgårdsföreningen vid möten i maj och juni 2025.

Dialoger har också förts med företrädare för Sirges och Jåhåkaska samebyar i samband med framtagande av ny översiktsplan (2019). Sametinget har yttrat sig skriftligt under samrådet till Program till Vision Luleå 2040. Plan för Luleå skärgård föreslår inga förändringar i den fysiska mark- och vattenanvändningen och berör heller inte mark- och vattenanvändning, varför ytterligare konsultation inte bedömts som nödvändig.

Foto: Peter Rosén

Förhållande till visionen, planer och andra strategiska styrdokument

Förhållande till visionen

Det är viktigt att Luleå ska kunna utvecklas så att det också i framtiden upplevs som en attraktiv plats att bo på, arbeta i och besöka. Ett attraktivt Luleå ska också vara hållbart över tiden.

Vision Luleå 2040 baseras på viljan att samhällsutvecklingen ska ske med ett helhetsperspektiv och beskriver hur vi vill att det ska vara i Luleå i framtiden. Den del av visionen som utgör *naturlig färgstark* relaterar särskilt till utvecklingen av skärgården som plats för vistelse och upplevelser samt för att ta hand om de unika värden som finns i form av natur- och kulturmiljövärden.

”Luleå 2040. Vi lever ett rikt och utvecklande liv i en viljestark och växande region. Vid Bottenvikens kust finns plats för både och; närhet och utrymme, stad och land, bredd och spets, vita vidder och ljusa sommarnätter, naturens värden och dess möjligheter. Med ett naturligt nytänkande och ett friskt flöde av intryck, kunskap och utbyten skapar vi en hållbar förnyelse. Det gör oss till en av de viktigaste svenska kustregionerna och en förebild nationellt och internationellt.”

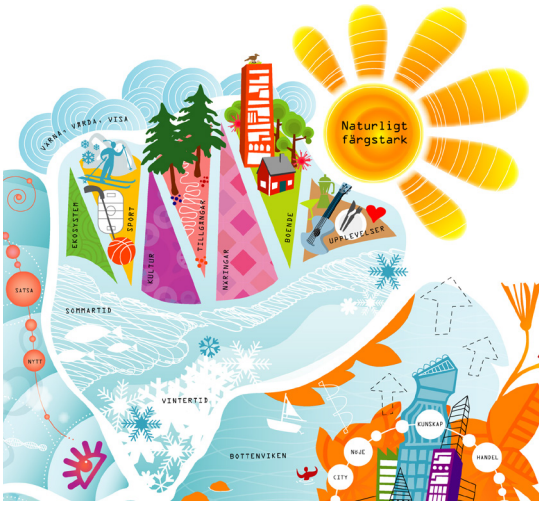

Ett utsnitt ur Vision Luleå 2040 som visar de beståndsdelar som utgör Naturligt färgstark.

Program till Vision Luleå 2040 (översiktsplan)

Ställningstaganden i översiktsplanen har varit vägledande för Plan för Luleå skärgård.

Bottenvikens skärgård 2021-2030

Bottenvikens skärgård kommunsamverkan är ett samarbete som sträcker sig över såväl kommun- som länsgränser. Samarbetet omfattar kommunerna Haparanda, Kalix, Luleå, Piteå och Skellefteå och inleddes 2006 på initiativ av Länsstyrelsen i Norrbotten. Grundläggande för arbetet är en gemensam syn på kust och skärgård som en viktig resurs för kommunernas utveckling och attraktivitet och att det kan åstadkommas med samarbete.

Det samlade arbetet har lett fram till en gemensamt formulerad vision om att långsiktigt skapa en tillgänglig och attraktiv kust och skärgård som utvecklas och nyttjas långsiktigt hållbart utifrån dess unika natur- och kulturvärden. Utifrån visionen har tre fokusområden identifierats, se figur nedan.

Genom samverkan och gemensamma utgångspunkter och mål strävar kommunerna efter att:

- utveckla en sammanhållen kust och skärgård som ger möjlighet till välmående, ett rikt friluftsliv och unika upplevelser för såväl boende i kommunerna som besökare från andra delar av landet och övriga världen,
- kunna samordna och växla upp gemensamma kommunala resurser och på så sätt rationalisera utvecklingen av Bottenvikens kust och skärgård,
- möjliggöra en hållbar utveckling som, utifrån områdets unika natur- och kulturvärden och klimatförhållanden, kan nyttjas och avnjutas året om,
- skapa förutsättningar för en positiv utveckling för de entreprenörer inom besöksnäringen som har kust och skärgård som bas för sin verksamhet,
- bidra till att de mål som satts upp i kommunala och regionala utvecklingsstrategier kan nås samt
- främja en utveckling som präglas av ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet och bidra till att uppfylla mål som satts upp inom Agenda 2030.

Bottenvikens skärgård kommunsamverkan har idag en effektiv kommunikation och ett bra samarbete. Det finns en gemensam samordnare som spelar en nyckelroll i att se till att alla kommuner arbetar mot samma mål och att de resurser som finns används på bästa sätt.

Illustration över Bottenvikens skärgård kommunsamverkan 2021-2030 vision och fokusmområden.

Strategin för kommunsamverkan, Bottenvikens skärgård 2021-2030, Kommunsamverkan för sig som bor, besöker och verkar i kust och skärgård.

www.bottenvikensskargard.se

Andra relaterade planer

VA-plan 2040	Ny VA-plan hanterar skärgården och ger generella riktlinjer för enskild VA-försörjning i skärgården. Planen omfattas av två riktlinjer, att torra toalettlösningar ska eftersträvas som möjliggör kretslopp utan risk för förorening av vatten samt att hantering av slam från befintliga slamavskiljare på sikt ska kretsloppsanpassas. Planen lyfter även att det ska utredas lämplig och långsiktigt hållbar slamhantering för befintliga slamlådor på Sandön, Storbrändön, Junkön och Hindersön (se dokument Plan för enskilt vatten och avlopp, VA-plan 2040).	Kommunal plan
Plan för service på landsbygden	Det pågår ett arbete med att ta fram en plan för service på landsbygden. En kartläggning av tillgången på service visar tydligt att förutsättningarna mellan landsbygderna och skärgården skiljer sig väldigt mycket åt, då landfast förbindelse saknas i skärgården. Med utgångspunkt att det ska vara möjligt att bo, verka och utvecklas på landsbygderna är en bibehållen och utvecklad service en strategiskt viktig fråga. Planen är ett övergripande styrdokument som beskriver Luleå kommuns viljeriktning i landsbygdsfrågor. Arbetet lägger också grunden för en gemensam målbild och samsyn för hur kommunen ska jobba för levande och hållbara landsbygder. Planen fokuserar på fem prioriterade utvecklingsområden: Bostadsförsörjning och byggande; Infrastruktur; Offentlig service; Arbete och Näringsliv samt Lokalt engagemang och delaktighet.	Kommunal plan
Havsplanen för Bottniska viken	En havsplan ger vägledning om användning för de områden som omfattas av havsplanen. Vägledningen används av myndigheter, kommuner och regioner vid planläggning och prövning av anspråk på användning inom havsplaneområdet. Näringsidkare inom havsrelaterade verksamheter och andra berörda har nytta av havsplanerna för ökad förutsägbarhet. Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har fått i uppdrag av regeringen om nya och ändrade områden för energiutvinning i havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet. Målsättningen är att möjliggöra för ytterligare 90 terawattimmar elproduktion till havs. De ändrade områdena för elproduktion omfattar vattenområden i territoralhavet och den ekonomiska zonen (se figur på sid 6).	Statlig plan

2. Historia och nuläge

Luleå skärgård började resa sig ur havet för 2000 – 3000 år sedan. De första människor som sökte sin näring här var utpräglade säljägare, med tiden i kombination med fiske. I skrift omnämns Luleå skärgård första gångerna i början av 1400-talet men lämningar efter människor är långt äldre. På Kluntarna finns rester från tillfälliga bostäder från 1000 år tillbaka i tiden och stenlabyrinter från 13- eller 1400-talet.

Bönder både på fastlandet och öar anlade fiskelägen långt ute i skärgården. Lämningar finns efter äldre fiskelägen med båtlänningar, gistgårdar (ställning som användes för att torka nät), tomtningar (enklare byggnad med stenvallar kring ytor som röjts på sten) och labyrinter (stenformationer byggda av fiskare i önskan om en god fångst).

Under 1700-talet restes kapell på Småskär, Brändöskär och Rödkallen för att de som bodde på öarna inte skulle behöva ro in till fastlandet för att gå till kyrkan. Kapellen var inte enbart till för gudstjänster utan fungerade även som sjömärken och utsiktsplatser. I mitten av 1800-talet krävde den ökade sjöfarten fyrar i skärgården. År 1871 stod Rödkallens fyr klar. Redan 100 år dessförinnan hade Tjuvholmssundet rensats för att klara sjöfarten.

Sågverksindustrin blomstrade i slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet. Sågverk startades både på Altappen och på Stensborg. På Altappen bodde det uppemot 800 människor vid sekelskiftet mellan 1800- och 1900-talet. Både på Altappen och Stensborg fanns valsverk som drevs med resterna från sågverken. Anläggningarna och bostäderna på Altappen brann ned 1908 och verksamheten byggdes inte upp igen. På Stensborg drevs sågverket till mitten av 1920-talet. Lokalerna utsattes för vandalisering och revs 1962.

Under ett par år bröts järnmalm i Carlsgruvan på Hindersön. Malmen skeppades till en masugn i Töre. Gruvverksamhet fanns även på Kallaxön där det mellan 1905 och 1938 bröts fältspat för porslinstillverkning. Från Laxön skeppades fältspat från gruvor kring Mjöfjärden.

Medan en stor del av jordbruket samt samtliga gruvor och sågar är borta är fisket fortfarande idag en viktig näring med yrkesfiskare boende på fem öar. Fisken levereras till staden där merparten vidareförädlas av företag men även av fiskarna själva. Fisket bidrar starkt till att levandehålla skärgården och en gammal kultur.

Den fasta befolkningen varierar mellan 120 och 130 personer fördelat på ett tiotal öar. Medelåldern är relativt hög. De viktigaste näringarna för de fast boende som är yrkesverksamma är fiske, skogsbruk, turism och jordbruk.

En förutsättning för den tillväxt och omställning som nu sker inom gruv- och stålindustrin i norr, är utvecklingen av Luleå Hamn med stärkt godskapacitet. Exempelvis projekt Malmporten innebär att Luleås farleder kommer att breddas och fördjupas, samtidigt som en ny djuphamn anläggs. Projektet bidrar till en hamn med stärkt godskapacitet och tillgänglighet, och en sjöfart med effektivare transporter och minskad miljöpåverkan. Effektivare sjötransporter stärker näringslivets konkurrenskraft och möjliggör tillväxt och nya industrisatsningar, vilket bidrar till samhällsutvecklingen i stort.

Foto: Ove Forsberg

3. Skärgårdens natur- och kulturmiljövärden

Bottenviken, som i söder gränsar till Norra Kvarken, är med ett medeldjup på 40 meter ett grunt hav med en liten vattenvolym. De stora älvarna som rinner ut i havet medför ett stort tillskott av älvvatten vilket gör att vattnet blir bräckt, salthalten är endast 0,2-0,4 ‰. Vattenståndet varierar ända upp till tre meter över året beroende på vind, lufttryck och tillförsel från älvar. Det kalla klimatet och den låga salthalten gör att hela Bottenviken är istäckt under vintern (100 - 190 dagar).

Bottenviken är ett artfattigt havsområde med en mix av sötvattensarter och marina arter som klarar av detta bräckta vatten. Havet är också näringsfattigt med fosfor som det begränsande ämnet för planktonproduktionen. Bottenviken har en fiskfauna som är en blandning av söt- och saltvattensarter. Siklöja, sik, lax, havsöring, harr och abborre är vanliga fiskarter.

Vattenkvaliteten är god i de flesta kustvattenförekomster om man bortser ifrån kvicksilver och dioxin samt bromerad difenyleter som finns i för höga halter i Sveriges alla vatten. Bottenområdet består av mjukbotten (lera, dy) och sandbotten med inslag av hård botten (block, sten).

Skärgårdens unika landskap

Luleås skärgård har cirka 1 300 öar, kobbar och skär. Tillsammans har öarna en strandsträcka på cirka 100 mil jämfört med fastlandets kuststräcka på 40 mil. Luleå kommuns största naturvärden finns i skärgården då delar av den mest opåverkade och därmed mest skyddsvärda naturen finns här. Särskilt skyddsvärd natur finns i ytterskärgårdens öar med bland annat Sandgrynnorna, Kluntarna och Brändöskär. Skärgårdslandskapet innehåller både skogs- och odlingslandskap med flera skärgårdsspecifika naturmiljöer i den mångformiga och mosaikartade naturen. En kombination av faktorer ger unika förutsättningarna för skärgårdens natur; såsom den flacka topografin, de flikiga och variabla strandzonerna, den snabba landhöjningen, låga salthalten, de stora vattenståndsfluktuationerna och isskavningen av strandzoner. Skärgårdens landskap är en mycket dynamisk miljö, ständigt under omformning genom naturliga processer vilket ger utrymme för

mångfald. I havsområdet har övergångsområden med grunda bottnar, vikar och strandzoneringar störst betydelse för mångfalden av växter och djur.

Skogslandskapet

Flertalet av de skogsklädda öarna i skärgården har påverkats av skogsbruk i olika grad. Några av dem är helt avverkade i sen tid medan andra endast berörts av skonsammare plockhuggningar. I Norrbottens skärgård finns inga speciella regler för skogsbruket utan samma principer som på fastlandet gäller. Här finns ändå fortfarande hela öar som inte är nämnvärt påverkade av skogsbruk. Skogen i skärgården har ofta stort lövinslag och även om den är jämförelsevis ung ur ekologisk synvinkel finner man här ett stort antal rödlistade naturskogsarter. I princip all skog som avverkas i dag kan betecknas som naturskog med höga naturvärden.

Jordbrukslandskapet

I Luleås skärgård finns jordbruksmiljöer som har präglats av ett småskaligt jordbruk och fiske under många generationer, dessa miljöer finns idag främst på Hindersön och Sandön. Odlingslandskapet på Hindersön är väl bevarat och unikt.

Kulturhistoriska lämningar och miljöer finns i skärgården i form av fiskelägen, fyrplatser, kuströsen, sjömärken, labyrinter med mera. I stort sett alla öar har någon form av etablering, i större eller mindre utsträckning.

Det finns ett antal välbevarade fartygslämningar med höga kulturhistoriska värden i havet, närmare kunskap om dem är bristfällig.

Foto: Alf-Arne Harjo

Skyddade områden

Övärlden utanför Luleälvens mynning, Brändöskär samt odlingslandskapet på Hindersön är riksintressen för naturvård. På Hindersön, Småskär och Rödkallen finns även områden av riksintresse för kulturmiljö. Natura 2000-områden är också riksintressen. Rånefjärden, Möröfjärden och Marakallen är vattenområden som är Natura 2000-områden, liksom flertalet av naturreservaten på öarna.

I skärgården finns 27 naturreservat och ett flertal biotopskyddsområden med en sammanlagd landyta av cirka 2 530 hektar, vilket motsvarar ca 13 % av ytan. Flertalet reservat ligger i ytterskärgården. Det finns även några djur- och växtskyddsområden med landstigningsförbud under viss tid av året. 2017 bildades reservatet Kallfjärden, på gränsen mot Piteå kommun, som är det första marina naturreservatet i kommunen. Länsstyrelsen har flera pågående reservatsbildningar på bl a Sandön. Planering pågår även för kommunala naturreservat på Altappen, Småskär och Degerö-Börstskär. De kommunala reservaten ska tillgodose ett långsiktigt bevarande av unika natur- och kulturmiljövärden i skärgården samtidigt som de säkerställer allmänhetens tillgänglighet och nyttjande av områdena för rekreation och friluftsliv. Kommunala anläggningar för friluftslivets ändamål kan integreras i områden där så är lämpligt med avseende på bevarandevärdena. Anläggningar stärker allmänhetens möjligheter att ta del av natur- och kulturmiljöerna.

Foto: Alf-Arne Harjo

Skärgårdsbebyggelse

Fiske i kombination med jordbruk och skogsbruk har historiskt varit grunden för livet i skärgården. Det har också satt sin prägel på bebyggelsen som alltid har varit och är knuten till stränder och vikar. Den långa traditionen av fiske i Luleå skärgård har stor betydelse för den kulturella upplevelsen av skärgården. Det finns idag bofasta yrkesfiskare kvar på ett fåtal öar. Många fiskestugor och sjöbodar används istället för fritidsboende och fritidsändamål. Den ursprungliga bebyggelsen har ofta förtätats med nyare bebyggelse. Det finns idag en viss efterfrågan på ytterligare förtätning och komplettering av befintliga fritidshusområden. Samtidigt är stugägare många gånger ovilliga att lägga resurser på underhåll av byggnader som man idag inte ser något bruksvärde i. Det gäller särskilt sjöbodar och andra ekonomibyggnader.

Önskemål finns att kunna inreda sjöbodar och båthus för till exempel gästboende och bastu. Det kan bli problematiskt ur ett kulturhistoriskt perspektiv eftersom ändrad användning som regel medför viss ändring/förvanskning av fasader. Det kan också vara problematiskt utifrån gällande strandskyddsbestämmelser. Å andra sidan förfaller sjöbodar och bryggor bortom räddning vilket också är ett problem, i synnerhet ur ett kulturhistoriskt perspektiv. Här behöver kommunen tillsammans med andra myndigheter, föreningar och boende hitta sätt att få till en långsiktigt hållbar skötsel och användning för dessa byggnader och anläggningar.

Bebyggelsen i skärgården varierar i sin utformning och användning. En del miljöer har en tydlig fiskelägeskaraktär med en pittoresk småskalig bebyggelse och en gemensam utformning som berättar något av vår historia. Utmaningen är att när behov av ny bebyggelse uppstår och markanvändningen förändras kan begränsningar hämma både utveckling och skötsel av bebyggelsemiljöernas värden. Det är en svår balansgång att å ena sidan tillåta åtgärder som kan bidra till en levande miljö och å andra sidan slå vakt om befintliga värden, där det ibland saknas incitament för att investera i underhåll.

Foto: Helena Holm

4. Friluftslivet i skärgården

Foto: Fotograf Viveka

Luleå är en av Sveriges fritidsbåttätaste kommuner och det rörliga friluftslivet är mycket stort i Luleå skärgård. Skärgården har länge varit ett viktigt område för rekreation i olika former för kommunens invånare och även för besökare utan egen båt. Befintliga anläggningar är viktiga både för friluftsliv och besöksnäringen. Kommunen sköter om bryggor, grillplatser, toaletter, bastur, skyltning vid anläggningar och vandringsleder på många öar.

Behov finns av underhåll på befintliga anläggningar och det finns även önskemål om en utökning med fler bryggor, torrtoaletter och sophämtning. Behov finns även av skyltning och information för att minimera skador som nedskräpning och terrängkörning i den sköra naturen. Särskilt i de mest välbesökta naturområdena.

Den befintliga service som finns är viktig för skärgården. Förutom natur- och kulturupplevelser bidrar utbudet av service till en levande och attraktiv skärgård. Möjligheter till gästboende, ett utbud av serveringar och möjlighet att göra vissa inköp bidrar till en attraktiv skärgårdsupplevelse. Klubbviken i den inre skärgården, Junkön i den södra och Hindersön i den norra skärgården bidrar i nuläget i hög grad till serviceutbudet som finns i skärgården. Nya etableringar och verksamheter bör i första hand ske genom privata initiativ, kommunens roll bör främst vara att skapa förutsättningar för det.

Kommunen har idagsläget 13 stugor för uthyrning, tre på Kluntarna, tre på Junkön, fem på Brändöskär och två på Småskär, totalt 60 bäddar. I skärgården finns det få iordningsställda tältplatser trots att tältare besöker många öar. Ett bra tältboende behöver tillgång till torrtoalett, eldstad och hämtning av avfall. Dessa faciliteter minskar nedskräpning i samband med övernattning. Idag finns iordningsställda tältplatser på Kluntarna och Sandön. De öar som angörs av turbåtstrafiken har goda förutsättningar för nya iordningsställda tältplatser.

5. Boende i skärgården

Foto: Fotograf Viveka

Antalet personer som bor i skärgården året runt skiftar något men är drygt 100 personer fördelade på ett tiotal öar. Sandön och Hindersön har flest antal fast boende. Könsfördelningen är ojämn, dubbelt så många män som kvinnor bor i skärgården och hälften är över 65 år.

Det finns en stark koppling mellan dem som bor i skärgården och skärgårdens näringar. Samspelet mellan dessa är en viktig förutsättning för att de som bor och verkar i skärgården fortsättningsvis ska kunna göra det.

Avsaknaden av goda förbindelser mellan fastland och öar innebär att det är en utmaning att upprätthålla behovet av service till boende året runt, som till exempel kommunikationer, avlopps- och avfallshantering, skolskjuts, omsorg och dagligvaror. Detta innebär att det är svårt för kommunen att planera för en befolkningsökning i skärgården.

Det finns cirka 1 000 fritidshus i skärgården. Det är få nya fritidshus som byggs på öarna. Skärgårdens känsliga naturvärden och opåverkade stränder innebär att det finns anledning att ha en högre restriktivitet mot byggande i strandnära lägen på öar i skärgården jämfört med andra strandnära lägen, som till exempel längs med kustlandet, älvdalarna och landsbygdens dalgångar.

I nuläget saknas generellt tillräckliga planeringsunderlag för skärgårdsområdet som behövs vid bygglovsprövning och i den fysiska planeringen, det vill säga det som avser mark- och vattenanvändning.

Vatten och avlopp samt avfall

För att fler människor ska kunna vistas i skärgården krävs en hållbar försörjning av vatten, avlopp och slamhantering. Olika krav på lösningar ställs för turistanläggningar, för fast boende, fritidsboende samt för besökare med egen båt och besökare som vill tälta.

Lösningar för vatten och avlopp ska anpassas efter anläggningars storlek. För större besöksanläggningar eller bebyggelseområden kan den bästa lösningen vara ett minireningsverk med lokalt omhändertagande av slam. Besöksanläggningar bör ha avloppslösningar som är anpassade lokalt utifrån miljömässiga och sanitära krav. Vid enstaka fritidshusbebyggelse bedöms torrtoaletter vara en tillräckligt god lösning.

Ö	Antal
Bodören	1
Degerön	1
Halsön	2
Hindersön	22
Junkön	11
Kallaxön	6
Kälkholmen	7
Likskäret	2
Långön	8
Sandön	41
Storbrändön	11
Stångholmen	1
Sör-Äspen	1
Totalt	114

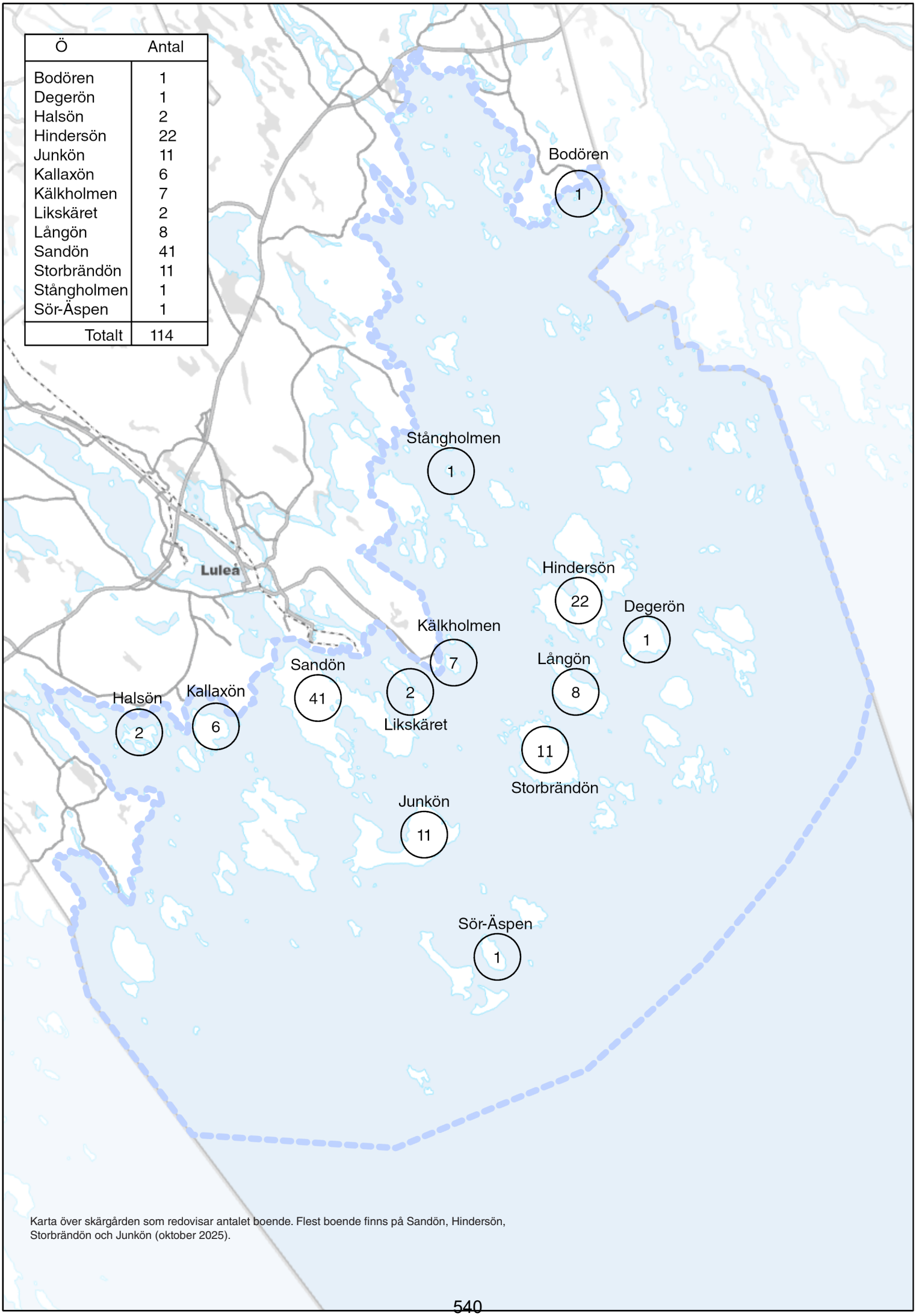

Karta över skärgården som redovisar antalet boende. Flest boende finns på Sandön, Hindersön, Storbrändön och Junkön (oktober 2025).

För att ge bra service och minska nedskräpningen bör det finnas torrtoaletter vid besöksmål på öar och platser där det i övrigt finns en brygga, grillplats och bastu samt vid hamnar där turbåtstrafiken angör och där det finns gästhamn för fritidsbåtar. Där det finns risk för förorening av vattentäkt eller recipient krävs tunna eller annat omhändertagande som inte ger något utsläpp.

Kommunen genom Lumire ansvarar för tömning och omhändertagande av slam på fyra öar; Sandön, Junkön, Storbrändön och Hindersön. Slammet omhändertas lokalt på respektive ö i en så kallad slamlåda där det avvattnas, frystorkas och hygieniseras under en till två vintrar för att därefter grävas upp för att frystorkas och hygieniseras ytterligare en vinter på anvisad plats. Därefter borttransporteras slammet till annan plats. Till segelsällskapets anläggning på Likskär transporteras en slambil ut på pråm. Befintlig hantering av omhändertagande av slam på de fyra öarna bedöms vara den mest hållbara lösningen så länge avsättning för det behandlade slammet finns. I nuläget finns ett visst utrymme i befintliga anläggningar och enstaka ny bebyggelse med behov av slamtömning bör kunna tillåtas.

Kommunen ansvarar för insamling av avfall från kommunala fritidsanläggningar och det rörliga friluftslivet i skärgården. Sortering sker endast i mindre omfattning. Boende i skärgården lämnar sitt kärlavfall vid gemensamma uppsamlingsplatser på fastlandet som sedan kommunen (Lumire) ansvarar för. Dessa är på Hindersöstallarna och Tjuvholmssundet.

Föreskrifter för avfall och avfallshämtning finns för fritidsbåtshamnar på fastlandet. Dessa kan läsas på kommunens hemsida om återvinning, renhållning och avfall.

Torrtoalett

Torrtoalett är ett samlingsnamn för alla typer av torra toalettlösningar, som förbränningstoalett, frystoalett, biologisk toalett/ mulltoa eller tätt kräl där latrin samlas upp och lämnas till kommunen för omhändertagande.

Landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS) är ett första steg för att pröva lämpligheten att bygga strandnära.

Utpekade LIS-områden finns på Hindersön och Sandön (Klubbviken).

Bedömning av lämpliga platser för ny bebyggelse:

I Riktlinjer, *Bedömning av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen* finns motiv som kan vara till vägledning vid prövning i plan,- förhandsbesked och bygglovsärenden för att bedöma platsens lämplighet. Motiven kan alltså användas utan att ett visst område är utpekat LIS i gällande översiktsplan, Program till Vision Luleå 2040.

Projektet Fulltäckning

Parter i projektet Fulltäckning är Luleå tekniska universitet, Luleå kommun, Trafikverket, Radio Innovation, Luleå Skärgårdsförening, Småskärens Intresseförening och MW Cyber, en del av totalförsvarsbolaget MW Group.

Andra aktörer som är involverade i uppförandet av samhällsmasten på Storbrändön: Markägare, Storbrändöns Hamn- och Vägförening, Scanmast och Telia Towers.

Samhällsmaster

En samhällsmast är ett exempel på offentligt-privat samarbete där kommunen bygger masten och kommunikationsföretag hyr in sig med egen kommunikationsutrustning.

Mobiltäckning och bredband

Fungerande digital kommunikation är viktig för bofasta, stugägare och inte minst för besöksnäringen. Det är en viktig säkerhetsfråga för alla som vistas ute i skärgården.

I den yttre skärgården har bofasta, stugägare och besöksnäringen påtalat kapacitetsproblem och bristen på fungerande telefoni. För att möjliggöra bättre mobiltäckning och högre kapacitet i yttre skärgården har det inom projektet Fulltäckning etablerats en så kallat samhällsmast på Storbrändön.

Samhällsmasten möjliggör att mobiloperatörer kan dela på mastinfrastrukturen och kan inplacera sin utrustning i masten för att möjliggöra bättre mobiltäckning och högre kapacitet även inom områden där det inte sker någon kommersiell utbyggnad av mobilnät. Samhällsmasten förvaltas i nuläget i privat regi.

Brandskyddsutrustning

Brandskyddsutrustning av enkel standard behöver finnas på öar med fastboende. Med enkel standard avses exempelvis vagn med pump och tank samt slang. Denna lösning är beroende av ideellt arbete. På detta vis kan privatpersoner påbörja räddningsinsatser innan Räddningstjänsten är på plats.

Mötesplatser

Lekplatser eller iordningsställda aktivitetsytor utomhus samt mötesplatser inomhus finns på vissa öar i skärgården. För att synliggöra vad som finns har dessa kartlagts och kartläggningen kan utgöra ett underlag för vidare utveckling i dialog med föreningsliv, boende, näringsliv och andra aktörer.

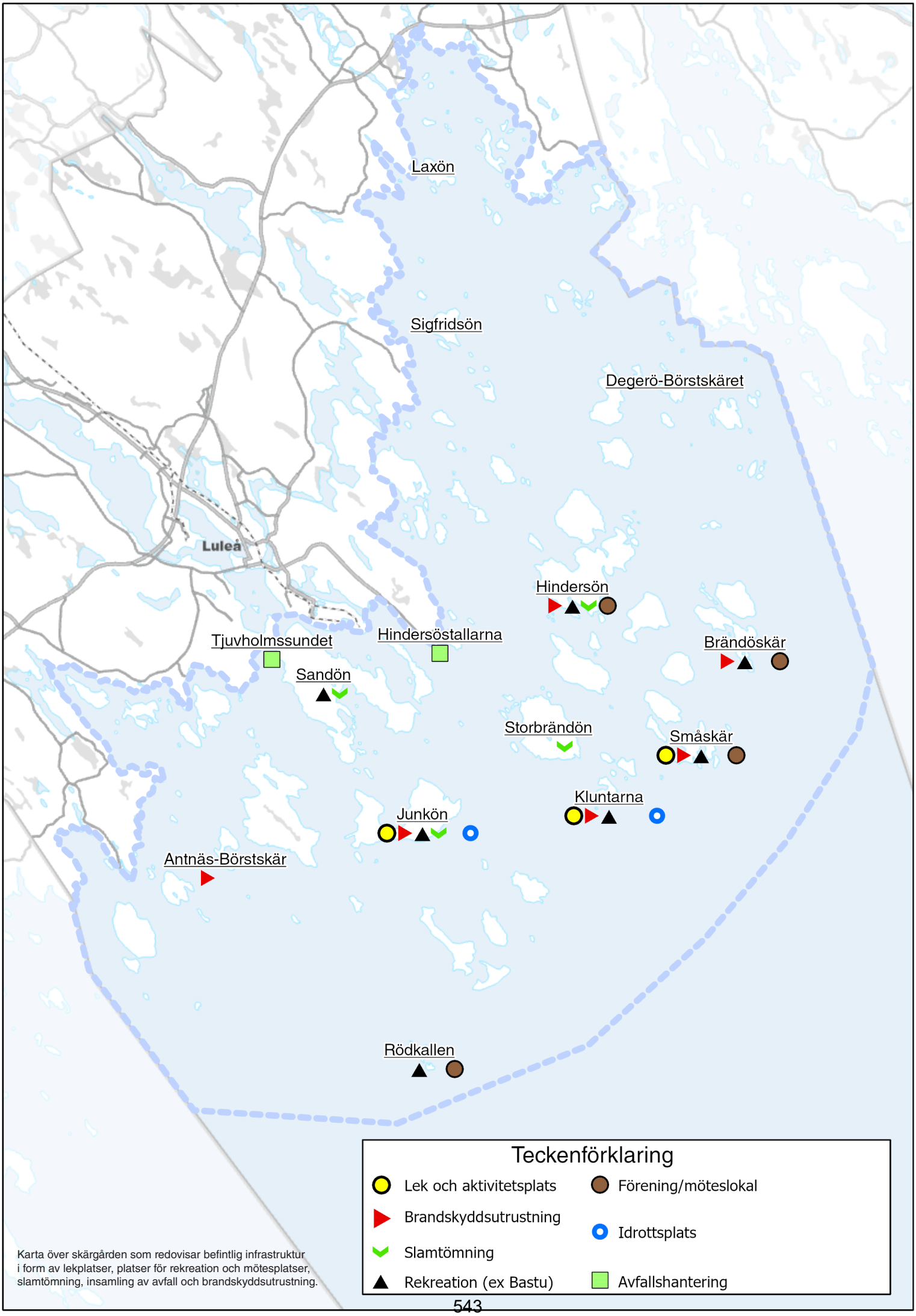

Karta över skärgården som redovisar befintlig infrastruktur i form av lekplatser, platser för rekreation och mötesplatser, slamtömning, insamling av avfall och brandskyddsutrustning.

6. Näringslivet i skärgården

Foto: Jennie Pettersson

Fisket

Fisket är fortfarande idag en viktig näring med yrkesfiskare boende på fem öar, vilket i hög grad bidrar till en levande skärgård. Fisk levereras till fastlandet där större delen vidareförädlas och säljs av förädlingsföretag eller av yrkesfiskarna själva.

Det finns behov av nya undersökningar av fiskebeståndens innehåll av miljögifter för att förbättra möjligheten till försäljning och konsumtion av fler arter än strömming, exempelvis lax, sik, siklöja, abborre och gädda. Det är viktigt att fisket sker på ett balanserat sätt och att havets ekosystem bevaras. Ett välmående och levande ekosystem i havet innebär en ökad tillgång på fisk vilket gynnar fiskenäringen.

Den långa traditionen av fiske i Luleå skärgård är av stor betydelse för den kulturella upplevelsen av skärgården och för besöksnäringen som ett rekreationsvärde. Fisket utgör en del av det kulturarv som vittnar om hur kusten och skärgården har formats över tid.

Jordbruk och skogsbruk

På Hindersön bedrevs tidigare det enda aktiva jordbruket i skärgårdsmiljö med mjölkproduktion norr om Stockholms skärgård. Hindersöns odlingslandskap är väl bevarat och unikt. Delar av Sandön och Junkön är också präglat av jordbruket.

Skogsbruk bedrivs på ett femtontal öar, kanske fler. Skogen är en viktig näring för många som bedriver fiske eller jordbruk.

Besöksnäring

Det finns drygt 130 gästbäddar fördelade på främst Sandön, Hindersön, Kluntarna, Brändöskär, Småskär och Junkön. Större besöksanläggningar finns vid Klubbvikens havsbad, på Hindersön och på Junkön. Klubbviken på Sandön har restaurang och uthyrningsstugor med 46 gästbäddar som är i privat ägo. Jopikgården har sålts av kommunen och är numera också i privat ägo. Hindersöns hembygdsförening hyr ut lärarbostaden i gamla skolan. På Junkön finns sommartid mindre caféverksamhet och uthyrningsstugor i kommunal regi samt ett skärgårdsmuseum.

Det finns en utvecklingspotential inom besöksnäringen där goda kommunikationer är en viktig förutsättning. Sommarsäsongen är dock sårbar då antalet besökare är beroende av rådande väderlek. Sårbarheten påverkar också intresset av att bedriva serviceinriktade verksamheter i skärgården.

Foto: Anders Johansson

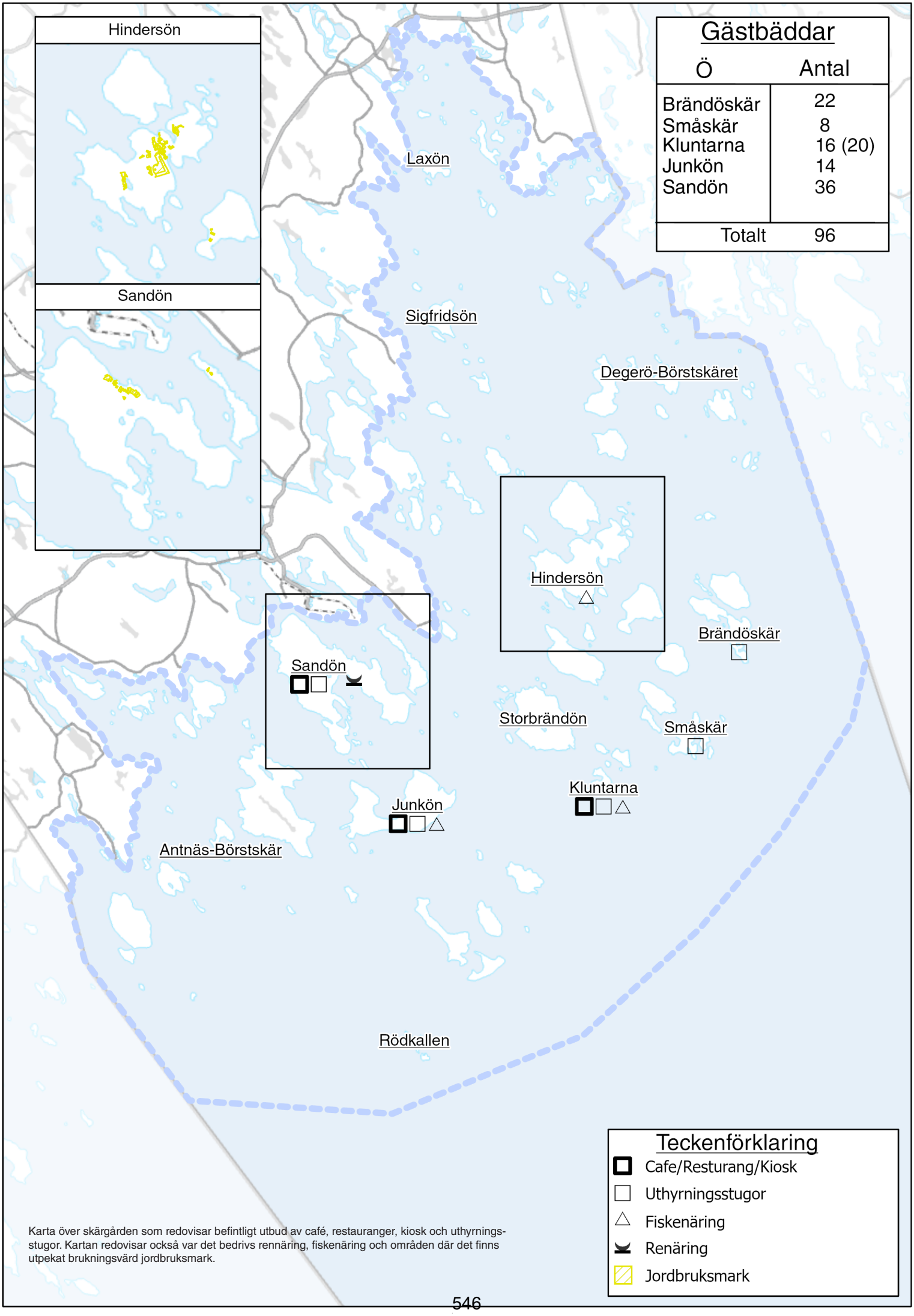

Gästbäddar

Ö	Antal
Brändöskär	22
Småskär	8
Kluntarna	16 (20)
Junkön	14
Sandön	36
Totalt	96

Teckenförklaring

- Cafe/Resturang/Kiosk
- Uthyrningsstugor
- Fiskenäring
- Renäring
- Jordbruksmark

Karta över skärgården som redovisar befintligt utbud av café, restauranger, kiosk och uthyrningsstugor. Kartan redovisar också var det bedrivs rennäring, fiskenäring och områden där det finns utpekat brukningsvärd jordbruksmark.

7. Kommunikationer i skärgården

Foto: Fotograf Viveka

Turbåtstrafiken har stor betydelse för de som bor i, och besöker, Luleå. Den är även viktig för att boende utan egen båt ska kunna ta turbåten till sina bostäder och sommarstugor. Skärgården trafikeras under sommaren och i begränsad omfattning under hösten. Turbåtarna angör idag Klubbviken på Sandön, Junkön, Kluntarna, Småskär, Brändöskär och Hindersön.

Det finns önskemål från boende, besökare och verksamhetsutövare i skärgården om turbåtstrafik som möjliggör dagsturer till olika öar och att skärgården blir tillgänglig under en längre period. Det finns även önskemål att turbåtstrafiken utökas till att angöra öarna Rödkallen, Altappen och Gråsjälören, vilket turbåtstrafiken i nuläget inte gör. En förutsättning för att turbåtarna ska kunna angöra fler öar än idag är att nya bryggor anläggs.

Förfallstrafiken ger tillgänglighet för skärgårdsboende under den tid då isen varken bär eller brister. För närvarande utreds förfallstrafikens framtid då entreprenör saknas.

Pendelbåtstrafik inrättades i syfte att göra det möjligt att arbetspendla från skärgården. Prioriterade resenärer var de som bor och är folkbokförda i skärgården. Uppföljning av täckningen för pendelbåtstrafik visar på att detta inte fungerar fullt ut. Behov finns därför att utreda om en omfördelning av resurser för pendelbåtstrafik och turbåtstrafik ger större effekter på tillgängligheten.

Huvudfarlederna sköts av Sjöfartsverket medan kommunen sköter de övriga farlederna samt leder till vissa hamnar. En del farleder sköts av enskilda farledsföreningar. Farleder ska markeras med prickar och/eller enslinjer. Data för utprickning ska levereras till Transportstyrelsen.

Luleå Hamn ansvarar för Sandöleden till och med Sandskär. Från Sandskär och utåt är det Sjöfartsverket som ansvarar för farleden för handelstrafik.

Landhöjningen, isens rörelser och propellerrörelser vid turbåtsangöring gör att farleder och inlopp till hamnar återkommande måste muddras. Muddringar kräver tillstånd enligt Miljöbalken och är i regel kostsamma.

Kommunen ger inget bidrag till farledsföreningar för underhåll eller muddring av farleder eller inlopp till privata hamnar som inte trafikeras av turbåtar.

Hindersöns Hembygdsförening har ett pågående arbete med en förstudie för muddring av farleden in till Norrisund.

Kommunen ansvarar för och ska säkerställa att tillräckligt djup finns till de hamnar som turbåtstrafiken angör. Det finns önskemål om muddring av farleden mellan Småskär och Mjoön för att minska rutten för turbåtstrafiken. Nuvarande rutt för turbåtstrafiken är tidsineffektiv, särskilt mellan Småskär och Brändöskär där flera andra öar måste rundas. Muddring av farleden mellan Småskär och Mjoön ger en effektivare rutt och förkortar sträckan med 7 km och ger en tidsbesparing på 20 minuter per väg.

Förutom utprickning av farlederna märks grund på fjärdarna ut. Landhöjningen ökar behovet av sådan utprickning. Utöver de grund som redan utprickas finns behov av ytterligare utprickningar av grund.

Utprickningen av farleder innebär ofta kortare resvägar och en säkrare färd. Kortare resvägar medför även positiv påverkan på miljön med minskad förbrukning av drivmedel.

Bilbro till Sandön

En bilbro över Tjuvholmssundet har efterfrågats för att dels göra Sandön mer tillgängligt för boende, dels för att Klubbviken ges förutsättningar att utvecklas. Luleå kommun har 2018 tagit fram en utredning av en bilbro till Sandön som beskriver tekniska krav och kostnadsuppskattningar samt konsekvenser på öns naturreservat och utpekade riksintresseområden, på vägnätet, parkeringsbehov, boende och bebyggelse.

Luleå kommuns bedömning är i nuläget att en bro till Sandön innebär alltför stora samhällsekonomiska kostnader i förhållande till samhällsnyttan. En bro innebär inte bara höga investeringskostnader utan också ökade driftskostnader för kommunen. En broförbindelse bedöms också kunna bidra till att omvandla öns karaktär från ett sommarstugeområde till mer av ett ordinärt bostadsområde.

Vintervägar

Skoterleder och isvägar ger förutsättningar för vinterturismen och ger lokalbefolkningen ökad möjlighet att nå utflyktsmål eller bostäder på öarna.

Idag finns ett fåtal skoterleder i skärgården och dess framtida underhåll är ovisst. Kommunen håller skoterled till de kommunala anläggningarna på Kluntarna, Småskär (delvis) och Brändöskär samt ger ett mindre stöd för skoterled till Hindersön och till Råneå (anslutning till Malmens väg). Kommunen ger bidrag till skoterföreningar men skoterföreningar saknas till stor del i skärgården. Bildandet av föreningar är i nuläget en förutsättning för att kommunen ska kunna ge bidrag och stötta till underhåll av skoterleder i skärgården, på liknande sätt som sker på fastlandet.

Isvägar plogas till ett flertal öar, totalt 35-40 kilometer isväg. Samtliga vägar och isvägar är enskilda vägar där respektive vägförening är ansvarig för underhåll, plogning och säkerhet. I nuläget ges kommunalt stöd för plogning av isväg till sex öar. Fyra av dessa får även statsbidrag.

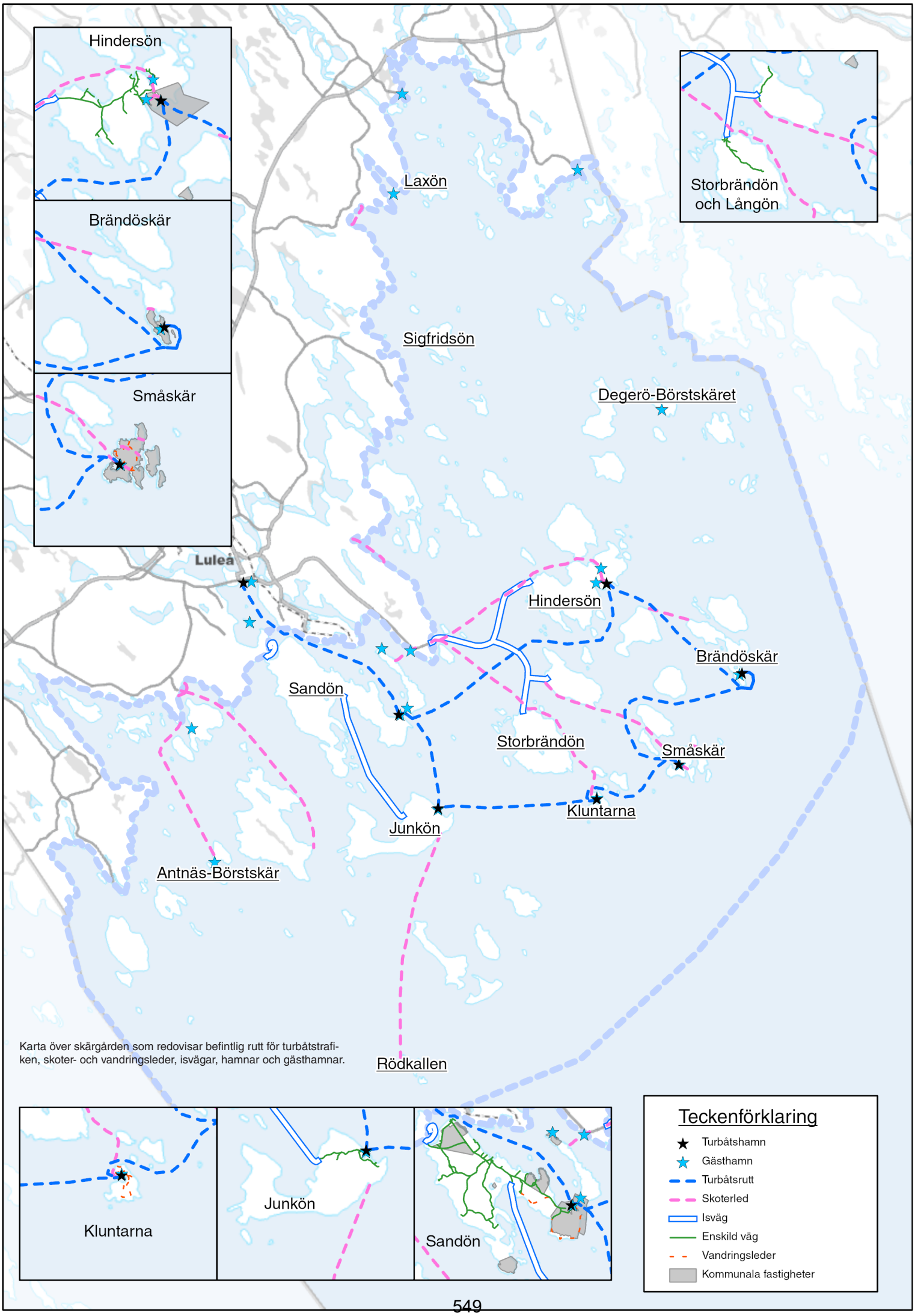

Karta över skärgården som redovisar befintlig rutt för turbåtstrafiken, skoter- och vandringsleder, isvägar, hamnar och gästhamnar.

Januari 2025

Samrådsredogörelse för Plan för skärgårdsutveckling

LULEÅ KOMMUN

Innehållsförteckning

Inledning och bakgrund 1
Samrådsprocessen 1
Hur samrådet har bedrivits 1
Antal inkomna synpunkter 2
Ändringar i planförslaget efter samråd 2
Plan för skärgårdsutveckling 2
Inkomna synpunkter 2
Myndigheter och kommuner, kommunala bolag 2
Piteå kommun 2
Miljö- och byggnadsnämnden 3
Luleå hamn AB 6
Luleå Business Region 7
Företag och organisationer 8
Laponia rederi AB 8
Hindersöns hembygdsförening 11
Sandöns brovänner 12
Långöns Brand- Kultur och isvägsförening 13
Rödkallens stug- och hamnförening 16
Luleå skärgårdsförening 19
Småskärens intresseförening 22
Privatpersoner 24
Privatperson 1 24
Privatperson 2 24
Privatperson 3 och 4 24
Privatperson 5 25
Privatperson 6 25
Privatperson 7 25
Privatperson 9 28
Privatperson 10 30
Privatperson 11 31

Inledning och bakgrund

Luleå kommun vill framföra ett tack till alla som under samrådstiden har tagit sig tid att läsa igenom planförslaget och lämna synpunkter.

I den här samrådsredogörelsen redovisas samtliga synpunkter som kommit in under samrådstiden tillsammans med kommunens kommentarer. Alla inlämnade synpunkter, även de som inte har kunnat tillgodoses, har tillfört mer kunskap till processen och en möjlighet att förbättra förslaget till plan för skärgårdsutveckling.

Plan för skärgårdsutveckling, Luleå kommun har upprättats i samråd med en bred krets av intressenter. Bland annat har dialog med medborgare skett tidigt i processen vid ett större event, Skärgårdsdagen (2017-06-17). Där fick medborgare tillfälle att möta kommunstyrelseledamöter och ge sin syn på vilka skärgårdsfrågor som är viktiga. Dialogen fokuserade på fyra olika teman; kommunikationer: skärgårdstrafiken, farleder, hamnar, muddring; boende: fritidsboende, gästboende, fast boende, vatten och avlopp, avfall; näringsliv: besöksnäring, chartertrafik, skotersafari, fiske; samt natur och kultur: naturreservat, kulturmiljöer, besöksmål.

Syftet med samrådet är att förbättra beslutsunderlaget och att ge kommuninvånare, intresseorganisationer, föreningar, företag, partipolitiska grupper, myndigheter och grannkommuner en insyn i arbetet och möjlighet att påverka innehållet i utvecklingsplanen.

Resultatet av samrådet redovisas i denna samrådsredogörelse.

Samrådsredogörelsen ingår som en bilaga till Plan för skärgårdsutveckling. Syftet med samrådsredogörelsen är att beskriva hur samrådet har gått till och visa vilka förändringar som gjorts i planen efter samrådet. Den ska även bemöta och redovisa de synpunkter som har lämnats in och presentera en sammanvägning av de synpunkter som har relevans för planen.

Samrådsprocessen

Hur samrådet har bedrivits

Plan för skärgårdsutveckling har varit utställt för samråd under tiden 6 november till och med den 19 december 2023. Under samrådstiden har planförslaget funnits tillgängligt i digitalt format på Luleå kommuns hemsida. Det har också funnits tillgängligt i stadshusets foajé.

Underrättelse om samråd har skett via kungörelse och på kommunens hemsida. Kommunstyrelsen har informerats om samrådet vid kommunstyrelsens sammanträde. Samrådshandlingen har skickats till myndigheter, organisationer, grannkommuner, föreningar, politiska partier samt bolag och förvaltningar, enligt en särskild sändlista. Information om planförslaget har också givits muntligt på förfrågan, till partigruppen för Socialdemokraterna, till Pensionärsrådet och vid Skärgårdsföreningens årsmöte.

Antal inkomna synpunkter

Under samrådstiden har 18 yttranden kommit in. Synpunkterna är fördelade på sju yttranden från organisationer, företag och föreningar samt elva skriftliga yttranden som lämnats av privatpersoner.

Ändringar i planförslaget efter samråd

Efter samrådet har förändringar och justeringar gjorts i planen. De viktigaste förändringarna som gjorts efter samrådet redovisas här nedanför.

Plan för skärgårdsutveckling

- Förtydliganden kring betydelsen av Bottenvikens skärgård kommunsamverkan.
- Kartor och illustrationer har bytts ut eller kompletterats, bland annat kartläggning av servicetillgång.
- Avsnittet Teknisk infrastruktur har omarbetats och ingår i avsnitt Boende i skärgården.
- Avsnittet Boende i skärgården har omformulerats och det är tydligare beskrivet kring utmaningar kring boende året runt samtidigt som förutsättningar för de som bor och verkar i skärgården behöver skapas.
- Krav om lösningar på avloppsanläggningar, kommunen ska vara teknikneutral. Denna riktlinje har därför tagit bort.
- Förtydligande kring slamtömning i avsnittet vatten, avlopp och avfall. Befintlig hantering av omhändertagande av slam på de fyra öarna (Sandön, Hindersön, Junkön och Storbrändön) bedöms den mest hållbara lösningen så länge avsättning för det behandlade slammet finns.
- Ansvar, genomförande och uppföljning har förtydligats i inledande kapitel.
- Benämningen *Utvecklingsinriktning* har ändrats till *Målsättningar*.
- Benämningen *Riktlinjer* har ändrats till *Viljeriktningar*.
- Inledande kapitel kring mål, planer och program har kortats ner eftersom det framgår av andra styrande dokument. Koppling till Vision Luleå 2040 samt Program till Vision Luleå 2040 framgår.

I övrigt har faktafel, textförmuleringar och andra mindre förtydliganden gjorts.

Inkomna synpunkter

Alla synpunkter som kommit in under samrådet redovisas här nedanför, vissa i något sammanfattad form. Luleå kommuns bemötande och kommentarer är skrivna i *kursiv text.*

Myndigheter och kommuner, kommunala bolag

Piteå kommun

Denna plan är av betydande vikt eftersom den adresserar flera avgörande aspekter av skärgårdsutvecklingen som är kritiska för regionens framtid.

För det första lyfter planen fram vikten av en levande skärgård. Detta koncept sträcker sig bortom den rena miljömässiga betydelsen och inkluderar ekonomiska, sociala och kulturella dimensioner. En levande skärgård innebär att upprätthålla och utveckla hållbara

ekonomiska aktiviteter som fiske och turism, samtidigt som man bevarar det unika ekosystemet och den kulturella identiteten som skärgården representerar.

Vidare uppmärksammar planen behovet av en framsynt utveckling. Detta innebär att identifiera och ta tillvara på nya möjligheter för tillväxt och utveckling, medan man samtidigt hanterar de utmaningar som klimatförändringar och miljöskydd medför. Denna balansakt är avgörande för att säkerställa en hållbar framtid för skärgårdsområdet.

Dock saknas i planen en tydlig hänvisning till den övergripande strategi som finns för Bottenvikens skärgård. Det är viktigt att belysa att det inte bara finns satta mål, utan även att det finns en sammanhängande och gemensamt överenskommen strategi för hela regionen. Denna strategi har tagits fram i samarbete mellan alla kommuner som ingår i skärgårdsområdet och är central för att uppnå en enhetlig och koordinerad utveckling.

Dessutom saknar planen information om hur samarbetet mellan kommunerna faktiskt fungerar i praktiken. Det är viktigt att framhäva att det finns en effektiv kommunikation och samarbete, och att en gemensam samordnare finns anställd för att underlätta denna process. Denna samordnare spelar en nyckelroll i att se till att alla kommuner arbetar mot samma mål och att de resurser som finns används på mest effektiva sätt.

Sammanfattningsvis stödjer Piteå kommun de grundläggande aspekterna och målen i Luleå kommuns Plan för skärgårdsutveckling. Dock anser vi att för att fullt ut representera regionens ambitioner och potential, bör planen inkludera en klarare beskrivning av den övergripande strategin för Bottenvikens skärgård samt detaljer om det praktiska samarbetet mellan kommunerna.

Kommentarer: Tack för synpunkterna! Luleå kommun delar Piteå kommuns uppfattning, ett tydliggörande och mer beskrivande ska göras kring den övergripande strategin, Bottensvikens skärgård. Det kommungemensamma samarbetet är en viktig del i att utveckla skärgården i Luleå och kustkommunerna i regionen.

Miljö- och byggnadsnämnden

Avlopp

Skärgårdsmiljön har stora naturvärden som generellt är känsliga för avloppspåverkan och svåra att skydda. Tomter är ofta små och saknar naturliga förutsättningar för enskilda vatten- och avloppsanläggningar. Bebyggelse är ofta koncentrerad till havsnära lägen, till exempel vid grunda vikar. De grunda bottnarna är havsekosystemens barnkammare och känsliga för bland annat övergödning. Det finns risk för lokal påverkan av näringsämnen och patogena bakterier, virus och parasiter. Kommunen har ansvar att tömma och ta omhand slam från alla avloppsanläggningar i skärgården, inte bara för de öar där man byggt anläggningar för att behandla slammet (Sandön, Hindersön, Junkön och Storbrändön). Angående dessa anläggningar så komposteras inte slammet, det är huvudsakligen avvattning och till viss del frystorkning som sker. Kommunen bör inte heller förorda lokalt omhändertagande av slam långsiktigt, lagstiftningen kopplat till slamhantering kommer sannolikt skärpas vilket kan medföra att förutsättningarna för lokalt omhändertagande förändras.

Kommentarer: I dagsläget bedöms befintlig hantering av omhändertagande av slam på de fyra öarna (Sandön, Hindersön, Junkön och Storbrändön) vara den mest hållbara lösningen så länge avsättning för det behandlade slammet finns.

Avdelning miljö och bygg anser att det är olämpligt att tillåta nya avloppsanläggningar som kräver slamtömning av den enskilde eller av kommunen. Nya permanentbostäder bör endast tillåtas om det finns bra förutsättningar för att tömma och hantera avloppsslam. För fritidshus bör torra toalettlösningar endast medges och i övrigt bör man inte anlägga avloppsanläggningar som genererar slamtömning, så länge det saknas infrastruktur och beredskap för slamtömning. Slamhantering i slamlådor på de fyra stora öarna bör inte utökas då det inte är en långsiktigt hållbar lösning.

Kommentarer: Se kommentarer ovan. På övriga öar ska torra toalettlösningar förordas.

Kommunen saknar ett ställningstagande och en plan för hur man vill att vatten och avlopp ska organiseras och utvecklas i skärgården. I nuläget finns inte någon långsiktig lösning för hur man ska hantera en exploatering av skärgården, kommunen har ett ansvar att hantera och samla in slam från anläggningar. Hittar man inga långsiktiga lösningar kan kommunen inte uppfylla sina skyldigheter som renhållare.

Kommentarer: Ett visst utrymme finns i befintliga anläggningar och enstaka ny bebyggelse med behov av slamtömning kan tillåtas.

Vad gäller avloppsanläggningar ska kommunen även vara teknikneutral, bedömningar ska även göras från fall till fall när nya avlopp tillståndsprövas. Därför ska man i planen vara försiktig med att skriva information/riktlinjer som inte stämmer överens med detta (sid 32-33, Rubriken ”Vatten och avlopp samt avfall”).

Kommentarer: Riktlinjen som anger att större turistanläggningar bör ha vattenburna lösningar stryks och ersätts med föregående riktlinje att ”avloppslösningar ska anpassas lokalt utifrån miljömässiga och sanitära krav”.

Det är bra att det i skärgårdsplanen framgår att VA-planen kan påverka skärgårdsplanen. Skärgårdsplanen bör harmonisera med vad som framgår i VA-planen, så dessa inte motsäger varandra. Utökning av vattentoaletter på öar skulle innebära en livsstil med ökad vattenförbrukning, vilket i sin tur också ökar risken för saltvatteninträngning i dricksvattnet. I dokumentet används ordet ”torrdass” på många platser. Uttrycket är förlegat och bör bytas ut mot ”torrtoalett”. Överlag använder man numera torrtoalett och det innefattar alla typer av torra toalettlösningar som förbränningstoalett, frystoalett, biologisk toalett/mulltoa eller tätt kärl där latrin samlas upp och lämnas in till kommunen för omhändertagande.

Kommentarer: VA-planen 2040 har antagits och Plan för skärgårdsutveckling ska inte motsäga innehållet i VA-plan 2040. Hänvisning till VA-plan 2040 görs i inledande delar av Skärgårdsplanen. Dialog mellan Samhällsomställningskontoret och Lumires VA-avdelning har skett inför antagande av denna plan. Det är viktigt att samsyn råder för hur vatten och avlopp ska organiseras och utvecklas i skärgården.

Specifika synpunkter kopplat till sidor i planen gällande VA

- Sid 24, bra att det framgår att fler boende ökar behovet av service ex, avfall och Slamhantering.
- Sid 25, Riktlinjer för boende i skärgården: Det står att kommunen är positiv till ny bostadsbebyggelse, detta kommer i nuläget vara svårt att genomföra då det inte finns en långsiktig lösning för hantering av slam från enskilda avlopp. Detta begränsar möjligheten till ny bebyggelse.

Kommentarer: Avsnittet Boende i skärgården omarbetas delvis inför antagande. Sammantaget finns utmaningar med att kunna erbjuda den service som krävs för bra boendemiljöer för ett åretruntboende. Detta har blivit tydligt under processen för framtagande av denna plan tillsammans med det pågående arbetet med Plan för service på landsbygden där servicetillgången i hela kommunen har kartlagts. Det är även andra delar av Luleå kommuns service som inte är tillgänglig till öar i skärgården.
Det betyder dock inte att det är omöjligt att enstaka ny bebyggelse med behov av slamtömning kan tillkomma på de öar där hantering av slam sker: Junkön, Hindersön, Sandön och Storbrändön.

- Sida 32, stycke 4 bör uppdateras, alternativt tas bort.

Kommunen har ansvar att tömma och ta omhand slam från alla avloppsanläggningar i skärgården, inte bara för de öar där man byggt anläggningar för att behandla slammet. I dessa anläggningar så komposteras inte slammet, det är huvudsakligen avvattning och till viss del frystorkning som sker. Kommunen bör inte heller förorda lokalt omhändertagande långsiktigt, då lagstiftningen kopplat till slamhantering sannolikt kommer att skärpas. Det skulle kunna läggas till en punkt att kommunen fortsatt ska utreda hållbara långsiktiga lösningar för hantering av slam i skärgården.

Kommentarer: Idag sker återföring av slam till åkermark, vilket bedöms vara en hållbar lösning, vilket kommenterats tidigare. Text i planen har förtydligats.

- Sid 32-33, Riktlinjer för teknisk infrastruktur: Kommunen bör inte ge specifika riktlinjer för krav om lösningar på avloppsanläggningar, kommunen ska vara teknikneutral.

Kommentarer: Riktlinjen har tagits bort.

Avfall
Gällande avfallshantering står det på sida 33: ”Kommunen ansvarar för insamling av avfall från fritidsanläggningar och från fast boende på Lövskär, på Strömören och vid Tjuvholmssundet. Sortering sker endast i mindre omfattning. Fritidsbåtshamnar på fastlandet med fler än 15 platser ska ha soptömning.” Den 1 januari 2024 tar kommunen över insamlingsansvaret för förpackningar. Avdelning miljö och bygg anser att det saknas information kring hur kommunen avser att tillämpa de nya bestämmelserna för förpackningsinsamling i skärgården. Begreppet ”soptömning” är numera förlegat och kan exempelvis ändras till att de ska ha abonnemang för hämtning av kommunalt avfall.

Kommentarer: Justering i text görs vad beträffar begreppet soptömning.

Muddring
Landhöjningen bidrar till att tidigare tillgängliga bryggor och infartsleder kommer att i framtiden kräva muddring om de ska fortsätta att användas. Här behöver man tänka till lite var man väljer att exploatera.

Första stycket, i rubriken Muddring, ändras enligt följande, ändring framgår i kursiv stil: *Landhöjningen bidrar till att tidigare tillgängliga bryggor och infartsleder kommer att i framtiden kräva muddring om de ska fortsätta att användas.* Här behöver man tänka till lite var man väljer att exploatera. Avdelning miljö och bygg är restriktiva till att tillstyrka åtgärder (muddring, dispens strandskydd) om vi ser att åtgärden kommer behöva upprepas om det är så att landhöjningen motverkar åtgärderna.

Kommentarer: Detta noteras.

Luleå hamn AB
Luleå Hamn utgör riksintresse för kommunikationer genom sin funktion som allmän hamn och är av EU-kommissionen utsedd CORE-hamn. Välfungerande farleder till och från Luleå hamn utgör en del av riksintresset. Därför är det av yttersta vikt att fartygstrafiken till och från hamnen inte riskerar att påverkas negativt, eftersom detta kan leda till begränsningar i tillgänglighet och nyttjande av det nationella intresset.

Utredning av tillgänglighet och sjösäkerhet för fartygstrafiken är nödvändig, särskilt med tanke på expansionen som Luleå Hamn står inför med ökade transportbehov och ökad trafik till och från hamnen.

Avslutningsvis ser vi positivt på planen att förbättra tillgängligheten till skärgården och stärka Luleå som sjöstad.

Tillägg: Luleå Hamn har inkommit med ett yttrande men noterar i efterhand en skrivning som inte är helt korrekt.

Sidan 30, andra stycket.

”Huvudfarlederna sköts av Sjöfartsverket medan kommunen sköter de övriga farlederna samt leder till vissa hamnar. En del farleder sköts av enskilda farledsföreningar. Farlederna ska markeras med prickar och/eller enslinjer och data för utprickning ska levereras till Transportstyrelsen. Luleå Hamn sköter Sandöleden fram till Klubbviken. Från Klubbviken och utåt är det Sjöfartsverket som sköter farleden för handelsfartygen.”

Enligt Sjöfartsverkets beslut om justering av område för allmän hamn

2021-06-07 21-02160 så ansvarar Sjöfartsverket för farleden efter Sandskär och utåt. Enligt ett avtal sköter Luleå Hamn fortfarande farleden fram till Klubbviken (eg till sista bojparet på Brändöfjärden) på uppdrag av Sjöfartsverket. För att vara helt korrekt bör texten uppdateras. Exempelvis enligt: ”Huvudfarlederna sköts av Sjöfartsverket medan kommunen sköter de övriga farlederna samt leder till vissa hamnar. En del farleder sköts av enskilda farledsföreningar. Farlederna ska markeras med prickar och/eller enslinjer och data för

utprickning ska levereras till Transportstyrelsen. Luleå Hamn ansvarar för Sandöleden till och med Sandskär. Efter Sandskär och utåt är det Sjöfartsverket som ansvarar för farleden för handelstrafik."

Kommentarer: Tack för synpunkter. Felaktigheter i planen gällande ansvarsfördelning för farleder justeras.

Luleå Business Region

Nedan följer synpunkter med fokus på turism och näringsliv:

Positiva punkter från planen:

- Utbyggd turbåtstrafik, längre in på hösten för säsongsförlängning.
- Eventuell turbåtstrafik till fler öar som Gråsjälören, Altappen och Rödkallen.

Det påpekas att kommersiellt utbud ska ske i privat regi, men samtidigt föreslås fler uthyrningsstugor i kommunal regi, vilket kan uppfattas som osund konkurrens för lokala näringsidkare.

Förslag:

Peka ut fler LIS-områden där privata näringsidkare kan bygga anläggningar och erbjuda kommersiella besöksutbud.

Befintliga kommunala övernattningsstugor bör få utökad service av privata aktörer för att attrahera en mer krävande målgrupp.

Den norra delen av skärgården är förbisedd i planen, och det önskas satsningar på fler utflyktsmål och övernattningsstugor. Förslag om att placera mindre kommunala servicebåtar i norra och södra delen av Luleå skärgård.

Transportlösningar: Det saknas en plan för transporter för dem utan egen båt, där turbåtstrafik inte finns. Förslag på taxibåtstrafik, uthyrning av elbåtar eller andra alternativ bör uppmuntras av kommunen, eventuellt med subventionering. Fler uthyrningsalternativ av båt, kanot, kajak och cykel bör skapas och synliggöras i kombination med övernattningsutbud.

Vandringsleder: Det saknas information om vandringsleder och rastplatser, som finns på turbåtsöarna men kan utökas på större öar som Hindersön och Sandön. Vandring kan vara en viktig reseanledning till öarna.

Kommentarer: Planen motsätter inte privata initiativ till uthyrningsstugor eller annan kommersiell service. För att det ska vara möjligt för en utökad turbåtstrafik har det bedömts rimligt att avgränsa turbåtstrafiken i första hand till de öar som kommunen har kommunal service. En utökad turbåtstrafik som omfattar norra delen av skärgården är därmed inte aktuellt i nuläget, men bör utredas samt i vilken form. Mindre servicebåtar, taxibåtstrafik osv kan vara ett alternativ som behöver utredas närmare.

Företag och organisationer

Laponia rederi AB

Samråd/samarbete

Vi ser ett behov av att det finns ett forum för samråd mellan näringsidkare, kommun och eventuellt länsstyrelsen samt övriga föreningar kopplad till skärgården. Vi motsätter oss de arbetssätt som används idag där kommunen endast kommunicerar med varje enskild näringsidkare var för sig då vi ser ett behov av samråd och samarbete mellan alla aktörer som verkar inom samma område.

Kommentarer: Luleå kommun vill ständigt verka för en förbättrad dialog mellan näringsidkare och andra aktörer. Under året har en förvaltningsövergripande landsbygdsgrupp bemannat med tjänstemän från olika förvaltningar inom kommunen med kontor inom Kommunstyrelseförvaltningen som samordnande roll. Här finns potential att vidare utveckla forum för dialog som rör näringsidkare i skärgården.

Kulturhistoriska platser

Vi anser att det mer tydlig behöver framgå värdet av de kulturhistoriska platserna som finns på våra öar då det är dessa som utgör reseanledningarna för besökare till Luleå skärgård. Näringsidkare i skärgården bygger upp sin verksamhet på kulturhistoriska miljöer och byggnader såsom fyrplatser, lotsplatser, labyrinter, kapell mm.

Germanö-fyrplats

Vi äger Germandö fyrplats och vill utveckla denna till ett nytt besöksmål då denna plats innefattar två fyrar (gamla huset med fyr på övervåningen samt den nyare betongfyren i anslutning till huset) och ett lotshus. Vår målsättning är att återställa byggnaderna i så originalutförande som möjligt för att kunna ta emot besökare och kunna berätta om historien om denna kulturhistoriska plats. Om hur sjöfarten fungerade förr och ändå fram till idag. Vi önskar även utveckla platsen med 4-6 bäddar så att ett mindre sällskap kan övernatta där. På dagtid kan det fungera som utflyktsmål för gäster som kommer med egen båt eller en turbåt. Vintertid kan det bli ett skoter-/skidcafé. Ett sådant projekt kräver samarbete mellan kommun och näringsidkare. Detta vill vi ska bli Luleås nya besöksmål.

Kommentarer: Luleå kommun ser positivt på att ni som fastighetsägare vill utveckla Germandö-fyrplats. Byggdialogen är en etablerad arena inom Luleå kommun och en väg in, där ni får snabb respons på idéer och möjligheter till vägledning för att vidareutveckla ert förslag.

Skeppshandel

Vi anser att de i vår glesbefolkade skärgård behövs en skeppshandel som är rörlig då en fix plats inte tillgodoser lika många behov som en skeppshandel ombord på ett fartyg. En ambulerande skeppshandel kommer till varje ö varje dag utan att konsumenterna behöver ta sig någonstans. Detta är ju även en viktig faktor framförallt om det är dåligt väder och nu när drivmedelspriserna är så höga. Vi tillgodoser så väl, båtfolket, stuggästerna som de

bofasta men även de som väljer att göra en oplanerad utflykt i Luleå skärgård.
Idag bekostar de aktiva rederiet detta själv vilket dagligen medför en merkostnad på ca 1000kr (á 8 veckor * 7 dagar= 56 dagar).

Kommentarer: Luleå kommun ser inga hinder till att skeppshandel drivs i privat regi. Luleå kommun upphandlar endast kollektivtrafik och inte skeppshandel.

Hur ser den **optimala turlistan** ut utifrån de förutsättningar och behov som finns?
Vi ser att skärgårdstrafiken skall tillgodose så många kategorier människor som möjligt och vi ser att det är främst de som hyr kommunala stugor samt dagsbesökare till Luleå som åker med oss. Det finns en handfull bofasta eller stugägare som nyttjar oss frekvent men de använder sig mer av egna båtar eller pendlingstrafiken. Ett önskemål från besökare är främst att de vill åka och se skärgråden men att de också gärna går iland en kortare stund på någon ö. De är däremot inte rustade för att stanna en heldag på en ö eftersom de på de flesta öar inte finns faciliteter så som restaurang eller dylikt. Det optimala är 1 -2,5 timme för då hinner man se sig omkring samt ta sig ett dopp men man behöver ändå inte ha med sig någon utrustning. Därför förespråkar vi att turlistan skulle bestå av det som kallas vändande turer. Detta är även något som förespråkas av de som är stugägare och de som nyttjar turbåtstrafiken för transport eftersom det innebär att de alltid får den kortaste reseträckan. Ambitionen som vi har fått det förklarat är att kommunen strävar efter det motsatta, att bara köra enkla rundturer och helst två gånger om dagen. Detta ser vi inga fördelar med då stugägarna inte får den kortaste reseträckan, de turister som väljer att kliva på turbåten antingen inte kan gå iland någonstans för om de kliver av då blir de kvar på en ö i 6-7 timmar vilket kräver planering och utrustning då det inte finns tak över huvudet, bara ute dass och inga restauranger. Dessutom blir du borta från stan från 9:45-21:35 vilket blir en väldigt lång utflykt.

Kommentarer: Turlistan fastställs av Luleå kommun efter dialog med intressenterna i skärgården. Det finns alltid olika viljor och synpunkter gällande turlistan. Det blir därför alltid en kompromiss.

Att **Hindersön** är med i **turbåtsslingan** är en ekonomiskt dålig affär. Under flera år så finns det statistik på att det inte varit mer än ca 60 besökare som klivit av eller på där under en hel sommar. Då Hindersön ligger så mycket längre norrut än de andra öarna på turbåtsslingan så går det åt många timmar för att trafikera Hindersön varje dag. Det hade nog varit mer ekonomiskt försvarbart att ha en mindre båt som trafikerade den här sträckan samt att en ”egen tidtabell” faktiskt skulle gynna den verksamhet som skall bedrivas där. I framtiden kanske vi skall skikta på att ha den stora trafiken som vi har idag som tyngdpunkt men att upphandla en mindre båt för en nordlig slinga som kan sträcka sig upp mot Rånetrakten (vilket har efterfrågats under en längre tid) samt en sydlig slinga som skulle kunna trafikera Germandön, Rödkallen samt Antnäs-Börstskär.

Kommentarer: Det är inte aktuellt att utesluta Hindersön från turbåtstrafiken. Det har bedömts rimligt att avgränsa turbåtstrafiken i första hand till de öar som kommunen har kommunal service.

Fler utvecklingspotentialer finns och kan genomföras med ganska små medel. **Gråsjälöre**n skull kunna samtrafikeras av Stella Marina som kör till Klubbviken hela dagarna. En kort transport mellan Södra Hamnplan och Gråskärören tar ca 5 minuter. Då skulle besökare kunna vara där ute ungefär 2 timmar innan båten hämtar dem tillbaka. Detta kräver ju så klart att det finns ett fik som är öppet alla dagar inte bara på helgen.

Kommentarer: Detta är ett intressant förslag och utreds av Kultur- och fritidsförvaltningen.

En **säkerhetsaspekt** är att kommunen borde ha en skyldighet att prioritera utprickning av grund eller svåra passager, detta hänger ihop med sjösäkerheten. Att i dåligt väder inte har fasta prickar som kan fungera som radarekon vid navigering blir en mycket farlig situation. Det finns några sådana ställen som ligger på det vatten som kommunen har ansvar för. Detta borde lyftas högre på agendan och åtgärdas omgående. Det kan inte handla om några stora investeringar som måste budgeteras i många år för att genomföras.

Kommentarer: Luleå kommun delar Laponias synpunkter gällande utprickning av grund och svåra passager, vilket också framgår av riktlinjerna för kommunikationer.

Rätt förutsättningar för näringsidkare
Under rubriken ”Bottenvikens skärgård 2012-2030 finns en punkt som vi finner ytterst viktig att Luleå kommun arbetar med. Den lyder som följer:- ”skapa förutsättningar för en positiv utveckling för de entreprenörer inom besöksnäringen som har kust och skärgård som sin bas för sin verksamhet.” Samarbetesklimatet och servicen från kommunen gentemot näringslivet måste bli bättre och man vill nå framgång med denna skärgårdsutvecklingsplan. De måste skapas rätt förutsättningar för att entreprenörer skall våga och kunna ta sig an nya satsningar. Luleå måste verkligen ta tag i detta och mer se sig själv som en samarbetspartner. I många fall upplever man som näringsidkare att det inte finns den insikten bland tjänstemännen och att man inte riktigt förstår behovet och uppdraget man har gentemot näringslivet om man vill få en stad att växa och blomstra.

Slutorden blir-
” vill vi utveckla vår stad krävs det samarbete mellan kommun och näringsliv”

Kommentarer: Tack för alla inspel! Luleå kommun vill ständigt verka för en förbättrad dialog mellan näringsidkare och andra aktörer. Under året har bland annat en förvaltningsövergripande landsbygdsgrupp bildats inom kommunen med kontor inom Kommunstyrelseförvaltningen som samordnande roll. Här finns potential att vidareutveckla forum för dialog som rör näringsidkare i skärgården.

Hindersöns hembygdsförening

Hindersöns hembygdsförening (204 medlemmar, största föreningen i skärgården) och Björkön Hindersöns farledsförening (50 medlemmar) har följande synpunkter:

Vi uppskattar att kommunen har tagit fram en plan för skärgården, men vi anser att den främst fokuserar på rörligt friluftsliv och turism, och saknar konkreta förslag.

Viktiga frågor för Hindersön:

Boende: Det är avgörande att skapa förutsättningar för fler fast- och deltidsboende i skärgården. En skärgård utan fast boende är inte levande! Fastboende är också viktigt för turismen; en tom skärgård är inget att visa upp. Vid försäljning av Jopikgården bör kommunen verka för att uthyrningsstugor byggs på Hindersön.

Kommunikationer: Det är viktigt att nuvarande turbåtstrafik bibehålls och gärna utökas. Förslaget att lägga ner pendelbåtstrafiken är oacceptabelt; vi föreslår att namnet ändras men att servicen kvarstår. Den är uppskattad och viktig för jämställdheten, då många kvinnor som inte kör egen båt använder den. Muddring av farleder till hamnar är också en viktig fråga. Farledsföreningen har länge arbetat för underhållsmuddring av norra farleden till Norrisundet. Ärendet har varit uppe i mark- och miljödomstolen i Östersund, och vi väntar på dom. Dessutom behöver vägarna på ön kontinuerligt underhållas, och isvägarna bör bibehållas i sin nuvarande form.

Kommentarer: I nuläget finns inget beslut om nedläggning av pendelbåtstrafiken. I planen framgår endast att pendelbåtstrafiken möjligen skulle ge större effekt om resurserna istället används för utökad turbåtstrafik. Behov finns därför att utreda på vilket sätt en utökad kollektivtrafik ger bäst nytta. Det finns en riktlinje om att bibehålla dagens funktion av isvägarna.

Näringsliv: Det är viktigt att främja näringslivet så att fler kan verka i skärgården. Jordbruk och fiske har alltid varit centrala näringar här, och kommunen skriver i planen att de ska skapa bättre förutsättningar för dessa.

Inom fisket ser vi dock hot, särskilt genom utbyggnaden av Luleå hamn och muddringsprojektet Malmporten, vilket innebär att fasta fiskeplatser för fiskare på Hindersön, Sandön och Altappen kommer att försvinna. Dessutom utgör det storskaliga industrifisket i Östersjön och södra Bottenhavet ett ytterligare hot, då det tar upp stora mängder fisk.

Avslutningsvis vill vi tacka kommunen för att ni tagit fram planen och hoppas att den främjar en positiv utveckling i Luleå skärgård.

Kommentarer: Miljötillståndet för pågående projekt hanterar muddringsprojektet. Luleå kommun är endast en samrådspart i miljöprövningen. Luleå hamn AB har bjudit in till samråd i samband med tillståndsprocessen tidigare i år (2024) för att samla in synpunkter. Det är också Luleå hamn som hanterar inlösen och kompensation till berörda fastighetsägare.

Luleå kommun är medvetna om de hot som finns mot det småskaliga fisket. I dialog och som samrådspart hos statliga myndigheter kan Luleå kommun lyfta de allmänna intressena.

Sandöns brovänner

Vi, Sandöns brovänner, en sammanslutning av entusiaster, entreprenörer och skärgårdsälskare, vill framföra våra synpunkter och förslag. Vi delar er entusiasm för Luleås enastående skärgård och ser den som en pärla som lockar besökare och invånare året runt. Vårt fokus är på Sandön och möjligheten att skapa en öppningsbar bilbro till ön.

Bakgrund: Luleås skärgård är unik och erbjuder olika upplevelser året runt. Sandöns brovänner har en särskild anknytning till Sandön och ser potentialen för öns utveckling som en central del av Luleås övergripande skärgårdsstrategi, att stärka skärgården som besöksmål och att skärgården blir tillgänglig för många fler människor.

Förbindelse till Sandön – en öppningsbar bilbro: Vi lyfter fram behovet av en fast förbindelse till Sandön genom en öppningsbar bilbro och understryker följande fördelar:

- Förbättrad tillgänglighet**:** En bro skulle öka tillgängligheten för Luleåbor, turister och företag, särskilt för äldre och rörelsehindrade, vilket stödjer planens syfte om ökad inkludering.
- Tillväxt och Hållbarhet: Broprojektet skulle möjliggöra tillväxt genom att flytta delar av turbåtstrafiken till Klubbviken, vilket sparar tid och öppnar nya utvecklingsmöjligheter.
- Året Runt-Verksamhet vid Klubbviken havsbad: Klubbviken skulle utvecklas till en året runt-anläggning med investeringar på nära 100 MSEK, vilket skulle skapa 30–35 nya arbetstillfällen och öka skatteintäkterna.
- Boendeutveckling på Sandön: En bro skulle möjliggöra ökad boendeutveckling, skapa attraktiva tomter och omvandla befintliga hus till året runt-boenden, vilket svarar på den stigande efterfrågan.

Marknadsföring och Image: En bro till Sandön skulle stärka Luleås image som en engagerad kuststad och visa kommunens engagemang för skärgårdsutveckling.

Förstärkt Koppling mellan Fastlandet och Skärgården:
En bro skulle stärka kopplingen mellan fastlandet och skärgården, främja den maritima livsstilen och skapa en identitet för kommunen som kuststad.

Förslag till Finansiering: För att genomföra broprojektet och vägupprustningen föreslår vi en diversifierad finansieringsstrategi:

- Investering på 150–160 MSEK: Kommunen kan stå för 35 % av kostnaden, medan resterande medel ska sökas externt.
- Offentliga och privata partnerskap: Engagera privata investerare för att dela kostnader och risker.
- Statliga och regionala bidrag: Sök bidrag för infrastrukturprojekt.
- EU-finansiering: Utforska stöd från EU för regional utveckling.

- Samhällsobligationer och crowdfunding: Involvera invånare och intressenter i finansieringen.

Sammanfattningsvis: Vi uppmanar Luleå kommun att agera proaktivt för att förverkliga en bro till Sandön. Tillsätt en projektgrupp och engagera olika intressenter. När finansieringen är säkrad (35 % föreslås komma från Luleå kommun), bör byggandet påbörjas med målet att bron ska vara klar senast år 2028. En fast förbindelse till Sandön kommer att vara en viktig katalysator för utvecklingen av hela Luleås skärgård och stärka kommunens ställning som en blomstrande kuststad.

Kommentarer: En bilbro över Tjuvholmssundet har efterfrågats för att dels göra Sandön mer tillgängligt för boende. Dels för att det skulle innebära att utvecklingen på Klubbviken får förutsättningar att stärkas. Bron har därför utretts för vad det skulle innebära. Med det som underlag är slutsatsen att en bro till Sandön innebär alltför stora samhällsekonomiska kostnader i förhållande till samhällsnyttan.

En bro innebär inte bara höga investeringskostnader utan också ökade driftskostnader samt krav på kommunal service eftersom en broförbindelse med stor sannolikhet omvandlar öns karaktär från fritidshusområde till åretruntboende.

Långöns Brand- Kultur och isvägsförening

Föreningen bildades den 11 december 2012 för att, efter krav från Luleå kommun, attestera inkommande fakturor från entreprenörer som plogar och sköter isvägen till Långön.

Senare har föreningen utvecklats till att hantera frågor om brandförsvar samt kultur och natur på ön. Alla fastboende och nästan alla fritidsboende på Långön är medlemmar. För närvarande är 7 personer folkbokförda på Långön, och antalet förväntas öka under 2024 genom nybyggnationer och övertagande av befintliga fastigheter.

Långön är troligtvis den ö i Luleå skärgård som utvecklas snabbast, med nybyggen och människor som flyttar från fastlandet till sina fritidshus och permanentboende. Antalet fritidshusboende överstiger 20, och många bor i sina hus större delen av året.

Åldersfördelningen är något annorlunda jämfört med andra öar, med en större andel yngre människor under pensionsåldern. Bristande kommunikationer gör att de flesta yrkesarbetande har svårt att bo i skärgården, och möjligheterna att arbeta hemifrån är begränsade, även på Långön

Yttrande

Medlemmarna i Långöns Brand-, Kultur- och Isvägsförening har läst er utvecklingsplan och anser att den är välskriven och genomtänkt. De påpekar att skärgårdens befolkning, både fastboende och fritidsboende, ofta har andra åsikter än kommunen, vilket troligen gäller även andra öar. Föreningen anser att planen lägger för stor vikt vid det rörliga friluftslivet och för lite på fastboendet samt de ekonomiska ramarna.

Synpunkter

1. Natur- och kulturmiljövärden

Tillåtelse till att bygga sjöbodar och bryggar bör ges i större omfattning utan att det stör naturen.

Vi instämmer, men tyngdpunkten bör läggas på åtgärder som kan bidra till en levande miljö. Det finns många f.d. befintliga kulturvärden som behöver restaureras på Långön, ex.vis en tjärdal och den mycket gamla väderkvarnen, där endast stolpen står kvar, men kvarnstenarna finns bevarade, samt den gamla smedjan som är i mycket dåligt skick. Man bör också tillstyrka vissa muddringar, för att uppehålla hamnar mm.

En del befintliga sjöbodar är i dåligt skick och bör bevaras och renoveras och om möjligt få användas till andra ändamål.

Även gamla vägar och stigar som finns på ön måste underhållas, vilket bör beaktas i planen, genom att kunna söka och få kommunalt stöd för restaurering.

Kommentarer: Tack för synpunkterna. Luleå kommun delar i stort sett era synpunkter. Muddring prioriteras till de farleder som har betydelse för det rörliga friluftslivet, kommunal verksamhet och det lokala näringslivet. Kultur- och fritidsförvaltningen ansvarar för kommunala muddringsinsatser. Kommunalt stöd för att rusta upp och underhålla stigar mm finns och bör kunna sökas via kommunens hemsida, hos fritids- och kulturförvaltningen. Det pågår ett arbete för att underlätta för föreningar att ansökan om kommunalt stöd för landsbygdsutveckling etc. Synpunkterna föranleder inga ändringar av planförslaget.

2. Friluftsliv

Vi konstaterar att planen i hög grad inriktar sig på kommundrivna verksamheter med boende i av kommunen ägda och uthyrda stugor. Bör lämnas mer utrymme för privata entreprenörer med kommunalt stöd.

Det anges också förslag på att öar med kommunal service skall prioriteras när det gäller turbåtstrafik, förfallstrafik, avfallshämtning samt bryggor m.m. i anslutning till uthyrningsstugorna. Här måste även samtliga bebodda öar beaktas.

Vi konstaterar tacksamt att kommunen skall verka för fler upplevelser och övernattningsmöjligheter i skärgården, inte bara de kommunala anläggningarna. Möjlighet att ordna vandringsstigar, grillplatser etc. med kommunalt stöd önskas.

Viktigt är också att kommunikationerna finns i större utsträckning för friluftslivet. Inte enbart turbåtarna.

Kommunen måste ta större ansvar för utsättande av skoterleder eller/och betala ut ersättning till de privata som utför detta. Ex vis görs frivilliga insatser med att sätta ut skoterleder till Storbrändön, Hindersön, Långön m.fl.

Kommentarer: Planen ger inriktningen för kommunala insatser, det hindrar inte att näringslivet och privata entreprenörer utvecklar utbudet av övernattningsmöjligheter för det rörliga friluftslivet. Det ges en riktlinje som talar om att kommunen ska verka för fler upplevelser och övernattningsmöjligheter i skärgården, vilket kan vara att ge möjlighet för privata entreprenörer. För att det ska vara möjligt för en utökad turbåtstrafik har det bedömts rimligt att avgränsa

turbåtstrafiken i första hand till de öar som kommunen har kommunal service. Det starkaste motivet till detta är att det skapar möjligheter för alla att få tillgång till skärgården och den service som kommunen har rådighet över. Kommunen noterar synpunkten om markering av skoterleder och ser det som en möjlig utvecklingsfråga.

3. Boende i skärgården

Kommunen skall skapa förutsättningar för att de som väljer att bo i skärgården, skall kunna gör det. Det finns en stark koppling mellan de som bor i skärgården, besöksnäringen och fiskenäringen. Boende och fisket stärker besöksnäringen och bidrar till en levande skärgård som i sin tur stärker Luleå kommuns attraktivitet och identitet.

Endast för Junkön, Hindersön och Sandön finns det positiva tankar och förslag, angående ny bebyggelse.

Det bör ges större möjligheter till att få bygga bostäder och fritidshus på flera öar som Långön. Även nybyggnad av sjöbodar skall kunna få göras.

Kommentarer: Ny bebyggelse på t ex Långön är möjligt på lämpliga platser och där särskild hänsyn tas till natur- och kulturmiljövärden, vilket framgår i avsnittet Boende i skärgården. Inom naturreservatet på Långön ska föreskrifterna följas som reglerar markanvändning och nyttjande.

Det framgår ett resonemang i planen om bl a sjöbodar och ändrad användning. Detta behöver utredas vidare efter att planen är antagen.

4. Näringslivet

Fisket har varit en stor försörjningskälla för skärgårdsborna. Nu finns ex.vis inga yrkesfiskare kvar på Långön eller Storbrändön. Kommunen bör arbeta för att stödet för fiske- och jordbruksnäringen därför ses över kraftfullt. Även arbeta för att säljakten utökas och blir lönsam. Kommunen bör arbeta för att 3 meters gränsen tas bort på höst och vår, då det är många boende och fritidsboenden på öarna som har stort intresse av att fiska småskaligt med några få nät.

Kommunen bör också arbeta för att ge större möjlighet till privat näringsliv på öarna och nyttja den kompetens som finns.

Kommentarer: Luleå kommun är medvetna om de hot som finns mot det småskaliga fisket. I dialog och som samrådspart hos statliga myndigheter kan Luleå kommun lyfta de allmänna intressena.

5. Kommunikationer

Planen framför gång på gång frågan om kommunikationer. I hög grad handlar det om kollektivtrafik. Följdriktigt så inleds det rubricerade avsnittet med avsikten att turbåtstrafiken är det enda när det gäller persontransporter i skärgården. Man glömmer bort den så kallade pendeltrafiken, som i dagsläget går från yttersta delen av fastlandet till några få öar. Om man läser planen så finns tankar på att turbåtstrafiken skall inriktas på ett mindre antal öar, vilket gör att bl.a. Långön, m. fl. kommer att sakna kollektivtrafik, eftersom angöringshamnar saknas på dessa öar för turbåtar. Detta motsätter vi oss. På vintern handlar

det om plogade isvägar. Här glöms isvägen till Långön ofta bort. Viktigt att denna isväg inte glöms bort i planen.

Som tidigare nämnts bör kommunen bekosta och ordna skoterleder till Långön, Småskär, eftersom den vägen är kraftigt trafikerad av skotrar och även skidåkare vintertid.

Så handlar det om förfallstrafiken, lokaltrafik och företrädesvis svävare som angör ett fåtal öar både i norra och södra skärgården. En till två dagar i veckan. Det bör utökas till dagligen, från som det är idag, 5 dagar i veckan.

Pendeltrafiken med Gajechan är oumbärlig för de öar den trafikerar och ett måste för att göra bl a handelsresor, läkarbesök etc.

Det är också mycket viktig att den blir kvar även ur miljösynpunkt eftersom färre nyttjar sina egna båtar.

Kommentarer: Tack för synpunkterna. Det framgår av planförslaget att utreda förfallstrafik, pendelbåtstrafik och hur nytta och olika behov kan uppnås på bästa sätt. Långöns Brand- Kultur och isvägsförening erhåller i nuläget kommunalt bidrag för upprättande av isväg. Synpunkterna noteras och tas med i kommande utredningsarbete.

Det har under tiden som denna samrådsredogörelse har tagits fram, framkommit att entreprenör som utför förfallstrafiken sagt upp avtalet. Det är oklart om förfallstrafik ska kunna erbjudas i framtiden. En viktig förutsättning är att det finns entreprenörer lokalt.

5. Teknisk infrastruktur

Här tillstyrker vi kommunens planer på teknisk utveckling och att man undersöker s k drönartrafik för leverans av vissa varor. Avloppstömningarna måste ses över. Vagnar till brandutrustning måste även omfatta Långön.

Kommentarer: Det sker mycket innovativ utveckling inom transportområdet och utvecklingen av att kunna nyttja drönare. Detta kanske kommer att vara en framtida lösning som underlättar mycket för de som bor i skärgården. Det framgår inte vad som behöver ses över avseende avloppstömningar. Med fast boende på Långön ska vagnar med brandutrustning få finnas. I första hand prioriteras de öar med flest fastboende.

Rödkallens stug- och hamnförening

Rödkallens stug- och hamnförening representerar samtliga, drygt 30, ”hushåll” på ön. Markägare är staten genom Fastighetsverket och Nederluleå Församling, vilka vi upplever oss ha en god samverkan med.

Vi stödjer helhjärtat de uttalade ambitionerna att skärgården ska bli tillgänglig för fler människor och att skärgårdens unika miljöer ska värnas. Föreningen har under året fullföljt upprustningen av öns förfallna tidigare lotshamn i nära samverkan med kommunen och fastighetsverket. Tillgängligheten och därmed gästande besökare har ökat högst påtagligt. Föreningen arrenderar nu hamnområdet för en 10-årsperiod. För hamnens drift och

underhåll har vi genom en swish-lösning möjlighet att ta ut en avgift för hamnens drift och underhåll. Att Rödkallen är ett attraktivt besöksmål är definitivt ingen nyhet!

Detta urklipp kommer från Norrbottens-Kuriren 1878-07-12.

Lustresa.

I händelse vackert väder inträffar kommer Ångaren VICTORIA att göra lustresa till Rödkallen Söndagen den 14 dennes. Afgångstid kl. 10 f. m.

J. E. Sundvall.

Det som är anmärkningsvärt är att öns sevärdheter i stor utsträckning är desamma nu som tidigare, trots att landhöjningen och växtligheten har skapat synliga förändringar i omgivningarna. Rödkallens värden betonas av att delar av ön är utpekade som riksintressen för både natur och kultur, vilket framgår av de två rödkallenbilderna i planen.

Dessa värden är viktiga både sommar och vinter, men ön är svårare att nå jämfört med andra delar av skärgården. Under sommaren behövs alternativa lösningar utöver den föreslagna turbåtstrafiken, och på vintern är ön omgiven av isrännor. En överfartslösning för snöskotrar över Sandgrönnleden är säkrad, och det är viktigt att en vinterpassage finns även efter kommande muddringar. För sommaren hoppas vi att tillgängligheten för icke båtägare prövas i det fortsatta planarbetet.

Historiska detaljer inkluderar att fyrbebyggelsen kom till under 1871–72, att fyren tändes för sjöfarten den 20 september 1872, och att Tjuvholmssundet har muddrats i flera omgångar från 1773 till 1945. Källor för kapellets ålder saknas, men vi föreslår att det byggdes kring år 1800.

Planen betonar vikten av tillgänglighet och att skapa ett "exklusivt utflyktsmål för besökare". Detta bekräftas av erfarenheterna från när paret Sundvall drev "Fyrhotellet", där lotsstugan användes för övernattningar och måltider, vilket gjorde ön till ett attraktivt resmål för gäster.

Kommentarer: Tack för inspel och fakta! Delar av detta ska arbetas in i planförslaget.

Under rubriken ”Natur- och kulturmiljövärden” i planen beskrivs kort den känsliga marina miljön och skärgårdens unika landskap. I det sammanhanget finns i våra ögon en ”elefant i rummet”, som kan bli tydlig negativ faktor för vår skärgårds utveckling. Vi ser allvarliga risker med en realisering av vindkraftsprojektet ”Bores krona”. Detta har vi preciserat i ett förhandsyttrande till det bolag som driver frågan. Yttrande har vi också skickat till Luleå kommun för kännedom.

Kommentarer: Plan för skärgårdsutveckling hanterar inte frågan om vindkraftsetableringar men i den översiktliga planeringen ska dessa frågor hanteras. Kommunen är remissinstans i projektet Bores Krona och har yttrat sig i ärendet.

Nedan sammanfattar vi vad Rödkallen kan bidra med till skärgårdsutvecklingen och vad som kan behöva stödjas.

STYRKOR

- Ett spännande besöksmål sommar och vinter!
- Den upprustade f.d. lotshamnen är en god förutsättning för att ön ska kunna ta emot gäster.
- Vad gäller teknisk infrastruktur är Rödkallen väl utrustad.
- Ön har ett elnät med ”landel”, vilket försörjer bl.a. Telias 5-G-mast, SMHI:s väderstation, belysningen i hamnen och utefter landgången från hamn till fyr samt bebyggelsen på ön.
- En enkel, separat ”brandstation” finns också vid öns inre hamn. Vid bebyggelsen finns en gårdspump för färskvatten.
- TC finns vid hamnen. Dock ej anpassat för personer med rörelsehinder. Däremot finns en gjuten ”landgång” från hamnen ända upp till fyren med tillräcklig bredd för en rullator.
- Många sevärdheter finns på en begränsad yta. Bebyggelsen kring den inre hamnen med ursprung från fiskets tid är spännande. För den geologiskt intresserade finns mycket att ta del av. Vad fågellivet beträffar så möts man i hamnen av grisslor och den fågelintresserade kommer att finna lågt fler arter. Den botaniskt intresserade kommer att reflektera över en rik växtlighet långt från land. Själva fyren är inte i bästa skick, men problemen är kända och under diskussion mellan och inom berörda myndigheter. Kapellet är i gott skick och väl värt ett besök.
- Turerna ut till ön med ”stridsbåtar” under sommaren har varit efterfrågade. Riktlinjerna för kommunikationer kan förhoppningsvis inkludera en ambition att stödja trafik med mindre båtar till och från Rödkallen av motsvarande slag, som prövats under sommaren 2023.

SVAGHETER

- Farlederna för angöring av Rödkallen går genom grunda vatten och är kontinuerligt påverkade av landhöjning och vattnets egen omformande verkan. De prickar, som kommunen sätter ut vid den västra infarten är ytterst värdefulla.
- En ordnad sophantering saknas varför boende och besökare förutsätts ta om hand sitt egna avfall.
- Hamnens förmåga att ta emot ett större antal båtar är än så länge oprövad. Ett önskemål, som förts fram av besökare är en längre flytbrygga. Under nuvarande förhållanden kan också ilandstigning vara svår för personer med rörelsehinder.

Tillägg, skrivelse: kan också meddela att Fastighetsverket planerar att renovera fasaden på Lotsstugan kommande år. Regeringen har tydligen anslagit ökade medel till Fastighetsverket för underhåll av äldre icke kommersiella byggnader. För Heidenstammaren är också ett projekt på gång men kommer tidigast 2025.

Kommentarer: Tack för synpunkter och inspel! SWOT-analysen som ni gjort är ett bra underlag för framtida samverkan och dialog.

Luleå skärgårdsförening

Vår förening har enligt sina stadgar som ändamål att förbättra de heltids- och deltidsboendes levnadsvillkor, främja skärgårdens näringsliv samt skydda och vårda skärgårdens miljö.

Föreningen har funnits i 25 år och har f n 111 medlemmar. Styrelse 2023 | Luleå skärgårdsförening (luleskargard.se)

Vi tycker att planen generellt uttrycker goda ambitioner för skärgårdens utveckling med innebörden att ”det i framtiden ska finnas goda möjligheter till att vistas bo och bedriva verksamhet i skärgården”- vilket uttrycks i planens inledning. Det finns huvudsakligen inte heller något att invända mot de allmänt formulerade målen inom de olika avsnitten.

Men vi anser att planen dels har för stark betoning på det rörliga friluftslivet, dels bör ha större inslag av konkreta åtgärder. Hur utvecklingen blir är till syvende och sist till stor del beroende på vilka resurser kommunen är beredd att satsa och vad man satsar på.

Kommentarer: Planen är generell och syftar till att tydliggöra på vilket sätt kommunen vill att skärgården ska utvecklas. Syftet är också att redogöra för de prioriteringar som behövs för att stärka skärgården som besöksmål, därav stark betoning på det rörliga friluftslivet.

I det följande redovisar vi synpunkter och förslag inom de sex områden som omfattas av de generella riktlinjerna.

1. Natur- och kulturmiljövärden

- Sjöbodar och båthus utgör en viktig del av kulturmiljön. De öar som är gamla fiskelägen med stort inslag av sjöbodar är också väldigt attraktiva för både bebyggelse och besök. Dessa byggnader är ursprungligen byggda för framför allt fiskets behov. Den användningen är inte lika aktuell idag. Det bör därför vara möjligt att få använda dessa byggnader för annat och modernare ändamål även om mindre förändringar görs av exteriören.
- I vissa fall medför landhöjningen att sjöbodar inte kan användas till det de är avsedda för. Det bör då vara möjligt att åtgärda genom t ex flyttning.
- Ändamål och geografisk avgränsning bör anges för planerade kommunala naturreservat

Kommentarer: Det framgår ett resonemang i planen om bl a sjöbodar och ändrad användning. Detta behöver utredas vidare efter att planen är antagen.

2. Friluftsliv

- I den norra delen av skärgården finns bara en anläggning, på Degerö-Börstskär. Där är det stort behov av muddring pga landhöjningen. Detta bör snarast utföras.
- Anordningar riktade till barn bör finnas på öar där så är lämpligt och möjligt.
- Hindersöstallarnas hamnområde är sannolikt den mest nyttjade utgångspunkten för lulebornas utflykter vintertid till ytterskärgården. Eftersom parkeringen då är tillgänglig för alla är det rimligt att kommunen deltar i finansieringen av

snöröjningen. Parkeringsbehovet är så stort att hela parkeringen snöröjs och bekostas helt av hamnföreningen.

Kommentarer: Muddring planeras att genomföras på Degerö-Börtskär. Om anordningar riktade till barn avser lekmiljöer finns det sådana på Junkön, Kluntarna, Småskär och Brändöskär via Fritidsbanken. På Junkön finns fotbollsplan och utomhusspel. På Kluntarna finns volleybollplan. Luleå kommun har tagit fram riktlinjer för kommunala lekmiljöer och finns tillgänglig på kommunens hemsida. Ett arrendeavtal finns tecknat mellan Hindersöstallarnas hamnförening och Luleå kommun. Synpunkterna rörande finansiering och nyttjande hanteras i avtalet och är inte föremål för denna plan.

3. Boende i skärgården

- Vi förutsätter att med boende avses både heltids- och deltidsboende
- Mycket bra ambition kommer till uttryck i 2:a stycket : ”Kommunen ska skapa förutsättningar för att de som väljer att bo i skärgården fortsatt ska kunna det osv.”
- Om ny bebyggelse ska kunna tillkomma måste lättnader i strandskyddet ske. Detta behövs för både uppförandet av bostadshus och för att anordna trygg båtangöring.
- Vid försäljningen av Jopikgården på Hindersön bör kommunen på lämpligt sätt verka för att detaljplanerade uthyrningsstugor byggs snarast möjligt.
- Vissa öar t ex Hindersön har vägar. Kommunen får årligt statsbidrag för underhållet men detta är eftersatt. Vägarna är en stor tillgång och till glädje för både boende och besökare och bör bli föremål för ett bättre underhåll.

Kommentarer: Tack för synpunkterna. Föreningsbidrag kan sökas via Luleå kommuns hemsida:
Bidrag till föreningslivet - Luleå kommun

4. Näringslivet

- Stödet för fiske och jordbruk uttrycks på ett positivt sätt. Men hur stödet ska ske bör preciseras och ske i samråd med berörda som bedriver dessa verksamheter.
- Laxfisket i närheten av Sandön och i delar av Hertsöfjärden påverkas starkt av projekt i den inre delen av skärgården. Om etablerade fiskeplatser måste överges måste berörda fiskare kompenseras.
- Kommunen bör engagera sig i frågan om begränsning av det industrimässiga fiske efter strömming som sker i Bottenviken.
- Kommunen bör verka för att närmast berörda av ev vindkraftsparker erhåller ersättning för de störningar som uppstår.

Kommentarer: Planen är generell och fortsatt arbete är dialog med verksamma och myndigheter. Dialog är en förutsättning för att kommunen ska kunna bidra och stödja näringar. Riktlinjen ska vara vägledande för ansvarig förvaltning vid handläggning.

Projektet genom tillståndsprocessen ansvarar för kompensatoriska åtgärder, inte kommunen. Engagemang sker oftast bäst i olika samverkansformer för att driva frågor. Inledningsvis nämns de samverkansformer som finns idag, däribland Bottenvikens skärgårds kommunsamverkan. Detta ska förtydligas i texten ytterligare.

Vid planering och genomförande av vindkraftsparker ska kommunen alltid väga de allmänna intressena och vilken påverkan eller störning de får, bl a visuell påverkan. Även här bör projektet ansvara för kompensatoriska åtgärder.

5. Kommunikationer

- Pendelbåtstrafiken utgör en mycket uppskattad service. Ev nedläggning av trafiken medför att både Långön och Storbrändön kommer att sakna turbåt pga för små hamnar för den stora turbåten. I praktiken blir även hel-och deltidsboende på Hindersön och Junkön utan turbåt pga dels för lång färdtid, dels problem att veckovis lämna bilen i Södra hamn. Bilarna lämnas idag i Hindersöstallarnas bevakade hamn som är avgångshamn för denna båttrafik.
- Avveckling av pendelsbåtstrafiken strider sammanfattningsvis mot alla goda föresatser i planen om att bl a skapa förutsättningar för boende i skärgården och att det i framtiden ska finnas goda möjligheter till att bo, vistas och bedriva verksamhet i skärgården.
- Bra att muddring säkerställs till hamnar mm med turbåtstrafik samt även till andra kommunala anläggningar
- Prioritering av muddring bör ske där det har betydelse för både boende och rörliga friluftslivet
- Förfallstrafiken under höstförfallet bör förbättras så att trafik säkerställs för hela förfallsperioden.
- Varför skall vi behöva uppge om vi skall handla, eller besöka läkare? Övriga luleåbor behöver väl inte uppge syftet med resan. Kollektivtrafiken är för alla.
- För att kunna leva i skärgården måste vi erbjuda småbarnsfamiljerna skolskjuts.

Kommentarer: I nuläget finns inget beslut om nedläggning av pendelbåtstrafiken. I planen framgår endast att pendelbåtstrafiken möjligen skulle ge större effekt om resurserna istället används för utökad turbåtstrafik. Behov finns därför att utreda på vilket sätt en utökad kollektivtrafik ger bäst nytta. Luleå kommuns erbjudande med förfallstrafiken är att kunna proviantera samt utföra ex läkarbesök. Det har under tiden som denna samrådsredogörelse har tagits fram, framkommit att entreprenör som utför förfallstrafiken sagt upp avtalet. Det är oklart om förfallstrafik ska kunna erbjudas i framtiden. En viktig förutsättning är att det finns entreprenörer lokalt.

6. Teknisk infrastruktur

- Tillstyrker föreslagna riktlinjer
- Vill att man tittar på moderna lösningar, tex drönartrafik som kan leverera medicin, provresultat etc

Avslutningsvis så stödjer vi de synpunkter som framförs av Småskärens intresseförening i deras yttrande.

Kommentarer: Det sker mycket innovativ utveckling inom transportområdet och utvecklingen av att kunna nyttja drönare. Detta kanske kommer att vara en framtida lösning som underlättar mycket för de som bor i skärgården.

Småskärens intresseförening

Småskärens intresseförening representerar öarna Småskär och Finnskär.

Sid 7. Preparera skoterleder borde ingå åtminstone till de öar där kommunen har verksamheter. Så sker inte nu. Texten i figuren är för liten att läsa och förstå.

Kommentarer: Luleå kommun utför viss preparering av skoterleder idag och samarbete sker i någon mån med andra aktörer på öarna, bland annat tillhandahålls skoterledsmarkeringar. Text till figuren justeras i planen.

Sid 9. Textens första stycke skrivs två gånger.

Kommentarer: Tack, detta justeras.

Sid 12. Den egentliga orsaken till att kapellen byggdes var kyrkogångsplikten vilket gjorde att om det fanns ett kapell så slapp fiskarna på öarna ro in till stan för att gå i kyrkan.

Kommentarer: Tack, detta justeras.

Sid 15. Det finns ett starkt önskemål att skärgårdens föreningar ska få samråda och ge synpunkter på turbåtarnas turlista inför varje säsong.

Kommentarer: Samråd sker med samtliga föreningar och övriga aktörer i skärgården.

Sid 20. Andra stycket tar upp bildande av kommunala naturreservat på bland annat Småskär. Det borde preciseras vad det kommer att innebära dvs var och hur de kommer att placeras.

Kommentarer: Här beskrivs endast övergripande och allmänt om skyddade områden. Bildande av nya kommunala naturreservat följer en process enligt miljöbalken med bl a samråd. Insyn och delaktighet kommer att vara möjlig i den processen för Småskärens intresseförening när frågan blir aktuell på Småskär.

Sid 21. Avsnittet Skärgårdsbebyggelse. Ur turistisk synpunkt är det exteriören som är det viktigaste. Här är det på sin plats att påpeka att kommunens olika verksamheter inte går i takt. I den gällande planen är det inte möjligt att bygga uthyrningsstugor i Bullerhamn på det sätt som kommunen gjort. I den kulturmiljöinventering som gjorts 2022 för uppdraget om översyn av detaljplanen på Småskär säger konsulten att kommunen vid planens fastställande 1979 inte tog tillräcklig hänsyn till de faktiska förhållandena. I samband med det nu aktuella planuppdraget (2023-10-23) har vi påpekat att Bullerhamn borde tas med därför att vi gärna ser fler uthyrningsstugor och kommunen vill ju också ha det. Vi har inte fått gehör för det.

Kommentarer: Synpunkterna noteras och tas vidare till pågående planprocess för detaljplanen på Småskär. Planarbetet är påbörjat och följer förfarande med samråd och granskning enligt plan- och bygglagen. Möjligheter finns att ytterligare föra fram era synpunkter och önskemål i den specifika detaljplaneprocessen.

För Kyrkviken har föreningar på ön arbetat i över 9 år för att det ska bli möjligt att återställa stugor/sjöbodar i ursprungligt skick. Det har inte blivit gensvar förrän i år och det har inneburit att sjöbodar rasat och stugor förfallit.

När det gäller natur- och kulturvärden som besöksmål är det viktigt med tillgänglighet. Eftersom kommunen äger Småskär är det viktigt att man också utför slyröjning i Kyrkviken vid kapellet ner mot den allmänna bryggan och på rastplatser längs strövstigen främst i Bullerhamn.

Kommentarer: Det är olika kommunala förvaltningar som utför slyröjning beroende på allmän plats och kommunala fritidsanläggningar. Här kan ett utvecklat samarbete behöva göras och i dialog/samverkan med aktiva föreningar.

Sid 31. Det står att kommunen har en skoterled till Småskär. Det är fel. Skötseln har upphört för flera år sedan.

Kommentarer: Korrekt information läggs till.

Sid 32. Under Teknisk infrastruktur borde det skrivas in att kommunen ska se till att det finns färskvatten åtminstone på de öar där kommunen har verksamheter. När planen för Småskär skrevs 1979 stod det att man inte fick börja bygga förrän färskvatten ordnats. Det gjorde också kommunen i Bolinsviken men den brunnen har inte alls skötts sedan dess och är nu inte möjlig att använda även om intresseföreningen investerat i en ny pump. På fråga har kommunen svarat att det inte är kommunens ansvar vilket vi finner märkligt. Kommunen borde se till att det finns färskvatten i Bolinsviken och i Bullerhamn.

Kommentarer: Planen föranleder inget annat svar gällande färskvatten än det som tidigare givits.

Sid 33. Mobiltäckning och bredband. Här berörs inte alls det torn som nu står på Storbrändön och som kommer igång nästa sommar. Tornet ägs av Telia Tower. Mobiltäckning i yttre skärgården är viktig för försvaret, sjöräddningen, räddningstjänsten och företagen.

Förutom det som tagits upp ovan finns det några åtgärder som borde vidtas för att ta tillvara på skärgården och dess möjligheter för Lulebor och besökare.

Kommentarer: Kompletterande uppgifter om mast (torn) läggs till.

1 Ta en diskussion med domkyrkoförsamlingen om att återinföra kyrkhelger med transport till öarna. På Småskär har besökare hänvisats till turbåten med konsekvens att vistelsen blivit mycket kort och högmässan skett på söndag eftermiddag, en dålig lösning. Det borde vara möjligt med en omstart nu när kapellet på Småskär är renoverat och under det här decenniet blir 300 år.

2 Återuppta samarbetet med Bodens kommun och se till att båtleden Luleå-Boden efter älven åter prickas ut. Den invigdes 1988 och har under många år medfört att det varit möjligt att se den vackra älvdalen. Kostnaden är ca 50 tkr/år och klart försumbar när det gäller att öppna en möjlighet att färdas med båt i den inre skärgården. Vissa ensmärken behöver slyröjning

men den resursen finns säkert inom arbetsmarknadsförvaltningens verksamhet eller som sommarjobb för ungdom.

Kommentarer: Tack för synpunkter. Båtleden Luleå-Boden är inte prioriterad och ligger dessutom utanför det geografiskt avgränsade området för denna plan. Synpunkterna föranleder inga ändringar av planförslaget.

Privatpersoner

Privatperson 1

Förfallotrafiken skiljer sig avsevärt från den norra delen till den södra. Det kan skilja veckor när tiden för förfalltrafiken träder i kraft. Den som är ansvarig vid kommunen MÅSTE känna till dessa skillnader, kommunen kan inte bara anpassa sig efter den norra delens isläge. Det bor flera personer i norra delen, men det skall inte drabba oss som bor i den södra delen. Det är ALLTID en diskussion med kommunen om när vi får börja fara tyvärr. Mitt förslag är sätt ett 1:a datum när trafiken kan börja tex 1/10.

Kommentarer: Detta är relevanta synpunkter och dialog kring förfallotrafiken bör ske med ansvarig förvaltning. Detta föranleder dock inga ändringar av planförslaget.

Det har under tiden som denna samrådsredogörelse har tagits fram, framkommit att entreprenör som utför förfallstrafiken sagt upp avtalet. Det är oklart om förfallstrafik ska kunna erbjudas i framtiden. En viktig förutsättning är att det finns entreprenörer lokalt.

Privatperson 2

Gällande Pendeltrafiken till öarna. Ni kan ju inte mena att bofasta och de som nu har sommarhus ska åka i timmar för att komma både ut och hem.

Kommentarer: Det är inte beslutat kring hur pendelbåtstrafiken ska trafikeras i framtiden. I planen lyfts endast hur det ser ut idag och att pendelbåtstrafiken kan behöva göras om.

Privatperson 3 och 4

Det framgår inte i klartext huruvida en bilbro till Sandön är inaktuell. Denna fråga påverkar eventuell anskaffning av fritidshus på ön. Broförbindelse till Sandön gör så att alla kan få ta del av den fina miljön och enkelt ta sig till Klubbvikens havsbad.

Kommentarer: En bilbro över Tjuvholmssundet har efterfrågats för att dels göra Sandön mer tillgängligt för boende. Dels för att det skulle innebära att utvecklingen på Klubbviken får förutsättningar att stärkas. En broförbindelse har utretts för vad det skulle innebära. Med det som underlag är slutsatsen att en bro till Sandön innebär alltför stora samhällsekonomiska kostnader i förhållande till samhällsnyttan.

En bro innebär inte bara höga investeringskostnader utan också ökade driftskostnader samt krav på kommunal service eftersom en broförbindelse med stor sannolikhet omvandlar öns karaktär från fritidshusområde till åretruntboende. Detta ska tydliggöras i planen.

Privatperson 5

Jag föreslår att öka tillgängligheten året om till Sandön i Luleå skärgård. Det är en av öarna som har mest bofasta och välbesökta fritidsboenden året om. Jfr med Stockholms skärgård som har vägfärjor till en stor del av sina öar. En broförbindelse (beslut av L-å kommun tidigare år om att en bro skulle byggas finns) alt liten vägfärja i Tjuvholmssundet. Vid överfarten t Sandön är det allt mer trafik av småjollar, och otaliga olyckor i det strömmande vattnet med människor som fallit i sjön. Det är önskvärt om en trygg och smidig övergång till Sandön även under hela året.

Kommentarer: Se kommentarer till privatperson 3 och 4 samt svar till Sandöns Brovänner.

Privatperson 6

Öka servicen från kommunen:

Har i över ett års tid försökt få tag på en ansvarig gällande tomträtter. När jag lägger fram min fråga om att stycka av och köpa tomt på landsbygden som kommunen äger får man enbart till svar: ”Ställ dig i tomtkö”. Ska skärgården och landsbygden utvecklas, behöver servicenivån öka, samt bemötande till drivna personer som vill flytta ut och engagera sig i landsbygden i Luleå. Se på t ex Boden med byarna Harads, Gunnarsbyn och Sörbyn. Mycket bra förebilder där utpekade och många LIS-områden beskrivs. Bodens Kommun bemöter och skapar möjligheter till privatpersoner som vill möjliggöra tomtförvärv på landsbygden.

Hela planen för skärgårdsutvecklingen ser positiv ut. Dock kommer den inte kunna fullföljas om servicen och nåbarheten från anställda är obefintlig.

Kommentarer: Tack för era synpunkter. Förhoppningsvis är denna plan och andra just nu pågående uppdrag hos kommunen som syftar till att utveckla landsbygd och skärgård ett steg i rätt riktning.

Privatperson 7

Sandön har ett fantastiskt friluftsliv/naturupplevelser med fina vandringsleder. För att vandringslederna på Sandön ska kunna nyttjas lättare så måste man få till ett enklare sätt att kunna dra ner/upp aluminiumbåtarna som man hyr av kommunen. Båtarna är tunga och gräver ner sig i sanden. Stockar för att dra båten på skulle underlätta mycket.

Kommentarer: Tack för synpunkter. Luleå kommun genom Kultur- och fritidsförvaltningen undersöker möjligheterna för att förbättra användningen av dessa båtar.

För att slippa all nedskräpning på badstranden i Tjuvholmssundet så borde kommunen sätta ut soptunnor för att förbättra miljön, trots att den inte klassad ”allmän badstrand”. När idrottsföreningar plockar skräp i maj/juni så borde det göras från flyget och ner till Tjuvholmssundet som man gjort tidigare, men inte de senaste 5-6 åren. Ett torrdass på badstranden vore en idé.

Kommentarer: Kommunen (genom kultur- och fritidsförvaltningen) ansvarar för insamling av avfall från fritidsanläggningar och infrastruktur som kommunen äger. Tjuvholssundet är som nämnt inte en allmän badplats och därav sker ingen uppsamling av avfall vid stranden. Lösningar för att minska nedskräpning kan undersökas, i dialog och samverkan mellan Luleå kommun och föreningslivet. Detta är ingenting som föranleder ändringar av planförslaget.

Förutsättningarna att bo, leva och ha sina verksamheter såsom fiske, djurhållning, turism måste underlättas om man ska ha ”en levande skärgård” och kunna leva på sin näringsverksamhet. Det svåra är förfallstiden - hur ska man rättvist kunna fördela budgeten för svävare/ hydrokopter mellan öarna så att alla som är mantalsskrivna på ön ska kunna nyttja svävare?

Kommentarer: Det har under tiden som denna samrådsredogörelse har tagits fram, framkommit att entreprenör som utför förfallstrafiken sagt upp avtalet. Det är oklart om förfallstrafik ska kunna erbjudas i framtiden. En viktig förutsättning är att det finns entreprenörer lokalt.

Förutsättningarna för levande skärgård försvinner då miljön kommer att förändras av både buller och föroreningar. Det försämrar den yttre miljön för odlingar. Vilken påverkan kommer Luleå Hamns utbyggnad att få, för att vilja bo och leva i skärgården? Då man ökar trafikverksamheten och en villkorsförändring av mera buller antas.

Kommentarer: Tack för synpunkter. Utbyggnad av hamnverksamhet och muddring av farleder hanteras i miljötillstånd. Den utveckling som sker nu i hamnområdet och i farleden kommer att ha en påverkan på människor, djurliv och miljö. Utvecklingen av hamnen och att kunna ta emot större fartyg hänger ihop med att Luleå kommer att utgöra ett viktigt transportnav ihop med industrins gröna omställning, vilket inte bara är en viktig fråga för Luleås samhällsutveckling och tillväxt, utan även i ett regionalt, nationellt och internationellt perspektiv.

Luleå Kommun belyser att de är positiva till ny bebyggelse på Sandön samtidigt skriver man att Luleå Kommuns hållning är att bibehålla en högre restriktivitet mot byggande i strandnära områden/lägen på öar i skärgården, jämfört med andra strandnära lägen. Svårt att få ihop det!! Vad innebär det för Kommunen att de skall värna förutsättningar att bo i skärgården?? Det skall vara en levande skärgård, man skall kunna bo i skärgården, men inte vara året runt boende, med allt vad som då kan uppstå i behov av service, utryckning vid sjukdom och olyckor. Vilken negativ påverkan får Luleå Hamns utbyggnad för Sandön och även på huspriserna då det kommer att vara mera buller och föroreningar under utbyggnaden.

Kommentarer: Det generella förhållningssättet för ett ökat bostadsbyggande i strandnära lägen bör vara mer restriktivt i skärgården jämfört med andra strandnära lägen i vår kommun. Det finns beslutade riktlinjer för detta, vilket framgår av planen. Riktlinjen som pekar ut vissa öar där det finns potential till enstaka ny bostadsbebyggelse hänger bland annat ihop med att på dessa öar finns hållbara lösningar för att omhänderta slam.

Privatperson 8

Det är en välskriven och bra plan. Planen kan fungera som en kompass och ett verktyg för såväl verksamheter som aktörer i Luleå kommun. Med en gemensam syn på kommunens behov och prioriteringar öppnar planen upp för att samla aktörer för sektorövergripande samverkan där vi tillsammans bidrar till Luleå skärgårds utveckling som en del av den norrbottniska skärgården och i förlängningen - ett attraktivare Luleå.

Positivt är att Luleå kommun välkomnar människor att bo, leva och verka i Luleå skärgård. En levande skärgård måste bestå av många små kreativa företag och människor, boende och besökare.

Kommentarer: Tack för synpunkter och inspel! Bra ordval att se planen som en "kompass". Planen löser inte alla frågor men avsikten är att den kan fungera vägledande i fortsatt utveckling av skärgården, hjälpa till att prioritera insatser och åtgärder för att skärgården ska få vara levande.

Planens syfte är bra, men bör kompletteras.

- Det finns betydande utmaningar kopplade till markanvändning, där både skogs- och jordbruksmark blir allt viktigare resurser för produktion av livsmedel och förnybara bioråvaror. Mark behöver återvinnas och vårdas, även nedlagd och outnyttjad jordbruksmark. Att både exploatera och bevara/förvalta jord- och skogsbruk, fiske, rennäring och besöksnäring i takt med samhällsomställningen är en stor utmaning. Luleå kommuns prioriteringar kräver dialog och samarbete i utvecklingsarbetet. Det är viktigt att enas om gemensamma mål, inriktningar, prioriteringar, samt att följa upp arbetet utifrån tillgängliga resurser och en tidsplan fram till 2040. Vi föreslår att en referensgrupp bildas, bestående av personer med olika bakgrund (utbildning/erfarenhet), etnicitet, könstillhörighet och ålder, för att bidra till processen.

Kommentarer: Dessa synpunkter är värdefulla och tas med i framtida arbete med revidering av gällande översiktsplan. Frågorna behöver hanteras i processer som rör mark- och vattenanvändningen, översiktsplanering - och mycket riktigt i dialog och samarbete. Dessa frågor rör heller inte bara skärgården utan också våra landsbygdsområden och stadsnära byar. Jordbruksmarkens betydelse har fått en större aktualitet vilket vi på kommunen är väl medvetna om där vi behöver utveckla goda samarbeten i dessa frågor.

- Fiskenäringen har rationaliserats samtidigt som besöksnäringen har expanderat. Antalet yrkesfiskare har minskat och näringen måste förhålla sig till nya formella och informella krav samt förväntningar på turismutveckling. För att yrkesfisket ska kunna leva vidare behöver det finnas förutsättningar. Dagens ungdomar mellan 15-23 år kommer att vara i arbetsför ålder om 5-7 år. Åtgärder måste vidtas redan nu för att kunna säkerställa en generationsväxling för framtiden. Dagens småskaliga fiske måste värdesättas, både i kulturell aspekt och för en starkare landsbygdsutveckling. Annars vittrar dagens yrkeskunskap snabbt bort. Nutida fiskebeståndsutveckling är inte skapad av yrkesfisket i Bottenviken. En utbyggnad av Luleå Hamn samt muddringprojektet Malmporten kommer att beröva Luleå skärgårds yrkesfiskare fasta fiskeplatser. Hur formas och förhandlas en traditionell näring i den tjänsteinriktade ekonomin? Vad sker i skärningspunkten mellan politisk styrning och yrkesfiskares vardag? Hur framställs kustnära yrkesfiske i politiska visioner om den framtida fiskenäringen?

Kommentarer: Luleå kommun är medvetna om de hot som finns mot det småskaliga fisket. I dialog och som samrådspart hos statliga myndigheter kan Luleå kommun lyfta de allmänna intressena.

- Den äldre befolkningen i skärgården är starkt beroende av pendlartrafiken, och om trafiken till de exkluderade öarna upphör kan deras möjlighet att ta sig till sina permanenta bostäder minska eller försvinna. Luleå skärgård har en mångfald av människor, även på platser där kommunen inte satsar på besöksnäring eller infrastruktur. Ett förslag är att ändra namnet "Pendlartrafik" till "Taxibåt" för att underlätta inflyttning och främja jämställdhet, så att människor kan bo och verka i hela skärgården. På Långön planeras en kultur- och naturstig som ska gå till Storsand, en populär badplats, och passera ett naturreservat. Det finns även planer för att utveckla verksamheter inom andra branscher som inte är utpekade i skärgårdsplanen. Att förvalta en kultur- och livsmiljö förutsätter att kunna erbjuda grundläggande samhällsinfrastruktur. Människorna i kommunen är vår absolut viktigaste resurs. Det är därför av stor vikt att prioritera samverkan och bibehålla de funktioner och strukturer som vi vet fungerar.

Kommentarer: Tack för synpunkterna. I nuläget finns inget beslut om nedläggning av pendelbåtstrafiken. I planen framgår endast att pendelbåtstrafiken möjligen skulle ge större effekt om resurserna istället används för utökad turbåtstrafik. Behov finns därför att utreda på vilket sätt en utökad kollektivtrafik ger bäst nytta. Samverkan är en viktig del i allt utvecklingsarbete, Luleå kommun håller med.

- Det pågår en generationsväxling i Luleå skärgård. Nya tider kräver nya lösningar. Den unga generationen har ett globalt, nationellt och lokalt ”tänk”. Landsbygder och bosättningar förväntas vara mera motståndskraftiga och hållbara. Konsumtions- och produktionsmönstren ser annorlunda ut. Det är inte helt självklart att äga egen båt och detsamma gäller för många européer som väljer att flytta till vår kommun.

Kommentarer: Planen motsätter sig inte nya lösningar.

- Det är viktigt att värna strandskyddet. Den lagen stärker allemansrätten vid vatten och hjälper växter och djur att överleva. Som ställföreträdare till Långön 1:5 vill jag att alla som besöker den mark som innefattas ska ha tillgång till naturen, inte bara den som är rik nog att köpa sig en strandtomt. Men framförallt vill jag värna och sprida kunskap om fågel, fisk, fauna, arv och miljö. Det är fantastiskt roligt att läsa Luleå kommuns Plan för skärgårdsutveckling. Den förmedlar en nytänkande, hållbar och smart kommun. Vi vill dock att alla öar ska vara nära och tillgängliga för alla och kunna erbjuda hållbara livsmiljöer att bo, leva och verka i.

Kommentarer: Luleå kommun håller med om att vikten av att värna strandskyddet. Tack för synpunkter och inspel!

Privatperson 9

Idag utgår turbåtstrafiken i skärgården från centrala staden. Övrig servicetrafik utgår från hamnen på Strömören. Detta innebär att stora CO2 utsläpp förorsakas enbart för transportsträckan ut till Klubbvikenkanalen. Båttrafik genererar betydligt större CO2 utsläpp jämfört med landtransporter. Landtransporter med buss och bil är dessutom redan idag delvis elektrifierade och kommer säkerligen i en nära framtid att vara helt elektrifierade.

Tjänstebåtshamnen och småbåtshamnen på Strömören kommer dessutom att i viss mån avvecklas då ytan behövs för den framtida hamnutbyggnaden.

För att skärgården skall fortsatt kunna leva i en framtid då vår förbrukning av fossila drivmedel måste begränsas anser jag att kommunen bör etablera ett sekundärt nav för skärgården i Klubbviken på Sandön. Historiskt har utvecklingen här i norr alltid inneburit att hamnar flyttats längre ut mot Bottenviken på grund av landhöjningen.

Kommentarer: Det finns inga planer i nuläget på att planera för ett sekundärt nav för skärgården i Klubbviken, Sandön. Klubbviken är ett attraktivt besöksmål idag och har möjlighet att utvecklas för att fortsatt ha den funktionen.

Sandön har idag fast förbindelse med fastlandet vintertid när isvägen är tillräckligt bärkraftig. För att skapa fast förbindelse året runt till Sandön och därigenom skapa förutsättning för ett skärgårdsnav byggs lämpligtvis en bro över Tjuvholmssundet. Bron kan vara lågbyggd och öppningsbar. Bron får inte begränsa tillgängligheten till västra delarna av skärgården. Bron kan tillåta att mindre båtar har möjlighet att passera utan broöppning. För större båtar kan exempelvis vid behov broöppning ske 5 min en gång i timmen under högsäsong. Bron kan fjärrövervakas med modern teknik.

Befintlig väg till Klubbviken förbättras. En ny hamn för tjänstebåtar, turbåtstrafik och fritidsförvaltning byggs på utsidan av Klubbviken. Förslagsvis i anslutning till befintliga stenpirar. Även boende i skärgården kan eventuellt erbjudas platser i hamnen.

Kommentarer: Tack för synpunkter! Luleå kommun har i dagsläget inga ytterligare planer på att utveckla Klubbviken. Det finns ett besöksmål där idag och en anläggning som drivs i privat regi.

Fördelar med ett skärgårdscentrum strategiskt placerat vid Klubbviken Sandö:

- Turbåtstrafik: Klubbviken kan fungera som utgångspunkt för turbåtstrafik, vilket ger kortare körsträckor till öarna och minskar bränsleförbrukningen, vilket i sin tur minskar växthusgasutsläpp. Alternativt kan turtätheten öka utan ökade utsläpp, och trafiken kan fortsätta tidigare och senare på säsongen.
- Lotsbåtar: I samråd med Sjöfartsverket kan lotsbåtar flyttas från Strömören till Klubbviken, vilket minskar körsträckan till Larsgrund och därmed växthusutsläppen. Den kortare sträckan kan även möjliggöra batteridrift för lotsbåtarna. Vintertid används isgående lotsbåtar, vilket ger stora miljövinster.
- Busstrafik: Turbåtar som går mellan Södra hamnen och Klubbviken kan ersättas med busstrafik, vilket också minskar växthusutsläpp.
- Året runt-verksamhet: Skärgårdscentrat i Klubbviken, nära Kallax flygplats, möjliggör året runt-verksamhet med besökare och konferenser i en unik miljö.
- Fritidsförvaltningens bas: Hamnen kan användas som bas för fritidsförvaltningens verksamheter, vilket ger kortare körsträckor för servicebåtar.
- Kustbevakning och sjöräddning: En centralt belägen hamn i skärgården underlättar kustbevakning och sjöräddning.
- Isvägar: Isvägen mellan Hamnholmen och Sandön påverkas av ström och vattenstånd, vilket gör att isens bärighet kan variera.

- Bättre tillgänglighet: Boende på öarna får en hamn med senare isläggning och tidigare öppning än nuvarande hamnar, vilket förbättrar tillgängligheten.
- Nya turbåtsmål: Öarna blir mer tillgängliga för nya turbåtsmål under badsäsong, med avstånd från Klubbviken till olika öar som är betydligt kortare än från Södra hamnen.

Sammanfattning: Ett skärgårdscentrum i Klubbviken representerar en framtidssatsning som ger stora miljövinster och förbättrar förutsättningarna för en levande skärgård i Luleå kommun. Sandön, som är den största ön i Luleå skärgård, har en bofast befolkning och flera näringsverksamheter, men är idag avskild från fastlandet av ett smalt sund, vilket gör transporten farlig för de boende.

Kommentarer: Tack för synpunkter och inspel, se även kommentarer ovan.

Den under vintertid upplogade intervägen kan betraktas ha dåliga framtidsutsikter med tanke på de allt mildare vintrarna, ökad nederbörd och Vattenfalls förändrade användning av vattenkraften i Lule älv. Isvägen vidare ut till Junkön är beroende av en fungerande väg till Sandön.

Att få till stånd en bro över Tjuvholmssundet borde vara en angelägen uppgift för Luleå kommun och verkligen befrämja skärgårdens fortlevnad. Dessutom behöver inga större ingrepp göras i naturskyddsområdena på Sandön då enbart de befintliga vägarna på ön behöver förbättras.

Kommentarer: En bilbro över Tjuvholmssundet har efterfrågats för att dels göra Sandön mer tillgängligt för boende. Dels för att det skulle innebära att utvecklingen på Klubbviken får förutsättningar att stärkas. Bron har därför utretts för vad det skulle innebära. Med det som underlag är slutsatsen att en bro till Sandön innebär alltför stora samhällsekonomiska kostnader i förhållande till samhällsnyttan.

En bro innebär inte bara höga investeringskostnader utan också ökade driftskostnader samt krav på kommunal service eftersom en broförbindelse med stor sannolikhet omvandlar öns karaktär från fritidshusområde till åretruntboende.

Privatperson 10

Mina synpunkter handlar främst om Sandön, där jag bor och är styrelsemedlem i Luleå skärgårdsförening, men dessa åsikter är mina egna. Jag är bekymrad över att kommunen ser positivt på ny bebyggelse på Sandön, trots att det finns begränsningar. Under medborgardialogen med Luleå hamn har vi fått veta att bullernivåerna kommer att öka och att frivillig inlösen av fastigheter kan bli aktuellt. Kommunen har också uttryckt att en bro till ön skulle vara för dyr och att de inte vill locka fler bosatta dit.

Jag stödjer kommunens värdering av att skydda fiskets och jordbrukets förutsättningar, men de senaste åren har motsatsen skett, vilket hotar vårt jordbruk. Historiskt har kommunen och de bofasta på Sandön haft ett gott samarbete, men nu verkar det som att kommunen inte längre värnar om dessa förutsättningar.

Skärgårdsplanen är tydlig när det gäller friluftsliv, men saknar konkreta planer för boende. Jag anser att pendlartrafiken bör utökas, eftersom det idag är meningslöst för Sandöns invånare att åka till Klubbviken för att nå Lövskärs hamn, där det saknas vidare kommunikationer.

Jag föreslår att en extra tur läggs till i turbåtstrafiken, som skulle gå från Klubbviken till Sandögårdarna, Svartösundet, Svartöstadens båthamn och Södra hamn, innan den återgår till den ordinarie rutten. Denna nya tur skulle kunna anpassas efter skoltider och underlätta för pendlare att nå centralorten och bussförbindelser.

Kommentarer: Förslaget om att lägga till en extra tur från Klubbviken till Sandögårdarna, Svartösundet och Svartöstadens båthamn är intressant att titta vidare på när vi utreder framtidens turbåtstrafik.

Privatperson 11

Långöns Brand-, Kultur- och Isvägsförening bildades den 11 december 2012 för att attestera fakturor från entreprenörer som plogar vägen till Långöns hamn, men detta har endast skett en gång. Föreningen har sedan dess utvecklats för att hantera frågor om brandförsvar samt kultur och natur på ön. För närvarande är 7 personer folkbokförda på Långön, men antalet förväntas öka under 2024 med nybyggnationer. Långön är en av de snabbast växande öarna i Luleå skärgård, med över 20 fritidshusboende, många av dem används året runt.

Åldersfördelningen på ön är något annorlunda jämfört med andra öar, med en större andel yngre människor. Bristen på kommunikationer gör det svårt för yrkesarbetande att bo i skärgården, och möjligheterna att arbeta hemifrån är begränsade, även på Långön.

Långöns historia: Befolkningen på Långön började troligen under 1500-talet, med de första namngivna bosättarna Jöns Jönsson och Hans Nilsson i skrifter från 1732. En byaordning stadfästes 1751, vilket visar att det fanns flera bosättare redan på 1600-talet. Under 1800-talet ägdes ön av bönder från Ängesbyn och familjen Backman, innan den såldes till Johan Almqvist, som blev en framgångsrik smed och bonde. Hans barn fortsatte med fiske och jordbruk, men jordbruket övergick till husbehovsodling.

Ättlingar till dessa familjer bor fortfarande på Långön, tillsammans med andra utan direkta kopplingar till den ursprungliga befolkningen.

Yttrande om utvecklingsplanen: Medlemmarna i Långöns Brand-, Kultur- och Isvägsförening anser att utvecklingsplanen är välskriven men att den fokuserar för mycket på turism och kultur, medan fast- och deltidsboende inte nämns. De uttrycker oro för att öar som Långön och Storbrändön inte får tillräcklig uppmärksamhet i planeringen, som istället prioriterar öar med kommunala anläggningar.

Föreningen ifrågasätter också kommunens syn på natur- och kulturvärden, särskilt i relation till sälars påverkan på fiske. Det framhålls att frågor om naturvård och kulturminnesvård upptar för mycket av planens fokus.

Sammanfattningsvis efterlyser föreningen en mer inkluderande och balanserad utvecklingsplan som tar hänsyn till alla öars behov och bevarande av lokala traditioner och näringar.

1.5 Historia och nuläge: De viktigaste näringarna för de fastboende är fiske, skogsbruk, turism och jordbruk. Yrkesverksamma inom fiske finns på Junkön (3 personer) och Hindersön (1 person), medan det endast finns en fastboende som bedriver jordbruk. Det finns ingen fastboende inom turism, vilket kan bero på bristande kommunikationer året runt.

Författaren reflekterar över framtiden, med en dröm om att skärgården ska befolkas av människor på flera öar, men uttrycker oro för att många öar, inklusive Långön och Storbrändön, verkar glömmas i planeringen. Det finns en känsla av att planförfattarna inte tar hänsyn till hela den södra skärgården, vilket ger intrycket av att dessa öar inte prioriteras.

2. Utvecklingsinriktning: Här framförs bland annat att den avgörande frågan om att skärgårdens framtida utveckling i hög grad handlar om turbåtstrafik. Jag känner inte till om någon undersökt om Vem som utnyttjar denna trafik. Jag har, utan redovisningsbart belägg, åsikten att det i det här fallet (den här trafiken som knappast kan (rubriceras som lokaltrafik), är det i hög grad turister, alltså människor som är folkbokförda utanför Luleå kommun och därför inte betalar kommunalskatt till Luleå.

3. Generella riktlinjer: Jag har nedanstående kommentarer till detta kapitel. 3.1 Natur- och kulturvärden Vad gäller jordbrukslandskapet är det tveksamt om det idag finns någon form av mjölkproduktion på Hindersön.

Kommentarer: Mjölkproduktionen på Hindersön är nedlagt, text i planen justeras.

Övrigt inom 3.1: Det är en svår balansgång att å ena sidan tillåta åtgärder som kan bidra till en levande miljö och å andra sidan slå vakt om befintliga värden, där det ibland saknas incitament för att investera i underhåll. Jag instämmer, men tyngdpunkten bör läggas på åtgärder som kan bidra till en levande miljö. Men redan nu har många f.d. befintliga kulturvärden förstörts. På Långön; Tjärdalen och den mycket gamla väderkvarnen, där endast kvarnstolpen och kvarnstenarna finns bevarade. Vi känner inte till om det finns rester av väderkvarnen på Hindersön.

Riktlinjer för natur- och kulturmiljövärden: Jag instämmer i stort sett, men att fokus i riktlinjerna ligger på Klubbviken, Junkön och Hindersön, medan övriga öar, särskilt i den södra skärgården, behandlas styvmoderligt. I princip all skog som avverkas i dag kan betecknas som naturskog med höga naturvärden. Man kan ana att här finns ett embryo till en önskad utveckling där all avverkningsbar skog i skärgården skall stoppas. En sådan utveckling skulle utgöra ett steg mot en boendefri skärgård.

Fyrplatser…Vad jag känner till så finns endast en fyrplats i skärgården (Rödkallen) och vissa labyrinter är uppbyggda av barn och ungdomar i modern tid. Fartygslämningar… Den enda som jag kan placera i den här kategorin är vraket efter Alma på Bastuskär. Måhända finns någon ytterligare som dock inte marknadsförs med något större intresse.

Kommentarer: Tack för synpunkter, dessa är noterade, men föranleder inga ändringar i planförslaget.

3.2 Friluftsliv RIKTLINJER

Jag konstaterar tacksamt att kommunen skall verka för fler upplevelser och övernattningsmöjligheter i skärgården. Helst skulle jag se att detta sker genom privata initiativ och där kommunen medverkar till en sådan utveckling genom snabba och positiva beslut beträffande bygglov, allmänna hamnar, farledsunderhåll och liknande. Och på fler öar än de som nämns i Planen. Däremot är jag tveksam till iordningställande av tältplatser. I sig utan större kostnader, men frågan är om dagens turister och framför allt morgondagens, accepterar tältboende där inte andra upplevelser ingår, exempelvis konserter, närhet till sommarmarknader, utomhusspel/lekar, teaterföreställningar, utomhusbad osv. Frågan är om en eventuell ny (privat) ägare av kommunens mark och byggnader på Hindersön har intresse av friluftsliv-människor. På övriga nämnda platser kan ju kommunen göra plats för tältande. Man bör även ha i åtanke att allemansrätten medför att man har rätt att tälta på de flesta platser under kortare tid.

Kommentarer: Tack för synpunkter, planen motsätter inte privata initiativ till uthyrningsstugor. Övriga synpunkter är noterade, men föranleder inga ändringar i planförslaget.

3.3 Boende i skärgården

Kommunen ska skapa förutsättningar för att de som väljer att bo i skärgården fortsatt ska kunna det. Det finns en stark koppling mellan de som bor i skärgården, besöksnäringen och fiskenäringen. Boende och fisket stärker besöksnäringen och bidrar till en levande skärgård som i sin tur stärker Luleå kommuns attraktivitet och identitet. Många av de boende i skärgården, här menar jag fastboende, bor här ”av födsel och ohejdad vana”, dvs släktingar ofta i flera led och med dem partners genom giftemål eller sammanboende. Ett litet fåtal av de som numera bor i skärgården har starka kopplingar till fisket, mest på Junkön, och ännu färre med kopplingar till besöksnäringen. Vad jag kan se finns ingen skärgårdsboende med koppling till denna näring.

Kommentarer: Avsnittet Boende i skärgården har omarbetats.

RIKTLINJER FÖR BOENDE I SKÄRGÅRDEN

Jag ser med besvikelse att kommunen (eller planutformaren) är negativ till ny bostadsbebyggelse - endast på Junkön, Hindersön och Sandön finns positiva tankar och förslag. Andra öar med framåtanda beträffande boende (övernattningsmöjligheter och speciella upplevelser undantas) blir i Planen styvmoderligt behandlade. Vill man på allvar i Planen att de som vill bygga och bo (eget bygge eller övertagande av befintligt) skall stoppas/bromsas därför att sådant inte stämmer överens med kommunens utvecklingsplan? Om så sker så anser jag att Luleå inte skall kalla sig Skärgårdsstad! Skall framtidens Luleå skärgård kopplas ihop med ett samhälle där kommunmedborgare skall drivas till stadsboende och skärgården till ett område för endast fritidsboende och framför allt turister? Är det meningen att i Luleås framtid skall skärgårdsboende minimeras så till den grad att

endast boende på tre öar införs i befolkningsstatistiken? Jag protesterar mot detta med bestämdhet.

Kommentarer: Avsnittet Boende i skärgården har omarbetats. Karta och statistik har kompletterats i planen.

3.4 Näringar i skärgården, Fisket

Fisket har varit en stor försörjningskälla för skärgårdsborna. Långön tillhör de som toppat denna tillgång, mest beroende på öns plats utanför älvmynningen. Så är det inte längre. I många år hade ön endast en yrkesfiskare, men han är sedan flera år bunden vid sjuksängen. (Han avled 31/12-23.) Redskapen bränns och ingen av öns boende, inräknat deltidsboende har något som helst intresse av att etablera sig som yrkesfiskare. Förmodligen är situationen likartad på de flesta öar. Nämnas bör att antalet yrkesfiskare på Storbrändön och Degerön numera kan summeras till 0!

Verksamma yrkesfiskare finns numera på Sandön, Junkön och Hindersön om man skall räkna yrkesfiskare till gruppen som fiskar olika sorters fisk, ej bara löja under några veckor på hösten. I den gruppen finns några fastlandsboende fiskare. Hur kan det ha blivit så? Inte är det yrkesfiskarnas fel. Nej, här finns till och med staten som borde stå på de anklagades bänk. Genom starkt tryck från olika miljöorganisationer och vissa partier har säljakten sedan många år tillbaka blivit olaglig. Dessa så kallade sälvänner har lyckats att förstöra en verksamhet som försörjt skärgårdsmänniskor i många generationer. Säljägare kunde försörja sig genom stora umbäranden ute på Bottenvikens isar under 1900-talets början till mitten av århundradet. Idag är det bara ett önsketänkande att tro att människor skall skaffa båtar som kan dras på medar, med tält som enda ”bostad” för säljägare under ett par-tre månader ute på Bottenviksisen. Sälen; gråsäl och vikare och knubbsäl (i litet antal) lever på fisk. Det är allmänt känt att strömmingen minskar i antal. För den som är måttligt matematisk kunnig kan vi erinra om att en säl äter cirka 7 kg fisk per dag (beroende på sälart). Och man beräknar att det finns cirka 30 000 individer bara i Bottenviken. Strömming är sälarnas huvudföda! Beståndet ökar med uppskattningsvis 3000 kutar per år. (En säl lever ca 30 år enligt vissa källor.)

Epidemier med mycket omfattande säldöd återstår, med tusentals kadaver på stränderna i skärgårdarna, oavsett vad som föreslås och beslutas i Planen.

En annan verksamhet som försämrar fisket efter strömming i Bottenhavet är det industriella trålfisket. Genom den verksamheten försämras möjligheterna för det småskaliga fisket i hög grad och därmed möjligheterna för människor i skärgårdarna att i alla fall kunna försörja sig delvis. Men hela den problematiken är en fråga för regeringen och där vi i luleåskärgården har små möjligheter att påverka utvecklingen. I framtiden kanske skärgårdsborna och många andra får glömma det där med surströmming! Nästa fisksort är löjan (Siklöja) och sälarna bryr sig inte om vad som finns i fiskmagen, exempelvis rom! Och när löjfisket blir olönsamt så upphör det. Och med det yrkesfisket i Luleå skärgård! Däri inbegripet yrkesfiskare (Löjtrålare) från Piteå, Kalix och Haparanda skärgårdar som tidvis bedriver löjfiske i Luleå skärgård. I vår förening är vi överens om att andra fiskarter för amatörfiskare som mört,

braxen, id, hornsimpa, lake och andra så kallade skräpfiskar blir framtidens ”fiskeskördar”. Abborren är en känslig fisk som inom vissa vattenområden i stort sett utplånats. Anledningen är att ett fåtal ”yrkesfiskare” med hundratals mjärdar har tagit upp abborrarna som är en stimfisk. Resultatet har blivit att id, mört och andra fiskarter tagit över vattnen genom att äta upp abborrrommen. Men abborren är på väg tillbaka.

Måhända kan politikerna genom kommunala beslut förhindra fiske med mer än 1-2 mjärdar. Det lönar sig inte att fiska enbart lax (de individer som undgått sälangrepp) som inkomstkälla, det är oåterkalleligt ett budskap som måste ”planteras in” i de som tror på ett fortsatt yrkesfiske, och som förfäktar att yrkesfisket (nu 3 familjer) fortfarande är en viktig näring.

Det framgår inte på något sätt i Planen om vilka kommunala insatser som krävs för att få ett fiske som bidrar till skärgårdsbefolkningens försörjning - eller delar av den.

Kommentarer: Tack för information. Luleå kommun är medvetna om de hot som finns mot det småskaliga fisket. I dialog och som samrådspart hos statliga myndigheter kan Luleå kommun lyfta de allmänna intressena.

Planen är generell och fortsatt arbete är dialog med verksamma och myndigheter. Dialog är en förutsättning för att kommunen ska kunna bidra och stödja näringar. Riktlinjen ska vara vägledande vid handläggning av frågor som rör t ex fisket eller jordbruket.

Besöksnäringen

Långön är en av de många öar som inte kan presentera värden som framställs i Planen om man undantar öns fantastiska badstrand. Klubbviken är den plats som i vår skärgård där serviceutbudet är någorlunda tillgodosett, men långt ifrån vad som antyds i Planen. På senare år har serveringen (restaurangen) utvecklats och stugboendet marknadsförts på ett gott sätt. Fortsättning följer, får man hoppas.

På Junkön finns ett begränsat boende och viss form av kioskförsäljning.

På Hindersön erbjuds inte nu längre varken boende eller restarangverksamhet, tyvärr. För att bedriva den här typen av service krävs att ledning och anställda bor på ön.

Jordbruk och skogsbruk

På Hindersön har man i många år kunnat stoltsera med uttrycket Sveriges nordligaste skärgårdsjordbruk med mjölkproduktion. Det var på den tiden… Idag sköter Erik Öhman sitt jordbruk men vad vi känner till så föder hans kor inte längre några kalvar, och därmed upphör att skapa mjölk för eget bruk och försäljning till staden för vidareförädling.

Rennäringen

På endast ett fåtal öar tillåts renbete enligt gällande lag. Trots detta ser vissa myndigheter mellan fingrarna när överträdelser sker. En kuriositet: På Sandön får boende eller turister inte plocka renlav för eget dekorationsbruk. Men detta gäller inte samerna som vissa år tillåter hundratals renar att beta på ön. Beta vad då? Renlav!

Kommentarer: Felaktig text i planen justeras avseende att mjölkproduktion inte längre sker på Hindersön.

Riktlinjer för näringslivet - **s**nacka går ju, men hålla tal är något annat! Känns uttrycket igen?

3.5 Kommunikationer

Planen framför gång på gång frågan om kommunikationer. I hög grad handlar det om kollektivtrafik. Följdriktigt så inleds det rubricerade avsnittet med avsikten att turbåtstrafiken är det enda saliggörande när det gäller persontransporter i skärgården. Man glömmer bort den så kallade pendeltrafiken, som i dagsläget går från yttersta delen av fastlandet till några få öar. Och om man läser Planen så finns tankarna att turbåtstrafiken skall inriktas på ett mindre antal öar, vilket gör att Långön, Degerön och Storbrändön kommer att sakna kollektivtrafik. Jag motsätter mig detta å det bestämdaste.

På vintern handlar det om plogade isvägar. Här ”glöms” isvägen till Långön och till Kallaxön. Så även skoterleder.

Avsnittets författare har undvikit (medvetet eller ej) att ta reda på att kommunen inte längre bekostar eller marknadsför skoterlederna till Småskär från Långön, från Storbrändön till Kluntarna, från Hindersön till Degerön och Brändöskär (vanligtvis av ortsbefolkningen kallad Vägen isi Oddn). Förmodligen finns fler skoterleder i södra skärgården, vilka vi inte känner till.

Förfallstrafiken, lokaltrafik med företrädesvis svävare som angör ett fåtal öar både i norra och södra skärgården. En till två dagar i veckan. Var någonstans i kommunen bedrivs lokaltrafik endast en eller två dagar i veckan? Fastboende och fritidsboende ”misshandlas” även när det gäller andra kommunikationer.

Det mesta i Planen handlar som vanligt om turisttrafik. Men även några ord om muddring av farleden mellan Mjoön och Småskären. Om inte dagspressen har fel så är det ärendet avslutat med Avslag. Stora delar av Planen handlar tyvärr mest om service till människor som inte betalar kommunalskatt i Luleå, d.v.s. Turister!

Riktlinjer för kommunikationer - Som jag nämnt tidigare så upptar frågan om turbåtstrafiken en stor del av planen. Mitt förslag är att frågan om turbåtstrafik med mindre och snabbgående båtar utreds. Anledningen är, att jag tror att de flesta husägare i skärgården som inte har egen båt inte har något val, och inte har någon större upplevelse av själva båtturen. Att ett fartyg med ”turister” trafikerar skärgården (vissa öar med angöringsmöjligheter) vissa dagar ser jag positivt på. Då skulle avgångstiderna från respektive ö kunna förlängas så att turisterna ges större möjlighet att tillgodogöra sig de natur- och kulturvärden på de öar som fartyget besöker. Med beteckningen ”turister” avser jag människor som bor och lever utanför Luleå kommun.

Vad jag förstår så är det problematiskt att få entreprenörer att sköta plogningen av isvägarna. Plogningen till Hindersön och Sandön/Junkön klaras än så länge, förhoppningsvis under lång tid framöver. Vad som händer med plogade isvägar till vissa öar, när det inte

finns några fastboende, framgår inte av planen. Kommunens skoterleder till Kluntarna, Småskär och Brändöskär har upphört för flera år sedan!

Kommentarer: Att bosätta sig i skärgården där fastlandsförbindelse saknas är det svårt att kunna förvänta sig kommunal service i samma utsträckning som sker i andra områden med fastlandsförbindelse. Så förmodligen finns inte något annat bostadsområde inom kommunen som erbjuder lokaltrafik en eller två dagar i veckan. En av de huvudsakliga målsättningarna med denna plan är att göra skärgården mer tillgänglig för besökare, både de som bor inom kommunen, men också andra besökare till kommunen. Därför handlar planen till stor del om kommunikationer.

Tack för synpunkterna. Det framgår av planförslaget att utreda förfallstrafik, pendelbåtstrafik och hur nytta och olika behov kan uppnås på bästa sätt. Långöns Brand- Kultur och isvägsförening erhåller i nuläget kommunalt bidrag för upprättande av isväg. Synpunkterna noteras och tas med i kommande utredningsarbete.

Det har under tiden som denna samrådsredogörelse har tagits fram, framkommit att entreprenör som utför förfallstrafiken sagt upp avtalet. Det är oklart om förfallstrafik ska kunna erbjudas i framtiden. En viktig förutsättning är att det finns entreprenörer lokalt.

3.6 Teknisk infrastruktur

I stort sett har jag inget att anmärka på det som anges i Planen. Dock vill jag påpeka att det är olagligt att frakta sopor med egen båt från öar i skärgården.

Genomförande och fortsatt arbete

Jag har inget att anföra när det gäller detta avsnitt i Planen.

Sammanfattning och allmänna synpunkter

Sammanfattningsvis anser jag att utvecklingsplanen är välskriven och genomtänkt. Att skribenten/skribenterna inte till fullo är insatta i de frågor som berör fastboende och fritidshusboende må vara dem förlåtet. Planen fokuserar för mycket på frågor om natur och kultur. Boende, näringar och kommunikationer borde ha dominerat planen, då dessa frågor är avgörande för skärgårdens framtid. Planen begränsar avsnittet Näringar att främst handla om fiske, besöksnäring och jordbruk, som håller på att upphöra. Den nämner inte möjligheterna att starta nya verksamheter.

Det moderna IT-samhället gör det möjligt att arbeta hemifrån och starta företag på skärgårdens öar, men detta verkar inte uppmuntras i planen.

Ekonomiska frågor lyser helt med sin frånvaro och jag vill belysa en av dessa, som påverkar de boende i skärgården som av och till, och ibland ofta, nyttjar lokaltrafiken.

Exempel: Jag var med när frågan om den så kallade arbetstrafiken infördes. (Tidigare hade ett kommunalt beslut skett samband med kommunsammanslagningen mellan Luleå stad, Nederluleå kommun och delar av Råneå kommun.) Av en slump fick några med ledande poster i föreningen och kommunen reda på detta. När den här trafiken (som senare fick namnet Pendelbåtstrafiken) och den så kallade förfallstrafiken infördes, togs frågan upp om

biljettpriserna. Då var alla eniga om att dessa trafiktyper är Lokaltrafik och att biljettpriserna skulle bestämmas därefter. Det beslöts att vid en enkel resa med arbetsbåtstrafiken skulle biljettpriset bestämmas av den busstrafik som gick mellan Luleå Centrum och Gammelstad och att en resa med förfallstrafiken skulle motsvaras av en bussresa mellan Luleå Centrum och Ersnäs. Man bör observera att vare sig pendeltrafiken eller förfallstrafiken medför möjlighet för skärgårdsborna att nå Luleå centrum. För detta krävs egen bil alternativt taxi. Denna prisbild accepterades under ett antal år. Det gamla beslutet ignorerades därefter! Att en resande med pendelbåtstrafiken eller förfallstrafiken skall meddela anledningen till resan är horribelt! Sedan när har passagerarna i kommunens eller länstrafikens bussar tvingats att ange varför de reser med lokaltrafiken? Jag kräver att detta krav omedelbart förkastas!

Jag kommer att följa arbetet med planen med stort intresse i framtiden.

PLAN FÖR LULEÅ SKÄRGÅRD

2025-11-17 SBU

Plan för Luleå skärgård 2035

- Visionen
- Strategin
- De strategiska målen
- Motiven
- Och hur det ska göras

BILAGOR (som ej beslutas)

Kunskapsunderlag

Beskriver förutsättningar och till viss del utmaningar och möjligheter.

Samrådsredogörelse

Sammanfattning av inkomna synpunkter med kommentarer

Skärgården – tillgänglig och levande

Underlätta för människor att ta sig till skärgården året runt

Värna och bevara viktiga värden för framtida generationer

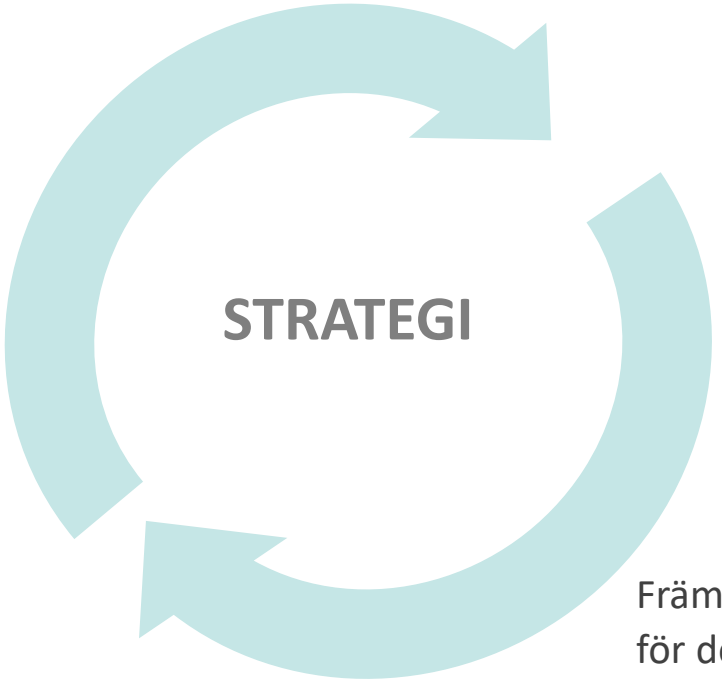

Verka för att skärgården ska kunna utvecklas som destination

Samverkan med boende, föreningsliv, företag, myndigheter och grannkommuner

Främja innovativa lösningar för de som bor i skärgården

Genomförandet ska genomsyras av hållbarhet, långsiktighet och utvecklande samarbeten.

MÅL

1. Fler lulebor vistas i skärgården

2. Fler bor och verkar i skärgården

3. Stärkt besöksnäring

4. Unika natur- och kulturmiljövärden är bevarade för framtida generationer

HUR?

- Utveckla dialoger i forum där boende, föreningsliv, näringsliv och andra intressenter finns representerade
- Samarbeta inom kommunkoncernen
- Medverka i Bottenvikens skärgård kommunsamverkan
- Initiera och delta i utvecklingsprojekt

§ 78

Bildande av naturreservatet Porsöberget

Ärendenr 2025/1104-3.3.4.4

Samhällsbyggnadsutskottets förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Porsöberget med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara *Naturreservatet Porsöberge*t.
2. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 4 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.
3. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.

Reservationer

Sana Suljanovic (M) och Samuel Ek (KD) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis, där Porsöberget ingår i den första gruppen med målsättningen om ett inrättande under 2025.

Kommunstyrelsen beslutade 2024-12-02 § 312 om inriktningen för naturreservatet och gav i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att fullfölja den formella processen för reservatsbildning.

Utifrån beslutad inriktning och föreslagen avgränsning av området har kommunstyrelseförvaltningen i samråd med berörda förvaltningar tagit fram ett förslag till bildande av naturreservatet. Förslaget uppfyller miljöbalkens krav på innehåll för ett reservatsbildningsbeslut och följer rådande norm för hur sådana beslut bör utformas. Förslaget innehåller således syftena med reservatet, redovisning av skälen för beslutet, vilka föreskrifter som ska gälla i reservatet samt en skötselplan för området. Skötselplanen bifogas dokumentet.

Förslaget har, förutom till obligatoriska externa myndigheter, även remitterats till intresseföreningar och berörda sakägare. Eftersom kommunen är den enda markägaren är sakägarkretsen begränsad till ett fåtal, t ex ledningsrättsinnehavare.

Inkomna synpunkter har medfört några mindre justeringar i beskrivningar och föreskrifter, vilket framgår i förslagets ärenderedogörelse, men inget som påverkar den av kommunstyrelsen beslutade inriktningen för reservatet.

Kommunfullmäktige beslutade 2025-10-20 § 189 att återremittera ärendet med motiveringen att de ekonomiska underlagen kompletteras så att de totala driftkostnaderna för naturreservatet framgår.

Efterfrågad komplettering redovisas i PM Ekonomiska konsekvenser av bildandet av naturreservatet Porsöberget.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Porsöberget med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bi-laga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara Naturreservatet Porsöberget, och att fastställa bifogad skötselplan (bilaga 4 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m, samt att de i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.

Sammanträdet

Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Sana Suljanovic (M) och Samuel Ek (KD) föreslår avslå förslaget.

Ulrika Lundberg (V) föreslår bifalla kommunstyrelseförvaltningens förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag och Sana Suljanovic med fleras avslagsförslag mot varandra och finner att samhällsbyggnadsutskottet bifaller kommunstyrelseförvaltningens förslag.

Dialog

Dialog har skett med kommunstyrelseförvaltningens detaljplan- och mark- och exploateringskontor, infrastruktur- och serviceförvaltningen sektioner för landskap/trafik och park/natur, avdelning miljö och bygg samt med kultur- och fritidsförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2024-12-02, § 312 Inriktning för bildandet av naturreservatet Porsöberget, KLF Hid: 2024.11708
- Beskrivning av naturreservatet Porsöberget i Luleå, KLF Hid: 2025.9948
- Kommunfullmäktiges beslut 2025-10-20 § 189, KLF Hid: 2025.11090
- Ekonomiska konsekvenser av bildandet av naturreservatet Porsöberget, KLF 2025.11609
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande bildande av naturreservatet Porsöberget, KLF Hid: 2025.11608

Beskrivning av naturreservatet Porsöberget i Luleå kommun

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Porsöberget
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	140 ha (varav land 133 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Porsön 1:3 och Notviken 4:40, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett skogsområdes värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Skogsbiotoper, stränder, våtmarker och andra naturtyper ska få utvecklas naturligt, liksom de processer och strukturer som präglar dessa miljöer. Syftet är även att de delar som idag har lägre naturvärden ska utvecklas mot naturligt tillstånd. Området ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose behovet av naturupplevelser, friluftsliv och rekreation i ett tätortsnära naturområde.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.

- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklats som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.

- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.

- Äldre skog och andra skogsbiotoper med höga naturvärden, med därtill förknippade strukturer, substrat och arter bevaras och utvecklas.

- Naturvärden knutna till strandskog bevaras och utvecklas. Det innebär att sådana biotoper i huvudsak lämnas för fri utveckling, men begränsade åtgärder för att gynna värden knutna till lövträd och lövskog kan bli aktuella

- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder kan dock släckas vid behov.

- Påverkad skog utvecklas mot högre naturvärden genom att lämnas för fri utveckling eller genom riktad skötsel där så lämpligt.

- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda leder, grillplatser, utsiktsplatser och informationstavlor.

- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.

- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte.

- Området sköts genom fastställd skötselplan.

Skälen för beslutet

Skälen för bildandet av naturreservatet är de höga naturvärdena knutna till en omväxlande skogsmiljö. Här finns bland annat hällmarkstallskogar och aspbestånd, även varierade barrblandskogar på frisk mark och sumpskogar med stort inslag av lövträd och mycket död ved, som alla bidrar till reservatets skyddsvärde. Området har likväl höga rekreativa värden med vandringsleder och skogsstigar där man kan uppleva flertalet naturtyper. Reservatet kompletterar Gammelstadsvikens naturreservat och natura 2000-område, och stärker tillgängligheten till sjöns fågelliv och andra naturvärden genom dess anslutande ledsystem, fågeltorn och andra anläggningar.

Skogsavverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets natur- och rekreationsvärden förstörs.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Bedriva skogsbruk, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar samt skada, ta bort eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar eller delar därav.
2. Skada eller förändra mark eller vegetation på land eller i vatten, t ex genom att spränga, borra, schakta, dika, dämma, utfylla, anordna upplag, tippa, gräva, muddra eller bedriva täkt i någon form.
3. Uppföra byggnad eller annan anläggning.
4. Anlägga väg.
5. Släppa ut eller sprida gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnäringsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen.
6. Plantera eller föra in växt-, djur- eller svampart.
7. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.

Vidare är det utan Luleå kommuns tillstånd inom hela reservatet förbjudet att:

8. Sätta upp tavla, plakat eller skylt.
9. Anlägga ledning i luft, mark eller vatten.

Undantag från föreskrifterna i punkt A:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet (och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § i detta beslut).
2. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för drift och underhåll av vägar, ledningar och andra anläggningar.

3. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll och utvecklande av stigar, vandringsleder och andra mindre anläggningar för friluftslivets behov.

4. Ledningar får trädsäkras och i övrigt driftas, underhållas och nyuppföras i enlighet med tillämpliga föreskrifter, rättigheter och avtal för respektive ledning.

5. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för anläggande, drift, underhåll och tillsyn av järnväg med tillhörande anläggningar, arbetsvägar och ersättningsvägar.

6. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bekämpning av invasiva främmande arter.

7. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.

8. Terrängskoter får köras vid väl snötäckt mark på markerade leder.

9. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktigas att tåla att följande åtgärder kan komma att utföras för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Utmärkning av reservatet.

2. Uppsättning och underhåll av informationsskyltar.

3. Anläggande och underhåll av stigar, spår och andra anläggningar för friluftslivets behov.

4. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.

5. Genomförande av återkommande naturvårdsinriktade och för friluftsliv gynnande skötselåtgärder, såsom avverkning av träd för att gynna naturvärdesträd, röja bort gran för att gynna lövträd, underhåll av brynvegetation, röjning och gallring längs vissa stigar för att skapa glesa och luckiga bestånd, eller annan åtgärd för att gynna skogsstruktur och trädslagsblandning som är gynnsam ur naturvärdessynpunkt och för förutsättningarna för rödlistade eller på annat sätt missgynnade eller skyddsvärda arter.

6.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. Skada mark eller vegetation, inklusive döda stående eller liggande träd och delar därav, eller i övrigt genom att t ex gräva upp eller plocka mossor, lavar och svampar, eller gräva upp örter, gräs, halvgräs och ormbunkar.
2. Skada eller störa djurlivet, t.ex. genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig i närheten av fågelbo, lya eller gryt samt att fånga, flytta eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur.
3. Förstöra eller skada berg, jord eller sten på land eller i vatten genom att t ex borra, hacka, spränga, inrista, gräva eller måla.
4. Sätta upp tavla, plakat, skylt, affisch, göra inskrift eller andra markeringar på träd eller i naturen i övrigt.
5. Fånga eller insamla ryggradslösa djur.
6. Elda, annat än i av naturvårdsförvaltaren iordningställda eldstäder.
7. Medföra ej kopplad hund, katt eller annat sällskapsdjur under tiden 1 mars till 31 augusti.
8. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.
9. Framföra vattenskoter.
10. Ta ved. Endast egen medhavd ved eller ved från av förvaltaren iordningställda vedförråd får användas.

Undantag från föreskrifterna i punkt C:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet.
2. Bär- och matsvampplockning är tillåtet i området.
3. Fiske och jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området.
4. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
5. Terrängskoter får köras vid väl snötäckt mark på markerade leder.

6. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

Andra föreskrifter och bestämmelser som gäller för området

Förbud mot terrängkörning
Området omfattas av ett förbud mot körning i terräng med motordrivet fordon, beslutat av Luleå kommun.

Detaljplan
En mindre del av området omfattas av detaljplan där angiven användning är Natur. I planbeskrivningen motiveras detta: ”Tillgänglighet till natur- och friluftsområdet för närboende är viktigt varför strävan i planarbetet har varit att ett acceptabelt avstånd behålls mot Porsöbergets topp. För att säkra detta avsätts området som allmän plats med användningen Natur för fri passage för både människor och djur.”

Kulturhistorisk lämning
På Stora köpmanhällan finns en kulturhistorisk lämning i form av en s k plats med tradition. Här ska förr ha varit en viktig handelsplats och spår av detta ska ha funnits i form av järnringar. Dessa sägs dock vara bortsprängda. I vart fall har de inte återfunnits i nutid.

Redogörelse för ärendet

I den fördjupade översiktsplanen för Luleå tätort som antogs 1993 pekades området ut som ett utredningsområde för bostäder och eventuellt arbetsplatser. Dock förordades hänsyn till områdets naturvärden och att en skyddszon skulle lämnas mot Gammelstadsviken enligt en avgränsning som länsstyrelsen 1988 redovisat. För att undvika hydrologisk påverkan på sjön påtalades att bebyggelse endast skulle ske öster om vattendelaren, enligt en rekommendation från Umeå Universitet 1990. Den fördjupade översiktsplanen angavs att en utvidgning av det befintliga naturreservatet Gammelstadsviken bör utredas.

I en lövskogsinventering som kommunen utförde 2012 bedömdes flera delområden ha hög kvalitet för de organismer som för sin livscykel är beroende för lövträd och död lövved.

2013 gjordes en översiktlig inventering och dokumentation av områdets naturvärden av länsstyrelsen gemensamt med Luleå kommun.

2011 och 2018, i samband med framtagandet av detaljplaner för Porsön 1:406 och 1:3 (Facebook), gjordes flera naturvärdesinventeringar där områden med höga naturvärden identifierades. Detaljplanen anpassades utifrån de värdena

och även med utgångspunkt från vattendelaren. De utpekade naturvärdena sparades därmed och dokumentationen blev ett viktigt underlag vid avgränsningen och planeringen av naturreservatet. Den norra delen av planområdet reserverades för markanvändningen Natur med motivet att säkra tillgängligheten till natur- och friluftsområdet vid Porsöberget.

I samband med framtagandet av en ny detaljplan 2013, norr om ovan nämnda plan gjordes ytterligare en naturvärdeskartering. Där identifierade naturvärdesobjekt främst väster om vattendelaren vilka lämnades utanför detaljplanen.

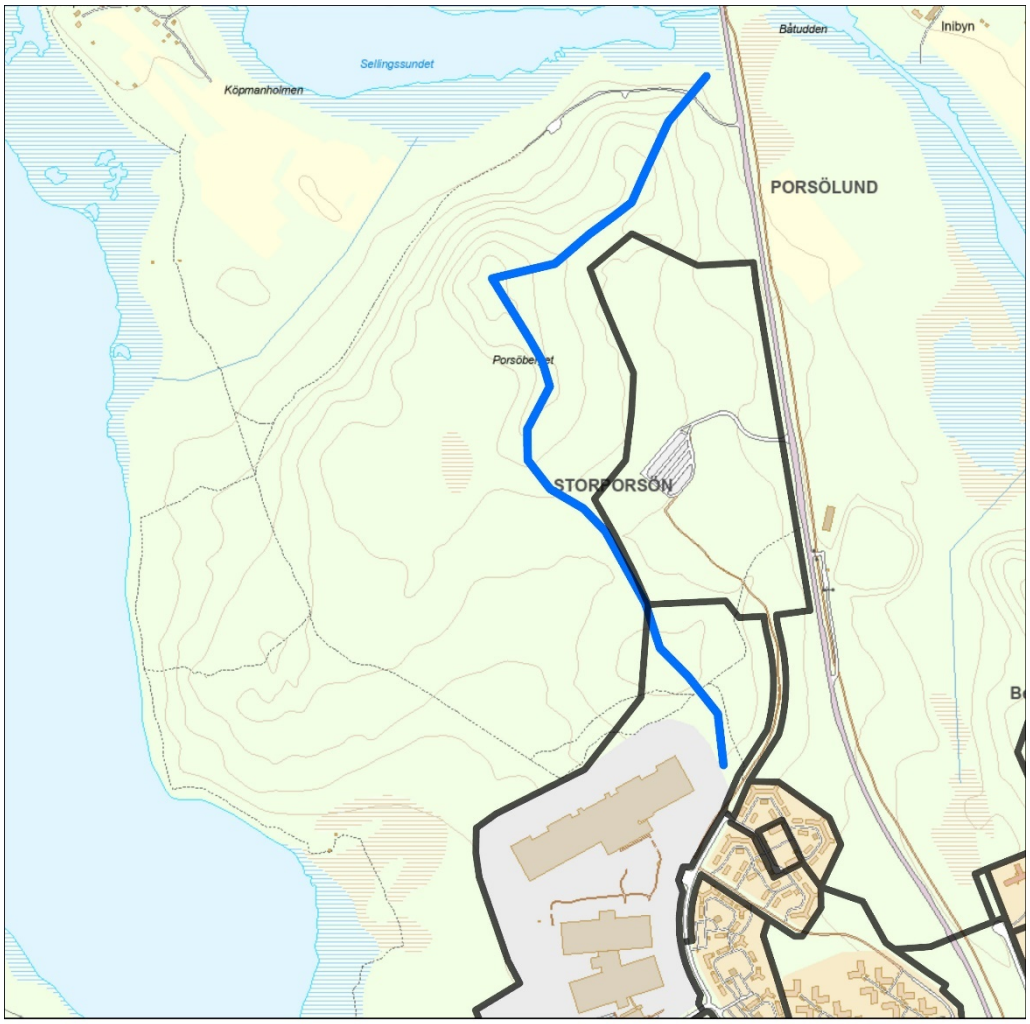

I kommunens översiktsplan från 2013 angavs ett antal områden som utredningsområden för nya naturreservat, där Porsöberget var ett av de utpekade områdena, och som en följd av detta gav kommunstyrelsen i uppdrag till då-

varande samhällsutvecklingskontoret att ta fram förslag till beslut om naturreservatsbildning (2016-12-05 § 282).

I Grönplan Luleå som antogs av kommunstyrelsen 2020 angavs Porsöberget som en betydelsefull del i den övergripande grönstrukturen med höga värden bland annat för ekosystemtjänsten biologisk mångfald.

I den nu gällande översiktsplanen (antagen 2021) är rekommendationen att Porsöberget ska inrättas som kommunalt naturreservat och kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att ta fram beslutshandlingar för naturreservatet med målsättningen om ett bildande under 2025.

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsfrämjandet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb, Trafikverket, Vattenfall Eldistribution AB samt en rågranne (privat fastighetsägare).

Yttranden har inkommit från flertalet av remissinstanserna, enligt nedan. Kommunens kommentarer, ställningstaganden och eventuella ändringar som följd av yttrandena markeras *kursivt*.

Länsstyrelsen meddelar att de ser positivt på att kommunen inrättar naturreservatet och har inga synpunkter i övrigt. Skogsstyrelsen påtalar att det är ett värdefullt naturområde men framför ingen synpunkt på reservatsbildandet i övrigt.

Gällivare skogssameby meddelar att de inte har något att erinra mot reservatsbildningen och att de ser positivt på att områden med höga naturvärden ges långsiktigt skydd. Man ber också att kommunen i fortsatt planering, förvaltning och skötsel av reservatet tar hänsyn till renar och renskötseln. *Skötseln kommer att ske med denna hänsyn. Att bevara och utveckla naturvärden knutna till äldre skog med kontinuitet är generellt gynnsamt för renar och renbete.*

Lumire meddelar att de har inget att erinra.

Norrbottens ornitologiska förening framför synpunkter om att en ny stig bör anläggas i området – en slinga som går genom olika naturtyper och ansluter mot befintligt stigsystem. Man påtalar också att vägen till parkeringen behöver rustas upp. *Tillkommande anläggningar för fågelskådning och annan rekreation är en möjlighet inom naturreservatet, men inget som beslutas om vid bildandet av reservatet. Vägar och andra anläggningar ska enligt skötselplanen ägnas regelbunden tillsyn och underhållas vid behov. Synpunkterna föranleder ingen ändring.*

Luleå jaktvårdsklubb avger ingen erinran men framför att de välkomnar att fiske och jakt ska vara tillåtet i området.

Trafikverket meddelar i sitt yttrande att de anser att hänsyn tagits till korridoren för Norrbotniabanan som utgör riksintresse. Man framför dock synpunkter angående befintlig järnväg, Stambanan, samt väg E4 som båda också utgör riksintresse. Angående stambanan framför man följande: ”Med tanke på den samhällsutveckling som sker till följd av industrins behov har Trafikverket identifierat behov av kapacitetshöjande åtgärder, dubbelspår, på sträckan mellan Luleå och Boden. Det är än så länge oklart hur lösningen kommer se ut på just denna plats men samordning med Norrbotniabanan kommer ske. I samband med byggande av ny järnväg kan det även komma anspråk på att flytta annan infrastruktur. *Ett utvidgat markanspråk kopplat till riksintresset för befintlig järnväg bör kunna hanteras på samma sätt som korridoren för Norrbotniabanan. Då det inte finns någon utredd yta för eventuell expansion av stambanan justeras det undantag från föreskrifterna i reservatet som medger anläggande etc av järnväg (för Norrbotniabanan) till att gälla alla framtida eventuella järnvägsutbyggnader. Undantaget (A5) gällde för en markerad yta i en till beslutsförslaget bilagd karta, vilken var identisk med överlappningen av Norrbotniabanans korridor. Undantaget ändras så att det inte hänvisar till en specifik yta utan gäller generellt i hela naturreservatet. Med det anser Luleå kommun att Trafikverkets anspråk tillgodosetts och att reservatsbildningen inte på något sätt kan komma att hindra eller försvåra framtida järnvägsutbyggnad.*

Trafikverket påtalar vidare att reservatet ser ut att angränsa till väg E4 som i så fall bör analyseras och bedömas för eventuell påverkan. Trafikverket anser att hela vägområdet bör ligga utanför naturreservatet. Vägområdet innefattar viltstängslet och ytterligare 1 meter utanför. *Gränsen för naturreservatet i anslutning till E4:an ligger i sin helhet utanför vägområdet, med en marginal på som minst 15 meter. Gränslinjerna i dokumentets kartbilagor är på grund av deras skalnivå något grova i redovisningen, varför det inte tydligt framgår exakt var gränsen, med meternoggrannhet, går. I det digitala kartunderlaget är dock gränsen tydlig, vilket också blir den juridiskt gällande bestämmelsegränsen.*

Sammanfattningsvis har Trafikverkets samtliga synpunkter tillgodosetts.

Vattenfall eldistribution framför i sitt yttrande att naturreservatet berör deras elnätanläggning, en 132 kV luftledning som har framtida behov av underhåll, reinvesteringar och trädsäkring. Vattenfall yrkar att ledningarna i sin helhet utgår ur reservatet. Samtidigt framför man ett andrahandsyrkande som innebär att reservatsföreskrifterna inte får förhindra Vattenfall att utföra återkommande drift- och underhållsåtgärder som man är ålagda att utföra bl.a. enligt Elsäkerhetsverkets föreskrifter. Reservatföreskrifterna får inte utgöra hinder för ledningshavaren att utöva de rättigheter som gäller enligt gällande led-

ningsrätt eller servitutsavtal, bl.a. vad gäller återkommande underhållsarbeten som röjning av skogsgata. *Att lyfta ut ledningarna med ytan för dess ledningsgator ur reservatet skulle motverka en av de bakomliggande utgångspunkterna med reservatet, att ansluta direkt emot och därmed i praktiken utgöra en utvidgning av det befintliga naturreservatet Gammelstadsviken. En lucka mellan de två reservaten kommer att upplevas som ologisk av besökare i området och gränsdragningar med markeringar och skyltning blir onödigt komplicerad. Reservatsföreskrifterna är utformade för att medge drift och underhåll av kraftledningsgator. Kommunen väljer att följa Vattenfalls andrahandsyrkande. Föreskrifterna har förtydligats ytterligare på så sätt att undantaget för kraftledningar uttryckligen innefattar att alla de åtgärder som Vattenfall påtalat får utföras utan inskränkning.*

En privat fastighetsägare som angränsar emot reservatet har framfört synpunkter som går ut på att det inte lämnas någon marginal mot dennes fastighet och de olägenheter det kan medföra. *Efter förtydligande att reservatet de facto lämnar efterfrågade marginal lämnas synpunkten utan vidare åtgärd.*

Kommunens bedömning

Området utgör ett tätortsnära naturområde som är värdefullt såväl ur naturvårdssynpunkt som för rekreation. Reservatet omfattar skogar och andra naturtyper som hyser förutsättningar för en stor mångfald av växter och djur knutna till opåverkade miljöer. I området förekommer ett flertal rödlistade, fridlysta och andra ovanliga arter. Mot bakgrund av närheten till tätorten har området också stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur. Området fungerar också som en buffert och ett komplement till Gammelstadsvikens naturreservat med dess möjligheter till fågelskådning och andra naturupplevelser.

Skogsavverkning, dikning eller andra åtgärder som skadar mark eller vegetation på land eller i vatten, byggande av anläggningar eller andra exploateringar skulle innebära att områdets naturvärden och opåverkade och ostörda karaktär förstörs. Sådana åtgärder riskerar även att hindra eller avhålla allmänhetens tillgång till naturområdet. Med tanke på skogens historik och struktur har den goda förutsättningar att stärka naturvärdena ytterligare om den tillåts utvecklas genom naturliga processer och hänsynsfull skötsel. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett naturreservat aktualiserats.

Ett reservatsbildande av området ligger i linje med arbetet mot uppfyllandet av nationella och regionala miljökvalitetsmål. Naturreservatet bidrar till att målen *Levande skogar*, *Myllrande våtmarker* och *God bebyggd miljö* kan uppfyllas. Bland de globala Agenda 2030-målen berörs främst mål 15, *Ekosystem och Biologisk mångfald* samt mål 3 *God hälsa och välbefinnande*. Porsöbergets geografiska läge ger goda förutsättningar för att bidra till folkhälsan. Inom den nationella folkhälsopolitikens målområde 5, Boende och närmiljö, påtalas att grönska

och natur är viktiga resurser för hälsa som gynnar fysisk aktivitet, lek och friluftsliv. Tillgänglighet till bostadsnära natur kan ha särskilt stor betydelse för socioekonomiskt svagare grupper. Reservatsbildandet bidrar uppenbart till Sveriges samtliga tio friluftslivsmål.

Luleå kommun bedömer att en naturreservatsbildning är förenligt med kommunens översiktsplan. Där anges markanvändningen Natur med rekommendationen att området ska inrättas som nytt naturreservat. I den detaljplan som berör en del av området är användningen Natur med motiv som överensstämmer med reservatets syfte. Kommunen bedömer att bildandet av reservatet inte strider mot planbestämmelserna och att beslutet därmed är förenligt med 7 kap 8 § miljöbalken.

Reservatet ingår i ett område som är av betydelse för totalförsvaret som enligt 3 kap 9 § miljöbalken så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka dessa intressen. Luleå kommun bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt försvårar bedrivandet av dessa verksamheter. Området ligger också inom riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 4 kap § 2 och kommunen bedömer att reservatsbildningen inte heller påverkar det riksintresset i negativ riktning. Reservatet angränsar direkt emot men berör inte natura 2000-området Gammelstadsviken som är riksintresseområde enligt 3 kap 6 § miljöbalken. Reservatet berör marginellt korridoren för planerad järnväg, Norrbotniabanan, som utgör riksintresse enligt 3 kap 8 § miljöbalken. Reservatsbildningen innebär ingen risk att påtagligt försvåra anläggande eller nyttjande av anläggningarna i och med att reservatsföreskrifterna, genom ett undantag, är utformade så att reservatet inte ska hindra en framtida järnväg i området. Även befintlig järnväg, Stambanan, och väg E4 är riksintresse. Dessa ligger utanför naturreservatet och berörs inte av reservatsbildningen. Eventuella framtida utbyggnad av Stambanan omfattas av samma undantag från reservatsföreskrifterna som Norrbotniabanan. Luleå kommun bedömer därför att reservatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Luleå kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap 25 § miljöbalken att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts är nödvändiga för att bevara de höga natur- och rekreationsvärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte.

Beskrivning av området

Area:	ca 140 ha, varav land ca 133 ha
Naturtyper:	Skogsmark ca 123 ha, varav produktiv skog ca 118 ha Strandäng ca 9 ha

Kulturmark ca 1 ha
Vattenområde ca 7 ha

Reservatet är uppdelat på två delar, en på vardera sidan om Gammelstadsviken, där det västra området utgörs av en skyddad naturskog medan det östra är mer tillgängligt för människor. Huvuddelen av området, den östra, utgörs av berget vid namn Porsöberget och dess sluttningar ner mot Gammelstadsviken och Sellingssundet. Bergets högsta punkt ligger på ca 41 m ö h. Området är ganska kuperat med en platå runtom topparna, där landet sänker sig via sluttningar mot nordväst och söder, ner mot de angränsade sjöarnas nivå – Sellingssundet i norr och Gammelstadsviken utanför reservatet i väster. Särskilt nordsluttningen från bergets topp utmärker sig, där den faller i princip ner till Sellingssundets och havets nivå på bara ca 200 meter.

Jordarterna fördelar sig på ett typiskt sätt för ett berg under högsta kustlinjen vid Bottenvikskusten. Högst upp är det hårt svallat, med hällmarker eller endast ett tunt lager av blockiga jordarter. Längre ner längs sluttningarna och i huvuddelen av området finns den ursprungliga moränen kvar, även den svallad i olika grad – och längst ner har de urspolade finsedimenten ansamlats på några ställen. De sistnämnda finns inom reservat i lågområdet i norr närmast stranden mot Sellingssundet och Köpmanholmen, samt i ett mindre område längst i söder i reservatet. I mindre utsträckning hittas organogena jordarter, i ett par sänkor i berget med små fickor med torv där försumpningsmyrar utvecklats (Eliasmyran) samt i strandområdet mot Sellingssundet där finsedimenten är gyttjeblandade. I områden med svallsand uppe på berget kan man studera postglaciala strandvallar, vilka är särskilt framträdande i tallskogen på den höjd som ligger i reservatets sydöstra hörn. Längst upp i norr i reservatet ligger Stora Köpmanhällan som är en distinkt liten bergknalle som ansluter mot sundet in till Gammelstadsviken. Från den hällan och från den närliggande Lilla Köpmanhällan utanför reservatet (men inom Gammelstadsvikens naturreservat) sträcker sig två parallella tydliga moränryggar av drumlinkaraktär och berättar om isens rörelseriktning vid avsmältningen.

Den underliggande berggrunden delas i två distinkta delar. Den västra halvan upptas av gnejsig granodiorit och den östra av den sedimentära bergarten gråvacka. Mellan dessa sträcker sig ett smalt stråk med metavulkanit i nord-sydlig riktning.

Barrblandskog dominerar på bergets moränmarker. Skogen är relativt variationsrik där stora delar är uppkommen efter en avverkning på 1970-talet. Ställvis innehåller den mycket löv och på några ställen står kvarlämnade tallöverståndare. Skogens struktur idag ger goda förutsättningar att utveckla högre naturvärden genom naturliga processer och en försiktig skötsel. Äldre tall-

dominerade bestånd med god kontinuitet och med trädåldrar uppemot 200 år finns på ett par platser, bland annat på en höjd i anslutning till reservatets södra gräns. I friskare delar av det beståndet är graninslaget större med väl utvecklad naturlig struktur och ett tydligt inslag av död ved.

Området på och närmast runt Porsöbergets dubbeltopp intas av en gammal hällmarkstallskog som på sluttningarna övergår i friskare mark med gran och lövträd. Tallarna är inte åldersbestämda men flertalet av dem kan vara flerhundraåriga. På den norra toppen brann ett ca 5 ha stort område i augusti 2002 varvid stora mängder död tallved skapades. Där finns idag således en intressant brandsuccession som under många år framöver har förutsättningar att utgöra livsrum för brandgynnade organismer.

I den sydligaste utlöparen av reservatet är markförhållandena betydligt fuktigare. Gammelstadsvikens sumpskogsområden fortsätter här in i naturreservatet. Skogen är en varierad blandskog med stor trädslagsblandning och mycket död ved och i delarna närmast Gammelstadsviken utgör den en ren sumpskog med mycket höga naturvärden, bland annat knutna till död och döende lövved av flera olika trädslag. Allra längst i söder finns en igenvuxen odlingsmark som idag är en luckig lövskog med mycket död och döende lövved, främst av björk.

Sluttningarna från Porsöberget mot norr och nordost intas av lövrika blandskogar. Marken har skiftande historia. Till en del är det gammal inägomark på de lägre liggande finsedimenten och till en del äldre hyggen där lövet idag dominerar. Insprängda äldre bestånd och även övergången mot strandsumpskogen mot Sellingssundet bidrar till denna mångformiga del av reservatet. Stora delar innehåller gammal asp, men även blandat löv på finsedimenten som fram till 1950-talet var jordbruksmark.

Naturreservatets västra separata del, väster om Gammelstadsviken, är en naturskogsartad granskog med lövinslag.

Reservatets varierade historia ger en mångfald av skogs- och naturtyper. Trots den brukade karaktären i stora delar av området finns ett flertal rödlistade naturskogsarter som visar på kontinuitet i skogsskikt och struktur. Det är främst i de mer orörda delarna med naturskogskaraktär som de mest exklusiva arterna finner en tillflyktsort, men även i sent uppkomna lövsuccessioner och sumpskogsområden är artrikedomen stor. Bland annat finns tallticka och ullticka på flera ställen i äldre tall- och barrblandskogar. Småflikig brosklav finns i den norra delens lövområde. I sumpskogen i områdets södra del har hittats vågticka, koralltaggsvamp, sälgtagging och spinnfingersvamp – de sistnämnda alldeles på gränsen mot det exploaterade detaljplaneområdet så det är oklart om de finns kvar. Dock sträcker sig habitatet en bit in i reservatet

västerut varför det ändå finns en viss sannolikhet för att de lever kvar i området. Sumpskogen har dessutom alla förutsättningar för att vara ett eldorado för insikter och andra småkryp och därmed en gynnsam miljö för ett rikt fågelliv.

En rad rödlistade skogsfågelarter har observerats i området och även närheten till Gammelstadsviken gör sig påmind i fågelfaunan då ett flertal sjöfåglar regelbundet ses passera. De asprika sluttningarna i områdets norra del gynnar bland annat hackspettar, varav flera arter säkert kan hitta hit. Bland observerade skogsfåglar kan nämnas talltita, järpe, svartvit flugsnappare, spillkråka, tallbit och duvhök. Slaguggla noteras regelbundet.

Mot bakgrund av närheten till tätorten har området också stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur. Gammelstadsledens olika grenar med naturskyltning går genom reservatet och leder in mot det angränsande Gammelstadsvikens naturreservat med dess fågelliv och anläggningar i form av fågeltorn m.m. I reservatet finns även det sammanlagda områdets, med de två reservaten, huvudentré med bilparkering som ansluter till den tillgänglighetsanpassade vandringsleden mot fågeltornet. I övrigt finns i området ett flertal stigar och stråk som används av besökare och skogsflanörer. Den äldre tallskogen i söder med sin öppna och grovstammiga karaktär är särskilt besöksvänlig, liksom Porsöbergets topp med sina anslående knotiga hällmarkstallskog och möjligheter till vacker utsikt mot Gammelstadsviken och kyrkbyn i Gammelstad.

Hur man överklagar

Beslut om bildande av naturreservatet Porsöberget kan överklagas hos länsstyrelsen enligt bilaga 3.

Beslutets ikraftträdande

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, vilka gäller omedelbart.

Bilagor

1. Naturreservatets avgränsning
2. Översiktskarta
3. Hur man överklagar
4. Skötselplan

Bilaga 1

Naturreservatets avgränsning

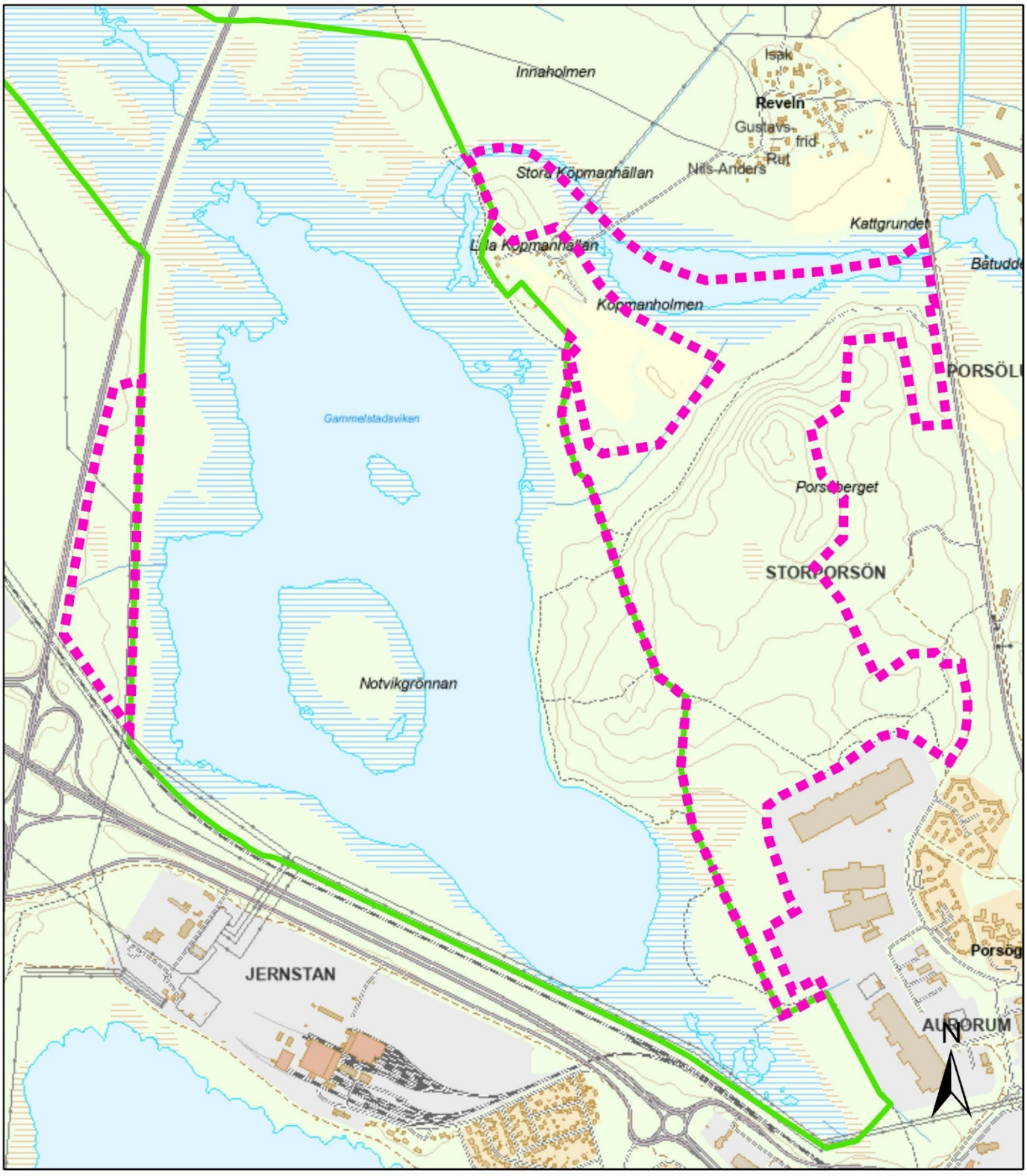

Bilaga 2

Översiktskarta

Bilaga 3

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen.

Tala om vilket beslut ni överklagar eller om det är en del av beslutet ni överklagar. Ange också varför ni anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring som ni vill ha.

Bifoga handlingar och annat som ni anser stöder er uppfattning,

Överklagandet skall lämnas in eller skickas till Luleå kommun. För att överklagandet skall kunna prövas måste handlingarna ha inkommit till kommunen senast **inom tre veckor** från den dag då ni fick del av beslutet.

Har ert överklagande kommit i rätt tid kommer handlingarna att skickas vidare till länsstyrelsen, om beslutsfattaren inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress, telefonnummer och e-postadress.

Överklagandet skickas till:

Luleå kommun
971 85 Luleå

eller via e-post:
lulea.kommun@lulea.se

Bilaga 4

Skötselplan för naturreservatet Porsöberget

1. Allmänt

Denna skötselplan anger riktlinjerna och målen för skötseln av naturreservatet Porsöberget. Vid planering och utförande av skötseln ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också följas.

2. Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett skogsområdes värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Skogsbiotoper, stränder, våtmarker och andra naturtyper ska få utvecklas naturligt, liksom de processer och strukturer som präglar dessa miljöer. Syftet är även att de delar som idag har lägre naturvärden ska utvecklas mot naturligt tillstånd. Området ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose behovet av naturupplevelser, friluftsliv och rekreation i ett tätortsnära naturområde.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.

- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklats som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.

- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.

- Äldre skog och andra skogsbiotoper med höga naturvärden, med därtill förknippade strukturer, substrat och arter bevaras och utvecklas.

- Naturvärden knutna till strandskog bevaras och utvecklas. Det innebär att sådana biotoper i huvudsak lämnas för fri utveckling, men begränsade åtgärder för att gynna värden knutna till lövträd och lövskog kan bli aktuella

- Naturliga störningar som till exempel översvämningar och stormfällningar tillåts ha ett naturligt förlopp. Bränder kan dock släckas vid behov.

- Påverkad skog utvecklas mot högre naturvärden genom att lämnas för fri utveckling eller genom riktad skötsel där så lämpligt.

- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda leder, grillplatser, utsiktsplatser och informationstavlor.

- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.

- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte.

- Området sköts genom fastställd skötselplan.

3. Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Porsöberget
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	140 ha (varav land 133 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Porsön 1:3 och Notviken 4:40, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

4. Beskrivning av området och dess värden

Naturtyper:	Skogsmark ca 123 ha, varav produktiv skog ca 118 ha Strandäng ca 9 ha

Kulturmark ca 1 ha
Vattenområde ca 7 ha

Reservatet är uppdelat på två delar, en på vardera sidan om Gammelstadsviken, där det västra området utgörs av en skyddad naturskog medan det östra är mer tillgängligt för människor. Huvuddelen av området, den östra, utgörs av berget vid namn Porsöberget och dess sluttningar ner mot Gammelstadsviken och Sellingssundet. Bergets högsta punkt ligger på ca 41 m ö h. Området är ganska kuperat med en platå runtom topparna, där landet sänker sig via sluttningar mot nordväst och söder, ner mot de angränsade sjöarnas nivå – Sellingssundet i norr och Gammelstadsviken utanför reservatet i väster. Särskilt nordsluttningen från bergets topp utmärker sig, där den faller i princip ner till Sellingssundets och havets nivå på bara ca 200 meter.

Jordarterna fördelar sig på ett typiskt sätt för ett berg under högsta kustlinjen vid Bottenvikskusten. Högst upp är det hårt svallat, med hällmarker eller endast ett tunt lager av blockiga jordarter. Längre ner längs sluttningarna och i huvuddelen av området finns den ursprungliga moränen kvar, även den svallad i olika grad – och längst ner har de urspolade finsedimenten ansamlats på några ställen. De sistnämnda finns inom reservat i lågområdet i norr närmast stranden mot Sellingssundet och Köpmanholmen, samt i ett mindre område längst i söder i reservatet. I mindre utsträckning hittas organogena jordarter, i ett par sänkor i berget med små fickor med torv där försumpningsmyrar utvecklats (Eliasmyran) samt i strandområdet mot Sellingssundet där finsedimenten är gyttjeblandade. I områden med svallsand uppe på berget kan man studera postglaciala strandvallar, vilka är särskilt framträdande i tallskogen på den höjd som ligger i reservatets sydöstra hörn. Längst upp i norr i reservatet ligger Stora Köpmanhällan som är en distinkt liten bergknalle som ansluter mot sundet in till Gammelstadsviken. Från den hällan och från den närliggande Lilla Köpmanhällan utanför reservatet (men inom Gammelstadsvikens naturreservat) sträcker sig två parallella tydliga moränryggar av drumlinkaraktär och berättar om isens rörelseriktning vid avsmältningen.

Den underliggande berggrunden delas i två distinkta delar. Den västra halvan upptas av gnejsig granodiorit och den östra av den sedimentära bergarten gråvacka. Mellan dessa sträcker sig ett smalt stråk med metavulkanit i nord-sydlig riktning.

Barrblandskog dominerar på bergets moränmarker. Skogen är relativt variationsrik där stora delar är uppkommen efter en avverkning på 1970-talet. Ställvis innehåller den mycket löv och på några ställen står kvarlämnade tallöverståndare. Skogens struktur idag ger goda förutsättningar att utveckla högre naturvärden genom naturliga processer och en försiktig skötsel. Äldre tall-

dominerade bestånd med god kontinuitet och med trädåldrar uppemot 200 år finns på ett par ställen, bland annat på en höjd i anslutning till reservatets södra gräns. I friskare delar av det beståndet är graninslaget större med väl utvecklad naturlig struktur och ett tydligt inslag av död ved.

Området på och närmast runt Porsöbergets dubbeltopp intas av en gammal hällmarkstallskog som på sluttningarna övergår i friskare mark med gran och lövträd. Tallarna är inte åldersbestämda men flertalet av dem kan vara flerhundraåriga. På den norra toppen brann ett ca 5 ha stort område i augusti 2002 varvid stora mängder död tallved skapades. Där finns idag således en intressant brandsuccession som under många år framöver har förutsättningar att utgöra livsrum för brandgynnade organismer.

I den sydligaste utlöparen av reservatet är markförhållandena betydligt fuktigare. Gammelstadsvikens sumpskogsområden fortsätter här in i naturreservatet. Skogen är en varierad blandskog med stor trädslagsblandning och mycket död ved och i delarna närmast Gammelstadsviken utgör den en ren sumpskog med mycket höga naturvärden, bland annat knutna till död och döende lövved av flera olika trädslag. Allra längst i söder finns en igenvuxen odlingsmark som idag är en luckig lövskog med mycket död och döende lövved, främst av björk.

Sluttningarna från Porsöberget mot norr och nordost intas av lövrika blandskogar. Marken har skiftande historia. Till en del är det gammal inägomark på de lägre liggande finsedimenten och till en del äldre hyggen där lövet idag dominerar. Insprängda äldre bestånd och även övergången mot strandsumpskogen mot Sellingssundet bidrar till denna mångformiga del av reservatet. Stora delar innehåller gammal asp, men även blandat löv på finsedimenten som fram till 1950-talet var jordbruksmark.

Naturreservatets västra separata del, väster om Gammelstadsviken, är en naturskogsartad granskog med lövinslag.

Reservatets varierade historia ger en mångfald av skogs- och naturtyper. Trots den brukade karaktären i stora delar av området finns ett flertal rödlistade naturskogsarter som visar på kontinuitet i skogsskikt och struktur. Det är främst i de mer orörda delarna med naturskogskaraktär som de mest exklusiva arterna finner en tillflyktsort, men även i sent uppkomna lövsuccessioner och sumpskogsområden är artrikedomen stor. Bland annat finns tallticka och ullticka på flera ställen i äldre tall- och barrblandskogar. Småflikig brosklav finns i den norra delens lövområde. I sumpskogen i områdets södra del har hittats vågticka, koralltaggsvamp, sälgtagging och spinnfingersvamp – de sistnämnda alldeles på gränsen mot det exploaterade detaljplaneområdet så det är oklart om de finns kvar. Dock sträcker sig habitatet en bit in i reservatet

västerut varför det ändå finns en viss sannolikhet för att de lever kvar i området. Sumpskogen har dessutom alla förutsättningar för att vara ett eldorado för insikter och andra småkryp och därmed en gynnsam miljö för ett rikt fågelliv.

En lång rad rödlistade skogsfågelarter har observerats i området och även närheten till Gammelstadsviken gör sig påmind i fågelfaunan då ett flertal sjöfåglar regelbundet ses passera. De asprika sluttningarna i områdets norra del gynnar bland annat hackspettar, där flera arter säkert kan hitta hit. Bland observerade skogsfåglar kan nämnas talltita, järpe, svartvit flugsnappare, spillkråka, tallbit och duvhök. Slaguggla noteras regelbundet.

Mot bakgrund av närheten till tätorten har området också stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur. Gammelstadsledens olika grenar med naturskyltning går genom reservatet och leder in mot det angränsande Gammelstadsvikens naturreservat med dess fågelliv och anläggningar i form av fågeltorn m.m. I reservatet finns även det sammanlagda områdets, med de två reservaten, huvudentré med bilparkering som ansluter till den tillgänglighetsanpassade vandringsleden mot fågeltornet. I övrigt finns i området ett flertal stigar och stråk som används av besökare och skogsflanörer. Den äldre tallskogen i söder med sin öppna och grovstammiga karaktär är särskilt besöksvänlig, liksom Porsöbergets topp med sina anslående knotiga hällmarkstallskog och möjligheter till vacker utsikt mot Gammelstadsviken och kyrkbyn i Gammelstad.

5. Generella mål och åtgärder

5.1. Naturvärden

Skötselmål

Det övergripande målet för skötseln är att bibehålla och höja de natur- och rekreationsvärden som är förknippade med en lövrik barrnaturskog, hällmarksskogar, fritt utvecklade strandsuccessioner och andra naturtyper.

Då områdets skogar har varierad struktur beroende på brukningshistorik och nyttjande är förutsättningarna att nå målet skiftande i olika delar. Stora delar av området är bevuxet med skog som uppkommit efter avverkningar på 1970-talet och på gammal inägomark, men äldre bestånd finns också insprängda i skogen. Historiken ger förutsättningar för ett stort inslag av lövträd, vilket utgör en av de viktigaste potentialerna för att utveckla naturvärden i reservatet. Om skogen helt lämnas till fri utveckling kan man förutse att naturliga processer kommer att innebära att allteftersom skogen växer till kommer gran ta över allt mer och lövskogsfasen så småningom att klinga av.

Det generella förhållningssättet är att skogen i reservatet ska lämnas för fri utveckling för att på så sätt ge möjlighet att utveckla strukturer som kännetecknar naturskogar; såsom höga maxåldrar, en större åldersspridning, en ökande andel död ved och där naturliga processer och störningar ska tillåtas ha ett naturligt förlopp. För att förlänga och vidmakthålla lövträdens närvaro och de naturvärden som är förknippade med dem ska dock delområden med gynnsamma förutsättningar för detta vara föremål för riktade skötselinsatser. Även andra befintliga naturvärden främjas med skötselåtgärder – till exempel frihuggning av naturvärdesträd av olika slag.

Skötselåtgärder
Grundprincipen är att naturen inom reservatet ska lämnas för fri utveckling där inte annat sägs i nedan beskrivna delområden.

Avverkning av träd och annan skötsel kan komma ifråga inom delområden där detta bedöms vara gynnsamt för naturvärdet och bidra till uppfyllande av syftet för reservatet.

I första hand ska allt borttagande av träd ske genom avdödning av de stående stammarna genom ringbarkning eller bläckning. I vissa fall kan avverkning vara aktuellt om det bedöms mer lämpligt. De avverkade träden ska lämnas såsom blivande lågor i skogen. I undantagsfall kan större uttag av träd bli aktuellt varvid uttransport kan komma ifråga. Detta ska i så fall ske med skonsamma metoder, med häst eller fyrhjuling, om de inte kan nås med skogsmaskin från befintliga vägar.

All avverkning och annan avdödning av träd ska göras utifrån bedömning att det bidrar till målet med skötseln, för att säkerställa syftet med reservatet.

Röjningrester lämnas i skogen.

5.2. Värden för friluftsliv och rekreation

Skötselmål
Det övergripande målet för skötseln är att ge goda förutsättningar för friluftslivsaktiviteter och naturupplevelser i orörd natur.

Skötselåtgärder
Skogen sköts huvudsakligen med sikte mot naturvårdsmålen ovan, vilket också ger förutsättningar för upplevelsevärden för människor. Vandringsleder röjs vid behov. Träd som fallit över dessa stråk tas bort, men med hänsyn till naturvårdsmålen ska dessa läggas åt sidan där de lämnas kvar i skogen. Befintliga anläggningar och vägar underhålls vid behov.

5.3. Kulturmiljövärden

Skötselmål
I den mån kulturhistoriska lämningar identifieras ska de skötas så att de bevaras och synliggörs.

Skötselåtgärder
Bedömningar görs i det enskilda fallet för vilken skötsel som är lämplig för att hitta balansen mellan de olika skötselmålen.

5.4. Anläggningar och information

Skötselmål
Målet med skötseln är att ge information till besökarna som belyser områdets värden och sevärdheter samt vilka föreskrifter som gäller i reservatet. Området ska vara inbjudande och tillgängligt och de anläggningar som finns ska hållas i gott skick.

Reservatets gränser ska vara tydligt markerade enligt nationell standard.

Anläggningarna är markerade på kartan i bilaga 3.

Skötselåtgärder
Minst två informationstavlor sätts upp vid lämpliga entréer till reservatet. På tavlorna ska anges områdets värden, varför det är skyddat, vilka föreskrifter som gäller, vem som är förvaltare samt en karta med områdets gränser, stigar och andra anordningar för besökare. Informationstavlor, andra anläggningar och gränsmarkeringar ska ägnas regelbunden tillsyn och underhållas vid behov.

6. Mål och skötsel för delområden

Indelningen av delområden hänvisar till kartan i bilaga 2.

1.
Beskrivning
Vattenområde med anslutande våtmarker längs stränderna.

Mål
Fritt utvecklad våtmarksmiljö.

Skötsel
Fri utveckling.

2.

Beskrivning

Stora Köpmanhällan med anslutande strandskog.
På hällan växer en äldre barrblandskog med visst lövinslag som ner mot vattnet övergår i en lövrik strandskog.

Mål

Fritt utvecklad skog. I takt med att skogen åldras stiger naturvärdet, bland annat genom att andelen grova träd och död ved ökar.

Skötsel

Fri utveckling.

3.

Beskrivning

Gata för markförlagd ledning.

Mål

Inget specifikt naturvårdsmål.

Skötsel

Ingen skötsel. Området kan röjas vid behov för ledningens funktion.

4.

Beskrivning

Lövrik granskog med aspkloner

Mål

Äldre skog med bra trädslagsblandning, där andelen löv ska bibehållas eller ökas. På sikt ska även den döda veden öka.

Skötsel

I huvudsak fri utveckling, förutom att vart 10:e år röja smågran i de tätare lövområdena vid behov. Äldre asp kan frihuggas efter bedömning att det skulle vara gynnsamt för naturvärdet.

5.

Beskrivning

Äldre granskog med inslag av gammal asp.

Mål

Äldre skog med bra trädslagsblandning, där andelen löv ska bibehållas eller ökas. På sikt ska även den döda veden öka.

Skötsel
Initialt friställs gamla aspar genom att konkurrerande träd avverkas eller ringbarkas. Även smågran röjs i anslutning till lövträden. Efter tio år utvärderas skötseln.

6.
Beskrivning
Porsöbergets topp.
Gammal hällmarkstallskog med övergång mot friskare mark med gran och lövträd. Ett anslutande kärr ingår i området. Skogen på den norra toppen brann i augusti 2002 varvid stora mängder död tallved skapades.

Mål
Fritt utvecklad hällmarkstallskog och andra skogstyper. I takt med att skogen åldras ökar naturvärdet, bland annat genom att andelen grova träd och död ved ökar.

Skötsel
Fri utveckling.

Den norra toppen är ett lämpligt läge för att anlägga en utsiktsplats mot Gammelstadsviken.

7.
Beskrivning
Lövskog uppkommen på f.d. inägomark och gammalt hygge från 1970-talet.

Mål
Lövdominerad skog med minst 80 % lövträd.

Skötsel
I huvudsak fri utveckling, förutom att vart 10:e år röja smågran vid behov. Större gran kan tas ut eller ringbarkas för att uppnå målet med skötseln. Vald metod görs efter bedömning av vad som är mest gynnsamt för naturvärdet.

8.
Beskrivning
Gammal blandskog med aspkloner.

Mål
Äldre skog med bra trädslagsblandning, där andelen löv ska bibehållas. På sikt ska även den döda veden öka.

Skötsel

Fri utveckling. Efter tio år utvärderas skötseln för att se om insatser behövs för att gynna lövträd.

9.

Beskrivning

Ung luckig skog uppkommen efter avverkning på 1970-talet. Heterogen struktur som ger förutsättningar för en mångformsrik skog på sikt. Ställvis innehåller skogen mycket lövträd. Även små myrar ingår och på några ställen står kvarlämnade tallöverståndare.

Mål

Fritt utvecklad blandskog med stort lövinslag och kontinuerligt ökande andel gamla träd, död ved och andra strukturer av betydelse för biologisk mångfald.

Skötsel

Huvudsakligen fri utveckling. Smågran kan röjas i tätare lövområden vart 10:e år vid behov. Ringbarkning och andra naturvärdeshöjande åtgärder kan komma ifråga på sikt. Efter tjugo år utvärderas skötseln.

10.

Beskrivning

Gammal talldominerad skog. I viss mån skiktad och luckig med olikåldrig gran och lite löv.

Mål

Fritt utvecklad barrblandskog med kontinuerligt ökande andel gamla träd, död ved och andra strukturer av betydelse för biologisk mångfald.

Skötsel

Fri utveckling.

11.

Beskrivning

Äldre barrblandskog med naturskogskaraktär och skoglig kontinuitet. I de norra delarna, är skogen mångformig, flerskiktad och olikåldrig, med relativt stort inslag av död ved och med trädåldrar som ger ett förhöjt naturvärde. Fuktighet och strukturer ger förutsättningar för artrikedom bland flertalet organismgrupper. Mot söder övergår skogen i mer genomsiktlig gammal talldominerad skog med åldrar uppåt 200 år.

Mål

Fritt utvecklad barrblandad naturskog med kontinuerligt ökande andel gamla träd, död ved och andra strukturer av betydelse för biologisk mångfald.

Skötsel
Fri utveckling.

12.
Beskrivning
Fuktig varierad blandskog med stor trädslagsblandning och mycket död ved. Mot väster övergår skogen i ren lövsumpskog. Totalt sett en våtmarksmiljö med mycket höga naturvärden.

Mål
Fritt utvecklad fuktig skog och sumpskog med kontinuerligt ökande andel gamla träd, död ved och andra strukturer av betydelse för biologisk mångfald.

Skötsel
Fri utveckling.

13.

Beskrivning
Äldre blandskog på frisk mark

Mål
Fritt utvecklad blandskog med kontinuerligt ökande andel gamla träd, död ved och andra strukturer av betydelse för biologisk mångfald.

Skötsel
Fri utveckling. Efter utvärdering kan åtgärder för att gynna lövkontinuitet och andra naturvärden utföras.

14.
Beskrivning
Lövdominerad skogsmiljö på f.d. odlingsmark. Ännu finns några kvarstående luckor i den södra delen. Mycket död och döende lövved förekommer.

Mål
Fritt utvecklad lövskog med kontinuerlig produktion av död ved.

Skötsel
Huvudsakligen fri utveckling. Smågranar röjs vart 10:e år vid behov. Ringbarkning av större gran kan göras efter bedömning att det gynnar målet med skötseln.

15.
Beskrivning

Naturskogsartad granskog med lövinslag.

Mål
Fritt utvecklad skog med kontinuerligt ökande andel gamla träd, död ved och andra strukturer av betydelse för biologisk mångfald.

Skötsel
Fri utveckling.

7. Uppföljning av mål och skötselåtgärder

En uppföljning av skötselmål och skötselåtgärder med utgångspunkt från reservatets syfte ska ske vart tionde år. Planens ingående mål och utfallet av genomförda åtgärder ska då ses över. Om uppföljningen visar att det är nödvändigt med avseende på reservatets syfte ska berörda skötselmål och åtgärder ändras så de blir ändamålsenliga.

8. Källhänvisning

Artportalen. Uttag 2025-03-14
Enetjärn Natur AB. 2011: *Naturvärdesinventering inför detaljplan, Porsön-Gammelstadsviken.*
Enetjärn Natur AB. 2011: *Fågelinventering Porsön-Gammelstadsviken.*
Luleå kommun. 2000: *Naturvårdsplan Luleå.*
Luleå kommun. 2013: *Detaljplan för del av Storporsön, PL402.*
Luleå kommun. 2018: *Detaljplan för del av Porsön, PL456.*
Luleå kommun. 2020: *Grönplan Luleå.*
Spansk, Ö. 2013: *Lövskogsbiotoper på Hertsölandet med omnejd.* Luleå kommun.
Spansk, Ö. 2013: *Översikt över naturvärden Storporsön, pm 2013-01-09.*
Fotodokumentation, fältbesök av länsstyrelsen och Luleå kommun 2013-05-23

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta med skötselområden
3. Karta med anläggningar och information

Bilaga 1

Översiktskarta

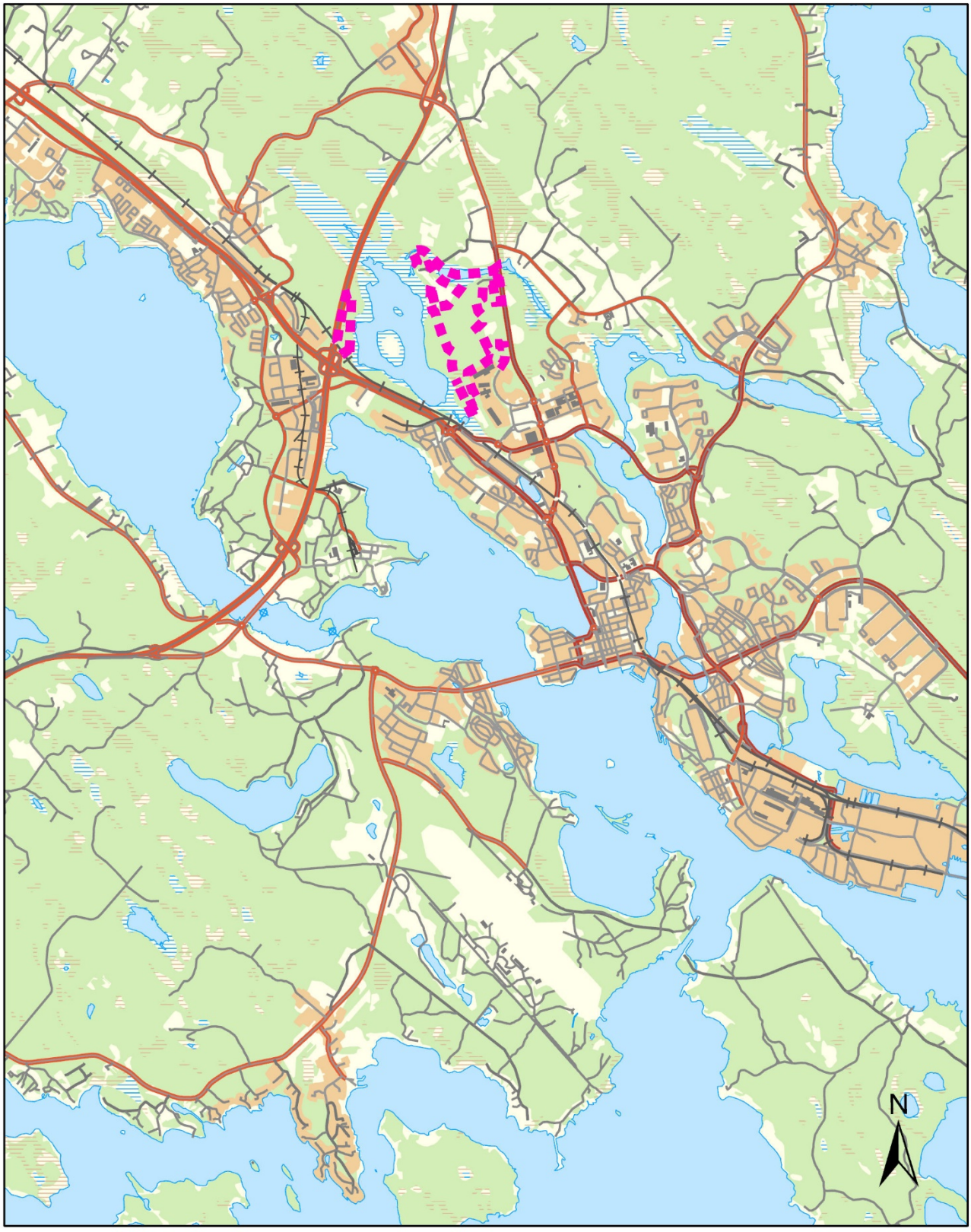

Bilaga 2

Skötselområden

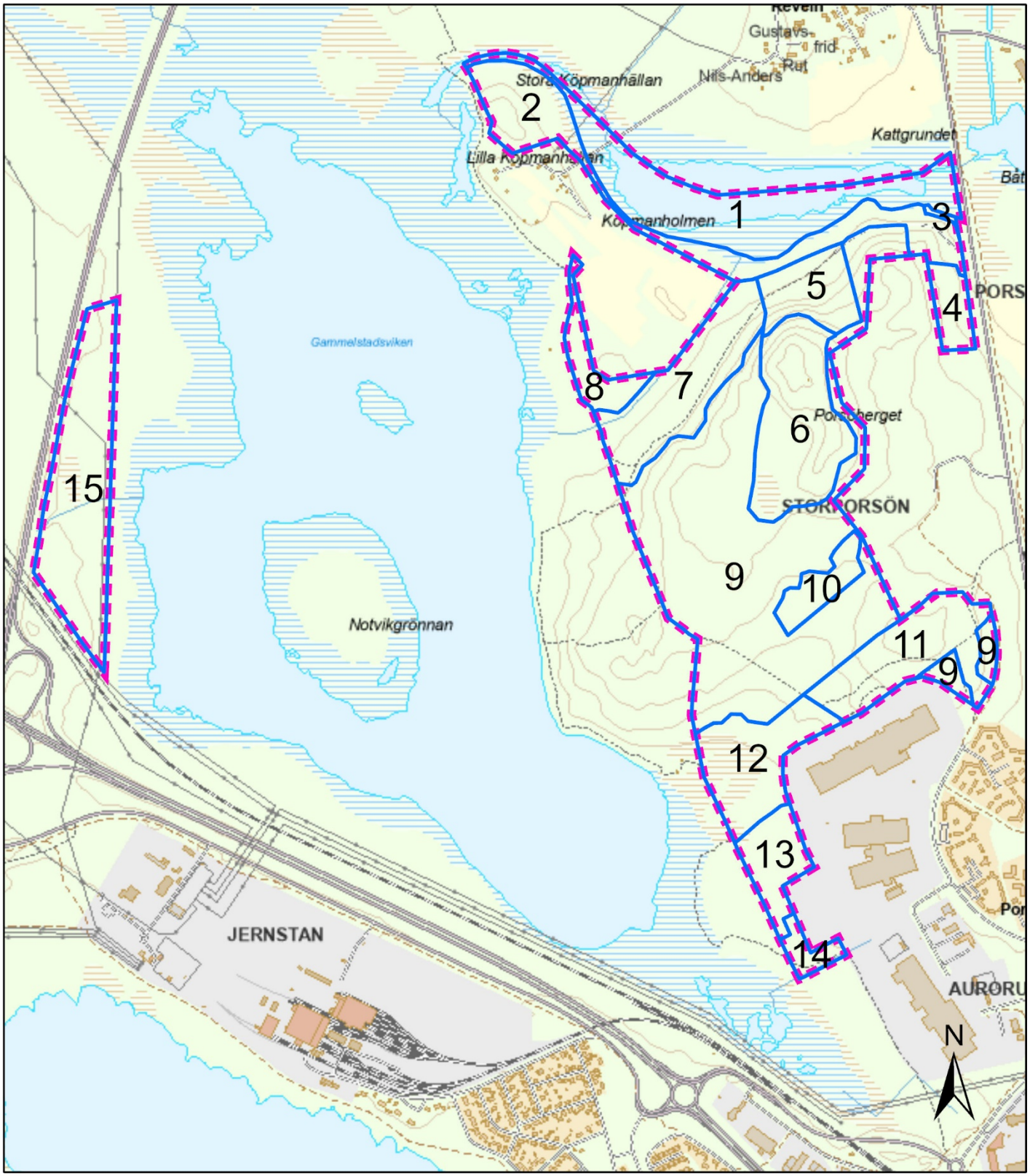

Skötselområden

Gräns för naturreservatet Porsöberget

0 0,25 0,5 1 Kilometer

Bilaga 3

Anläggningar och information

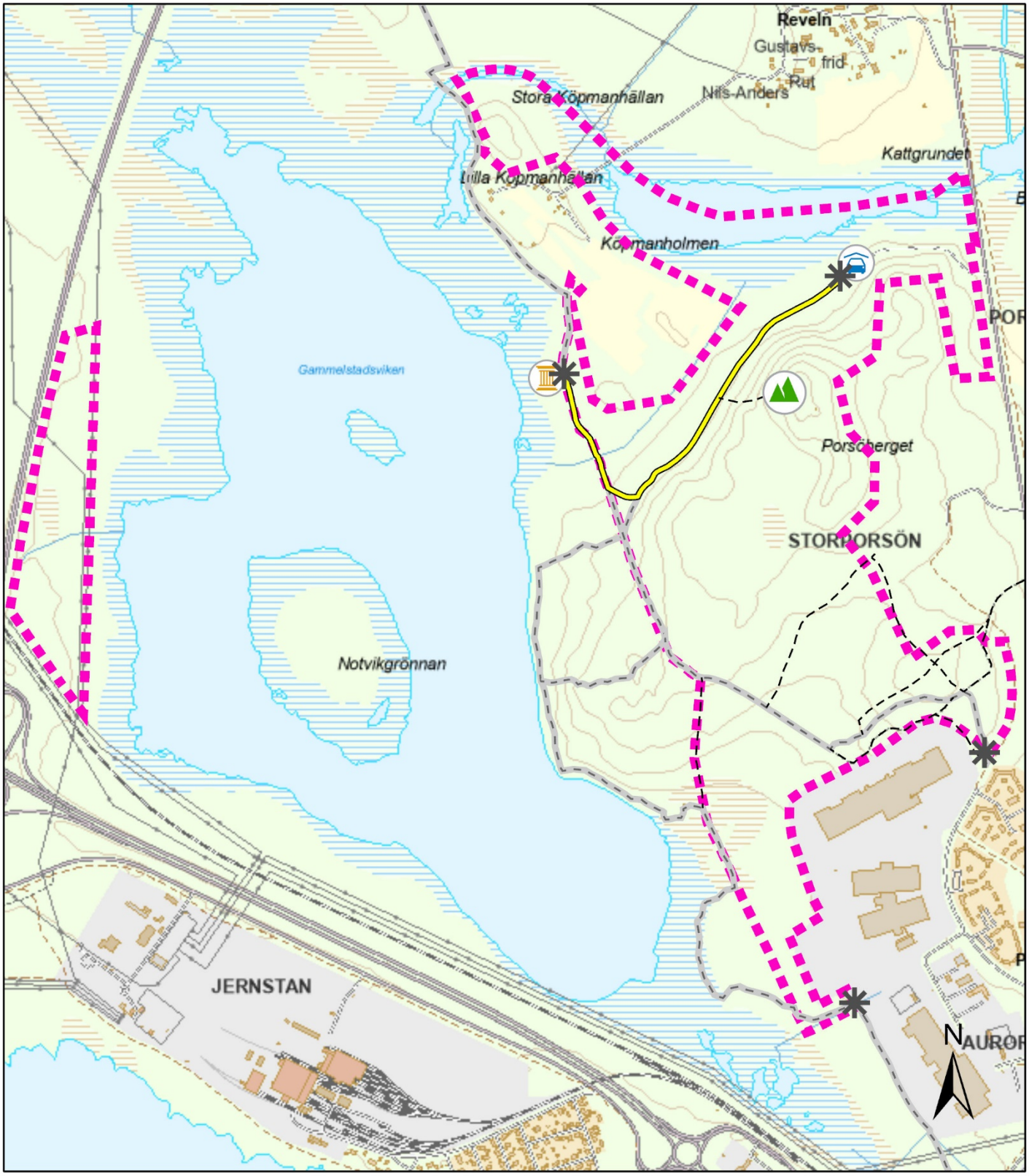

Gräns för naturreservatet Porsöberget
Vandringsleder
Stigar
Tillgänglighetsanpassad vandringsled
Fågeltorn
Möjlig plats för informationstavla
Utsiktsplats
Parkering

0 0,25 0,5 1 Kilometer

§ 189

Bildande av naturreservatet Porsöberget

Ärendenr 2025/1104-3.3.4.4

Kommunfullmäktiges beslut

Kommunfullmäktige beslutar att återremittera ärendet med motiveringen att de ekonomiska underlagen kompletteras så att de totala driftkostnaderna för naturreservatet framgår.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen har 2024-03-11 § 84 beslutat att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis, där Porsöberget ingår i den första gruppen med målsättningen om ett inrättande under 2025.

Kommunstyrelsen har 2024-12-02 § 312 beslutat om inriktningen för naturreservatet och gav i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att fullfölja den formella processen för reservatsbildning.

Utifrån beslutad inriktning och föreslagen avgränsning av området har kommunstyrelseförvaltningen i samråd med berörda förvaltningar tagit fram ett förslag till bildande av naturreservatet. Förslaget uppfyller miljöbalkens krav på innehåll för ett reservatsbildningsbeslut och följer rådande norm för hur sådana beslut bör utformas. Förslaget innehåller således syftena med reservatet, redovisning av skälen för beslutet, vilka föreskrifter som ska gälla i reservatet samt en skötselplan för området. Skötselplanen bifogas dokumentet.

Förslaget har, förutom till obligatoriska externa myndigheter, även remitterats till intresseföreningar och berörda sakägare. Eftersom kommunen är den enda markägaren är sakägarkretsen begränsad till ett fåtal, t ex ledningsrättsinnehavare.

Inkomna synpunkter har medfört några mindre justeringar i beskrivningar och föreskrifter, vilket framgår i förslagets ärenderedogörelse, men inget som påverkar den av kommunstyrelsen beslutade inriktningen för reservatet.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2025-09-22 § 60 föreslagit kommunfullmäktige besluta med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet

Porsöberget med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara Naturreservatet Porsöberget. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 4 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., samt att de i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet. Vid ärendets behandling reserverade sig Sana Suljanovic (M) och Samuel Ek (KD) mot beslutet.

Kommunstyrelsen har 2025-10-06 § 226 föreslagit kommunfullmäktige besluta med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Porsöberget med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara Naturreservatet Porsöberget. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 4 till beskrivningen) i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., samt att de i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet. Vid ärendets behandling reserverade sig Samuel Ek (KD), Thomas Söderström (L), Dexter Krokstedt (SD), Arne Nykänen (C), Sana Suljanovic (M) och Matti Björk (M) mot beslutet. Samuel Ek (KD), Thomas Söderström (L), Dexter Krokstedt (SD), Arne Nykänen (C), Sana Suljanovic (M) och Matti Björk (M) reserverar sig mot beslutet.

Sammanträdet
Arne Nykänen (C), Matti Björk (M), Samuel Ek (KD), Thomas Söderström (L), Fredrik Wiberg (M), Bo Larsson (-) och Inger Oja (M) föreslår att återremittera ärendet med motiveringen att de ekonomiska underlagen kompletteras så att de totala driftkostnaderna för naturreservatet framgår.

Evelina Rydeker (MP), Jonas Brännberg (SAV) och Carina Sammeli (S) föreslår bifalla kommunstyrelsens förslag.

Dexter Krokstedt (SD) föreslår avslå kommunstyrelsens förslag.

Beslutsgång
Ordföranden ställer Arne Nykänens med fleras förslag om återremiss under proposition och finner att kommunfullmäktige avslår förslaget.

Votering begärs och genomförs där en ja-röst innebär bifall till att ärendet ska avgöras idag och en nej-röst innebär bifall till att ärendet ska avgöras senare.

Efter rösträkning redovisar ordföranden att 60 röster har avlagts varav 39 ja-röster och 21 nej-röster. Omröstningen resulterar i att kommunfullmäktige bifaller Arne Nykänens med fleras förslag om minoritetsåterremiss då det sker på begäran av minst en tredjedel av de närvarande ledamöterna.

Dialog

Dialog har skett med kommunstyrelseförvaltningens detaljplan- och mark- och exploateringskontor, infrastruktur- och serviceförvaltningen sektioner för landskap/trafik och park/natur, avdelning miljö och bygg samt med kultur- och fritidsförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Beskrivning av naturreservatet Porsöberget i Luleå, KLF Hid: 2025.9948
- Kommunstyrelsens beslut 2024-12-02 § 312 Inriktning för bildandet av naturreservatet Porsöberget, KLF Hid: 2024.11708
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande bildande av naturreservatet Porsöberget, KLF Hid: 2025.9947
- Presentation - Bildande av naturreservat Porsöberget, KLF Hid: 2025.10059
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2025-09-22 § 60, KLF Hid: 2025.10138
- Kommunstyrelsens beslut 2025-10-06 § 226, KLF Hid: 2025.10613

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret

Ekonomiska konsekvenser av bildandet av naturreservatet Porsöberget

Bakgrund

Bildandet av naturreservatet Porsöberget innebär att skötselinriktningen på skogen ändras för att fylla syftet med reservatet. Skötseln kommer mer än hittills att fokuseras på att bevara och utveckla värden för biologisk mångfald och rekreation.

Skogen ligger tätortsnära och i anslutning till Gammelstadsvikens natura 2000-område, vilket redan idag styr hur den sköts och brukas. Det innebär bland annat att virkesuttaget är begränsat för att inte påverka rekreations- och naturvärden negativt. Utöver det finns befintliga kostnader för aktiv naturvårdsskötsel i bestånd som är avsatta för detta ändamål.

Skogsstrukturen inom reservatsområdet är tudelad. Skogen utgörs delvis av unga bestånd, uppkomna efter avverkningar som gjordes på 1970-talet. Det är i dessa områden som dagens aktiva skogsbruk sker. Resterande delar, de bestånd som sparades från avverkning, har idag utvecklat höga naturvärden och är inte föremål för skogsbruk.

Mot den bakgrunden kan vi se framför oss en flera decennier lång fas där skogsbruket endast skulle bestå av skötsel av dessa unga bestånd. Det handlar i praktiken om gallringar, vilket inte ger något betydande ekonomiskt utfall.

Storleksmässigt kommer skötseln som blir följden av reservatsbildningen att ligga på ungefär samma nivå som om den hade fortsatt bedrivas på nuvarande sätt. Skillnaden är bara att inriktningen på skötseln ändras.

Kostnadsöversikt

Ekonomiskt utfall av ändrad skogsskötsel
De två skogsbruks/skötselinriktningarna jämförs med varandra nedan.

<u>1. Skötsel enligt nuläge.</u>
Fortsatt skogsbruk och skötsel enligt nu gällande inriktning ger ett årligt överskott på ca **10 000 kr**.

Virkesuttaget erhålls genom gallringarna och görs punktvis, enstaka år, men kalkylen redovisar ett genomsnitt utslaget över en 25-årsperiod.

Överskottet är ett nettoutfall, vilket innehåller virkesintäkterna, minus kostnaderna för åtgärderna (gallring) och nuvarande naturvårdande skötsel. Utfallet blir detsamma oavsett om man utgår ifrån den fram till nu gällande skogspolicyn eller den nya (”hyggesfritt”), eftersom det är gallringar och inte slutavverkningar det är fråga om.

2. Skötsel med naturreservatet**.**
Skötseln av skogen när området blivit naturreservat uppskattas kosta ca **5 000 kr/år** i genomsnitt under samma 25-årsperiod.

Här görs inget aktivt virkesuttag, utan det handlar om rena kostnader för skötsel av skogen. Skötseln sker löpande, fördelat över åren framgent där insatser kommer att ske med olika intensitet olika år för att optimera mot reservatets syfte.

Skillnaden mellan ovanstående alternativ visar alltså en genomsnittlig merkostnad på ca **15 000 kr/år** när området sköts som naturreservat istället för dagens skogsbruk (10 000 kr i vinst ersätts med en kostnad på 5 000 kr).

Observera att detta är en teoretisk uppskattning som inte tar hänsyn till osäkerhetsfaktorer, och den bör därför inte tolkas som mer än att intäkter och kostnader balanseras på låga nivåer, där utfallet för alternativen ungefär är likvärdiga. Båda ligger nära ett nettoutfall på 0 kr. Skötsel enligt reservatets inriktning (alternativ 2) kan till exempel innebära ett fortsatt begränsat uttag av gagnvirke, men då som en indirekt följd av reservatets skötselåtgärder och inte som en del i ett produktionsinriktat skogsbruk.

Kalkylen grundar sig på bästa tillgängliga underlagsmaterial, bland annat från skogsbruksplanens beståndsdata, och är gjord i samråd med kommunens skogsförvaltare.

Övriga kostnader
Utöver ovanstående ser vi inte att reservatsbildningen kommer att medföra några ytterligare ekonomiska konsekvenser för kommunen, annat än en mindre engångskostnad för målad gränsmarkering och ett par skyltar, samt underhåll av dessa. Skyltarnas kostnad på några tusenlappar hanteras i infrastruktur- och servicenämndens ordinarie budgetprocess.

Det finns inga tillkommande krav i lagstiftning eller från andra myndigheter om åtgärder eller arbetsinsatser som skulle vara kostnadsdrivande. Kommunens administrativa förvaltning av marken ökar inte. Praktisk övervakning av områdena fortgår inom gängse markförvaltning. Kommunens miljö- och byggnadsnämnd är tillsynsmyndighet över naturreservaten. Förutsebar tillsyn är eventuella punktinsatser i form av dispensärenden eller vid klagomål om

brott mot reservatsföreskrifterna. Detta är en del i nämndens ordinarie myndighetsarbete som är självfinansierat genom tillsynsavgifter.

Slutsats
Reservatsbildningen kan innebära marginella merkostnader, men bedömningen rymmer osäkerhetsfaktorer som gör att det inte går att säga mer än att nettoutfallet för de båda alternativen ungefär är likvärdiga.

I kalkylen ingår inte bedömningar av långsiktiga ekonomiska värden i form av förbättrad folkhälsa, bevarade ekosystemtjänster, attraktivitet för bostadsorten Luleå och varumärkesgynnande signaler till omvärlden.

Örjan Spansk
Kommunekolog

§ 79

Bildande av naturreservatet Mjölkuddsberget

Ärendenr 2025/1103-3.3.4.4

Samhällsbyggnadsutskottets förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Mjölkuddsberget med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara *Naturreservatet Mjölkuddsberget*.
2. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 5 till beskrivningen) att i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.
3. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.

Reservationer

Sana Suljanovic (M) och Samuel Ek (KD) reserverar sig mot beslutet.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis, där Mjölkuddsberget ingår i den första gruppen med målsättningen om ett inrättande under 2025.

Kommunstyrelsen beslutade 2024-12-02 § 311 om inriktningen för naturreservatet och gav i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att fullfölja den formella processen för reservatsbildning.

Utifrån beslutad inriktning och föreslagen avgränsning av området har kommunstyrelseförvaltningen i samråd med berörda förvaltningar tagit fram ett förslag till bildande av naturreservatet. Förslaget uppfyller miljöbalkens krav på innehåll för ett reservatsbildningsbeslut och följer rådande norm för hur sådana beslut bör utformas. Förslaget innehåller således syftena med reserva-

tet, redovisning av skälen för beslutet, vilka föreskrifter som ska gälla i reservatet samt en skötselplan för området. Skötselplanen bifogas dokumentet.

Förslaget har, förutom till obligatoriska externa myndigheter, även remitterats till intresseföreningar och berörda sakägare. Eftersom kommunen är den enda markägaren är sakägarkretsen begränsad till ett fåtal, t ex ledningsrättsinnehavare.

Inkomna synpunkter har medfört några mindre justeringar i beskrivningar och skötselplan, vilket framgår i förslagets ärenderedogörelse, men inget som påverkar den av kommunstyrelsen beslutade inriktningen för reservatet.

Kommunfullmäktige beslutade 2025-09-22 § 164 att återremittera ärendet med motiveringen: Vi yrkar på återremiss för utredning av reservatsbildningens påverkan på intilliggande fastigheter och för att vid behov ge förslag på alternativt skydd av naturvärden som inte begränsar verksamheter på intilliggande fastigheter.

Den i återremissen efterfrågade utredningen redovisas i PM Konsekvenser för angränsande fastigheter vid beslut om bildande av naturreservatet Mjölkuddsberget.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Mjölkuddsberget med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara Naturreservatet Mjölkuddsberget, och att fastställa bifogad skötselplan (bilaga 5 till beskrivningen) att i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m, samt att de i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet.

Sammanträdet

Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Sana Suljanovic (M) och Samuel Ek (KD) föreslår avslå förslaget.

Ulrika Lundberg (V) föreslår bifalla kommunstyrelseförvaltningens förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag och Sana Suljanovic med fleras avslagsförslag mot varandra och finner att samhällsbyggnadsutskottet bifaller kommunstyrelseförvaltningens förslag.

Dialog

Dialog har skett med kommunstyrelseförvaltningens detaljplan- och mark- och exploateringskontor, infrastruktur- och serviceförvaltningens sektioner för landskap/trafik och park/natur, avdelning miljö och bygg samt med kultur- och fritidsförvaltningen

Beslutsunderlag

- Beskrivning av naturreservatet Mjölkuddsberget i Luleå kommun, KLF Hid: 2025.8701
- Kommunfullmäktiges beslut 2025-09-22 § 164, KLF Hid: 2025.10443
- Konsekvenser för angränsande fastigheter vid beslut om bildande av naturreservatet Mjölkuddsberget, KLF Hid: 2025.11611
- Ekonomiska konsekvenser av bildandet av naturreservatet Mjölkuddsberget, KLF Hid: 2025.11612
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande bildande av naturreservatet Mjölkuddsberget, KLF Hid: 2025.11610

Beskrivning av naturreservatet Mjölkuddsberget i Luleå kommun

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Mjölkuddsberget
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	53 ha (varav land 48 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Bergviken 5:10 och Ytterviken 17:32, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett skogsområdes värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Området ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose behovet av naturupplevelser, friluftsliv och rekreation i ett bostadsnära naturområde. Lämningar av tidigare mänsklig verksamhet ger kulturhistoriska värden som också ska värnas.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.
- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklats som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.
- Tillgodose funktionen som värdekärna i anslutning till en viktig ekologisk och social grön korridor i stadsbygdens grönstruktur.

- Områdets kulturmiljövärden bevaras och tydliggörs.
- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.
- Äldre skog med därtill förknippade strukturer, substrat och arter bevaras och utvecklas för sina naturvärden. Det innebär bland annat att gamla träd ska gynnas vid skötseln och död ved ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning.
- Lövskog och lövträd kan gynnas där det inte står i konflikt med bevarandet av äldre tallskog.
- Kulturpräglade naturmiljöer, såsom före detta odlingsmarker och trädgårdar, sköts så att deras karaktär, natur- och kulturmiljövärden bevaras och utvecklas. Särskild vikt läggs vid naturvärden knutna till äldre, döda och döende lövträd.
- Naturvärden knutna till strandskog och landhöjningssuccessioner bevaras och utvecklas. Det innebär att sådana biotoper i huvudsak lämnas för fri utveckling, men begränsade åtgärder för att gynna rekreationsvärden och värden knutna till lövträd och lövskog kan bli aktuella.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda spår, leder, grillplatser, utsiktsplatser och informationstavlor.
- Längs markerade stigar kan högre grad av öppenhet i vegetationen tillåtas, för tillgänglighet och trygghet. Men av pedagogiska skäl bör stigar även finnas i mer naturligt utvecklad skog.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

Skälen för beslutet

Skälen för bildandet av naturreservatet är de höga natur- och rekreationsvärdena knutna till en omväxlande och lättillgänglig skogsmiljö. Här finns gammal gles tallskog och hällmarker, men även frisk barrblandskog och frodigare lövdominerade områden, bland annat i form av landhöjningsskogar i de strandnära delarna och igenväxande gamla odlingar, som alla bidrar till reservatets skyddsvärde. Området har likväl höga rekreativa värden med elljusspår, ett nätverk av vältrampade stigar och en utsiktspunkt högst upp på berget där man kan blicka ut över landskapet runt Luleå.

Skogsavverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets natur- och rekreationsvärden förstörs.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Bedriva skogsbruk, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar samt skada, ta bort eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar eller delar därav.
2. Skada eller förändra mark eller vegetation på land eller i vatten, t ex genom att spränga, borra, schakta, dika, dämma, utfylla, anordna upplag, tippa, gräva, muddra eller bedriva täkt i någon form.
3. Uppföra byggnad eller annan anläggning.
4. Anlägga väg.
5. Släppa ut eller sprida gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnäringsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen.
6. Plantera eller föra in växt-, djur- eller svampart.
7. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.

Vidare är det utan Luleå kommuns tillstånd inom hela reservatet förbjudet att:

8. Sätta upp tavla, plakat eller skylt.
9. Anlägga stängsel eller ledning i luft, mark eller vatten.

Undantag från föreskrifterna i punkt A:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet (och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § i detta beslut).
2. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för drift och underhåll av vägar och andra anläggningar.
3. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll och utvecklande av stigar, spår och andra mindre anläggningar för friluftslivets behov.
4. Ledningsgator får röjas och trädsäkras i enlighet med tillämpliga föreskrifter för respektive ledning.
5. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för anläggande, drift, underhåll och tillsyn av järnväg med tillhörande anläggningar, arbetsvägar och ersättningsvägar inom området markerat på karta i bilaga 3.
6. Anläggningar för kommunens vattenförsörjning såsom nytt vattentorn, ledningar och tillhörande anordningar får uppföras. Anläggningarna ska uppföras med minsta möjliga ingrepp i de värden reservatet avser skydda och ska föregås av samråd med länsstyrelsen enligt 12 kap 6 § miljöbalken, i det fall de inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser i miljöbalken.
7. Instängsling av VA-anläggning av säkerhetsskäl får utföras, men ska begränsas till att omfatta det minsta möjliga område som behövs för det ändamålet.
8. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bekämpning av invasiva främmande arter.
9. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
10. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

<u>Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktigas att tåla att följande åtgärder kan komma att utföras för att tillgodose syftet med naturreservatet:</u>

1. Utmärkning av reservatet.

2. Uppsättning och underhåll av informationsskyltar.
3. Anläggande och underhåll av stigar, spår och andra anläggningar för friluftslivets behov.
4. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.
5. Genomförande av återkommande naturvårdsinriktade och för friluftsliv och kulturmiljövärden gynnande skötselåtgärder, såsom avverkning av träd för att gynna naturvärdesträd, röja bort gran för att gynna lövträd, röjning av buskar och träd på mark med öppen ört- och gräsdominerad vegetation, underhåll av brynvegetation, slåtter, röjning och gallring längs vissa stigar för att skapa glesa och luckiga bestånd, eller annan åtgärd för att gynna skogsstruktur och trädslagsblandning som är gynnsam ur naturvärdessynpunkt och för förutsättningarna för rödlistade eller på annat sätt missgynnade eller skyddsvärda arter.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. Skada mark eller vegetation, inklusive döda stående eller liggande träd och delar därav, eller i övrigt genom att t ex gräva upp eller plocka mossor, lavar och svampar, eller gräva upp örter, gräs, halvgräs och ormbunkar.
2. Skada eller störa djurlivet, t.ex. genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig i närheten av fågelbo, lya eller gryt samt att fånga, flytta eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur.
3. Förstöra eller skada berg, jord eller sten på land eller i vatten genom att t ex borra, hacka, spränga, inrista, gräva eller måla.
4. Sätta upp tavla, plakat, skylt, affisch, göra inskrift eller andra markeringar på träd eller i naturen i övrigt.
5. Fånga eller insamla ryggradslösa djur.
6. Elda, annat än i av naturvårdsförvaltaren iordningställda eldstäder.
7. Medföra ej kopplad hund, katt eller annat sällskapsdjur.
8. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.
9. Framföra vattenskoter.

10. Ta ved. Endast egen medhavd ved eller ved från av förvaltaren iordningställda vedförråd får användas.

Undantag från föreskrifterna i punkt C:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet.
2. Bär- och matsvampplockning är tillåtet i området.
3. Fiske och jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området.
4. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
5. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

Andra föreskrifter och bestämmelser som gäller för området

Förbud mot terrängkörning
Området omfattas av ett förbud mot körning i terräng med motordrivet fordon, beslutat av Luleå kommun.

Detaljplan
Området omfattas av detaljplaner med angiven användning ”Park eller plantering”, ”Natur” samt ett mindre område för högspänningsledning.

Kulturhistoriska lämningar
I sydvästra hörnet av området, på platsen där det tidigare låg några gårdar vid angränsande odlingsmarker, finns idag kulturhistoriska lämningar. Det är tre husgrunder och en övrig terrassering.

Redogörelse för ärendet

Mjölkuddsberget har varit reserverat som grönområde sedan åtminstone 1967, när stadsplanen för området togs fram. Delar av berget hade fram till dess varit inhägnat och avlyst som militärt område. I den fördjupade översiktsplanen för Luleå tätort som antogs 1993 rekommenderas att friluftslivets intressen skulle prioriteras.

I kommunens översiktsplan från 2013 angavs ett antal områden som utredningsområden för nya naturreservat, där Mjölkuddsberget var ett av de utpekade områdena, och som en följd av detta gav kommunstyrelsen i uppdrag till dåvarande samhällsutvecklingskontoret att ta fram förslag till beslut om naturreservatsbildning (2016-12-05 § 282).

I Grönplan Luleå som antogs av kommunstyrelsen 2020 angavs Mjölkuddsberget som en betydelsefull del i den övergripande grönstrukturen med höga värden för ekosystemtjänsterna biologisk mångfald och rekreation och hälsa.

I den nu gällande översiktsplanen (antagen 2021) är rekommendationen att Mjölkuddsberget ska inrättas som kommunalt naturreservat och kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att ta fram beslutshandlingar för naturreservatet med målsättningen om ett bildande under 2025.

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsfrämjandet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb, Trafikverket, Vattenfall Eldistribution AB, Teracom samt Stadsberget i Luleå AB.

Yttranden har inkommit från länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Vattenfall, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå jaktvårdsklubb samt Trafikverket. Kommunens kommentarer, ställningstaganden och eventuella ändringar som följd av yttrandena markeras *kursivt*.

Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen påtalar båda i sina yttrande att det finns kulturhistoriska lämningar, några husgrunder bland annat, som bör värnas så att de bevaras. *Beskrivningen i reservatsbeslut och skötselplan kompletteras med den uppgiften och i skötselplanen införs en skrivning om att visa vederbörlig hänsyn för att undvika skador på lämningarna.*

Vattenfall och Lumire meddelar att de har inget att erinra.
Gällivare skogssameby meddelar att de inte har något att erinra mot reservatsbildningen och att de ser positivt på att områden med höga naturvärden ges långsiktigt skydd. Man ber också att kommunen i fortsatt planering, förvaltning och skötsel av reservatet tar hänsyn till renar och renskötseln. *Skötseln kommer att ske med denna hänsyn. Att bevara och utveckla naturvärden knutna till äldre skog med kontinuitet är generellt gynnsamt för renar och renbete.*

Luleå jaktvårdsklubb avger ingen erinran men framför att de välkomnar att fiske och jakt ska vara tillåtet i området.

Trafikverket meddelar i sitt yttrande att de anser att hänsyn tagits till korridoren för Norrbotniabana som utgör riksintresse.

Stadsberget i Luleå AB har inkommit med ett yttrande där man uttrycker att man ”inte delar förslaget att avsätta området som naturreservat”, med motiv som vi tolkar som invändningar mot kommunens planering av markanvänd-

ning i stort samt att platsen skulle vara lämplig att exploatera för en hotellbyggnad. Man framför även att reservatet kommer att beröra Stadsbergets markområde i form av servitut på toppen av berget, deras bergrumanläggning och fastigheter mot Björkskatafjärden. *Bildande av naturreservat av området finner stöd i befintliga plandokument, såväl gällande detaljplan som översiktsplan. Reservatsbildningen kommer inte att beröra bergrummet eller nämnda fastigheter. Reservatsbildningen innebär ingen inskränkning i de rättigheter som följer av servitutet. Synpunkterna lämnas därför utan åtgärd.*

Kommunens bedömning

Området utgör ett tätortsnära naturområde som är värdefullt såväl ur naturvårdssynpunkt som för rekreation. Reservatet omfattar skogar och andra naturtyper som hyser förutsättningar för en stor mångfald av växter och djur knutna till opåverkade miljöer. I området förekommer ett flertal rödlistade, fridlysta och andra ovanliga arter. Mot bakgrund av närheten till tätorten och bebyggelsen i angränsande bostadsområde har området också stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur.

Skogsavverkning, dikning eller andra åtgärder som skadar mark eller vegetation på land eller i vatten, byggande av anläggningar eller andra exploateringar skulle innebära att områdets naturvärden och opåverkade och ostörda karaktär förstörs. Sådana åtgärder riskerar även att hindra eller avhålla allmänhetens tillgång till naturområdet. Med tanke på skogens historik och struktur har den goda förutsättningar att stärka naturvärdena ytterligare om den tillåts utvecklas genom naturliga processer och hänsynsfull skötsel. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett naturreservat aktualiserats.

Ett reservatsbildande av området ligger i linje med arbetet mot uppfyllandet av nationella och regionala miljökvalitetsmål. Naturreservatet bidrar till att målen *Levande skogar*, *Myllrande våtmarker* och *God bebyggd miljö* kan uppfyllas. Bland de globala Agenda 2030-målen berörs främst mål 15, *Ekosystem och Biologisk mångfald* samt mål 3 *God hälsa och välbefinnande*. Mjölkuddsbergets geografiska läge ger goda förutsättningar för att bidra till folkhälsan. Inom den nationella folkhälsopolitikens målområde 5, Boende och närmiljö, påtalas att grönska och natur är viktiga resurser för hälsa som gynnar fysisk aktivitet, lek och friluftsliv. Tillgänglighet till bostadsnära natur kan ha särskilt stor betydelse för socioekonomiskt svagare grupper. Reservatsbildandet bidrar uppenbart till Sveriges samtliga tio friluftslivsmål.

Inne i berget finns ett f d militärt bergrum som idag disponeras av en annan aktör. Bergrummet omfattas inte av reservatsbildningen.

De rester och spår som finns på bergets yta efter de militära anläggningarna ingår som kulturbärande kvaliteter i reservatet. På berget finns också stadens

dricksvattenreservoar med tillhörande ledningar vilka ingår i reservatsområdet. Reservatsföreskrifterna utformas så att de inte begränsar drift och utveckling av dessa anläggningar.

Luleå kommun bedömer att en naturreservatsbildning är förenligt med kommunens översiktsplan. Där anges markanvändningen Natur med rekommendationen att området ska inrättas som nytt naturreservat. I gällande detaljplaner för området är användningen ”Park eller plantering” respektive ”Natur”. Kommunen bedömer att bildandet av reservatet inte strider mot planbestämmelserna och att beslutet därmed är förenligt med 7 kap 8 § miljöbalken.

Reservatet ingår i ett område som är av betydelse för totalförsvaret och Luleå flygplats och som enligt 3 kap 8-9 § miljöbalken så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka dessa intressen. Luleå kommun bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt försvårar bedrivandet av dessa verksamheter. Området berörs av en korridor för planerad järnväg som är riksintresse enligt 3 kap 8 § miljöbalken. Eftersom reservatsföreskrifterna, genom ett undantag, är utformade så att reservatet inte ska hindra en framtida järnväg i området bedömer kommunen att riksintresset inte påverkas. Området ligger också inom riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 4 kap § 2 och kommunen bedömer att reservatsbildningen inte heller påverkar det riksintresset i negativ riktning. Luleå kommun bedömer därför att reservatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Luleå kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap 25 § miljöbalken att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts är nödvändiga för att bevara de höga natur- och rekreationsvärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte.

Beskrivning av området

Area:	ca 53 ha, varav land ca 48 ha
Naturtyper:	Skogsmark ca 47 ha, varav produktiv skog ca 34 ha Kulturmark ca 1 ha Vattenområde ca 5 ha

Mjölkuddsberget är något av en oas av grönska mitt i ett annars hårt exploaterat område, på tre sidor omgivet av industriområden och bostäder. På den fjärde sidan, mot nordost, ansluter Björkskatafjärdens vattenspegel.

Det ca 60 meter höga berget utgör en av de högre punkterna i det i övrigt flacka landskapet kring Luleå tätort. Det innebär att berget var en av de första

kobbarna som stack upp ur havet när landet började resa sig efter det att inlandsisen dragit sig tillbaka från området. Vågornas verkan på den exponerade lilla ön medförde att det mesta av finmaterialet spolades bort från de högsta delarna. Detta skeende ger ännu idag grundförutsättningarna för vegetationens sammansättning och fördelning över berget.

Således kännetecknas de högsta delarna av karga förhållanden där endast ett fläckvis förekommande tunt jordtäcke ger utrymme för växtlighet att få fäste. Här växer en gles tallskog, huvudsakligen på torra markförhållanden. På bergets sluttningar där friska markförhållanden råder och där jordtäcket är mindre påverkat av svallning är skogen mer sluten och har större graninslag. Nedanför själva berget, på stranden mot Björkskatafjärden, finns en fuktig-våt strandlövskog. I kanten på bergets västra sida låg tidigare några gårdar med angränsande odlingsmarker. Dessa är idag bortrivna, och gårdstomter och odlingar är halvt igenvuxna med lövdominerade dungar och värdefulla brynmiljöer. Spåren av gårdarna syns i form av några husgrunder som utgör kulturhistoriska lämningar.

Berget har under stora delar av 1900-talet varit inhägnat och avlyst för militära ändamål och skogen har därför lämnats orörd. Det märks framför allt på inslaget av gamla tallar som finns spridda över området, med åldrar på åtminstone uppåt 200 år – eller högre än så bland de träd som växer högst upp på hällmarkerna. Tallarna har ofta vida kronor, vilket bekräftar bilden att skogen under en period varit glesare, framför allt på de övre delarna av berget.

Björkskatafjärdens vattennivå har höjts och stabiliserats i och med innerfjärdsprojektet på 1990-talet då fördämningar byggdes i vardera änden av fjärdsystemet. Det har givit ekologiska följder både i vattenmiljön och i reservatets strandzon. Landhöjningens och vattenståndsfluktuationernas effekter som annars präglar Bottenvikens naturliga strandmiljöer har här därmed minskat.

Jordarterna i reservatet fördelar sig på ett typiskt sätt för en bergknalle under högsta kustlinjen vid Bottenvikskusten. Högst upp saknas i stort sett jordtäcke och där går berget i dagen, endast överlagrat av klapperstensfält på några ställen. Längre ner längs sluttningarna finns den ursprungliga moränen kvar, även den svallad i olika grad och längst ner har de urspolade finsedimenten ansamlats. De sistnämnda finns inom reservat i lågområdet närmast stranden mot Björkskatafjärden och på andra sidan berget, vid de gamla odlingsmarkerna. Den underliggande berggrunden består av granodiorit med viss ådergnejsomvandling och kan studeras i de kalspolade hällarna på bergets topp.

Mycket av naturvärdena i området är knutna till den gamla tallskogen. Ett relativt stort inslag av död ved, framför allt av tall, förekommer, vilket är slående med tanke på det tätortsnära läget och skogens trots allt påverkade ka-

raktär. Flera av de riktigt grova tallarna, men även träd av klenare dimensioner, har fallit ut.

Barrblandskogen som omger berget är relativt variationsrik avseende åldrar, täthet och trädslagsblandning. Små kärr och lövbestånd bidrar härtill. De gamla odlingarna i områdets västra del, som idag har nått en ganska långt gången igenväxning, hyser höga värden knutna till löv i dungar, stråk och som solitärer. Långa bryn kring de kvarvarande öppna ängsmiljöerna ger förutsättningar för pollinatörer och andra organismer som gynnas av solbelysta strukturer. Mycket död ved har börjat produceras, bland annat av sälg, hägg och björk. Här finns även kvarstående kulturväxter som röda vinbär, syren och lönn. Strandlövskogen mot Björkskatafjärden stärker också reservatets mångfald.

Bland arter som indikerar kontinuitet och höga naturvärden har hittats bland annat reliktbok, tallticka, granticka och motaggsvamp. I lövskogen vid odlingarna finns ett fynd av koralltaggsvamp på en låga av lönn.

Mot bakgrund av det centrala läget och närheten till bebyggelsen i angränsande bostadsområden har området också stor betydelse för rekreation och upplevelsen av orörd natur. Den öppna tallskogen, hällmarkerna och de allmänt varierade äldre skogsmiljöerna är tilltalande för besökare som kan nyttja elljusspår, nätverket av vältrampade stigar och utsiktspunkten högst upp på berget.

Hur man överklagar

Beslut om bildande av naturreservatet Mjölkuddsberget kan överklagas hos länsstyrelsen enligt bilaga 4.

Beslutets ikraftträdande

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, vilka gäller omedelbart.

Bilagor

1. Naturreservatets avgränsning
2. Översiktskarta
3. Järnvägsområde, riksintresse enligt 3 kap 8 § miljöbalken
4. Hur man överklagar
5. Skötselplan

Bilaga 1

Naturreservatets avgränsning

Bilaga 2

Översiktskarta

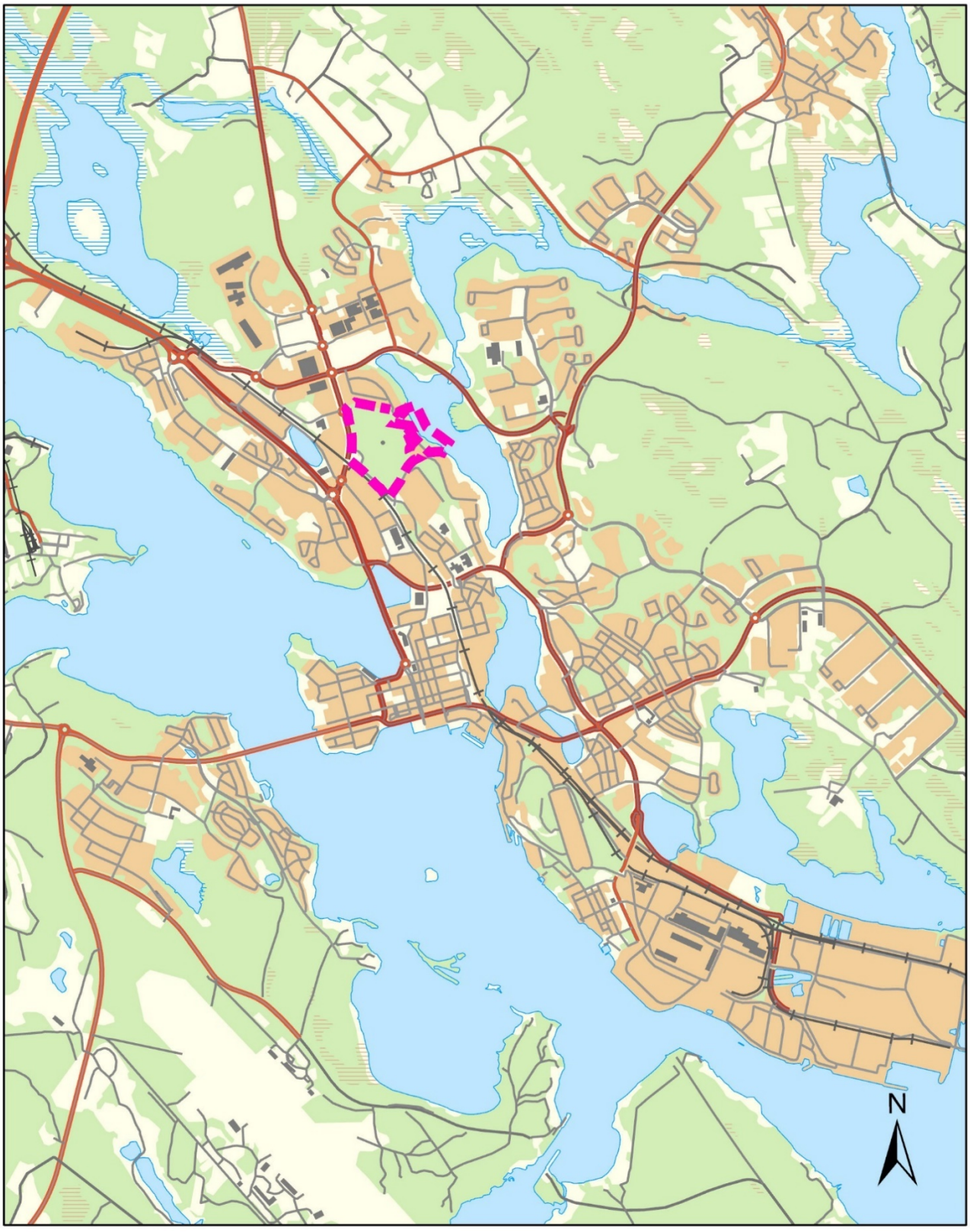

Gräns för naturreservatet Mjölkuddsberget

0 0,75 1,5 3 Kilometer

Bilaga 3

Järnvägsområde, riksintresse enligt 3 kap 8 § miljöbalken

Bilaga 4

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen.

Tala om vilket beslut ni överklagar eller om det är en del av beslutet ni överklagar. Ange också varför ni anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring som ni vill ha.

Bifoga handlingar och annat som ni anser stöder er uppfattning,

Överklagandet skall lämnas in eller skickas till **Luleå kommun**. För att överklagandet skall kunna prövas måste handlingarna ha inkommit till kommunen senast **inom tre veckor** från den dag då ni fick del av beslutet.

Har ert överklagande kommit i rätt tid kommer handlingarna att skickas vidare till länsstyrelsen, om beslutsfattaren inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress, telefonnummer och e-postadress.

Överklagandet skickas till:

Luleå kommun
971 85 Luleå

eller via e-post:
lulea.kommun@lulea.se

Bilaga 5

Skötselplan för naturreservatet Mjölkuddsberget

1. Allmänt

Denna skötselplan anger riktlinjerna och målen för skötseln av naturreservatet Mjölkuddsberget. Vid planering och utförande av skötseln ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också följas.

2. Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett skogsområdes värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Området ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose behovet av naturupplevelser, friluftsliv och rekreation i ett bostadsnära naturområde. Lämningar av tidigare mänsklig verksamhet ger kulturhistoriska värden som också ska värnas.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.
- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklats som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.
- Tillgodose funktionen som värdekärna i anslutning till en viktig ekologisk och social grön korridor i stadsbygdens grönstruktur.
- Områdets kulturmiljövärden bevaras och tydliggörs.
- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.
- Äldre skog med därtill förknippade strukturer, substrat och arter bevaras och utvecklas för sina naturvärden. Det innebär bland annat att gamla träd ska gynnas vid skötseln och död ved ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning.

- Lövskog och lövträd kan gynnas där det inte står i konflikt med bevarandet av äldre tallskog.

- Kulturpräglade naturmiljöer, såsom före detta odlingsmarker och trädgårdar, sköts så att deras karaktär, natur- och kulturmiljövärden bevaras och utvecklas. Särskild vikt läggs vid naturvärden knutna till äldre, döda och döende lövträd.

- Naturvärden knutna till strandskog och landhöjningssuccessioner bevaras och utvecklas. Det innebär att sådana biotoper i huvudsak lämnas för fri utveckling, men begränsade åtgärder för att gynna rekreationsvärden och värden knutna till lövträd och lövskog kan bli aktuella.

- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda spår, leder, grillplatser, utsiktsplatser och informationstavlor.

- Längs markerade stigar kan högre grad av öppenhet i vegetationen tillåtas, för tillgänglighet och trygghet. Men av pedagogiska skäl bör stigar även finnas i mer naturligt utvecklad skog.

- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.

- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte.

- Området sköts genom fastställd skötselplan.

3. Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Mjölkuddsberget
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	53 ha (varav land 48 ha)

Berörda fastigheter och ägare:	Bergviken 5:10 och Ytterviken 17:32, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

4. Beskrivning av området och dess värden

Naturtyper: Skogsmark ca 47 ha, varav produktiv skog ca 34 ha
Kulturmark ca 1 ha
Vattenområde ca 5 ha

Mjölkuddsberget är något av en oas av grönska mitt i ett annars hårt exploaterat område, på tre sidor omgivet av industriområden och bostäder. På den fjärde sidan, mot nordost, ansluter Björkskatafjärdens vattenspegel.

Det ca 60 meter höga berget utgör en av de högre punkterna i det i övrigt flacka landskapet kring Luleå tätort. Det innebär att berget var en av de första kobbarna som stack upp ur havet när landet började resa sig efter det att inlandsisen dragit sig tillbaka från området. Vågornas verkan på den exponerade lilla ön medförde att det mesta av finmaterialet spolades bort från de högsta delarna. Detta skeende ger ännu idag grundförutsättningarna för vegetationens sammansättning och fördelning över berget.

Således kännetecknas de högsta delarna av karga förhållanden där endast ett fläckvis förekommande tunt jordtäcke ger utrymme för växtlighet att få fäste. Här växer en gles tallskog, huvudsakligen på torra markförhållanden. På bergets sluttningar där friska markförhållanden råder och där jordtäcket är mindre påverkat av svallning är skogen mer sluten och har större graninslag. Nedanför själva berget, på stranden mot Björkskatafjärden, finns en fuktig-våt strandlövskog. I kanten på bergets västra sida låg tidigare några gårdar med angränsande odlingsmarker. Dessa är idag bortrivna, och gårdstomter och odlingar är halvt igenvuxna med lövdominerade dungar och värdefulla brynmiljöer. Spåren av gårdarna syns i form av några husgrunder som utgör kulturhistoriska lämningar.

Berget har under stora delar av 1900-talet varit inhägnat och avlyst för militära ändamål och skogen har därför lämnats orörd. Det märks framför allt på inslaget av gamla tallar som finns spridda över området, med åldrar på åtminstone uppåt 200 år – eller högre än så bland de träd som växer högst upp på hällmarkerna. Tallarna har ofta vida kronor, vilket bekräftar bilden att skogen under en period varit glesare, framför allt på de övre delarna av berget.

Björkskatafjärdens vattennivå har höjts och stabiliserats i och med innerfjärdsprojektet på 1990-talet då fördämningar byggdes i vardera änden av fjärdsystemet. Det har givit ekologiska följder både i vattenmiljön och i reservatets strandzon. Landhöjningens och vattenståndsfluktuationernas effekter som annars präglar Bottenvikens naturliga strandmiljöer har här därmed minskat.

Jordarterna i reservatet fördelar sig på ett typiskt sätt för en bergknalle under högsta kustlinjen vid Bottenvikskusten. Högst upp saknas i stort sett jordtäcke och där går berget i dagen, endast överlagrat av klapperstensfält på några ställen. Längre ner längs sluttningarna finns den ursprungliga moränen kvar, även den svallad i olika grad och längst ner har de urspolade finsedimenten ansamlats. De sistnämnda finns inom reservat i lågområdet närmast stranden mot Björkskatafjärden och på andra sidan berget, vid de gamla odlingsmarkerna. Den underliggande berggrunden består av granodiorit med viss ådergnejsomvandling och kan studeras i de kalspolade hällarna på bergets topp.

Mycket av naturvärdena i området är knutna till den gamla tallskogen. Ett relativt stort inslag av död ved, framför allt av tall, förekommer, vilket är slående med tanke på det tätortsnära läget och skogens trots allt påverkade karaktär. Flera av de riktigt grova tallarna, men även träd av klenare dimensioner, har fallit ut.

Barrblandskogen som omger berget är relativt variationsrik avseende åldrar, täthet och trädslagsblandning. Små kärr och lövbestånd bidrar härtill. De gamla odlingarna i områdets västra del, som idag har nått en ganska långt gången igenväxning, hyser höga värden knutna till löv i dungar, stråk och som solitärer. Långa bryn kring de kvarvarande öppna ängsmiljöerna ger förutsättningar för pollinatörer och andra organismer som gynnas av solbelysta strukturer. Mycket död ved har börjat produceras, bland annat av sälg, hägg och björk. Här finns även kvarstående kulturväxter som röda vinbär, syren och lönn. Strandlövskogen mot Björkskatafjärden stärker också reservatets mångfald.

Bland arter som indikerar kontinuitet och höga naturvärden har hittats bland annat reliktbok, tallticka, granticka och motaggsvamp. I lövskogen vid odlingarna finns ett fynd av koralltaggsvamp på en låga av lönn.

Mot bakgrund av det centrala läget och närheten till bebyggelsen i angränsande bostadsområden har området också stor betydelse för rekreation och upplevelsen av orörd natur. Den öppna tallskogen, hällmarkerna och de allmänt varierade äldre skogsmiljöerna är tilltalande för besökare som kan nyttja elljusspår, nätverket av vältrampade stigar och utsiktspunkten högst upp på berget.

5. Generella mål och åtgärder

5.1. Naturvärden

Skötselmål
Det övergripande målet för skötseln är att bibehålla och höja de natur- och rekreationsvärden som är förknippade med gammal barrblandskog, fritt utvecklade strandsuccessioner och lövrika kulturmarker. Grovstammiga och vidkroniga gamla tallar ska specifikt prioriteras i skötseln.

Då områdets skogar har varierad struktur beroende på brukningshistorik och nyttjande är förutsättningarna att nå målet skiftande i olika delar. Skogen är i viss mån påverkad av tidigare användning av området för försvarsändamål, då framför allt toppen av berget var glesare beskogat. Dock har det av allt att döma funnits ett skogsskikt över hela området kontinuerligt sedan berget steg ur havet efter den senaste istiden. Inslaget av gamla tallar vittnar om att något storskaligt rationellt skogsbruk aldrig förekommit, även om ett extensivt uttag av träd säkert har skett under perioder. Om skogen helt lämnas till fri utveckling kan man förutse att naturliga processer kommer att innebära att skogen tätnar alltmer med ett större graninslag, framför allt i de lägre delarna av berget.

Det generella förhållningssättet är att skogen i reservatet i hög grad ska lämnas för fri utveckling för att på så sätt ge möjlighet att utveckla strukturer som kännetecknar naturskogar; såsom höga maxåldrar, en större åldersspridning, en ökande andel död ved och där naturliga processer och störningar ska tillåtas ha ett naturligt förlopp. För att gynna de rekreativa kvaliteterna kan dock vissa områden och stråk tillåtas vara mer tillrättalagda. Generellt ska äldre träd och andra naturvärdesträd gynnas av aktiva skötselåtgärder där de frihuggs för att vinna fördelar i konkurrensen om ljuset.

I området finns även kulturhistoriska lämningar där kulturmiljövärdet kan tillåtas vara styrande för skötseln.

Skötselåtgärder
Grundprincipen är att naturen inom reservatet ska lämnas för fri utveckling där inte annat sägs i nedan beskrivna delområden.

Avverkning av träd och annan skötsel kan komma ifråga inom delområden där detta bedöms vara gynnsamt för naturvärdet och bidra till uppfyllande av syftet för reservatet.

I första hand ska allt borttagande av träd ske genom avdödning av de stående stammarna genom ringbarkning eller bläckning. I vissa fall kan avverkning

vara aktuellt om det bedöms mer lämpligt. All avverkning ska utföras med skonsamma manuella metoder. De avverkade träden ska lämnas såsom blivande lågor i skogen. I undantagsfall kan större uttag av träd bli aktuellt varvid uttransport kan komma ifråga. Detta ska i så fall ske med skonsamma metoder, med häst eller fyrhjuling, om de inte kan nås med skogsmaskin från befintliga vägar.

All avverkning och annan avdödning av träd ska göras utifrån bedömning att det bidrar till målet med skötseln, för att säkerställa syftet med reservatet.

Röjningrester lämnas i skogen.

5.2. Värden för friluftsliv och rekreation

Skötselmål
Det övergripande målet för skötseln är att ge goda förutsättningar för friluftslivsaktiviteter och naturupplevelser i orörd natur.

Skötselåtgärder
Skogen sköts huvudsakligen med sikte mot naturvårdsmålen ovan, vilket också ger förutsättningar för upplevelsevärden för människor. Elljusspår och stigar röjs vid behov. Träd som fallit över dessa stråk tas bort, men med hänsyn till naturvårdsmålen ska dessa läggas åt sidan där de lämnas kvar i skogen. Befintliga anläggningar, vägar och stigar underhålls vid behov.

5.3. Kulturmiljövärden

Skötselmål
Kulturhistoriska lämningar såsom rester av försvarsanläggningar och gamla husgrunder ska skötas så att de bevaras och synliggörs.

Skötselåtgärder
Bedömningar görs i det enskilda fallet för vilken skötsel som är lämplig för att hitta balansen mellan de olika skötselmålen.

5.4. Anläggningar och information

Skötselmål
Målet med skötseln är att ge information till besökarna som belyser områdets värden och sevärdheter samt vilka föreskrifter som gäller i reservatet. Området ska vara inbjudande och tillgängligt och de anläggningar som finns ska hållas i gott skick.

De anläggningar som finns är huvudsakligen elljusspåret och ett par utsiktsplatser med grillplats.

Reservatets gränser ska vara tydligt markerade enligt nationell standard.

Anläggningarna är markerade på kartan i bilaga 3.

Skötselåtgärder
Minst två informationstavlor sätts upp vid lämpliga entréer till reservatet. På tavlorna ska anges områdets värden, varför det är skyddat, vilka föreskrifter som gäller, vem som är förvaltare samt en karta med områdets gränser, stigar och andra anordningar för besökare. Informationstavlor, andra anläggningar och gränsmarkeringar ska ägnas regelbunden tillsyn och underhållas vid behov.

6. Mål och skötsel för delområden

Indelningen av delområden hänvisar till kartan i bilaga 2.

1.
Beskrivning
Skötselområdet täcker huvuddelen av berget, med skog som ger naturreservatet dess typiska karaktär. Det är en äldre talldominerad barrblandskog i en gradient med friskare mark längre ner, där graninslaget är större och som på toppen övergår i hällmarkstallskog. Inom området finns ett stort inslag av gamla och i många fall knotiga och spärrgreniga tallar. Dessa har tidigare stått friare och därmed utvecklat sina vida kronor. På senare år har dock skogen tätnat och många av tallarna påverkas av konkurrens från inväxande yngre träd. Ett visst inslag av död ved, främst stående tall är en viktig ekologisk komponent i skogen. Den genomsiktliga tallskogen med de iögonenfallande gamla träden är en viktig kvalitet som ger upplevelsevärden för besökare i området.

Mål
Fritt utvecklad talldominerad barrblandskog där strukturen ska vara sådan att äldre tallar hålls friväxande, särskilt ifrån gran. Skogen ska åldras i naturlig takt och andelen död ved ska kontinuerligt öka genom naturliga processer eller ringbarkning.

Skötsel
Huvudprincipen är att skogen ska utvecklas enligt naturlig dynamik, men där äldre träd aktivt ska gynnas och nya ska tillkomma. Gamla tallar friställs inledningsvis, antingen genom avverkning av de konkurrerande träden eller genom ringbarkning eller bläckning. Därefter röjs kontinuerligt vid behov de uppkomna ytorna runt tallarna. Urvalet av de tallar som ska vara föremål för

denna skötsel görs utifrån en bedömning i fält där vidkroniga och gamla träd prioriteras. Tallarna mäts in för att säkerställa kontinuiteten i skötseln.

Död och döende ved, stående och liggande ska lämnas (undantag för riskträd vid elljusspår, utmärkt på kartan i bilaga 3. Dessa kan fällas omkull efter bedömning att de utgör omedelbar fara).

Längs vissa större stigar (markerade på kartan i bilaga 3) kan röjning ske vid behov. Även vid besöksplatser såsom vindskydd och utsiktsplatser kan röjning utföras vid behov. Dessa åtgärder får inte beröra äldre tall eller andra naturvärdesträd.

I nedre, mindre svallade delar av berget förekommer naturligt mer gran och även löv. Granarna kan finnas kvar om de ej konkurrerar med äldre tallar. Efter tio år görs en utvärdering om det är lämpligt att röja smågran i de delarna, om det anses gynnsamt för syftet med reservatet.

2.

Beskrivning

F.d. odlingsmark och tomtmark, idag en mosaikartad struktur med ridåer och dungar av lövträd med öppna ängsbiotoper emellan. Några gamla husgrunder och en terrassering är rester av den forna bebyggelsen och utgör kulturhistoriska lämningar.

Mål

Bevara och utveckla naturvärden knutna till ”löväng” - ett halvöppet landskap med solexponerade solitära lövträd, dungar och bryn med öppen ängsmark däremellan. Täckningsgraden av träden ska vara 30-50 %, sett till hela ytan, i nivå med hur det såg ut vid tidpunkten för reservatets bildande. Ängsmarken ges förutsättningar att utveckla en större andel hävdgynnad flora (ängsytorna markerade på kartan i bilaga 2). Ängarna kan innehålla solitära lövträd. De kulturhistoriska lämningarna ska bevaras.

Skötsel

Lövträden lämnas för fri utveckling, tillåts dö och se ”skräpiga” ut. Spontan föryngring medges, men viss röjning och gallring kan göras för att täckningsgraden av träd inte ska öka. All gran tas dock bort. Bryn mot skogen utvecklas där flerskiktning och trädslagsblandning gynnas, skapa ”trappstegstruktur”. All gran tas bort i brynvegetationen.

Gräsmarkerna sköts som äng, dvs årlig slåtter på eftersommaren, tidigast 15 augusti.

De kulturhistoriska lämningarna röjs fram vid behov och ska i övrigt skyddas från skador.

3.
Beskrivning
Kraftledningsgata. Sköts av kraftbolag efter deras riktlinjer.

4.
Beskrivning
Strandskog/landhöjningssuccession – lövrik och fuktig med gradient upp mot torrare mark. Stranddynamiken begränsas av att vattennivån i fjärden är artificiellt reglerad.

Mål
Fritt utvecklad lövdominerad strandskog med naturlig zonering. Skötseln syftar till att bevara befintligt successionsstadium (som är tämligen statiskt eftersom de naturliga effekterna av landhöjningen hejdats).

Skötsel
I huvudsak fri utveckling, men all smågran röjs i fuktigare delar vart 10:e år vid behov. I torrare partier kan urgallring av gran ske efter bedömning att det är gynnsamt för syftet med reservatet. Eventuellt kan enstaka siktgator skapas mot vattnet, efter utredning om lämplig placering.

5.
Vattenområde. Inga åtgärder.

7. Uppföljning av mål och skötselåtgärder

En uppföljning av skötselmål och skötselåtgärder med utgångspunkt från reservatets syfte ska ske vart tionde år. Planens ingående mål och utfallet av genomförda åtgärder ska då ses över. Om uppföljningen visar att det är nödvändigt med avseende på reservatets syfte ska berörda skötselmål och åtgärder ändras så de blir ändamålsenliga.

8. Källhänvisning

Artportalen. Uttag 2025-03-14
Luleå kommun. 1967: *Stadsplan för Yttervikens industriområde, östra delen, A269.*
Luleå kommun. 1979: *Stadsplan för Haparandavägen, A382.*
Luleå kommun. 1994: *Detaljplan för del av Bergviken, PL141.*
Luleå kommun. 2000: *Naturvårdsplan Luleå.*
Luleå kommun. 2020: *Grönplan Luleå.*

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta med skötselområden
3. Karta med anläggningar och information

Bilaga 1

Översiktskarta

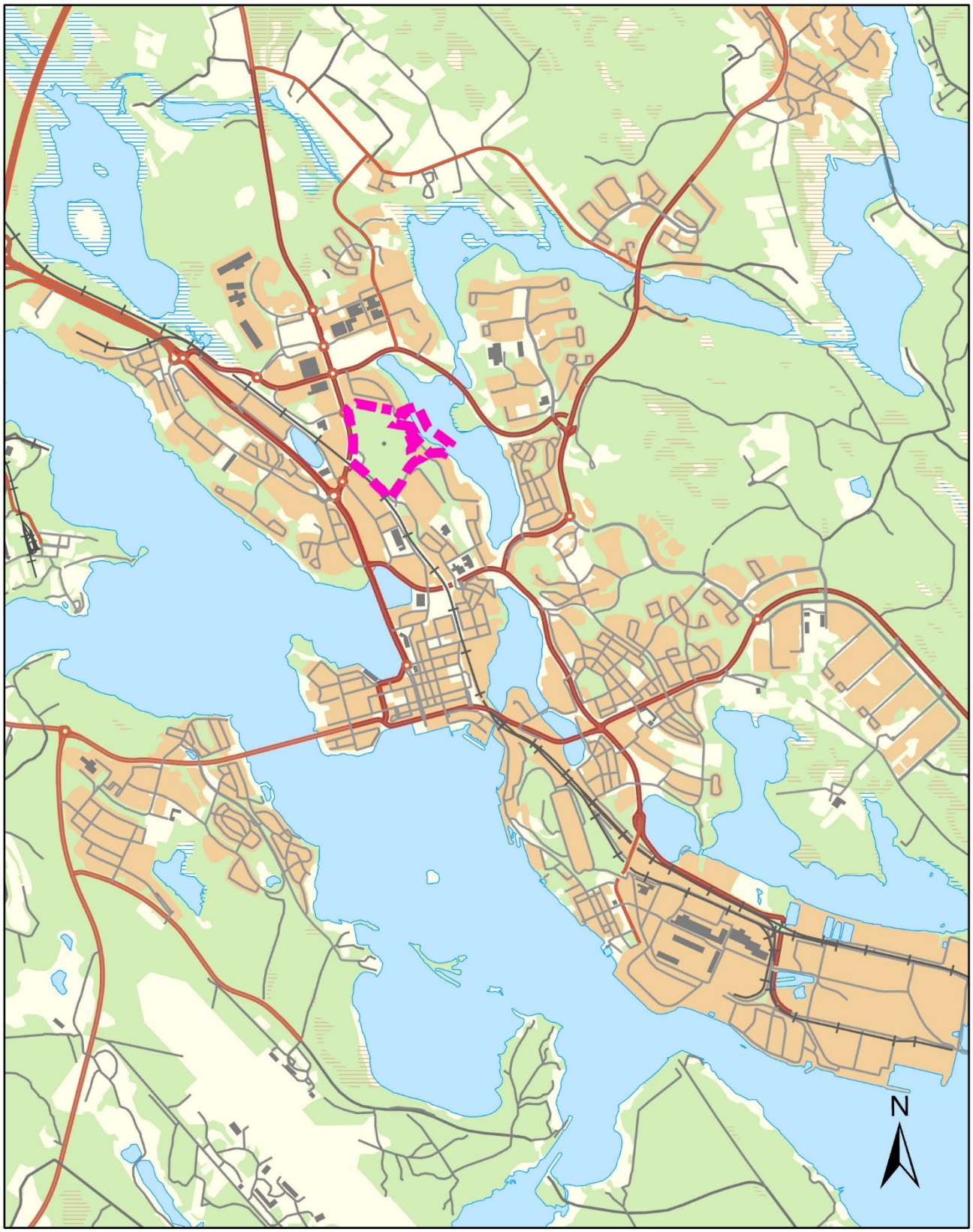

Gräns för naturreservatet Mjölkuddsberget

0 0,75 1,5 3 Kilometer

Bilaga 2

Skötselområden

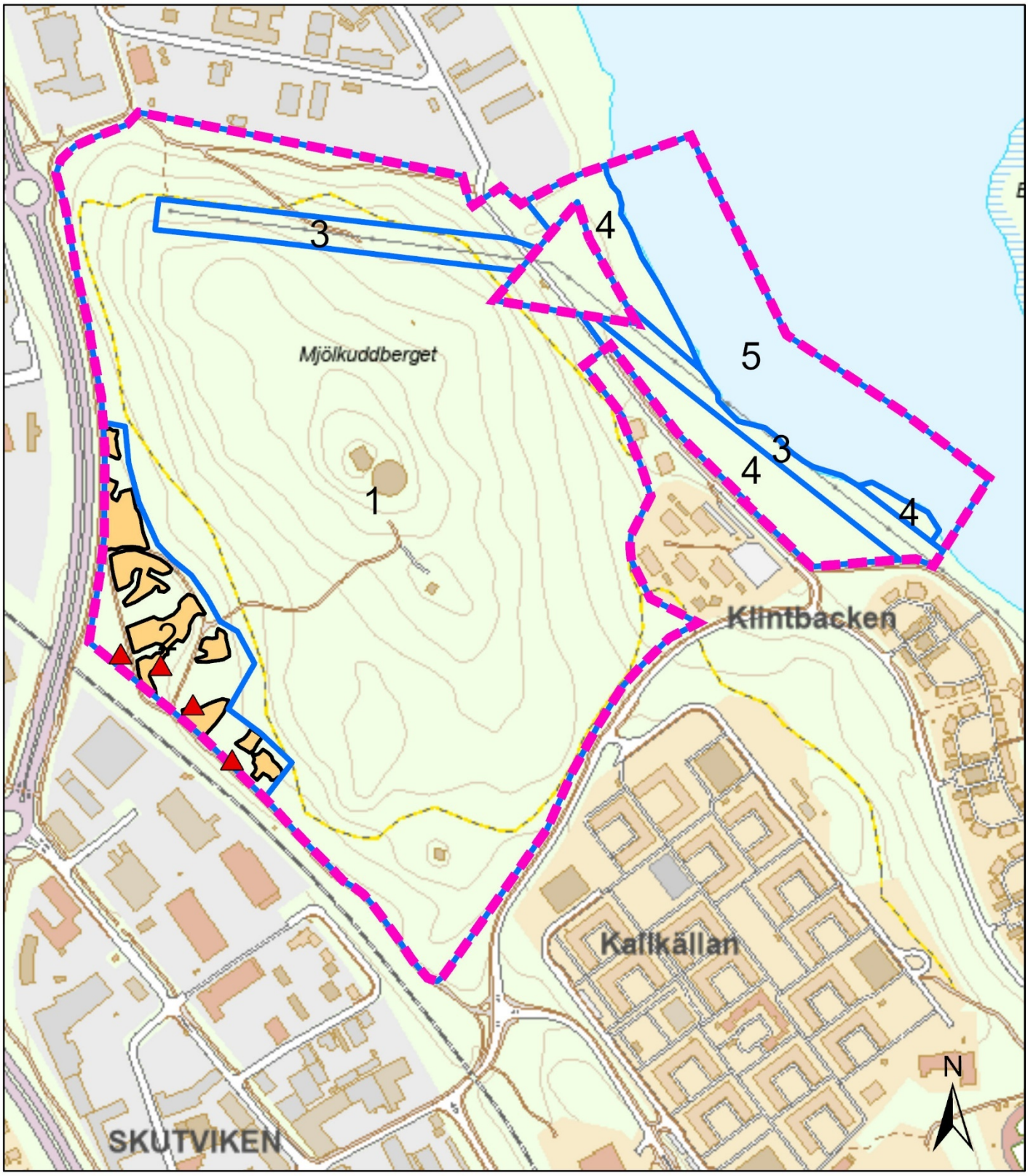

Gräns för naturreservatet Mjölkuddsberget
Skötselområden
Ängsytor
Kulturhistorisk lämning

0 0,25 0,5 Kilometer

Bilaga 3

Anläggningar och information

Gräns för naturreservatet Mjölkuddsberget

Möjlig plats för Informationstavla

Större stigar

Utsiktsplats

0 0,25 0,5 Kilometer

670

§ 164

Bildandet av naturreservatet Mjölkuddsberget

Ärendenr 2025/1103-3.3.4.4

Kommunfullmäktiges beslut

Kommunfullmäktige beslutar att återremittera ärendet med motiveringen: *Vi yrkar på återremiss för utredning av reservatsbildningens påverkan på intilliggande fastigheter och för att vid behov ge förslag på alternativt skydd av naturvärden som inte begränsar verksamheter på intilliggande fastigheter.*

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge kommunstyrelseförvaltningen i uppdrag att ta fram förslag om naturreservatsbildning för ett antal tätortsnära områden och skärgårdsöar. Enligt beslutet skulle förslagen tas fram gruppvis, där Mjölkuddsberget ingår i den första gruppen med målsättningen om ett inrättande under 2025.

Kommunstyrelsen beslutade 2024-12-02 § 311 om inriktningen för naturreservatet och gav i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att fullfölja den formella processen för reservatsbildning.

Utifrån beslutad inriktning och föreslagen avgränsning av området har kommunstyrelseförvaltningen i samråd med berörda förvaltningar tagit fram ett förslag till bildande av naturreservatet. Förslaget uppfyller miljöbalkens krav på innehåll för ett reservatsbildningsbeslut och följer rådande norm för hur sådana beslut bör utformas. Förslaget innehåller således syftena med reservatet, redovisning av skälen för beslutet, vilka föreskrifter som ska gälla i reservatet samt en skötselplan för området. Skötselplanen bifogas dokumentet.

Förslaget har, förutom till obligatoriska externa myndigheter, även remitterats till intresseföreningar och berörda sakägare. Eftersom kommunen är den enda markägaren är sakägarkretsen begränsad till ett fåtal, t ex ledningsrättsinnehavare.

Inkomna synpunkter har medfört några mindre justeringar i beskrivningar och skötselplan, vilket framgår i förslagets ärenderedogörelse, men inget som påverkar den av kommunstyrelsen beslutade inriktningen för reservatet.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2025-08-25 § 53 föreslagit kommunfullmäktige besluta med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Mjölkuddsberget med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara Naturreservatet Mjölkuddsberget. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 5 till beskrivningen) att i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet. Vid ärendets behandling reserverade sig Samuel Ek (KD) och Sana Suljanovic (M) mot beslutet.

Kommunstyrelsen har 2025-09-08 § 206 föreslagit kommunfullmäktige besluta med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att bilda naturreservatet Mjölkuddsberget med den avgränsning och det innehåll som framgår av bifogad beskrivning med tillhörande bilagor. Reservatet har den avgränsning som framgår av kartan i bilaga 1 till beskrivningen, med de gränser som slutligen utmärks i fält. Naturreservatets namn ska vara Naturreservatet Mjölkuddsberget. Fastställa bifogad skötselplan (bilaga 5 till beskrivningen) att i enlighet med 3 § förordningen (1998:1242) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. De i bifogad beskrivning angivna föreskrifterna gäller i reservatet med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt 22 § förordningen om områdesskydd m.m. för att uppnå och tillgodose syftet med reservatet. Vid ärendets behandling reserverade sig Arne Nykänen (C), Thomas Söderström (L), Matti Björk (M), Sana Suljanovic (M), Samuel Ek (KD) och Bo Larsson (-) mot beslutet.

Sammanträdet
Arne Nykänen (C), Samuel Ek (KD), Thomas Söderström (L), Matti Björk (M), Dexter Krokstedt (SD), Carina Sammeli (S), Jonas Brännberg (SAV) och Mathias Karvonen (V) föreslår återremittera ärendet med motiveringen: *Vi yrkar på återremiss för utredning av reservatsbildningens påverkan på intilliggande fastigheter och för att vid behov ge förslag på alternativt skydd av naturvärden som inte begränsar verksamheter på intilliggande fastigheter.*

Evelina Rydeker (MP) föreslår bifalla kommunstyrelsens förslag.

Beslutsgång
Ordföranden ställer Arne Nykänen med fleras förslag om återremiss under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Dialog

Dialog har skett med kommunstyrelseförvaltningens detaljplan- och mark- och exploateringskontor, infrastruktur- och serviceförvaltningen sektioner för landskap/trafik och park/natur, avdelning miljö och bygg samt med kultur- och fritidsförvaltningen.

Beslutsunderlag

- Kommunstyrelsens beslut 2024-12-02 § 311, KLF Hid: 2024.11707
- Beskrivning av naturreservatet Mjölkuddsberget i Luleå kommun, KLF Hid: 2025.8701
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande bildande av naturreservatet Mjölkuddsberget, KLF Hid: 2025.8700
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2025-08-25 § 53, KLF Hid: 2025.9003
- Kommunstyrelsens beslut 2025-09-08 § 164, KLF Hid: 2025.9707

Beslutet skickas till

Kommunstyrelseförvaltningen, samhällsomställningskontoret

Konsekvenser för angränsande fastigheter vid beslut om bildande av naturreservatet Mjölkuddsberget

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade 2025-09-22 att återremittera ärendet om bildandet av naturreservatet Mjölkuddsberget. Motiveringen var: *Vi yrkar på återremiss för utredning av reservatsbildningens påverkan på intilliggande fastigheter och för att vid behov ge förslag på alternativt skydd av naturvärden som inte begränsar verksamheter på intilliggande fastigheter.*

I denna PM redovisas samhällsomställningskontorets svar på det som vi tolkar att återremissyrkandet syftar på.

Konsekvenser på angränsande fastigheter och pågående verksamheter

En grundläggande premiss vid bildande av naturreservat är att reservatet till sin geografiska omfattning och innehåll av förskrifter inte innebär någon begränsning på annat än de ingående fastigheterna. Angränsande fastigheter och verksamheter har fortsatt obehindrad tillgång till de rättigheter och möjligheter som följer av ägandet.

Mjölkuddsberget gränsar till både kommunala och privata fastigheter. De senare utgörs av tomter för småindustri och bostadsfastigheter. Fyra mindre fastigheter omsluts på alla sidor av naturreservatet och formar ett triangelformat kluster vid ingången till bergrummet. Dessa har servitut för nyttjande av bergrummet.

Nedan listas nuvarande nyttjande och tänkbara framtida anspråk på och av grannfastigheterna, hur de eventuellt påverkas av reservatsbildningen samt hänvisning till beslutsdokumentets bilaga, där reservatsföreskrifter med mera finns angivna (läsanvisning, *kursivt*). Andra lagrums krav på tillåtlighet eller lov ingår inte i slutsatserna.

<u>Inom angränsande fastigheter</u>

- Befintliga byggnader och anläggningar (exempelvis antenner) och/eller framtida sådana.

Reservatsbildningen innebär ingen inskränkning. *Framgår implicit av reservatets avgränsning.*

- Andra åtgärder som påverkar naturmiljön, exempelvis upplag, grävning eller avverkning av träd.

Reservatsbildningen innebär ingen inskränkning. *Framgår implicit av reservatets avgränsning.*

- Aktiviteter av varje annat slag som inte innebär byggande eller anläggande.

Reservatsbildningen innebär ingen inskränkning. *Framgår implicit av reservatets avgränsning.*

- Utökande av grannfastigheters anspråk, in på markområdet i naturreservatet.

Ej möjligt. *Är grundförutsättningen för reservatsbildningen, att området är långsiktigt skyddat från ingrepp.*

<u>Inom naturreservatet</u>

- Nyttjande av tillfartsvägen till fastigheterna i ”triangeln”.

Det är en kommunal gata som fortsatt kan nyttjas fritt. Gatan kan driftas och underhållas. *Framgår av föreskrifternas undantag A2, A9 och C4.*

- Nyttjande och underhåll av befintliga vägar, utöver ovan nämnda gata, såsom vägen upp till bergtoppens vattentorn, master m.m.

Reservatsbildningen innebär ingen inskränkning. *Framgår av undantag A2, A9 och C5.*

- Nyttjande och åtgärder inom ramen för grannfastigheternas servitut för bergrummet.

Reservatsbildningen innebär ingen inskränkning. *Framgår implicit av reservatsföreskrifterna, eftersom det inte finns något föreskrivet förbud mot nyttjandet av bergrummet. Utvecklas i ärenderedogörelsen, s 8.*

- Brukande och underhåll av bergrummets ventilationsschakt och andra eventuellt förekommande öppningar in till bergrummet.

Reservatsbildningen innebär ingen inskränkning. *Framgår av undantag A2 (som medger drift och underhåll av ”andra anläggningar”)*

- Nyttjande och underhåll av befintliga kraftledningar och andra ledningar, inklusive frihuggna gator.

Reservatsbildningen innebär ingen inskränkning. *Framgår av undantag A2 och A4 (där den sistnämnda uttryckligen ger undantag för röjning och trädsäkring)*

- Drift och underhåll av vattentornet, anslutande ledningar, master och antenner med flera anläggningar uppe på berget.

Reservatsbildningen innebär ingen inskränkning. *Framgår av undantag A2.*

- Utvecklande av vattentorn med anslutande ledningar, inklusive nybyggnation av sådana med tillhörande anordningar.

Reservatsbildningen innebär ingen inskränkning. *Framgår av undantag A6 (som uttryckligen ger utrymme för nämnda åtgärder)*

- Instängsling av VA-anläggningar av säkerhetsskäl.

Reservatsbildningen innebär ingen inskränkning. *Framgår av undantag A7 (som uttryckligen ger utrymme för detta)*

- Anlägga stängsel av annat skäl än ovanstående.

Ej förbjudet, men sker efter tillståndsprövning. *Framgår av föreskrift A9.*

- Anläggande av järnväg (Norrbotniabanan).

Reservatsbildningen innebär ingen inskränkning. *Norrbotniabanans korridor är undantagen från reservatsföreskrifterna, undantag A5. Trafikverket har ingen erinran, framgår av ärenderedogörelsen, s 7.*

- Utvecklande av stigar, spår och andra anläggningar för friluftslivets behov.

Dylika åtgärder ses som stärkande för reservatets syften. Reservatsbildningen innebär ingen inskränkning. *Framgår av undantag A3.*

Slutsats

Intilliggande fastigheter påverkas inte av reservatsbildningen. Befintliga anläggningar och verksamheter vid och inom reservatet begränsas inte. Framtida utveckling av samhällsviktiga anläggningar vid och inom reservatet är möjlig. Något förslag på alternativt skydd av naturvärden inom området föreslås därmed inte.

Örjan Spansk
Kommunekolog

Ekonomiska konsekvenser av bildandet av naturreservatet Mjölkuddsberget

Mjölkuddsberget är ett befintligt grönområde i tätorten som inte är föremål för skogsbruk. Området är planlagt som park och sköts som sådan. Bildandet av naturreservatet innebär att skötselinriktningen på skogen kommer att vara snarlik den rådande, där fokus blir precis som nu att gynna naturvärden och värden för rekreation. Det blir dock i vissa delar en förskjutning mot större grad av fri utveckling, där naturen får ha sin gång. Skillnaden, sett till helheten, är att skötseln blir mer styrd av den fastslagna skötselplanen, men mängdmässigt bör skötselintensiteten snarare minska än öka – vilket också kommer att avspeglas i driftkostnaden.

Det finns inga tillkommande krav i lagstiftning eller från andra myndigheter om åtgärder eller arbetsinsatser som skulle vara kostnadsdrivande. Kommunens administrativa förvaltning av marken ökar inte. Praktisk övervakning av områdena fortgår inom gängse markförvaltning. Kommunens miljö- och byggnadsnämnd är tillsynsmyndighet över naturreservaten. Förutsebar tillsyn är eventuella punktinsatser i form av dispensärenden eller vid klagomål om brott mot reservatsföreskrifterna. Detta är en del i nämndens ordinarie myndighetsarbete som är självfinansierat genom tillsynsavgifter.

Slutsatsen är därför att vi inte ser att reservatsbildningen kommer att medföra några ekonomiska konsekvenser för kommunen, annat än en mindre engångskostnad för målade gränsmarkeringar och ett par skyltar, samt underhåll av dessa. Detta är kostnader på några tusenlappar som hanteras i infrastruktur- och servicenämndens ordinarie budgetprocess.

Örjan Spansk
Kommunekolog

§ 188

Igångsättning av ombyggnationer och anpassningar av Stadshuset

Ärendenr 2025/1665-2.6.2.1

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att godkänna projektbudget om 10 500 000 kronor för ombyggnationer och anpassningar av Stadshuset beläget vid Rådstugatan 11, Luleå och bevilja igångsättningstillstånd.

Sammanfattning av ärendet

Luleå kommun planerar att förbättra skyddet och säkerheten vid stadshuset och dess omgivning. Detta görs för att möta det förändrade omvärldsläget och för att säkerställa en trygg och säker miljö för medborgare, besökare och medarbetare.

Medel finns anvisade i kommunstyrelsens investeringsbudget och projektet är ett samprojekt med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Projektet kan omfattas av statsbidrag som i efterhand kan täcka upp till 50 % av kostnaderna avseende säkerhets- och beredskapshöjande åtgärder. Detta under förutsättning att MSB:s krav och rekommendationer följs fullt ut. För att kommunen ska kunna erhålla statsbidrag kommer MSB besiktiga och godkänna att skyddsåtgärderna är riktigt utförda enligt MSB:s åtgärdsförslag.

Målet med säkerhetsanpassningarna är att höja kommunens förmåga att avskräcka, upptäcka, försvåra och hantera antagonistiska händelser. Detta ska ske genom att införa flera skyddslager av samverkande åtgärder, enligt lökprincipen. Arbetet utgår från att mildra effekterna av angrepp med bibehållen attraktivitet och öppenhet i stadshuset. Med dessa åtgärder kommer medborgare och externa som besöker stadshuset samt folkvalda och medarbetare som verkar i stadshuset bli tryggare och säkrare.

Säkerhetsåtgärder har planerats utifrån från svensk standard och MSBs vägledning (Inbyggd säkerhet – skydd av offentliga miljöer; MSB 2321) samt andra närliggande reglerande dokument. De fyra grundprinciperna för att utforma säkerhetsåtgärder; avskräcka, upptäcka, försvåra och hantera används för att förebygga och motverka ett attentats fem olika faser.

För att balansera ett effektivt skydd med människors individuella och kollektiva grundläggande rättigheter har överväganden gjorts inom ramarna för den svenska standarden, inbyggd säkerhet, vid föreslagna förändringar av det offentliga rummet.

Det medför att de föreslagna åtgärderna samordnas och byggs in i den fysiska miljön med ett helhetsperspektiv som utgår från verksamheters hotbild och behov som bedrivs från stadshuset. Det räcker inte med att minska den faktiska risken utan ändringarna syftar till att även minska den upplevda risken för händelser.

Konkret innebär föreslagna säkerhetsanpassningar att bland annat:

- Skapande av slussar vid entré och sessionssal.
- Översyn och skydd av dörrar, in- och utgångar.
- Ny reception
- Utvalda lokaler och byggnadsdelar som fönster, vägg och dörrar utförs i säkerhetsklass och förses med skydd.
- Upprättande av skydd mot fordon
- Innegård inhägnas med stängsel
- Reservkraften åtgärdas så att den uppfyller tidsenliga krav och behov.

De föreslagna säkerhetsanpassningarna höjer skyddet i stadshuset för besökare, medarbetare och folkvalda. Ändringarna ger också bättre möjligheter för kommunen att bygga en stark säkerhetskultur och säkra behörig vistelse i Stadshuset.

Genomförandet av säkerhetsåtgärder medför att stadshusets skydd och säkerhet närmar sig den svenska standarden för skydd och säkerhet samt att krav utifrån verksamheterna på stadshuset uppfylls.

Anpassningen av den fysiska miljön i entré och reception för att möta verksamhetens, de byggtekniska samt utformningsmässiga krav gällande kulturmiljö och gestaltning ingår i projektbudgeten.

Genom igångsättning av medel överförs dessa till infrastruktur- och serviceförvaltningen för genomförande, i enlighet med investeringspolicy.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunstyrelsen besluta att godkänna projektbudget om 10 500 000 kronor för ombyggnationer och anpassningar av Stadshuset beläget vid Rådstugatan 11, Luleå och bevilja igångsättningstillstånd.

Sammanträdet
Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång
Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Dialog
Arbetet har bedrivits i en arbetsgrupp med kompetenser inom säkerhet, arkitektur, besöksmottagning, kansli och fastighetsförvaltning. Dialog är förd med MSB, gruppledare och infrastruktur- och serviceförvaltningen.

Beslutsunderlag
- Inredningsförslag reception och sluss Luleå stadshus,
  KLF Hid: 2025.11264
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande igångsättning av ombyggnationer och anpassningar av Stadshuset,
  KLF Hid: 2025.11231

PLAN 3 / BOTTENPLAN

VISUALISERINGAR ENTRÉ / RECEPTION

VYER UTIFRÅN ENTRÉHALL 3001
(FÄRGSÄTTNING AV BEFINTLIGT STÄMMER EJ)

VY INIFRÅN RECEPTION 3004 A

§ 80

Igångsättningstillstånd Hertsöfältet gällande gata och VA för delen vid Hertsöfältsvägen

Ärendenr 2025/1589-3.1.2.7

Samhällsbyggnadsutskottets förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att godkänna projektbudgeten på 4 000 tkr för projektering av gata, Hertsöfältet etapp 3.
2. Godkänna projektbudget på 25 000 tkr för projektering och byggnation av vatten och avlopp, Hertsöfältet etapp 3.
3. Bevilja igångsättningstillstånd.

Sammanfattning av ärendet

Luleå kommun fortsätter utbyggnaden av infrastrukturen på Hertsöfältet. Nästa steg är projektering av gata och VA vid Hertsöfältsvägen. Utöver projektering planeras anläggande av VA för att ansluta Hertsöfältet till VA från väster mot Hertsön. Arbetena är en del av genomförandeprojektet för hela Hertsöfältet. Igångsättningen gäller kostnader som inryms i projektets totala budget för Gata och VA på Hertsöfältet.

Projektets totala budget för mark, landskap och trafik på 172 000 tkr och VA 73 000 tkr budget är beslutat i stadsbyggnadsnämnden 2023 (ärende nr; 2023/409). Projektets totala igångsatta medel uppgår, efter denna igångsättning, till 124 770 tkr.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunstyrelsen besluta att godkänna projektbudgeten på 4 000 tkr för projektering av gata, Hertsöfältet etapp 3, och att godkänna projektbudget på 25 000 tkr för projektering och byggnation av vatten och avlopp, Hertsöfältet etapp 3, samt att bevilja igångsättningstillstånd.

Sammanträdet

Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång

Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag under proposition och finner att samhällsbyggnadsutskottet bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet

Luleå kommuns infrastrukturprojekt på Hertsöfältet fortsätter vidare för utbyggnad av nästa etapp. Närmast att hantera är en omprojektering av området för Gata samt VA vid Hertsöfältsvägen, område framgår av Fig 1 nedan. Orsaken till behovet av ytterligare projektering är identifierade utmaningar att inrymma den infrastruktur som behövs enligt tidigare utformning vid Hertsöfältsvägen. Kostnaderna för projektering förväntas bli 4 000 tkr för Gata och 4 000 tkr för VA. Denna kostnad förväntas, trots omtag, att rymmas inom projektets totala budget för Gata och VA på Hertsöfältet.

Utöver projektering planeras anläggande av VA för att ansluta Hertsöfältet till VA från väster mot Hertsön. Anslutningen har justerats i enlighet med bifogad skiss i Fig 2 nedan, justeringen möjliggör en utökning av verksamhetsmark samtidigt som det inte leder till några ökade kostnader. Att färdigställa detta arbete är ett viktigt steg för att möta den ökande efterfrågan på industrimark och underlätta för framtida etableringar och eventuella tillfälliga nyttjanderättshavare av områdena. Kostnaden för att utföra arbeten beräknas till 25 000 tkr och avser 2026. Kostnaden inryms i projektets totala budget för Gata och VA på Hertsöfältet.

Projektet är i sin helhet är påbörjat och planeras att genomföras fram till 2029. Den totala budgeten för mark, landskap och trafik är 172 000 tkr och för VA 73 000 tkr. Arbetet på Hertsöfältet omfattar byggande av nytt industriområde med tillhörande vägar, GC- vägar, dagvattendiken, landskap, belysning, VA och pumpstationer.

Beslutet innebär att:

- 4 000 tkr omförs 2025 från kommunstyrelsens huvudprojekt för Hertsöfältet (projektnummer 39491) till infrastruktur- och serviceförvaltningen projekt 41261 Hertsöfältet Gata Hertsöfältsv avseende projektering.
- 4 000 tkr omförs 2025 från kommunstyrelsens huvudprojekt för Hertsöfältet VA 39998 till infrastruktur- och serviceförvaltningen projekt 41262 Hertsöfältet VA Hertsöfältsv avseende projektering.
- 21 000 tkr omförs 2026 från kommunstyrelsens huvudprojekt för Hertsöfältet VA 39998 till infrastruktur- och serviceförvaltningen projekt 41262 Hertsöfältet VA Hertsöfältsv avseende utförande.

Genom igångsättning av medel överförs dessa till infrastruktur- och serviceförvaltningen för genomförande, i enlighet med investeringspolicy.

Fig 1

Fig 2

Dialog

Dialog har skett internt inom kommunstyrelseförvaltningen och med infrastruktur- och serviceförvaltningen samt Luleå Miljöresurs AB.

Beslutsunderlag

- Kalkyl - Igångsättning Hertsöfältet Gata Hertsöfältsvägen, KLF Hid: 2025.11615
- Kalkyl - Igångsättning Hertsöfältet VA Hertsöfältsvägen, KLF Hid: 2025.11616
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande igångsättningstillstånd Hertsöfältet gällande gata och VA för delen vid Hertsöfältsvägen, KLF Hid: 2025.11613
- Presentation - Igångsättning Hertsöfältet, KLF Hid: 2025.11836

§ 32

Igångsättningstillstånd Hertsöfältet (gata Hästskon etapp 1&2, Hertsöfältet GC Hertsövägen, samordning och försäljningsomkostnader samt Hertsöfältet VA Hästskon etapp 1&2)

Ärendenr 2023/409-3.1.2.7

Stadsbyggnadsnämndens beslut

1. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att omföra 41 000 tkr från projekt 39491 Hertsöfältet med 25 000 tkr till projekt 41232 Hertsöfältet Gata Hästskon etapp 1&2, 10 000 tkr till projekt 41231 Hertsöfältet GC Hertsövägen samt 6 000 tkr till projekt 41192 Samordning/försäljningsomkostnader och tillfälliga lösningar,
2. godkänna projektbudgeten för ovanstående projekt samt bevilja igångsättningstillstånd,
3. omföra 25 000 tkr från projekt Hertsöfältet VA 39998 till projekt 41233 Hertsöfältet VA Hästskon etapp 1&2,
4. godkänna projektbudgeten och bevilja igångsättningstillstånd.

Sammanfattning av ärendet

Detaljplanen för Hertsöfältet vann laga kraft 21 januari 2021. Under 2021 och 2022 har projektering av området utförts. Stadsbyggnadsförvaltningen har för avsikt att upphandla Hertsöfältets industriområde i partnering/entreprenad med utökad samverkan under Q2 2023. Upphandlingen genomförs i enlighet med Luleå kommuns inköpspolicy och inköpsriktlinjer med kvalificeringskrav på utförda referensprojekt, omsättningskrav, kreditvärdighet och upphandlas till lägsta pris.

Hertsövägen GC kommer att projekteras internt och tilldelas Stadsbyggnadsförvaltningen ramavtals part/årsentreprenörer för genomförande av projekt.

Projektet är i sin helhet planerat att genomföras under åren 2023–2026 och har en total budget för mark, landskap och trafik på 172 mkr och VA 73 mkr. Arbetena omfattar byggande av nytt industriområde med tillhörande vägar, GC-vägar, dagvattendiken, landskap, belysning, VA och pumpstationer. Arbetena omfattar även GC- väg som kopplar ihop Hertsöfältet med Hertsön (GC Avaviksvägen). Samordning/ försäljningsomkostnader innefattar interntid, tid för

kommunikationsansvarig samt försäljningsomkostnader för Hertsöfältet inklusive tillfälliga lösningar.

Igångsättning för området kommer att göras årsvis.

Stadsbyggnadsförvaltningen finansierar driften av dessa exploateringsprojekt. Bedömd projektbudget för 2023 är totalt 66 000 tkr som fördelas enligt nedan:

41232 Hertsöfältet Gata Hästskon etapp 1&2	25 000 tkr
41231 Hertsöfältet GC Hertsövägen	10 000 tkr
41192 Samordning/försäljningsomkostnader och tillfälliga lösningar	6 000 tkr
41233 Hertsöfältet VA Hästskon etapp 1&2	25 000 tkr

Stadsbyggnadsförvaltningen har föreslagit stadsbyggnadsnämnden besluta att omföra 41 000 tkr från projekt 39491 Hertsöfältet med 25 000 tkr till projekt 41232 Hertsöfältet Gata Hästskon etapp 1&2, 10 000 tkr till projekt 41231 Hertsöfältet GC Hertsövägen samt 6 000 tkr till projekt 41192 Samordning/försäljningsomkostnader och tillfälliga lösningar, godkänna projektbudgeten för ovanstående projekt samt bevilja igångsättningstillstånd, omföra 25 000 tkr från projekt Hertsöfältet VA 39998 till projekt 41233 Hertsöfältet VA Hästskon etapp 1&2, godkänna projektbudgeten och bevilja igångsättningstillstånd.

Sammanträdet
Stadsbyggnadsförvaltningen föredrar ärendet.

Ordföranden (V) och Peder Lundvist (S) föreslår bifalla stadsbyggnadsförvaltningens förslag.

Beslutsgång
Ordföranden ställer stadsbyggnadsförvaltningens förslag under proposition och finner att stadsbyggnadsnämnden bifaller förslaget.

Dialog:
Internt inom stadsbyggnadsförvaltningen.

Beslutsunderlag
- Stadsbyggnadsförvaltningens förslag till beslut avseende igångsättningstillstånd Hertsöfältet (gata Hästskon etapp 1&2, Hertsöfältet GC Hertsövägen, samordning och försäljningsomkostnader samt Hertsöfältet VA Hästskon etapp 1&2), SBF Hid: 2023.1898
- Presentation igångsättning av Hertsöfältet etapp1-2, Hertsövägen GC,

SBF Hid: 2023.2023

Beslutet skickas till
Stadsbyggnadsförvaltningens ledningsgrupp

PLANERA:

Projektansvarig	Sara Fleuron och Mia Nilsson
Projektstart (åååå-mm)	2025-10
Projektslut (åååå-mm)	2029-11
Projektkalkyl, BP2 planerafas	tkr

1) Beslutad projektbudget enligt nämndens verksamhetsplan

År	Ansvar(8)	Vht(5)	Objekt(6)	Belopp, tkr	
202X					tkr
202X					tkr
202X					tkr
Summa					tkr

2) Omfördelning från beslutad projektbudget

År	Från projekt	Till projekt	Belopp, tkr	
2025	**39491**	**41261**	**4 000**	tkr
202X				tkr
202X				tkr

Kort beskrivning av projektet(projektansvarig)**:**

Den totala budgeten för mark,landskap och trafik ("Gata") i exploateringsprojekt Hertsöfältet är 172mkr. Projektet inryms i den totala budgeten. Huvudprojektnummer för "Gata" är 39491. *Projekt Hertsöfältet Gata Hertsöfältsvägen 41261* anvisas till huvudprojektnummret och avser projektering av Hertsöfältets exploatering etapp 2 -Hertsöfältsvägen (tidigare "L-vägen").

3) Tidigare igångsättningar

Beslutsfattare, datum(åååå-mm)	Belopp tkr	
		tkr
		tkr
		tkr

4) Budget/slutredovisning

	Belopp, tkr
Beviljad ingångsättning	
Slutredovisning	
Över-/underskott	

GENOMFÖRA:

Projektledare	Emma Sailamaa
Projektstart (åååå-mm)	2025-10
Färdigställande datum (åååå-mm)	2029-11
Beskrivning av projektet(projektledare)**:**	

Projekterafas B1 kalkylunderlag för start av projektering	tkr
Projekterafas B2 kalkylunderlag för start av bygga	tkr
Byggafas B3 kalkylunderlag efter upphandling	tkr
Avslutafas BP4 kalkylunderlag för slutredovisning	tkr

Planarbete pågår med att tillskapa mer industrimark på Hertsöfältet. Det innebär att det finns ett behov av att omprojektera tidigare framtagen bygghandling för att kunna tillgodose infrastruktur till befintliga och tillkommande aktörer i området.

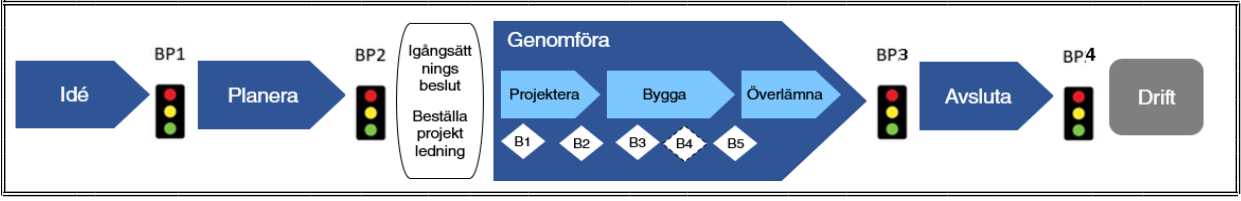

KALKYLER planera och genomföra:

	Planera(delproc.)	Genomföra(delprocess)			Avsluta(delproc.)
	Planera(fas)	**Projektera(fas)**		**Bygga(fas)**	**Avsluta(fas)**
	BP2 Bifogas projektdirektiv	B1 kalkyl för start av projektering	B2 kalkyl för start av bygga	B3 kalkyl efter upphandling	BP4 Kalkyl för slutredovisning
	Projektansvarig (tkr)	Projektledare (tkr)	Projektledare (tkr)	Projektledare (tkr)	Projektledare (tkr)
Projekteringskostnad (Ex vid general-, totalentreprenad)		3 800			
	Fyll i grå ruta, beräknad % av entreprenadkost (norm 10-12%)	Fyll i grå ruta, beräknad/anbuds-summa projekteringskostn i tkr	Fyll i grå ruta, beräknad/anbuds-summa projekteringskostn i tkr	Fyll i grå ruta, anbudssumma för projekteringskostnad i tkr	Fyll i grå ruta, utfall projekteringskostnad i tkr
Entreprenadkostnad					
	Fyll i grå ruta beräknad kostnad för entreprenad i tkr	Fyll i grå ruta beräknad/anbuds-summa för entrepr.kostn. i tkr	Fyll i grå ruta beräknad/anbuds-summa för entrepr.kostn. i tkr	Fyll i grå ruta, anbudssumman för entreprenadkostnad i tkr	Fyll i grå ruta, utfall entreprenadkostnad i tkr
Oförutsedda kostnader (Procent av summa projekterings- och entrepr.kostnad)					
	Fyll i beräknad % i grå ruta för oförutsedda kostn. i tkr(20-50%)	Fyll i beräknad % i grå ruta för oförutsedda kostn. i tkr (10-30%)	Fyll i beräknad % i grå ruta för oförutsedda kostn. i tkr(10-20%)	Fyll i beräknad % i grå ruta för oförutsedda kostn. (5-15%)	Fyll i grå ruta, utfall oförutsedda kostnader i tkr
Konstnärlig utsmyckning (Politiskt beslut, 1 % av entrenadkostnad+oförutsett)					
	Vid behov 1%, i grå ruta	Vid behov 1%, i grå ruta	Vid behov 1%, i grå ruta	Fyll i grå ruta, anbudssumman av kostnärlig utsmyckning i tkr	Fyll i grå ruta utfall av kostnärlig utsmyckning i tkr
Interna resurser (Ex. projektledning, beställartid)		200			
	Fyll i antal timmar grå ruta (pris/tim =0,5 tkr)	Fyll i antal timmar grå ruta (pris/tim =0,5 tkr)	Fyll i antal timmar grå ruta (pris/tim =0,5 tkr)	Fyll i antal timmar grå ruta (pris/tim =0,5 tkr)	Fyll i grå ruta utfall av interna resurser i tkr
Externa resurser (Ex. byggledning , projektledning)					
	Fyll i antal timmar grå ruta (pris/tim =1,2 tkr)	Fyll i antal timmar grå ruta (pris/tim =1,2 tkr)	Fyll i antal timmar grå ruta (pris/tim =1,2 tkr)	Fyll i grå ruta, anbudssumman för externa resurser i tkr	Fyll i grå ruta utfall av externa resurser i tkr
Byggherrekostnader (Ex. bygglov, besiktningskostn., anslutningsavg., beräknas normalt på 1-5 % av entreprenadkostn.)					
	Fyll i grå ruta beräknad % för byggherrekostn. (norm 1-5%)	Fyll i grå ruta beräknad % för byggherrekostn. (norm 1-5%)	Fyll i grå ruta beräknad byggherrekostnad i tkr	Fyll i grå ruta, anbudssumman för byggherrekostnad i tkr	Fyll i grå ruta utfall för byggherrekostnad i tkr
Investeringsbidrag/inkomster i projekt* (Minustecken framför beloppet)					
	Fyll i grå ruta, minustecken och i tkr	Fyll i grå ruta, minustecken och i tkr	Fyll i grå ruta, minustecken och i tkr	Fyll i grå ruta, minustecken och i tkr	Fyll i grå ruta, minustecken och i tkr
Summa kalkyl		4 000			

Analys avvikelser mellan kalkyler (se punkt 4 budget/slutredovisning i planeradelen ovanför)

Luleå Kommun
Kommunstyrelseförvaltningen

Bilaga (Kalkyl)

Projektnamn
Hertsöfältet VA Hertsöfältsvägen

Projektnummer
41262

	***Datum**(åååå-mm-dd)*
Planera start	2025-10-22
Genomföra start	
Slutredovisning	2029-11-01

PLANERA:

Projektansvarig	Sara Fleuron och Mia Nilsson
Projektstart (åååå-mm)	2025-10
Projektslut (åååå-mm)	2029-11
Projektkalkyl, BP2 planerafas	tkr

1) Beslutad projektbudget enligt nämndens verksamhetsplan

År	Ansvar(8)	Vht(5)	Objekt(6)	Belopp, tkr	
202X					tkr
202X					tkr
202X					tkr
Summa					tkr

2) Omfördelning från beslutad projektbudget

År	Från projekt	Till projekt	Belopp, tkr	
2025	**39988**	**41262**	**29 000**	tkr
202X				tkr
202X				tkr

Kort beskrivning av projektet(projektansvarig)**:**

Den totala budgeten för VA (vatten och avlopp) i exploateringsprojekt Hertsöfältet är 73mkr. Projektet inryms i den totala budgeten. Huvudprojektnummer för VA är 39998. Projekt *Hertsöfältet VA Hertsöfältsvägen 41262* anvisas till huvudprojektnummret och avser arbeten på som omfattar projektering av VA -Hertsöfältsvägen och anläggande av VA för inkoppling mot Östra länken.

3) Tidigare igångsättningar

Beslutsfattare, datum(åååå-mm)	Belopp tkr	
		tkr
		tkr
		tkr

4) Budget/slutredovisning

	Belopp, tkr
Beviljad ingångsättning	
Slutredovisning	
Över-/underskott	

GENOMFÖRA:

Projektledare	Emma Sailamaa	**Projekterafas B1 kalkylunderlag för start av projektering**	**29 000** tkr
Projektstart (åååå-mm)	2025-10	**Projekterafas B2 kalkylunderlag för start av bygga**	tkr
Färdigställande datum (åååå-mm)	2029-11	**Byggafas B3 kalkylunderlag efter upphandling**	tkr
Beskrivning av projektet(projektledare)**:**		**Avslutafas BP4 kalkylunderlag för slutredovisning**	tkr

Planarbete pågår med att tillskapa mer industrimark på Hertsöfältet. Det innebär att det finns ett behov av att omprojektera tidigare framtagen bygghandling för att kunna tillgodose vatten och avloppslösningar till de tillskapade områdena. Utöver projektering har en ny VA-lösning har tagits fram för inkoppling mot Östra länken som fungerar för både den nuvarande och den utökade detaljplanen utan att överskrida tidigare budget.

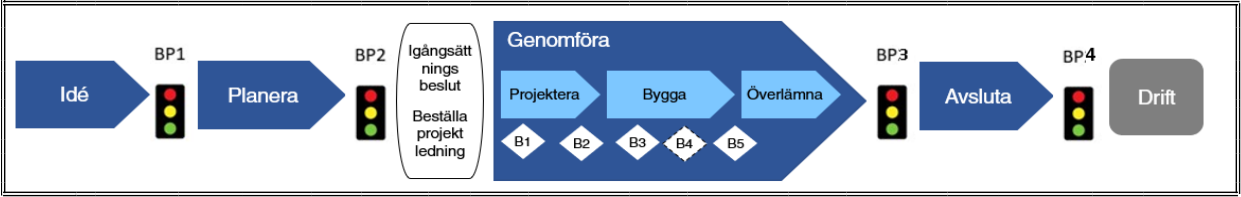

KALKYLER planera och genomföra:

	Planera(delproc.)	Genomföra(delprocess)			Avsluta(delproc.)
	Planera(fas)	**Projektera(fas)**		**Bygga(fas)**	**Avsluta(fas)**
	BP2 Bifogas projektdirektiv	B1 kalkyl för start av projektering	B2 kalkyl för start av bygga	B3 kalkyl efter upphandling	BP4 Kalkyl för slutredovisning
	Projektansvarig (tkr)	Projektledare (tkr)	Projektledare (tkr)	Projektledare (tkr)	Projektledare (tkr)
Projekteringskostnad (Ex vid general-, totalentreprenad)	Fyll i grå ruta, beräknad % av entreprenadkost (norm 10-12%)	3 800 Fyll i grå ruta, beräknad/anbuds-summa projekteringskostn i tkr	Fyll i grå ruta, beräknad/anbuds-summa projekteringskostn i tkr	Fyll i grå ruta, anbudssumma för projekteringskostnad i tkr	Fyll i grå ruta, utfall projekteringskostnad i tkr
Entreprenadkostnad	Fyll i grå ruta beräknad kostnad för entreprenad i tkr	25 000 Fyll i grå ruta beräknad/anbuds-summa för entrepr.kostn. i tkr	Fyll i grå ruta beräknad/anbuds-summa för entrepr.kostn. i tkr	Fyll i grå ruta, anbudssumman för entreprenadkostnad i tkr	Fyll i grå ruta, utfall entreprenadkostnad i tkr
Oförutsedda kostnader (Procent av summa projekterings- och entrepr.kostnad)	Fyll i beräknad % i grå ruta för oförutsedda kostn. i tkr(20-50%)	Fyll i beräknad % i grå ruta för oförutsedda kostn. i tkr (10-30%)	Fyll i beräknad % i grå ruta för oförutsedda kostn. i tkr(10-20%)	Fyll i beräknad % i grå ruta för oförutsedda kostn. (5-15%)	Fyll i grå ruta, utfall oförutsedda kostnader i tkr
Konstnärlig utsmyckning (Politiskt beslut, 1 % av entrenadkostnad+oförutsett)	Vid behov 1%, i grå ruta	Vid behov 1%, i grå ruta	Vid behov 1%, i grå ruta	Fyll i grå ruta, anbudssumman av kostnärlig utsmyckning i tkr	Fyll i grå ruta utfall av kostnärlig utsmyckning i tkr
Interna resurser (Ex. projektledning, beställartid)	Fyll i antal timmar grå ruta (pris/tim =0,5 tkr)	200 Fyll i antal timmar grå ruta (pris/tim =0,5 tkr)	Fyll i antal timmar grå ruta (pris/tim =0,5 tkr)	Fyll i antal timmar grå ruta (pris/tim =0,5 tkr)	Fyll i grå ruta utfall av interna resurser i tkr
Externa resurser (Ex. byggledning , projektledning)	Fyll i antal timmar grå ruta (pris/tim =1,2 tkr)	Fyll i antal timmar grå ruta (pris/tim =1,2 tkr)	Fyll i antal timmar grå ruta (pris/tim =1,2 tkr)	Fyll i grå ruta, anbudssumman för externa resurser i tkr	Fyll i grå ruta utfall av externa resurser i tkr
Byggherrekostnader (Ex. bygglov, besiktningskostn., anslutningsavg., beräknas normalt på 1-5 % av entreprenadkostn.)	Fyll i grå ruta beräknad % för byggherrekostn. (norm 1-5%)	Fyll i grå ruta beräknad % för byggherrekostn. (norm 1-5%)	Fyll i grå ruta beräknad byggherrekostnad i tkr	Fyll i grå ruta, anbudssumman för byggherrekostnad i tkr	Fyll i grå ruta utfall för byggherrekostnad i tkr
Investeringsbidrag/inkomster i projekt* (Minustecken framför beloppet)	Fyll i grå ruta, minustecken och i tkr	Fyll i grå ruta, minustecken och i tkr	Fyll i grå ruta, minustecken och i tkr	Fyll i grå ruta, minustecken och i tkr	Fyll i grå ruta, minustecken och i tkr
Summa kalkyl		**29 000**			

Analys avvikelser mellan kalkyler (se punkt 4 budget/slutredovisning i planeradelen ovanför)

Exploateringsprojekt Hertsöfältet -Nytt industriområde

Samhällsbyggnadsutskottet – 251117

Igångsättningstillstånd Hertsöfältet gällande gata och VA för delen vid Hertsöfältsvägen

Projektstatus

- Utbyggnad av infrastrukturen på Hertsöfältet sker i etapper

- Igångsättningen ligger inom ramen för totala budget

Projektets totala budget för mark, landskap och trafik på 172 000 tkr och VA 73 000 tkr budget är beslutat i stadsbyggnadsnämnden 2023 (ärende nr; 2023/409). Projektets totala igångsatta medel uppgår, efter denna igångsättning, till 124 770 tkr.

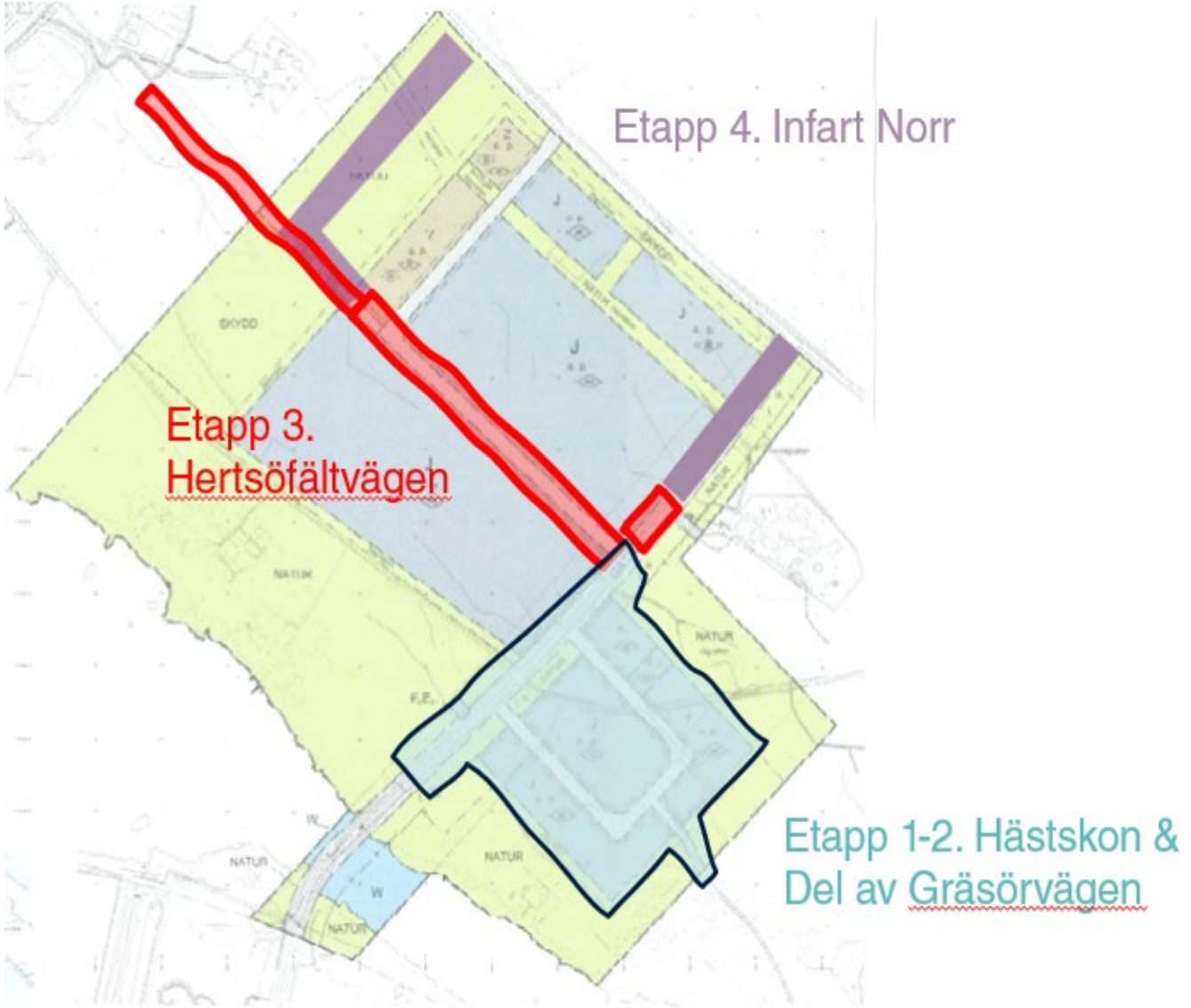

Förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att godkänna projektbudgeten på 4 000 tkr för projektering av gata, Hertsöfältet etapp 3.

2. Godkänna projektbudget på 25 000 tkr för projektering och byggnation av vatten och avlopp, Hertsöfältet etapp 3.

3. Bevilja igångsättningstillstånd.

Tack !

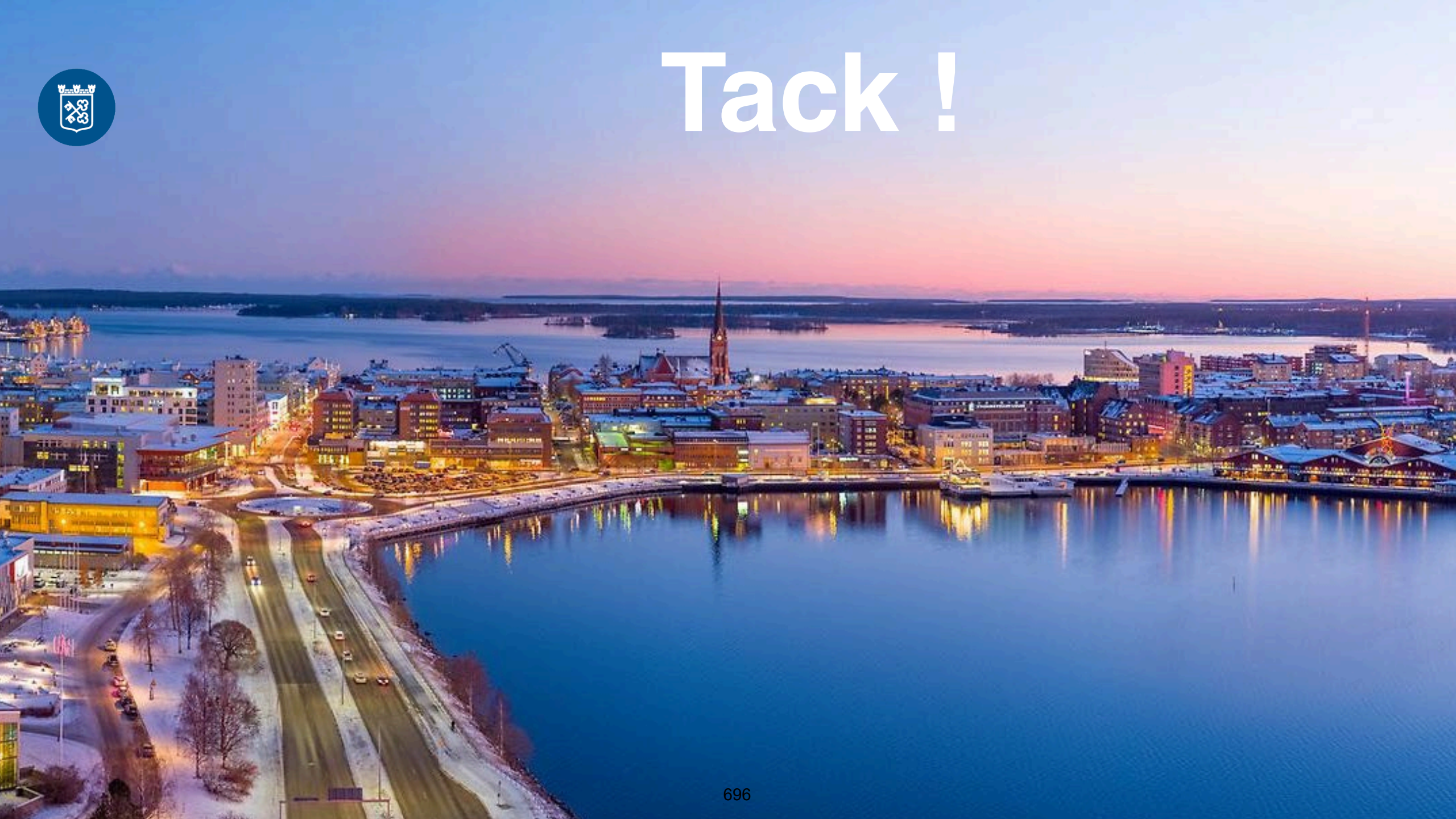

§ 81

Markanvisning Hertsön 11:1

Ärendenr 2025/1757-3.1.2.7

Samhällsbyggnadsutskottets förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att Lausviken Holdning AB erhåller markanvisning till del av Hertsön 11:1 i enlighet med bifogat markanvisningsavtal.
2. Markanvisningen ska gälla till och med två år efter detaljplanen vinner laga kraft och till dess att nödvändig infrastruktur (vägar och VA till aktuellt område) är utbyggd.
3. Köpeskillingen ska baseras på marknadspriset för handel vid tiden för tecknande av överlåtelseavtal.
4. Mark- och exploateringschef får rätt att underteckna markanvisningsavtalet inklusive eventuella ändringar och tillägg enligt 12 § samma avtal samt efterföljande överlåtelsehandlingar.

Sammanfattning av ärendet

Lausviken Holdning AB har inkommit med en förfrågan om att få direktanvisning för ett område inom den pågående detaljplanen för Hertsöheden DP 1. Aktuellt område är utsatt som handel i den pågående detaljplanen. Området är beläget norr om Hertsövägen och i direkt anslutning till planerad infartsväg för Hertsöheden, på fastigheten Hertsön 11:1.

Området ska bebyggas med en dagligvaruhandel. Ett avtal mellan Lausviken Holding AB och en dagligvaruaktör kommer att tecknas under 2026.

Förslaget innefattar en ungefärlig fastighetsstorlek på 10 600 m² och butik om cirka 3200 m². Till det uppskattas det behövas minst cirka 100 kundparkeringar (inklusive elbils- och familjeparkeringar samt parkeringar för rörelsehindrade) och cirka 13 personalparkeringar.

Bilden visar lokaliseringen av aktuellt område.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunstyrelsen besluta att Lausviken Holdning AB erhåller markanvisning till del av Hertsön 11:1 i enlighet med bifogat markanvisningsavtal, och att markanvisningen ska gälla till och med två år efter detaljplanen vinner laga kraft och till dess att nödvändig infrastruktur (vägar och VA till aktuellt område) är utbyggd, samt att köpeskillingen ska baseras på marknadspriset för handel vid tiden för tecknande av överlåtelseavtal. Mark- och exploateringschef får rätt att underteckna markanvisningsavtalet inklusive eventuella ändringar och tillägg enligt 12 § samma avtal samt efterföljande överlåtelsehandlingar.

Sammanträdet
Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång
Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag under proposition och finner att samhällsbyggnadsutskottet bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet
Hertsöheden är ett av Luleå kommunens pågående stadsutvecklingsprojekt och kan innehålla bostäder för upp till 4000 invånare. Hertsöheden kommer att planläggas och byggas ut i etapper. Nu pågår framtagande av den första detaljplanen och den beräknas antas under andra kvartalet 2026.

Genom dialog mellan mark- och exploateringskontoret och Lausviken Holding AB har ett förslag till markanvisning arbetats fram. Lausviken Holding AB har tagit fram en situationsplan för området samt underlag på gestaltningsförslag. Se bilaga 2 och 3 i markanvisningsavtalet. Som bedöms väl överensstämma med Luleå kommuns vision av området. Exakt avgränsning av området och exploateringsgrad kommer att fastställas i pågående detaljplan.

Markanvisningen gäller från och med kommunstyrelsens godkännande av avtalet och fram till två år efter att detaljplanen vunnit laga kraft samt att nödvändig infrastruktur (vägar och VA till aktuellt område) är utbyggd.

Överlåtelseavtalet kommer att villkoras med en byggnadsskyldighet som innebär att byggherren måste uppföra byggnationen i väsentlig omfattning inom en i överlåtelseavtalet bestämd tid för att avtalet ska fortsätta att gälla.

Bakgrund om Byggherren
Byggherren Lausviken Holding AB (under namnändring till Lykka Hertsöheden AB) ägs till 100 % av Lykka properties AB (”Lykka”) via det helägda dotterbolaget Lykka HoldCo 5 AB. Lykka fokuserar på att förvalta och utveckla dagligvarufastigheter i hela Sverige. Fastighetsportföljen består idag av 12 fastigheter och fastighetsvärdet uppgår under 2025 till cirka 400 miljoner kronor. Lykka driver projekt i befintligt bestånd och för nyetableringar, från detaljplan till byggnation. Lykke är ett helägt dotterbolag till Addeo AB och genomför samtliga projekt för långsiktig förvaltning.

Dialog
Dialog har förts mellan kommunstyrelseförvaltningen, Lumire och Lausviken Holding AB om markanvisningen.

Beslutsunderlag
- Markanvisningsavtal Hertsöheden Lausviken Holding AB, inklusive bilagor, lokalisering, situationsplan och yttre gestaltningsförslag, KLF Hid: 2025.11291
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande markanvisning Hertsön 11:1, KLF Hid: 2025.11617
- Presentation - Markanvisning Hertsön, KLF Hid: 2025.11835

LULEÅ KOMMUN

MARKANVISNINGSAVTAL

LULEÅ KOMMUN

Detta markanvisningsavtal har träffats mellan:

Luleå kommun, org nr 212000-2742
971 85 Luleå, (”Kommunen”); och

Lausviken Holding AB org nr: 559537-2573
Klippuddsvägen 2 B
181 65 Lidingö (”Byggherren”)

§ 1 Bakgrund
Byggherren kontaktade Luleå kommun i början av 2025 för markanvisning av ett område för bebyggelse av dagligvaruhandel, inom Hertsöheden. Ett avtal mellan Byggherren och dagligvaruaktör kommer att tecknas under 2026. Området är under planläggning, detaljplan Hertsöheden del 1. I den pågående detaljplanen är aktuellt område utsatt som handel. Detaljplanen beräknas antas under Q2 2026.

Byggherren Lausviken Holding AB (under namnändring till Lykka Hertsöheden AB), ägs till 100% av Lykka Properties AB (”Lykka”) via det helägda dotterbolaget Lykka HoldCo 5 AB. Lykka fokuserar på att förvalta och utveckla dagligvaruhandelsfastigheter i hela Sverige och driver projekt i befintligt bestånd och för nyetableringar. Lykka är ett helägt dotterbolag till Addeo AB och genomför samtliga projekt för långsiktig förvaltning

Byggherrens inkomna förslag bedöms uppfylla kommunens intentioner och ambitioner för området.

Detta avtal ska ligga till grund för beslut om markanvisning till Byggherren inom den aktuella platsen. Markanvisningsavtalet syftar till att reglera de villkor och förutsättningar som gäller för planering och utbyggnad av det markanvisade området.

§ 2 Markanvisning
Byggherren erhåller markanvisning till ett område om totalt ca 10 600 kvm av fastigheten Hertsön 11:1 (hädanefter benämnt markanvisningsområdet) för uppförande av en dagvaruhandel. Markanvisningsområdet har markerats på bifogad karta, se bilaga 1. Exakt avgränsning av fastigheten och exploateringsgrad bestäms i detaljplanen.

Pöe
(Signerat, SHA-256 CC8277A3E5AD656F805455174B5D063139AD4A3350E2F9319124807EBDC237B2)

Markanvisningen ger Byggherren rätt att förvärva markanvisningsområdet med äganderätt förutsatt att villkoren i detta avtal är uppfyllda.

Markanvisningen gäller från och med kommunstyrelsens godkännande av detta avtal och fram till överlåtelseavtal tecknats, dock längst till och med 2 år efter detaljplanen vunnit laga kraft och att nödvändig infrastruktur är utbyggd.

§ 3 Byggherrens förslag och markens bebyggande
Byggherren förslag avser en ny dagvaruhandel på Hertsön. Enligt underlaget är storleken på en ny butik ca 3200 m². Till det uppskattas det behövas minst ca 100 kundparkeringar för bil (inklusive elbils- och familjeparkeringar samt parkeringar för rörelsehindrade) och ca 13 personalparkeringar. Se situationsplan, bilaga 2. De exakta ytbehoven kommer att klargöras under markanvisningstiden.

Byggherren har skickat in skisser på yttre designförslag för att visa på en ungefärlig utformning och gestaltning. Se bilaga 3.

Dialog kring yttre gestaltning av utomhusmiljön har förts och kommer att fortsätta föras mellan parterna för att uppfylla arkitektonisk beskrivning nedan:

Den nya dagligvarubutiken på Hertsöheden ska ha:

- ett tydligt arkitektoniskt uttryck och utgöra ett orienteringsmärke i området.
- uppglasad entréfasad och bearbetade fasader i enlighet med Hertsöhedens gestaltningsprogram och koppling till naturen.
- entrétorg med sittplatser, trädplantering och cykelparkeringar.
- väl avvägd belysning för tillgänglighet och trygghet även kvällstid.
- parkering med tydliga gröna inslag och växtbäddar.
- åtgärder utförs för att omhänderta buller och dagvatten.
- höga hållbarhetsmål såsom låg energianvändning och solceller på tak. Förnyelsebara material inklusive stomme av trä skall utredas.

§ 4 Proaktiv bygglovsprocess
Byggherren ska samråda med kommunen genom mark- och exploateringskontoret avseende gestaltning av planerad byggnation innan ansökan om bygglov lämnas in till ansvarig myndighet. Syftet är att samråda om bebyggelseförslaget stämmer överens med kommunens vision på gestaltning.

(Signerat, SHA-256 CC8277A3E5AD656F805455174B5D063139AD4A3350E2F9319124807EBDC237B2)

Samråd ska initieras av Byggherren när Byggherren påbörjat arbetet med bygglovshandlingarna. Kommunen ska ges möjlighet att lämna synpunkter på förslagets gestaltning i god tid innan bygglovsansökan lämnas in till ansvarig myndighet.

Ansökan om bygglov ska ha lämnats in till ansvarig myndighet och vunnit laga kraft inom markanvisningstiden.

§ 5 Marköverlåtelse
När Byggherren beviljats bygglov, presenterat tidplan för projektet och i övrigt visat på hur projektet kommer att genomföras i enlighet med förslaget kommer kommunen att upprätta avtal om marköverlåtelse och genomförande.

Avtalet kommer att villkoras med en byggnadsskyldighet som innebär att Byggherren måste påbörja byggnation i väsentlig omfattning inom viss tid efter avtalets undertecknande. Vad som avses som väsentlig omfattning i det enskilda fallet baseras bl.a. på byggnadsteknik och kommer att tydliggöras i kommande marköverlåtelseavtal. Det innebär att Byggherren enbart erhåller vilande lagfart till dess att villkoret om byggnadsskyldighet är uppfyllt.

Köpeskillingen ska baseras på marknadspriset för handel vid tiden för tecknande av marköverlåtelse- och genomförandeavtal.

Köpeskillingen ska erläggas på tillträdesdagen.

§ 6 Markens skick
Marken kommer att överlåtas i befintligt skick och fri från penninginteckningar. Området är idag oexploaterat.

§ 7 Kostnader
Byggherren svarar för kostnader för bygglov samt planavgift, va-anläggningsavgift, elanslutning, anslutning till fjärrvärmenätet, lagfart m.m. i enlighet med gällande taxor.

Byggherren svarar för kostnader för anläggande av VA-nät inom markanvisningsområdet från förbindelsepunkt enligt § 7.

Kommunen ansöker om och bekostar avstyckning av markanvisningsområdet i enlighet med pågående detaljplan.

I priset för den kommande marköverlåtelsen ingår den på den blivande fastigheten belöpande gatukostnadsersättningen. Någon särskild ersättning

(Signerat, SHA-256 CC8277A3E5AD656F805455174B5D063139AD4A3350E2F9319124807EBDC237B2)

ska därmed inte erläggas. Detta gäller dock inte gatubyggnadskostnader för eventuella förbättringsåtgärder som kan komma att krävas i framtiden.

§ 8 Tillträde
Tillträde till markanvisningsområdet regleras vid kommande marköverlåtelse. Byggherren äger rätt att under markanvisningstiden beträda området för erforderliga förberedande undersökningar, mätningar, osv. Sker inte förvärv av markanvisningsområdet ska Byggherren på egen bekostnad återställa markanvisningsområdet om kommunen så begär.

När utbyggnad av nödvändig infrastruktur (vägar och VA) av kommunen är genomförd kan byggherren få tillträde till marken. Kommunen för en kontinuerlig dialog över hur tiden för utbyggnad kommer att ske.

§ 9 Vatten, avlopp och dagvatten
Det markanvisade området kommer att införlivas inom verksamhetsområde för vatten, spillvatten och dagvatten.

Förbindelsepunkt med mätarbrunn för vatten samt förbindelsepunkt för spillvatten kommer att upprättas för området som ingår i markanvisningen. Byggherren bygger sedan internt nät från förbindelsepunkterna för ovan nämnda anläggningar. Byggherren ansvarar för servisansökan inför VA-anslutning enligt e-tjänst på kommunens hemsida.

Utifrån framtagen dagvattenutredning, samt en överslagsräkning på Byggherrens förslag bedöms ett fördröjningsbehov på cirka 150 m^3 behövas. Fördröjningen ska framför allt tillgodoses med diken, samt åtgärder så som växtbäddar, grönområden etc. Efter fördröjning ansvarar Byggherren för avledning av dagvatten och dränering till tvåstegsdiket norr om fastigheten. Det angivna fördröjningsbehovet kan komma att justeras i takt med att Byggherrens förslag inklusive höjdsättningsplan preciseras. En dialog kring dagvatten ska fortsatt föras mellan parterna under markanvisningstiden.

Enligt nuvarande förslag föreslås från Kommunens sida 2 större diken i fastighetens västra och östra del och även en fördröjning i den nordöstra delen i form av dike eller nedsänkt yta. Utöver detta även växtbäddar och grönytor.

Innan bygglov söks ska Byggherren kunna visa på dessa lösningar och Kommunen ska skriftligen godkänna lösningarna.

(Signerat, SHA-256 CC8277A3E5AD656F805455174B5D063139AD4A3350E2F9319124807EBDC237B2)

§ 10 Bulleråtgärder
Byggherren är medveten om att markanvisningsområdet är utsatt för buller från Hertsövägen, vilket kan medföra att byggnationen och den exteriöra miljön behöver anpassas för att klara gällande bullernivåer.

Byggherren ansvarar för och bekostar de bullerdämpande åtgärder som kan komma att krävas för att klara gällande bullernivåer och ska i samband med bygglovsansökan skriftligt redovisa vilka bullerdämpande åtgärder som vidtas för att klara gällande bullernivåer om ansvarig myndighet kräver det.

§ 11 Upphörande av markanvisning
Parterna är överens om att Kommunen äger rätt att häva avtalet och omedelbart återta markanvisningen om Byggherren inte genomför projektet i den takt och/eller i enlighet med de villkor som framgår av detta avtal.

Byggherren är införstådd med att en hävning av avtalet och återtagen markanvisning inte ger Byggherren någon rätt till ersättning för nedlagda kostnader eller kompensation på annat sätt.

§ 12 Ändringar och tillägg
Ändringar och tillägg till detta avtal ska upprättas skriftligen och undertecknas av båda parter.

§ 13 Vidareöverlåtelse
Detta avtal får inte överlåtas till annan part utan kommunens skriftliga medgivande.

§ 14 Avtalsexemplar
Detta avtal har upprättats i två exemplar varav parterna tagit var sitt.

§ 15 Kommunens godkännande
Avtalet gäller under förutsättning av kommunstyrelsens godkännande.

Luleå 2025-	Luleå 2025-
För Luleå Kommun	För Byggherren
…….	……..
Roger Tuomas Mark- och exploateringschef	För Byggherren
	……..

(Signerat, SHA-256 CC8277A3E5AD656F805455174B5D063139AD4A3350E2F9319124807EBDC237B2)

Bilaga 1: Karta markanvisningsområde
Bilaga 2: Situationsplan
Bilaga 3: Gestaltningsförslag

(Signerat, SHA-256 CC8277A3E5AD656F805455174B5D063139AD4A3350E2F9319124807EBDC237B2)

LULEÅ KOMMUN

Bilaga 1

LULEÅ KOMMUN

Bilaga 2

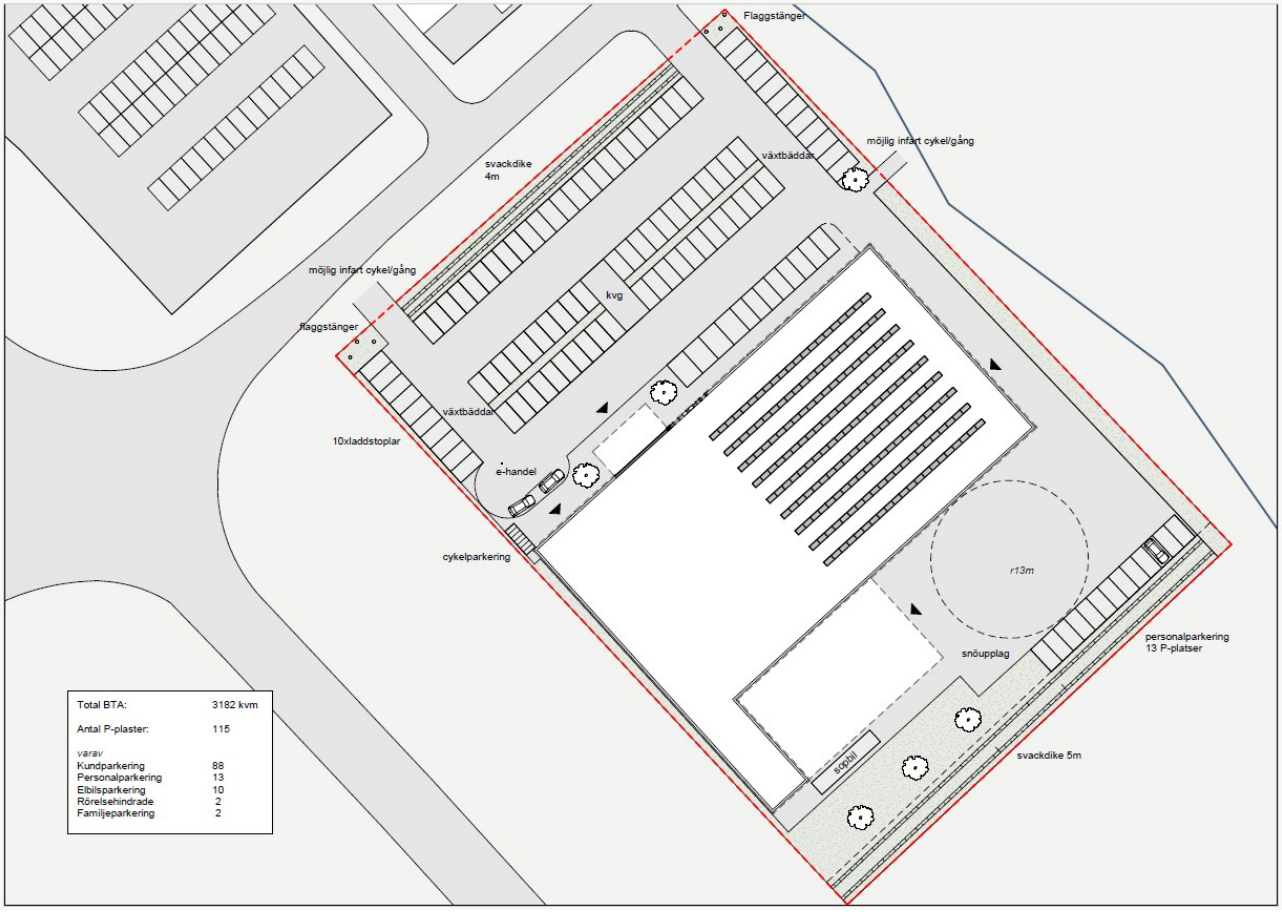

(Signerat, SHA-256 CC8277A3E5AD656F805455174B5D063139AD4A3350E2F9319124807EBDC237B2)

LULEÅ KOMMUN

Bilaga 3

Illustrationsbild

Hertsöheden

Tallskog perforeras på metallfasaden

NOMO STUDIO

Referenser

Perforerad fasad

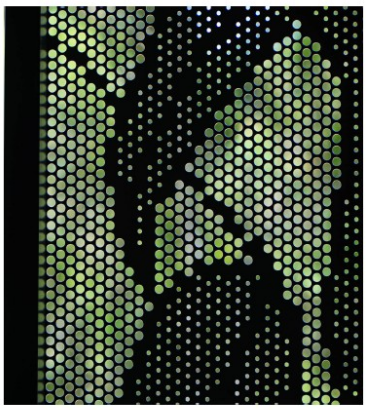

Exempel på perforerade fasader med motiv

NOMO STUDIO

(Signerat, SHA-256 CC8277A3E5AD656F805455174B5D063139AD4A3350E2F9319124807EBDC237B2)

Signering

Följande parter har signerat detta dokument

Namn: Nils Fredrik Mattias Leifland
Datum: 2025-10-30 13:57
Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:
CC8277A3E5AD656F805455174B5D063139AD4A3350E2F9319124807EBDC237B2

Namn: JOHAN ÅSTRÖM
Datum: 2025-10-30 14:11
Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:
CC8277A3E5AD656F805455174B5D063139AD4A3350E2F9319124807EBDC237B2

Markanvisning Hertsöheden Lausviken Holding AB

Ärendenr. KLF 2025/1757

Markanvisning

- Lausviken Holding AB har kontaktat kommuen om en direktanvisning av markerat område inom Hertsöheden för bebyggelse av en dagligvaruhandel.

- Lausviken har presenterat ett förslag genom situationsplan och yttre gestaltningsförslag som överenskommer med kommunens vision för området.

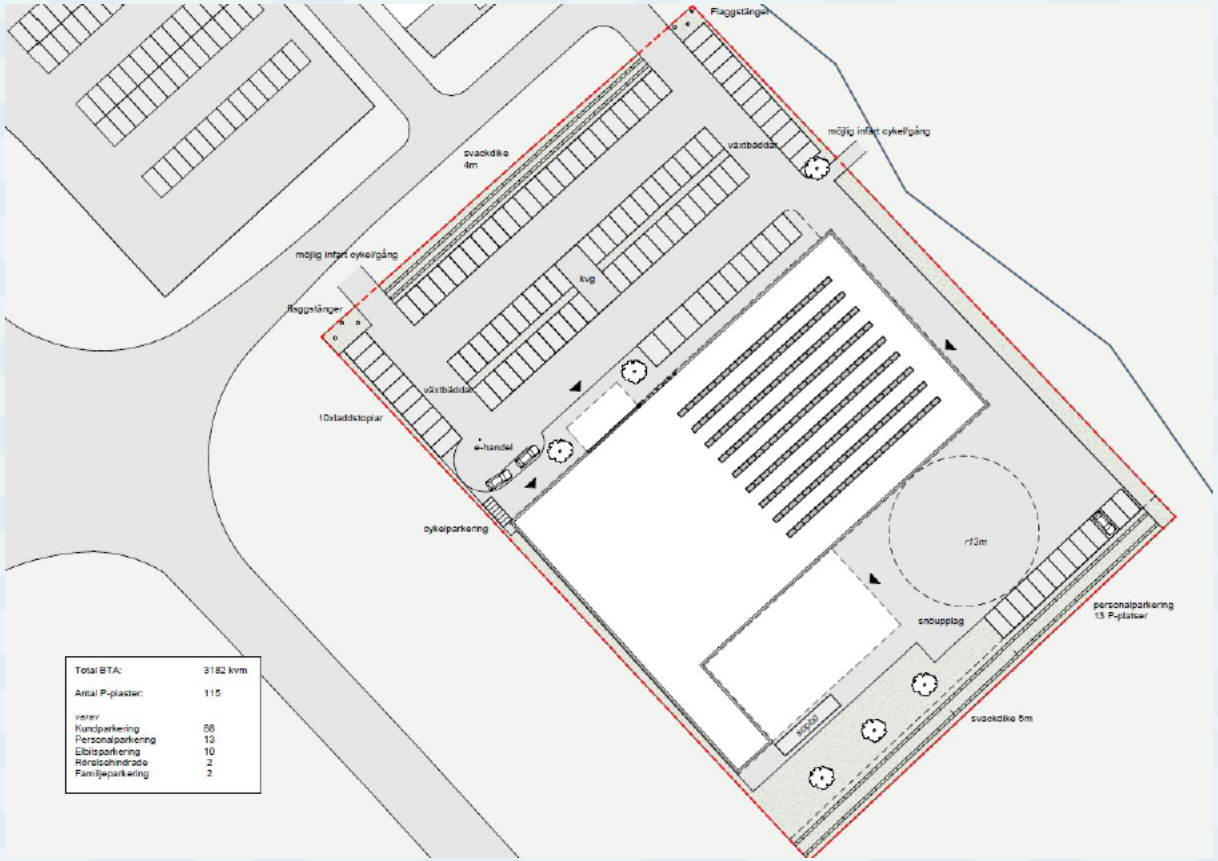
Flaggstänger
möjlig infart cykel/gång
växtbäddar
svackdike 4m
möjlig infart cykel/gång
kvg
Flaggstänger
växtbäddar
10xladdstolpar
e-handel
cykelparkering
r13m
personalparkering 13 P-platser
snöupplag
svackdike 5m
Total BTA: 3182 kvm
Antal P-platser: 115
varav
Kundparkering 66
Personalparkering 13
Elbilsparkering 10
Rörelsehindrade 2
Familjeparkering 2

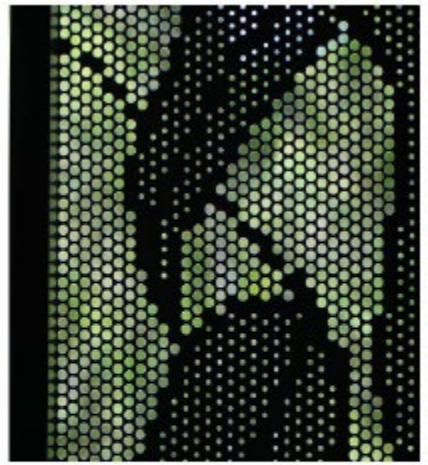

Lausviken Holding AB

- Lausviken Holding AB (under namnändring till Lykka Hertsöheden AB) ägs till 100% av Lykka Properties AB.

- Lykka fokuserar på att utveckla och förvalta dagligvaruhandelsfastigheter i hela Sverige och arbetar med både nyetableringar och att utveckla befintligt bestånd.

- Det samlade fastighetsvärdet uppgår till ca 400 miljoner år 2025

- Ett avtal mellan byggherren och en dagligvaruhandelsaktör kommer att tecknas under 2026

Förslag till beslut

Ärende KLF 2025/1757

- Kommunstyrelsen beslutar att Lausviken Holding AB erhåller markanvisning till del av Hertsön 11:1 i enlighet med bifogat markanvisningsavtal.
- Markanvisningen ska gälla till och med två år efter detaljplanen vinner laga kraft och till dess att nödvändig infrastruktur (vägar och VA till aktuellt område) är utbyggt.
- Köpeskillingen ska baseras på marknadspriset för handel vid tiden för tecknande av överlåtelseavtal.
- Mark- och exploateringschef får rätt att underteckna markanvisningsavtalet inklusive eventuella ändringar och tillägg enligt 12 § samma avtal samt efterföljande överlåtelsehandlingar.

Tack!

LULEÅ KOMMUN

Agnes Ljungbjörk
Mark- och exploateringsingenjör
Kommunstyrelseförvaltningen

§ 82

Förlängning av markanvisning, Kikaren

Ärendenr 2024/1586-3.1.2.7

Samhällsbyggnadsutskottets förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att Peab Sverige AB får förlängd markanvisning till fastigheten Kikaren 1 inom Kronandalen etapp Norra entrén till och med 2027-06-30 och att markanvisningsavtalet i övrigt fortsätter att gälla på oförändrade villkor bortsett från framtaget avtal om förlängning av markanvisning.
2. Mark- och exploateringschefen får rätt att underteckna avtal om förlängning av markanvisning.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen har 2024-10-07 § 235 beslutat att Peab Sverige AB får markanvisning till fastigheten Kikaren 1 inom Kronandalen till och med 2026-01-31 för byggnation av flerbostadshus i bostadsrättsform. Till grund för beslutet finns ett markanvisningsavtal tecknat 2024-06-10. Markanvisningen gäller till 2026-01-31. Peab Sverige AB har begärt en förlängning av markanvisningen för fastigheten Kikaren 1.

Detaljplanen håller på att ändras och planeringen är att detaljplanen beslutas om 2026. Då detaljplanen ännu inte är antagen kan inte ett överlåtelseavtal tecknas under nuvarande markanvisningstid. Peab Sverige AB har även arbetat fram flera olika förslag för att kunna genomföra projektet. Detaljplanen ändras delvis på grund av att de planerade radhusen på fastigheten Bärmesen 2 uteblir. Kvartersgatan mellan Bärmesen och Kikaren flyttas och Kikaren blir större för att möjliggöra en bra exploatering av området samt förbättra parkeringsmöjligheterna. Detaljplanen ändras också i samråd med Peab och fastighetsägaren på Bärmesen 1 som direkt berörs av den ändrade detaljplanen för en så god disposition av området som möjligt.

Under den förlängda markanvisningstiden planeras:
Detaljplanen planeras antas under 2026. Fortsatt samråd med aktören sker kring disposition av fastigheten samt vald parkeringslösning. Månadsvisa avstämningar i form av gestaltningsmöten för att stämma av och säkerställa projektets framdrift. Byggherren ska visa upp slutlig framtagen gestaltning av projektet på ett avstämningsmöte senast 2026-11-30. Bolaget ansvarar för att kalla till detta möte. Kallelse till möte ska skickas ut två veckor innan.

Presentera en slutlig gestaltning av projektet, som kommer ligga till grund för bygglovsansökan. Detta möte ska ske senast 2027-02-28. Byggherren ansvarar för att kalla till detta möte. Kallelse ska skickas ut två veckor innan.
I samband med detta möte ska Bolaget i samarbete med entreprenören ha tagit fram en plan för etableringsyta (byggbaracker, parkering, sophantering etc.). Bolaget ansvarar för att kalla till detta möte. Kallelse till möte ska skickas ut två veckor innan.

Lämna in en komplett ansökan om bygglov för sitt projekt senast 2027-03-31, detta så att överlåtelse av marken kan ske inom avtalad tid.

Ett uppföljningsmöte ska ske inom två veckor efter att bygglov har beviljats, byggherren ansvarar för att kalla till detta möte. Kallelse till möte ska skickas ut två veckor innan.

Överlåtelse- och genomförandeavtal ska undertecknas av båda parter innan markanvisningen går ut.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunstyrelsen besluta att Peab Sverige AB får förlängd markanvisning till fastigheten Kikaren 1 inom Kronandalen etapp Norra entrén till och med 2027-06-30 och att markanvisningsavtalet i övrigt fortsätter att gälla på oförändrade villkor bortsett från framtaget avtal om förlängning av markanvisning, och att mark- och exploateringschefen får rätt att underteckna avtal om förlängning av markanvisning.

Sammanträdet
Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång
Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag under proposition och finner att samhällsbyggnadsutskottet bifaller förslaget.

Dialog
Dialog har förts internt inom kommunstyrelseförvaltningen och med Peab Sverige AB.

Beslutsunderlag

- Markanvisningsavtal 2024-06-10, KLF Hid: 2024.8054
- Bilaga 2. Karta markanvisningsområde, KLF Hid: 2024.8055
- Bilaga 3. Inlämnat förslag Kikaren, KLF Hid: 2024.8056
- Kommunstyrelsens beslut 2024-10-07 § 235, KLF Hid: 2024.8711
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande förlängning av markanvisning, Kikaren, KLF Hid: 2025.11618
- Presentation - Förlängning Markanvisning Kikaren, KLF Hid: 2025.11839

LULEÅ KOMMUN

MARKANVISNINGSAVTAL

LULEÅ KOMMUN

Detta markanvisningsavtal har träffats mellan:

Luleå kommun, org nr 212000-2742
971 85 Luleå, (”Kommunen”); och

PEAB Bostad AB, org nr 556237-5161
Brandgatan 2D
973 47 Luleå ("Byggherren")

§ 1 Bakgrund
Kronandalen är ett av Luleå kommuns pågående stadsutvecklingsprojekt och omfattar ungefär 2000 bostäder som ska byggas ut över tid. Området är indelat i sex etapper, varav etapp ”Norra entrén” avser denna markanvisning. Utbyggnad och planering av de andra etapperna ”Stadsdelscentrum”, ”Parken”, ”Västra entrén”, ”Östra entrén” och ”Södra entrén” pågår.

Detta avtal ska ligga till grund för beslut om markanvisning inom Kronandalen etapp Norra entrén till Byggherren. Markanvisningsavtalet syftar till att reglera de villkor och förutsättningar som gäller för planering och utbyggnad av det markanvisade området.

§ 2 Markanvisning
Byggherren erhåller markanvisning till fastigheten Kikaren 1 (hädanefter benämnt markanvisningsområdet) för uppförande av flerbostadshus, i enlighet med bilaga 1.

Markanvisningen ger Byggherren rätt att förvärva markanvisningsområdet med äganderätt förutsatt att villkoren i detta avtal är uppfyllda.

Markanvisningen gäller från och med kommunstyrelsens godkännande av detta avtal och fram till dess att överlåtelseavtal tecknats, dock längst till och med 2026-01-31.

§ 3 Byggherrens förslag och markens bebyggande
Byggherren har presenterat ett förslag för exploatering av exploateringsområdet, daterat 2024-02-07, innebärande uppförande av flerbostadshus med 87 lägenheter i kvarteret Kikaren 1. **Bilaga 1.**

Kvarteret förhåller sig till den omgivande terrängen genom att möta marken i nordost för att få ett synligt suterrängplan i nordvästra hörnan och längs den västra fasaden. Höjden på suterrängplanet varierar i kvarteret - i vissa delar tar den form i endast en förhöjd sockel och i andra delar ryms fönster in till de gemensamma funktionerna. I suterrängplanet ryms ljus cykelförvaring, extra förråd att hyra samt en gemensamhetslokal för de boende.

Runt varje trapphus samsas lägenheter av olika storlekar för att få ett socialt hållbart bostadskvarter. 1 ROK på 30 kvm bor granne med 5 ROK för att människor ska mötas och kunna hjälpa varandra genom livets alla skeden.

De boende delar på en upphöjd gård som binder samman kvarteret och skapar god tillgång till bullerskyddade utemiljöer. Generösa trappor bjuder in till den gemensamma gården och stärker kontakten med omgivningen. För en helt tillgänglig gård anläggs även en ramp.

Den södra delen av fastigheten är inte underbyggd. Denna yta kommer används till dagvattenhantering och snöupplag.

61 parkeringsplatser för bilar föreslås i parkeringsgarage.

§ 4 Gestaltning
Kvarteret Kikaren får en gestaltning som bygger på inlämnat tävlingsförslag för Ryggsäcken, Termosen och Kåsan, med referenser för både volymbearbetning och fasadmaterial. **Bilaga 2**

Byggnadernas placering skapar ett omhändertaget gårdsrum samtidigt som siktlinjer mot gatan och parken skapar en relation till omgivningen.

Detaljplanen medger bostäder i fyra våningar med underbyggd gård. Taken utformas med takutsprång som skyddar fasaden under vinterhalvåret.

Förhöjda bottenvåningar ger en robust och snötålig sockel i oorganiskt material mot gata samtidigt som insyn förhindras.

Kvarteret får fasader i omsorgsfulla kompositioner med material och mönster som kan underhållas och bytas ut med tiden för att skapa hus som åldras väl. Tydliga och upplysta entréer i en artikulerad sockel ger en stadsmässig karaktär samtidigt som materialen är mjuka och taktila.

Suterrängplanets fasad mot gata utformas med omsorg för att skapa ett tryggt och trivsamt gaturum.

Bilaga 1 och 2 ska ligga till grund för byggherrens fortsatta projektering och utformning av projektet.

Byte av redovisad arkitekt får endast ske efter godkännande av kommunen.

§ 5 Proaktiv bygglovsprocess
Byggherren ska samråda med kommunen genom projekt Kronan avseende gestaltning av planerad byggnation innan ansökan om bygglov lämnas in till ansvarig myndighet. Syftet är att samråda om bebyggelseförslaget stämmer överens med det förslag som inlämnats till kommunen.

Samråd ska initieras av Byggherren inför/när Byggherren påbörjat arbetet med bygglovshandlingarna. Kommunen ska ges möjlighet att lämna synpunkter på förslagets gestaltning i god tid innan bygglovsansökan lämnas in till ansvarig myndighet.

Tidplan inför genomförande
Byggherren ska visa upp slutlig gestaltning av projektet som kommer att ligga till grund för bygglovsansökan. Detta möte ska ske senast 2025-09-30. Byggherren ansvarar för att kalla till detta datum.

Ansökan om bygglov ska ha lämnats in till ansvarig myndighet senast 2025-10-31.

§ 6 Marköverlåtelse
När byggherren beviljats bygglov, presenterat tidplan för projektet och i övrigt visat på hur projektet kommer att genomföras i enlighet med förslaget kommer kommunen att upprätta avtal om marköverlåtelse och genomförande.

Avtalet kommer att villkoras med en byggnadsskyldighet som innebär att Byggherren måste byggt i väsentlig omfattning senast två år efter avtalets undertecknande. Med väsentlig omfattning avses att grundläggning är färdigställd och att byggnadens stomme är rest. Detta innebär att Byggherren enbart erhåller vilande lagfart till dess att villkoret är uppfyllt.

Köpeskillingen ska baseras på marknadspriset i samband med tecknande av marköverlåtelse- och genomförandeavtal. Kommunen tar fram en marknadsvärdering med hjälp av en auktoriserad värderingsfirma innan

tecknande av avtal. Vid senaste värderingen uppgick kvm/BTA till 1 600 kr, värderingen genomfördes 2023-02-28.

Köpeskillingen ska erläggas på tillträdesdagen.

§ 7 Markens skick
Byggherren är medveten om att markområdena tidigare utgjort del i militär anläggning. Inom området har bl.a. funnits interna nät för teknisk infrastruktur, såsom el, vatten, opto, fjärrvärme och signal. Dessa har ersatts av den nya infrastruktur som kommunen anlagt i området. De ersatta ledningarna har dock lämnats kvar i marken och Byggherren svarar för och bekostar att riva och ta bort gamla anläggningar om det är nödvändigt för exploateringen.

Området är sanerat vid kommunens övertagande av den tidigare försvarsverksamheten och resultat från markundersökningen går att läsa i den markmiljötekniska utredningen.

Om ytterligare sanering krävs för bostadsbyggnations står kommunen för kostnader förenade med detta.

Marken kommer att överlåtas i befintligt skick och fri från penninginteckningar.

§ 8 Kostnader
Byggherren svarar för kostnader för bygglov samt planavgift, va-anläggningsavgift, elanslutning, lagfart m.m. i enlighet med gällande taxor.

I priset för den kommande marköverlåtelsen ingår den på den blivande fastigheten belöpande gatukostnadsersättningen. Någon särskild ersättning ska därmed inte erläggas. Detta gäller dock inte gatubyggnadskostnader för eventuella förbättringsåtgärder som kan komma att krävas i framtiden.

§ 9 Tillträde
Tillträde till markanvisningsområdet regleras vid kommande marköverlåtelse. Byggherren äger rätt att under markanvisningstiden beträda området för erforderliga förberedande undersökningar, mätningar, osv. Sker inte förvärv av markanvisningsområdet ska Byggherren på egen bekostnad återställa markanvisningsområdet om kommunen så begär.

§ 10 Vatten, avlopp och dagvatten
Byggherren ska ansluta sig till det kommunala vatten-, avlopp- och dagvattennätet. Dagvatten ska i första hand tas hand och fördröjas inom den

egna fastigheten. Byggherren ansvarar för att säkerställa lutningar för sitt kvarter för hantering av dagvatten i enlighet med den för området tänkta lösningen.

Samtliga lösningar för vatten, avlopp och dagvatten ska projekteras och anläggas i enlighet med Luleå miljöresurs AB´s (Lumire) projekteringsanvisningar. Eventuella frågor angående vatten och avlopp kommuniceras med Lumire.

§ 11 Bulleråtgärder
Byggherren är medveten om att markanvisningsområdet är utsatt för buller från lokalgator inom stadsdelen, vilket kan medföra att byggnationen och den exteriöra boendemiljön behöver anpassas för att klara gällande bullernivåer.

Byggherren ansvarar för och bekostar de bullerdämpande åtgärder som kan komma att krävas för att klara gällande bullernivåer och ska i samband med bygglovsansökan skriftligt redovisa vilka bullerdämpande åtgärder som vidtas för att klara gällande bullernivåer om ansvarig myndighet kräver det.

§ 12 Exploateringens genomförande
Byggherren är införstådd med att utbyggnaden av Kronandalen, med parallellt pågående byggprojekt, löpande inflyttning, flytt av verksamheter etc. ställer höga krav på samordning och samverkan mellan inblandade aktörer. Kommunen i sin roll att leda utvecklingen för området kommer att jobba aktivt för att denna utbyggnad sker på bästa sätt. Byggherren förbinder sig att medverka och delta i frågor som berör den samlade utbyggnaden i den mån det är behövligt och efterfrågas av kommunen.

§ 13 Fastighetsbildning
Kommunen har genomfört nödvändig fastighetsbildning.

§ 14 Upphörande av markanvisning
Parterna är överens om att Kommunen äger rätt att häva avtalet och omedelbart återta markanvisningen om Byggherren inte genomför projektet i den takt och/eller i enlighet med de villkor som framgår av detta avtal.

Byggherren är införstådd med att en hävning av avtalet och återtagen markanvisning inte ger Byggherren någon rätt till ersättning för nedlagda kostnader eller kompensation på annat sätt.

§ 15 Ändringar och tillägg
Ändringar och tillägg till detta avtal ska upprättas skriftligen och undertecknas av båda parter.

§ 16 Vidareöverlåtelse
Detta avtal får inte överlåtas till annan part, utanför Byggherrens koncern, utan kommunens skriftliga medgivande.

§ 17 Avtalsexemplar
Detta avtal har upprättats i två exemplar varav parterna tagit var sitt.

§ 18 Kommunens godkännande
Avtalet gäller under förutsättning av kommunstyrelsens godkännande.

Luleå 2024-	Luleå 2024-
För Luleå kommun	För Byggherren
……	……
Mark- och exploateringschef	För Byggherren
	……..

Bilaga 1: Inlämnat förslag; ”Kikaren, Konandalen, Luleå, Nya bostadsrätter vid Träffparken”, Peab 2024-02-07

Bilaga 2: Tidigare inlämnat förslag; ”Nära, Kronandalen, Luleå, Kv Kåsan, Termosen, Ryggsäcken & Vandraren”, Peab 2022-11-22

KIKAREN

KRONANDALEN, LULEÅ

NYA BOSTADSRÄTTER VID TRÄFFPARKEN

PLATSEN

Vi befinner oss nära stad och natur i såväl tid som rum. På en plats som på mitten av 1900-talet gick från skogsmark till militäranläggning och nu står mitt i en omvandling till en ny, hållbar stadsdel i Luleå. Där människor länge har haft glädje av naturens rekreativa kvaliteter ska så småningom närmare 7000 personer leva och bo, nära stad, nära natur, universitet och arbete, nära återhämtning och balans, nära kultur och nära varandra.

Kvarter Kikaren har ett attraktivt läge i Kronandalen med Träffparken som närmsta granne i söder och Lottagatan i nordväst. Området runt kvarteret har börjat etableras och kommer bli en levande stadsdel när fler och fler människor flyttar in.

KONCEPT

NÄRA HJÄRTAT

Konceptet för kvarteret Kikaren tar med sig de bärande idéerna i vårt tävlingsförslag för Ryggsäcken, Termosen och Kåsan, med mottot NÄRA. Det tillkommande kvarteret ska nära platsen och vara generös genom att ge mer än det tar. Förslaget ska även ta vara på närheten till stadens olika funktioner och vilka kvaliteter det ger för boendet.

NÄRA PRODUCERAT

Peab är en av Nordens största bygg- och anläggningsföretag men också ett lokalt företag i Luleå. Med egen personal från närområdet, egna insatsvaror och prioritering av lokala underentreprenörer vill vi bidra till en stärkt företagsregion. Genom att använda lokalt producerat material stödjer vi både Luleås företag och minskar andelen långväga transporter vilket är av största vikt i ett hållbart byggprojekt.

NÄRA SAMVERKAN

Peabs koncept **PeabLife** syftar till att genom skräddarsydda projekt ge fler unga tillgång till arbetslivs- praktik, sommarjobb och olika fritidsaktiviteter. Genom att möjliggöra för ungdomar att få delta i lokala samhällsbyggarprojekt, är ambitionen att bidra till ökad jämställdhet, mångfald, gemenskap och delaktighet för bygdens unga.

Peab och **LTU** samarbetar inom systematiskt och hållbart byggande vilket ger Peab möjlighet att dra nytta av den senaste forskningen i sitt arbete medan LTU får möjlighet att testa sin forskning i praktiken. Forskningen och resultaten blir en viktig del i att berika och föra utvecklingen framåt i Kronandalen.

KV KIKAREN
1 ROK 25%
2 ROK 29%
3 ROK 38%
4 ROK 7%
5 ROK 1%

KV KIKAREN
BTA: 6400 kvm ljus BTA bostäder
SNITTSTORLEK LÄGENHET: 73 kvm
ANTAL LÄGENHETER: 87 st

CYKELPLATSER: 220 st
PARKERINGSBEHOV: 61 p-platser

Kvarteret förhåller sig till den omgivande terrängen genom att möta marken i nordost för att få ett synligt suterrängplan i nordvästra hörnan och längs den västra fasaden. Höjden på souterrängplanet varierar i kvarteret - i vissa delar tar den form i endast en förhöjd sockel och i andra delar ryms fönster in till de gemensamma funktionerna. I suterrängplanet ryms ljus cykelförvaring, extra förråd att hyra samt en gemensamhetslokal för de boende.

Runt varje trapphus samsas lägenheter av olika storlekar för att få ett socialt hållbart bostadskvarter. 1 ROK på 30 kvm bor granne med 5 ROK för att människor ska mötas och kunna hjälpa varandra genom livets alla skeden.

De boende delar på en upphöjd gård som binder samman kvarteret och skapar god tillgång till bullerskyddade utemiljöer. Generösa trappor bjuder in till den gemensamma gården och stärker kontakten med omgivningen. För en helt tillgänglig gård anläggs även en ramp.

Den södra delen av fastigheten är inte underbyggd. Denna yta kommer används till dagvattenhantering och snöupplag.

1 RoK
27.4 m²
1 RoK, 2p
38.6 m²
3 RoK
72.9 m²
2 RoK, 1p
54.1 m²
4 RoK, 2p
98.0 m²
3 RoK +
2 RoK, 1P
4 RoK
N
0 1 2 5 10 15 20
METER
NORMALPLAN

KÄLLARPLAN

För att uppnå Luleås parkeringsnorm krävs ca 61 parkeringsplatser för bilar. Detta föreslås lösas i ett garage under kvarteret.

Infart till garaget sker där marknivån är som lägst för en effektiv lösning inne i garaget. Ovan garaget finns den gemensamma bostadsgården vilket innebär att konstuktionen behöver ge förutsättningar för tillräckligt stort jorddjup. Med hjälp av slänter, ramp, trappor och planteringar ansluter den upphöjda gården med omgivningen för ett mjuk möte med parken i söder.

GESTALTNING

Kvarteret Kikaren får en gestaltning som hämtar inspiration från vårt tävlingsförslag för Ryggsäcken, Termosen och Kåsan, med referenser för både volymbearbetning och fasadmaterial.

Byggnadenas placering skapar ett omhändertaget gårdsrum samtidigt som siktlinjer mot gatan och parken skapar en relation till omgivningen.

Detaljplanen medger bostäder i fyra våningar när vi utformar kvarteret med underbyggd gård. Om avsteg i höjd kan medges kan kvarteret få lite större volymmässig variation genom att kliva upp till fem våningar i någon huskropp.

Taken utformas med takutsprång som skyddar fasaden under vinterhalvåret.

Förhöjda bottenvåningar ger en robust och snötålig sockel i oorganiskt material mot gata samtidigt som insyn förhindras.

Kvarteret får fasader i omsorgsfulla kompositioner med material och mönster som kan underhållas och bytas ut med tiden för att skapa hus som åldras väl. Tydliga och upplysta entréer i en artikulerad sockel ger en stadsmässig karaktär samtidigt som materialen är mjuka och taktila.

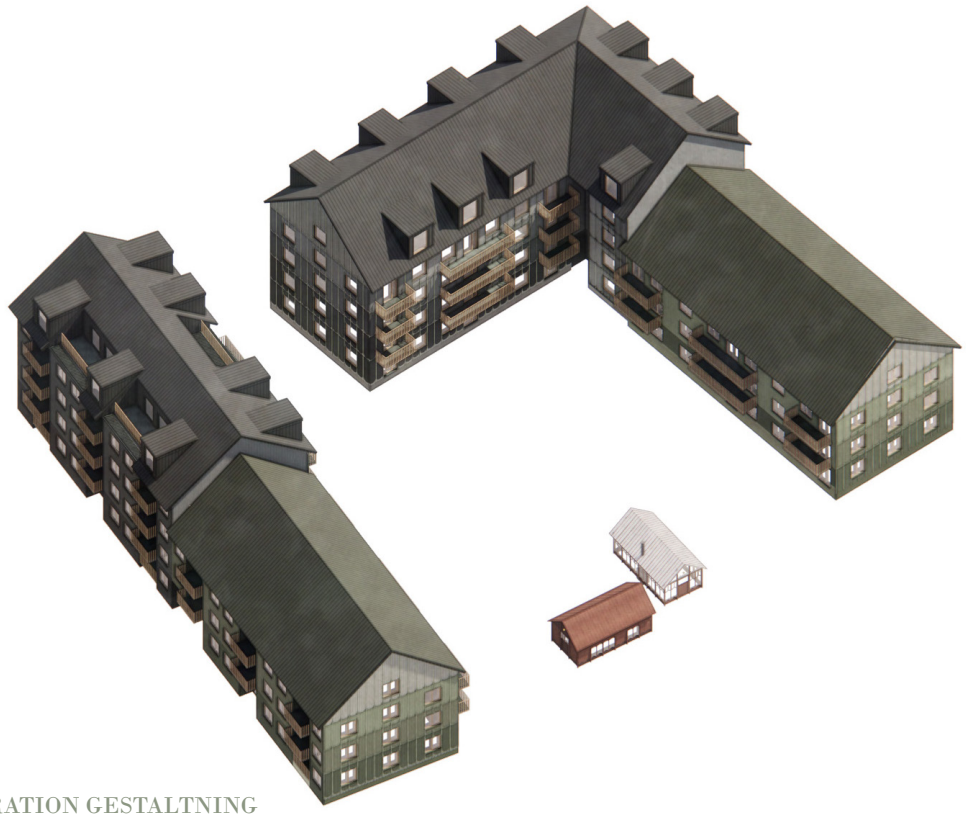

INSPIRATION GESTALTNING

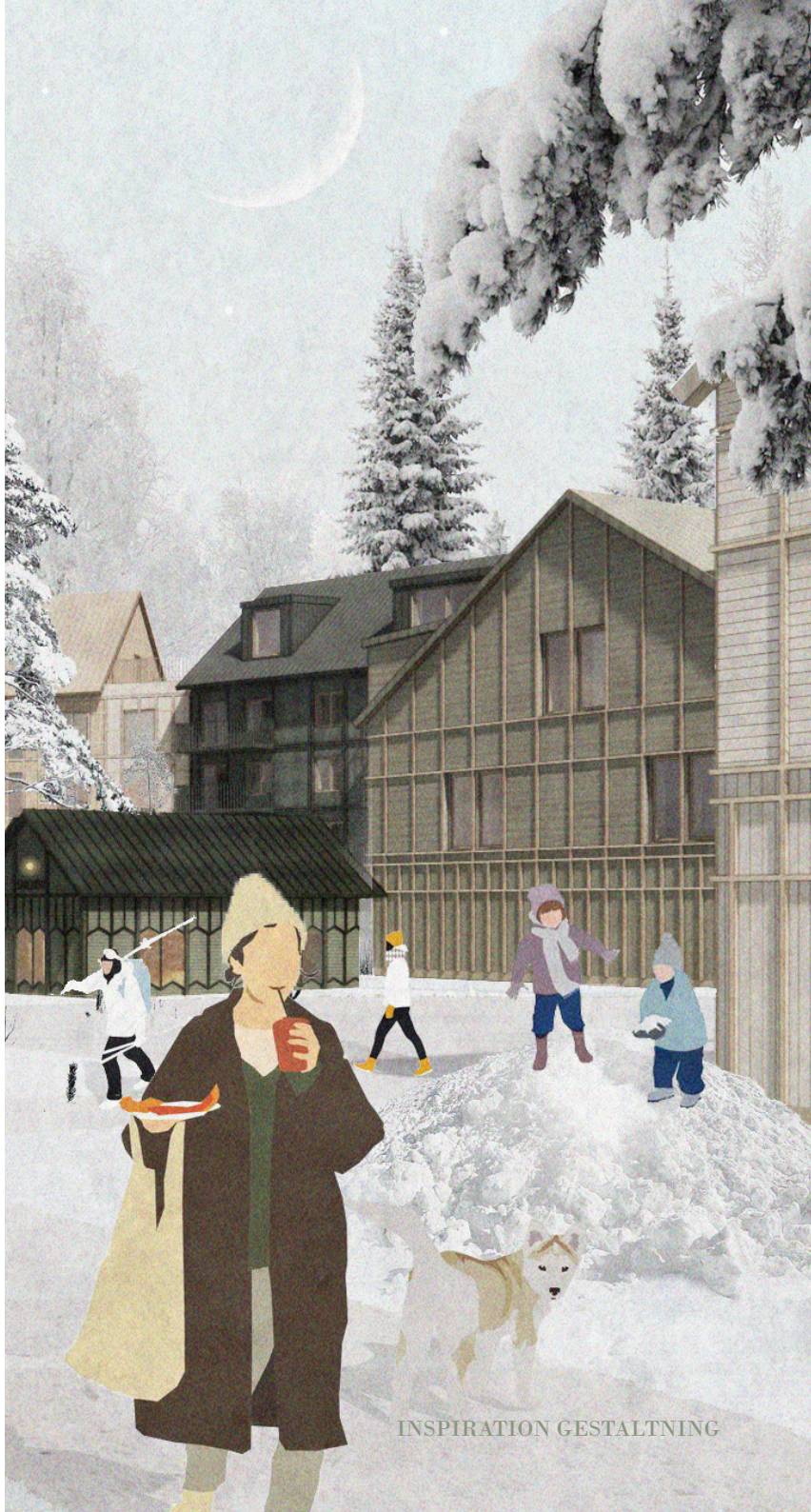

INSPIRATION GESTALTNING

SOCIAL HÅLLBARHET

Kvarteret Kikaren blandar lägenheter från 1 - 5 rok för en trygg boendemiljö. Vi arbetar yteffektivt för att människor ska ha råd att flytta hit. Kring varje trapphus finns olika lägenhetsstorlekar för att människor i olika livsskeden ska mötas i vardagen. Suterräng- och källarplan rymmer förutom bilparkering gemensamma ljusa cykelrum, gemensamhetslokal och extra förråd att hyra.

Peab Life är en del av Peabs hållbarhetsarbete. Vi vill med Peab Life främja ett närproducerat samhällsbyggande där den lokala förankringen är stark. Detta är något som alla vinner på; ungdomar, kunder, kommuner, och lokalsamhället i stort. I dialog med kommunen vill vi göra lokala insatser för Kronandalen och bidra till en positiv samhällsutveckling. Därför vill vi erbjuda ungdomar i området att sommarjobba i projektet.

ANSVARSFULL BYGGTEKNIK

Peab kallar sig Nordens Samhällsbyggare - och med det kommer ett ansvar. Betong har alltid varit det konstruktionsmaterial vi kan bäst och där har vi har reducerat CO_2-avtrycket i vår egenproducerade betong med upp till 50%.

BOENDEKVALITET

Strategisk Arkitektur är medlemmar i Centrum för Boendets Arkitektur på Chalmers som sedan 2017 drivit utvecklingen av MAB - en programvara som objektivt kan mäta och utvärdera boendekvalitet och som nu står redo för tillämpning i större skala. Strategisk Arkitektur kommer börja använda MAB i alla bostadsprojekt, så även i Kikaren, för att få ett bättre dialogverktyg för kvalitet i bostäder.

LIVSCYKELN

Vi bygger hållbara bostäder med låg klimatbelastning genom att optimera varje materialval både utifrån CO_2 belastning och vår ambition att skapa prisvärda bostäder. Genom att tidigt upprätta en klimatkalkyl för hela projektet och byta ut material och byggmetoder med hög klimatbelastning skapar vi en låg CO_2budget för hela projektet.

ORGANISATION

Sprungna ur en erfaren entreprenadverksamhet har Peab Bostad en unik position som bostadsutvecklare. Vi erbjuder bland annat en stark, lokal organisation för byggnationen som har gedigen erfarenhet av att bygga flerbostadshus, radhus, och kommersiella lokaler. Peab har egenutvecklade träkoncept från vilka vi tar erfarenheter med oss till Kronan och vi arbetar aktivt och tydligt för ett hållbart samhällsbyggande, med övergripande miljömål som lever upp till målen i kommunens miljömål.

Strategisk Arkitektur är ett arkitektföretag med gedigen erfarenhet av utveckling av visioner, platser, bostäder, kommersiella byggnader och inredningar inom både fastighets- och stadsutveckling, alltid i nära dialog med utvecklingsprocessens samtliga aktörer. I Kronandalen var vi involverade i framtagandet av gestaltningskoncept. I våra bostadsprojekt arbetar A och LA tillsammans från första streck, för en mer kvalitativ process och genomförandekraft.

Strategisk arkitektur har samarbetat med Peab Bostad i flertalet utvecklingsprojekt under senare år. Vi lär oss mycket av varandra och spänner varandras bågar.

PEAB

Christoffer Björn
Regionchef Nord

Stefan Israelsson
Projektchef

STRATEGISK ARKITEKTUR

Kajsa Sundqvist
Projektansvarig arkitekt

Linn Stendahl
Arkitekt

Anna Wyn-Jones Frank
Landskapsarkitekt

Rami Kousah
Arkitekt

TACK!

§ 235

Markanvisning Kikaren

Ärendenr 2024/1586-3.1.2.7

Kommunstyrelsens beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att Peab Sverige AB får markanvisning till fastigheten Kikaren 1 inom Kronandalen till och med 2026-01-31 i enlighet med bifogat markanvisningsavtal.
2. Mark- och exploateringschefen får rätt att underteckna eventuella ändringar och tillägg enligt 15 § markanvisningsavtalet, eventuellt medgivande om vidareöverlåtelse av markanvisningsavtalet enligt 16 § samma avtal samt efterföljande överlåtelsehandlingar.
3. I samband med markanvisningen med Peab Sverige AB ska särskild överenskommelse träffas mellan Peab Sverige AB och mark- och exploateringschefen. I överenskommelsen ska det framgå hur Peab Sverige AB ska säkerställa genomförbarhet under markanvisningstiden genom kontinuerlig rapportering.

Sammanfattning av ärendet

Kronandalen är ett av Luleå kommuns pågående stadsutvecklingsprojekt och omfattar ungefär 2000 bostäder som ska byggas ut över tid. Området är indelat i fem etapper, varav etapp ”Norra Entrén” avser denna markanvisning.

Fastigheten Kikaren 1 har återlämnats av annan aktör 2023. Dialog har sedan förts med Peab Sverige AB om en direktanvisning på fastigheten.

Detta avtal ska ligga till grund för beslut om markanvisning inom Kronandalen etapp Norra Entrén till Byggherren. Markanvisningsavtalet syftar till att reglera de villkor och förutsättningar som gäller för planering och utbyggnad av det markanvisade området.

Samhällsbyggnadsutskottet har 2024-09-23 § 74 föreslagit kommunstyrelsen besluta att Peab Sverige AB får markanvisning till fastigheten Kikaren 1 inom Kronandalen till och med 2026-01-31 i enlighet med bifogat markanvisningsavtal. Mark- och exploateringschefen får rätt att underteckna eventuella ändringar och tillägg enligt 15 § markanvisningsavtalet, eventuellt medgivande om vidareöverlåtelse av markanvisningsavtalet enligt 16 § samma avtal samt efterföljande överlåtelsehandlingar. I samband med markanvisningen med Peab Sverige AB ska särskild överenskommelse träffas mellan Peab Sverige AB och mark- och exploateringschefen. I överenskommelsen ska det framgå

hur Peab Sverige AB ska säkerställa genomförbarhet under markanvisningstiden genom kontinuerlig rapportering.

Sammanträdet
Ordföranden ställer samhällsbyggnadsutskottets förslag under proposition och finner att kommunstyrelsen bifaller förslaget.

Dialog:
Dialog har förts mellan kommunstyrelseförvaltningen och bolaget om projektet. Internt har dialog förts inom kommunstyrelseförvaltningen.

Beslutsunderlag
- Bilaga 1. Markanvisningsavtal, KLF Hid: 2024.8054
- Bilaga 2. Karta markanvisningsområde, KLF Hid: 2024.8055
- Bilaga 3. Inlämnat förslag Kikaren, KLF Hid: 2024.8056
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande markanvisningsavtal Kikaren, KLF Hid: 2024.8053
- Samhällsbyggnadsutskottets beslut 2024-09-23 § 74, KLF Hid: 2024.8261

Beslutet skickas till
Peab Sverige AB
Kommunstyrelseförvaltningen, mark- och exploateringskontoret

§ 84

Markanvisning Lövskatan 9:1

Ärendenr 2025/1509-3.1.2.7

Samhällsbyggnadsutskottets förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att Stålstaden AB erhåller markanvisning till del av Lövskatan 9:1 i enlighet med bifogat markanvisningsavtal, för byggande av verksamheter.
2. Markanvisningen ska gälla till och med två år efter detaljplanen vinner laga kraft.
3. Köpeskillingen ska baseras på marknadspriset för verksamheter vid tiden för tecknande av överlåtelseavtal.
4. Mark- och exploateringschef får rätt att underteckna markanvisningsavtalet inklusive eventuella ändringar och tillägg enligt 12 § samma avtal, eventuellt medgivande om vidareöverlåtelse enligt 13 § samma avtal samt efterföljande överlåtelsehandlingar.

Sammanfattning av ärendet

Stålstaden AB har skickat in en förfrågan till byggdialogen, se bilaga Ansökan om markanvisning och planuppdrag för Verdandi 1 och del av Lövskatan 9:1, om att få en direktmarkanvisning för ett nytt område för verksamheter på Lövskatan 9:1. Byggdialogens tjänstemän beslutade 2025-06-19 att föreslå kommunstyrelsen att besluta om markanvisningavtal för Lövskatan 9:1 och att begära planuppdrag, se bilaga Svar på ansökan detaljplan och markanvisning Lövskatan 9:1, för byggdialogens beslut.

Stålstaden önskar att se över gällande reglering på fastigheten Verdandi 1 och möjliggöra förtätning inom befintlig fastighet samt att se över ett område av Lövskatan 9:1. Stålstaden beskriver att de verksamheter som de ser är aktuella för området är mindre verksamheter, lager eller logistikföretag med begränsad omgivningspåverkan, det vill säga inte tillståndspliktig industri. Stålstaden ser att det finns en stor efterfrågan på lokaler i området för verksamheter med behov av ytor för upplag, parkering eller kall/utomhusförvaring av material.

Bakgrund om företaget

Stålstaden är ett fastighetsbolag verksamma i Luleå med omnejd. Bolaget äger, förvaltar och förädlar fastigheter med inriktning mot lager/logistik, mindre industri och kontor, eller andra kommersiella ytor. Stålstaden har en lång

historik som fastighetsägare och varit verksamma i Luleå sedan 1962. Idag förvaltar Stålstaden drygt 40 000 kvadratmeter lokaler. Stålstadens vision är att verka lokalt och vara en långsiktig och hållbar samhällsaktör i Luleå.

Sammanfattningsvis syftar detta ärende till att Luleå kommun ska ingå markanvisningsavtal tillsammans med Stålstaden AB med anledning att bygga verksamhetslokaler.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunstyrelsen besluta att Stålstaden AB erhåller markanvisning till del av Lövskatan 9:1 i enlighet med bifogat markanvisningsavtal, för byggande av verksamheter, och att markanvisningen ska gälla till och med två år efter detaljplanen vinner laga kraft, samt att köpeskillingen ska baseras på marknadspriset för verksamheter vid tiden för tecknande av överlåtelseavtal. Mark- och exploateringschef får rätt att underteckna markanvisningsavtalet inklusive eventuella ändringar och tillägg enligt 12 § samma avtal, eventuellt medgivande om vidareöverlåtelse enligt 13 § samma avtal samt efterföljande överlåtelsehandlingar.

Sammanträdet
Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång
Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag under proposition och finner att samhällsbyggnadsutskottet bifaller förslaget.

Beskrivning av ärendet
Markanvisningsområde
Genom dialog med mark-och exploatering, och Stålstaden AB har ett förslag för markanvisning arbetats fram. Området som ska markanvisas ska utredas i kommande detaljplaneskede. Därför kommer exakt avgränsning av fastigheten/den mark som förs över till Verdandi 1 bestämmas i den framtida detaljplanen. Lämplig användning (exploateringsgrad) ska utredas i detaljplaneprocessen. Det innebär att utformningen av det området som syns i markanvisningsavtalet kan komma att ändras.

Markanvisningen bedöms vara förenlig med föreslagen markanvändning i översiktsplan 2021 då området ligger inom utpekat område för verksamhet och industri. Området är planlagt sedan tidigare i detaljplan A413 där marken inom Verdandi 1 är planlagd för industri och angränsande fastighet är planlagd för allmän platsmark, park- eller plantering.

Fastigheten Verdandi 1 bedöms ha en nyckelfunktion som möjliggör anslutning till området utan krav på ny in- och utfart från Svartövägen. Området

som markanvisas avgränsas även av infrastruktur som påverkar tillgängligheten av marken.

Markanvisningen gäller från och med kommunstyrelsens godkännande av avtalet och fram till 2 år efter att detaljplanen vunnit laga kraft.

Överlåtelseavtalet kommer att villkoras med en byggnadsskyldighet som innebär att bolaget måste uppföra byggnationen i väsentlig omfattning inom en i överlåtelseavtalet bestämd tid för att avtalet ska fortsätta att gälla.

Dialog

Dialog har förts mellan exploatören och kommunstyrelseförvaltningen, mark- och exploateringskontoret om projektet.

Beslutsunderlag

- Ansökan om markanvisning och planuppdrag för Verdandi 1 och Lövskatan 9:1, KLF Hid 2025.5278
- Svar på ansökan detaljplan och markanvisning Lövskatan 9:1, KLF Hid: 2025.6745
- Markanvisningsavtal Lövskatan signerat av aktör, KLF Hid 2025.11279
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande markanvisning Lövskatan 9:1, KLF Hid: 2025.11619
- Presentation - Markanvisning Lövskatan, KLF Hid: 2025.11805

Förfrågan planuppdrag och direkt markanvisning del av Lövskatan 9:1, Luleå kommun.

Stålstaden AB i Luleå är ett etablerat lokalt företag med gedigen erfarenhet av att förvalta och utveckla industri- och verksamhetslokaler. Stålstaden äger fastighet Verdandi 1 och önskar möjlighet att förvärva intilliggande område inom fastighet Lövskatan 9:1 med syfta att utveckla och anpassa den verksamhet som idag finns på området.

Idé

Stålstaden vill ta ett helhetsgrepp gällande båda fastigheterna Verdandi 1 och dela av Lövskatan 9:1 för att med kraft av utveckling och förtätning av verksamhetsmarken möjliggöra för mer verksamhetsmark samt en god anpassning mot angränsande områden. Stålstaden önskar undersöka möjligheten att se över gällande reglering och om möjligt förtäta i samband med planläggning av fastigheten del av Lövskatan 9:1

Stålstaden känner till att det finns flertal förutsättningar att förhålla sig till inom området, exempelvis VA-ledning, järnvägsreservat, farligt gods längs med Svartöleden, intilliggande gång- och cykelväg samt eventuella naturvärden. Uppskattningsvis kan 15 000 – 20 000 m2 inom del av Lövskatan 9:1 planläggas för verksamheter. Stålstaden vill under planprocessen utreda hur de två fastigheterna bäst planeras och bebyggs.

Del av Lövskatan 9:1 planeras angöras via Verdandi 1.

Stålstaden söker med denna skrivelse som föregåtts av besök i Byggdialogen planuppdrag för Verdandi 1 samt del av Lövskatan 9:1 samt direkt markanvisning gällande fastighet Lövskatan 9:1, (exakt avgränsning utreds under planarbete).

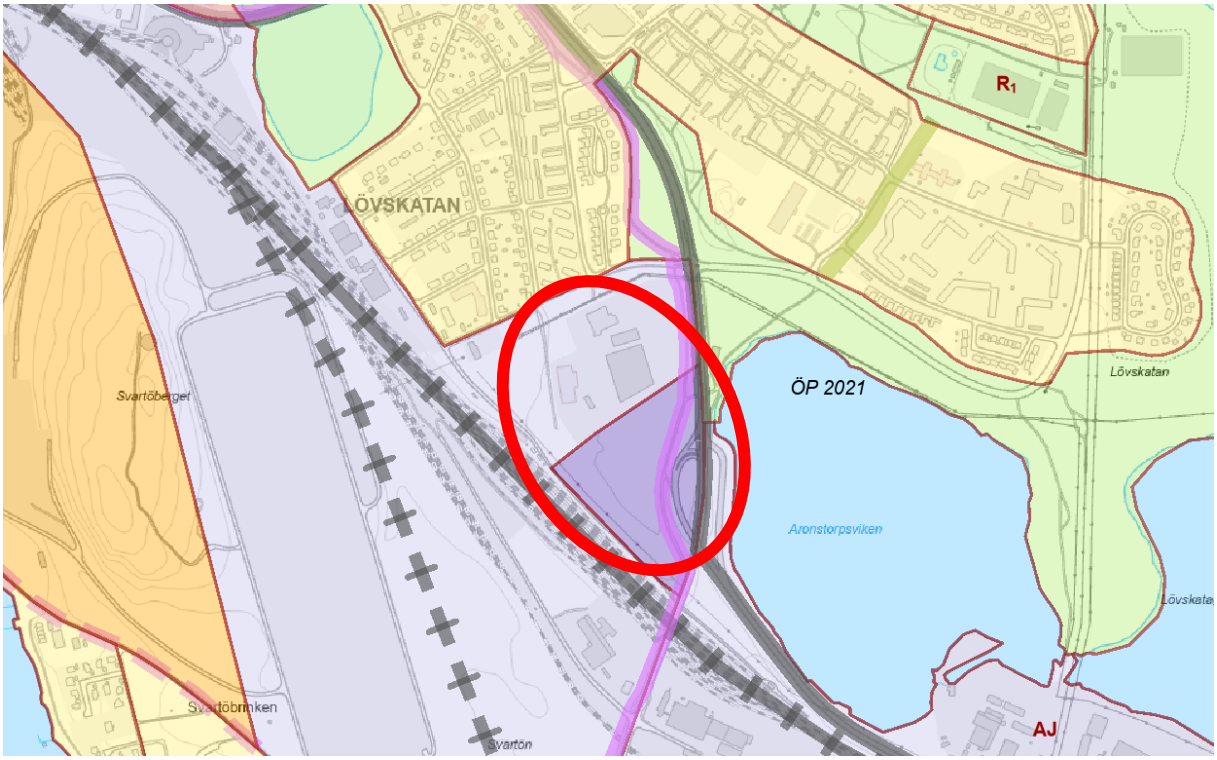

Fastigheterna Verdandi 1 och del av Lövskatan 9:1 inom markerat område.

Område gällande markanvisning, del av Lövskatan 9:1.

Vid eventuella frågor kontakta Jimmy Westerlund, 070-656 46 46, jimmy.westerlund@stalstaden.se

Svar på ansökan om markanvisning och ny detaljplan för del av Lövskatan 9:1 och Verdandi 1

Ni besökte Byggdialog 2025-04-23 med önskemål om direktanvisning för del av fastigheten Lövskatan 9:1 samt ny detaljplan avseende er fastighet Verdandi 1 och del av Lövskatan 9:1. Med syfte att tillskapa byggrätter för verksamheter och industri. Kommunen tog därefter emot en skriftlig ansökan 2025-05-15 varpå ärendet gick vidare för tjänstepersonberedning inför tjänstepersonbeslut i Byggdialog.

Byggdialogens beslut

Byggdialogen beslutade den 19 juni 2025 att:

- föreslå kommunstyrelsen att besluta om markanvisning efter tecknande av markanvisningsavtal för del av Lövskatan 9:1
- begära planuppdrag i kommunstyrelsens Samhällsbyggnadsutskott för en ny detaljplan för Verdandi 1 och del av Lövskatan 9:1 i syfte att pröva möjligheterna för verksamheter och industri.

Bakgrund
År 2022 inkom fastighetsägaren med samma förfrågan. Kommunstyrelsen beslutade i maj 2023 att avslå ansökan. Då var planeringen för industrins gröna omställning i ett tidigt skede och kommunen kunde inte utesluta att det fanns kommunala behov av marken. Nu har planeringen kommit längre och det finns inte behov av att ha kvar marken som en markreserv.

Nedan följer en beskrivning av ärendet och de frågor som tjänsteperson-beredningen initialt har identifierat:

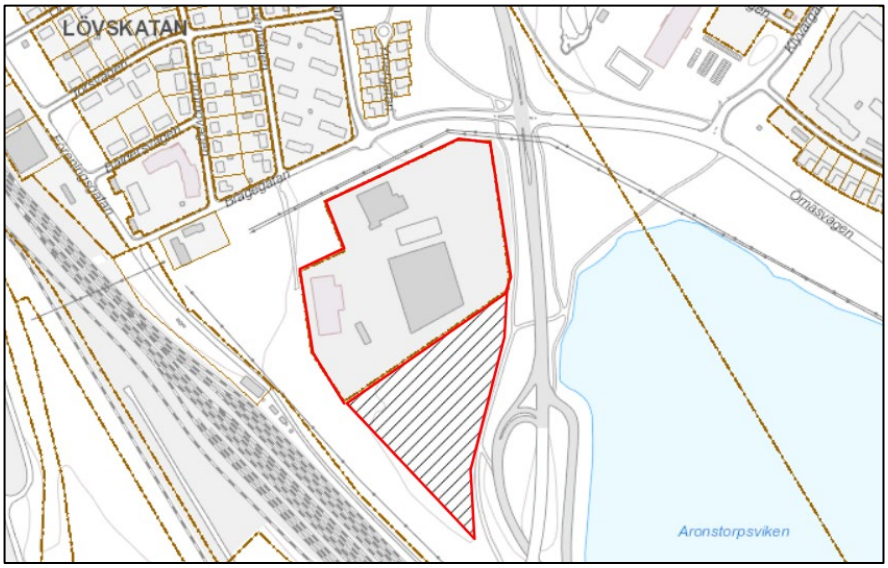

Ungefärligt område för förfrågan.

Beskrivning av ärendet

Platsen är sedan tidigare utredd för en Återvinningscentral och ett samrådsförslag togs fram. Planarbetet avbröts men det finns en del utredningar framtagna för platsen sedan tidigare.

Översiktsplan

Förfrågan bedöms vara förenlig med föreslagen markanvändning i översiktsplan 2021 då området ligger inom utpekat område för verksamhet och industri.

Området ligger inom riksintresse för rörligt friluftsliv och inom riksintresse för kommunikationer med avseende på Luleå flygplats samt angränsar till järnvägskorridor för Norrbotniabanan. Svartövägen är väg av riksintresse.

Detaljplan

Området är planlagt sedan tidigare i detaljplan A413 där marken inom den privatägda fastigheten Verdandi 1 är planlagd för industri och angränsande fastighet planlagd för allmän platsmark, park- eller plantering.

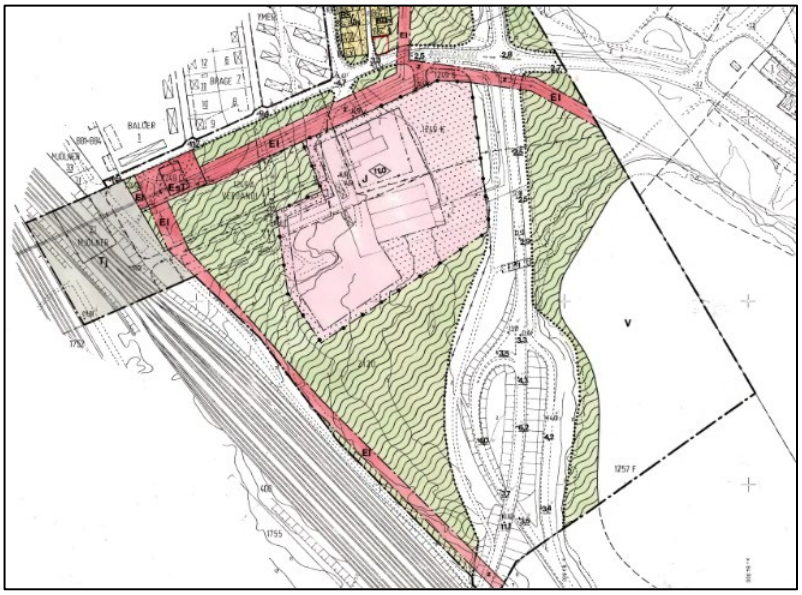

Utsnitt ur gällande plan A413 – Svartövägen delen Hertsövägen - Uddebovägen

Mark och vegetation
Området som angränsar till Verdandi 1 består till stora delar av ett grönområde/skogsmark. Delar av området används för rekreation.

Skogsområden utgör en spridningslänk för skogslevande arter och pollinatörer. Dock är järnvägsspåret söder om föreslagen bebyggelse redan i dagsläget en barriär. Att bevara en del som naturmark kan bidra till att barriären inte förstärks och att spridningslänken bibehålls.

Trafik
Svartövägen är väg av riksintresse och åtgärder som förhindrar framkomlighet och trafiksäkerhet ska undvikas. Längs med Svartövägens västra sida löper ett huvudstråk för gång- och cykel.

Sökandes egen fastighet, Verdandi 1, möjliggör väganslutning vilket kan bidra till att minska risk för negativ påverkan på Svartövägen och gång- och cykelstråket.

Vatten- och avloppsledningar
I och med va-projektet Östra länken har en ny va-ledning byggds längs med gång- och cykelvägen. Ledningen behöver ligga inom naturmark och från ledningens mitt ha ett säkerhetsavstånd på 10 m.

Miljö, hälsa och risker
Under planarbetet behöver lämplig användning (verksamhet eller industri) utredas med hänsyn till omgivningspåverkan så som buller och andra störningar.

Markundersökning som gjordes år 2015 visade på förhöjda halter av zink i en provpunkt. Kompletterande undersökningar behövs för att avgränsa zinkföroreningen.

Både på Svartövägen och järnvägen går transporter med farligt gods. Påverkan och eventuella skyddsavstånd eller åtgärder behöver studeras.

Skyfallsanalyser i området visar att det finns områden lokalt som riskerar att få instängt vatten vid kraftig nederbörd. Området är en lågpunkt och det finns risk för ansamling av vatten vilket måste studeras närmare.

Skäl till direktanvisning

Utifrån kommunens riktlinjer för markanvisning finns det möjligheter till direktanvisning i lägen där förutsättningar för detta finns. Detta avser både det geografiska läget och att ett projekt uppfyller kriterier för att vara aktuellt för direktanvisning. Tilldelning av mark för verksamheter sker normalt som direktanvisning.

Fastigheten Verdandi 1 bedöms ha en nyckelfunktion som möjliggör anslutning till området utan krav på ny in- och utfart från Svartövägen. Detta bedöms minska risken för negativ påverkan på Svartövägen som är av riksintresse samt på det gång- och cykelstråk som löper parallellt längs med Svartövägen.

Svar skickas till

Stålstaden AB

Jimmy Westerlund

jimmy.westerlund@stalstaden.se

LULEÅ KOMMUN

MARKANVISNINGSAVTAL

LULEÅ KOMMUN

Detta markanvisningsavtal har träffats mellan:

Luleå kommun, org nr 212000-2742
971 85 Luleå, (”Kommunen”); och

Stålstaden AB orgnr: 556083-3344
Bragegatan 2
974 36 Luleå (”Byggherren”)

§ 1 Bakgrund
Stålstaden AB har kommit in med en förfrågan om direktanvisning till byggdialogen med syftet att tillskapa byggrätter för verksamheter. Åtgärden kräver en ny detaljplan avseende Verdandi 1 och del av Lövskatan 9:1. Exakt avgränsning på markområdet kommer att utredas och fastställas i detaljplanen. Se bilaga 1 för ungefärlig utformning av området som markanvisas.

Tilldelning av verksamhetsmark sker normalt som direktanvisning. Fastigheten Verdandi 1 bedöms ha en nyckelfunktion som möjliggör anslutning till området utan krav på ny in- och utfart från Svartövägen.

Detta avtal ska ligga till grund för beslut om markanvisning till Byggherren inom den aktuella platsen. Markanvisningsavtalet syftar till att reglera de villkor och förutsättningar som gäller för planering och utbyggnad av det markanvisade området.

§ 2 Markanvisning
Byggherren erhåller markanvisning till området markerat på bifogad karta, se bilaga 1 av fastigheten Lövskär 9:1 (hädanefter benämnt markanvisningsområdet) med syftet att använda marken för verksamheter. Exakt utformning av markanvisningsområdet fastställs i planarbetet.

Markanvisningen ger Byggherren rätt att förvärva markanvisningsområdet med äganderätt förutsatt att villkoren i detta avtal är uppfyllda.

Markanvisningen gäller från och med kommunstyrelsens godkännande av detta avtal och fram till 2 år efter att detaljplanen vunnit laga kraft.

Om detaljplanen inte vinner laga kraft kommer parternas mellanhavanden och markanvisningsavtalets giltighet att upphöra. Parterna svarar för sina

(Signerat, SHA-256 FCE349B4D73071AC000CA62C0931C2764123FD752F801E5105D27F05B3A2DD36)

respektive nedlagda kostnader och någon ersättningsskyldighet föreligger inte för någondera part.

§ 3 Byggherrens förslag och markens bebyggande
Byggherren vill utveckla befintlig verksamhet på fastigheten Verdandi 1 och se över möjligheterna att utveckla och förtäta den aktuella marken.

Stålstaden önskar att se över gällande reglering på fastigheten Verdandi 1 och möjliggöra förtätning inom befintlig fastighet samt att se över ett område av Lövskatan 9:1. Stålstaden beskriver att de verksamheter som de ser är aktuella för området är mindre verksamheter, lager eller logistikföretag med begränsad omgivningspåverkan. Inte tillståndspliktig industri. Stålstaden ser att det finns en stor efterfrågan på lokaler i området för verksamheter med behov av ytor för upplag, parkering eller kall/utomhusförvaring av material.

§ 4 Proaktiv bygglovsprocess
Byggherren ska samråda med kommunen genom mark- och exploateringskontoret avseende gestaltning av planerad byggnation innan ansökan om bygglov lämnas in till ansvarig myndighet. Syftet är att samråda om parternas vision över området.

Samråd ska initieras av Byggherren inför/när Byggherren påbörjat arbetet med bygglovshandlingarna. Kommunen ska ges möjlighet att lämna synpunkter på förslagets gestaltning i god tid innan bygglovsansökan lämnas in till ansvarig myndighet.

§ 5 Marköverlåtelse
När Byggherren beviljats bygglov, presenterat tidplan för projektet och i övrigt visat på hur projektet kommer att genomföras i enlighet med parternas vision kommer kommunen att upprätta avtal om marköverlåtelse och genomförande.

Marköverlåtelseavtalet kommer att villkoras med en byggnadsskyldighet som innebär att Byggherren måste påbörja byggnation i väsentlig omfattning inom viss tid efter avtalets undertecknande. Vad som avses som väsentlig omfattning i det enskilda fallet baseras bl.a. på byggnadsteknik.

Vid en fastighetsreglering ska Kommunen utreda en lämplig lösning för att hantera kravet på att byggnadsvillkoret kan uppfyllas, exempelvis genom ett vite. I det fallet en avstyckning aktualiseras erhåller byggherren enbart vilande lagfart till dess att villkoret om byggnadsskyldighet är uppfyllt.

(Signerat, SHA-256 FCE349B4D73071AC000CA62C0931C2764123FD752F801E5105D27F05B3A2DD36)

Om inte byggherren har påbörjat byggnationen i väsentlig omfattning inom den angivna tiden, förfaller avtalet utan rätt för byggherren till ersättning för nedlagda kostnader. Om avtalet förfaller är byggherren skyldig att utan ersättning från Kommunen för nedlagda återställningskostnader, återställa marken så långt som möjligt till ursprungligt skick.

När villkoret är uppfyllt utfärdar kommunen ett intyg att bifogas med lagfartsansökan.

Köpeskillingen ska baseras på marknadsvärde av verksamhetsmark i området vid tiden för tecknande av marköverlåtelseavtal. Köpeskillingen ska erläggas i enlighet med vad som anges i marköverlåtelseavtalet.

§ 6 Markens skick

Byggherren svarar för att undersöka marken samt bekosta och genomföra de utredningar som är nödvändiga för att säkerställa att marken är byggbar. Ansvaret för markens skick kommer att övergå till byggherren i samband med att den blivande fastigheten överlåts.

Marken kommer att överlåtas i befintligt skick och fri från penninginteckningar.

§ 7 Kostnader

Byggherren svarar för kostnader för bygglov samt planavgift, va-anläggningsavgift, elanslutning, lagfart m.m. i enlighet med gällande taxor. Byggherren svarar för kostnader för VA ledningar inom den egna fastigheten.

Kommunen ansöker om och bekostar fastighetsbildningen för markanvisningsområdet efter detaljplanen har vunnit laga kraft.

Byggherren svarar för att ta fram och bekosta nödvändiga undersökningar, utredningar och projekteringsåtgärder inom markanvisningsområdet.

§ 8 Tillträde

Tillträde till markanvisningsområdet regleras vid kommande marköverlåtelse. Byggherren äger rätt att under markanvisningstiden beträda området för erforderliga förberedande undersökningar, mätningar, osv. Sker inte förvärv av markanvisningsområdet ska Byggherren på egen bekostnad återställa markanvisningsområdet om kommunen så begär.

(Signerat, SHA-256 FCE349B4D73071AC000CA62C0931C2764123FD752F801E5105D27F05B3A2DD36)

§ 9 Vatten, avlopp och dagvatten
Det markanvisade området ligger utanför verksamhetsområde för dricks, dag och spillvatten. Förutsättningarna för hanteringen utreds i kommande planläggning.

Samtliga lösningar för dricksvatten, spillvatten och dagvatten ska ske i samråd med Kommunen Byggherrens ledningar projekteras och anläggas i enlighet med Kommunen projekteringsanvisningar.

§ 10 Bulleråtgärder
Byggherren ansvarar för och bekostar de bullerdämpande åtgärder som kan komma att krävas för att klara gällande bullernivåer och ska i samband med bygglovsansökan skriftligt redovisa vilka bullerdämpande åtgärder som vidtas för att klara gällande bullernivåer om ansvarig myndighet kräver det.

§ 11 Upphörande av markanvisning
Parterna är överens om att Kommunen äger rätt att häva avtalet och omedelbart återta markanvisningen om Byggherren inte genomför projektet i den takt och/eller i enlighet med de villkor som framgår av detta avtal.

Byggherren är införstådd med att en hävning av avtalet och återtagen markanvisning inte ger Byggherren någon rätt till ersättning för nedlagda kostnader eller kompensation på annat sätt.

§ 12 Ändringar och tillägg
Ändringar och tillägg till detta avtal ska upprättas skriftligen och undertecknas av båda parter.

§ 13 Vidareöverlåtelse
Detta avtal får inte överlåtas till annan part utan kommunens skriftliga medgivande.

§ 14 Kommunens godkännande
Avtalet gäller under förutsättning av kommunstyrelsens godkännande.

§ 15 Underskrift
Detta avtal undertecknas med digital signatur återfinns längst ned i dokumentet.

Bilaga 1: Kartskiss över markanvisningsområde

(Signerat, SHA-256 FCE349B4D73071AC000CA62C0931C2764123FD752F801E5105D27F05B3A2DD36)

LULEÅ KOMMUN

Bilaga 1

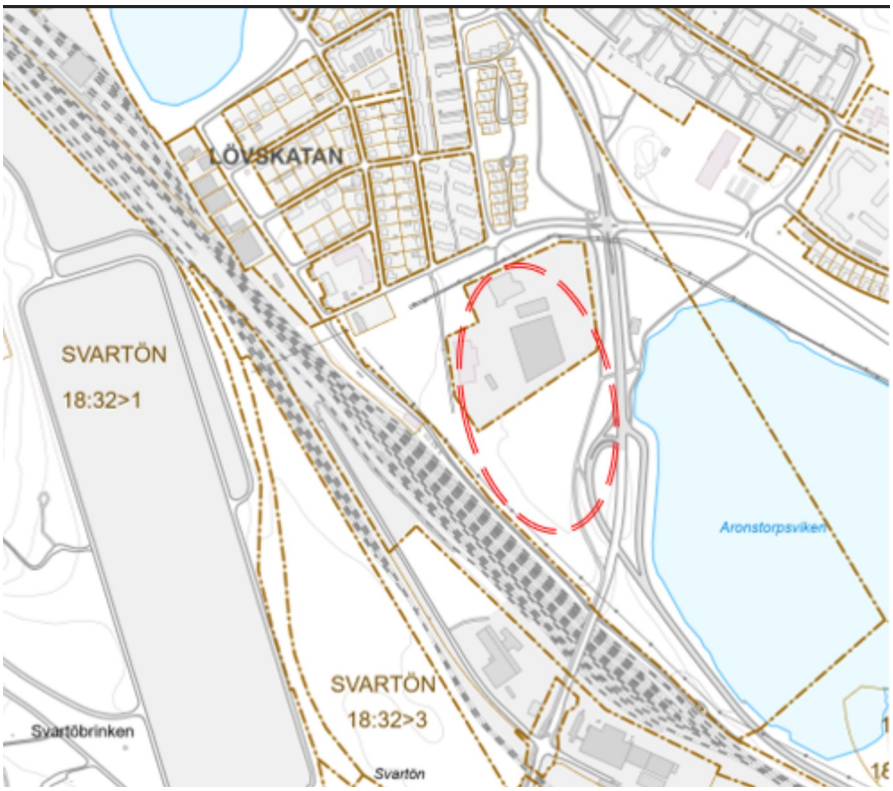

(Signerat, SHA-256 FCE349B4D73071AC000CA62C0931C2764123FD752F801E5105D27F05B3A2DD36)

Signering

Följande parter har signerat detta dokument

Namn: Jimmy John Henry Westerlund
Datum: 2025-10-30 11:20
Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:
FCE349B4D73071AC000CA62C0931C2764123FD752F801E5105D27F05B3A2DD36

Namn: MAGNUS TAAVO
Datum: 2025-10-30 11:23
Signerat kryptografiskt SHA-256 hashvärde:
FCE349B4D73071AC000CA62C0931C2764123FD752F801E5105D27F05B3A2DD36

Markanvisning Lövskatan 9:1

Ärendenr 2025/1509

- **Stålstaden AB (ägare av Verdandi 1) har skickat in en förfrågan till byggdialogen om ett markanvisningsavtal samt planuppdrag.**

- **Detta ärende syftar till att Luleå kommun ska ingå markanvisningsavtal tillsammans med Stålstaden AB med anledning av att aktören syftar till att bygga verksamhetslokaler/industri eller dylikt.**

- **Markens användning ska utredas i kommande detaljplaneskede.**

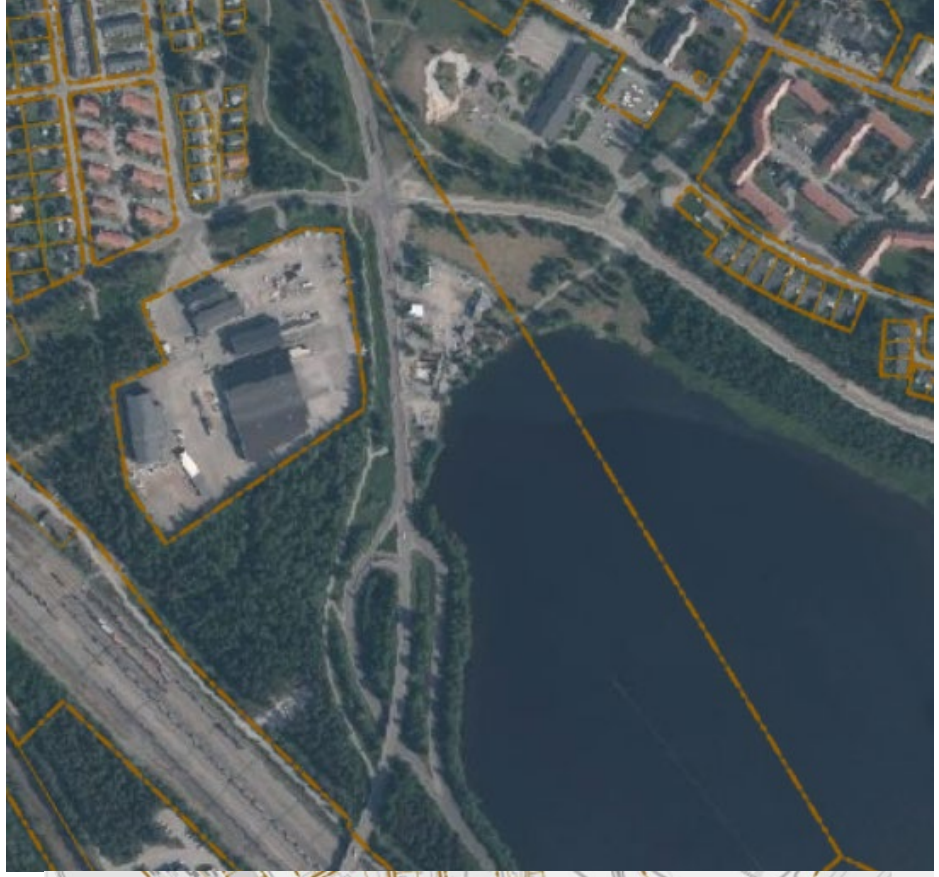

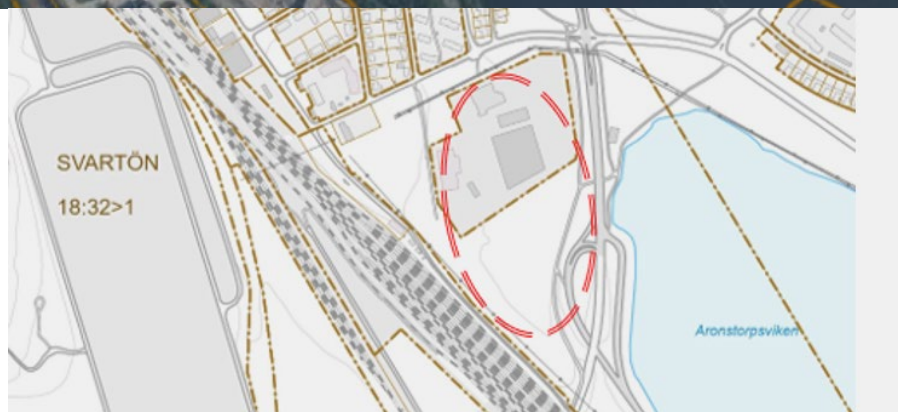

Markanvisning

- **Stålstaden önskar att se över gällande reglering på fastigheten Verdandi 1 och möjliggöra förtätning inom befintlig fastighet samt att se över ett område av Lövskatan 9:1.**

- **Stålstaden beskriver att de verksamheter som de ser är aktuella för området är mindre verksamheter, lager eller logistikföretag med begränsad omgivningspåverkan, det vill säga inte tillståndspliktig industri.**

Förslag till beslut

- Ärende KLF 2025/1509

- **Kommunstyrelsen beslutar att Stålstaden AB erhåller markanvisning till del av Lövskatan 9:1 i enlighet med bifogat markanvisningsavtal, för byggande av verksamheter.**
- **Markanvisningen ska gälla till och med två år efter detaljplanen vinner laga kraft.**
- **Köpeskillingen ska baseras på marknadspriset för verksamheter vid tiden för tecknande av överlåtelseavtal.**
- **Mark- och exploateringschef får rätt att underteckna markanvisningsavtalet inklusive eventuella ändringar och tillägg enligt 12 § samma avtal, eventuellt medgivande om vidareöverlåtelse enligt 13 § samma avtal samt efterföljande överlåtelsehandlingar.**

Tack!

LULEÅ KOMMUN

§ 184

Riktlinjer för inköp och upphandling

Ärendenr 2025/1396-2.5.0.1

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

1. Kommunstyrelsen beslutar att anta riktlinjer för inköp och upphandling enligt bilaga.
2. Riktlinjerna ersätter tidigare Riktlinjer för hållbara inköp.

Sammanfattning av ärendet

Riktlinjen kompletterar inköpspolicyn som kommunfullmäktige beslutade om 2024-04-22 § 72. På rekommendation av revisorerna så lyfter kommunstyrelseförvaltningen riktlinjerna till kommunstyrelsen för beslut. Se kommunstyrelsens beslut 2025-03-10 § 68 i ärende KLF 2024/1513.

Alla offentliga beställare måste ha en riktlinje enligt LOU (lagen om offentlig upphandling). I övrigt finns inga krav i LOU på vad direktupphandlingar ska innehålla för krav utan det är fritt upp till kommunen att själv bestämma. Nuvarande inköpsriktlinje, *Riktlinjer för hållbara inköp,* är beslutad 2020-02-21 av kommundirektören.

Riktlinjerna för inköp och upphandling i Luleå kommun syftar till att säkerställa en effektiv, affärsmässig och hållbar inköpsprocess som följer lagstiftning och kommunens vision 2040. Den omfattar hela inköpskedjan och ska användas av alla anställda som hanterar inköp inom kommunen.

Grundläggande principer: Alla inköp ska följa principer såsom icke-diskriminering, likabehandling, transparens, proportionalitet och ömsesidigt erkännande.

Syfte och tillämpning: Riktlinjerna ska stödja hållbar och strategisk inköpsverksamhet, säkerställa laglydighet, främja konkurrens och affärsmässighet samt förebygga korruption och intressekonflikter. De gäller för alla inköp av varor, tjänster och entreprenader, exklusive fastigheter och anställningsavtal.

Styrning och organisation: Kommunen använder kategoristyrning där inköp delas in i kategorier med tvärfunktionella team. Inköps- och upphandlingskontoret ansvarar för processen och utvecklingen, medan kommunstyrelsen har beslutande roller.

Ansvarsområden: Inköps- och upphandlingskontoret ansvarar för upphandlingar och avtalsuppföljning, verksamheterna definierar behov och förvaltar avtal och behöriga beställare hanterar direktupphandlingar och fakturor.

Affärsmässighet och konkurrens: Kommunen ska verka för transparens, likabehandling och ett gott företagsklimat, samt förebygga korruption genom utbildning och marknadsdialog före upphandling.

Hållbarhet och innovation: Inköpen ska driva hållbar utveckling och främja innovation i linje med vision 2040, vilket sker via kravställning och avtalsvillkor.

Avtal och beställningar: Alla inköp ska ske via befintliga avtal och e-handelssystemet. Om avtal saknas ska upphandling ske. Upphandlingar över direktupphandlingsgränsen hanteras av inköps- och upphandlingskontoret, och kommunens gemensamma bästa ska prioriteras.

Direktupphandling: Direktupphandling får göras när inget avtal finns och inköpsvärdet understiger 100 000 kr. Inköpskontoret ansvarar för upphandlingar över 100 000 kr men kan delegeras till direktupphandlare i verksamheterna.

Genomförande och dokumentation av direktupphandling: Direktköp under 10 000 kr kräver ingen särskild dokumentation förutom att beställning ska ske via e-handelssystemet. Direktupphandlingar mellan 10 000 och 100 000 kr ska dokumenteras via beställning i e-handelssystemet samt att den finns en rekommendation att förfrågningar bör sparas. Upphandlingar över 100 000 kr ska dokumenteras och diarieföras enligt konkurrensverkets rekommendationer.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunstyrelsen besluta att anta riktlinjer för inköp och upphandling enligt bilaga, och att riktlinjerna ersätter tidigare Riktlinjer för hållbara inköp.

Sammanträdet
Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Beslutsgång
Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Dialog

Dialog har förts med representanter från samtliga förvaltningar och alla förvaltningschefer.

Beslutsunderlag

- Förslag – Riktlinjer för inköp och upphandling, KLF Hid: 2025.11227
- Fastställd inköpspolicy, KLF Hid: 2025.5422
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande riktlinjer för inköp och upphandling, KLF Hid: 2025.11226

LULEÅ KOMMUN

Förslag - Riktlinjer för inköp och upphandling

Försättsblad beställs hos kommunikationskontoret och infogas av nämndsekreterare efter att dokumentet har fastställts i nämnd eller annan beslutsinstans (se Riktlinjer för styrdokument på lulea.se).

Dokumenttyp	Ärendenr	Fastställd	Giltighetstid
Riktlinjer	KLF 2025/1396	2025-xx-xx	Tillsvidare
Dokumentansvarig	**Senast reviderad**	**Beslutsinstans**	**Dokument gäller för**
Inköpschef		Kommunstyrelsen	Luleå kommun

Inledning

Luleå kommuns inköp ska ske i enlighet med kommunens inköpspolicy, gällande lagstiftning och vision 2040. Dessa riktlinjer ska bidra till en effektiv och affärsmässig inköpsprocess som säkerställer att skattemedel används på ett ansvarsfullt sätt och att kommunens verksamheter får tillgång till varor, tjänster och entreprenader av rätt kvalitet till bästa möjliga totalkostnad. Riktlinjen gäller för samtliga nämnder i Luleå Kommun. Luleå kommunkoncerns bolag behöver skapa och besluta om egna inköpsriktlinjer. Dessa inköpsriktlinjer behandlar samtliga delar av ett inköp, från att kartlägga behov, upphandla och sedan teckna avtal till beställning, leverans, betalning och uppföljning. Riktlinjen berör därför flera olika processer, bland annat inköpsprocessen, men även betalprocessen och eventuella beställningsrutiner.

Samtliga inköp och upphandlingar inom kommunen ska genomföras med utgångspunkt i de grundläggande principerna i upphandlingslagarna:

- **Icke-diskriminering**
- **Likabehandling**
- **Öppenhet och transparens**
- **Proportionalitet**
- **Ömsesidigt erkännande**

All anskaffning av varor, tjänster och entreprenader ska baseras på en helhetssyn där kommunens gemensamma bästa har företräde framför enskild verksamhets intresse.

Dessa riktlinjer ska användas av alla förvaltningar och anställda inom kommunen som hanterar inköp.

Syfte och Tillämpning

Det övergripande syftet med riktlinjerna är att:

- Stödja en hållbar och strategisk inköpsverksamhet som säkerställer att skattemedel används på ett ansvarsfullt och ändamålsenligt sätt.
- Säkerställa att kommunens inköp sker i enlighet med gällande lagstiftning och styrdokument.
- Främja sund konkurrens och affärsmässighet.
- Förebygga korruption, intressekonflikter och ekonomisk brottslighet.
- Skapa goda affärsrelationer med leverantörer.

Dessa riktlinjer gäller för alla kommunens inköp av varor, tjänster och entreprenader, inklusive köp, leasing, hyra och hyrköp. Dock omfattas inte förvärv av fastigheter, byggnader eller anställningsavtal.

Styrning och Organisation

Kommunens modell för styrning av Inköp

Kommunen tillämpar **kategoristyrning**, en *modell för styrning* mot gemensamma mål med utgångspunkt i strategiskt inköp. Detta innebär att inköp delas in i olika kategorier där relevanta kompetenser från verksamheterna samverkar genom tvärfunktionella team. Inköp och upphandlingskontoret äger kategoristyrningsprocessen och driver utveckling av kommunens kategoriarbete.

Målsättningar, strategier och aktiviteter finns i kategoriplaner. Det är inköpschef med stöd och förankring av Arena utveckling som fastställer kategoriplaner. Kommunstyrelsen beslutar målsättningar för respektive kategori. Det som beslutas inom ramen för kategoriarbetet är styrande för upphandlingar och inköp inom den kategorin.

Kategoristyrningen syftar till att:

- Skapa överblick över kommunens samlade behov.
- Förbättra långsiktig planering och samverkan mellan förvaltningar.
- Använda inköp för att arbeta mot uppsatta mål.
- Driva förändring på marknaden.

Ansvarsområden

- **Kommunstyrelsen** fattar beslut om målsättningar för respektive inköpskategori.
- **Nämnderna** fattar beslut om att tilldela avtal i enlighet med respektive nämnds delegationsordning. Nämnderna är också ansvariga för att denna riktlinje följs.
- **Inköp och upphandlingskontoret** driver och utvecklar inköpsverksamheten, genomför upphandlingar, ansvarar för avtalsuppföljning och ger rådgivning. Inköp och upphandlingskontoret ansvarar för inköpsprocessens samtliga zoner samt har ett huvudansvar för de kommersiella villkoren. Detta för att säkerställa att avtalen harmoniserar med policy, riktlinjer och i enlighet med vägledande dokument från kategorierna.
- **Verksamheterna** definierar behov, följer upp avtal (avtalsförvaltning) och ansvarar för att följa inköpsriktlinjerna.
- **Direktupphandlare,** anställda som på uppdrag av inköpschefen får behörighet att genomföra direktupphandlingar enligt dessa riktlinjer.
- **Behöriga beställare** genomför mindre direktupphandlingar, gör beställningar från befintliga avtal och ansvarar för korrekt fakturahantering.

Affärsmässighet och Konkurrens

Kommunen ska verka för:

- **Transparens och likabehandling** i kontakten med leverantörer.
- **Ett förbättrat företagsklimat** genom dialog och information.
- **Att förebygga korruption och jäv** genom tydliga riktlinjer.

Alla anställda som hanterar inköp ska genomgå intern e-utbildning om inköp och mutlagstiftning. För att bli behöriga beställare ska en specifik utbildning genomföras.

För att uppnå både affärsmässighet och konkurrens är dialog med marknaden viktig. Dialog ska alltid föras med marknaden innan en upphandling genomförs.

Hållbara och Innovationsvänliga Inköp

Kommunen ska använda sin köpkraft för att driva hållbar utveckling och främja innovation. Detta arbete sker framförallt i det olika inköpskategorierna.

Kommunen ska genom sina inköp ställa krav och avtalsvillkor som bidrar till att både kommunen som beställare och leverantörerna strävar mot målen i vision 2040.

Riktningen för detta utarbetas inom kategoristyrningen, sedan realiseras det genom kravställning och avtalsvillkor i respektive upphandling vilket också kan kombineras med verksamhetsutveckling.

Kommunen ska, där det är möjligt, främja innovation och öppna upp för nya lösningar.

Avtal och beställningar

Alla inköp ska ske via befintliga avtal. Kommunens avtal finns i avtalskatalogen på intranätet. Samtliga köp ska göras via kommunens e-handelssystem och i enlighet med attestreglementet.

Om det inte finns avtal ska en upphandling genomföras. Samtliga upphandlingar över direktupphandlingsgränsen ska genomföras av Inköp och upphandlingskontoret.

All anskaffning av varor, tjänster och entreprenader baseras på en helhetssyn där kommunens gemensamma bästa har företräde framför enskild verksamhets intresse.

Avtalsförvaltning och avtalsuppföljning

För att säkerställa att inköp sker i enlighet med upphandlade avtal och riktlinjerna måste kontroll och uppföljning ske.

Verksamheterna (beställarna) ansvarar för den interna kontrollen det vill säga avtalsförvaltningen. Det innebär att:

- Kontrollera att leverantörerna levererar det som är beställt i enlighet med det som är avtalat, tex kvalitet och leveranstider.
- Kontrollera att fakturor är korrekta och stämmer överens med avtal, tex har vi fått korrekt pris.
- I vissa fall ha avstämnings- och uppföljningsmöten med leverantörer.

Eventuella avvikelser ska dokumenteras och en dialog inledas med leverantören. Vid återkommande avvikelser finns Inköp och upphandlingskontoret som stöd i dialog med leverantören för att försöka uppnå önskvärd leveransnivå.

Inköp och upphandlingskontoret ansvarar för den externa kontrollen det vill säga avtalsuppföljningen. Det innebär bland annat att:

- Kontrollera att leverantören uppfyller ställda krav som inte kan kontrolleras i samband med leveranser, exempelvis jämställdhetskrav eller sociala krav.
- Säkerställa att leverantören betalar sina skatter och avgifter
- Omhänderta avtalsförlängningar och prisjusteringar
- Vid de fall verksamheterna hittar avvikelser i avtalsförvaltningen hjälper Inköp och upphandlingskontoret till i vidare dialog med leverantören samt i förhandlingar kring viten eller andra sanktioner.

För att stötta nämnderna i deras avtalsförvaltning genomför Inköp och upphandlingskontoret också halvårsvisa rapporter avseende genomförda inköp.

Genomförande av direktupphandling

Direktupphandling är en upphandling utan några särskilda regler kring form och annonsering, De grundläggande principerna ska däremot alltid beaktas.

När får en direktupphandling genomföras

Direktupphandling kan tillämpas om det inte finns något gällande avtal och kan ske om det totala inköpsvärdet understiger direktupphandlingsgränsen. Vid vissa andra tillfällen kan det även vara möjlighet att genomföra en direktupphandling.

Vid osäkerhet finns Inköp och upphandlingskontoret som stöd och rådgivare.

Vem får göra en direktupphandling

Köp mellan 0-100 000 kr

Behöriga beställare inom kommunen får genomföra direktupphandlingar om det totala värdet av det som köps in är mellan 0 – 100 000 kr.

Köp över 100 000 kr

Inköp och upphandlingskontoret ska genomföra upphandlingar över 100 000 kr.

Inköpschef har rätt att delegera möjlighet att göra direktupphandlingar över 100 000 kr till direktupphandlare som har en hög inköpsmognad och som har visat att de följer dessa riktlinjer och har en god kunskap kring dokumentation och delegationsbeslut.

Hur ska direktupphandling genomföras

Direktupphandlingar som understiger 10 000 kr (Direktköp)

Direktupphandlingar som understiger 10 000 kr klassificerar kommunen som ett direktköp. Leverantörernas erbjudanden behöver inte särskilt dokumenteras utöver e-handelssystemet. Beställning ska göras via kommunens e-handelssystem.

Direktupphandlingar som överstiger 10 000 och understiger 100 000 kr

Direktupphandlingar som överstiger 10 000 kr innebär att förfrågan skickas till lämpligt antal leverantörer. Leverantörernas erbjudanden behöver inte särskilt dokumenteras utöver e-handelssystemet men rekommendationen är att offert sparas. Beställning ska göras via kommunens e-handelssystem.

Direktupphandlingar som överstiger 100 000 kr

Vid upphandlingar över 100 000 kr ska Inköp och upphandlingskontoret kontaktas.

Direktupphandlingar som överstiger 100 000 kr ska ske så att marknadsmässiga villkor uppnås genom att:

- En marknadsundersökning genomförs och minst en leverantör tillfrågas, eller
- Minst två leverantörer tillfrågas, eller
- Annonsering sker på kommunens hemsida eller i allmänt tillgänglig databas via upphandlingssystemet, eller
- På ett annat sätt, med hänsyn tagen till upphandlingens värde, aktuell bransch och kommunens behov, genomföra direktupphandlingen så att offentliga medel används på ett ansvarsfullt sätt.

Beslut om att tilldela avtal sker enligt gällande delegationsordning. Beställning ska göras via kommunens e-handelssystem.

Dokumentation och arkivering av direktupphandling

Direktupphandlingar över 100 000 kr ska enligt lagstiftningen dokumenteras i tillräcklig omfattning för att följa upphandlingens olika skeden. Dokumentation ska göras genom upphandlingssystemet.

Samtliga direktupphandlingar över 100 000 kr ska diarieföras. Dokument som ska diarieföras är anbudsförfrågan, samtliga anbud, eventuell korrespondens samt signerat avtal.

§ 181

Revidering av nämndreglemente och ombudgetering av kommunbidrag

Ärendenr 2025/1130-1.3.1.2

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar att fastställa nytt nämndreglemente att gälla från 2026-01-01 med antaget tillägg gällande § 16 Närvarorätt.
2. Kommunbidrag om 2 101 tkr flyttas från infrastruktur- och service-nämnden till socialnämnden för år 2026 som en följd av att budget- och skuldrådgivning samt konsumentvägledning flyttas. För år 2027 och framåt omhändertas förändringen i samband plan och budget.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelseförvaltningen har under hösten sett över nämndreglementet med anledning av bland annat ny socialtjänstlag. I regeringens proposition ”En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter” har begreppet socialtjänst förtydligats genom att en lagparagraf införts där det framgår vad som avses med socialtjänst. Det framgår att verksamhet som bedrivs med stöd av socialtjänstlagen är socialtjänst. I nya socialtjänstlagen har bl.a. ansvaret för budget och skuldrådgivning flyttats från ”kommunen” till socialnämnden och socialnämnden ska erbjuda budget- och skuldrådgivning om en skuldsatt person behöver vägledning. Den nya socialtjänstlagen medför även förändringar som påverkar konsumentvägledningen där den nya socialtjänstlagen definierar rådgivning, stöd, behandling och vård som insatser.

Budget- och skuldrådgivning och konsumentvägledning ligger idag inom infrastruktur- och servicenämndens ansvarsområde men föreslås flyttas till socialnämnden. Socialförvaltningen ser fördelar med att ansvaret för budget- och skuldrådgivningen samt konsumentvägledningen flyttas till socialnämnden då samverkan med andra förebyggande insatser underlättas.

Delar av valnämndens reglemente har setts över och vissa skrivningar kopplat till verksamhetsplanering och uppföljning har ändrats för att i högre utsträckning likna andra nämnders arbetssätt.

I överförmyndarnämndens reglemente har ordet expedition bytts ut mot enhet då verksamheten bytt namn.

Kommunstyrelsens reglemente anpassas utifrån att kommunstyrelsen inte längre ska ha ett arbetsgivare- och arbetsmiljöansvar för chefen för avdelningen miljö- och bygg.

Då det pågår översyner inom exempelvis IT kan förslag till ytterligare revideringar av nämndreglementet vara aktuella under första kvartalet 2026.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige beslutar att fastställa nytt nämndreglemente att gälla från 2026-01-01 och att kommunbidrag om 2 101 tkr flyttas från infrastruktur- och servicenämnden till socialnämnden för år 2026 som en följd av att budget- och skuldrådgivning samt konsumentvägledning flyttas. För år 2027 och framåt omhändertas förändringen i samband plan och budget.

Sammanträdet
Kommunstyrelseförvaltningen föredrar ärendet.

Sana Suljanovic (M) föreslår följande ändring i ~~genomstruken~~ stil och tillägg i *kursiv* stil gällande nämndreglementet § 16 Närvarorätt:
Vid sammanträde med nämnden eller dess utskott ska, om inte nämnden eller utskottet för särskilt fall beslutar annat, chefen för förvaltningen eller den som denne utser, ha rätt att närvara med rätt att delta i överläggningarna.
Nämnden får kalla ledamot eller ersättare i fullmäktige, annan nämnd eller beredning, revisor, anställd hos kommunen eller särskild sakkunnig att närvara vid sammanträde med nämnden. Den som har kallats till sammanträde får, om nämnden beslutar det, delta i överläggningarna men ej i besluten.
Kommunfullmäktiges ordförande och ~~kommunalråden~~ (kommunstyrelsens ordförande, 1e och 2e vice ordförande) äger rätt att närvara vid sammanträden *och yttra sig om ordföranden godkänner*. Närvarorätten gäller inte ärenden som rör myndighetsutövning mot enskild.

Beslutsgång
Ordföranden ställer Sana Suljanovics ändrings- och tilläggsförslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Ordföranden ställer därefter kommunstyrelseförvaltningens förslag med antagen ändring och tillägg under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Dialog
Dialog har förts med berörda förvaltningar.

Beslutsunderlag

- Förslag – Luleå kommuns nämndreglemente, KLF Hid: 2025.11221
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande revidering av nämndreglemente, KLF Hid: 2025.11220

LULEÅ KOMMUN

Luleå kommuns nämndreglementen

Försättsblad beställs hos kommunikationskontoret och infogas av nämndsekreterare efter att dokumentet har fastställts i nämnd eller annan beslutsinstans (se Riktlinjer för styrdokument på lulea.se).

Dokumenttyp	Ärendenr	Fastställd	Giltighetstid
Reglemente	2025/1130	2025-XX-XX	2026-01-01 – TV
Dokumentansvarig	**Senast reviderad**	**Beslutsinstans**	**Dokument gäller för**
Kanslichef	2023-12-18 § 240	Kommunfullmäktige	Alla nämnder

Innehåll

Gemensamma bestämmelser för Luleå kommuns nämnder 3
Reglemente för kommunstyrelsen 10
Reglemente för krisledningsnämnden 18
Reglemente för barn- och utbildningsnämnden 21
Reglemente för arbetsmarknads- och gymnasienämnden 23
Reglemente för kultur- och fritidsnämnden 26
Reglemente för miljö- och byggnadsnämnden 29
Reglemente för socialnämnden 32
Reglemente för infrastruktur- och servicenämnden 34
Reglemente för valnämnden 38
Reglemente för överförmyndarnämnden 40

Gemensamma bestämmelser för Luleå kommuns nämnder

Inledning

Detta reglemente innehåller bestämmelser som är gemensamma för samtliga kommunens nämnder. För krisledningsnämnden gäller i vissa fall en särskild ordning, vilket framgår under aktuell paragraf. I de fall inget är angett för krisledningsnämnden gäller bestämmelsen för krisledningsnämnden som för övriga nämnder.

Sammansättning, ledamöter m.m.

§ 1 Allmänt

Kommunallagen (2017:725) ger de grundläggande reglerna för ansvar och beslutanderätt i en kommun. Vissa uppgifter handhas av kommunfullmäktige, kommunstyrelsen och nämnderna enligt annan lag, författning eller myndighetsbeslut.

§ 2 Val

Nämnder väljs av kommunfullmäktige och består av det antal ledamöter och ersättare, som kommunfullmäktige fastställt i särskild ordning (kommunallagen 3 och 6 kap). Ledamöter och ersättare i en nämnd väljs för fyra år, räknat från och med 1 januari året efter det år då val av kommunfullmäktige har ägt rum.

§ 3 Sammansättning

Kommunen har följande nämnder:

Nämnder	**Antal ledamöter**	**Antal ersättare**
Kommunstyrelse tillika krisledningsnämnd	15	15
Barn- och utbildningsnämnd	15	15
Kultur- och fritidsnämnd	15	15
Miljö- och byggnadsnämnd	11	11
Infrastruktur- och servicenämnd	15	15
Socialnämnd	15	15
Arbetsmarknads- och gymnasienämnd	13	13
Valnämnd	9	9
Överförmyndarnämnd	5	5

Utöver ovanstående nämnder är Luleå kommun värdkommun för den gemensamma nämnden e-nämnden där alla kommuner i Norrbotten ingår. Luleå och Piteå kommun har även en gemensam nämnd kallad kost- och servicenämnden där Piteå kommun är värdkommun.

§ 4 Valbarhet

Valbar som ledamot eller ersättare i en nämnd är den som har rösträtt i val till kommunfullmäktige. För ledamöter och ersättare i en överförmyndarnämnd samt för förtroendevalda revisorer gäller särskilda regler enligt kommunallagen och föräldrabalken.

Om ledamot eller ersättare inte längre är valbar, t.ex. på grund av att denne inte längre är folkbokförd i Luleå kommun, upphör uppdraget i fullmäktige genast. För en förtroendevald som valts av fullmäktige upphör uppdraget vid nästa fullmäktigesammanträde om inte fullmäktige, efter ansökan, beslutar att den förtroendevalde får ha kvar sina uppdrag under återstoden av mandatperioden. Kommunfullmäktige kan, om vissa i lagen angivna förutsättningar föreligger, entlediga enskild förtroendevald eller en hel nämnd (4 kap kommunallagen).

§ 5 Kommunalråd
Kommunstyrelsens ordförande samt 1:e vice ordföranden är tillika kommunalråd. Kommunstyrelsens 2:e vice ordföranden är tillika oppositionsråd.

I de fall en förtroendevald uppfyller kommunallagens krav för benämningen kommunalråd kan kommunfullmäktige besluta att utse fler kommunalråd än ovanstående.

§ 6 Ordförande och vice ordförande
Kommunfullmäktige väljer bland ledamöterna i nämnden en ordförande samt en förste vice och eventuellt en andre vice ordförande, att tjänstgöra den tiden, som kommunfullmäktige bestämmer. Avgår ordförande eller vice ordförande under denna tid, förrättar kommunfullmäktige nytt val för återstoden av tiden.

§ 7 Ersättare för ordförande
Om varken ordförande eller vice ordförande kan delta i ett helt sammanträde eller i en del av ett sammanträde fullgör annan av nämnden utsedd ledamot ordförandens uppgifter. Den till åldern äldste ledamoten tjänstgör som ordförande tills den tillfälliga ordföranden har utsetts. Om ordförande på grund av sjukdom eller av andra skäl är hindrad att fullgöra sitt uppdrag för en längre tid får nämnden utse annan ledamot att fullgöra ordförandes samtliga uppgifter.

§ 8 Ersättarnas tjänstgöring
Om en ledamot är förhindrad att inställa sig till ett sammanträde eller vidare delta i ett sammanträde ska en ersättare tjänstgöra i ledamotens ställe.
En ledamot som inställer sig under ett pågående sammanträde eller till ett fortsatt sammanträde har rätt att tjänstgöra även om en ersättare har trätt in i ledamots ställe. Om inte ersättarna väljs proportionellt ska ersättarna tjänst-

göra enligt den av kommunfullmäktige bestämda ordningen. En ersättare som börjat tjänstgöra har företräde till tjänstgöring framför annan ersättare oberoende av turordningen enbart om ersättaren tjänstgör inom sitt eget parti.

En ledamot eller en ersättare som avbrutit sin tjänstgöring på grund av jäv i ett ärende får åter tjänstgöra, sedan ärendet handlagts. En ledamot som avbrutit tjänstgöringen vid ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får tjänstgöra igen endast om inplacerad tjänstgörande ersättare tillhör annat parti. Ersättare, som inte tjänstgör, får närvara vid nämndens möten och delta i dess överläggningar men har ingen yrkanderätt eller rätt att i övrigt delta i besluten.

§ 9 Insynsplatser
För partier som är representerade i kommunfullmäktige men som inte redan tagit en plats i kommunstyrelsen av egen kraft eller via valteknisk samverkan inrättas insynsplats.

Förtroendevald med insynsplats ges rätt att delta i överläggningar, men har ingen yrkanderätt eller rätt att i övrigt delta i besluten.

§ 10 Jäv
En ledamot, ersättare eller anställd som är jävig i ett ärende hos en nämnd får inte delta eller närvara vid handläggningen av ärendet. Den som kan antas vara jävig i ett ärende ska självmant ge det till känna. I kommunallagen (6 kap. 28-31 §§) anges reglerna rörande jäv.

Sammanträden

§ 11 Föredragningslista
För varje sammanträde låter ordförande upprätta en föredragningslista. Nämnden kan också besluta om behandling av ärende som inte tagits upp på föredragningslistan.

§ 12 Kallelse
Ordförande ansvarar för att kallelse utfärdas till nämndens sammanträden. Kallelse ska vara skriftlig och innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet. Kallelsen ska på lämpligt sätt tillställas varje ledamot och ersättare samt annan förtroendevald som får närvara, i god tid före sammanträdet. En ledamot som är förhindrad att delta i ett sammanträde eller i en del av ett sammanträde, bör snarast anmäla detta till nämndens sekreterare. Kallelsen ska åtföljas av föredragningslistan till sammanträdet.

Ordförande bestämmer i vilken utsträckning handlingar som tillhör ett ärende på föredragningslistan ska bifogas kallelsen. I undantagsfall får kallelse ske muntligt. I normalfallet sker kallelse elektroniskt. När varken ordförande eller

vice ordförande kan kalla till sammanträde ska den till åldern äldste ledamoten göra detta.

Särskilda bestämmelser vid höjd beredskap: I höjd beredskap ska kommunen eftersträva att kallelse sker skriftligt, men kallelse kan komma att ske muntligen, via sms eller på annat lämpligt sätt. Kallelse till sammanträde kan ske med kort varsel beroende på de omständigheter som råder vid höjd beredskap. Kallelsen ska om möjligt innehålla en föredragningslista men den kan komma att lämnas vid sammanträdet.

Särskild bestämmelse för krisledningsnämnden: Krisledningsnämnden ska eftersträva att kallelse sker skriftligt men kan komma att ske muntligt, via sms eller på annat lämpligt sätt. Kallelse till sammanträde kan ske med kort varsel beroende på den extraordinära händelsens art och omfattning. Kallelsen ska om möjligt innehålla föredragningslista men kan komma att lämnas vid sammanträdet.

§ 13 Tid och plats för sammanträde
Kommunstyrelsens nämndsekretariat planerar och synkroniserar samtliga nämnders sammanträdesordningar som sedan fastställs av respektive nämnd. Valnämndens sammanträden administreras via kommunstyrelsens nämndsekretariat men ingen årlig sammanträdesordning fastställs.

Nämnden sammanträder på tid och plats som nämnden bestämmer och när minst en tredjedel av nämndens ledamöter begär det eller ordförande anser att det behövs.

Särskilt för krisledningsnämnden: Denna bestämmelse gäller inte för krisledningsnämnden.

§ 14 Ärendenas beredning
Beredning av ärenden sker på olika nivåer i organisationen; förvaltning, presidium och utskott. Fullmäktiges ärenden bereds av kommunstyrelsen. Undantag från beredningstvång framgår av kommunallagens 5 kap 29-32 §§. Ordföranden ansvarar för att de ärenden som ska handläggas av nämnden bereds och föredras i vederbörlig ordning.

§ 15 Beslutsförhet, justering av protokoll och reservation
I kommunallagen 6 kap finns bestämmelser om en nämnds beslutsförhet, dess skyldighet att föra protokoll m.m. Protokollet justeras av ordförande och den ledamot som utses att justera protokollet vid sammanträdet. Nämnden kan besluta att justera en paragraf i protokollet omedelbart. Paragrafen bör då redovisas skriftligt innan nämnden justerar den. En ledamot som har reserverat sig mot ett beslut och vill motivera reservationen ska göra det skriftligt. Motiveringen ska lämnas till nämndens sekreterare innan protokollet justeras.

Särskild bestämmelse för krisledningsnämnden: Vid krisledningsnämndens sammanträden ska tidpunkt för varje beslut som fattats anges.

§ 16 Närvarorätt
Vid sammanträde med nämnden eller dess utskott ska, om inte nämnden eller utskottet för särskilt fall beslutar annat, chefen för förvaltningen eller den som denne utser, ha rätt att närvara med rätt att delta i överläggningarna.
Nämnden får kalla ledamot eller ersättare i fullmäktige, annan nämnd eller beredning, revisor, anställd hos kommunen eller särskild sakkunnig att närvara vid sammanträde med nämnden. Den som har kallats till sammanträde får, om nämnden beslutar det, delta i överläggningarna men ej i besluten.
Kommunfullmäktiges ordförande och kommunalråden (kommunstyrelsens ordförande, 1e och 2e vice ordförande) äger rätt att närvara vid sammanträden. Närvarorätten gäller inte ärenden som rör myndighetsutövning mot enskild.

§ 17 Offentliga sammanträden
Nämnden får besluta att nämndens sammanträden ska vara offentliga. En nämnds sammanträden ska dock alltid hållas inom stängda dörrar i ärenden:
- som avser myndighetsutövning, eller
- i vilka det förekommer uppgifter som hos nämnden omfattas av sekretess (kommunallagen 6 kap. 25 §).

Allmänheten har inte rätt att yttra sig eller ställa frågor under sammanträdet. Allmänheten får inte störa sammanträdet. Om så sker får den störande visas ut.

Särskild bestämmelse för krisledningsnämnden: Krisledningsnämndens sammanträden ska alltid hållas bakom stängda dörrar.

Ansvar

§ 18 Revision
För revision av nämndens förvaltning gäller kommunallagen, övrig lagstiftning samt övriga i behörig ordning utfärdade bestämmelser.

§ 19 Information och samråd
Kommunstyrelsen, övriga nämnder och kommunalråd ska från nämnden i möjligaste mån erhålla den information och de underlag de behöver i sin verksamhet. Rätten till information och underlag omfattar inte uppgift för vilken sekretess råder. Nämnderna ska innan den fattar beslut som även rör en annan nämnds verksamhetsområde samråda med den nämnden.
Samråd ska även ske med föreningar och organisationer när dessa är särskilt berörda. Nationella minoriteter ska ges inflytande i frågor som berör dem.
Nämnden beslutar om formerna för samrådet.

Befogenhet

§ 20 Utskott
Om kommunfullmäktige inte beslutat något om utskott får nämnden själv besluta om utskott ska finnas.

Särskild bestämmelse för krisledningsnämnden: Krisledningsnämnden kan inte besluta om att inrätta ett utskott.

§ 21 Nämnden får själv eller genom ombud föra kommunens talan i alla mål och ärenden inom sitt verksamhetsområde. Kommunstyrelsen får även, förutom inom sitt eget verksamhetsområde, föra kommunens talan vid laglighetsprövning av fullmäktiges beslut.

§ 22 Undertecknande av handlingar
Skrivelser, avtal och andra handlingar från styrelsen/nämnden ska på nämndens vägnar undertecknas av ordföranden med vice ordförande som ersättare. Nämnden får även uppdra till annan förtroendevald eller tjänsteperson att underteckna handlingar på nämndens vägnar.

Beslut som fattas med stöd av delegation samt skrivelser, avtal och andra handlingar som upprättas med anledning därav signeras av den som fattat beslutet. När det är lämpligt och inga tvingande lagkrav finns på fysiskt undertecknande kan signaturen göras elektroniskt eller säkerställas på annat sätt.

§ 23 Taxor
Nämnden ska tillämpa fastställda taxor inom sitt verksamhetsområde. Nämnden äger rätt att revidera fastställda taxor inom sitt verksamhetsområde enligt tidigare beslutad uppräkningsfaktor. Nya taxor eller förändringar av principiell betydelse ska beslutas av kommunfullmäktige.

§ 24 Delegationsbestämmelser
Nämnden får uppdra till ett utskott eller till en ledamot eller ersättare eller till en anställd hos kommunen att besluta på nämndens vägnar i de ärenden som nämnden bedömer som lämpliga.

I kommunallagen 6 kap. 38 § anges vilka ärenden som inte får delegeras. Nämnden bestämmer i sin delegationsordning vilka beslut som ska anmälas till nämnden och på vilket sätt detta ska ske. Beslut som inte anmäls ska protokollföras särskilt, om beslutet får överklagas enligt bestämmelserna i 13 kap. kommunallagen. Det är nämndens ansvar att kontrollera att förtroendevalda och anställda utövar sin beslutanderätt på korrekt sätt. Om så inte sker har nämnden att tillse att nödvändiga åtgärder vidtas.

§ 25 Delgivning

Delgivning med en nämnd sker med ordförande, vice ordförande, nämndens sekreterare eller med nämndens registrator.

Legalitet

§ 26 Administrativa regler
Nämnden ansvarar för att administrationen av dess verksamhet i alla avseenden fullt ut motsvarar de krav som kommer till uttryck i det offentligrättsliga regelverket som framgår av bland annat kommunallagen, förvaltningslagen, lagen om kommunal redovisning, tryckfrihetsförordningen, offentlighets- och sekretesslagen, arkivlagen, upphandlingslagstiftningen samt dataskyddsförordningen.

Nämnden ska verka för reformering och förenkling av regler inom sitt verksamhetsområde.

§ 27 Personuppgiftsansvarig
Nämnden är personuppgiftsansvarig enligt dataskyddsförordningen (GDPR), för de personuppgifter som behandlas inom nämndens verksamhetsområde. Nämnden ska utse ett dataskyddsombud. Kommunstyrelsen är förutom inom sin egen verksamhet även ansvarig för den behandling som sker i fullmäktige samt hos fullmäktigeberedningar.

§ 28 Laglighetsprövning
Nämnden ska omgående underrätta kommunstyrelsen om beslut av nämnden efter laglighetsprövning enligt kommunallagen blivit upphävt.

Administration

§ 29 Förvaring av handlingar
Nämnden svarar för vård och förvaring av verksamhetens arkivhandlingar enligt arkivlagen, arkivreglemente och upprättad dokumenthanteringsplan. Värdehandlingar ska förvaras på betryggande sätt.

§ 30 Öppethållande
Till nämnden knuten förvaltningsorganisation ska hållas öppen för allmänheten på dagar och tider som nämnden bestämmer, bland annat för att tillgodose allmänhetens rätt att kunna ta del av allmänna handlingar.

Reglemente för kommunstyrelsen

I detta reglemente regleras kommunstyrelsens ansvarsområden och uppgifter utöver det som sägs om kommunstyrelsen och dess verksamhet i kommunallagen, i vissa andra författningar och i gemensamma bestämmelser för Luleå kommuns nämnder.

Kommunen och de kommunala bolagen ska ur ett lednings- och styrningsperspektiv utgöra en ekonomisk enhet - en koncern.

Kommunstyrelsen är kommunens ledande politiska förvaltningsorgan. Den har ett helhetsansvar för kommunens verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning.

Kommunstyrelsens styrande uppgifter

§ 1 Kommunstyrelsen ansvarar för beslut om samordning mellan nämnderna och gränsdragning mellan nämndernas kompetens. Styrelsen ansvarar för att en effektiv och ändamålsenlig organisation upprätthålls i kommunal verksamhet.

§ 2 I kommunstyrelsens styrande uppgift ingår att:

1. planera, leda och samordna utformningen av övergripande och strategiska mål, riktlinjer och ramar för styrningen av hela den kommunala koncernens verksamhet,
2. göra framställningar i målfrågor som inte är förbehållna annan nämnd,
3. följa att de av kommunfullmäktige fastställda målen och planerna för verksamheten och ekonomin efterlevs och att kommunens löpande förvaltning handhas på ett lagligt, rationellt och ekonomiskt sätt. I detta ingår även att utöva uppsikt över övriga nämnders verksamhet samt uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning,
4. utforma kommunens förvaltningsorganisation utifrån de förutsättningar som kommunfullmäktige har fastställt,
5. utforma kommunens system för internkontroll, se till att uppföljning sker till kommunfullmäktige från samtliga nämnder, bolag och kommunalförbund om hur verksamheten utvecklas och hur den ekonomiska ställningen är under budgetåret,
6. ha fortlöpande uppsikt över verksamheten i bolag främst vad gäller ändamål, ekonomi och efterlevnad av uppställda direktiv samt tillvarata kommunens intressen vid bolags- och föreningsstämmor och andra

likartade sammanträden i de företag som kommunen helt eller delvis äger,
7. ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i kommunalförbund som kommunen är medlem i.
8. Utse ombud till stämma i bolag som kommunen äger samt utfärda instruktion för hur ombudet ska rösta. Om instruktioner gäller ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt ska dessa utfärdas av kommunfullmäktige. Rätten att utse ombud gäller ej dotterbolag inom Luleå kommunföretagskoncernen.

Kommunstyrelsen ska leda och samordna

§ 3 Ekonomisk förvaltning
Kommunstyrelsen ska planera, leda, samordna och följa upp kommunens ekonomiska förvaltning.

Kommunstyrelsen ansvarar för att:

1. planera, leda, samordna och följa upp kommunens ekonomiska förvaltning,
2. ha hand om kommunens medelsförvaltning och följa av fullmäktige meddelade förskrifter för denna. Medelsförvaltningen omfattar placering och upplåning av medel. Styrelsen ansvarar för att utfärda gemensamma riktlinjer för kravverksamheten,
3. ingå förbindelser för kommunen med anledning av kommunfullmäktiges beslut om lån, borgen eller andra åtaganden för kommunen,
4. ha hand om övrig ekonomisk förvaltning. I denna uppgift ingår bl. a att se till att kommunens behov av försäkringsskydd är tillgodosett, att handha egen donationsförvaltning samt efter samtycke från annan nämnd placera sådana medel som ingår i donation och som förvaltas av den nämnden,
5. upprätta förslag till budget i enlighet med kommunallagen,
6. se till att bokföring och redovisning sker i enlighet med lagen om kommunal redovisning och gällande normgivning för god redovisningssed,
7. upprätta årsredovisning och delårsrapport i enlighet med lagen om kommunal redovisning.

§ 4 Personalpolitik – personalstrategisk utveckling och arbetsgivarfrågor
Kommunstyrelsen ska planera, leda, samordna och följa upp kommunens personalpolitik och strategiska HR-frågor.

Kommunstyrelsen ska ha hand om frågor som rör förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare och har därvid bl. a att:

1. med bindande verkan för kommunen genom kollektivavtal reglera frågor rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare, inklusive beslut om stridsåtgärd,
2. förhandla på kommunens vägnar enligt gällande lagstiftning om förhandlingsrätt utom vad gäller 11–14 och 38 §§ lagen om medbestämmande i arbetslivet inom andra nämnders verksamhetsområden,
3. avgöra frågor om tolkning och tillämpning av lag, avtal och andra bestämmelser rörande förhållandet mellan kommunen som arbetsgivare och dess arbetstagare,
4. anställa kommundirektör samt besluta om instruktion för denne,
5. anställa chef till samtliga förvaltningar,
6. axla arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar för kommundirektör och samtliga chefer för förvaltningarna
7. lämna uppdrag enligt 6 kap. 3 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter,
8. vara pensionsmyndighet för förtroendevalda,
9. handlägga de frågor som faller inom personalorganets verksamhetsområde, ge råd och stöd i personalpolitiska frågor och vid behov vidta de åtgärder som erfordras för att upprätthålla en god personalpolitik i kommunen.
10. Ansvara för företagshälsovård.

§ 5 Samhällsplanering
Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för kommunens samhällsplanering. I detta ingår att:

1. leda och samordna kommunens samhällsutveckling.
2. ansvara för översiktsplanering, fördjupad planering, detaljplanering och översiktliga utredningar.
3. planera, leda, samordna och följa upp kommunens mark- och bostadspolitik och ansvara för kommunens fasta egendom och exploateringsverksamhet, besluta i frågor om förvärv och överlåtelse av fast egendom samt se till att en tillfredsställande markberedskap upprätthålles.
4. samordna den övergripande väg- och trafikplaneringen, vilken omfattar trafikfrågor som väsentligt påverkar kommunen och regionen.
5. besluta om antagande, ändring eller upphävande av detaljplan och områdesbestämmelse enligt plan och bygglagen (2010:900), enligt standardförfarande eller förenklat förfarande.
6. fatta beslut i frågor om arrende, nyttjanderätt, ledningsrätt och servitut. Styrelsen ska även svara för administration och omprövning av tomträttsavgälder enligt av kommunfullmäktige fastställda riktlinjer.
7. bevaka det allmännas intresse enligt fastighetsbildningslagen (1970:988), anläggningslagen (1973:1149) och ledningsrättslagen (1973:1144).

§ 6 Kommunstyrelsen ska planera, leda, samordna och följa upp
kommunens naturvårdsarbete samt utveckla och driva natur och miljöfrågor som inte innebär myndighetsutövning.

§ 7 Kommunstyrelsen ska leda, samordna och följa upp
arbete med näringslivsutveckling. Styrelsen ska arbeta för att främja nyetableringar samt tillväxt i det befintliga lokala näringslivet.

§ 8 Kommunstyrelsen har ansvar för att, ur ett kommungemensamt perspektiv, leda och samordna:

1. vänortsutbyte och utveckling av kommunens roll i internationella sammanhang. Kommunfullmäktiges presidium ansvarar för samordningen av det internationella arbetet in enlighet med fullmäktiges arbetsordning.
2. information, kommunikation och marknadsföring av kommunen som organisation och platsen Luleå
3. destinationsutveckling
4. regionala samverkan och utveckling
5. utveckling av den kommunala demokratin
6. informationssäkerhet och säkerhetsskydd
7. inköp och upphandling av varor, tjänster och entreprenader
8. kvalitets- och innovationsledning
9. infrastruktur och kommunikationsfrågor
10. folkhälsa, jämlikhet och trygghet
11. utvecklingen av ett ekonomiskt, ekologiskt och socialt hållbart Luleå
12. kommunens digitaliseringsarbete, IT-styrning och IT-säkerhet.
13. arbetet med nationella minoriteter och särskilda rättigheterna kopplade till finska, samiska och meänkieli

Kommunstyrelsen har hand om följande verksamheter

§ 9 Kommunstyrelsen utgör krisledningsnämnd

§ 10 Kommunstyrelsens särskilda ansvar inför och vid extraordinära händelser och höjd beredskap
Kommunstyrelsen ansvarar, ur ett kommungemensamt perspektiv, för planering, samordning och ledning för de uppgifter som ankommer på kommunen enligt lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap samt för övriga uppgifter rörande krisberedskap och civilt försvar.

Extra ordinära händelser i fredstid
Kommunstyrelsen leder och samordnar arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser för styrelsen och nämnderna.

Kommunstyrelsen ska utarbeta förslag till plan för extraordinära händelser för antagande av kommunfullmäktige för varje ny mandatperiod.

Kommunstyrelsen ska inom kommunens geografiska område verka för att den verksamhet som bedrivs av olika aktörer gällande förberedelser för extraordinära händelser samordnas samt att samverkan kommer tillstånd.

Kommunstyrelsen ska vid extraordinära händelser verka för att de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer samordnas.

Kommunstyrelsen kan vid extraordinära händelser lämna och be om hjälp hos andra kommuner och regioner som drabbats av en extraordinär händelse i fredstid. Kommunstyrelsen kan besluta om ersättning för hjälpen som lämnas och tas emot. När krisledningsnämnden är aktiverad ansvarar krisledningsnämnden för detta.

När krisledningsnämnden är aktiverad är det den som verkar för att hanteringen av den extraordinära händelsen samordnas och att samverkan kommer tillstånd inom det geografiska området.

Inför höjd beredskap
Kommunstyrelsen leder och samordnar kommunens förberedelser inför höjd beredskap. Kommunstyrelsen ska vidta de förberedelser och ha de planer som behövs för verksamheten under höjd beredskap.

Vid höjd beredskap
Kommunstyrelsen ska enligt 3 kap. 2 § lag (2006:544) om kommuner och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, leda den del av det civila försvaret som kommunen då ska bedriva.

Kommunstyrelsen beslutar om samordning mellan nämnderna och gränsdragning mellan nämndernas kompetens under höjd beredskap. Kommunstyrelsen ansvarar för att en effektiv och ändamålsenlig organisation upprätthålls i kommunal verksamhet under höjd beredskap.

Kommunstyrelsen får besluta i ärende som inte kan vänta, i stället för fullmäktige. Beslutet ska anmälas till fullmäktige vid nästa sammanträde.

Kommunstyrelsen ska under höjd beredskap eller när ransoneringslagen i annat fall tillämpas ansvara för de uppgifter som ankommer på kommunen, t.ex. försörjning av nödvändiga varor.

Kommunstyrelsen ska verka för att den verksamhet som bedrivs av olika aktörer vid höjd beredskap samordnas samt att samverkan kommer till stånd inom det geografiska området.

Kommunstyrelsen ska informera Länsstyrelsen om beredskapsläget och övriga förhållanden som har betydelse för det civila försvaret i kommunen.

Kommunstyrelsens samordnar informationen till allmänheten från kommunen vid höjd beredskap.

Kommunstyrelsen får besluta om att personal som tjänstgör i kommunen ska tjänstgöra i andra anställningar eller uppdrag i kommunen.

§ 11 Kommunstyrelsen ansvarar för kommunens räddningstjänst-, sotnings- och olycksförebyggande verksamhet enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor. Kommunstyrelsen ansvarar också för tillsyn och tillståndsprövning enligt lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, förutom för egna verksamheter och objekt.

§ 12 Kommunstyrelsen är arkivmyndighet och stadsarkivet är styrelsens beredande och verkställande organ i arkivfrågor, enligt föreskrifter om arkivvård i Luleå kommun.

§ 13 Kommunstyrelsen har administrativt ansvar, arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar för valnämndens förvaltningsorganisation, ~~samt arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar för avdelningschefen för miljö- och bygg~~.

§ 14 Kommunstyrelsen ska ansvara för kommunens anslagstavla.

§ 15 Kommunstyrelsen ska ansvara för att uppdatera den kommunala författningssamlingen och se till att denna hålls tillgänglig i lagstadgad form.

Ansvar och rapporteringsskyldighet

§ 16 Kommunstyrelsen ska inom sina respektive verksamhetsområden följa vad som anges i lag eller annan författning. De ska utöver vad som framgår i detta reglemente följa det som fullmäktige beslutat i styrande dokument eller i annat särskilt beslut har bestämt att styrelsen ska fullgöra. I samband med bokslut ska styrelsen redovisa hur de har fullgjort de uppdrag som fullmäktige har lämnat till dem

- i detta reglemente,
- genom tilldelat kommunbidrag.

§ 17 Kommunstyrelsen ska inom sina egna verksamheter:

1. inom ramen för planering- och budgetarbetet utarbeta mål inom sitt verksamhetsområde och samverka för att uppnå kommunfullmäktiges mål,
2. se till att verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt ett tillfredsställande och effektivt sätt,
3. följa upp, utvärdera och säkra verksamhetens kvalitet där uppföljningen ska vara både kvalitativ och kvantitativ,
4. långsiktigt planera och strategiskt utveckla verksamheten,
5. se till att räkenskaperna är rättvisande, att den interna kontrollen är tillräcklig samt att budget inte överskrids,
6. inom av kommunstyrelsen bestämd tid och enligt riktlinjer, utarbeta förslag till budget som ska fastställas av kommunfullmäktige,
7. inom av kommunstyrelsen bestämd tid avge delårsrapport, årsredovisning och verksamhetsberättelse,
8. med uppmärksamhet följa den allmänna utvecklingen och verka för att de förslag till mål och ramar som utarbetats bidrar till en god miljö och goda levnadsbetingelser i kommunen,
9. i sitt arbete beakta miljö- och folkhälsofrågor,
10. bidra till förverkligande av Program för Vision Luleå 2040,
11. föra dialog och verka för ökat inflytande av allmänheten,
12. ha ett arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar.

§ 18 Kommunstyrelsen äger rätt att:

1. vid behov ta upp lån inom den beloppsram och de riktlinjer som kommunfullmäktige fastställt med särskilt beaktande av de närmare föreskrifter om säkerhet som kommunfullmäktige angett,
2. föra kommunens talan och med bindande verkan träffa överenskommelse om avskrivning av kommunens fordran, anta ackord, ingå i förlikning och sluta annat avtal med den begränsning som för särskilt fall kan vara föreskriven i lag eller annan författning eller fastställd av kommunfullmäktige,
3. med bibehållet ansvar för verksamheten ingå och avsluta överenskommelse med annan om utförande av uppgifter som ankommer på nämnden,
4. utöva kommunens beslutanderätt i ärenden angående tillstånd att använda kommunens vapen,
5. avge yttranden eller överklaga beslut enligt kamerabevakningslagen,
6. avge övriga yttranden, som ankommer på kommunen, om inte yttrandet är av principiell betydelse för den kommunala självstyrelsen, dock även sistnämnda slag av yttranden, om den fastställda remisstiden inte medger att ärendet behandlas på ordinarie sammanträde med kommunfullmäktige. Yttrande över antagande av hemvärnsmän hanteras dock av socialnämnden.

7. i den mån bemyndigande inte lämnats annan nämnd, för kommunen besluta i övriga, liknande ärenden som inte är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen enligt de grunder som anges i 5 kap. 1 § kommunallagen.
8. utifrån fullmäktiges fastställda taxekonstruktion, besluta om indexreglering för taxeslag avseende planavgift
9. att ansöka och företräda kommunen vid lantmäteriförrättringar där kommunen är sakägare,
10. fastställa regler för Luleås tomtkö, avgiften fastställs av kommunfullmäktige.
11. besluta om gatukostnadsersättning enligt plan- och bygglagen (2010:900),
12. fastställa kriterier samt besluta om fördelning av bidrag till civilsamhället inom nämndens verksamhetsområde.
13. besluta om deltagande i kurser och konferenser för förtroendevalda i kommunfullmäktige

Reglemente för krisledningsnämnden

§ 1 Krisledningsnämndens ansvar
Krisledningsnämnden är det ledande politiska organet om kommunen drabbas av extraordinär händelse när nämnden är aktiverad.

Nämnden ska fullgöra uppgifter vid extraordinära händelser enligt lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, LEH.

Med extraordinär händelse avses en sådan händelse som:
- avviker från det normala,
- innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner, och
- kräver skyndsamma insatser av kommunen.

Krisledningsnämnden ska, inom kommunens geografiska område, verka för att de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer och informationen till allmänheten vid en extraordinär händelse i fredstid samordnas. Det innebär inte att kommunen övertar någon annans aktörs ansvar.

§ 2 Sammankalla och aktivera krisledningsnämnd
Nämndens ordförande eller om denne har förhinder, vice ordföranden, bedömer när en extraordinär händelse medför att nämnden ska träda i funktion.

Vid förhinder för både ordförande och vice ordförande övergår rätten till att sammankalla nämnden, och därmed bedöma att det råder en extraordinär händelse, till övriga ledamöter i nämnden. Nämnden ska därefter kollegialt besluta att den ska träda i funktion.

Beslut om att nämnden ska träda i funktion ska protokollföras med angivet klockslag.

§ 3 Övertagande av andra nämnders verksamhetsområden, befogenhet
Krisledningsnämnden har rätt att överta hela eller delar av verksamhetsområden från kommunens övriga nämnder i den utsträckning som nämnden finner det nödvändigt med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning. Vid ett övertagande av nämnds verksamhet kvarstår de delegationer som är beslutade om inte krisledningsnämnden särskilt beslutar annat.

Om det är möjligt bör samråd ske med berörd nämnd innan beslut fattas om övertagande av nämnds verksamhetsområden.

Den eller de nämnder vars verksamhetsområden har övertagits av krisledningsnämnden ska omgående underrättas om övertagandet, dess omfattning, samt vilka beslut som fattats med stöd av den övertagna beslutanderätten.

Nämnd kan även direkt till krisledningsnämnden framställa begäran om övertagande av verksamhetsområde. Det är krisledningsnämnden som beslutar att ett övertagande av nämnds verksamhetsområde ska ske.

Krisledningsnämnden ska, om förhållanden medger, besluta att de uppgifter som nämnden eventuellt har övertagit från andra nämnder ska återgå till ordinarie nämnd.

§ 4 Anmäla beslut till kommunfullmäktige
Krisledningsnämndens beslut ska anmälas till kommande möjliga/tillgängliga sammanträde med kommunfullmäktige.

§ 5 Begära och lämna hjälp
Krisledningsnämnden får vid begäran om hjälp från annan kommun och region besluta att hjälp lämnas och om skälig ersättning för hjälpen som lämnats.

Krisledningsnämnden får besluta att begära hjälp från annan kommun eller region. Den kommun eller region som har lämnat hjälp har rätt till skälig ersättning från Luleå kommun. Överenskommelse om ersättning till kommun eller region får krisledningsnämnden besluta om när den är aktiverad.

När krisledningsnämnden inte är aktiverad är det kommunstyrelsen, enligt dess reglemente, som har rätten att besluta om att lämna hjälpen eller ta emot hjälpen. Socialnämnden får, under extraordinär händelse i fredstid, lämna begränsat ekonomiskt stöd till enskild som drabbats av händelsen enligt dess reglemente.

§ 6 Ordförandens beslutanderätt
Ordföranden får besluta på nämndens vägnar i ärenden, som är så brådskande att nämndens avgörande inte kan avvaktas. Det innebär att ordföranden har samma befogenhet i en akut situation som nämnden i sin helhet.

Har ordföranden i krisledningsnämnden förhinder träder vice ordföranden in i dennes ställe. Har såväl ordföranden som vice ordföranden förhinder gäller den ordning som anges i § 6 i Gemensamma bestämmelser.

Beslut som är fattade av ordförande ska snarast anmälas till krisledningsnämnden så snart nämnden är aktiverad.

§ 7 Beslut om avveckling av nämnden
När krisledningsnämndens verksamhet som är föranledd av extraordinär händelse inte längre behövs, ska nämnden avvecklas. Det kan ske även om den extraordinära händelsen fortfarande pågår. Avveckling av krisledningsnämnd kan ske genom att nämndens själv beslutar att den ska avvecklas. Kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige får även besluta att nämnden ska avvecklas.

När beslut är fattat att nämnden ska avvecklas återgår de verksamhetsområden som nämnden övertagit till ordinarie nämnd.

Reglemente för barn- och utbildningsnämnden

I detta reglemente regleras barn- och utbildningsnämndens ansvarsområden och uppgifter utöver det som sägs i kommunallagen samt i andra lagar, författningar och i gemensamma bestämmelser för Luleå kommuns nämnder.

Barn- och utbildningsnämnden har hand om följande verksamheter

§ 1 Barn- och utbildningsnämnden är kommunens huvudman enligt skollagen (2010:800) för förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, fritidshem samt annan pedagogisk verksamhet. Nämnden ansvarar även för kulturskolan.

§ 2 Barn- och utbildningsnämnden fullgör det ansvar som ankommer på hemkommunen enligt skollagen (2010:800) med undantag för det aktivitetsansvar för ungdomar som omhändertas av arbetsmarknads- och gymnasienämnden.

§ 3 Barn- och utbildningsnämnden har vårdgivaransvar enligt hälso-och sjukvårdslagen

§ 4 Barn- och utbildningsnämnden har ett arbetsgivar-, och arbetsmiljöansvar för personal inom förskola, grundskola och resurscentrum, med undantag för chefen för förvaltningen. Nämnden har även arbetsgivar-, och arbetsmiljöansvar för de gemensamma resurserna som delas med arbetsmarknads- och gymnasienämnden såsom ledningsgrupp, stödfunktioner inom IT, administration, ekonomi, HR samt kansli.

Ansvar och rapporteringsskyldighet

§ 4 Barn- och utbildningsnämnden ska utöver vad som framgår i detta reglemente följa det fullmäktige beslutat i styrande dokument eller i annat särskilt beslut har bestämt att nämnden ska fullgöra. I samband med bokslut ska nämnden redovisa hur de har fullgjort de uppdrag som fullmäktige har lämnat till dem

- i detta reglemente,
- genom tilldelat kommunbidrag

§ 5 Barn- och utbildningsnämnden ska inom egna verksamheten:

1. inom ramen för planering- och budgetarbetet utarbeta mål inom sitt verksamhetsområde och samverka för förflyttning i KF mål
2. se till att verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande och effektivt sätt
3. följa upp, utvärdera och säkra verksamhetens kvalitet där uppföljningen ska vara både kvalitativ och kvantitativ
4. långsiktigt planera och strategiskt utveckla verksamheten,
5. se till att räkenskaperna är rättvisande, att den interna kontrollen är tillräcklig samt att budget inte överskrids,
6. inom av kommunstyrelsen bestämd tid och enligt riktlinjer, utarbeta förslag till budget som ska fastställas av kommunfullmäktige,
7. inom av kommunstyrelsen bestämd tid och enligt riktlinje, avge delårsrapport, årsredovisning och verksamhetsberättelse,
8. med uppmärksamhet följa den allmänna utvecklingen och verka för att, i de förslag till mål och ramar som utarbetas, en god miljö och goda levnadsbetingelser främjas i kommunen,
9. i sitt arbete beakta miljö- och folkhälsofrågor,
10. bidra till förverkligande av Program för Vision 2040,
11. föra dialog och verka för ökat inflytande av allmänheten, samråda med nationella minoriteterna i frågor som berör dem,
12. utarbeta risk- och sårbarhetsanalyser för sitt verksamhetsområde enligt lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, LEH,
13. anta en plan för hantering av extraordinära händelser.

§ 6 Barn- och utbildningsnämnden äger rätt att:

1. med bibehållet ansvar för verksamheten ingå och avsluta överenskommelse med annan om utförande av uppgifter som ankommer på nämnden,
2. föra kommunens talan och med bindande verkan träffa överenskommelse om avskrivning av kommunens fordran, anta ackord, ingå i förlikning och sluta annat avtal med den begränsning som för särskilt fall kan vara föreskriven i lag eller annan författning eller fastställd av kommunfullmäktige.

Reglemente för arbetsmarknads- och gymnasienämnden

I detta reglemente regleras arbetsmarknads- och gymnasienämndens ansvarsområden och uppgifter utöver det som sägs i kommunallagen samt i andra lagar, författningar och i gemensamma bestämmelser för Luleå kommuns nämnder.

Arbetsmarknads- och gymnasienämnden har hand om följande verksamheter

§ 1 Arbetsmarknads- och gymnasienämnden är kommunens huvudman enligt skollagen (2010:800) för gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning.

§ 2 § Arbetsmarknads- och gymnasienämnden fullgör det ansvar som ankommer på hemkommunen enligt skollagen (2010:800) inklusive aktivitetsansvar för ungdomar.

§ 3 Arbetsmarknads- och gymnasienämnden har vårdgivaransvar enligt hälso-och sjukvårdslagen

§ 4 Arbetsmarknads- och gymnasienämnden utgör kommunens arbetsmarknadsorgan I uppdraget ingår att i samverkan med andra bidra till tillväxt och kompetensförsörjning i samhällsomställningen. Arbetsmarknadsorganet ska vidta och främja åtgärder för att förebygga och minska effekterna av arbetslöshet.

§ 5 Arbetsmarknads- och gymnasienämnden är tillika arbetslöshetsnämnd enligt lagen (1944:475) om arbetslöshetsnämnd.

§ 6 Arbetsmarknads- och gymnasienämnden ska ansvara för bosättning av nyanlända och nyanländas etablering samt integrationsfrågor. Nämnden ska även svara på Migrationsverkets och Länsstyrelsens förslag till kommuntal om mottagande av nyanlända och massflyktingar för Luleå kommun.

Ansvar och rapporteringsskyldighet

§ 7 Arbetsmarknads- och gymnasienämnden ska utöver vad som framgår i detta reglemente följa det fullmäktige beslutat i styrande dokument eller i annat särskilt beslut har bestämt att nämnden ska fullgöra. I samband med bokslut ska nämnden redovisa hur de har fullgjort de uppdrag som fullmäktige har lämnat till dem

- i detta reglemente,
- genom tilldelat kommunbidrag

§ 8 Arbetsmarknads- och gymnasienämnden ska inom egna verksamheten:

1. inom ramen för planering- och budgetarbetet utarbeta mål inom sitt verksamhetsområde och samverka för förflyttning i KF mål
2. se till att verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande och effektivt sätt
3. följa upp, utvärdera och säkra verksamhetens kvalitet där uppföljningen ska vara både kvalitativ och kvantitativ
4. långsiktigt planera och strategiskt utveckla verksamheten,
5. se till att räkenskaperna är rättvisande, att den interna kontrollen är tillräcklig samt att budget inte överskrids,
6. inom av kommunstyrelsen bestämd tid och enligt riktlinjer, utarbeta förslag till budget som ska fastställas av kommunfullmäktige,
7. inom av kommunstyrelsen bestämd tid och enligt riktlinje, avge delårsrapport, årsredovisning och verksamhetsberättelse,
8. med uppmärksamhet följa den allmänna utvecklingen och verka för att, i de förslag till mål och ramar som utarbetas, en god miljö och goda levnadsbetingelser främjas i kommunen,
9. i sitt arbete beakta miljö- och folkhälsofrågor,
10. bidra till förverkligande av Program för Vision 2040,
11. föra dialog och verka för ökat inflytande av allmänheten, samråda med nationella minoriteterna i frågor som berör dem,
12. ha ett arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar för personal inom området arbetsmarknadsinsatser, vuxenutbildningen, integration och gymnasieskola med undantag för chefen för förvaltningen,
13. utarbeta risk- och sårbarhetsanalyser för sitt verksamhetsområde enligt lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, LEH,
14. anta en plan för hantering av extraordinära händelser.

§ 9 Arbetsmarknads- och gymnasienämnden äger rätt att:

1. med bibehållet ansvar för verksamheten ingå och avsluta överenskommelse med annan om utförande av uppgifter som ankommer på nämnden,
2. föra kommunens talan och med bindande verkan träffa överenskommelse om avskrivning av kommunens fordran, anta ackord, ingå i förlikning och sluta annat avtal med den begränsning som för särskilt fall kan vara föreskriven i lag eller annan författning eller fastställd av kommunfullmäktige.

Reglemente för kultur- och fritidsnämnden

I detta reglemente regleras kultur- och fritidsnämndens ansvarsområden och uppgifter utöver det som sägs i kommunallagen, i andra lagar och författningar samt i gemensamma bestämmelser för Luleå kommuns nämnder.

Kultur- och fritidsnämnden har hand om följande verksamheter

§ 1 Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för att främja kultur- och fritidsverksamhet genom att förverkliga kommunens övergripande mål. Detta görs dels genom att bedriva egen verksamhet, dels genom samverkan med andra aktörer, organisationer och civilsamhället.

§ 2 Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för att utveckla och förvalta de kommunala kulturhistoriska miljöer som ligger inom nämndens ansvarsområde samt värna om det lokala kulturarvet. Nämnden ska hyra ut anläggningar, lokaler och mötesplatser för kultur-, fritids- och turistverksamhet. Nämnden ska ansvara för driften av de kommunala kultur-, fritids- och idrottsanläggningarna samt driften och utvecklingen av kommunens verksamheter i skärgården.

§ 3 Kultur- och fritidsnämnden ska efter överenskommelse med andra nämnder svara för att administrera ansökningar och genomföra utbetalningar av bidrag till civilsamhället. Nämnden ansvara även för utvecklingen av konceptet ”en väg in”

§ 4 Kultur- och fritidsnämnden ska skapa förutsättningar för ungas delaktighet och inflytande i frågor som ligger inom nämndens ansvarsområde och som rör utvecklingen av samhället.

§ 5 Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för den konstnärliga gestaltningen av kommunens byggnader, samt att vara beslutande vid konstnärlig gestaltning av offentliga platser, bostads- och andra bebyggelseområden.

§ 6 Kultur- och fritidsnämnden svarar för driften av kommunens turistcentrum samt förmedling av information och marknadsföring till medborgare och besökare för de verksamheter som ligger under nämndens ansvarsområde.

Ansvar och rapporteringsskyldighet

§ 7 Kultur- och fritidsnämnden ska utöver vad som framgår i detta reglemente följa det fullmäktige beslutat i styrande dokument eller i annat särskilt beslut har bestämt att nämnden ska fullgöra. I samband med bokslut ska nämnden redovisa hur de har fullgjort de uppdrag som fullmäktige har lämnat till dem

- i detta reglemente,
- genom tilldelat kommunbidrag.

§ 8 Kultur- och fritidsnämnden ska inom egna verksamheten:

1. inom ramen för planering- och budgetarbetet utarbeta mål inom sitt verksamhetsområde och samverka för förflyttning i KF mål,
2. se till att verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande och effektivt sätt,
3. följa upp, utvärdera och säkra verksamhetens kvalitet där uppföljningen ska vara både kvalitativ och kvantitativ,
4. svara för långsiktig planering och strategisk utveckling av verksamheten,
5. se till att räkenskaperna är rättvisande, att den interna kontrollen är tillräcklig samt att budget inte överskrids,
6. inom av kommunstyrelsen bestämd tid och enligt riktlinjer, utarbeta förslag till budget som ska fastställas av kommunfullmäktige
7. inom av kommunstyrelsen bestämd tid och enligt riktlinje, avge delårsrapport, årsredovisning och verksamhetsberättelse,
8. med uppmärksamhet följa den allmänna utvecklingen och verka för att, i de förslag till mål och ramar som utarbetats, en god miljö och goda levnadsbetingelser främjas i kommunen,
9. i sitt arbete beakta miljö- och folkhälsofrågor,
10. bidra till förverkligande av Program för Vision Luleå 2040,
11. föra dialog och verka för ökat inflytande av allmänheten, samråda med nationella minoriteterna i frågor som berör dem,
12. ha ett arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar för personal med undantag för chefen för förvaltningen,
13. utarbeta risk- och sårbarhetsanalyser för sitt verksamhetsområde enligt lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, LEH,
14. anta en plan för hantering av extraordinära händelser.

§ 9 Kultur- och fritidsnämnden äger rätt att:

1. besluta om inköp och förvaltning av kommunens konstsamling,

2. i samråd med berörda förvaltningar besluta om placering av verk som ingår i kommunens konstsamling,
3. besluta om konstnärlig gestaltning av fastigheter utifrån 1% regeln,
4. svara för tillståndsgivning, registrering och tillsyn av lokala lotterier i enlighet med lotterilagens bestämmelser,
5. agera kommunens remissorgan för yttrande till länsstyrelsen för bygdemedelsansökningar,
6. med bibehållet ansvar för verksamheten ingå och avsluta överenskommelse med annan om utförande av uppgifter som ankommer på nämnden,
7. föra kommunens talan och med bindande verkan träffa överenskommelse om avskrivning av kommunens fordran, anta ackord, ingå i förlikning och sluta annat avtal med den begränsning som för särskilt fall kan vara föreskriven i lag eller annan författning eller fastställd av kommunfullmäktige,
8. utse stipendiater och dela ut de av kommunfullmäktige fastställda kulturstipendierna.
9. fastställa kriterier samt besluta om fördelning av bidrag till civilsamhället inom nämndens verksamhetsområde.

Reglemente för miljö- och byggnadsnämnden

I detta reglemente regleras miljö- och byggnadsnämndens ansvarsområden och uppgifter utöver det som sägs i kommunallagen, i andra lagar och författningar samt i gemensamma bestämmelser för Luleå kommuns nämnder.

Miljö- och byggnadsnämnden har hand om följande verksamheter

§ 1 Miljö- och byggnadsnämnden ansvarar för myndighetsutövning enligt plan och bygglagen (2010:900) med undantag för planläggning av mark och vatten.

§ 2 Nämnden ska svara för ett aktivt deltagande i samhällsplaneringen och verka för att bidra med kompetens inom nämndens ansvarsområde i tidiga skeden.

§ 3 Miljö- och byggnadsnämnden ska följa samhällsutvecklingen och ska genom prövning, tillsyn och tillstånd verka för en hållbar utveckling.

§ 4 Miljö och byggnadsnämnden ansvarar för myndighetsutövning gällande utbetalning av bostadsanpassningsbidrag enligt lag om bostadsanpassningsbidrag (2018:222).

§ 5 Miljö- och byggnadsnämnden ansvarar för myndighetsutövning enligt miljöbalken (1998:808), livsmedelslagen (2006:804), EU-förordning 2017/625 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet, strålskyddslagen (2018:396), lagen om foder och animaliska biprodukter (2006:805), lagen om internationella hot mot människors hälsa (2006:1570), lagen om handel med receptfria läkemedel (2009:730), Lag (2018:2088) om tobak och liknande produkter, lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter, lag om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare (2017:425), alkohollagen (2010:1622), lag om sprängämnesprekursorer (2014:799) med tillhörande lokala föreskrifter och allmänna författningar och förordningar samt tillsyn och tillståndsprövning enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor (2010:1011), som inte hanteras av annan nämnd, tillsyn enligt lagen med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning (1998:814), utöva marknadskontroll enligt förordningen (EU) 2019/1020.

§ 6 Miljö- och byggnadsnämnden ska även svara för kontroll och rapportering som åligger kommunen med anledning av miljökvalitetsnormer för luft,

att ge energi- och klimatrådgivning till privatpersoner, företag och organisationer, att samordna kommunens arbete med Fairtrade City diplomeringen samt att hantera utbetalning av bidrag för trygghetsboende, enligt Luleå kommuns regelverk för trygghetsboende i Luleå.

Ansvar och rapporteringsskyldighet

§ 7 Miljö- och byggnadsnämnden ska utöver vad som framgår i detta reglemente följa det fullmäktige beslutat i styrande dokument eller i annat särskilt beslut har bestämt att nämnden ska fullgöra. I samband med bokslut ska nämnden redovisa hur de har fullgjort de uppdrag som fullmäktige har lämnat till dem

- i detta reglemente,
- genom tilldelat kommunbidrag.

§ 8 Miljö- och byggnadsnämnden ska inom egna verksamheten:

1. inom ramen för planering- och budgetarbetet utarbeta mål inom sitt verksamhetsområde och samverka för förflyttning i KF mål,
2. se till att verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synpunkt tillfredsställande och effektivt sätt,
3. följa upp, utvärdera och säkra verksamhetens kvalitet där uppföljningen ska vara både kvalitativ och kvantitativ,
4. långsiktigt planera och strategiskt utveckla verksamheten,
5. se till att räkenskaperna är rättvisande, att den interna kontrollen är tillräcklig samt att budget inte överskrids,
6. inom av kommunstyrelsen bestämd tid och enligt riktlinjer, utarbeta förslag till budget som ska fastställas av kommunfullmäktige,
7. inom av kommunstyrelsen bestämd tid och enligt riktlinje, avge delårsrapport, årsredovisning och verksamhetsberättelse,
8. med uppmärksamhet följa den allmänna utvecklingen och verka för att, i de förslag till mål och ramar som utarbetas, en god miljö och goda levnadsbetingelser främjas i kommunen,
9. i sitt arbete beakta jämställdhets-, miljö-, integrations-, mångfalds- och folkhälsofrågor samt frågor som rör personer med funktionsnedsättning,
10. bidra till förverkligande av Program för Vision Luleå 2040,
11. föra dialog och verka för ökad förståelse hos allmänheten,
12. ha ett arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar för personal ~~med undantag för~~ inklusive avdelningschefen för miljö- och bygg,
13. utarbeta risk- och sårbarhetsanalyser för sitt verksamhetsområde enligt lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, LEH,
14. anta en plan för hantering av extraordinära händelser.

§ 9 Miljö- och byggnadsnämnden äger rätt att:

1. ge medgivande till undantag från detaljplan enligt 3 kap. 2§ 1 st., fastighetsbildningslagen (1970:988), 9 § 1 st. anläggningslagen (1973:1149), 8 § 1 st. ledningsrättslagen (1973:1144),
2. med bibehållet ansvar för verksamheten ingå och avsluta överenskommelse med annan om utförande av uppgifter som ankommer på nämnden,
3. föra kommunens talan och med bindande verkan träffa överenskommelse om avskrivning av kommunens fordran, anta ackord, ingå i förlikning och sluta annat avtal med den begränsning som för särskilt fall kan vara föreskriven i lag eller annan författning eller fastställd av kommunfullmäktige.

Reglemente för socialnämnden

I detta reglemente regleras socialnämndens ansvarsområden och uppgifter utöver det som sägs i kommunallagen, begravningslagen och i andra lagar och författningar samt i gemensamma bestämmelser för Luleå kommuns nämnder.

Socialnämnden har hand om följande verksamheter

§ 1 Socialnämnden svarar för insatser i egen regi för service, vård och omsorg i ordinärt och särskilt boende för de människor som på grund av ålder, sjukdom eller funktionsnedsättning har behov av sådana insatser.

§ 2 Socialnämnden fullgör kommunens uppgifter enligt socialtjänstlagen (SoL), lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), hälso- och sjukvårdslagen (HSL), speciallagarna lag om vård av missbrukare (LVM) och lag om vård av unga (LVU) samt i övrigt vad som i lag sägs om socialnämnd.

§ 3 Socialnämnden svarar för det brottförebyggande arbetet inom Luleå kommun.

§ 4 Socialnämnden ansvarar för att svara på Migrationsverkets föreslagna andelstal för ensamkommande barn.

NY § 5 Socialnämnden har ansvar för kommunens konsumentrådgivning samt budget- och skuldrådgivning.

Ansvar och rapporteringsskyldighet

§ 4 Socialnämnden ska utöver vad som framgår i detta reglemente följa det fullmäktige beslutat i styrande dokument eller i annat särskilt beslut har bestämt att nämnden ska fullgöra. I samband med bokslut ska nämnden redovisa hur de har fullgjort de uppdrag som fullmäktige har lämnat till dem

- i reglementet,
- genom tilldelat kommunbidrag.

§ 5 Socialnämnden ska inom egna verksamheten:

1. inom ramen för planering- och budgetarbetet utarbeta mål inom sitt verksamhetsområde och samverka för att uppnå kommunfullmäktiges mål,
2. se till att verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt ett tillfredsställande och effektivt sätt,

3. följa upp, utvärdera och säkra verksamhetens kvalitet där uppföljningen ska vara både kvalitativ och kvantitativ,
4. långsiktigt planera och strategiskt utveckla verksamheten,
5. se till att räkenskaperna är rättvisande, att den interna kontrollen är tillräcklig samt att budget inte överskrids,
6. inom av kommunstyrelsen bestämd tid och enligt riktlinjer, utarbeta förslag till budget som ska fastställas av kommunfullmäktige,
7. inom av kommunstyrelsen bestämd tid och enligt riktlinjer avge delårsrapport, årsredovisning och verksamhetsberättelse,
8. med uppmärksamhet följa den allmänna utvecklingen och verka för att de förslag till mål och ramar som utarbetats bidrar till en god miljö och goda levnadsbetingelser i kommunen,
9. i sitt arbete beakta miljö- och folkhälsofrågor,
10. bidra till förverkligande av Program för Vision Luleå 2040,
11. informera och föra dialog med allmänheten, samråda med nationella minoriteterna i frågor som berör dem
12. ha ett arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar, med undantag för chefen för förvaltningen,
13. utarbeta risk- och sårbarhetsanalyser för sitt verksamhetsområde enligt lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, LEH,
14. anta en plan för hantering av extraordinära händelser.

§ 6 Socialnämnden äger rätt att:

1. med bibehållet ansvar för verksamheten ingå och avsluta överenskommelse samt med annan om utförande av uppgifter som ankommer på nämnden,
2. föra kommunens talan och med bindande verkan träffa överenskommelse om avskrivning av kommunens fordran, anta ackord, ingå i förlikning och sluta annat avtal med den begränsning som för särskilt fall kan vara föreskriven i lag eller annan författning eller fastställd av kommunfullmäktige,
3. avge yttranden inom nämndens verksamhetsområde, som inte besvaras av kommunstyrelsen,
4. avge yttranden om antagande av hemvärnsmän.
5. lämna begränsat ekonomiskt stöd till en enskild som drabbats under en extraordinär händelse. Den extraordinära händelsen behöver inte ägt rum i Luleå kommun.
6. fastställa kriterier samt besluta om fördelning av bidrag till civilsamhället inom nämndens verksamhetsområde.

Reglemente för infrastruktur- och servicenämnden

I detta reglemente regleras infrastruktur- och servicenämndens ansvarsområden och uppgifter utöver det som sägs i kommunallagen, i andra lagar och författningar samt i gemensamma bestämmelser för Luleå kommuns nämnder.

Infrastruktur- och servicenämnden har hand om följande verksamheter

§ 1 Infrastruktur- och servicenämnden svarar för god byggnadskultur samt god och estetisk tilltalande stads- och landskapsmiljö (PBL 2010:900). Nämnden ska följa den allmänna utvecklingen inom kommunen och dess närmaste omgivning.

§ 2 Infrastruktur- och servicenämnden ska bistå kommunstyrelsen i arbete med den översiktliga användningen av mark och vatten samt med den övergripande trafikplaneringen.

§ 3 Infrastruktur- och servicenämnden ansvarar för genomförandet av detaljplaner och avtal.

§ 4 Infrastruktur- och servicenämnden ansvarar för lokalbanken.

§ 5 Infrastruktur- och servicenämnden svarar för kommunens huvudmannaskap av allmänna vatten- och avloppstjänster enligt lagen om allmänna vattentjänster (2006:412),

§ 6 Infrastruktur- och servicenämnden svarar för gaturenhållning och för renhållning i övrigt utomhus på allmänna platser som ankommer på kommunen enligt lagen med särskilda bestämmelser om gaturenhållning och skyltning (1998:814), trafiksäkerhetsarbete, väg och gatuhållning enligt vägmärkesförordningen (2007:90), utbyggnad, upprustning, drift och underhåll av gator, vägar, gång- och cykelvägar, torg, parker, grönområden och industrispår, parkeringsövervakning och fordonsflyttning samt frågor torghandel enligt torghandelsstadgan.

§ 7 Infrastruktur- och servicenämnden är kommunens trafiknämnd enligt lag om nämnd för vissa trafikfrågor (1978:234).

§ 8 Infrastruktur- och servicenämnden svarar för geografisk information (GI) och förvaltning av geodata genom att använda standarder, styra geodatainsamling i syfte att tillhandahålla och utveckla geografiska informationssystem.

Nämnden svarar vidare för att skapa tillgänglighet och användbarhet av digital information för lokala och nationella samhällsbyggnadsprocesser samt kommunalteknisk infrastruktur.

§ 9 Infrastruktur- och servicenämnden svarar för upplåtelse av hyra samt administration, skötsel och underhåll av den allmänna platsmarken och av bebyggd egendom.

§ 10 Infrastruktur- och servicenämnden ska samordna och tillgodose kommunala verksamheters behov av ändamålsenliga lokaler, bostäder och utomhusmiljöer.

§ 11 Infrastruktur- och servicenämnden svarar för inköp och förmedling av de kommunala fordonen enligt Luleå kommuns fastställda styrdokument.

§ 12 Infrastruktur- och servicenämnden ska verka för bevarande, förvaltning, vård och lämplig användning gällande byggnader, skog, anläggningar och miljöer av kulturhistoriskt, biologiskt eller estetiskt värde.

§ 13 Infrastruktur- och servicenämnden ansvarar för att utveckla och förvalta de kommunala kulturhistoriska miljöer som ligger inom nämndens ansvarsområde.

§ 14 Infrastruktur- och servicenämnden ska samordna och utveckla Luleå kommuns gemensamma service till medborgarna exempelvis kundcenter.

§ 15 Infrastruktur- och servicenämnden ansvarar för att i samråd med andra nämnder och bolag förvalta, samordna och utveckla gemensamma stödfunktioner till kommunens verksamheter inom exempelvis områdena lön, ekonomiadministration och internservice.

§ 16 Nämnden ansvarar för administration av borgerlig vigsel.

~~**§ 17 Infrastruktur- och servicenämnden har ansvar för kommunens** konsumentrådgivning samt budget- och skuldrådgivning.~~

§ 18 Infrastruktur- och servicenämnden ansvarar för drift, support och underhåll av organisationens digitala IT-infrastruktur.

§ 19 Infrastruktur- och servicenämnden har administrativt ansvar, arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar för överförmyndarnämndens förvaltningsorganisation.

Ansvar och rapporteringsskyldighet

§ 19 Infrastruktur- och servicenämnden ska utöver vad som framgår i detta reglemente följa det fullmäktige beslutat i styrande dokument eller i annat särskilt beslut har bestämt att nämnden ska fullgöra. I samband med bokslut ska nämnden redovisa hur de har fullgjort de uppdrag som fullmäktige har lämnat till dem

- i detta reglemente,
- genom tilldelat kommunbidrag.

§ 20 Infrastruktur- och servicenämnden ska inom egna verksamheten:

1. inom ramen för planering- och budgetarbetet utarbeta mål inom sitt verksamhetsområde och samverka för att uppnå kommunfullmäktiges mål,
2. se till att verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och ur ekonomisk synpunkt ett tillfredsställande och effektivt sätt,
3. följa upp, utvärdera och säkra verksamhetens kvalitet där uppföljningen ska vara både kvalitativ och kvantitativ,
4. långsiktigt planera och strategiskt utveckla verksamheten,
5. se till att räkenskaperna är rättvisande, att den interna kontrollen är tillräcklig samt att budget inte överskrids,
6. inom av kommunstyrelsen bestämd tid och enligt riktlinjer, utarbeta förslag till budget som ska fastställas av kommunfullmäktige,
7. inom av kommunstyrelsen bestämd tid och enligt riktlinjer avge delårsrapport, årsredovisning och verksamhetsberättelse,
8. med uppmärksamhet följa den allmänna utvecklingen och verka för att i de förslag till mål och ramar som utarbetas bidrar till en god miljö och goda levnadsbetingelser i kommunen,
9. i sitt arbete beakta miljö- och folkhälsofrågor,
10. bidra till förverkligande av Program för Vision Luleå 2040,
11. föra dialog och verka för ökat inflytande av allmänheten,
12. ha ett arbetsgivar- och arbetsmiljöansvar med undantag för chefen för förvaltningen,
13. utarbeta risk- och sårbarhetsanalyser för sitt verksamhetsområde enligt lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, LEH,
14. anta en plan för hantering av extraordinära händelser.

§ 21 Infrastruktur- och servicenämnden äger rätt att:

1. besluta om namn på gator, kvarter, offentliga platser och kommunala byggnader, efter samråd med berörda nämnder och parter och andra

intressenter samt handläggning enligt lagen om lägenhetsregister (2006:378),

2. besluta om prövning av annan behörig för utstakning av byggnader enligt 10 kap. 19, 24 §§ plan- och bygglagen (2010:900),
3. besluta om förflyttning av fordon enligt lagen (1982:129) och förordningen (1982:198) om flyttning av fordon i vissa fall,
4. utifrån fullmäktiges fastställda taxekonstruktion, besluta om indexreglering för samtliga taxeslag inom nämndens ansvar däribland de som avser de allmänna vattentjänsterna (brukningsavgift, anläggningsavgift och särskild industriavgift) avgift för nybyggnadskarta, utstakning,
5. avge yttranden som avses i ordningslagen 3 kap 2 § rörande upplåtelse av offentlig plats,
6. med bibehållet ansvar för verksamheten ingå och avsluta överenskommelse med annan om utförande av uppgifter som ankommer på nämnden,
7. föra kommunens talan och med bindande verkan träffa överenskommelse om avskrivning av kommunens fordran, anta ackord, ingå i förlikning och sluta annat avtal med den begränsning som för särskilt fall kan vara föreskriven i lag eller annan författning eller fastställd av kommunfullmäktige.

Reglemente för valnämnden

I detta reglemente regleras valnämndens ansvarsområden och uppgifter utöver det som sägs i kommunallagen, i andra lagar och författningar samt i de gemensamma bestämmelser för Luleå kommuns nämnder som inleder detta dokument.

Valnämnden har hand om följande verksamheter

§ 1 Valnämnden ansvarar för uppgifter som enligt vallagen och annan tillämplig lagstiftning ska fullgöras av valnämnd.

§ 2 Valnämnden är lokal valmyndighet i samband med val till riksdagen, region- och kommunfullmäktige, Europaparlamentet samt vid eventuellt förekommande folkomröstning, omval eller extra val.

§ 3 Valnämnden ansvarar för:

1. översyn av kommunens indelning i valdistrikt och bereder ärenden om fullmäktiges förslag till ändringar i valdistriktsindelningen.
2. att det finns lämpliga vallokaler och röstningslokaler.
3. att utbilda och förordna röstmottagare och övrig tillfällig personal för att genomföra val och folkomröstningar.
4. information till allmänheten om förestående val och folkomröstningar samt i övrigt om väsentliga delar i den egna verksamheten.

§ 4 Valnämnden erhåller sakkunnigstöd, sekreterarstöd och administrativ service från ~~kommunstaben~~ kommunstyrelseförvaltningen. Kommunstyrelsen har personal- och arbetsmiljöansvar för personalen.

~~**§ 5 De år som valnämnden** inte bedriver någon verksamhet säkerställer kommunstaben att budget och ekonomisk uppföljning hanteras på ett ändamålsenligt sätt.~~

§ 6 Valnämnden fastställer ingen årlig sammanträdesordning. Frekvensen av nämndens sammanträden styrs av de behov som finns för att genomföra nämndens uppdrag.

§ 7 Valnämnden ska inom den egna verksamheten ~~för de år som allmänna val eller folkomröstning hålls:~~

1. fastställa verksamhetsplan och internbudget
2. se till att verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande och effektivt sätt, att den interna kontrollen är tillräcklig samt att budgeten inte överskrids.

3. följa upp, utvärdera och säkra verksamhetens kvalitet där uppföljningen ska vara både kvalitativ och kvantitativ~~, utvärderingen är att jämställa med uppföljning av intern kontroll~~
4. svara för långsiktig planering och strategisk utveckling av verksamheten
5. inom av kommunstyrelsen bestämd tid och enligt riktlinje, avge årsredovisning och verksamhetsberättelse,
6. i sitt arbete beakta jämställdhets-, miljö-, integrations-, mångfalds- och folkhälsofrågor samt frågor som rör personer med funktionsnedsättning,
7. utarbeta risk- och sårbarhetsanalyser för sitt verksamhetsområde enligt lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, LEH~~, som tillika utgör riskanalys för internkontroll~~
8. anta en plan för hantering av extraordinära händelser.

§ 8 Valnämnden har rätt att i följande ärenden:

1. med bibehållet ansvar för verksamheten ingå och avsluta överenskommelse med annan om utförande av uppgifter som ankommer på nämnden.
2. inom valnämndens förvaltningsområde, med den begränsning som för särskilt fall kan vara föreskriven i lag eller av kommunfullmäktige, med för kommunen bindande verkan träffa överenskommelse om avskrivning av fordran, anta ackord, ingå förlikning och sluta annat avtal.

Reglemente för överförmyndarnämnden

I detta reglemente regleras överförmyndarnämndens ansvarsområden och uppgifter utöver det som sägs i kommunallagen, i andra lagar och författningar samt i gemensamma bestämmelser för Luleå kommuns nämnder.

Överförmyndarnämnden har hand om följande verksamheter

§ 1 Överförmyndarnämnden ansvarar för att överförmyndarverksamheten i kommunen bedrivs i enlighet med reglerna i föräldrabalken, förmynderskapsförordningen, lag om god man för ensamkommande barn samt andra författningar som reglerar frågor knutna till överförmyndarens tillsynsverksamhet.

§ 2 Överförmyndarnämnden ansvarar för att:

1. utreda och hos tingsrätten ansöka om godmanskap och förvaltarskap
2. utse gode män till ensamkommande barn
3. besluta om entledigande och byte av gode män och förvaltare
4. utöva tillsyn över gode män, förvaltare och förmyndare
5. erbjuda gode män och förvaltare den utbildning som behövs
6. lämna de uppgifter som begärs av länsstyrelsen för att de ska kunna föra statistik över överförmyndarnas verksamhet i landet
7. informera allmänheten om ställföreträdarskap

§ 3 Överförmyndarnämnden erhåller sakkunnigstöd och administrativ service från överförmyndare~~expeditionen~~ enheten. Infrastruktur- och servicenämnden har personal- och arbetsmiljöansvar för ~~expeditionen~~ enheten.

Ansvar och rapporteringsskyldighet

§ 4 Överförmyndarnämnden ska utöver vad som framgår i detta reglemente följa det fullmäktige beslutat i styrande dokument eller i annat särskilt beslut har bestämt att nämnden ska fullgöra. I samband med bokslut ska nämnden redovisa hur de har fullgjort de uppdrag som fullmäktige har lämnat till dem

- i detta reglemente,
- genom tilldelat kommunbidrag.

§ 5 Överförmyndarnämnden ska inom egna verksamheten:

1. inom ramen för planering- och budgetarbetet utarbeta mål inom sitt verksamhetsområde och samverka för att uppnå kommunfullmäktiges mål,
2. se till att verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt ett tillfredsställande och effektivt sätt,
3. följa upp, utvärdera och säkra verksamhetens kvalitet där uppföljningen ska vara både kvalitativ och kvantitativ,
4. långsiktigt planera och strategiskt utveckla verksamheten,
5. se till att räkenskaperna är rättvisande, att den interna kontrollen är tillräcklig samt att budget inte överskrids,
6. inom av kommunstyrelsen bestämd tid och enligt riktlinjer, utarbeta förslag till budget som ska fastställas av kommunfullmäktige,
7. inom av kommunstyrelsen bestämd tid och enligt riktlinje avge delårsrapport, årsredovisning och verksamhetsberättelse,
8. med uppmärksamhet följa den allmänna utvecklingen och verka för att de förslag till mål och ramar som utarbetats bidrar till en god miljö och goda levnadsbetingelser i kommunen,
9. i sitt arbete beakta miljö- och folkhälsofrågor,
10. bidra till förverkligande av Program för Vision Luleå 2040,
11. utarbeta risk- och sårbarhetsanalyser för sitt verksamhetsområde enligt lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, LEH,
12. anta en plan för hantering av extraordinära händelser.

§ 6 Överförmyndarnämnden har rätt att i följande ärenden:

1. med bibehållet ansvar för verksamheten ingå och avsluta överenskommelse med annan om utförande av uppgifter som ankommer på nämnden.
2. Inom överförmyndarnämndens förvaltningsområde, med den begränsning som för särskilt fall kan vara föreskriven i lag eller av kommunfullmäktige, med för kommunen bidande verkan träffa överenskommelse om avskrivning av fordran, anta ackord, ingå förlikning och sluta annat avtal.

§ 182

Redovisning av motioner per september 2025

Ärendenr 2025/632-1.1.1.5

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna upprättad förteckning över handläggning av motioner.

Sammanfattning av ärendet

I kommunallagen 5 kap 35 § stadgas följande:

”En motion eller ett medborgarförslag ska om möjligt beredas på sådant sätt att fullmäktige kan fatta beslut inom ett år från det att motionen eller medborgarförslaget väcktes”. Om beredning inte kan avslutas inom denna tid ska detta och vad som har kommit fram vid beredning anmälas till fullmäktige inom samma tid. Fullmäktige får då avskriva motionen eller medborgarförslaget från vidare handläggning.”

Med hänvisning till dessa bestämmelser har kommunstyrelseförvaltningen upprättat bifogad förteckning över handläggning av motioner. Föregående redovisning avsåg motioner per mars 2025 och lämnades in i april 2025.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta att godkänna upprättad förteckning över handläggning av motioner.

Sammanträdet

Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Dialog

Dialog har förts inom kommunstyrelseförvaltningen, kansliet.

Beslutsunderlag

- Redovisning av motioner per september 2025, KLF Hid: 2025.11223
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande redovisning av motioner per september 2025, KLF Hid: 2025.11222

Redovisning av motioner per september 2025

Ärendenr 2025/632-1.1.1.5

Avsändare/anmält på sammanträde	Ärendemening/Ärendenummer	Remissinstans	Beslut/Anmärkning	Prognos på svarstid
Kristdemokraterna KF 2021-02-22 § 52	Motion (KD) om plats för att hylla och minnas KLF 2021/214	Kultur-och fritidsnämnden	Bifall KF 2025-04-22 § 84	
Moderaterna KF 2023-04-24 § 85	Motion (M) om övervakning av kommunala parkeringar KLF 2023/550	Kommunstyrelsen	Besvarad KF 2025-04-22 § 85	
Kristdemokraterna KF 2023-06-19 § 145	Motion (KD) om AI-teknik som en del av en bättre kartläggning KLF 2023/878	Infrastruktur- och servicenämnden	Bifall KF 2025-09-22 § 167	
Liberalerna KF 2023-12-18 § 258	Motion (L) bekämpa fördomar, bekämpa antisemitismen KLF 2023/1708	Kommunstyrelsen	Delvis bifall KF 2025-10-21 § 190	KF Q4 2025
Centerpartiet KF 2024-04-22 § 65	Motion (C) om att inrätta studentsamordnare i Luleå kommun KLF 2024/676	Kommunstyrelsen	Bifall KF 2025-03-24 §59	
Centerpartiet KF 2024-04-22 § 66	Motion (C) om markbyte i Gammelstad/Kyrkbyn – Mattisberget	Kommunstyrelsen		KF Q1 2026

	KLF 2024/678			
Kristdemokraterna, Moderaterna, Liberalerna och Centerpartiet KF 2024-05-20 § 80	Motion (KD) (M) (L) (C) om att möjliggöra för fler aktörer att bedriva gruppboende och servicebostäder¨ KLF 2024/851	Socialnämnden	Avslag KF 2025-09-22 § 168	
Liberalerna KF 2024-05-20 § 82	Motion (L) om nedtagning av akustikplattorna i COOP Norrbotten arena KLF 2024/893	Infrastruktur- och servicenämnden, Kultur- och fritidsnämnden	Bifall KF 2025-05-19 § 97	
Sverigedemokraterna KF 2024-08-26	Motion (SD) om kommunbidraget till studieförbundet Ibn Rushd KLF 2024/1459	Kultur- och fritidsnämnden	Bifall KF 2025-05-19 § 98	
Sverigedemokraterna KF 2024-09-23	Motion (SD) Gratis broddar för äldre i Luleå KLF 2024/1710	Kommunstyrelsen		KF Q4 2025
Liberalerna KF 2024-10-21	Motion (L) avseende placering av hjälpinformation på skolor KLF 2024/1790	Arbetsmarknads- och gymnasienämnden, Barn- och utbildningsnämnden	Bifall KF 2025-06-16 § 122	
Liberalerna KF 2024-10-21	Motion (L) om förändrade regler för studentbostäder KLF 2024/1923	Kommunstyrelsen		KF Q4 2025

Liberalerna KF 2024-10-21	Motion (L) om återinförande av närlinjen i Luleå KLF 2024/1925	Kommunstyrelsen		KF Q2 2026
Liberalerna KF 2024-10-21	Motion (L) om ny nämndstruktur, dela upp socialnämnden i två nya nämnder KLF 2024/1926	Kommunstyrelsen	Avslag KF 2025-09-22 § 169	
Sverigedemokraterna KF 2024-10-21	Motion (SD) att inrätta ett kommunalt civilkuragepris KLF 2024/1927	Kommunstyrelsen	Bifall KF 2025-04-22 § 86	
Sverigedemokraterna KF 2024-10-21	Motion (SD) Kostnadsanalys för Klimatneutralitetsmålet 2040 KLF 2024/1928	Kommunstyrelsen	Besvarad KF 2025-08-25 § 141	
Kristdemokraterna KF 2024-11-18	Motion (KD) om "Ko på rot" för mer lokalproducerad mat KLF 2024/2088	Kommunstyrelsen	Bifall KF 2025-08-25 § 142	
Liberalerna KF 2024-11-18	Motion (L) om åtgärder för att uppnå jämnare könsfördelning i Luleå kommun KLF 2024/2104	Kommunstyrelsen	Bifall KF 2025-09-22 § 170	
Sverigedemokraterna KF 2024-11-18	Motion (SD) Slopa enprocentsmålet KLF 2024/2107	Kommunstyrelsen		KF Q1 2026
Sverigedemokraterna KF 2024-11-18	Motion (SD) Tillgång till kommundiariet för gruppledare KLF 2024/2108	Kommunstyrelsen	Avslag KF 2025-09-22 § 171	

Sverigedemokraterna KF 2024-12-16	Motion (SD) om revidering av riktlinjer för skolskjuts KLF 2024/2277	Barn- och utbildningsnämnden	Avslag 2025-08-25 § 143	
Sverigedemokraterna KF 2024-12-16	Motion (SD) om revidering av vänortssamarbeten KLF 2024/2278	Kommunstyrelsen	Återremitterad KF 2025-06-16 § 123	KF Q4 2025
Centerpartiet KF 2025-01-27	Motion (C) om att utveckla näringslivsfrämjande åtgärder riktade mot lantbruksföretag KLF 2025/135	Kommunstyrelsen		KF Q1 2026
Centerpartiet KF 2025-01-27	Motion (C) om att utveckla utbildningar inom jord- och skogsbruk KLF 2025/137	Arbetsmarknads- och gymnasienämnden		KF Q4 2025
Liberalerna KF 2025-01-27	Motion (L) om minskade barngrupper på förskolan KLF 2025/139	Barn- och utbildningsnämnden		KF Q1 2026
Moderaterna KF 2025-01-27	Motion (M) avseende Luleå kommuns vänorter KLF 2025/165	Kommunstyrelsen	Återremitterad KF 2025-06-16 § 124	KF Q4 2025
Sverigedemokraterna KF 2025-01-27	Motion (SD) om förbud mot användningen av lustgas i berusningssyfte KLF 2025/197	Infrastruktur- och servicenämnden	Bifall KF 2025-08-25 § 144	
Sverigedemokraterna KF 2025-01-27	Motion (SD) om handlingsplan för hederskultur KLF 2025/198	Socialnämnden		KF Q4 2025

Liberalerna KF 2025-03-24	Motion (L) om att köpa en frystork till Luleå kommun KLF 2025/459	Kommunstyrelsen		KF Q1 2026
Liberalerna KF 2025-03-24	Motion (L) om att få fler studenter att bo kvar i Luleå KLF 2025/527	Kommunstyrelsen		KF Q4 2025
Centerpartiet KF 2025-04-22	Motion (C) om att utreda bolagisering av hela eller delar av kommunens bestånd av samhällsfastigheter KLF 2025/709	Kommunstyrelsen		KF Q1 2026
Liberalerna KF 2025-05-19	Motion (L) om studiefrid KLF 2025/876	Barn- och utbildningsnämnden		KF Q1 2026
Liberalerna KF 2025-05-19	Motion (L) om feriejobb med möjlighet till extrajobb KLF 2025/877	Arbetsmarknads- och gymnasienämnden		KF Q1 2026
Kristdemokraterna KF 2025-05-19	Motion (KD) om demensby KLF 2025/921	Socialnämnden		KF Q1 2026
Kristdemokraterna KF 2025-05-19	Motion (KD) om ett trevligare äldreboende KLF 2025/922	Socialnämnden		KF Q1 2026
Liberalerna KF 2025-05-19	Motion (L) om höjda timmar i förskolan KLF 2025/923	Barn- och utbildningsnämnden		KF Q1 2026
Sverigedemokraterna KF 2025-06-16	Motion (SD) Mål och budget 2026 med plan 2027-2028 KLF 2025/1107	Kommunstyrelsen	Avslag KF 2025-06-16 § 136	

Socialistiskt Alternativ KF 2025-05-16	Motion (SAV) om plan och budget 2026-2028 KLF 2025/1109	Kommunstyrelsen	Avslag KF 2025-06-16 § 137	
Centerpartiet KF 2025-09-22	Motion (C) att hyra fler lokaler för gruppbostäder och servicebostäder från privata hyresvärdar KLF 2025/1513	Infrastruktur- och servicenämnden		KF Q3 2026
Centerpartiet KF 2025-09-22	Motion (C) om att införa en träbyggnadsstrategi i Luleå kommun KLF 2025/1515	Miljö- och byggnadsnämnden, infrastruktur- och servicenämnden och kommunstyrelsen		Inväntar prognos
Sverigedemokraterna KF 2025-09-22	Motion (SD) om pilotprojekt för AI-baserade tolktjänster inom den kommunala omsorgen KLF 2025/1514	Socialnämnden		KF Q2 2026

§ 183

Redovisning av E-förslag per september 2025

Ärendenr 2025/633-1.5.2.1

Kommunstyrelsens arbetsutskotts förslag till beslut

Kommunfullmäktige beslutar att godkänna upprättad förteckning över handläggning av e-förslag.

Sammanfattning av ärendet

I kommunallagen 5 kap 35 § stadgas följande:

”En motion eller ett medborgarförslag ska om möjligt beredas på sådant sätt att fullmäktige kan fatta beslut inom ett år från det att motionen eller medborgarförslaget väcktes”. Om beredning inte kan avslutas inom denna tid ska detta och vad som har kommit fram vid beredning anmälas till fullmäktige inom samma tid. Fullmäktige får då avskriva motionen eller medborgarförslaget från vidare handläggning.”

Med hänvisning till dessa bestämmelser har kommunstyrelseförvaltningen upprättat bifogad förteckning över handläggning av e-förslag. Föregående redovisning avsåg e-förslag per mars 2025 och lämnades in i april 2025.

E-förslag som avskrivs p.g.a. för få röster eller inte uppfyller kriterierna för att publiceras på webb meddelas kommunfullmäktige löpande.

Kommunstyrelseförvaltningen har föreslagit kommunfullmäktige besluta att godkänna upprättad förteckning över handläggning av e-förslag.

Sammanträdet

Ordföranden ställer kommunstyrelseförvaltningens förslag under proposition och finner att arbetsutskottet bifaller förslaget.

Beslutsunderlag

- Redovisning av e-förslag per september 2025, KLF Hid: 2025.11225
- Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut gällande redovisning av E-förslag per september 2025, KLF Hid: 2025.11224

Redovisning av e-förslag per september 2025

Ärendenr KLF 2025/633-1.5.2.1

Anmält på sammanträde	Ärendenummer	Ärendemening	Beslutande styrelse/nämnd	Beslut	Prognos på svarstid
KF 2023-09-25 § 170	2023/720	E-förslag om möjliggör köp av tomträtter genom ett erbjudande (126 röster)	Kommunstyrelsen		Q4 2025

Finansrapport november 2025

Ärendenr 2025/1880-2.4.0.1

Kommunstyrelseförvaltningens förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att lägga informationen till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Kommunstyrelsen delges information om finansrapport november 2025.